

"Жалпы білім беру ұйымдарына арналған жалпы білім беретін пәндердің, таңдау курстарының және факультативтердің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 1 сәуірдегі № 123 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2022 жылғы 4 сәуірде № 27396 болып тіркелді.

БҰЙЫРАМЫН:

1. "Жалпы білім беру ұйымдарына арналған жалпы білім беретін пәндердің, таңдау курстарының және факультативтердің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8424 болып тіркелген) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

1-тармақ мынадай мазмұндағы 15), 16) және 17) тармақшамен толықтырылсын:

15) осы бұйрыққа 638-713 қосымшаларға сәйкес ерекше білім беруге қажеттілігі бар білім алушыларға арналған жаңартылған мазмұн бойынша негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін пәндерінің үлгілік оқу бағдарламалары бекітілсін;

16) осы бұйрыққа 714 қосымшаға сәйкес жаңартылған мазмұн бойынша негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін пәндерінің үлгілік оқу бағдарламалары;

17) осы бұйрыққа 715-730 қосымшаларға сәйкес ерекше білім беруге қажеттілігі бар білім алушыларға арналған жаңартылған мазмұн бойынша бастауыш білім берудің жалпы білім беретін пәндерінің үлгілік оқу бағдарламалары бекітілсін;

осы бұйрыққа 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91 және 92 қосымшаларға сәйкес 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730 қосымшалармен толықтырылсын.

2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Мектепке дейінгі және орта білім беру комитеті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрық ресми жарияланғаннан кейін оны Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің интернет-ресурсында орналастыруды;

3) осы бұйрық мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметті Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Заң департаментіне ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Білім және ғылым вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғаш ресми жарияланған күнінен кейін қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының

А. Аймағамбетов

Білім және ғылым министрі

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
1-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
638-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушылардың . Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың ғылыми-жаратылыстанушылық білімдерін, ұғымдарын, табиғат пен қоғамның өзара байланысы мен заңдылықтар туралы біртұтас түсініктерін қалыптастыру, күнделікті өмірде кездесетін табиғи болмыстар мен процестерді болжау, сипаттау және түсіндіру үшін алған білімдерін қолдана білу біліктілігін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әлемнің заманауи ғылыми-жаратылыстанушылық көрінісі мен жаратылыстану ғылымында қолданылатын әдістер жөнінде, және де ғылым, техника және технологиялардың дамуына ықпал ететін жаратылыстанудың ең маңызды идеялары мен жетістіктері жөнінде білімдер негізін қалыптастыру;

2) қоршаған әлемдегі болмыстарды түсіндіру үшін, бұқаралық ақпарат құралдарынан, интернет желісінен, ғылыми және ғылыми әдебиеттерден алынатын ғылыми-жаратылыстанушылық және өмірлік мағызы бар ақпараттарды қабылдау үшін, алған білімдерін қолдана білуін қалыптастыру;

3) қарапайым зерттеулер жүргізу, құбылыстарды талдау, ғылыми-жаратылыстанушылық ақпаратты қабылдау және түсіндіру барысында зияткерлік, шығармашылық және сыни ойлау қабілетін дамыту;

4) күнделікті өмірде тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін ғылыми-жаратылыстанушылық білімдерді пайдалану біліктерін дамыту.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) сөйлеу мәдениетін дамыту, білімді функционалды қолдану, қарым-қатынастың әртүрлі тәсілдері, мәселелерді шешу және шешім қабылдау;

2) естімейтін білім алушыларды арнайы оқытуды сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

3) жеке қасиеттерін дамыту (өз бетінше жұмыс істеуге және топта жұмыс істеуге қажетті жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық және төзімділік).

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) әр оқушының естіп қабылдау деңгейінің әртүрлілігін;

2) ең қарапайым ойлау операцияларының басымдылығын;

3) механикалық жадының басымдылығын;

4) сөздік қорының шектеулілігін, айтылым бұзылыстарының кемшілігі, белсенді сөздік қорынан енжар сөздік қорының басымдылығын.

6. Естімейтін білім алушыларды жаратылыстануды оқытудың негізгі қағидалары: қол жетімділік, жеке тұлғалық, көрнекілік және коммуникативтілік.

7. Оқытудың қол жетімділігі-бұл материалдың қол жетімділігі және оны білім алушылардың түсінуі, оңтайлы жеткізумен ғылыми тұжырымдамаларды ұсыну, мәтіндерді қажетті иллюстрациялар мен дидактикалық материалдармен қамтамасыз ету.

8. Жеке тұлғалық-бұл естімейтін оқушының оқу процесін дараландыру, тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және жаратылыстану сабақтарында жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саланы, психикалық процестерді түзету.

9. Көрнекілік оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактілі ұғымдарды меңгеру үшін қажет нақты өмірде затты немесе құбылысты сезімдік қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларды қалыптастыру қажеттілігінен көрінеді: заттар, іс-әрекеттерді көрсету.

10. Жаратылыстануды оқытудағы коммуникативті қағида қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайда еркін жүруге үйретуге арналған.

11. Осы қағида-татарды іске асыру үшін:

1) қоршаған әлеммен танысу арқылы естімейтін білім алушылардың ауызша, диалогтық және жазбаша сөйлеуін дамыту;

2) сабақтарда барлық психикалық процестердің дамуына ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) материалды оқу кезінде үздіксіз қайталау дидактикалық қағидасын сақтану;

4) жаңа материал мен терминологияны түсіндіруде көмекші құрал ретінде дактильді және ымдау тілі қолданылады.

12. Бағдарламаны іске асыру процесінде арнайы жабдықтар мен оқытудың қосалқы құралдары, ақпараттық – коммуникативтік технологиялар пайдаланылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (алдыңғы оқу қызметін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық, айтылу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сыныбы);

3) интернет желісінің ақпараттық-білім беру ресурстарына шексіз қол жеткізу.

3-тарау. "Жаратылыстану" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. "Жаратылыстану" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

14. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі;

3) "Заттар және материалдар" бөлімі;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі.

15. "Ғылым әлемі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) ғылымның рөлі;

2) зерттеу сұрағы;

3) зерттеуді жоспарлау;

4) деректерді жинау және жазу;

5) деректерді талдау;

6) қорытынды және талқылау.

16. "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) макро- және микроәлем;

2) жер туралы жалпы мағлұматтар;

3) жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері;

4) жердегі тіршілік;

5) жер бетін бейнелеу тәсілдері;

6) материктер мен мұхиттар;

7) халық географиясы.

17. "Заттар және материалдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) заттардың құрылысы мен қасиеттері;

2) заттардың жіктелуі;

- 3) заттардың пайда болуы және заттарды алу.
18. "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) өлі табиғаттағы үдерістер;
 - 2) тірі табиғаттағы үдерістер.
19. "Энергия және қозғалыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) энергия түрлері мен көздері;
 - 2) қозғалыс.
20. "Экология және тұрақты даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) экожүйелер;
 - 2) тірі ағзалардың саналуандылығы;
 - 3) табиғатты қорғау.
21. "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) әлемді өзгерткен жаңалықтар;
 - 2) болашақ жаңалықтары.
22. 5-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:
- 1) "Ғылым әлемі" бөлімі: ғылымның адам өміріндегі рөлі; зерттеу мәселесін тұжырымдай білу және жоспар құру; зерттеу жүргізуге арналған жабдық; зерттеу кезінде ақпаратты талдау; зерттеу қорытындысын рәсімдеу;
 - 2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлем; Жер ғаламшарының пайда болуы және оның құрылымы; Жер ғаламшарындағы өмірдің пайда болуы; түсірілім және жергілікті жердің жоспары; түсірілім түрлері және оларды жасай білу; жергілікті жердің жоспарын оқып, оны суреттей білу; Азимут және оны жоспар бойынша табу; картаның пайда болу тарихы; алғашқы географиялық зерттеулер; Жердегі нәсіл; ұлтаралық топтардың айырмашылығы және олардың ортақтығы;
 - 3) "Заттар және материалдар" бөлімі: денелер мен заттар; заттардың жай-күйі мен қасиеттері; табиғат құбылыстары мен олардың ерекшеліктері; таза заттар мен қоспалар және оларды өндіру және бөлу білігі; ерітінділер;
 - 4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: табиғаттағы заттардың айналымы, ауа-райы, газ түзілуі; тірі және өлі табиғаттың себептері мен салдары; тірі организмдердің қасиеттері; микроскоппен жұмыс істеу ережесі, уақытша препараттарды дайындау; фотосинтез және оның қасиеттері;
 - 5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия түрлері; термометр көмегімен температураны өлшеу; жылу окшаулау; энергияның өзара әрекеттесуі; жаныс және тірі табиғаттың қозғалысы: қозғалыс себептері;
 - 6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі: экожүйені анықтау; экожүйенің түрлері және оның жұмыс істеу факторлары; тірі организмдердің алуан түрлілігі; табиғатты қорғау; өңірдің экологиялық мәселелері; Қазақстанның Қызыл кітабы;
 - 7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: ғылыми жаңалықтардың алуан түрлілігі.
23. 6-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:
- 1) "Ғылым әлемі" бөлімі: Жаратылыстану ғылымдарының өзара байланысын; жаратылыстану ғылымдарын зерттеу объектілері; зерттеудегі тәуелді және тәуелсіз айнымалылар; зерттеу ережелері; зерттеу жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасы; зерттеу жүргізу кезіндегі өлшем бірліктері; зерттеу қорытындыларын рәсімдеу тәсілдері;
 - 2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлемнің айырмашылықтары мен объектілері және оларды ажырата білу; Жердің қасиеттері мен ондағы болып жатқан құбылыстар мен процестер; жердің сфералары мен қабықтары; жердің пайда болу гипотезалары; карта және оның түрлері; шартты белгілер бойынша карталарды оқу; оны есептеудің масштабы мен тәсілдері; географиялық координаттар; параллель және меридиан; градусық тор; уақыт туралы түсінік; белдеу уақытының ерекшеліктері; материктер мен мұхиттар; материктер мен мұхиттардың физикалық-географиялық жағдайы; халықты зерттейтін ғылым;
 - 3) "Заттар мен материалдар" бөлімі: атомдар мен молекулалар; қарапайым және күрделі заттар; атом құрылысы; заттардың қайнау температурасы мен балқу температурасының қасиеттері; органикалық және бейорганикалық заттар және олардың ерекшеліктері; орта және оның түрлері (қышқыл, сілтілі, бейтарап) және әмбебап индикатордың көмегімен ортаны анықтай білу; бейтараптандыру процесі; табиғи және жасанды материалдар, олардың артықшылықтары мен кемшіліктері; тұрмыстық химия өнімдері және оларды тұрмыста пайдалану; тұрмыстық химияны пайдалану ережелері; пайдалы қазбалар және олардың пайдалы қазбаларды өндіру және олардың қоршаған ортаға әсері;
 - 4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: өлі табиғат процестерін модельдеу; табиғаттағы заттардың химиялық түрленуі; жасуша құрылысы; организмдердің қоректенуі және қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу; организмдердің бөліну өнімдері;
 - 5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия көздері; энергия алу тәсілдері; қатты денелердің, сұйықтықтар мен газдардың қысымы; адам қаңқасының құрылысы; бұлшық еттердің құрылысы;
 - 6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі: экожүйе компоненттерінің өзара байланысы; экожүйенің өзгеру себептері; энергияның ауысуы; жергілікті экожүйедегі тірі организмдердің алуан түрлілігі; өз өңірінің экожүйесінің проблемалары және проблемаларды шешу жолдары;
 - 7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: жаңалықтардың мәні: қазақстандық ғалымдардың жаңалықтары; зерттеу бағыттары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

24. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді.

25. Әр сыныпқа бөлімдер бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1 Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның қызметтерін адам іс-әрекетінің түрі ретінде анықтау	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау

1.2 Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау;	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау;
1.3 Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 зерттеу жүргізу кезін-дегі техника қауіпсіздігі ережелерін тұжырымдау;	6.1.3.1 жоспар бойынша зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің жағдайларын анықтау
1.4 Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау; 5.1.4.2 бақылаулар мен өлшеу деректерін тіркеу	6.1.4.1 Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану
1.5 Деректерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа шаманы есептеу және тенденцияларын анықтау	6.1.5.1 алынған деректерді графикалық түрде көрсету
1.6. Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу сұрағы бойынша қорытынды тұжырымдау	6.1.6.1 алынған қорытындыларды түрлі формада көрсету;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Макро және микроәлем	5.2.1.1 макро- және микроәлем нысандарын ажырата білу және мысалдар келтіру	6.2.1.1 макро- және микроәлем нысандарының параметрлерін атау
2.2 Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 Жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 Жердің құрылысы мен құрамын атау	6.2.2.1 Жер бетіндегі бақыланатын үдерістер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 Жердің қасиеттерін түсіндіру
2.3 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер қабықта-ры және олардың құрамдас бөліктерін сипаттау	6.2.3.1 Жердің сыртқы қабықтарының өзара байланысын түсіндіру
2.4 Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жерде тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 тіршілік ету үшін қажетті жағдайларын анықтау	6.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болуы туралы ғылыми болжамдарды салыстыру; 6.2.4.2 адамның Жердегі тіршілік етуінің қазіргі жағдайларын бағалау
2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "план" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын оқу; 5.2.5.3 бір тәсіл бойынша жергілікті жердің түсірілімін жасау; 5.2.5.4 рәсімдеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым жоспарларын сызу	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеу; 6.2.5.2 шартты белгілерді пайдаланып, географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 масштабты пайдаланып, арақашықтықты есептеу; 6.2.5.4 географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.5 сағаттық белдеулер картасын пайдаланып, уақытты анықтау
2.6 Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 материктер мен дүние бөліктерін игеру және зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 мұхиттарды зерттеу тарихын сипаттау	6.2.6.1 жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғат ерекшеліктерін анықтау; 6.2.6.2 жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
2.7 Халық географиясы	5.2.7.1 дүниежүзі халқының нәсілдік құрамын және негізгі нәсілдер мен нәсіл аралық топтардың таралу аймақтарын анықтау; 5.2.7.2 нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын анықтау; 5.2.7.3 нәсілдер теңдігін дәлелдеу	6.2.7.1 халықтың қоныстану заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштеріне баға беру; 6.2.7.3 дүниежүзіндегі халық тығыздығының жоғары және төмен аймақтарын анықтап, себептерін түсіндіру

3) "Заттар және материалдар" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Заттардың құрылысы мен қасиеттері	5.3.1.1 бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын түсіндіру; 5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру; 5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электр-өткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау; 5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату	6.3.1.1 атомдар мен молекулаларды, жай және күрделі заттарды ажырату; 6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау
3.2 Заттардың жіктелуі	5.3.2.1 қоспалардан таза заттарды ажырату; 5.3.2.2 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу әдістерін ұсыну; 5.3.2.3 құрамы белгілі ерітінді дайындау; 5.3.2.4 еріген заттың массалық үлесін анықтау; 5.3.2.5 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғаттағы қышқылдық, сілтілік және бейтарап орталарды ажырату және әмбебап индикатор көмегімен ортаны анықтау; 6.3.2.3 бейтараптану үдерісін түсіндіру
3.3 Заттардың түзілуі және алынуы	5.3.3.1 табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарға мысалдар келтіру; 5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттарды бөліп ала алу	6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау; 6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін түсіндіру; 6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың кен орындарын және қолдану салаларын анықтау; 6.3.3.4 Қазақстандағы пайдалы қазбаларды өндеудің ірі орталықтарын атау және көрсету; 6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
4.1 Өлі табиғаттағы үдерістер	5.4.1.1 өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер); 5.4.1.2 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарын түсіндіру	6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді модельдеу (тау түзілу, үгілу, заттардың табиғаттағы айналымы); 6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын түсіндіру
4.2 Тірі табиғаттағы үдерістер	5.4.2.1 тірі ағзалардың ортақ қасиеттерін сипаттау; 5.4.2.2 тірі ағзалардың құрылымдық деңгейлерін сипаттау; 5.4.2.3 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану; 5.4.2.4 уақытша микропрепарат дайындау;	6.4.2.1 жасуша компоненттерін анықтау; 6.4.2.2 тірі ағзаларға тән үдерістерді түсіндіру; 6.4.2.3 ағзалардың қоректену типтерін ажырату 6.4.2.4 толыққанды тамақтану рационын құру;

	5.4.2.5 фотосинтез үдерісін түсіндіру; 5.4.2.6 өсімдіктерде пигменттердің болуын зерттеу; 5.4.2.7 фотосинтездің жүруі үшін қажетті жағдайларды зерттеу	6.4.2.5 азық-түлік өнімдердегі органикалық заттардың болуын тестілеу; 6.4.2.6 ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын зерттеу; 6.4.2.7 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты зерттеу; 6.4.2.8 ағзадағы бөлініп шығатын өнімдерді атау; 6.4.2.9 тірі ағзалардағы тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын зерттеу

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі:
5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
5.1 Энергия түрлері мен көздері	5.5.1.1 энергия түрлерін ажырату; 5.5.1.2 температура мен жылу энергиясын ажырату; 5.5.1.3 термометрді пайдалана отырып температураны өлшеу; 5.5.1.4 ғимараттарда жылу окшаулағышта-рын пайдаланудың практикалық әдістерін түсіндіру; 5.5.1.5 жылулық ұлғаюды сипаттау; 5.5.1.6 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру	6.5.1.1 энергия көздерін атау; 6.5.1.2 энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістерді атау және мысалдар келтіру; 6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау; 6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу; 6.5.1.5 энергияны алудың балама көздерін ұсынау
5.2 Қозғалыс	5.5.2.1 тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығына мысалдар келтіру және түсіндіру; 5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшелік-терін зерттеу; 5.5.2.3 денелер қозғалысының себебін анықтау	6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және түсіндіру; 6.5.2.2 қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын айыра білу; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылысын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттің құрылысын сипаттау; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру; 6.5.2.6 атмосфералық қысымды өлшеу және оның мәнін түсіндіру

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі:
6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
6.1. Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін анықтау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін жіктеу; 5.6.1.3 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпал етуін түсіндіру; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру	6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын графикалық түрде көрсету және түсіндіру; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін түсіндіру; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын түсіндіру
6.2 Тірі ағзалардың сан алуандығы	5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниесіне жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды сипаттау	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану; 6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін зерттеу
6.3 Табиғатты қорғау	5.6.3.1 ҚР экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін зерттеу;	6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін талдау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну

	5.6.3.3 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын анықтау	

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі:
7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5 -сынып	6-сынып
7.1 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын талқылау 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуға қосқан үлесін талқылау
7.2 Болашақ жаңалықтары	5.7. 2.1. болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну	6.7. 2.1. ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау

26. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

27. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің

5-6-сыныптарына арналған
"Жаратылыстану" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Бағдарламаның бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
5.1 Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның қызметтерін адам іс-әрекетінің түрі ретінде анықтау
	Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 мұғалімнің көмегімен зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау
	Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 мұғалімнің көмегімен зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 мұғалімнің көмегімен зерттеу жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін тұжырымдау
	Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау; 5.1.4.2 өз бетінше және мұғалімнің көмегімен бақылаулар мен өлшеу деректерін тіркеу
	Деректерді талдау	5.1.5.1 қайталанған өлшеулер кезіндегі арифметикалық орташа шаманы есептейді және тенденцияларын анықтау
	Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу сұрағы бойынша қорытынды тұжырымдау; 5.1.6.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөйлеу материалын қабылдау
5.2 Адам. Жер. Ғалам	Макро-микроәлем және	5.2.1.1 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен макро- және микроәлем нысандарын ажырата білу және мысалдар келтіру
	Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 - Жер ғаламшарының пайда болуын түсіндіру 5.2.2.2 - Жердің құрылысы мен құрамын атау 5.2.2.3 тақырып бойынша қарапайым, нақтылаушы сұрақтар қою; 5.2.2.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту

	Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер қабықтарын және олардың құрамдас бөліктерін сипаттау; 5.2.3.2 стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу қызметіне қатысты есту-көру сөйлеу материалын қабылдау
	Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жерде тіршіліктің пайда болуын сипаттау; 5.2.4.2 мұғалімнің көмегімен тіршілік етуге қажетті жағдайларды анықтау; 5.2.4.3 стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу қызметіне қатысты есту-көру сөйлеу материалын қабылдау
	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 шартты белгілерді қолданып, жергілікті жердің планын оқу; 5.2.5.3 мұғалімнің көмегімен бір тәсіл бойынша жергілікті жердің түсірілімін жасау (көз мөлшермен түсіру, полярлық түсіру, бағдарлық түсіру); 5.2.5.4 мұғалімнің көмегімен тіркеу талаптарына сай жергілікті жердің қарапайым пландарын сызу
	Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 материктер мен дүние бөліктерін игеру және зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.2 мұхиттарды зерттеу тарихын сипаттау; 5.2.6.3 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөйлеу материалын қабылдау
	Халық географиясы	5.2.7.1 мұғалімнің көмегімен дүниежүзі халқының нәсілдік құрамын, негізгі нәсілдер мен нәсіларалық топтардың таралу аймақтарын анықтау; 5.2.7.2 нәсілдік белгілердің қалыптасу факторларын түсіндіру; 5.2.7.3 нәсілдер тендігін дәлелдеу 5.2.7.4 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
2-тоқсан		
5.3 Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	5.3.1.1 мұғалімнің көмегімен бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын түсіндіру; 5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру; 5.3.1.3 мұғалімнің көмегімен заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электрөткізгіштігін, созылғыштығын, иілімділігін сипаттау; 5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату 5.3.1.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Заттардың жіктелуі	5.3.2.1 қоспалар мен таза заттарды ажырату; 5.3.2.2 мұғалімнің көмегімен қоспалардың түрлерін сипаттайды және бөлу әдістерін ұсыну; 5.3.2.3 құрамы белгілі ерітіндіні дайындау; 5.3.2.4 заттарды ерігіштігі, металдар және бейметалдар бойынша жіктеу; 5.3.2.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Заттардың түзілуі және алынуы	5.3.3.1 кейбір табиғатта түзілген және жасанды жолмен алынған заттарға мысалдар келтіру; 5.3.3.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөйлеу материалын қабылдау

3-тоқсан		
5.4 Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	5.4.1.1 өлі табиғатта болатын үдерістерді атау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер); 5.4.1.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Тірі табиғаттағы үдерістер	5.4.2.1 тірі ағзалардың ортақ қасиеттерін сипаттау; 5.4.2.2 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану; 5.4.2.3 мұғалімнің көмегімен уақытша микропрепарат дайындау 5.4.2.4 фотосинтез үдерісін түсіндіру; 5.4.2.5 өсімдіктерде пигменттердің болуын зерттеу; 5.4.2.6 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
5.5 Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	5.5.1.1 мұғалімнің көмегімен энергия түрлерін ажырату; 5.5.1.2 мұғалімнің көмегімен температура мен жылу энергиясын ажырату; 5.5.1.3 мұғалімнің көмегімен термометрді пайдалана отырып температураны өлшеу; 5.5.1.4 ғимараттарда жылу оқшаулағыштарын пайдаланудың практикалық әдістерін түсіндіру; 5.5.1.5 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Қозғалыс	5.5.2.1 - тірі және өлі табиғатта қозғалыстың маңыздылығына мысалдар келтіреді және түсіндіру; 5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін зерттеу; 5.5.2.3 денелер қозғалысының себебін анықтау; 5.5.2.4 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
4-тоқсан		
5.6 Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін анықтау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін жіктеу; 5.6.1.3 экологиялық факторлардың экожүйе қызметіне ықпал етуін түсіндіру; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді салыстыру 5.6.1.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	5.6.2.1 мұғалімнің көмегімен ағзаларды тірі табиғат дүниелеріне жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды сипаттау; 5.6.2.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Табиғатты қорғау	5.6.3.1 Қазақстан Республикасының экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 мұғалімнің көмегімен өз аймағының экологиялық мәселелерін зерттеу; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабының маңыздылығын анықтау
5.7 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру;

		5.7.1.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Болашақтың ашылуы	5.7.2.1 ғылымдағы болашақ зерттеулерге идеялар ұсыну;
1) 6-сынып 2-кесте		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Бағдарламаның бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
6.1 Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын тізіп атау
	Зерттеу сұрағы	6.1.2.1 мұғалімнің көмегімен тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау; 6.1.2.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Зерттеуді жоспарлау	6.1.3.1 жоспар бойынша зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің жағдайларын анықтау; 6.1.3.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Деректерді жинау және жазу	6.1.4.1 Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану; 6.1.4.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Деректерді талдау	6.1.5.1 алынған деректерді графикалық түрде көрсету; 6.1.5.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Қорытынды және талқылау	6.1.6.1 алынған қортындыларды түрлі формада көрсету; 6.1.6.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
6.2 Ғалам. Жер. Адам	Макро- және микроәлем	6.2.1.1 макро- және микроәлем нысандарының параметрлерін өзбетінше атау
	Жер туралы жалпы мағлұматтар	6.2.2.1 Жердің қасиеттерін түсіндіру; 6.2.2.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Жер өрістері және олардың құрамдас бөліктері	6.2.3.1 Жер қабықтарының өзара байланыс тәсілдерін түсіндіру; 6.2.3.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Жердегі тіршілік	6.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болуы туралы ғылыми болжамдарды салыстыру; 6.2.4.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді өзбетінше жіктеу; 6.2.5.2 шартты белгілерді пайдаланып, географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 мұғалімнің көмегімен масштабты пайдаланып, арақашықтықты есептеу; 6.2.5.4 мұғалімнің көмегімен географиялық координаттарды анықтау;

		6.2.5.5 сағаттық белдеулер картасын пайдаланып, уақытты анықтау; 6.2.5.6 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Материктер мен мұхиттар	6.2.6.1 жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғат ерекшеліктерін анықтау; 6.2.6.2 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
	Халық географиясы	6.2.7.1 халықтың қоныстану заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштеріне баға беру; 6.2.7.3 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
2-тоқсан		
6.3 Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	6.3.1.1 атом мен молекулаларды, қарапайым және күрделі заттарды айыра білу; 6.3.1.2 заттың қасиеттерін сипаттау: балку және қайнау температурасы; 6.3.1.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Заттардың жіктелуі	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттар күйінде жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғатта қышқыл, сілтілі және бейтарап ортаны айыра біледі және әмбебап индикатор көмегімен ортаны анықтау; 6.3.2.3 мұғалімнің көмегімен бейтараптандыру үдерісін түсіндіру; 6.3.2.4 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Заттардың пайдалану болуы мен оларға қол жеткізу	6.3.3.1 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен жасанды және табиғи материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау; 6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану саласын және оларды қауіпсіз қолдану ережелерін түсіндіру; 6.3.3.3 өзбетінше және мұғалімнің көмегімен Қазақстандағы пайдалы қазбалардың орындарын және қолдану салаларын анықтау; 6.3.3.4 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 6.3.3.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
3-тоқсан		
6.4 Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	6.4.1.1 мұғалімнің көмегімен өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді модельдеу (таудың жасалу, мүжілу үдерістері, табиғатта заттардың айналымы); 6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымы туралы түсінігінің болуы; 6.4.1.3 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
	Тірі табиғаттағы үдерістер	6.4.2.1 жасуша компоненттерін анықтау 6.4.2.2 мұғалімнің көмегімен тірі ағзаларға тән үдерістерді түсіндіру; 6.4.2.3 ағзалардың қоректену типтерін ажырату; 6.4.2.4 мұғалімнің көмегімен толыққанды тамақтану рационын құру;

		6.4.2.5 ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу; 6.4.2.6 ағзадан бөлініп шығатын өнімдерді атау; 6.4.2.7 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты зерттеу; 6.4.2.8 тірі ағзалардың тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын зерттеу; 6.4.2.9 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
6.5 Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	6.5.1.1 мұғалімнің көмегімен энергия көздерін атау; 6.5.1.2 энергияны шығарумен және оның жұтылуымен байланысты үдерістері туралы түсініктерінің болуы; 6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау; 6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу; 6.5.1.5 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Қозғалыс	6.5.2.1 мұғалімнің көмегімен қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру және түсіндіру; 6.5.2.2 мұғалімнің көмегімен қатты денелер, сұйықтар мен газдардың қысымдарын айыра білу; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылысын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттің құрылысын сипаттау; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру; 6.5.2.6 мұғалімнің көмегімен тиісті құралдарды қолдана отырып, атмосфералық қысымды өлшеу 6.5.2.7 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
4-тоқсан		
6.6 Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	6.6.1.1 мұғалімнің көмегімен экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын график түрінде көрсету және түсіндіру; 6.6.1.2 экожүйе ауысымдарының себептерін түсіндіру; 6.6.1.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін қолдану; 6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін зерттеу; 6.6.2.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Табиғатты қорғау	6.6.3.1 өзінің аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін талдау; 6.6.3.2 есту қабілетін стационарлық және дыбыс күшейткіш аппаратураның көмегімен оқу іс-әрекетіне қатысты көрнекі сөздік материалын қабылдау
6.7 Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	6.7.1.1 мұғалімнің көмегімен әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын талқылау; 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуға қосқан үлесін талқылау
	Болашақ жаңалықтары	6.7.2.1 ғылыми зерттеулердің бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау;

Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы (төменде – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5 баптың 6) тармағына сәйкес құрастырылған.

2. Бағдарлама мақсаты – әлемнің географиялық бейнесін, географиялық ойлауды, өмірлік жағдайлар тәжірибесінде география тілі мен әдістерін білу мен қоладануды қамтитын, географиялық мәдениетті қалыптастыру және дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) табиғи және антропогендік нысандарды, құбылыстар мен процестерді қамтитын әлемнің географиялық бейнесін ашу, қоршаған әлемнің аумақтық ерекшеліктері, олардың объективтік сипаты және адам өміріндегі маңыздылығы туралы түсініктерді қалыптастыру;

2) табиғат пен қоғамның өзара байланысына және осы байланыстың кеңістіктік ерекшеліктеріне білім алушылардың ғылыми көзқарасын дамыту;

3) табиғатты қорғау мен оны тиімді пайдаланудың, қоғамдық өндірістің әлеуметтік-экономикалық және жаратылыстану-ғылыми негіздерін ашу;

4) оқушылардың географиялық зерттеу дағдылары мен әдістерін меңгеруіне ықпал ету;

5) география ғылымының терминдері мен түсініктерін меңгеруге жағдай жасау;

6) кеңістіктік ойлау және картографиялық дағдыларын қалыптастыру;

7) күнделікті өмірде, практикада географиялық білімдерді қолдану дағдыларын қалыптастыру.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) сөйлеу тілі мәдениетін, білімді функционалды қолдануды және түрлі коммуникация тәсілдерін дамыту;

2) естімейтін білім алушылардың арнайы білім беруін сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

3) тұлғалық қабілеттерін дамыту (топта және жеке жұмыс жасауда қажетті жауапкершілік, табандылық, шыдамдылық және төзімділік)

4) ойлау процестерін, назарын, есте сақтау қабілетін дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. 7 – 10 сыныптарда "География" курсын оқу барысында, естімейтін оқушылар географиялық нысандар және құбылыстар туралы кеңейтілген білім алады, картамен географиялық жұмыс жасау тәсілдерін практикада қолдануға үйренеді, табиғат және қоғам арасындағы байланысты анықтай алады.

6. Естімейтін оқушыларға білім беруде бірқатар ерекшеліктерді ескеру керек:

1) әр оқушының естіп қабылдау деңгейінің әртүрлілігін;

2) ең қарапайым ойлау операцияларының басымдылығын;

3) механикалық жадының басымдылығын;

4) сөздік қорының шектеулілігін, айтылым бұзылыстарын, белсенді сөздік қорынан енжар сөздік қорының басымдылығын.

7. Естімейтін оқушыларды географияны оқытудың негізгі қағидалары: қол жетімділік, жеке тұлғалық тәсіл, көрнекілік және коммуникативтілік.

8. Оқытудың қол жетімділігі - материалдың қол жетімділігі және оны білім алушылардың түсінуі, ғылыми тұжырымдамаларды оңтайлы жеткізе ұсыну, мәтіндерді қажетті иллюстрациялар мен дидактикалық материалдармен қамтамасыз ету.

9. Жеке тұлғалық тәсіл – білім алушылар тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және биология сабақтарында жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саласын, психикалық процестерін түзеу.

10. Көрнекілік қағидасы - оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактылық ұғымдарды меңгерту үшін нақты өмірдегі затты немесе құбылысты сезіну арқылы қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларын қалыптастыру қажеттілігінен көрініс алады.

11. Пәнді оқытудағы коммуникативтік тәсіл - қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайда еркін бағдарлауға үйретеді.

12. Осы қағидаларды жүзеге асыру үшін қажет:

1) қоршаған әлеммен таныстыру арқылы естімейтін білім алушылардың ауызша, жазбаша, диалогтік сөйлеу дағдыларын дамыту;

2) сабақ барысында барлық психикалық процестерді дамыуға ықпал ететін әдіс-тәсілдерді қолдану;

3) дидактикалық қағидаларды ұстану: материалды қайталау, материалдың рұқсат етілген көлемі;

4) жаңа материалды және терминологияны түсіндіру барысында қосымша құрал ретінде дактильді және ымдау тілі қолданылады.

13. Бағдарламаны жүзеге асыру процесінде арнайы құрал-жабдықтар және оқытудың көмекші құралдары, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар пайдаланылады:

1) интерактивтік және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронталды оқыту іс-әрекетін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш құралдар, сөйлеу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып);

3) Ғаламтор желісіндегі ақпараттық-білім беру ресурстарына шектеусіз қолжетімділік.

3-тарау. "География" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. "География" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты құрайды;

15. Оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

- 1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі;
- 2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі;
- 3) "Физикалық география" бөлімі;
- 4) "Әлеуметтік география" бөлімі;
- 5) "Экономикалық география" бөлімі;
- 6) "Елтану және саяси география негіздері".

16. "Географиялық зерттеу әдістері" келесі бөлімшені қамтиды:

- 1) зерттеу және зерттеушілер.

17. "Картография және географиялық дерекқор" келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) географиялық карталар;
- 2) географиялық дерекқор.

18. "Физикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) литосфера;
- 2) атмосфера;
- 3) гидросфера;
- 4) биосфера;
- 5) табиғи-аумақтық кешендер.

19. "Әлеуметтік география" бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:

- 1) тұрғындар географиясы.

20. "Экономикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) табиғи ресурстар;
- 2) әлеуметтік-экономикалық ресурстар;
- 3) дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы;
- 4) дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері.

21. "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) дүниежүзі елдері.

22. 7-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. Географияны зерттеу нысандары. География ғылымының дамуы. Географиялық дерек көздері. Географиялық тәжірибелер. Далалық зерттеу әдістері. Географияда графикалық әдістердің қолданылуы;

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі: географиялық карталар. Географиялық картосхемаларды қолдану. Географиялық номенклатура. Географиялық дерекқор. Географиялық деректерді ұйымдастыру;

3) "Физикалық география": литосфера. Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы. Жердің тектоникалық құрылысы. Литосфераның тектоникалық қозғалыстары. Литосфералық катаклизмдер. Атмосфера. Атмосфера және оның құрамдас бөліктері. Ауа райы және метеорологиялық элементтер. Атмосфералық қолайсыз құбылыстар. Гидросфера. Гидросфера және оның құрамдас бөліктері. Су ресурстарының маңыздылығы. Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы. Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері. Мұхит суларының қозғалыстары. Мұхиттармен байланысты апаттар. Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары. Биосфера. Биосфера және оның құрамдас бөліктері. Топырақ, оның құрамы мен құрылымы. Қазақстанның топырақ түрлері. Топырақтың экологиялық проблемалары. Табиғи-аумақтық кешендер. Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы. Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары. Дүниежүзі халқының діни құрамы. Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары. Ұлтаралық және дінаралық келісім;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты мәселелер. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері. Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы. Дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

23. 8-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. География ғылымының салалары. Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері. Географиялық деректерді өңдеу және талдау, географиялық модельдер. Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары;

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі: географиялық карталар. Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттау элементтері. Тақырыптық карталарды оқу. Тақырыптық географиялық номенклатура. Географиялық дерекқор. Географиялық дерекқорын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі;

3) "Физикалық география" бөлімі: литосфера. Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары. Жер бедерінің жіктелуі. Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері. Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі. Пайдалы қазбалардың тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы. Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері. Тау жыныстарының жасын анықтау. Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте. Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Атмосфера. Климат қалыптастырушы факторлар.

Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы. Климаттық белдеулер. Материктердің климаттық ерекшеліктері. Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері. Гидросфера. Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы. Құрлық суларының шаруашылық маңызы. Өзен аңғарының құрылысы. Өзендердің гидрологиялық режимі. Көлдер мен мұздықтар. Құрлық суларының экологиялық проблемалары. Су апаттары. Биосфера. Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары. Мұхиттардың тіршілік дүниесі. Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау. Табиғи-аумақтық кешендер. Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы. Географиялық қабықтың заңдылықтары;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Халық санағы. Ұдайы өсудің түрлері. Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай. Демографиялық проблемалар. Демографиялық саясат;

5) "Экономикалық география" бөлімі: табиғи ресурстар. Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті. Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлім: дүние жүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасы. Елдердің саяси типологиясы. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы. Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары.

24. 9-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Географиялық зерттеу әдістер" бөлімі: зерттеу және зерттеушілер. Қазақстандық географтардың зерттеулері. География ғылымы зерттеулерінің қазіргі заманғы өзекті проблемалары;

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі: Географиялық карталар. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері. Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоаппараттық жүйе технологияларын қолдану аясы;

3) "Физикалық география" бөлімі: литосфера. Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақ оронимдері Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Атмосфера. Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық жағдайы. Қазақстанның климаттық ресурстары. Гидросфера. Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақ гидронимдері. Биосфера. Қазақстан Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері;

4) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Көші-қон саясаты. Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы. Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты. Елді мекендердің жіктелуі. Елді мекендердің функционалды зоналары;

5) "Экономикалық география" бөлім: табиғи ресурстар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары. Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері Қазақстанда адамдық капиталды дамыту;

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: дүниежүзі елдері. Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы. Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары.

25. 10-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық білім мазмұны:

Қазақстан географиясы.

1) "Географиялық зерттеу әдістері": географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Қазақтың халықтық географиялық терминдері. Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары:

2) "Физикалық география": литосфера. Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты мәселелер. Атмосфера. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар. Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Гидросфера. Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру. Су ресурстарының экологиялық мәселелері. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси мәселелері. Биосфера. Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы). Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар. Антропогендік ландшафтарды жақсарту жолдары;

3) "Әлеуметтік география" бөлімі: халық географиясы. Қазақстандағы ойконимдер. Қазақстандағы елді мекендердің проблемалары. Урбандалу үдерісі. Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру;

4) "Экономикалық география" бөлімі: Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары. Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Қазақстан шаруашылығының салалары. Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері. Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Халықаралық экономикалық қатынас түрлері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері. Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны. Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны;

5) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі: Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 "7" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

27. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

1) "Географиялық зерттеу әдістері":

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Зерттеулер және зерттеушілер	7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтайды; 7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді; 7.1.1.3 географиялық дерек көздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар; 7.1.1.4 географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтайды; 7.1.1.5 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтай-ды, өңдейді, талдайды; 7.1.1.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: сызба, диаграмма, профиль, кесте 7.1.1.7 географиялық нысандар, құбылыстар және үрдістердің қасиеттерін графикалық түрде: сызба, диаграмма, профиль, график түрінде көрсету; 7.1.1.8 оқылған материал негізінде сөздік қорды байытады	8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіреді; 8.1.1.2 география ғылымы салаларын-дағы маңызды зерттеулерді анықтайды; 8.1.1.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолданады; 8.1.1.4 сандық және сапалық деректер географиялық деректерді өңдеп, талдайды; 8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі техникаларда жасау арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреді; 8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсынады	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстан-дықтардың зерттеулері туралы баяндайды; 9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтайды	10.1.1.1 географиялық құбылыстар мен нысандардың номинациясын анықтауды; 10.1.1.2 қазақ халқының ұлттық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді; 10.1.1.3 зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынады

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемалар жасай алады; 7.2.1.2- географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді	8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элемент-терді құрастырады: профиль, диаграмма график, кесте; 8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолданумен тақырыптық карталарды оқиды; 8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсетеді	9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көр-сету барысында сипаттайды; 9.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді	
2.2 Географиялық дерекқорлар	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялықтехнологияларды қолдана отырып,	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттау негізінде,	

	7.2.2.2 оқыған материал негізінде сөздік қорын байыту	географиялық дерек қорын құрастырады	маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді; 9.2.2.2 аруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық технологияларын қолданудың маңыздылығын сипаттайды	

3) "Физикалық география" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Литосфера	7.3.1.1 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтайды; 7.3.1.2 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын картадан көрсетеді және сипаттайды; 7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг; 7.3.1.4 литосфералық катаклизмдердің себептері мен салдарын түсіндіреді; 7.3.1.5 жергілікті компонент негізінде литосфералық катаклизмі кезіндегі тәртіп ережелерін түсіндіреді	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттейді; 8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктейді; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды; 8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстырады; 8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдардың түрлі белгілері бойынша жіктейді; 8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды; 8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды; 8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді; 8.3.1.9 геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады; 8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді	9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтайды; 9.3.1.2 басты орографиялық нысандарды сипаттайды; 9.3.1.3 қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді; 9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын анықтайды	10.3.1.1 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды; 10.3.1.2 Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді; 10.3.1.3 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, шешу жолдарын ұсынады
3.2 Атмосфера	7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттайды; 7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіреді; 7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіреді; 7.3.2.4 жеке метеорологиялық элементтер негізінде оларды зерттеу маңыздылығын түсіндіреді	8.3.2.1 климат қалыптастырушы факторларды талдайды; 8.3.2.2 талдау негізінде атмосфераның ғаламдық циркуляциясын түсіндіреді; 8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдайды; 8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстырады; 8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша	9.3.2.1 Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды талдайды; 9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды; 9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды	10.3.2.1 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады; 10.3.2.2 жергілікті компонентті

	температура, қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғал; 7.3.2.5 метеорологиялық құралдарды пайдалана отырып жеке метеорологиялық элементтерді өлшейді және тіркейді: температура, қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.6 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптикалық графикалық материалдарды жасайды 7.3.2.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсынады	қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді; 8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады		қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды
3.3 Гидросфера	7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттайды; 7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді; 7.3.3.3 дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды; 7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды; 7.3.3.5 мұхит суының қасиеттері-не әсер ететін факторларды анықтайды; 7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді; 7.3.3.7 мұхиттар және теңіздермен байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсынады; 7.3.3.8 Дүниежүзілік мұхит мәселелерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады 7.3.3.9 оқыған материалдарының негізінде сөздік қорын байыту	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды; 8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді; 8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді; 8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіреді; 8.3.3.5 көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттайды; 8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады; 8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады	9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттайды: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары 9.3.3.2 қазақ гидронимдері және топтастыру негізінде олардың мағынасын түсіндіреді	10.3.3.1 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді 10.3.3.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсынады; 10.3.3.3 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі
3.4 Биосфера	7.3.4.1 биосфера ның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды; 7.3.4.2 топырақ құрамын, түрлерін анықтап, құрылымын графикалық түрде көрсетеді; 7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды;	8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді; 8.3.4.2 жоспар бойынша табиғат зоналарын сипаттайды; 8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады	9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды; 9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының	10.3.4 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді; 10.3.4.2 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттейді;

	7.3.4.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға береді; 7.3.4.5 топырақтардың экологиялық мәселелерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады	8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды; 8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүние-сін қорғау қажетілігін дәлелдейді және қорғау жолдарын ұсынады	құрылу мақсатын түсіндіреді; 9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді	10.3.4.3 Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалайды
3.5 Табиғи- аумақтық кешендер	7.3.5.1 географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіреді; 7.3.5.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде түрлі деңгейдегі табиғи кешендерді жоспар бойынша сипаттайды	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіреді; 8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды; 9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді	10.3.5.1 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттейді; 10.3.5.2 антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсынады:рекультивация, мелиорация, ландшафттық дизайн

4) "Әлеуметтік география" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаты			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Халық географиясы	7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіреді; 7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндер-дің таралу аймақ-тарын анықтайды; 7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/өркениеттік аймақтарының алыптасуын түсіндіреді; 7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажетті-лігін дәлелдейді және қалыптастыру жолдарын ұсынады	8.4.1.1 халық санын анықтау әдістерін түсіндіреді; 8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді; 8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, басты демогра-фиялық көрсет-кіштерін есептейді:халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіреді; 8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді; 8.4.1.6 "демогра-фиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады	9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды; 9.4.1.2 дүниежүзі халқы миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді; 9.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерді талдап, басты бағыттарын анықтайды; 9.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады; 9.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді; 9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады; 9.4.1.7 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді;	10.4.1.1 Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді; 10.4.1.2 Қазақстанның елді мекендері проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады; 10.4.1.3 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады; 10.4.1.4 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді

			9.4.1.8 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттайды	

5) "Экономикалық география":

5 кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Табиғи ресурстар	7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктейді; 7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылық-тарын талдайды 7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсетеді; 7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсынад.	8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалайды; 8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалайды; 8.5.1.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды	9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды; 9.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды; 9.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады	10.5.1.1 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды; 10.5.1.2 Қазақстанда табиғатты пайдалану мәселелерін анықтап, шешу жолдарын ұсынады; 10.5.1.3 жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізеді
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді; 7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымының элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді	8.5.2.1 Қазақстандық құрлымдарды қосымша қамту арқылы инфрақұрылымның экономикалық элементтерінің маңыздылығын бағалайды және соның негізінде оларды сипаттайды	9.5.2.1 ғылыми-техникалық үрдісін және бағытын талдайды; 9.5.2.2 Қазақстандық құрлымдарды қосымша қамту арқылы амазат капиталының даму көрсеткіштерін анықтайды және сол арқылы мемлекеттерді салыстырады	10.5.2.1 Қазақстанның индустриалдық-инновациялық бағыттарын анықтау негізінде болжам жасайды; 10.5.2.2 Қазақстанның индустриалдық-инновациялық бағыттарын талдау негізінде, оны дамыту жолдарын құрастырады; 10.5.2.3 Қазақстан аймақтарын индустриалдық-инновациялық бағыттарын талдау негізінде, осыған байланысты мәселелерді шешу жолдарын ұсынады
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді	8.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді; 8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды;	9.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды; 9.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап,	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды; 10.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық

		8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдайды; 8.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды	мамандануын түсіндіреді	салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді
5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері			9.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды; 9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды; 9.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды; 9.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды; жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда; 9.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды; 9.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму тенденцияларын талдайды; 9.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды; 9.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды	10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды; 10.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды; 10.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды; 10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды; жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім оның ішінде жан басына шаққанда; 10.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды; 10.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму тенденцияларын талдайды; 10.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды; 10.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
6.1 Дүние жүзі елдері	7.6.1.1 Қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді; 7.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды	8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттайды; 8.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады; 8.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды; 8.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді; 8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіреді; 8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды	9.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады; 9.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады	10.6.1.1 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді 10.6.1.2 Қазақстан Республикасының саяси-әкімшілік топтастыру хороним негізінде мағынасын түсіндіру; 10.6.1.3 Қазақстан Республикасы туралы елтану ақпаратын дайындайды

28. Осы оқу бағдарламасы есту қабілеті зақымдалған (естімейтін)білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптары үшін "География" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер және тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің
7 – 10 - сыныптарына арналған
"География" оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 7- сынып
1-кесте

Бөлімше	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім . Географияны зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Географиялық зерттеу нысандары	7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтайды
	География ғылымының дамуы	7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді

	Географиялық дерек көздері	7.1.1.3 географиялық дереккөздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар; 7.1.1.4 стационарлы және дыбыс күшейткіш аппараттар көмегімен оқу іс-әрекетіне жататын сөйлеу тілі материалын естіп-көруі арқылы қабылдайды
	Географиялық тәжірибелер.	7.1.1.5 географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтайды
	Далалық зерттеулер әдістері	7.1.1.6 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтайды, өңдейді, талдайды
	Географияда графикалық әдістердің қолданылуы	7.1.1.7 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: диаграмма, профиль, график. 7.1.1.8 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
2-бөлім. Картография және географиялық дерек қор		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық картосхемаларды қолдану	7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемаларды жасай алады
	Географиялық номенклатура	7.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді
2.2 Географиялық дерек қорлар	Географиялық деректерді ұйымдастыру	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді 7.2.2.2 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
3-бөлім. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы	7.3.1.1 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтайды
	Жердің тектоникалық құрылысы	7.3.1.2 мұғалімнің көмегімен жердің тектоникалық құрылымы сипаттайды
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг
	Литосфералық катаклизмдер	7.3.1.4 литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіреді; 7.3.1.5 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
2-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Атмосфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттайды; 7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіреді
	Ауа райы және метеорологиялық элементтер	7.3.2.3 "ауа райы" ұғымын түсіндіреді; 7.3.2.4 жеке метеорологиялық элементтер негізінде оларды зерттеу маңызыдылығын түсіндіреді: температура, қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғал; 7.3.2.5 метеорологиялық құралдарды пайдалана отырып жеке метеорологиялық элементтерді өлшейді және тіркейді: температура, қысым, жел, бұлт, жауын-шашын, ылғал
	Қолайсыз атмосфералық құбылыстар	7.3.2.6 өзінің елді мекеніндегі аудандық компоненттердің қолайсыз

		атмосфералық құбылыстарын талдайды; 7.3.2.7 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
3.3 Гидросфера	Гидросфера және оның негізгі бөліктері	7.3.3.1 гидросфераны және оның негізгі бөліктерін сипаттайды
	Су ресурстарының маңыздылығы	7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді
	Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы	7.3.3.3 Дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды; 7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды
	Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері	7.3.3.5 мұғалім көмегімен мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтайды
	Мұхит суларының қозғалыстары	7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді
	Мұхиттармен байланысты апаттар	7.3.3.7 мұхиттар мен теңіздермен байланысты апаттарды топтастырады
	Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары	7.3.3.8 Дүниежүзілік мұхит мәселелерін анықтайды; 7.3.3.9 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
3-тоқсан		
3.4 Биосфера	Биосфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды
	Топырақ және оның құрамы мен құрылымы	7.3.4.2 топырақ типін және құрылымын анықтайды
	Қазақстанның топырақ түрлері	7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды; 7.3.4.4 өз жергілікті мекенінің топырақ құрылымын анықтайды; 7.3.4.5 оқылған материалдар негізінде сөздік қорын байытады
	Топырақтың экологиялық проблемалары	7.3.4.5 топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы	7.3.5.1 географиялық қабық, мұхиттар және материктер, зоналар және белдеулер, ландшафтар табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіреді
	Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері	7.3.5.2 өз жергілікті аймақтарындағы табиғи-аумақтық кешендерді анықтайды;
4-бөлім. Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары	7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіреді
	Дүниежүзі халқының діни құрамы	7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтайды
	Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары	7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіреді
	Ұлтаралық және дінаралық келісім	7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдейді

5. Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстардың жіктелуі.	7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктейді; 7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдайды; 7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсетеді
	Табиғи ресурстарды игерумен байланысты мәселелер	7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты мәселелерді талдап, шешу жолдарын ұсынады
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Көлік инфрақұрылымы	7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылымының элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді
	Әлеуметтік инфрақұрылым	7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамта отырып әлеуметтік инфрақұрылым элементтерің маңыздылығын сипаттау негізінде бағалайды
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп	7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді
6. Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы	7.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды
	Елдердің экономикалық географиялық жағдайы	7.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді; 7.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық, экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды
1. Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеу және зерттеушілер	7.1.1.3 географиялық дереккөздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар; 7.1.1.6 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: кесте, сызба, диаграмма, профиль, график
2. Картография және географиялық деректер	2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 тақырып бойынша картосхемаларды жасай алады;

		7.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді
	2.2 Географиялық дереккор	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді
2) 8 сынып 2-кесте		
Бөлімше	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	География ғылымының салалары	8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіреді; 8.1.1.2 география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтайды
	Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері	8.1.1.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолданады
	Географиялық деректерді өңдеу және талдау	8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді өңдеп, талдайды
	Географиялық модельдер	8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі техникаларда жасау арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреді
	Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары	8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсынады
2 -бөлім. Картография және географиялық дереккор		
2.1 Географиялық карталар	Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттайтын элементтер	8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастырады: профиль, диаграмма, кесте
	Тақырыптық карталарды оқу	8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолдана отырып, тақырыптық карталарды оқиды
	Тақырыптық географиялық номенклатура	8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсетеді
2.2 Географиялық дереккор	Географиялық дереккорн құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдана отырып, географиялық дерекқорын құрастырады
3-бөлім. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттейді
	Жер бедерінің жіктелуі	8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктейді; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды
	Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері	8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстырады
	Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі	8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктейді
	Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуы	8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды
	Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері	8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды
	Тау жыныстарының жасын анықтау	8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді
	Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте	8.3.1.9 геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің

		дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады
Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері		8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді
2-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Климат түзуші факторлар	8.3.2.1 климат түзуші факторларды талдайды
	Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы	8.3.2.2 талдау негізінде атмосфераның ғаламдық циркуляциясын түсіндіреді
	Климаттық белдеулер	8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдайды
	Материктердің климаттық ерекшеліктері	8.3.2.4 түрлі материктерде орналасқан ұқсас климаттық блдеулерді салыстырады
	Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері.	8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді
	Адамзат әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері	8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады
3.3 Гидросфера	Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды;
	Құрлық суларының шаруашылық маңыздылығы	8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді
	Өзен аңғарының құрылысы	8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді ;
	Өзендердің гидрологиялық режимі	8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіреді
	Көлдер мен мұздықтар	8.3.3.5 көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттайды
	Құрлық суларының экологиялық проблемалары	8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
	Су апаттары	8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады
3-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары	8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді; 8.3.4.2 табиғат зоналарын жоспар бойынша сипаттайды
		8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады
	Мұхиттарда тіршілік дүниесі	8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды
	Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау	8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдейді және қорғау жолдарын ұсынады
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы.	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіреді
	Географиялық қабықтың заңдылықтары	8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді
4-бөлім. Әлеуметтік география		

4.1 Тұрғындар географиясы	Халық санағы	8.4.1.1 халық санының анықтау әдістерін түсіндіреді
	Халықтың көбейю типтері	8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді
	Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай	8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, демографиялық көрсеткіштерін есептейді: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және діни құрам; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіреді
	Демографиялық мәселелер	8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді
	Демографиялық саясат	8.4.1.6 "демографиялық саясат" ұғымын түсіндіре отырып жекелеген дүниежүзі елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады
5-Бөлім. Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау	8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалайды
	Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық потенциалы	8.5.1.2 жекелеген дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды
	Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері	8.5.1.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары	8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді
4-тоқсан		
6-бөлім. Елтану және саяси география негіздері		
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші және өңдеуші және қызмет салалары	8.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді
	Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру формалары	8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды
	Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары	8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдайды
	Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау	8.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды
6.1 Дүние жүзі елдері	Дүниежүзінің саяси картасы	8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттайды
	Елдердің саяси типологиясы	8.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады
	Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер	8.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды
	Елдердің саяси-географиялық жағдайы	8.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді
	Саяси интеграция.	8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіреді

	Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары	8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды

3) 9 сынып
3-кесте

Бөлімшелер	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Қазақстандық географтардың зерттеулері	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндайды
	География ғылымының заманауи өзекті зерттеу проблемалары	9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті проблемаларын анықтайды
2-бөлім. Картография және географиялық дереккөз		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері	9.2.1.1 маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету барысында сипаттайды
	Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері	9.2.1.2 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді
2.2 Географиялық дереккөз	Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері	9.2.2.1 Жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттау негізінде, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді
	Геоақпараттық жүйелер технологияларын қолдану аясы	9.2.2.2 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпарат технологияларын қолдану маңыздылығын сипаттайды
3-бөлім 3.Физикалық география		
3.1 Литосфера	Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы	9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтайды
	Қазақстанның басты орографиялық нысандары	9.3.1.2 басты орографиялық нысандарды сипаттайды
	Қазақ оронимдері	9.3.1.3 қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады
	Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары	9.3.1.4 Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары
2-тоқсан		
3-бөлім. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Қазақстанның климатын түзуші факторлар	9.3.2.1 Қазақстан климатын түзуші факторларды талдайды
	Қазақстанның климаттық жағдайы	9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды

	Қазақстанның климаттық ресурстары	9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды
3.3 Гидросфера	Қазақстанның ішкі суларының түрлері	9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттайды: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары
	Қазақ гидронимдері	9.3.3.2 қазақ гидронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады
3.4 Биосфера	Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері	9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды
	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері	9.3.4.2 қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіндіреді
	Қазақстанның табиғи мұрасы	9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды
	Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы)	9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіріп, транслитерациясын үш тілде ұсынады
3-тоқсан		
4-бөлім .Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы.	9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды
	Дүниежүзі халқының көші-қоны	9.4.1.2 дүниежүзі халқы көші-қонының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді
	Қазақстандағы халықтың миграциясы.	9.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерін талдау негізіндебасты бағыттарын анықтайды
	Көші-қон саясат	9.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады;
	Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы	9.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді
	Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты	9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады
	Елді мекендердің жіктелуі	9.4.1.7 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді

	Елді мекендердің функционалды зоналары	9.4.1.8 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттайды
5-бөлім. Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Қазақстанның табиғи-ресурстық потенциалы	9.5.1.1Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды;
	Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары мен дайын өнім түрлері	9.5.1.2Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды;
	Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері	9.5.1.3табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады;

4-тоқсан		
5-бөлім. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары	9.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдайды
	Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері	9.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстырады
	Қазақстанда адамдық капиталды дамыту	9.5.2.3 Қазақстанда адам капиталының сапасын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлейді

6-бөлім. Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы	9.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады
	Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары	9.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады

4) 10-сынып 4-кесте		
Бөлімшелер	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаты
1-тоқсан		
1-бөлім. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеу және зерттеушілер	Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	10.1.1.1 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті проблемаларын анықтайды
	Қазақтың халықтық географиялық терминдері	10.1.1.2 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді
	Зерттеу нәтижелерін ұсынудың академиялық формалары	10.1.1.3 зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынады
3-бөлім. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары	10.3.1.1 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды
	Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру	10.3.1.2 Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді

	Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар	10.3.1.3 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, шешу жолдарын ұсынады
2-тоқсан		
3-бөлім.Физикалық география		
3.2Атмосфера	Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар	10.3.2.1 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады
	Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	10.3.2.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды
3.3Гидросфера	Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру	10.3.3.1 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді
	Су ресурстарының экологиялық проблемалары	10.3.3.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсынады
	Қазақстанның ішкі суларының геосаяси мәселелері	10.3.3.3 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі
3.4Биосфера	Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы	10.3.4.1 тақырыпқа қатысты қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады
	Ноосфераның қалыптасуы	10.3.4.2 ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттейді
	Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі.	10.3.4.3 Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалайды
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар	10.3.5.1 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін зерттейді
	Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары	10.3.5.2 антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсынады: рекультивация, мелиорация ландшафттық дизайн
3-тоқсан		
4-бөлім .Әлеуметтік география		
4.1Тұрғындар географиясы	Қазақстандағы ойконимдер	10.4.1.1Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транскрипциясын үш тілде ұсынады
	Қазақстанда елді мекендердің мәселелер	10.4.1.2 Қазақстанның елді мекендерінің проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
	Урбандалу үдерісі	10.4.1.3 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады
	Қазақстанда урбандалу үдерісіне баға беру	10.4.1.4 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді

5-бөлім .Экономикалық география		
5.1 Табиғи ресурстар	Тұрақты даму	10.5.1.1 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды
	Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар	10.5.1.2 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсынады
		10.5.1.3 жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізеді
4-тоқсан		
5-бөлім. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттары	10.5.2.1 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасайды
	Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы	10.5.2.2 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының жағдайын талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлейді
	Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі	10.5.2.3 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын талдап, проблемаларды шешу жолдарын ұсынады
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	Қазақстан шаруашылығының салалары	10.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды
	Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы	10.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді
5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері	Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері	10.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды
	Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі	10.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды
	Халықаралық экономикалық қатынастар түрлері	10.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы	10.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өні оның ішінде жан басына шаққанда
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы	10.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды
	Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері	10.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдайды
	Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны	10.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды
	Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны	10.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды
6-бөлім .Елтану және саяси география негіздері		
6.1 Дүние жүзі елдері	Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы	10.6.1.1 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді
	Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер	10.6.1.2 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеп,

		мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады;
Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары		10.6.1.3 Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін дайындайды

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
3-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
640-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың органикалық дүниенің көптүрлілігі, оның заңдылықтары мен үдерістері туралы биологиялық білім негіздерін, адам оның ажырамас бөлігі ретіндегі саналы түсінігін қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалды және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғат ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйелер, биоауантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) биология бойынша терминологиялық сөздікті кеңейту;

3) экологиялық этика нормалары мен ережелерін, табиғатқа жауапкершілікпен қарауды қалыптастыру;

4) генетикалық сауаттылықты қалыптастыру - салауатты өмір салты негіздерін, адамның психикалық, денелік және рухани денсаулығын сақтау.

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) есту арқылы қабылдауды қалыптастыру;

2) естімейтін білім алушылардың практикалық іс-әрекетте биологиялық білімдерін қолдануға қабілетті тұлғасын дамыту;

3) сөйлеу мәдениетін, қарым-қатынастың әртүрлі тәсілдерін, білімді функционалды қолдануды, проблемаларды шешуді және шешім қабылдауды дамыту;

4) естімейтін білім алушылардың арнайы білім беруін сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) білім алушының есту қабілетінің болмауы немесе нашар естуі;

2) неғұрлым қарапайым ойлау операцияларының басымдылығы (талдау және синтез);

3) ойлау қисындылығы мен тиянақтылығы деңгейінің төмендеуі;

4) абстрактылы-талдамалы ойлау формаларына көшудің қиындықтары;

5) механикалық жадының абстрактылы-талдамалы жадынан, жанама жадынан тікелей есте сақтауының басым болуы; қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді жады көлемінің төмендеуі, еріксіз есте сақтау қабілетінің айтарлықтай төмендеуі;

6) сөйлеу тілінің дамуында - сөздік қорының, әсіресе белсенді қорының шектеулігі, сөйлеу тілінің грамматикалық құрылымын игерудің баяулауы, айтылымның бұзылуы, жазбаша сөйлеу тілін меңгерудегі қиындықтар.

6. Естімейтін білім алушыларды оқытудың негізгі қағидалары: қол жетімділік, тұлғалық- бағдарлық тәсіл, көрнекілік және коммуникативтілік.

7. Оқытудың қол жетімділігі - материалдың қол жетімділігі және оны білім алушылардың түсінуі, ғылыми тұжырымдамаларды оңтайлы жеткізе ұсыну, мәтіндерді қажетті иллюстрациялар мен дидактикалық материалдармен қамтамасыз ету.

8. Тұлғалық-бағдарлық тәсіл – білім алушылар тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және биология сабақтарында жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саласын, психикалық процестерін түзеу.

9. Көрнекілік қағидасы - оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактылық ұғымдарды меңгерту үшін нақты өмірдегі затты немесе құбылысты сезіну арқылы қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларын қалыптастыру қажеттілігінен көрініс алады.

10. "Биология" пәнін оқытудағы коммуникативтік тәсіл - қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайда еркін бағдарлауға үйретеді.

11. Осы қағидаларды жүзеге асыру үшін қажет:

1) танымдық іс-әрекетпен тығыз байланыста қоршаған әлем туралы білімді кеңейту негізінде естімейтін білім алушылардың ауызша, жазбаша, диалогтік сөйлеу дағдыларын дамыту;

2) биологияны оқыту процесінде логикалық ойлауды дамытуға, сөйлеу ортасын құруға, өзіндік жұмысты ұйымдастыруға ықпал ететін жаңа формаларды, әдістерді, құралдарды қолдану;

3) ымдау және дактильді сөйлеу тілі естімейтін білім алушыларға таныс емес жаңа терминологияны түсіндіру жағдайларында көмекші құрал ретінде қолданылады;

4) естімейтін білім алушыларға биологияны оқыту процесінде дидактикалық ережелерді сақтау қажет: оқытылатын материалдың аз мөлшері, қайталануы, бақылау және жаңа тақырыпқа біртіндеп енгізу, өткен материалды өзектілендіру;

5) биологияның басқа пәндермен пәнаралық байланысы, оның ішінде инвариативті және түзету компоненттері, білім беру технологиялары ортасында негізгі білім мен дағдыларды қамтамасыз етеді.

12. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі - АКТ) пайдалану:

1) ақпараттық-коммуникациялық технологияларын қолданудағы құзыреттік базалық АКТ-дағдылары негізінде құрылады және жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін технологияларды дұрыс және шығармашылық тұрғыда қолдануды қамтиды;

2) мультимедиялық ресурстары мен бұқаралық ақпарат құралдарының АКТ-рын, интерактивті тақталар мен компьютерлерді қолдану биология бойынша оқу процесін жаңғыртуға және жандандыруға ықпал етеді, есту қабілетін оңтайлы түзетуге қол жеткізуде компенсаторлық механизмдерді белсендетеді;

3) ақпаратты іздеу, өңдеу және алмасу үшін Интернет-ресурстарды пайдалану қажет;

4) АКТ-ны қолдану арқылы білім алушы өз қызметін дербес ұйымдастыра алады.

13. Бағдарламаны жүзеге асыру үшін сыныптар келесідей жабдықтармен жабдықталады:

1) фронталды оқу қызметіне арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық;

2) мультимедиялық компьютерлік сынып;

3) жеке есту аппараттары, сөйлеу экраны.

14. Кітап қорының сақталуын қамтамасыз ететін оқу залдарымен және кітап қоймаларымен жабдықталған жұмыс аймақтары, медиатекасы бар ақпараттық-кітапханалық қоры.

3-тарау. "Биология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Биология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты

4) 10-сыныпта - аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

16. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі;

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі;

3) "Ағзалар және қоршаған орта" бөлімі;

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі;

17. "Тірі ағзалардың көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) тірі ағзалардың көп түрлілігі;

2) қоректену;

3) заттардың тасымалдануы;

4) тыныс алу;

5) бөліп шығару;

6) қозғалыс;

7) үйлесім және реттелу.

18. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) көбею;

2) жасушалық айналым;

3) өсу және даму;

4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;

5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

19. "Ағза және қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерден тұрады:

1) Биосфера, экожүйе, популяция;

2) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

20. "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) молекулярлық биология және биохимия;

2) жасушалық биология;

3) микробиология және биотехнология;

4) биофизика.

21. 7-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Биологияға кіріспе" бөлімшесі: биология пәні. Биологияның мақсаттары мен міндеттері Тірі организмдердің жалпы белгілері; Тірі организмдердің табиғаттағы және адам өміріндегі рөлі;

2) "Экожүйе" бөлімшесі: тірі әлемнің тіршілік ету ортасы. Қоршаған ортаның факторлары. Өлі табиғат факторлары. Биотикалық факторлар. Азық-түлік тізбегі және азық-түлік желілері. Экожүйе. Тірі және өлі табиғаттың өзара байланысы. Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері;

3) "Тірі ағзаларды топтастыру" бөлімшесі: Өсімдіктерді топтастыру. Жануарларды топтастыру;

4) "Жасуша биологиясы. Су және органикалық заттар" бөлімшесі: Үлкейту құралдары. Олармен жұмыс істеу ережелері. "Пияз қабығының микропрепаратын дайындау" зертханалық жұмысы Өсімдік жасушасының құрылысы. Жануарлар жасушасының құрылымы. Жасушаның тіршілік әрекеті. Су – тірі ағзаның тіршілік ету негізі. Тірі ағзаның тіршілік әрекеті үшін микро және макро бөлшектердің рөлі. Азық-түлік өнімдеріндегі органикалық құрамы Өсімдік өміріндегі тыңайтқыштардың рөлі;

5) "Заттардың тасымалдануы" бөлімшесі: Тірі ағзалардағы қоректік заттарды тасымалдауы Сабақтың ішкі құрылымы Жануарлардың тасымалдау жүйесі;

6) "Тірі ағзалардың қоректенуі" бөлімшесі: Жапырақтың сыртқы және ішкі құрылымы. Фотосинтез, күн сәулесі мен хлорофиллдің осы процесітегі рөлі. Өсімдіктердің минералды қоректену өзегі ретінде тамырдың сыртқы және ішкі құрылымы;

7) "Тыныс алу" бөлімшесі: Өсімдіктердің тыныс алуы. Оттегіні сіңіру, көмір қышқыл газ және су бөлу. Тірі ағзалардың тыныс алу түрлері. Омыртқасыз жануарлардың тыныс алуы. Омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері. Тірі ағзалардың тыныс алу органдарының олардың тіршілік әрекеті процесіндегі рөлі;

8) "Бөліп шығару" бөлімшесі: Өсімдіктердің бөліну мүшелері. Омыртқасыз жануарлардың бөліп шығару мүшелері. Омыртқалы жануарлардың бөліп шығару мүшелері. Тірі организмдердің тіршілік әрекеті процесінде олардың бөліп шығару мүшелерінің рөлі;

9) "Қозғалыс" бөлімшесі: Тірі ағза қозғалысының рөлі. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері Омыртқалы жануардың қозғалу мүшелері. Омыртқасыз жануардың қозғалу мүшелері;

10) "Үйлесім және реттелу" бөлімшесі: Омыртқасыз жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылуы. Омыртқалы жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылысы. Бүкіл ағзаны реттеудегі жүйке жүйесінің рөлі;

11) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары" бөлімшесі: Ағзаның тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілері. Тұқым қуалаушы-лық пен өзгергіштіктің негізгі ұғымдары;

12) "Көбейю" бөлімшесі: Тірі ағза үшін көбейю үрдісінің рөлі. Көбейюдің негізгі әдістері. Жасушалардың тіршілік етуі. Жасушаның өсуі мен бөлінуі. Жасушаның бөліну процесінде хромосомалардың рөлі;

13) "Өсу және даму" бөлімшесі: Тірі ағзаның өсуі мен даму үрдісі. Өсімдіктердің жеке даму кезеңдері. Жануарлардың жеке даму кезеңдері;

14) "Микробиология және биотехнология" бөлімшелер: Бактериялардың құрылуы мен тіршілік әрекеті үрдісі мен құрылуы. Вирустың құрылуы мен тіршілік әрекеті үрдісі мен құрылуы.

22. 8-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Экожүйелер". Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)". Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру". Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы. Адам экожүйесінің бір бөлігі. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері;

2) "Тірі ағзаларды топтастыру". Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды топтастырудың маңызы. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану;

3) "Жасушалық биология". Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға;

4) "Су және органикалық заттар". Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу". Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор.). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы);

5) "Заттардың тасымалдануы". Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Тамыр аймақтарын зерттеу". Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері. Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар;

6) "Тірі ағзалардың қоректенуі". Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу";

7) "Тыныс алу". Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу: "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру". Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газ алмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау);

8) "Бөліп шығару". Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу". Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;

9) "Қозғалыс". Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау;

10) "Үйлесім және реттелу". Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: "Тізе рефлексі". Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі

мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері;

11) "Тұқымқуалау мен өзгергіштік". Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) рөлі. Жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу". Әртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны;

12) "Көбею". Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері". Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы;

13) "Өсу және даму". Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау". Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру";

14) "Микробиология және биотехнология". Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу". Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс: "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу". Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.

23. 9-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Жасушалық биология". Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль. Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу";

2) "Молекулалық биология". Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері;

3) "Тірі ағзалардың көптірлілігі". Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар. Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Көрсетілім "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау";

4) "Қоректену". Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипervитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау";

5) "Заттардың тасымалдануы". Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық. "Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу" зертханалық жұмысы Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру. Имунитет. Гуморальдық және жасушалық имунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т-және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амebaлық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес (ұшық). Имунитет. Имунитеттің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған имунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды имунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қан тамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу". Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау;

6) "Тыныс алу". Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкөттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Әртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу";

7) "Бөліп шығару". Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері).

Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінуінің реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары;

8) "Қозғалыс". Адам қаңқасының құрылысы. Тірек – қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Көрсетілім "Сүйектің химиялық құрамы". Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары;

9) "Биофизика". Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер;

10) "Үйлесім және реттелу". Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу". Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу" (құлақтың есту қабілетін анықтау). Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің араласуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі". "Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморецепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу". Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморецепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі;

11) "Көбею". Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі;

12) "Өсу және даму". Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциалануы. Органогенез;

13) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер;

14) "Биосфера, экожүйе, популяция". Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру". Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі;

15) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары.

24. 10-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) "Жасушалық биология". Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу";

2) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе". Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау". Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі;

3) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффектсі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері;

4) "Қоректену". Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: "Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу". Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу";

5) "Заттар тасымалы". Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалыуы. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: "Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері". Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық;

6) "Тыныс алу". Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері;

7) "Бөліп шығару". Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы,

дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы;

8) "Үйлесім және реттелу". Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу". Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу". Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу";

9) "Қозғалыс". Бұлшық еттің жұмысы. Көрсетілім "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу";

10) "Молекулярлық биология". Дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) молекулярлық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқы (ДНК) молекуласын құру";

11) "Жасушалық цикл". Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу". Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу";

12) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Г.Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру". Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;

13) "Микробиология және биотехнология". Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі;

14) "Көбею". Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу". Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары;

15) "Өсу және даму". Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;

16) "Эволюциялық даму". Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)". "Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері. Жердегі тіршіліктің пайда болу кезеңдері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 "7" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

26. Бөлімдер бойынша әр сынып бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Биологияға кіріспе	7.1.1.1 биология пәнінің мақсатын және міндетін білу; 7.1.1.2 тірі организмнің белігерін атау; 7.1.1.3 табиғаттағы және адам өміріндегі организмдердің рөлін сипаттау			
1.2 Тірі ағзалардың көптүрлілігі	7.1.2.1 тірі ағзаларды жүйелеу принципін және оның негізгі категорияларын білу	8.1.2.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру;	9.1.2.1. балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұ-	10.1.2.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы

		8.1.2.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау; 8.1.2.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау; 8.1.2.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану	қымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау; 9.1.2.2 саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау; 9.1.2.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату, 9.1.2.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану	номенклатураны қолдану; 10.1.2.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)	
1.3 Коректену		7.1.3.1 жапырақтың сыртқы және ішкі құрылымын білу; 7.1.3.2 фотосинтез процесін өсімдіктерді көектенудің негізгі әдісі ретінде түсіндіру; 7.1.3.3 өсімдіктердің минералды коректену өзегі ретінде тамырдың құрылымы мен қызметін білу	8.1.3.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты сипаттау; 8.1.3.2 фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу	9.1.3.1 омыртқасыздар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру; 9.1.3.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау; 9.1.3.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 9.1.3.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астанулану белгілерін анықтау; 9.1.3.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 9.1.3.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 9.1.2.9 азық- түлік құрамындағы С дәруменін анықтау	10.1.3.1 адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 10.1.3.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату; 10.1.3.3 ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу; 10.1.3.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу
1.4 тасымалдануы	Заттардың	7.1.4.1 тірі ағзалардағы коректік заттардың тасымалдануын түсіндіру; 7.1.4.2 заттарды тасымалдауға қатысатын мүшесі ретінде өсімдіктер сабағының құрылымын білу; 7.1.4.3 жануарлардың тасмалдау жүйелерін зерттеу	8.1.4.1 тірі ағзалардағы коректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 8.1.4.2 өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 8.1.4.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 8.1.4.4 сабақ және тамырдың	9.1.4.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау; 9.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 9.1.4.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау; 9.1.4.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру;	10.1.4.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 10.1.4.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 10.1.4.3 транспирация үрдісіне әсер ететін ішкі және сыртқы факторларды зерттеу; 10.1.4.4 сыртқы факторларға

		құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 8.1.4.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру; 8.1.4.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу	9.1.4.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; 9.1.4.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау; 9.1.4.9 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру; 9.1.4.9 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; 9.1.4.10 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату; 9.1.4.10 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; 9.1.4.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу; 9.1.4.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау	байланысты флоэмада заттардың тасымалдануын зерттеу
1.5 Тыныс алу	7.1.5.1 өсімдіктердің тыныс алу мүшелерін білу; 7.1.5.2 тірі ағзалардың тыныс алу түрлерін анықтау; 7.1.5.3 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алуының құрылуын білу; 7.1.5.4 адамның тыныс алу мүшелерін білу; 7.1.5.5 тірі ағзалардың тыныс алу органдарының олардың тіршілік әрекеті процесіндегі ролін түсіндіру	8.1.5.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; 8.1.5.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату; 8.1.5.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу; 8.1.5.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерінің құрылуын салыстыру; 8.1.5.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу; 8.1.5.6 тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру	9.1.5.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау; 9.1.5.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру; 9.1.5.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау	10.1.5.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру; 10.1.5.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру

1.6 Бөліп шығару	7.1.6.1 өсімдіктердің бөліну мүшелерін білу; 7.1.6.2 омыртқасыздар мен омыртқалылардың бөліп шығару мүшелерін білу; 7.1.6.3 тірі организмдердің тіршілік әрекеті процесінде олардың бөліп шығару мүшелерінің рөлін түсіндіру	8.1.6.1 ағзалар тіршілігіндегі бөлірудің мәнін түсіндіру; 8.1.6.2 өсімдіктердегі бөлірудің ерекшеліктерін зерттеу; 8.1.6.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	9.1.6.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 9.1.6.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу; 9.1.6.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау; 9.1.6.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру	10.1.6.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 10.1.6.2 фильтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау; 10.1.6.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау; 10.1.6.4 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру; 10.1.6.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату
1.7 Қозғалыс	7.1.7.1 тірі ағза қозғалысының рөлін түсіндіру; 7.1.7.2 өсімдіктердің қозғалу тәсілдерін зерттеу; 7.1.7.3 Омыртқалы және омыртқасыз жануардың қозғалу мүшелерін білу	8.1.7.1 өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); 8.1.7.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру; 8.1.7.3 өсімдіктердегі фотопериодизм рөлін сипаттау; 8.1.7.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру	9.1.7.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау; 9.1.7.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу; 9.1.7.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру; 9.1.7.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату; 9.1.7.5 бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; 9.1.7.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану; 9.1.7.7 гиподинамия салдарын атау; 9.1.7.9 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау	10.1.7.1 қол бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 10.1.7.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу
1.8 Үйлесім және реттелу	7.1.8.1 омыртқасыз жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылымын білу; 7.1.8.2 омыртқалы жануарлардың жүйке жүйесі құрылымының жоспарын білу; 7.1.8.3 бүкіл ағзаны реттеудегі жүйке жүйесінің рөлін түсіндіру	8.1.8.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру; 8.1.8.2 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін атау; 8.1.8.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау	9.1.8.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау; 9.1.8.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зертеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау; 9.1.8.3 көру және есту рецепторлары-ның құрылымы мен қызметін сәйкестендіру;	10.1.8.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; 10.1.8.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау; 10.1.8.3 жүйке импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау;

		8.1.8.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру; 8.1.8.5 рефлекстік доғаны зерттеу; 8.1.8.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру; 8.1.8.9 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау; 8.1.8.9 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру; 8.1.8.10 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау; 8.1.8.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру	9.1.8.4 эндокиринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 9.1.8.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 9.1.8.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау; 9.1.8.9 терінің сезімталдығын зерттеу; 9.1.8.9 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау	10.1.8.4 нейрогуморальді реттелу механизмін түсіндіру; 10.1.8.5 дененің ішкі ортасының тұрақтылығын сақтау механизмін түсіндіру; 10.1.8.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Көбею	7.2.1.1 тірі ағза үшін көбейю үрдісінің ролін түсіндіру; 7.2.1.2 көбейудің негізгі әдістерін білу	8.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау; 8.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 8.2.1.3 аяқас тозандану мен өздігінен тозанданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 8.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты (гаметофит) және жыныссыз (спорофит) ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау; 10.2.1.4 менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау; 10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру; 10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
2.2. Жасушалық айналым	7.2.2.1 жасушалардың бөліну үрдісін білу; 7.2.2.2 жасушаның бөліну процесінде	8.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі	9.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру;

	хромосомалардың рөлін және олардың маңыздылығын түсіндіру	хромосомалардың санын салыстыру; 8.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау	мейоздың маңызын түсіндіру	10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.4 митоз бен мейоз үдерісін салыстыру
2.3 Өсу және даму	7.2.3.1 тірі ағзаның өсуі мен даму үрдісін білу; 7.2.3.2 өсімдіктер мен жануарлардың жеке даму кезеңдерін зерттеу	8.2.3.1 ағздардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 8.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; 8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларына н қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
2.4 Тұқым қуалаушы-лық пен өзгергіштік заңдылықтары	7.2.4.1 ағзаның тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерін білу; 7.2.4.2 негізгі ұғымдарды түсіндіру: тұқым, ДНК, хромосома;	8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 8.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру	9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы рөлін дәйектеу; 9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау; 9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу; 9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау	10.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау; 10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.4 толық және толымсыз доминаттылықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау; 10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.9 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау; 10.2.4.9 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; 10.2.4.10 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.11 шежіре сызбасын құру;

			10.2.4.12 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын зерттеу
2.5 Селекция негіздері және эволюциялық даму			10.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 10.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру; 10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау; 10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру; 10.2.5.9 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу

3) "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	7.3.1.1 "тіршілік ету ортасы" ұғымының анықтамасын білу"; 7.3.1.2. қоршаған орта факторларын білу; 7.3.1.3 табиғи тамақ тізбектері мен тамақ желілерінің құрамын түсіндіру	8.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; 8.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 8.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру; 8.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау	9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; 9.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.9 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына	10.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау; 10.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 10.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру; 10.3.1.4 азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру

			бейімделу механизмдерін түсіндіру	
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.1 "экожүйе" ұғымын түсіндіру"; 7.3.2.2 адамның табиғатқа әсерін сипаттау; 7.3.2.3 Қазақстанның табиғи аймағын зерттеу; 7.3.2.4 тірі ағзаларды қоғаудағы Қызыл кітаптың рөлін түсіндіру	8.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 8.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру; 8.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 8.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік тұқым қорының маңызын бағалау; 9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру	10.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 10.3.2.3 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Молекулярлық биология мен биохимия	7.4.1.1 су-ағзаның тіршілігі етудің негізі екенін түсіндіру; 7.4.1.2 тірі ағзаның тіршілік әрекеті үшін микро және макро бөлшектерді білу; 7.4.1.3 азық-түлік өнімдеріндегі органикалық құрамды зерттеу; 7.4.1.4 өсімдік өміріндегі тыңайтқыштардың рөлін түсіндіру	8.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 8.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің рөлін сипаттау; 8.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу; 8.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын зерделеу	9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 9.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 9.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау	10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану; 10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу
4.2 Жасушалық биология	7.4.2.1 үлкейту аспаптарының құрылымын, олармен жұмыс істеу ережесін білу; 7.4.2.2 микропрепараттар дайындауды және олармен жұмыс істеуді білу; 7.4.2.3 өсімдіктер мен жануарлар жасушаларының құрылуын білу;	8.4.2.1 "жасуша", "үлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату	9.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу; 9.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру	10.4.2.1 өсімдік және жануарлар клеткалары компоненттерінің негізгі қызметін түсіндіру; 10.4.2.2 микрофотографияны қолданып жасушалардың жолайы көбейтуді шығару

	7.4.2.4 жасушаның химиялық құрылымын зерттеу ; 7.4.2.5 Жасушаның тіршілік әрекетін түсіндіру			
4.3 Микробиология және биотехнология	7.4.3.1 бактериялардың құрылуы мен тіршілік әрекетін білу; 7.4.3.2 вирустың тіршілік әрекетінің үдерісін мен құрылуын білу	8.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау; 8.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу; 8.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау; 8.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру	9.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындай-тын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
4.4 Биофизика			9.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу; 10.4.4.2 "интерфейс - компьютер-ми" технологиясының ерекшеліктерін зерттеу

27. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптары үшін "Биология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

28. Бөлімдер және тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің
7-10-сыныптарына арналған
"Биология" оқу пәнінен
жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Биологияға кіріспе	Биология пәні. Биологияның мақсаттары мен міндеттері	7.1.1.1 биология пәнінің мақсатын және міндетін білу
	Тірі организмдердің жалпы белгілері	7.1.1.2 тірі организмнің белігерін атау
	Тірі организмдердің табиғаттағы және адам өміріндегі рөлі	7.1.1.3 табиғаттағы және адам өміріндегі организмдердің рөлін сипаттау
Экожүйелер	Тірі әлемнің тіршілік ету ортасы.	7.3.1.1 "тіршілік ету ортасы" ұғымының анықтамасын білу"
	Қоршаған ортаның факторлары. Өлі табиғат факторлары	7.3.1.2 қоршаған орта факторларын білу;
	Биотикалық факторлар. Азық-түлік тізбегі және азық-түлік желілері	7.3.1.3 табиғи тамақ тізбектері мен тамақ желілерінің құрамын түсіндіру

	Экожүйе. Тірі және өлі табиғаттың өзара байланысы	7.3.2.1 "экожүйе" ұғымын түсіндіру";
	Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.2 адамның табиғатқа әсерін сипаттау
	Қазақстанның табиғи аймағы	7.3.2.3 Қазақстанның табиғи аймағын зерттеу
	Қазақстандағы тірі ағзаларды қорғаудағы Қызыл кітаптың рөлі	7.3.2.4 тірі ағзаларды қорғаудағы Қызыл кітаптың рөлін түсіндіру
Тірі ағзаларды топтастыру	Өсімдіктерді топтастыру. Жануарларды топтастыру	7.1.2.1 тірі ағзаларды жүйелеу принципін және оның негізгі категорияларын білу
Жасуша биологиясы. Су және органикалық заттар	Үлкейту құралдары. Олармен жұмыс істеу ережелері	7.4.2.1 үлкейту аспаптарының құрылымын, олармен жұмыс істеу ережесін білу
	"Пияз қабығының микропрепаратын дайындау" зертханалық жұмысы	7.4.2.2 микропрепараттар дайындауды және олармен жұмыс істеуді білу
	Өсімдік жасушасының құрылысы. Жануарлар жасушасының құрылымы	7.4.2.3 өсімдіктер мен жануарлар жасушаларының құрылуын білу
	Жасушаның химиялық құрамы	7.4.2.4 жасушаның химиялық құрылымын зерттеу
	Жасушаның тіршілік әрекеті	7.4.2.5 жасушаның тіршілік әрекетін түсіндіру
	Су – тірі ағзаның тіршілік ету негізі	7.4.1.1 су-ағзаның тіршілігі етудің негізі екенін түсіндіру
	Тірі ағзаның тіршілік әрекеті үшін микро және макро бөлшектердің рөлі	7.4.1.2 тірі ағзаның тіршілік әрекеті үшін микро және макро бөлшектерді білу
	Азық-түлік өнімдеріндегі органикалық құрамы	7.4.1.3 азық-түлік өнімдеріндегі органикалық құрамды зерттеу
	Өсімдік өміріндегі тыңайтқыштардың рөлі	7.4.1.4 өсімдік өміріндегі тыңайтқыштардың рөлін түсіндіру
2-тоқсан		
Заттардың тасымалдануы	Тірі ағзалардағы қоректік заттарды тасымалдауы	7.1.4.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын түсіндіру
	Сабақтың ішкі құрылымы	7.1.4.2 заттарды тасымалдауға қатысатын мүшесі ретінде өсімдіктер сабағының құрылымын білу
	Жануарлардың тасымалдау жүйесі	7.1.4.3 жануарлардың тасымалдау жүйелерін зерттеу
Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың сыртқы және ішкі құрылымы	7.1.3.1 жапырақтың сыртқы және ішкі құрылымын білу
	Фотосинтез, күн сәулесі мен хлорофиллдің осы процесітегі рөлі.	7.1.3.2 фотосинтез процесін өсімдіктерді қоректенудің негізгі әдісі ретінде түсіндіру
	Өсімдіктердің минералды қоректену өзегі ретінде тамырдың сыртқы және ішкі құрылымы	7.1.3.3 өсімдіктердің минералды қоректену өзегі ретінде тамырдың құрылымы мен қызметін білу
Тыныс алу	. Өсімдіктердің тыныс алуы. Оттегіні сіңіру, көмір қышқыл газ және су бөлу	7.1.5.1 өсімдіктердің тыныс алу мүшелерін білу
	Тірі ағзалардың тыныс алу түрлері	7.1.5.2 тірі ағзалардың тыныс алу түрлерін анықтау
	Омыртқасыз жануарлардың тыныс алуы. Омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері	7.1.5.3 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алуының құрылуын білу
	Адамның тыныс алу мүшелері.	7.1.5.4 адамның тыныс алу мүшелерін білу
	Тірі ағзалардың тыныс алу органдарының олардың тіршілік әрекеті процесіндегі рөлі	7.1.5.5 тірі ағзалардың тыныс алу органдарының олардың тіршілік әрекеті процесіндегі рөлін түсіндіру
3-тоқсан		

Бөліп шығару	Өсімдіктердің бөліну мүшелері	7.1.6.1 өсімдіктердің бөліну мүшелерін білу
	Омыртқасыз жануарлардың бөліп шығару мүшелері. Омыртқалы жануарлардың бөліп шығару мүшелері	7.1.6.2 омыртқасыздар мен омыртқалылардың бөліну мүшелерін білу
	Тірі организмдердің тіршілік әрекеті процесінде олардың бөліп шығару мүшелерінің рөлі	7.1.6.3 тірі организмдердің тіршілік әрекеті процесінде олардың бөліп шығару мүшелерінің рөлін түсіндіру
Қозғалыс	Тірі ағза қозғалысының рөлі	7.1.7.1 тірі ағза қозғалысының рөлін түсіндіру
	Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері	7.1.7.2 өсімдіктердің қозғалу тәсілдерін зерттеу
	Омыртқалы жануардың қозғалу мүшелері. Омыртқасыз жануардың қозғалу мүшелері	7.1.7.3 Омыртқалы және омыртқасыз жануардың қозғалу мүшелерін білу
Үйлесім және реттелу	Омыртқасыз жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылуы	7.1.8.1 омыртқасыз жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылуын білу
	Омыртқалы жануарлардың жүйке жүйесінің жалпы құрылуы	7.1.8.2 омыртқалы жануарлардың жүйке жүйесі құрылымының жоспарын білу
	Бүкіл ағзаны реттеудегі жүйке жүйесінің рөлі	7.1.8.3 бүкіл ағзаны реттеудегі жүйке жүйесінің рөлін түсіндіру
4-тоқсан		
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Ағзаның тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілері	7.2.4.1 ағзаның тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерін білу
	Тұқым қуалаушы-лық пен өзгергіштіктің негізгі ұғымдары	7.2.4.2 негізгі ұғымдарды түсіндіру: тұқым, ДНК, хромосома
Көбею. Өсу және даму	Тірі ағза үшін көбею үрдісінің рөлі	7.2.1.1 тірі ағза үшін көбею үрдісінің рөлін түсіндіру
	Көбеюдің негізгі әдістері	7.2.1.2 көбеюдің негізгі әдістерін білу
	Жасушалардың тіршілік етуі. Жасушаның өсуі мен бөлінуі.	7.2.2.1 жасушалардың бөліну үрдісін білу
	Жасушаның бөліну процесінде хромосомалардың рөлі	7.2.2.2 жасушаның бөліну процесінде хромосомалардың рөлін және олардың маңыздылығын түсіндіру
	Тірі ағзаның өсуі мен даму үрдісі	7.2.3.1 тірі ағзаның өсуі мен даму үрдісін білу
	Өсімдіктердің жеке даму кезеңдері. Жануарлардың жеке даму кезеңдері	7.2.3.2 өсімдіктер мен жануарлардың жеке даму кезеңдерін зерттеу
Микробиология және биотехнология	Бактериялардың құрылуы мен тіршілік әрекеті үрдісі мен құрылуы	7.4.3.1 бактериялардың құрылуы мен тіршілік әрекетін білу
	Вирустың құрылуы мен тіршілік әрекеті үрдісі мен құрылуы	7.4.3.2 вирустың тіршілік әрекетінің үдерісін мен құрылуын білу

2) 8 сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
8.1 Экожүйелер	Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, факторларының тірі жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)"	8.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу
	Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру"	8.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 8.3.1.3 қоректік тізбектер және қоректік торларды құрастыру
	Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы	8.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау

	Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор	8.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау
	Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері	8.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің салаларына мысалдар келтіру
	Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары	8.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аймақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау
	Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері	8.3.2.4 жергілікті өңірдің Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру
Тірі ағзаларды топтастыру	Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы	8.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 8.1.1.2 жүйелеуде тірі ағзалардың орнын анықтау
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер	8.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының ерекшеліктерін сипаттау
	Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану	8.1.1.4 - жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану
Жасушалық биология Су және органикалық заттар	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға	8.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" ұғымдарын түсіндіру; 8.4.2.2 өсімдіктер және жануарлар жасушаларын ажырату
	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро-(мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы	8.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау; 8.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеттері үшін микро-және макроэлементтердің ролін сипаттау
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу"	8.4.1.3 азық – түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар екендігін дәлелдеу
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы).	8.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын зерделеу
2-тоқсан		
Заттардың тасымалдануы	Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі	8.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру;

		8.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу
	Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс "Тамыр аймақтарын зерттеу"	8.1.3.3 тамыр және сабақтың ішкі құрылысын зерттеу; 8.1.3.4 тамыр және сабақтың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты сипаттау
	Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері	8.1.3.5 Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері
	Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар	8.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу
Тірі ағзалардың коректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы	8.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау, құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты сипаттау
	Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс "Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу"	8.1.2.2 фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу
Тыныс алу	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/ қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар	8.1.4.1 тірі ағзалардағы тыныс алу маңызын сипаттау; 8.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалуын зерттеу"	8.1.4.3 өсімдіктердегі тыныс алуды зерттеу
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүше-лері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру"	8.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру
	Тыныс алу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері	8.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау)	8.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру
3-тоқсан		
Бөліп шығару	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері	8.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетінде бөліп шығарудың маңыздылығын түсіндіру
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу"	8.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу
	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	8.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру
Қозғалыс	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы.	8.1.6.1 өсімдіктердің қозғалысы себептерін

	Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі	түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); 8.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің дамуына әсерін түсіндіру; 8.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау
	Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау	8.1.6.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру
Үйлесім және реттелу	Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді	8.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру
	Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері	8.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметін және құрылымдық компоненттерін атау; 8.1.7.3 жүйке жасушасының компоненттерін анықтау
	Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары	8.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметтерін салыстыру
	Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс "Тізе рефлексі"	8.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу
	Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғыты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі	8.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру
	Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі	8.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау
	Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері.	8.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекеттерінің қалпына келуіне және тынығуына ұйқының маңызын түсіндіру; 8.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау
	Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері	8.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсерін түсіндіру
4-тоқсан		
Тұқымқуалау мен өзгергіштік	Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер.. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу"	8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқымқуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру 8.2.4.3 белгілерді анықтаудығы гендердің ролін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) ролін түсіндіру

	Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны	8.2.2.1 әртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру; 8.2.2.2 соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санын атау
Көбею. Өсу және даму	Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы	8.2.1.1 өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау
	Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері"	8.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру
	Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы	8.2.1.3 өздігінен және айқас тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 8.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау
	Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар	8.2.3.1 ағзалардың өсу және даму үдерістерін сипаттау; 8.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерістерін зерттеу
	Зертханалық жұмыс "Жылдық сақинаны санау"	8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.4 жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру
Микробиология және биотехнология	Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру" Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары	8.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау
	Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу"	8.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу;
	Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу"	8.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау
	Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері	8.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жасушалық биология	Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша	9.4.2.2 прокариот және эукариот жасушалардың құрылысын салыстыру

	мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс "Жануарлар ұлпаларын жіктеу"	9.4.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың ұлпаларын классификациялау
Молекулярлық биология және биохимия	Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық	9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау
	Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұнық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз	9.4.1.2 көмірсулар мен липидтің құрылымы мен биологиялық қызметтерін сипаттау
	Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері	9.4.1.3 нәруыздардың биологиялық құрылымы мен қызметі
Тірі ағзалардың көп түрлілігі	Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар	9.1.1.1 балдырлар, мүктер, қырықжапырақ тәріздестер, ашық және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау
	Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар	9.1.1.2 саңырауқұлақтардың негізгі белгілерін сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу"	9.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктерді негізгі белгілеріне қарай ажырату
	Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Көрсетілім "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау"	9.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану
оректену	Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру	9.1.2.1 омыртқасыз, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру
	Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі	9.1.2.2 тістердің құрылысы, әртүрлі типтері мен қызметтері арасындағы байланысты және тісті күту ережелерін сипаттау; 9.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру
	Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу	9.1.2.4 асқорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану себебін ашу

	Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери – бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлак, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау"	9.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 9.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түлік тізімін жасау
Микробиология және биотехнология	Жұқпалы аурулар және олардың алдын-алу шаралары: амебалық дизентерия, кеш ауру, тырысқақ, дифтерия, лейшмания, герпес	9.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау
2-тоқсан		
Заттардың тасымалдануы	Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық Зертханалық жұмыс "Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу". Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В-лимфоциттердің әрекет етуі Иммунитет. Иммунитеттің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу Қан топтары. Қан құю. Резус – фактор. Агглютинация. Резус – конфликт Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі Зертханалық жұмыс "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу" Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға	9.1.3.5 лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау 9.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау 9.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әр түрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу 9.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау 9.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру 9.1.3.6 аурудың алдын алудағы вакцинацияның рөлін бағалау 9.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру 9.1.3.9. жануарлар жүрегінің құрылысы мен қантамырлар жүйелерінің маңызын сипаттау; 9.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату 9.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесі түрлерін сипаттау 9.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу 9.1.3.12 қантамыр жүйесі ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау

	бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.	
Тыныс алу	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы	9.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газалмасу механизмдерін сипаттау
	Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі	9.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру
	Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу"	9.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау.
3-тоқсан		
Бөліп шығару	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері)	9.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу
	Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	9.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын және сипаттау
	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері,). Белгілері мен алдын алу шаралары	9.1.5.4 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру
Қозғалыс	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	9.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау
	Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Көрсетілім "Сүйектің химиялық құрамы"	9.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы	9.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі	9.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы және олардың қызметтерінің арасында байланыс орнату
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс "Бұлшықет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшықеттерін жіктеу	9.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; 9.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану
	Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары	9.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 9.1.6.9 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың

		пайда болу себептерін анықтау
Биофизика	Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер	9.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу
Үйлесім және реттелу	Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу"	9.1.7.1 көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін сипаттау
	Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу". (құлақтың есту қабілетін анықтау)	9.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту гигиенасының ережелерін сипаттау
	Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі"	9.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметтерін сәйкестендіру
	"Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар	9.1.7.5 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау 9.1.7.6 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру
	Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)	9.1.7.7 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау
	Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморецепторлар, механорецепторлар, ноцицептор-лар). Зертханалық жұмыс "Тері сезімталдығын зерттеу"	9.1.7.9 терінің сезімталдығын зерттеу
	Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Терморецепторлардың сезімталдық. Терморецепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі	9.1.7.9 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау
4 тоқсан		
Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы	9.2.2.1 тірі ағзалардың тіршілік әрекетіндегі митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру
	Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит	9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалдарында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру
	Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі	9.2.1.3 ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру
Өсу және даму	Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула.	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау
	Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез	9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан

		қалыптасатын ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануын сипаттау
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы рөлі. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс	9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу
	Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері	9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау
	Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары	9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу 9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау
Биосфера, экожүйе, популяция	Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру"	9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру
	Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі	9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.1.4 ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін анықтау
	Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі	9.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау
	Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары	9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Жасушалық биология	Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары,	10.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру

	жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері	
Тірі ағзалардың көптүрлілігі. Биосфера және экожүйе	Өртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау"	10.1.1.1 әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану; 10.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)
	Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері	10.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 10.3.1.1 анализировать диаграммы экспоненциальных и сигмоидальных кривых роста популяций; 10.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру
	Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі	10.3.1.4 азот пен көміртектің табиғаттағы айналымының сызбасын құру
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	10.3.2.1 Пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың қоршаған орта мен адам денсаулығына әсерін түсіндіру
	Жылыжай эффектісі және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	10.3.2.3 парниктік эффектінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
Қоректену	Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	10.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 10.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату
	Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс "Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, pH) әсерін зерттеу"	10.4.1.1 ферменттер механизмін оқып тану; 10.1.2.3 ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, pH) әсерін зерттеу
	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу"	10.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу
Заттар тасымалы	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды	10.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру
	Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс "Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу.	10.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру;

	Зертханалық жұмыс "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (кутикула мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері"	10.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу
	Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық	10.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу
2-тоқсан		
Тыныс алу	Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері	10.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру
	Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері	10.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру
Бөліп шығару	Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері	10.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 10.1.5.2 филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау
	Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, ірінді ангина т.б.)	10.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау
	Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары	10.1.5.4 бүйрек және зәр шығару жүйесі ауруларының алдын алу жолдарын түсіндіру
	Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы	10.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасудың соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату
	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу"	10.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау
Үйлесім және реттелу	Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу"	10.1.7.3 жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау
	Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлік үдерістерді зерттеу
	Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогумо-ральдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі	10.1.7.4 нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру

	Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі	10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін оқып білу
	Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері	10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру
	Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу"	10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
Қозғалыс	Бұлшық еттің жұмысы. Көрсетілім "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі.Бұлшықет қозғалысын реттеу" Зертханалық жұмыс "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу"	10.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу
3-тоқсан		
Молекулярлық биология	Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулярлық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқылы" молекуласын құру"	10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу
Жасушалық цикл	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2	10.2.2.1 жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру
	Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу"	10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау
	Мейоз. Мейоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Мейоза кезеңдерінің зерттеу"	10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.4 митоз және мейоз үдерістерін салыстыру
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары. Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі	10.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Г.Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау
	Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы	10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару
	Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминантты-лық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы	10.2.4.4 толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы будандастырудың маңыздылығын бағалау
	Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм	10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау;

		10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау
	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор	10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру
	Адам генетикасы. Адамның тұқым-қуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық аурулары-ның алдын алу. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру"	10.2.4.10 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру
	Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары	10.2.4.12 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологияларды қолданылуын зерттеу
Микробиология және биотехнология	Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта). Инсулин өндірісі	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 приводить примеры инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау
4-тоқсан		
Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу"	10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылысын зерттеу
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу	10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау
	Менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау	10.2.1.4 менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау
	Контрацепция түрлері және олардың қолданылуы мен маңызы	10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
Өсу және даму	Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 эмбрион мен ұрықтың дамуын салыстыру
	Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері	10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
Эволюциялық даму	Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері	10.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу

	Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы	10.2.5.1 К.Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 10.2.5.2 Эволюция ілімінің қалыптасуындағы. Ч.Дарвин еңбектерінің ролін түсіндіру
	Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутация-лық, комбинативтік) ролі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)"	10.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.4 ағзалардың бейімделудегі табиғи сұрыпталудың ролін сипаттау
	"Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері	10.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
4-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
641-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (төменде – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5 баптың 6) тармағына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – есту қабілеті зақымдалған оқушыларды физикалық білімдердің негізін меңгеруін, тиімді әлеуметтенуге бағытталған сөздік коммуникациясын, әлемге қарасты эмоционалдық-танымдық көзқарасын, мәдени-білімдік танымын кеңейту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білім алушылардың әлемнің қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі физикалық заңдар мен қағидаттар, табиғатты ғылыми танудың әдістері туралы білімдерін меңгеру;

2) сапалық және есептеу тапсырмаларын құрастыру және шешу біліктерін қалыптастыру;

3) тәжірибелік есептерді шығару барысында физикалық формулаларды таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және оның дұрыстығын дәлелдеу біліктерін қалыптастыру;

4) оқушыларда физикалық тәжірибелер мен зерттеулерді жүзеге асыру дағдыларын қалыптастыру;

5) физиканы оқыту барысында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды меңгерту.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) коммуникативтік дағдыларын дамыту: ақпаратты нақты және сауатты жеткізу, мақалалар мен электронды құралдарды қоса отырып, түрлі дерек көздердің ақпараттарын пайдалану, ауызша сөйлеуге байланысты вариативті синтаксистік құрылымдарды меңгеру;

2) жеке және топтық жұмысқа қатысты тұлғалық жеке қабілеттерін дамыту;

3) оқу және зерттеу әрекетіне жауапкершілік тәрбиелеу;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Естімейтін оқушыларды оқыту барысында олардың психофизикалық, естіп сөйлеу, танымдық ерекшеліктеріне және жеке білім беру қажеттіліктерін ескеру қажет: тұжырымдамалық ойлау жеткілікті түрде дамымаған, мәтін есептерді талдау қиынға соғады, қате есептеу, кейбір түсініктерді қате түсіну және басқа да ойлау, сөйлеу тілі ерекшеліктері.

6. Естімейтін оқушыларды оқытудағы негізгі қағидалары:

1) оқытудағы қолжетімділік – оқушыларға ғылыми әдістерге жақын оқыту әдістерін пайдалануда материалдың қолжетімділігі және түсінікті болуы: бақылау, лабораториялық зерттеу, мәселелік жағдаяттарды туғызу, мәтіндерді қажетті иллюстративті және дидактикалық материалдармен қамту;

2) жекелік тәсіл – есту қабілеті зақымдалған оқушының білім алу үрдісін жекелендіру, тұлғаны жан-жақты дамыту және үйлесімділікті қалыптастыру, физика сабақтарында тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, шығармашылық қабілеттерін толықтай ашу және эмоционалды-ерік сферасын, психикалық үрдістерін түзету болып табылады;

3) көрнекілік қағидасы – оқушылардың абстрактылы түсініктерін қалыптастыруға, танымдық тәжірибені байытуға қажетті: суреттер, сызбалар, белгілер арқылы заттар мен іс-әрекеттерді демонстрациялау, шынай өмірдегі заттар немесе құбылыстарды сезімталдықпен қабылдау негізінде білім, біліктілік, дағдыларды қалыптастыру қажеттілігімен сипатталады;

4) "Физика" пәнін оқыту барысында коммуникативті тәсіл – қарым-қатынас құралы ретінде сөйлеу тілін меңгеру және оқушыларды түрлі тілдік жағдайларда бағдарлауға үйретуге бағытталған.

7. Оқу процесіне түрлі әдістерді, тәсілдерді және формаларды енгізу физика пәні бойынша дайындық деңгейін көтеруге, логикалық ойлауын және белсенді сөйлеу тілін дамытуға, өз бетінше жұмыс жасауды ұйымдастырудағы біліктіліктері мен дағдыларының дамуына ықпал етеді. Қамтамасыз ету маңызды:

1) оқытудың түзетушілік бағыты: (естіп қабылдауын дамыту, жеке жағдаяттарда ым-ишара тілін пайдалану, сөздікпен жұмыс);

2) арнайы әдістемелік тәсілдерді таңдау;

3) сөйлеу тілін физикалық терминдермен байыту;

4) дыбыс күшейткіш аппараттары мен арнайы ақпараттық қолдау бағдарламаларын пайдалану.

8. Сабақ жоспарын құрастыру барысында қалыптастырылатын түсінік немесе біліктіліктің сипатын ескеру, оқушылардың әр кезеңдегі нақты білім деңгейін ескеру және бағдарламаны меңгеруін қадағалауды болжау қажет.

9. Әр сабақтың міндетті элементтері - тақырыпты атау, мақсат қою, сабақ жоспарын жазу және атау, негізгі түсініктерді ажырату және оларды меңгеру әдістері, іс-әрекет түрлерін атау және материалды меңгеруін тексеру тәсілдері, сөздікпен жұмыс.

10. Физика сабағы әрдайым алдыңғы тақырып бойынша білімдерін өзектендіруден басталады: оқушылар өтілген тақырып бойынша түсініктерді, ережелерді, тұжырымдамаларды естеріне түсіреді немесе тапсырмалар мен жаттығуларды орындайды. Жаңа тақырыппен таныстыруды терминдерді енгізуден бастаған жөн. Сабақ сонында оқылған материалды бекітуге мүмкіндік беретін сұрақтар, тәжірибелік немесе теориялық сұрақтар ұсынылады.

11. Білім беруді ұйымдастыру барысында жұмысты шағын топтарда, жұппен жүргізу тәжірибесін енгізу, конференциялар, практикумдар өткізу қажет.

12. "Физика" пәні бойынша оқыту бағдарламасын жүзеге асыру үшін ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, арнайы құрал-жабдықтар және білім берудің қосалқы құралдары қолданылады:

1) интерактивтік және проекциялық құралдар (проектор, интерактивті тақта);

2) білім берудің арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронталды оқыту іс-әрекетін қамтамасыз етуге арналған стационарлы дыбыс күшейткіш құралдар, ауызша сөйлеу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сыныптар);

3) Интернет желісіндегі ақпараттық-білім беру ресурсына шектеусіз қолжетімділік.

13. Физика сабақтарында есту-сөйлеу тілін оңалтуды сапалы қамтамасыз ету үшін стационарлы және дыбыс күшейткіш аппараттар көмегімен білім алушылардың естіп-көріп қабылдауы арқылы сөйлеу тілін дамыту бойынша жұмстар жүргізіледі; ауызша сөйлеу дағдылары жетілдіріледі.

14. Физикаға практикалық оқыту әдістерімен қатар тұжырымдамаларды, формулалар мен түсініктерді ашатын, арнайы терминалогияны қолдана отырып құбылыстарды анықтайтын, теориялық-тәжірибелік әдістер де қолданылады.

15. Оқулықтар, кестелер, анықтамалық материалдар, сонымен қатар естімейтін оқушылардың қосымша дерек көздерін пайдалануы, өз жазбаларын рәсімдеуі (конспектілерді) жұмыс уақыттың басым бөлігін алады.

16. Ымдау және дактильдік сөйлеу тілі сабақ барысында немесе сабақтан тыс уақытта естімейтін оқушыларға қандайда бір түсініктерді ұғындыру қиынға түскен уақытта қосалқы көмекші құрал ретінде пайдаланылады.

17. Естімейтін оқушыларды физикаға оқыту барысында арнайы дидактикалық ережелерді ұстану қажет: материалды дұрыс мөлшерлеу, материалдың қайталануын қамтамасыз ету, жаң-жақты бақылау, жаңа тақырыпқа біртіндеп кіру, білімді меңгерудің индуктивті жолдары мен дидуктивті жолдарының үйлесуі.

3-тарау. "Физика" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

18. "Физика" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;

2) 8 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;

3) 9 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты;

4) 10 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылына 68 сағатты құрайды;

19. Оқу пәнінің мазмұны 8 бөлімді қамтиды:

1) "Физикалық шамалар мен өлшемдер" бөлімі;

2) "Механика" бөлімі;

3) "Жылу физикасы" бөлімі;

4) "Электр және магнетизм" бөлімі;

5) "Геометриялық оптика" бөлімі;

6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі;

7) "Астрономия негіздері" бөлімі;

8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі.

20. "Физикалық шамалар мен өлшемдер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) физика – табиғат туралы ғылым;

2) физикалық шамалар;

3) физикалық өлшемдер.

21. "Механика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) кинематика негіздері;

2) динамика негіздері;

3) сақталу заңдары;

4) статика;

5) тербелістер мен толқындар.

22. "Жылу физикасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) молекулярлық-кинетикалық теория негіздері;

2) термодинамика негіздері.

23. "Электр және магнетизм" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) электростатика негіздері;

2) электр тогы;

- 3) магнит өрісі;
- 4) электромагниттік тербелістер мен толқындар.
24. "Геометриялық оптика" бөлімі "Геометриялық оптика заңдары" бөлімшесін қамтиды.
25. "Кванттық физика элементтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) атом мен атом ядросының құрылысы;
 - 2) радиоактивтілік;
 - 3) элементар бөлшектер.
26. "Астрономия негіздері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) жер және Ғарыш;
 - 2) астрофизика элементтері.
27. "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" "Физиканың дүниетанымдық мәні" бөлімшесін қамтиды.
28. 7-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық білім мазмұны:
 - 1) "Физика – табиғат туралы ғылым". Физика – табиғат туралы ғылым, табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері;
 - 2) "Физикалық шамалар мен өлшемдер". Халықаралық бірліктер жүйесі; скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшемдер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу;
№ 1 зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау;
№ 2 зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу;
тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау;
 - 3) "Механикалық қозғалыс". Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары; санақ жүйесі; қозғалыстың салыстырмалылығы; тұзусызқты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері;
тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу;
 - 4) "Тығыздық". Масса және денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу;
№ 3 зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау;
 - 5) "Денелердің өзара әрекеттесуі". Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу;
№ 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу
№ 5 зертханалық жұмыс: сырғанау үйкеліс күшін зерттеу;
тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу;
 - 6) "Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым". Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулярлық құрылымы; қатты денелердегі қысым; сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш; № 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу; № 7 зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу; "Жұмыс және қуат". Механикалық жұмыс; қуат. тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау;
 - 7) "Энергия". Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау;
 - 8) "Жай механизмдер". Жай механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті; № 8 зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау; № 9 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; № 10 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу;
 - 9) "Жер және Ғарыш". Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл);
 - 10) 7- сыныптың "Физика" курсын қайталау.
 29. 8-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық білім мазмұны:
 - 1) 7- сыныптың "Физика" курсын қайталау;
 - 2) "Жылулық құбылыстар". Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылу берілу; жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы; №1 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырығандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; тәжірибелік жұмыс: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау;
 - 3) "Заттың агрегаттық күйлері". Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балку температурасы, меншікті балку жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау; №2 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балку жылуын анықтау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балку температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу;
 - 4) "Термодинамика негіздері". Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер;
тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу;

5) "Электростатика негіздері". Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементар электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскопты жасау;

6) "Тұрақты электр тогы". Электр тогы, электр тогы көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі; асқын өткізгіштік; электрқызырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы); №3 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу; №4 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; №5 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу; №6 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу; №7 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; тізбек бөліндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу;

7) "Электромагниттік құбылыстар". Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар тұзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар; электромагниттік индукция, генераторлар; №8 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу; №9 зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау; тәжірибелік жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері;

8) 8 сыныптың "Физика" курсын қайталау.

30. 9-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) 8 сыныптың "Физика" курсын қайталау;

2) "Жарық құбылыстары". Жарықтың тұзу сызықты таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар; №10 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау;

№11 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру;

3) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; тұзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; тұзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу; №1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; №2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қозғалыстың салыстырмалылығы; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері ;

4) "Динамика негіздері". Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы;

тәжірибелік жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, күшті өлшеудің практикалық тәсілдері, жердің ауырлық өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу, дененің еркін түсу үдеуін өлшеу;

5) "Сақталу заңдары". Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және айналу заңы;

тәжірибелік жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу;

6) "Тербелістер мен толқындар". Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы; лабораторная работа №3 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау; №4 зертханалық жұмыс: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі;

7) 9 сыныптың "Физика" курсын қайталау.

31. 10-сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) 9 сыныптың "Физика" курсын қайталау

2) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау;

3) "Атом құрылысы, атомдық құбылыстар". Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы.

4) "Атом ядросы". Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; элементар бөлшектер;

5) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі". Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет;

6) зертханалық тәжірибе;

7) 7-10 сыныптың "Физика" курсын қайталау.

4-тарау. Оқыту мақсатының жүйесі

32. Бағдарламадағы білім беру мақсаттары кодтардан тұрады. Бағдарламадағы бірінші сан сыныпты білдіреді, екінші және үшінші сандар – бөлім және бөлімше, төртінші сан берілген бөлімшедегі ретік санды көрсетеді.. Мысалы, 7.2.1.4 кодында "7" – сынып, "2.1" – бөлім және бөлімше, "4" – білім беру мақсатының нөмірі.

33. Бөлімдер бойынша әр сынып бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Физикалық шамалар мен өлшемдер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Физика – табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру; 7.1.1. табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін білу			
1.2 Физикалық шамалар	7.1.2.1 Физикалық шамалар және олардың өлшем бірліктерін Халықаралық бірліктер жүйесінде білу; 7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру; 7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды стандартты түрде жазу			
1.3 Физикалық өлшемдер	7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау	8.1.3.1 эксперимент-тен деректерін жинақтау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу; 8.1.3.2 определять факторы, влияющие на проведение эксперимента; 8.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау	9.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау 9.1.3.2 анализировать факторы, влияющие на результат эксперимента, 9.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау	10.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау 10.1.3.2 анализировать факторы, влияющие на результат эксперимента, 10.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау

2) "Механика" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Кинематика негіздері	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру; 7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру; 7.2.1.3 түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу;		9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану; 9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар остеріне проекцияларын	

	7.2.1.4 қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу; 7.2.1.5 s -тің t-ға тәуелділік графигін тұрғызуда координата осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу; 7.2.1.6 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: дененің тыныштық күйін, тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.7 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау	анықтау, векторларды құраушыларға жіктеу; 9.2.1.4 уақытқа тәуелділік графиктерінен орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді анықтау; 9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.6 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.7 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 9.2.1.8 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру; 9.2.1.9 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану; 9.2.1.10 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.11 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау; 9.2.1.12 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу; 9.2.1.13 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамаларды пайдалана сипаттау; 9.2.1.14 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану

2.2 Динамика негіздері	7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру; 7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру; 7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру; 7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатандық коэффициентін анықтау; 7.2.2.5 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу; 7.2.2.6 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау; 7.2.2.7 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру; 7.2.2.8 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 7.2.2.9 денеге бір түзудің бойымен әрекет ететін күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау; 7.2.2.10 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату; 7.2.2.11 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу; 7.2.2.12 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді(мензурка) қолдану; 7.2.2.13 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.2.14 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау; 7.2.2.15 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану		9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру; 9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.3 ауырлық күші табиғатын, ауырлық күшінің, серпімділік күшінің, үйкеліс күшінің табиғатын түсіндіру; 9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.6 бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау ; 9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 9.2.2.11 салмақсыз-дық күйді түсіндіру	
2.3 Сақталу заңдары	7.2.3.1 механикалық жұмыс деген физикалық ұғымның мағынасын түсіндіру; 7.2.3.2 различать два вида механической энергии 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және серпімді дененің формуласын қолдану;		9.2.3.1 дене импульсі мен күш импульсін ажырату; 9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 9.2.3.4 Байқоныр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық	10.2.3.1 тербеліс үрдісіндегі энергияны сақтау заңдылықтарын тұжырымдау және оны есеп шығару кезінде пайдалана алу

	7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.7 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.8 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану		маңыздылығына баға беру; 9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілмен анықтау; 9.2.3.6 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру; 9.2.3.7 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану	
2.4 Статика	7.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау; 7.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 7.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау 7.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау			
2.5 Тербелістер мен толқындар				10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 10.2.5.2 тәжірибелік түрде амплитуда, период, жиілікті анықтау; 10.2.5.3 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау; 10.2.5.4 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау; 10.2.5.5 гармоника-лық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу; 10.2.5.6 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру; 10.2.5.7 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу; 10.2.5.8 математика-лық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау; 10.2.5.9 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау;

				10.2.5.10 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау; 10.2.5.11 резонанс құбылысын сипаттау; 10.2.5.12 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 10.2.5.13 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру; 10.2.5.14 үстіңгі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау; 10.2.5.15 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 10.2.5.16 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру; 10.2.5.17 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру; 10.2.5.18 жаңғырық-тың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау; 10.2.5.19 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру

3) "Жылу физикасы" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Молекулярлық-кинетикалық теория негіздері	7.3.1.1 заттардың молекулярлық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау; 7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау; 7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану; 7.3.1.4 газ қысымын молекулярлық құрылым негізінде түсіндіру; 7.3.1.5 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану; 7.3.1.6 қатынас ыдыстардың қолданылуына мысалдар келтіру; 7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау; 7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу;	8.3.1.1 молекулярлық-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау; 8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу ; 8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау; 8.3.1.4 молекулалық кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау; 8.3.1.5 молекулалық кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау;		

	7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін түсіндіру; 7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау; 7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу; 7.3.1.12 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру; 7.3.1.13 есептер шығару кезінде Архимед заңын қолдану; 7.3.1.14 дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу		
3.2 негіздері	Термодинамика	8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау; 8.3.2.2 жылу берілудің түрлерін салыстыру; 8.3.2.3 техникада және тұрмыста жылу берілу түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру; 8.3.2.4 әртүрлі температураға тірі ағзалардың бейімделуі, мысалдар келтіру; 8.3.2.5 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау; 8.3.2.6 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.7 отынның жануы кезінде бөлінген кезде жылу мөлшерін анықтау формуласын пайдалану; 8.3.2.8 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу; 8.3.2.9 есеп шығару кезінде жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану; 8.3.2.10 балку, кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруду; 8.3.2.11 заттың балку және қатаю процесі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 8.3.2.12 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балку жылуын анықтау; 8.3.2.13 булану және конденсациялану кезіндегі	

		температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 8.3.2.14 су буының мысалында қанығу күйін сипаттау; 8.3.2.15 меншікті булану жылуын анықтау; 8.3.2.16 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру; 8.3.2.17 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.18 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әсер коэффициентін анықтау; 8.3.2.20 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау; 8.3.2.21 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну; 8.3.2.22 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.23 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау		

4) "Электр және магнетизм" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Электростатика негіздері		8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру; 8.4.1.4 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру; 8.4.1.5 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.1.6 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.7 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.8 электр өрісін күш сызықтар арқылы графиктік кескіндеу; 8.4.1.9 потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру;		

		8.4.1.10 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау		
4.2 Электр тогы	7.3.1.2 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау	8.4.2.1 электр тогының пайда болып және қолдану жағдайын түсіндіру 8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану; 8.4.2.3 кернеудің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді өлшеу; 8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 8.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну; 8.4.2.8 есеп шығарғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану; 8.4.2.9 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 8.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 8.4.2.11 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеу; 8.4.2.12 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу; 8.4.2.13 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану; 8.4.2.14 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 8.4.2.15 кВтсағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеулермен алу	9.3.1.2 физика кабинетіндегі техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау	10.3.1.2 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау

		8.4.2.16 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау; 8.4.2.17 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру; 8.4.2.18 сұйықтардағы электр тогын сипаттау		
4.3 Магнит өрісі	7.4.3.1 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау	8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттау және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу; 8.4.3.2 магнит өрісінің қасиеттерін түсіндіру; 8.4.3.3 тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау; 8.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 8.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.6 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеуін түсіндіру; 8.4.3.7 электро магниттік индукция құбылысын сипаттау; 8.4.3.8 Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру	9.4.3.1 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау	10.4.3.1 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті білу және сақтау
4.4 Электромагниттік тербелістер мен толқындар				10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау; 10.4.4.2 механикалық қ толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру; 10.4.4.3 электро магниттік толқындар шкаласын сипаттау

			және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру; 10.5.4.4 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттау

5) "Геометриялық оптика" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Геометриялық оптика заңдары			9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу; 9.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау; 9.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 9.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау; 9.5.1.5 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау; 9.5.1.6 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу; 9.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару; 9.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру; 9.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау; 9.5.1.10 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау; 9.5.1.11 жұқа линза формуласын есептер шығарғанда қолдану; 9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығарғанда қолдану; 9.5.1.13 жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттау;	

			9.5.1.14 жұқа л инзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау; 9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау; 9.5.1.16 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ) құрастыру	

6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі:
кесте 6

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы				10.6.1.1 сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау; 10.6.1.2 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.3 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысын пайдаланылуына мысалдар келтіру; 10.6.1.4 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.5 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; 10.6.1.6 рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру; 10.6.1.7 альфа бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау; 10.6.1.8 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау 10.6.1.9 атом ядросының масса ақауын анықтау; 10.6.1.10 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану; 10.6.1.11 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану
6.2 Радиоактивтілік				10.6.2.1 α, β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану;

				10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау; 10.6.2.6 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау; 10.6.2.7 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру; 10.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау;
6.3 Элементар бөлшектер				10.6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу

7) "Астрономия негіздері" бөлімі:
7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.1 Жер және Ғарыш	7.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру; 7.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу; 7.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру			
7.2 Астрофизика элементтері			9.2.1.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; 9.7.2.2 жұлдыздыр-дың жарқырауына әсер ететін факторларды атау; 9.7.2.3 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.2.4 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау; 9.7.2.5 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; 9.7.2.6 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру; 9.7.2.7 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру; 9.7.2.8 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру	

8) "Астрономия негіздері" бөлімі:
8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні				10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның

			дамуының әсерін түсіндіру; 10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау

34. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады.

35. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің
7 – 10 - сыныптарына арналған
"Физика" оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 7-10 сыныптарына арналған "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып :

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
7.1 Физика – табиғат туралы ғылым	Физика – табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру
	Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері	7.1.1.2 табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін айту
7.1 Физикалық шамалар мен өлшемдер	Халықаралық бірліктер жүйесі	7.1.2.1 физикалық шамалар жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру
	Скаляр және векторлық физикалық шамалар	7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру
	Өлшемдер мен есептеулердің дәлдігі. Үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу . №1 зертханалық жұмыс. "Кішкентай денелердің өлшемін анықтау" №2-зертханалық жұмыс. "Физикалық шамаларды өлшеу"	7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану санды стандартты түрде жазу; 7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
7.1 Механикалық қозғалыс	Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы Санақ жүйесі	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырма-лылығы, траектория, жол, орын ауыстыру
	Қозғалыстың салыстырмалылығы	7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру
	Түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз	7.2.1.3 түзу сызықты бірқалыпты қозғалыс пен

		бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу
	Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу	7.2.1.4 қозғалыстағы дененің жылдам-дығы мен орташа жылдамдығын есептеу
	Өртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері	7.2.1.5 s-тің t-ға тәуелділік графигін тұрғызуда координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу; 7.2.1.6 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.7 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау
2-тоқсан		
7.2 Тығыздық	Масса және денелердің массасын өлшеу	7.2.2.11 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу
	Дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу	7.2.2.12 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану
	Заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі. №3 зертханалық жұмыс. "Сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау"	7.2.2.13 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.2.14 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Тығыздықты есептеу	7.2.2.15 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану
7.2 Денелердің өзара әрекеттесуі	Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру
	Күш	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру
	Тартылыс құбылысы және ауырлық күші. Салмақ	7.2.2.10 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату
	№4 зертханалық жұмыс. "Серпімді деформацияларды зерделеу"	7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Деформация	7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру
	Серпімділік күші, Гук заңы	7.2.2.5 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу

	Үйкеліс күші. Үйкеліс әрекетін техникада ескеру №5 зертханалық жұмыс. "Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу"	7.2.2.6 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау; 7.2.2.7 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру
	Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу	7.2.2.8 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 7.2.2.9 денеге әсер ететін және бір түзудің бойымен бағытталған күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау
3-тоқсан		
7.3 Қысым	Газдардың сұйықтар және қатты денелердің молекулярлық құрылымы	7.3.1.1 заттардың молекулярлық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау
	Қатты денелердегі қысым	7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау; 7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану
	Қатынас ыдыстар	7.3.1.4 газ қысымын молекулярлық құрылым негізінде түсіндіру; 7.3.1.5 - сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану
	Қатынас ыдыстар	7.3.1.6 қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру
	Гидравликалық машиналар	7.3.1.7 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау; 7.3.1.8 гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу
	Атмосфералық қысым. Атмосфералық қысымды өлшеу	7.3.1.9 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну
	Манометрлер. Сорғылар	7.3.1.10 манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау
	№ 6 зертханалық жұмыс. "Архимед заңын зерделеу"	7.3.1.11 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу, физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
	Кері итеруші күш	7.3.1.12 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру; 7.3.1.13 есептер шығаруда Архимед заңын қолдану
	№ 7 зертханалық жұмыс. "Дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау"	7.3.1.14 дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу

		7.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау;
7.3 Жұмыс және қуат	Механикалық жұмыс Қуат	7.2.3.1 механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.7 - қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.8 - механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану
4-тоқсан		
7.4 Энергия	Кинетикалық энергия. Потенциалдық энергия	7.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату; 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану
	Энергияның сақталуы және айналуы	7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану
7.4 Күш моменті	Жай механизмдер	7.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру
	Дененің массалық центрі №8 зертханалық жұмыс. "Жазық фигураның массалар центрін анықтау"	7.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау
	№9 зертханалық жұмыс. "Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау"	7.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Иіндіктің тепе-теңдік шарты	7.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
	Пайдалы әрекет коэффициенті. №10 зертханалық жұмыс. "Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау"	7.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелеін сақтау
7.4 Жер және Ғарыш	Аспан денелері туралы ғылым	7.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру;
	Күн жүйесі	7.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу
	Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	7.7.1.3 - жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру
7- сыныптың "Физика" курсын қайталау		

2) 8-сынып :
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
7 сынып физика курсын қайталау		
8.1 Жылулық құбылыстар	Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия	8.3.1.1 молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
	Температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары	8.3.1.3 Температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау; 8.3.1.2 температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу;
	Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері	8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау
	Жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару	8.3.2.2 жылу берілудің түрлерін салыстыру
	Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу	8.3.2.3 техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру
	Жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі	8.3.2.4 әр түрлі температураларда тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру
	Жылу мөлшері. Заттың меншікті жылу сыйымдылығы	8.3.2.5 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;; 8.3.2.6 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру
	Отынның энергиясы. Отынның меншікті жану жылуы	8.3.2.7 отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін есептеп анықтау
	№ 1 зертханалық жұмыс. "Температуралары әр түрлі суды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру"	8.3.2.8 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу; 8.1.3.2 тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
Жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және айналу заңы		8.3.2.9 жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану
2-тоқсан		
8.1 Заттың агрегаттық күйлері	Қатты денелердің балкуы және қатаюы, балку температурасы, меншікті балку жылуы	8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау; 8.3.2.10 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану; 8.3.2.11 заттың балку және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау

	№ 2 зертханалық жұмыс. "Мұздың меншікті балқу жылуын анықтау"	8.3.2.12 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Булану және конденсация. Қаныққан және қанықпаған булар	8.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 8.3.2.13 заттың булану және конденсация үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 8.3.2.14 су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау
	Кипение, удельная теплота парообразования. Зависимость температуры кипения от внешнего давления	8.3.2.15 определять количество теплоты при парообразовании; 8.3.2.16 объяснять зависимость температуры кипения от внешнего давления
8.2 Термодинамика негіздері	Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы	8.3.2.17 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы	8.3.2.18 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу қозғалтқыштары	8.3.2.22 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.20 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау
	Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті	8.3.2.19 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.21 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
	Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер	8.3.2.23 жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау
8.2 Электростатика негіздері	Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.1.3 электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру
	Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды электрический заряд	8.4.1.4 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру; 8.4.1.5 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану
	Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі	8.4.1.6 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру;

		8.4.1.7 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 8.4.1.8 электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу
	Электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор	8.4.1.9 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.10 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
3-тоқсан		
8.3 Тұрақты электр тогы	Электр тогы, электр тогы көздері	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру
	Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу	8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану; 8.4.2.3 кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру
	№ 3 зертханалық жұмыс. "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	8.4.2.4 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	№ 4 зертханалық жұмыс. "Тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу"	8.4.2.5 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 8.1.3.1 эксперименттен деректерін жинақ-тау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу; 8.1.3.3 физика кабинетінде техникалық қауіпсіздікті сақтау
	Тізбек бөлігі үшін Ом заңы	8.4.2.6 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану
	Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	8.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.8 есеп шығарғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану
	№ 5 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу"	8.4.2.9 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы алу; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	№ 6 зертханалық жұмыс. "Өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу"	8.4.2.10 өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу	8.4.2.11 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін

		Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу
	Электр тогының жұмысы мен қуаты	8.4.2.12 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану
	Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы	8.4.2.13 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;
	№ 7 зертханалық жұмыс. "Электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау"	8.4.2.14эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 8.4.2.15 кВт сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика жүзінде анықтау; 8.1.3.3физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
4-тоқсан		
8.4 Тұрақты электр тогы	Металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік	8.4.2.16 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау
	Электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар	8.4.2.17 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
	Электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы)	8.4.2.18 сұйықтардағы электр тогын сипаттау
8.4 Электромагниттік құбылыстар	Тұрақты магниттер, магнит өрісі. № 8 зертханалық жұмыс. "Тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу"	8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар	8.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.6 электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру
	№ 9 зертханалық жұмыс. "Электрмагнитті құрастыру және оның әсерін сынау"	8.4.3.4 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар	8.4.3.5 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.6 электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру
	Электромагниттік индукция, генераторлар	8.4.3.7 электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.3.8 Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру
8-сыныптың физика курсын қайталау		

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
8-сыныптың физика курсын қайталау		
9.1 Жарық құбылыстары	Жарықтың түзу сызықты таралу заңы	9.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу
	Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар	9.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау;
		9.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру;
		9.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін салу
	Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу	9.5.1.5 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу
	Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу	9.5.1.6 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу;
		9.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару;
	№ 10 зертханалық жұмыс. "Шынының сыну көрсеткішін анықтау"	9.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру
		9.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау;
9.2 Кинематика негіздері	Линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы. Линзаның көмегімен кескін алу	9.5.1.10 сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау
		9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
		9.5.1.11 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану;
	№ 11 зертханалық жұмыс. "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау"	9.5.1.12 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығару үшін қолдану;
		9.5.1.13 жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру
		9.5.1.14 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;
	Көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері	9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
		9.5.1.15 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау
	Оптикалық аспаптар	9.5.1.16 қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру
2-тоқсан		
9.2 Кинематика негіздері	Механикалық қозғалыс	9.2.1.1 Материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану

Векторлар және оларға амалдар қолдану. Вектордың координаталар осьтеріндегі проекциялары	9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу	9.2.1.4 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру	9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.6 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану
№ 1 зертханалық жұмыс. "Теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау"	9.2.1.7 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 9.1.3.1 алынған нәтижелерді түсіндіріп, қорытынды шығару; 9.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспери-ментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; 9.2.1.8 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
Дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі	9.2.1.9 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану
№ 2 зертханалық жұмыс. "Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу"	9.2.1.10 -теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.11 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау ; 9.2.1.12 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу 9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
Қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар	9.2.1.13 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 9.2.1.14- сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану

	Центрге тартқыш үдеу	9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану
3-тоқсан		
9.3 Астрономия негіздері	Жұлдызды аспан	9.7.2.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; 9.7.2.2 жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды атау
	Аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі	9.7.2.3 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.2.4 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау
	Әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт	9.7.2.5 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; 9.7.2.6 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
	Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары	9.7.2.7 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
	Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау	9.7.2.8 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру
9.3 Динамика негіздері	Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері	9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру; 9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Механикадағы күштер	9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
	Ньютонның екінші заңы, масса	9.2.2.2 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Ньютонның үшінші заңы	9.2.2.5 -Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Бүкіләлемдік тартылыс заңы	9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Дененің салмағы, салмақсыздық	9.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 9.2.2.11 салмақсыздық күйді түсіндіру
	Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы. Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы	9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау
4-тоқсан		

9.4 Сақталу заңдары	Дене импульсі және күш импульсі	9.2.3.1 дене импульсі мен күш импульсін ажырату
	Импульстің сақталу заңы. Реактивті қозғалыс	9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 9.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
	Механикалық жұмыс және энергия	9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілдермен анықтау; 9.2.3.6 - жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру
	Энергияның сақталу және айналу заңы	9.2.3.7 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
9-сыныптың физика курсын қайталау		
4) 10-сынып: 4-кесте		
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
9-сыныптың физика курсын қайталау		
10.1 Тербелістер мен толқындар	Колебательное движение	10.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 10.2.5.2 эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау; 10.2.5.3 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау
	Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі. Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі	10.2.5.4 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау; 10.2.5.5 гармониялық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу 10.2.3.1 тербелістер кезіндегі энергияны сақтау заңын тұжырымдау және оны есеп шығарғанда қолдану
	Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері	10.2.5.6 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру; 10.2.5.7 маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу
	№ 3 зертханалық жұмыс. "Математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау"	10.2.5.8 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау; 10.2.5.9 период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау; 10.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау

		10.1.3.2 тәжірибе нәтижесіне әсер ететін факторларды сараптау 10.1.3..3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Еркін және еріксіз тербелістер, резонанс	10.2.5.10 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау; 10.2.5.11 резонанс құбылысын сипаттау
	Еркін электромагниттік тербелістер	10.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сипаттау
	Толқындық қозғалыс	10.2.5.12 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 10.2.5.13 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру
	№4 зертханалық жұмыс. "Беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау"	10.2.5.14 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау 10.1.3..3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
	Дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық	10.2.5.15 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 10.2.5.16 дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру; 10.2.5.17 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру; 10.2.5.18 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау; 10.2.5.19 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру
2-тоқсан		10.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру; 10.4.4.3 электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру; 10.4.4.4 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру
10.2 Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар		
	Жылулық сәуле шығару	10.6.1.1 жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау
	Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы	10.6.1.2 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану

	Фотоэффект құбылысы	10.6.1.3 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 10.6.1.4 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;
	Рентген сәулелері	10.6.1.5 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; 10.6.1.6 - рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру
	Радиоактивтілік. Радиоактивті сәулеленудің табиғаты	10.6.2.1 а, b және g - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
	Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы	10.6.1.7 а-бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау
3-тоқсан		
10.3 Атом ядросы	Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер. Массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы	10.6.1.8 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 10.6.1.9 атом ядросының масса ақауын анықтау; 10.6.1.10 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
	Ядролық реакциялар. Радиоактивті ыдырау заңы	10.6.1.11 ядролық реакцияның тендеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану; 10.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 10.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
	Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция. Ядролық реакторлар	10.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 10.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
	Термоядролық реакциялар. Радиоизотоптар, радиациядан қорғану	10.6.2.6 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 10.6.2.7 радиактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру; 10.6.2.8 радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
	Элементар бөлшектер	10. 6.3.1 элементарды бөлшектерді жіктеу
	Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	10.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру
10.3 Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі	Экологиялық мәдениет	10.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға ықпалының артықшылығы мен қауіптілігін бағалау
4-тоқсан		
Физпрактикум		

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (әрі қарай – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – заттардың қасиеттері, оның құрамы мен құрылымының байланысын түсіндіретін заттар мен олардың өзгеруі, заңдар мен теориялары туралы оқушыларда жүйелі білім қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) маңызды фактілерді, түсініктерді, химиялық заңдар мен теорияларды, естімейтін білім алушыларға қол жетімді дүниетанымдық сипаттамаларды жалпылау бойынша білім қалыптастыру;

2) күнделікті өмірде химиялық құбылыстарды бақылау және түсіндіру қабілеттерін дамыту;

3) қарапайым химиялық тәжірибелерді орындау кезінде және күнделікті өмірде қолданылатын заттармен қауіпсіз жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру;

4) күнделікті өмірде және жұмыс барысында естімейтін білім алушыларды тұлғалық дамыту, оларды интеллектуалды және адамгершілік тұрғыдан жетілдіру, гуманистік қатынастар мен үйлесімді экологиялық мінез-құлықты қалыптастыру;

5) химияның гуманистік бағытын, оның адамзат алдында тұрған негізгі экономикалық және экологиялық мәселелерді шешуде рөлінің өсуін және оның әлемнің ғылымына қосқан үлесін ашу;

6) тұрмыстық жағдайда алынған заттар мен материалдарды, ауыл шаруашылығында және өндірісте қауіпсіз пайдалану, күнделікті өмірде практикалық мәселелерді шешу, адамның денсаулығы мен қоршаған ортаға зиянды құбылыстардың алдын алу үшін алынған білімдер мен дағдыларды қолдану.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) білімді функционалды қолдану, қарым-қатынастың әр түрлі әдістері, мәселелерді шешу және шешім қабылдау, сөйлеу мәдениетін дамыту;

2) жеке қасиеттерін дамыту (өз бетінше және топта жұмыс істеуге қажет жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық пен төзімділік);

3) дыбысты дұрыс айту және сөйлеу дағдыларын жетілдіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Естімейтін білім алушылар ғылым негіздерін меңгеруде ерекше қиындықтарға тап болады. Аталған санаттағы оқушыларға білім беруде оқу материалын ерекше елестетуімен ерекшеленетін формасын ұсыну қажет.

6. Естімейтін оқушыларға химияны оқыту жалпы және арнайы білім беру ұстанымына негізделген:

1) оқу іс-әрекетіндегі дағдыларды қалыптастыру, өзін-өзі бақылау қажеттілігі және оны жүзеге асыра білу;

2) оқу іс-әрекетін даралау, мұғалімнің білім, білік деңгейін үнемі ескеруі, әрқайсысының ойлауы мен сөйлеуін дамыту;

3) проблемалық оқыту элементтерін қолдану;

4) көрнекіліктің жеткілікті деңгейін қамтамасыз ету, атап айтқанда акпараттық технологияларды тарту арқылы;

5) оқу материалының коммуникативтілігін қамтамасыз ету, оқушылардың белсенді сөйлеуін дамыту.

7. Естімейтін оқушыларды оқытуда білім алушылардың психофизиологиялық, есту-сөйлеу және танымдық қабілеттерінің ерекшеліктерін ескеру қажет. Бұл оқытудың түзету бағыты, естімейтін оқушылармен арнайы қатынас құралы мен сурдоаударманы қолдану, арнайы әдістемелік тәсілдерді таңдауды туындатады.

8. Практикалық дағдылар мен біліктіліктерге: есептеу, өлшеу, бейнелеу; интеллектуалдыға - салыстыру, абстракциялау, жалпылау қабілетін жатқызуға болады.

9. Сабаққа дайындалу және оқу материалын беру кезінде қалыптасатын ұғымның немесе шеберліктің сипатын ескеру қажет, оқушылардың әр кезеңде алған білімдерінің нақты деңгейін ескеру, бағдарламаның игерілуін бақылау қажет.

10. Білім алушыларды оқытуда әр сабақтың міндетті элементтері тақырыптың атауы, мақсат қою, хабарлама және сабақ жоспарын жазу, негізгі түсініктер мен оларды зерттеу әдістерін көрсете отырып, оқушылардың іс-әрекет түрлері мен материалдың игерілуін тексеру жолдары көрсетілген.

11. Естімейтіндердің сөйлеу тілін дамыту және байыту бойынша жұмыс сабақтың қажетті компоненті болып табылады.

12. Теориялық материалды меңгеру өткен тақырып бойынша білімдерін өзектеуден басталады. Оқушылар 5-10 минутта өткен тақырыптар бойынша негізгі анықтамалар, түсініктерді естеріне түсіреді. Содан кейін жедел сауалнама жүргізіледі (формасы басқаша болуы мүмкін). Ұзақ мерзімді есте сақтау қабілеті нашар дамыған естімейтін білім алушылар үшін бұл кезең қажет. Жаңа тақырыппен танысу терминдерді енгізуден басталуы керек. Термин тақтаға жазылып, дактильмен көрсетіледі, содан кейін мұғалім оның мағынасын түсіндіреді және оқушылармен бірге (және мүмкіндігінше сурдоаудармашының қатысуымен) осы терминнің мағынасына сәйкес келетін ым-ишараны таңдайды немесе ойлап табады. Әрі қарай мұғалім тақырыптың негізгі мазмұнын компьютерлік презентация арқылы ұсынады.

13. Компьютерді пайдалану материалдың қысқаша мазмұнын диаграммалар, графиктер, суреттермен және жақсы қабылдау үшін әр түрлі арнайы эффекттермен ұсынуға мүмкіндік береді. Мұндай қайталау біртекті мәтінді қабылдаудан гөрі бейнелі қабылдауы әлдеқайда тиімді болатын естімейтін білім алушылар үшін білім беру процесінің маңызды элементі болып табылады. Сабақ соңында білім алушыларға бекітуге арналған сұрақтар мен жаттығулар ұсынылады.

14. Естімейтін білім алушылардың көпшілігі танымдық іс-әрекеттің негізін құрайтын жалпы логикалық әдістер мен әрекеттерді меңгере бермейді, сондықтан білім алушылар оқу материалын игеру процесінде ойлаудың арнайы әдістеріне сирек жүгінеді, ереже бойынша олар оның кейбір көлемін тиісті түсінбей есте сақтайды.

15. Жалпы зияткерлік дағдыларды қалыптастыру қызметі (талдау, салыстыру, түсініктерге анықтама беру, материалды жүйелеу, дәлелдеу және т.б.) келесі компоненттерді қамтиды: ойлай әрекеті тәсілдерінің мәнін ашу, әр нақты жағдайда тәсілдің мағынасын нақтылау, оны практикалық қолдану. Сабақ барысында тапсырмалар алуда (маңызды және елеусіз белгілерді атау және мұғалімнің сабақта айтатын мазмұны туралы түсінікке анықтама беру; материалды жүйелеу; сабақ барысында немесе соңында жіктеу кестесін құрастыру және т.б.), студенттер интеллектуалды қызметке белсенді қатысады. Бұл тұрақты функционалды жағдайды сақтап білімді нақты меңгеруге мүмкіндік береді.

16. Жалпы зияткерлік дағдыларды қалыптастыру бойынша жұмыстың ерекшелігі - ол арнайы уақыт бөлуді қажет етпейді, бірақ бағдарлама сұрақтарын қарастырумен үйлеседі. Әр дамыту жаттығуы сабаққа негізделіп енгізіледі. Логикалық ойлау бір жастағы оқушылардың әр тобында әр түрлі қалыптасатындығын ескере отырып, естімейтін оқушылардың логикалық ойлауын жүйелі, дәйекті түрде дамыту қажет.

17. Естімейтін оқушылардың оқу іс-әрекетін дараландыру олардың танымдық әрекетінде, психофизикалық (оның ішінде есту қабілеті), эмоционалды-ерік және интеллектуалды күштерді жұмылдыру қабілетінде көрінетін жеке ерекшеліктерін ескеру негізінде жүзеге асырылады; дидактикалық және ұйымдастырушылық құралдарды қолдану. Түрлі дидактикалық және ұйымдастыру құралдарын қолдану тұрғысынан бұл білім беру мен дағдылардың қалыптасуының әр кезеңінде соңғы нәтижеге бақылау жасауда (өзін-өзі бақылауда) оқу мақсаттары мен нақты міндеттер мен іс-әрекет әдістерін дұрыс үйлестіруде көрінеді.

18. Естімейтін оқушылардың оқу әрекетін жекелендіру сабақта ұжымдық, топтық және жұптық жұмыстармен үйлеседі.

19. Ақпараттық технологиялар мұғалімнің құралдарының көлемін кеңейтеді, дамытушылық және түзету мәселелерін шешуге қажетті, бірақ дәстүрлі түрде қолданылатын құралдарды қолдану арқылы жасалмайтын оқыту жағдайларын жасауға көмектеседі.

20. Химия сабақтарында материалды оқып үйрену кезінде, жаңа қарапайым дағдылар мен біліктілікке машықтануда, материалды игеру сапасын диагностикалау үшін, өздігінен оқу, өзін-өзі жетілдіру кезінде әртүрлі бағдарламалық жасақтаманы қолдануға болады.

21. Интерактивті сабақтар - бұл нашар еститін оқушыларға сабақ беруде қолданылатын ұйымдастырушылық формалардың бірі. Мұндай сабақтарға дайындық оқу материалының мазмұнын сезімдік қабылдаудың әртүрлілігі мен түсіну, есте сақтау және қолдану қабілеттері арасындағы табиғи байланысты көрсететін ойлаудың абстрактылығын айқындылықпен ұштастыру принципіне негізделген. Графиканы қолдану бұл міндетті жеңілдетеді.

22. Компьютерлік оқыту құралдары мүмкіндік береді:

а) зерттелген объектіні көзге елестету;

б) ойлаудың белгілі бір түрін дамыту (мысалы, көрнекі-бейнелі, теориялық);

в) кері байланысты орнату, қателіктерді диагностикалау (экранда тиісті ескертулерді ұсынуды) оқу әрекеті мен бағалау нәтижелері бойынша бақылауды жүзеге асыру;

г) оқу әрекеті мәдениетін, ақпараттық мәдениетін қалыптастыру.

23. Көрнекілік пен проблемалық сұрақтарды тұжырымдаудың үйлесуі естімейтін оқушылардың танымдық белсенділігін арттырудың, логикалық ойлауды дамытудың тиімді әдісі.

3-тарау. "Химия" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

24. "Химия" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

25. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды:

1) Заттардың бөлшектері;

2) Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;

3) Химиядағы энергетика;

4) Химия және қоршаған орта;

5) Химия және өмір.

26. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) атомдар, иондар және молекулалар;

2) атомның құрамы мен құрылысы;

3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы;

4) химиялық байланыстардың түрлері.

27. "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі;

2) химиялық реакциялардың жіктелуі;

3) зат массасының сақталу заңы;

4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

28. "Химиядағы энергетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;

2) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

3) химиялық тепе-теңдік;

4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

29. "Химия және қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) заттардың жіктелуі;

2) Жер химиясы;

3) көміртек және оның қосылыстары химиясы.

30. "Химия және өмір" бөлімі бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды: 1) биохимия.

31. 7-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химия пәні". Таза заттар және қоспалар. Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химияның дамуы мен маңызы; химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері; таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері; жәй және күрделі заттар; элемент және химиялық қосылыстар. № 1 практикалық жұмыс "Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу". № 1 зертханалық тәжірибе "Заттарды және олардың қосылыстарын салыстыру". №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту";

2) "Заттар күйінің өзгеруі". Физикалық және химиялық құбылыстар; химиялық реакция; заттың агрегаттық күйлері; қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газтәріздес заттардың құрылымы; заттардың салқындау, қыздыру және булану үдерістері. № 3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілерін зерттеу". № 4 зертханалық тәжірибе "Аспирин немесе салолдың салқындау үдерісін зерттеу". № 5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу". №1 бақылау жұмысы;

3) "Атомдар. Молекулалар. Заттар". Атомдар мен молекулалар; атомдар мен молекулалардың айырмашылығы; химиялық элементтер; химиялық элементтердің символдары; элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; жай және күрделі заттар; атомның құрамы мен құрылысы; ядро, протон, нейтрон, электрон; изотоптар; элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

4) "Ауа. Жану реакциясы". Ауа және оның құрамы; атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы; жану үдерісі; заттың жану шарттары; тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар; отын, оттек, тұтану көзі; тұтану температурасы; металдар мен бейметалдардың жануы; жану реакциясының өнімдері. № 6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы". № 2 практикалық жұмыс/Көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру". № 2 бақылау жұмысы;

5) "Химиялық реакциялар". Табиғи қышқылдар мен сілтілер; "қышқылдық" және "сабынды" қасиеттері; индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала метилоранж, лакмус, фенолфталеин; индикаторлардың түрлі орталардағы түстерінің өзгеруі; қышқылдар мен сілтілер; антацидті заттар; бейтараптану реакциясы; сұйылтылған қышқылдар; қышқылдардың қолданылу аймақтары; қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері; сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі; сутекке сапалық реакция; карбонаттар; сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі; көмірқышқыл газына сапалық реакция. № 7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау". № 8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы". № 9 зертханалық тәжірибе "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы". № 10 зертханалық жұмыс "Сутекке сапалық реакция". № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция";

6) "Химиялық элементтердің периодтық кестесі". Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы; И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі; периодтық заң; периодтық кестенің құрылымы; периодтық кестенің құрылу принципі; атом нөмірі; ядро заряды; атомдағы элементер бөлшектер;

7) "Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формулалар". Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар; салыстырмалы атомдық масса; салыстырмалы молекулалық/формулалық масса; химиялық формула; химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосылыстардың формулаларын құрастыру; қосылыстардағы атомдардың қатынастары. Есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулалық массаны есептеу. № 3 бақылау жұмысы;

8) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Қоректік заттар; адам ағзасындағы химиялық элементтер (О, С, Н, N, Са, Р, К); химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы; адам ағзасындағы микро-, макроэлементтердің биологиялық рөлі; тыныс алу үдерісі, тамақтану теңгерімі. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау". № 11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу".

32. 8-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Геологиялық химиялық қосылыстар". Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар, табиғи ресурстар; кен орны; кен; кеннің құрамы; минералдар; табиғи ресурстарды өндіру; металдарды алу; Қазақстанның пайдалы қазбалары; минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері. № 4 бақылау жұмысы;

2) "Атомдардағы электрондардың қозғалысы". Атомдардағы электрондардың орналасуы; энергетикалық деңгейлер; s және p орбитальдарының пішіндері; электрондық конфигурация; электронды-графикалық формула; ион; иондардың түзілуі; "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формулаларын құрастыру. №1 зертханалық тәжірибе "Атомдардың модельдерін жасау";

3) "Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері". Химиялық формула; химиялық реакция теңдеулері; заттардың массасының сақталу заңы; химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу; табиғаттағы, химиялық реакциялар тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар. № 1 көрсетілім "Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы". Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша химиялық бірігудегі элементтің массалық үлесін есептеу; элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау;

4) "Металдардың химиялық белсенділігі". Металдардың тотығуы; металдардың жемірілуі; металдардың сумен әрекеттесуі; металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі; металдардың белсенділік қатары; металдардың белсенділігін салыстыру. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі". № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі". № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру". № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру". № 1 бақылау жұмысы;

5) "Заттың мөлшері". Заттың мөлшері; моль; Авогадро саны; заттың молярлық массасы. Есептеуге берілген есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы молярлық массасын есептеу; химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу; заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу;

6) "Стехиометриялық есептеулер". Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару; молярлық көлем; газдардың салыстырмалы тығыздығы; көлемдік қатынастар заңы; қалыпты және стандартты жағдайлар. Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу; заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар мен молекулалардың сандарын есептеу; химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу; қалыпты жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу; оттек және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу; заттың мөлшері, молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау; химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып есептеулер жасау;

7) "Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу". Отынның жануы және энергияның бөлінуі; көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі; жылыжайлық эффектісінің себептері және шешу

жолдары; экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар; әртүрлі отындардың потенциалы; қоршаған ортаға әсері; кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі; реакцияның жылу эффектісі; термохимиялық теңдеулер. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар". Есептеуге берілген есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу эффектісін есептеу;

8) "Сутек. Оттек және озон". Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий); сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы; оттек – химиялық элемент және жәй зат, оттектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы; сутектің және оттектің биарлы қосылыстары; табиғатта таралуы; оттектің аллотропиялық түрөзгерісі, озон; сутек пен оттекті алу; Жер бетіндегі озон қабатының маңызы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ажырауы". № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". № 3 практикалық жұмыс "Сутектің перексидінен оттекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". Есептеуге берілген есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу. № 2 бақылау жұмысы;

9) "Химиялық элементтердің периодтық жүйесі". Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні; химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі; периодтық жүйедегі орыны бойынша элементтің сипатталуы; химиялық элементтердің табиғи тектестері; сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың тектестері; металдар мен бейметалдар; периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;

10) "Химиялық байланыс түрлері". Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі;

11) "Ерітінділер және ерігіштік". Заттардың суда еруі, заттардың судағы ерігіштігі бойынша жіктелуі; ерітінділер; еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, кристаллогидраттар; ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі; заттарды ерігіштігіне температураның әсері. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу". № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері". № 5 практикалық жұмыс "Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау". Есептеуге берілген есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу; тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу; ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу. № 3 бақылау жұмысы.

12) "Көміртек және оның қосылыстары". Көміртектің жалпы сипаттамасы; табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуы; көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері; көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы; көміртектің қасиеттері; көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері; тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері; көміртектің табиғаттағы айналымы. №6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". №7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу; ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу.

33. 9-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары". Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс; қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу". № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу". № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу". № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу; ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;

2) "Су". Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – табиғи әмбебап еріткіш, сулы ерітінділер және жүзгіндер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы; судың табиғаттағы айналымы; судың ластану себептері; судың кермектігі және оны жою тәсілдері; судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы; суды тазарту әдістері; ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері; сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі. № 10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау". Есептеуге берілген есептер: еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу. № 4 бақылау жұмысы;

3) "Электролиттік диссоциация". Электролиттер және бейэлектролиттер, С.Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі; ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі; күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары; электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері; тұздар гидролизі. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы". № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау". № 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары". № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу; диссоциациялану дәрежесін есептеу;

4) "Бейорганикалық заттарға сапалық талдау". Катиондарға сапалық реакциялар; жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау; аниондардың сапалық реакциялары; бейорганикалық қосылыстардың құрамын сапалық талдау. № 3 зертханалық тәжірибе жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе " Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар". № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl^- , Br^- , I^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , CO_3^{2-} , NO_3^- , SiO_3^{2-} аниондарын анықтау". № 2 практикалық жұмыс

"Бейорганикалық қосылыстарды сапалық талдау". Есептеуге берілген есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу;

5) "Химиялық реакциялардың жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығы; химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар; бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы; катализаторлар; ингибиторлар; катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері. № 2 көрсетілім "Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжірибе "Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері". № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері";

6) "Қайтымды реакциялар". Химиялық тепе-теңдік; тепе-теңдік динамикалық үдеріс ретінде; химиялық тепе-теңдіктің ығысуы; Ле-Шателье-Браун принципі; химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері; бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік. № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы;

7) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосылыстардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары; электрондық баланс әдісі;

8) "Металдар мен қорытпалар". Металдардың жалпы сипаттамасы; металдық байланыс пен металдық кристалдық тор; темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері; металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі; темір қорытпалары және олардың қолданылуы; металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі; Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосылыстарының маңызды кен орындары; металдарды өндіру үдерістері, қоршаған ортаға әсері; металдарды алу. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық торы модельдері". № 5 көрсетілім "Металдар және қорытпалар". Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу.

34. 10-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) 1 (I), 2 (II) және 3 (III) топтар элементтері және олардың қосылыстары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары; атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері; сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы; 2 (II)-топ элементтері және олардың қосылыстары; 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері; кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы; 3 (III)-топ элементтері; алюминий және оның қосылыстары; алюминийдің қосылыстары мен қорытпаларының қолдану аймағы; алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттері. № 6 көрсетілім "Натрийдің, кальцийдің сумен әрекеттесуі". № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі". № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның қорытпалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі". № 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару. Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу. № 2 бақылау жұмысы;

2) 7 (VII), 6 (VI), 5 (V), 4 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосылыстары. (VII) топ элементтері, галогендер; байланыс түрі және кристалдық тор типі; топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары; хлор; хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі; хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы; 6 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосылыстары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері; қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері; күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы; 5 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы; аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы; аммиак өндірісі; (Габер синтезі); азот қышқылы; азот қышқылының қасиеттері; азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері; фосфор және оның қосылыстары; фосфорды аллотропиялық түрлендіру; фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары; фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттері; минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану; азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері; 14 (IV) - топ элементтері; кремний және оның қосылыстары; кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы; сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі; кремний мен оның қосылыстарының химиялық қасиеттері; Қазақстандағы силикат өнеркәсібі; № 8 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері". № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу". № 10 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделін дайындау". № 11 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделін дайындау". № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". № 12 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері". № 9 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар". № 10 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер; егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу; құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу;

3) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Адам ағзасының химиялық құрамы; макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы; адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы; ағзадағы кейбір элементтерді анықтау; ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері. № 13 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 14 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау". № 3 бақылау жұмысы.

4) "Органикалық химияға кіріспе". Органикалық химия – көміртек қосылыстарының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары; органикалық заттардың ерекшеліктері; органикалық қосылыстардың жіктелуі; функционалдық топ түсінігі; органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары; органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары; органикалық қосылыстардың номенклатурасы; органикалық қосылыстардың изомериясы; № 11 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері". № 12 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері". №

13 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері". Есептеуге берілген есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулалық формулаларын табу.

5) "Көмірсутектер. Отын". Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен; арендер, бензол; көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар; табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу; көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану; альтернативті отын түрлері; мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы. № 14 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі". № 15 көрсетілім "Отын түрлері". № 16 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері". Есептеуге берілген есептер: реакция өнімінің массасы немесе көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау;

6) "Оттекті және азотты органикалық қосылыстар". Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосылыстардың өкілдері; этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы; карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері; көмірсулар, нәруыздар, аминқышқылдары; биологиялық маңызды органикалық қосылыстар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі. № 15 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу". № 16 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы". Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу. № 4 бақылау жұмысы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

35. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлімше, "2" - оқыту мақсатының реттік саны.

36. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

- 1) "Тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:
1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Атомдар, иондар және молекулар	7.1.1.1 "Химия" ғылымының негізін оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну; 7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу; 7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу; 7.1.1.5 салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру; 7.1.1.6 судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру	8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу		
1.2 Атом құрамы мен құрылысы	7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу; 7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және			

	белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктей алу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу; 7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+, n^0, e^-) мен атом ядросының құрамын білу; 7.1.2.7 "изотоп" түсінігін білу; 7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну; 7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын білу; 7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу; 7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/формулалық массасын есептеу		
1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы		8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну; 8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау; 8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формулаларын жазу; 8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын	

		және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну; 8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру		
1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау; 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру; 9.1.4.3 құйма ұғымын анықтау және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру	10.1.4.1 галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау; 10.1.4.1 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау

2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі	7.2.1.1 И.Дүбейернер, Дж.Ньюлендс, Д.И.Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру; 7.2.1.3 периодтық кестенің кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар	8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру; 8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау; 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элемент-тердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру; 8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау		10.2.1.1 сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін олардың атомдарының құрылымы негізінде түсіндіру; 10.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.3 1 (I) және 2 (II) топтағы металдардың жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.4 кальций оксидтері мен гидроксидтерінің негізгі қасиеттерін түсіндіру, қолданылуын сипаттау; 10.2.1.5 алюминийдің қасиеттерін түсіндіру атомның құрылымы негізінде алюминий мен оның қорытпаларын

			қолдану салаларын атаңыз; 10.2.1.6 алюминийдің, оның оксидінің және гидроксидінің амфотериялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.7 қарапайым және күрделі заттармен 1 (I), 2 (II), 13 (III) топтағы металдардың өзара әрекеттесуі бойынша эксперименттерді жоспарлау және жүргізу; 10.2.1.8 топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру тенденциясын болжау; 10.2.1.9 хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутегімен және галогендермен өзара әрекеттесуі; 10.2.1.10 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану саласын білу; 10.2.1.11 16 (VI) - топ элементтерінің жалпы сипаттамасын сипаттау; 10.2.1.12 күкірттің аллотропты түрленуінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.13 (IV) және (VI) күкірт оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.2.1.14 күкірт қышқылы мен оның тұздары ерітіндісінің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.15 табиғаттағы азот айналымы мен азоттың қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.16 аммиактың алынуын, қасиеттерін

				және қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 аммоний тұзы ерітіндісінің сілті ерітіндісімен өзара әрекеттесуі арқылы аммиакты ала білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.18 азоттан азот қышқылын алу реакцияларының теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.19 басқа қышқылдармен ортақ азот қышқылының қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.20 сұйылтылған және концентрацияланған азот қышқылының металдармен өзара әрекеттесу ерекшелігін сипаттап, реакция теңдеулерін құра білу; 10.2.1.21 нитраттардың термиялық ыдырауының ерекшеліктерін түсіндіру, теңдеулер құру; 10.2.1.22 фосфордың аллотропты модификацияларын салыстыру; 10.2.1.23 фосфор мен оның қосылыстарының Жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.24 кремнийдің қолданылу аясын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіру; 10.2.1.25 кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау, реакция теңдеулерін құру
2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі	7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру;	8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу; 8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау	9.2.2.1 реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құру; 9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакцияларының жүру	

	7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру		себептерін түсіндіру; 9.2.2.3 тотығу дәрежесі ұғымының мәнін түсіндіру және оны заттың формуласы бойынша анықтау; 9.2.2.4 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну; 9.2.2.5 тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану – электронды қосып алу деп түсіну; 9.2.2.7 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою	
2.3 Зат массасының сақталу заңы		8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару; 8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын атау; 8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.6 Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы	9.2.3.1 зат массасының сақталу заңына сәйкес реакция теңдеулерін құру; 9.2.3.2 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару;	10.2.3.1 реакция өнімінің шығуын теориялық мүмкіндімен салыстыру; 10.2.3.2 элементтердің салыстырмалы тығыздығы мен массалық үлестері бойынша газ тәрізді заттың молекулалық формуласын анықтау

		газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану		
2.4 Металдардың электро-химиялық кернеу қатары		8.2.4.1 кейбір металдар басқаларға карағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу; 8.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 8.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру; 8.2.4.6 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу		

3) "Химиядағы энергетика" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Экзотер-миялық және эндотермиялық реакциялар	7.3.1.1 ауа құрамын айту; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну; 7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін айту; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттеkte ауаға карағанда жақсырақ жанатындығын түсіну; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу	8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттеkte жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну; 8.3.1.2 парниктік эффектiнiң себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну; 8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіну; 8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру		

3.2 реакциялардың жылдамдығы	Химиялық		9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру; 9.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру	
3.3 Химиялық тепе-теңдік			9.3.3.1 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау; 9.3.3.2 Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру	10.3.3.1 аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау;
3.4 Қышқылдар негіздер теориясы	мен	7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттері белгілері болуы мүмкін екендігін білу; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау; 7.3.4.3 рН шкааланың негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау; 7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну	8.3.4.1 заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру; 8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру; 8.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру; 8.3.4.5 еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу; 8.3.4.6 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу	9.3.4.1 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.2 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.3 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.4 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.5 тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.6 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы

			генетикалық байланысты зерттеу	

4) "Химия және қоршаған орта" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Заттардың жіктелуі	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну; 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; 7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу; 7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамын дағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу; 7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау		9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын айту және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру; 9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру; 9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу; 9.4.1.5 ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру; 9.4.1.7 күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу; 9.4.1.8 Li^+, Na^+, K^+, Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}, Cu^{2+} металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің	

			боялу реакциясын жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 Fe^{2+}, Fe^{3+}, Cu^{2+} катиондарына сапалық реакция жүргізу; 9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат-иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау; 9.4.1.11 белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру	
4.2 Жер химиясы	7.4.2.1 жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын түсіну; 7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау; 7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау; 7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру	8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу; 8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау; 8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу; 8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру	9.4.2.1 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.2 табиғаттағы су айналымын түсіндіру; 9.4.2.3 судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.4 судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.5 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін айту; 9.4.2.6 табиғаттағы және тірі ағзалар	10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру; 10.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін коректік элементтерді атау; 10.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;

			қызметі мен адамның тіршілігіндегі жүретін химиялық реакцияларды сипаттау	
4.3 Көміртек және оның қосылыстары		8.4.3.1 көміртек неліктен көптеген қосылыстарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 8.4.3.2 табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау; 8.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 8.4.3.4 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.5 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 8.4.3.6 көмірқышқыл газын алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу 8.4.3.7 көмірқышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу, қасиеттерін дәлелдеу; 8.4.3.8 табиғаттағы көмірсутегі айналымын түсіндіру		10.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру; 10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін білу; 10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру; 10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу; 10.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану; 10.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыра алу және изомерия құбылысын білу; 10.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу;

			10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру; 10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу; 10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау; 10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосылыстардың

			отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.4.3.17 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау; 10.4.3.18 оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; 10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; 10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу; 10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау; 10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру; 10.4.3.24 сабынның алынуы

				мен оның қолданылуын білу; 10.4.3.25 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру; 10.4.3.27 нәруыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

5) "Химия және өмір" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
5.1 Биохимия	7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау; 7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) атау; 7.5.1.4 тыныс алу үдерісін түсіндіру			10.5.1.1 кейбір қоректік заттарды білу және анықтай алу: көмірсулар (крахмал), ақуыздар, майлар; 10.5.1.2 адам ағзасының құрамына кіретін элементтердің (O, C, H, N, Ca, P, K) оның денсаулығы үшін маңызын түсіндіру 10.5.1.3 адам ағзасындағы кальций және темірдің ролін түсіндіру; 10.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамында көміртекті анықтау 10.5.1.5 ауыр металдармен ластану көздері атау және оның ағзаға әсерін түсіндіру

37. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

38. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
7.1 Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	Химия пәні. №1 практикалық жұмыс "Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"	7.1.1.1 химия ғылымының негізін оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелерін орындау
	Элемент, қоспа және қосылыс. №1 зертханалық тәжірибе "Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру"	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну; 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; 7.4.1.3 элемент(жай зат), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу; 7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу
	Қоспаларды бөлу әдістері. №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"	7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу
7.1 Заттардың агрегаттық күйінің өзгеруі	Физикалық және химиялық құбылыстар. №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілері"	7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату
	Заттардың агрегаттық күйлері	7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін айту және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіру
	Салқындау үдерісі № 4 зертханалық тәжірибе "Салқындау үдерісін зерттеу"	7.1.1.5 - салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру
	Қыздыру үдерісі №5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу"	7.1.1.6 - судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру
2 тоқсан		

7.2 Атомдар Молекулалар Заттар	Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 - атомдар мен молекулалардың айырмашылығын айту
	Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 - әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
	Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын айту; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p+, n0, e-) мен атом ядросының құрамын білу; 7.1.2.7 изотоп түсінігін айту
7.2 Ауа. Жану реакциясы	Ауа. Ауаның құрамы №6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы"	7.3.1.1 ауа құрамын айту; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну
	Жану үдерісі №2 практикалық жұмыс/көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттеkte жануын салыстыру"	7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттеkte жақсырақ жанатындығын түсіну; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу
3 тоқсан		
7.3 Химиялық реакциялар	Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар. №7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау". №8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"	7.3.4.1 "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің белгілері болуы мүмкін екендігін білу; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін айту; 7.3.4.3 pH шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып,

		сілтілер мен қышқылдарды анықтау; 7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну
	Сұйылтылған қыш-қылдардың металдар-мен әрекеттесуі. №9 зертханалық тәжірибе "Мырыш-тың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі". №10 зертханалық тәжірибе "Сутекке сапалық реакция"	7.2.2.1 - сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 - сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
	Сұйылтылған қыш-қылдардың карбонат-тармен әрекеттесуі. № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция"	7.2.2.3 - кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
7.3 Химиялық элементтердің периодтық кестесі	Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы	7.2.1.1 - И. ДҰберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру
	Периодтық кестенің құрылымы	7.2.1.2 - периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар мен периодтар
7.7 Салыс-тырмалы атомдық масса және қарапайым формула	Салыстырмалы атомдық масса	7.1.2.8 - Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 - табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну; 7.1.2.10 - салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын атау
	Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу	7.1.2.11 - элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын құру; 7.1.2.12 - химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу
4 тоқсан		

7.4 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"	7.5.1.1 -тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 -тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау
	Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. №11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу"	7.5.1.3 -адам ағзасына кіретін элементтерді (О, С, Н, N, Са, Р, К) атау; 7.5.1.4 -тыныс алу үдерісін түсіндіру
7.4 Геологиялық химиялық қосылыстар	Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы	7.4.2.1 - Жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 - кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын білу; 7.4.2.3 - металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау
	Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.4 - Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау; 7.4.2.5 - табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

2) 8 сынып:

2 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
8.1 Атомдағы электрондардың қозғалысы	Атомда электрондардың таралуы	8.1.3.1 - атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну
	Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдар модельдерін жасау"	8.1.3.2 - әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 - s және p орбиталдарының пішінін атау; 8.1.3.4 - алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формуларын жазу
	Иондардың түзілуі	8.1.3.5 -атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну
	Қосылыстар формуласын құрастыру	8.1.3.6 -"нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру
8.1	Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 - заттар құрамындағы элементтердің массалық

Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері		үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару
	Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы. № 1 көрсетілім "Зат массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың қатынасы"	8.2.3.2 - әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 - реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 - заттар массасының сақталу заңын атау
	Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 -бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу
	Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2-табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау;
8.1 Металдар белсенділігін салыстыру	Металдардың оттегімен және сумен әрекеттесуі. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың салқын және ыстық сумен әрекеттесуі"	8.2.4.1 - кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 - белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 - металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу
	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі. № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі"	8.2.4.4 -қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 8.2.4.5 -металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
	Металдардың тұз ерітінді-лерімен реакциялары. № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"	8.2.4.6 - металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу
	Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру"	8.2.4.7 - эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 8.2.4.8 - металдардың белсенділік қатарын қолданып металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау
2 тоқсан		
8.2 Зат мөлшері	Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны. Заттардың молярлық массасы	8.1.1.1 - зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді білу және Авогадро санын білу;

		8.1.1.2 - қосылыстың молярлық массасын есептеу
	Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс	8.1.1.3 -масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу
8.2 Стехиометриялық есептеулер	Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару	8.2.3.5 - химиялық реакция теңдеулері бойынша заттың массасын, зат мөлшерін есептеу
	Авогадро заңы.Молярлық көлем	8.2.3.6 - Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану
	Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы	8.2.3.7 - газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 - газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану
8.2 Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	Отынның жануы және энергияның бөлінуі	8.3.1.1 - заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксид екенін және құрамында көміртегі бар отын оттеkte жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну; 8.3.1.2 - парниктік эффекттің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну
	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"	8.3.1.3 - экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу; 8.3.1.4 - әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну
	Термохимиялық реакциялар	8.3.1.5 -энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
8.2 Сутек. Оттек және озон	Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.1 - сутекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ыдырауы". № 3 практикалық жұмыс "Оттекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.2 - ауа құрамындағы және жер қырты-сындағы оттектің пайыздық мөлшерін айту; 8.4.2.3 - оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек және озон	8.4.2.4 - оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 - Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру

3 тоқсан		
8.3 Химиялық элементтер-дің периодтық жүйесі	Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 - топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
	Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі	8.2.1.2 - бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 - топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің заңдылықпен өзгеретінін түсіндіру
	Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.4 - периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементті сипаттау
	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	8.2.1.5 - химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 - химиялық элементтердің табиғи ұяластарын айту және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру
	Металдар және бейметалдар	9.2.1.7 - химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау
8.3 Химиялық байланыс түрлері	Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 - электртерістілік ұғымы негізінде атомдар арасындағы ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру
	Иондық байланыс	8.1.4.2 - иондық байланыстың түзілу механизмін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау
	Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері және заттардың қасиеттері арасындағы өзара байланыс	8.1.4.3 - заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру
8.3 Ерітінділер және ерігіштік	Заттардың суда еруі. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"	8.3.4.1 - заттарды судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 - ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру
	Заттардың ерігіштігі. № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"	8.3.4.3 - заттың ерігіштігіне температураның әсерін түсіндіру; 8.3.4.4 - буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру
	Еріген заттың массалық үлесі	8.3.4.5 - еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы

		бойынша еріген заттың массасын есептеу
	Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы. № 5 практикалық жұмыс "Пайыздық және молярлық концентрациялары берілген ерітінділерді дайындау"	8.3.4.6 - ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу
4 тоқсан		
8.4 Бейорганикалық қосылыстар-дың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.1 - оксидтердің жіктелуін және қасиет-терін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.2 - қышқылдардың жіктелуін, қасиет-терін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.3 - негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.4 - тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 9.3.4.5 - тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.6-бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу
8.4 Көміртек және оның қосылыстары	Көміртектің жалпы сипаттамасы	8.4.3.1 - көміртек неліктен көптеген қосылыс-тарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 8.4.3.2 - табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау
	Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	8.4.3.3 - көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 8.4.3.4 - көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу
	Көміртектің қасиеттері. № 6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Көміртектің оксидтері. № 7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу"	8.4.3.5 -көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.6 - көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаларға иіс газының

		физиологиялық әсерін түсіндіру; 8.4.3.7 - көмірқышқыл газын ала алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.8 - көміртектің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

3) 9 сынып:

3 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
9.1 Бейорганикалық қосылыстар-дың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.1 - оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.2 - қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.3 - негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.4 - тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 9.3.4.5 - тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.6-бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу
9.2 Су	Табиғаттағы су	9.4.2.1 - судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.2 - судың табиғаттағы айналымын түсіндіру
	Судың ластану себептері. Судың кермектігі. № 10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау"	9.4.2.3 - судың ластануының қауіптілігі мен себебін анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.4 - судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.5 - суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін білу
2 тоқсан		
9.3	Электролиттер мен бейэлектролиттер.	9.4.1.1 - электролиттер мен бейэлектролиттердің

Электролит-тік диссоциация	№ 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"	анықтамасын білу және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 - заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы	9.4.1.3 - электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу; 9.4.1.4 - иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру
	Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН-ын анықтау"	9.4.1.5 - ерітіндінің қышқылдығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 - қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру
	Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер	9.4.1.7 - күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу
	№ 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"	9.2.2.1 - алмасу реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.2.2.2 - ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері	9.3.4.1 - қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.2 - қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау
	Тұздар гидролизі. № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"	9.3.4.3 - орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 - орта тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.5 - орта тұз ерітіндісінің реакция ортасын болжау
9.4 Бейорганика-лық қосылыстар-дың сапалық талдауы	Катиондарға сапалық реакциялар. № 3 зертханалық тәжірибе "Li ⁺ , Na ⁺ , K ⁺ , Ca ²⁺ , Sr ²⁺ , Ba ²⁺ , Cu ²⁺ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе "Fe ²⁺ , Fe ³⁺ , Cu ²⁺ катиондарына сапалық реакциялар"	9.4.1.8 - Li ⁺ , Na ⁺ , K ⁺ , Ca ²⁺ , Sr ²⁺ , Ba ²⁺ , Cu ²⁺ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау;

		9.4.1.9 - Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу
	Аниондардың сапалық реакциялары. № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl^- , Br^- , I^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , CO_3^{2-} , NO_3^- , SiO_3^{2-} аниондарын анықтау"	9.4.1.10 - хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат-иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап нәтижесін сипаттау
	№ 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосы-лыстар құрамының сапалық талдауы"	9.4.1.11 - белгісіз заттардағы катион және аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру
	Есептер шығару "Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер"	9.2.3.1 - әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу
3 тоқсан		
9.5 Химиялық реакция жылдамдығы	Химиялық реакциялар-дың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 2 көрсетілім "Өртүрлі реакциялар жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжіри-бе "Реакция жылдамды-ғына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері"	9.3.2.1 - реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 - реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
	Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері"	9.3.2.3 - катализатордың реагенттен айырмашы-лығын және реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 - реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру
9.6 Қайтымды реакциялар	Қайтымды және қайтым-сыз химиялық реакция-лар. Химиялық тепе-теңдік № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы"	9.3.3.1 - қайтымды және қайтымсыз реакция-ларды біл; 9.3.3.2 - тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 - химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 - химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
9.7 Тотығу-тотықсыздану реакциялары	Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану	9.2.2.3 - тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану; 9.2.2.4 - тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты

		екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	9.2.2.5 - тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 - тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну
	Электрондық баланс әдісі	9.2.2.7 - электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою

4 тоқсан

9.8 Металдар мен құймалар	Металдардың жалпы сипаттамасы. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық тор модельдері"	9.1.4.1 - металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 - металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру
	Металдар құймалары. № 5 көрсетілім "Металдар және құймалар"	9.1.4.3 - құйма ұғымын және оның артықшылықтарын білу; 9.1.4.4 - шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.5 - Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Металдарды алу	9.4.2.6 - кеннен металды алу үдерісін сипаттау
	Есептер шығару "Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда зат массасын есептеу"	9.2.3.2 - қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу

4) 10 сынып:
4 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
10.1 1 (I), 2 (II) және 3 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары	1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. № 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"	10.2.1.1 - атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.2 - сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру

	2 (II)-топ металдары және олардың қосылыстары. № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"	10.2.1.3 - 1 (I)- ші және 2 (II) топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.4 - кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау
	3 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосылыстары. № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның құймалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"	10.2.1.5 - атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау; 10.2.1.6 - алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
	№ 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару	10.2.1.7 - 1 (I), 2 (II), 3 (III) –топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу
10.2 7 (VII), 6 (VI), 5 (V), 4 (IV) - топ элементтері және олардың қосылыстары	Галогендер	10.1.4.1 - галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрі мен байланыс типін анықтау; 10.2.1.8 - топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау
	Хлор	10.2.1.9 - хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі
	Хлорсутек қышқылы. № 10 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.10 - хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану аясын білу
	6 (VI)-топ элементтері. Күкірт. № 7 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"	10.2.1.11 - 6 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау; 10.2.1.12 - күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
	Күкірттің қосылыстары	10.2.1.13 - күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру;

		10.4.2.1 - қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;
	Күкірт қышқылы және оның тұздары. № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.14 - күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
	Есеп шығару. Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі шығымының массалық/ көлемдік үлестеріне есептеулер"	10.2.3.1 - теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу
2 тоқсан		
	Азот. № 11 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделі"	10.2.1.15 - азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
	Аммиак. № 12 зертхана-лық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделі"	10.1.4.3 - аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формуласын түсіндіру
	Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Аммиак өндірісі	10.2.1.16 - аммиакты ты алуды қасиеттерін мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 - аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алуды білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.3.3.1 - аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау
	Азот қышқылы. № 13 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"	10.1.4.4 - азот қышқылының молекулалық, формулаларын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.2.1.18 - азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.19 - азот қышқылының басқа қышқылдар-мен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу
	Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері	10.2.1.20 - сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металмен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.21 - нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру

	Фосфор және оның қосылыстары	10.2.1.22 - фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 10.4.2.2 - фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.2.1.23 - фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру
	Минералды тыңайтқыштар. № 8 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"	10.4.2.3 - минералды тыңайтқыштардың жікте-луін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау 10.4.2.4 - азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Кремний және оның қосылыстары. № 9 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері"	10.2.1.24 - кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 10.1.4.2 кремний, оның диоксиді мен карбидін-дегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор түрін сипаттау; 10.2.1.25 - кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру
10.3 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы	10.5.1.1 - адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 10.5.1.2 - Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру
	Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау. № 14 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 15 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"	10.5.1.3 - адам ағзасындағы кальций мен темірдің ролін түсіндіру; 10.5.1.4 - тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау
	Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы	10.5.1.5 - қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру
3 тоқсан		
10.4 Органикалық химияға кіріспе	Органикалық заттардың ерекшеліктері	10.4.3.1 - органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себебін түсіндіру

	Органикалық қосылыстардың жіктелуі. № 10 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминоктан қышқылы модельдері"	10.4.3.2 - көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, көмірсулар, аминқышқылдарының жіктелуін білу; 10.4.3.3 - функционалдық топ түсінігін, берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру
	Органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары. № 11 көрсетілім Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"	10.4.3.4 - гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу
	Органикалық қосылыстардың номенклатурасы	10.4.3.5 - органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
	Органикалық қосылыстардың изомериясы. № 12 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"	10.4.3.6 - изомерия құбылысын білу және көмірсутектер құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру
	Есеп шығару "Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газтекес заттардың молекулалық формуласын табу"	10.2.3.2 - газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық пен элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау
10.5 Көмірсутек-тер. Отын	Алкандар	10.4.3.7 - алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.8 - еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру
	Алкендер. № 13 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"	10.4.3.9 - қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 - этен мысалында алкендердің химия-лық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 - полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің

		құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 - пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу
	Алкиндер	10.4.3.13 - этин мысалында алкиндердің химия-лық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу
	Ароматты көмірсутектер. Бензол	10.4.3.14 - бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау
	Көмірсутекті отындар. № 14 көрсетілім "Отын түрлері"	10.4.3.15 - құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 - Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Мұнай. № 15 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"	10.4.3.17 - мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
4 тоқсан		
10.6 Оттекті және азотты органикалық қосылыстар	Оттекті органикалық заттар. Спирттер	10.4.3.18 - оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; 10.4.3.19 - спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; 10.4.3.20 - метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 - этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу
	Карбон қышқылдары. № 16 зертханалық тәжірибе қышқылының қасиеттерін зерттеу"	10.4.3.22 - карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау

	Күрделі эфирлер мен майлар	10.4.3.23 - күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
	Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар	10.4.3.24 - сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 10.4.3.25 - синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Көмірсулар	10.4.3.26 - көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
	Амин қышқылдары. Нәруыздар. № 17 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы"	10.4.3.27 - нәруыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 - нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 - нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
6-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 643-
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған негізгі орта білім беру деңгейінің (естімейтін) 5-9-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған негізгі орта білім беру деңгейінің (естімейтін) 5-9-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – естімейтін білім алушылардың бойына тарихи сана, қазақстандық патриотизм, өз елінің тарихы мен мәдениетіне құрмет, өз ата-бабаларының жетістіктеріне деген мақтаныш сезімін қалыптастыру, ұлттық және жалпы адами құндылықтарды дарыту, зерттеушілік, ойлау, коммуникативтік дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғамның әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері мен ерекшеліктері туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) Қазақстанның тарихи дамуы барысында қалыптасқан ұлттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

3) Қазақстанның тарихи дамуының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестердің мәні туралы түсінік қалыптастыру;

4) заманауи саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдану;

5) тарихи оқиғаларды меңгеру арқылы танымдық қызығушылығын арттыру.

4. Түзету-дамытушылық міндеттер:

1) коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізу, командада жұмыс істеу, жарияланым мен электронды құралдарды қосқанда, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану.

2) оқу материалын меңгерту кезінде ойлау, есте сақтау, зейін үдерістерін дамыту;

3) естімейтін білім алушылардың арнайы білім беруін сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Естімейтін балаларды оқыту кезінде психикалық және дене, есту және сөйлеу, танымдық ерекшеліктерін ескеру керек.

6. Естімейтін оқушыларға тарихты оқытудың негізгі қағидалары:

1) Тұлғалы- бағдарлық тәсіл – тарих сабақтарында білім алушылар тұлғасының үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-еріктік саласын, психикалық процестерін түзеу;

2) Көрнекілік қағидасы - оқушылардың танымдық тәжірибесін байыту, абстрактылық ұғымдарды меңгерту үшін нақты өмірдегі затты немесе құбылысты сезіну арқылы қабылдау негізінде білім, білік және дағдыларын қалыптастыру қажеттілігінен көрініс алады;

3) "Қазақстан тарихы" пәнін оқытудағы коммуникативтік тәсіл - қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және білім алушыларды әртүрлі тілдік жағдайда еркін бағдарлауға үйретеді.

7. Осы қағидаларды жүзеге асыру үшін қажет:
 - 1) тарихи білімін кеңейту негізінде естімейтін оқушылардың ауызша сөйлеу тілі мен байланыстыра сөйлеу тілін дамыту;
 - 2) тарих пәнін оқыту кезінде есту арқылы қабылдауын, ойлау үдерістерін, зейінін дамытуға бағытталған әдістер мен тәсілдерді қолдану;
 - 3) оқу материалын түсіндіру және жаңа терминологияны меңгеру кезінде қосымша құрал болып ымдау және дактильді сөйлеу тілі табылады.
8. Қазақстан тарихы сабағында ақпараттық-коммуникативтік технологияларды (АКТ) қолдану:
 - 1) ақпараттық-коммуникациялық технологияларын қолданудағы құзыреттік базалық АКТ-дағдылары негізінде құрылады және жұмыс, бос уақыт және коммуникация үшін технологияларды дұрыс және шығармашылық тұрғыда қолдануды қамтиды;
 - 2) мультимедиялық ресурстары мен бұқаралық ақпарат құралдарының АКТ-рын, интерактивті тақталар мен компьютерлерді қолдану биология бойынша оқу процесін жаңғыртуға және жандандыруға ықпал етеді, есту қабілетін оңтайлы түзетуге қол жеткізуде компенсаторлық механизмдерді белсендетеді;
 - 3) ақпаратты іздеу, өңдеу және алмасу үшін Интернет-ресурстарын пайдалану қажет.
9. Бағдарламаны жүзеге асыру үшін сыныптар келесідей құралдармен жабдықталады:
 - 1) фронталды оқу іс-әрекетін қамтамасыздандыру үшін стационарлы дыбыс күшейткіш құрылғылармен (әр сыныпқа), сөйлеу экранымен;
 - 2) жеке есту аппараттарымен;
 - 3) барлық білім алушылар үшін оқу жылына арналған бағдарламаға сәйкес оқу құралдарымен.

3-тарау. "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

10. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:
 - 1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
 - 2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
 - 3) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
 - 4) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
 - 5) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
 - 6) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды
11. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:
 - 1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы";
 - 2) "Мәдениеттің дамуы";
 - 3) "Мемлекеттің дамуы";
 - 4) "Қазақстанның экономикалық дамуы";
12. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) этникалық қатынастар;
 - 2) әлеуметтік қатынастар.
13. "Мәдениеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) дүниетаным және дін;
 - 2) өнер және әдебиет;
 - 3) білім және ғылым.
14. "Мемлекеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) мемлекеттің ішкі саясаты;
 - 2) мемлекеттің сыртқы саясаты.
15. "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) шаруашылық;
 - 2) өндірістік қатынастар және сауда.
16. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру келесідей тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:
 - 1) өзгеріс пен сабақтастық;
 - 2) себеп пен салдар;
 - 3) дәлел;
 - 4) ұқсастық пен айырмашылық;
 - 5) маңыздылық.
17. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:
 - 1) Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі. Тас дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстанда алғашқы адамның пайда болуы, әлеуметтік ұйымдасудың алғашқы формалары. Ежелгі адамдардың кәсібі (аң аулау мен терімшілік). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Егіншілік пен мал шаруашылығының қалыптасуы. Ботай мәдениеті. Қола дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстан аумағындағы мыс пен қалайы металдарының кен орындары. Андрон мәдениеті. Қола дәуірі кезіндегі шаруашылық пен қоғамдық құрылыс. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Ә.Марғұлан және басқа да Қазақстанның ежелгі дәуірін зерттеушілері;
 - 2) ежелгі көшпелілердің өмірі. Темір дәуірінің ерекшеліктері. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Алғашқы көшпелілердің өмір сүруді қамтамасыз ету жүйесі. Көшпелілердің жылжымалы баспанасы. Алғашқы көшпелілердің дүниетанымы.
 - 3) сақтар. Қазақстан аумағындағы сақ тайпалары. Сақтар тарихы жайлы деректер. Сақтардың саяси тарихы. Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы мен тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениеті. "Аңдық стиль". Есік олжасы – "Алтын адам". Шілікті алқабының патша қорғандары. Берел қорымы. Бесшатыр қорғандары. Тасмола мәдениеті.
18. 6-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:
 - 1) үйсіндер мен қаңлылар. Үйсіндер. Үйсіндер туралы жазба деректер. Қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы. Қаңлылар. Қаңлылар тарихына қатысты қытай және парсы деректері. Қаңлылардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндердің, қаңлылардың археологиялық ескерткіштері.

2) ғұндар (хунну). Қытай деректеріндегі ғұндардың ерте тарихы. Мөде шаньюй-ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың саяси тарихы мен мемлекеттік құрылысы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы (ғұндардың Батысқа жылжуы). Аттила және оның жорықтары. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы.

3) сарматтар. Сарматтардың ежелгі замандағы саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық құрылысы. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті.

4) ежелгі Қазақстан тарихына шолу. Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Ежелгі Қазақстан тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен үдерістері. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы.

19. 7-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлақ шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

2) X ғасыр- XIII ғасырдың басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Найман, керейіт, жалайырлар. Қыпшақ хандығы. "Дешті Қыпшақ" түсінігі. Шаруашылығы: көшпелі, отырықшы. Сауда. Қала мәдениеті. Ұлы Жібек жолының тарихи маңызы. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті ойшылдары.

3) XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. Шыңғыс ханның жаулаушылық соғыстары. Отырар қорғанысы. Моңғол империясының құрылуы. Алтын Орда. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір жорықтары. Ноғай Ордасы. Әбілқайыр хандығы. XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы. Мәдениет.

4) Қазақ халқының қалыптасуы. Қазақстан – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. "Қазақ" этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу үдерісінің аяқталуы;

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. М.Х. Дулатидің "Тарихи Рашиди" еңбегі – Қазақ хандығының алғашқы тарихы жөніндегі құнды дерек. Қазақ хандығы қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы;

6) Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тауке ханның билігі. "Жеті жарғы". Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік стратификациясы;

7) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік.

20. 8-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. "Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама" заманы. Қаракұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;

2) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50-жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты. XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайдың асқынуы. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты;

3) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

4) отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XVIII ғасырдың соңы – XIX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы;

5) Қазақстан Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалар. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің аграрлық және қоныстандыру саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес (себептері мен көтеріліс барысы). XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдарлары. Сауда қатынастарының дамуы. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы;

6) XIX ғасыр - XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті. XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (П. Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н.Потанин, В.В. Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А.Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Дәулеткерей Шығайұлы). Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст. Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және Халидтің тарихи еңбектері.

21. 9-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Столыпиннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. Ұлттық баспаның дамуы ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы). 1917 жылғы революциялар. "Алаш" партиясының құрылуы. "Алаш-Орда" үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары (Ө. Бөкейхан, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, Б.Қаратаев, М.Тынышпаев, М.Шоқаев). XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері;

2) Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы. Қазақстандағы Кеңес үкіметінің орнығуы. "Үш Жүз" қазақ социалистік партиясы. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының "Алаш-Орда" үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. "Әскери коммунизм саясаты". 1921 жылғы жұт және аштық. Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы. Қазақ жерлерінің біртұтастығын қалпына келтірудегі қазақ зиялыларының рөлі. Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1925 жылдар). XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

3) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде. Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). "Кіші Қазан" (мазмұны және жүзеге асырылуы). Бай шаруашылықтарының тәркіленуі. Ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының экономикалық салдарлары. 1931-1933 жылдардағы аштық - XX ғасырдағы қазақстандық қасірет. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың ("Бесеудің хаты") қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. Сталиндік репрессиялар. Қазақстан аумағындағы кеңестік "еңбек түзеу" концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, АЛЖИР және тағы басқалар);

4) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым. Халыққа білім беру (жалпыға бірдей міндетті сауат ашу, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А.Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ.Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж.Аймауытов, М.Жұмабаев, Б.Майлин, І.Жансүгіров, С.Сейфуллин, С.Мұқанов, Ғ.Мүсірепов, Ғ.Мұстафин шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері. Мәдениет саласындағы кеңестік идеология. Социалистік шынайлық;

5) Қазақстан Ұлы Отан соғысы соғыс жылдарында. Ұлы Отан соғысының басталуы. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б.Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақстан – майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиет жетістіктері (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И. Шухов және тағы басқалар). Өнердің дамуы (театр, кино).

22. 10-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Бекмаханов ісі";

2) Қазақстан "Жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар). Қазақстанда "Хрущевтік кезеңдегі" өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдарлары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). "Жылымық кезеңі". 1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір;

3) Қазақстан "Тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар). 1965-1985-жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар. Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы басшыларының қызметі (Ж.Шаяхметов, Д.Қонаев, Ж.Тәшенов).

4) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985-жылдар). Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ө.Нұрпейісов, Б.Момышұлы, І.Есенберлин, О.Сүлейменов, М.Шаханов). Өнер (театр, кино);

5) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). "Қайта құру" жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, проблемалары мен қарама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсан оқиғалары (себептері, барысы мен салдарлары). 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. "Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация" (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы "Тамыз бүлігі"). КСРО-ның ыдырауы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар. Семей ядролық полигонының жабылуы. "Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының" қабылдануы;

6) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 - 1997 жылдар). "Мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заңының қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә.Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы. Нарықтық экономикаға көшудегі қиыншылықтар. Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. 1995 жылғы Конституцияның қабылдануы;

7) Қазақстан Республикасының өрлеуі (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. "Қазақстан – 2030" стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі. Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Қазақстанның ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа астанасы. "Қазақстан-2050" стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты."5 институтционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлттық жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә.Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі;

8) қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. "Болашақ" мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. Этносаралық және

дінаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

23. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 "7" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

24. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Кезеңдер	5-сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын – VIII ғасыр б.э.д.	VIII ғ. б.э.д.- V ғасыр	VI ғ- XVII ғ	XVIII ғ -XIX ғ	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың II жартысынан бүгінгі күнге дейін
1.1 Этникалық қатынас тар	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау; 5.1.1.3 адам эволюциясының кезеңдерін білу атау	6.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау; 6.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың аумақтық орналасуын картада көрсету; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 7.1.1.3 қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді анықтау; 7.1.1.4 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру	8.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 8.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау	9.1.1.1 демографиялық өзгерістер туралы қорытынды жасау; 10.1.1.2 қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау	
1.2 Әлеуметтік қатынас тар	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	6.1.2.1 далатайпаларының тұрмыс-тіршілігін сипаттау; 6.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	7.1.2.1 қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың ролін анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік мемлекеттерінің әлеуметтік-әкімшілік құрылымын анықтау;	8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру	9.1.2.1 қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін анықтау; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау	10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Кезеңдер	5- сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын – VIII ғасыр б.э.д.	VIII ғ. б.э.д.- V ғасыр	VI ғ- XVII ғ	XVIII ғ -XIX ғ	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың II жартысынан бүгінгі күнге дейін
2.1 Дүние таным және дін	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау	6.2.1.1 дала тайпалардың дүниетанымын сипаттау; 6.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау	7.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін түсіндіруді үйрету; 7.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау	8.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 8.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін талдау	9.2.1.1 мемлекеттің діни саясатының мақсаты мен салдарын анықтау	10.2.1.1 деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін түсіндіру; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясы-ның дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау; 10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау
2.2 Өнер және әдебиет	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып, Андронов мәдениетінің белгілерін анықтау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау; 5.2.2.5 Ә.Марғұланды ғалым-археолог ретінде айқындау; 5.2.2.6 Қазақстан тарихын зерттеген ғылымдарын атау; 5.2.2.7 тарихи дереккөздерді білу, атау	6.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттай білу; 6.2.2.6 көшпенділердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну; 6.2.2.7 тарихи дереккөздерді білу, атау	7.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау; 7.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 7.2.2.3 көшпенділердің әскери өнер жетістіктерін сипаттау; 7.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде Махмұд Қашғари, Жүсіп Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын айту; 7.2.2.5 қолданбалы	8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.2.2.2 А. Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі айқындау; 8.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктерін сипаттау; 8.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау	9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 9.2.2.2 Ахмет Байтұрсынұлы қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау; 9.2.2.3 өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді анықтау; 9.2.2.4 Ә. Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы	10.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау; 10.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау; 10.2.2.3 өнер мен әдебиеттің даму тенденция-ларын айқындау; 10.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарлама- лардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы)

			өнер жетістіктері н сипаттау		ы рөліне баға беру; 9.2.2.5 соғыс жылдарын дағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау;	
2.3 Білім және ғылым	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу	6.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын атау	7.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру; 7.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына үлесін анықтау; 7.2.3.3 "Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау; 7.2.3.4 Мұхаммед Хайдар Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің тарихи маңызын түсіндіру	8.2.3.1 Ш.Уәлихановтың ғылыми мұрасының тарихи құндылығын анықтау; 8.2.3.2 XIX ғ. екінші жартысындағы білім беру мен ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.3.3 Ы.Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау; 8.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерінің тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау	9.2.3.1 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін түсіндіру; 9.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 9.2.3.3 XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау; 9.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру	10.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5- сынып	6- сынып	7- сынып	8- сынып	9- сынып	10 -сынып
Кезеңдер	5- сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын – VIII ғасыр б.э.д.	VIII ғ. б.э.д.- V ғасыр	VI ғ- XVII ғ	XVIII ғ -XIX ғ	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың II жартысынан бүгінгі күнге дейін
3.1 Мемлекеттің ішкі саясаты	5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік	6.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік	7.3.1.1 Түрік қағанатының құрылуының тарихи маңызын түсіндіру; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің	8.3.1.1 Қарақұм және Ордабасының құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөлін түсіндіру;	9.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының мемлекеттік Думасындағы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру;

	бірлестіктердің құрылуын түсіндіру	бірлестіктердің құрылуын түсіндіру	даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.1.3 ұқсастықтары мен айырмашылықтары н анықтай отырып, VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.1.4 Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау; 7.3.1.6 картаны қолда нып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттер- дің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау ; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшелікте-рін анықтау; 7.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңы зын анықтау; 7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 7.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.1.3 уметь Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру	ызыметінің тау; 9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстанда ғы қоғамдық-саяси процестерді анықтау; 9.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру; 9.3.1.4 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекетті лікті жаңғырту саясатын анықтау; 9.3.1.5 Ә. Бөкейханның саяси көшбасшыл ық қызметіне баға беру; 9.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономия лардың маңыздылығын анықтау; 9.3.1.7 XX ғасырдың 20–30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын түсіндіру	10.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткер лердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру; 10.3.1.3 Қазақстан Республикас ы Конституци ясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау; 10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықт арын салыстыру, талдау; 10.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылы ғына баға беру; 10.3.1.6 Қазақстанн ың тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытынды лау; 10.3.1.7 тәуелсіз Қазақстанн ың жария лануының тарихи маңызын түсіндіру; 10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанн ың қоғамдық–саяси дамуын талдау; 10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік

						стратегияларды талдау; 10.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыпта-суындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөліне баға беру; 10.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркен - деуінің нышаны ретінде айқындау
3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау	6.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау	7.3.2.1 түркі тілдес тайпалардың миграциялық үдерісін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.3.2.3 Атлаш пайқасының тарихи маңызын талдау; 7.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау; 7.3.2.5 Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттер- сыртқы саясатын түсіндіру; 7.3.2.6 Қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау; 7.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау	8.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау; 8.3.2.3 Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі мен саясатын бағалау	9.3.2.1 дықтардың Екінші дүние-жүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау 9.3.2.2 Б.Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау;	10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау; 10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беру; 10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыста; 10.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5-сынып	6- сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
Кезеңдер	шамамен 1 миллион жыл	VIII б.з.дейін V ғасыр	VI ғасыр– XVII ғ	XVIII ғасыр XIX ғасыр	XX ғасырдың I жартысы	XX ғасырдың II

	бұрын VIII б.з. дейін					жартысынан бүгінгі күнге дейін
4.1 Шаруашылық	5.4.1.1 ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 ежелгі адамдардың тұрғын үйін сипаттау	6.4.1.1 ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншілік-тің суын қалыпта түсіндіру	7.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау; 7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 7.4.1.3 XIII-XV ғасырдағы мемлекеттердің экономикалық даму ерекшеліктерін анықтау	8.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау; 8.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау	9.4.1.1 называть жаңа экономикалық саясаттың нәтижесін де орын алған өзгерістерді талдау; 9.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдау	10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру; 10.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік экономикалық мәселелерді анықтау; 10.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдау
4.2 Өндірістік қатынастар және сауда	5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салала рынаты тигіз ген ықпалын түсіндіру	6.4.2.1 описывать еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 6.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салала рынаты тигіз ген ықпалын түсіндіру; 6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 6.4.2.4 тайпалардың негізгі қолөнерін сипаттау	7.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін түсіндіру; 7.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау; 7.4.2.3 Ұлы Жібек жолының негізгі бағыттары мен түрік аймақтарын атау	8.4.2.1 капиталистік қатынастардың Қазақстан экономикасына ықпалын түсіндіру; 8.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау	9.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктері; 9.4.2.2 Қазақстан экономиканың соғыс жағдайына бейімделгендігін дәлелдеу	10.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау; 10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау;

					10.4.2.4 сыртқы сауданың экономика ға әсерін зерттеу

25. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) 5-9-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әр бөлімде оқытылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

26. Бөлімдер және тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған
(естімейтін)
негізгі орта білім беру
деңгейінің 5-9-сынып
оқушыларына арналған
"Қазақстан тарихы" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
1-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) негізгі орта білім беру деңгейінің есту бұзылысы бар (естімейтін) 5-9-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
		1-тоқсан	
Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі	Кіріспе сабақ Зерттеу сұрағы: Қазақстанның ежелгі тарихында не оқытылады ?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 Ежелгі Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Қазақстанның ежелгі тарихы пәні не оқытады? Зерттеу сұрағы: Қазақстан тарихын не үшін оқу керек?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.6 Қазақстан тарихын зерттеген ғалымдарды атау
	Тарихи дереккөздер Зерттеу сұрағы: Тарихты меңгеруге қандай дереккөздер көмектеседі?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.7 тарихи дереккөздерді білу және атау
	Қазақстан тарихын зерттейтін Қазақстан ғалымдары Зерттеу сұрағы: Қазақстан тарихы қандай кезеңдерге бөлінеді?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.6 Қазақстан тарихын зерттейтін Қазақстан ғалымдарымен таныстыру
	А.Х. Марғұлан – Қазақстан зерттеушісі Зерттеу сұрағы: А. Х. Марғұлан ашқан ірі жаңалық?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.5 Ә.Марғұланнның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін айқындау
	Адамның пайда болуы Зерттеу сұрағы: Адамдар маймылдан жаратылғанын ғалымдар қалай дәлелдеді?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.3 адам эволюциясы кезеңдерін атау
	Ақылды адам Зерттеу сұрағы: Ақылды адам неандертальцтан айырмашылығы қандай?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін сипаттау
	Палеолит – ежелгі тас ғасыры Зерттеу сұрағы: Палеолит неге ежелгі тас ғасыры деп аталады?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы 5.4 Қазақстанның	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын атау; 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен кәсібін сипаттау;

	экономикалық дамуы	5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
Мұздақ кезеңі Зерттеу сұрағы: Ежелгі адамның басты кәсібін айт?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау ; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Қазақстандағы алғашқы адам Зерттеу сұрағы : Қазақстандағы ежелгі адамның алғашқы тұрақтарын атап бер?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.1.2 ежелгі Қазақстанның алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін анықтау 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау ; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау
Адам қоғамының қалыптасуы Зерттеу сұрағы: Ежелгі адамдардың кішігірім топ құруына несебеп болды?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшелігін түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау
Адам қоғамының қалыптасуы Зерттеу сұрағы: Алғашқы қауымның, тайпаның ежелгі адамнан айырмашылығы неде?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшелігін түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау
2-тоқсан		
Палеолит кезіндегі алғашқы адамдардың кәсібі Зерттеу сұрағы: Неге адамдардың ежелгі кәсібі иелену сипатында болды?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Аңшылық тәсілдері Зерттеу сұрағы: Аңшылық тәсілдері неге өзгерді?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау;
Мезолит – ортатас ғасыры (12-5-е мың б.э.д.) Зерттеу сұрағы: Мезолит кезеңіндегі алғашқы адамның жаңалығын атаңдар?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау
Мезолит тайпаларының қоғамдық ұйымы Зерттеу сұрағы: Мезолит пен неолит дәуірлерінде алғашқы адамдардың кәсібі қалай өзгерді ?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшелігін түсіндіру; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Неолит – жаңатас ғасыры (5-3-е тыс. до н.э.) Зерттеу сұрағы: Алғашқы неолит адамдары қай типке жатады?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау;
Неолит революциясы Зерттеу сұрағы: Неге неолит кезеңіндегі өзгерістер "неолит революциясы" деп аталады?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Неолит дәуірлерінде алғашқы адамдар өміріндегі өзгерістер Зерттеу сұрағы: Ежелгі халықтар пайда болған аймақтарды атап бер?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау

	Ежелгі шаруашылығы Зерттеу сұрағы : Қазіргі Қазақстан территориясында қандай тайпалар өмір сүрді ?	халықтардың 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
	Энеолит территориясында Зерттеу сұрағы: Энеолит кезеңінің басты жетістіктерін атап бер?	Қазақстан 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау ; 5.4.2.1 еңбек құралдарын сипаттау
	Халықтардың қоныс аударуы Исследовательский вопрос: Қазіргі Қазақстан территориясында өмір сүрген тайпаларды атаңдар?	5.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау ; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау
	Қола дәуірі (2-1-е мың б.з.д.) Зерттеу сұрағы: Қола дәуірінде еңбек құралдарын неден жасады?	5.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
	Андронов мәдениеті Зерттеу сұрағы: Ғалымдар андронов мәдениетін қалай анықтайды?	5.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтау; 5.2.2.5 Ө.Марғұланнның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін айқындау; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
	Ағаш кесу мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қола дәуіріндегі ағаш кесу мәдениетінде адамдар өмірінде қандай өзгерістер орын алды?	5.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары сипаттау; 5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
	3-тоқсан		
Ерте темір дәуірі	Ерте темір дәуіріндегі тайпалар шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Ерте темір дәуірінде тайпалардың қоныстары қалай құрылды?	5.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау
	Ерте темір дәуірінде тайпалардың кәсібі Зерттеу сұрағы: Қола дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін атап бер?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау 5.4.1.2 ежелгі адамдардың тұрмысын сипаттау
	Тау-кен металлургиясы Зерттеу сұрағы: Қазақстан жері қандай кен орындарына бай?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру
	Ерте темір дәуіріндегі тайпалардың діни көзқарастары Зерттеу сұрағы: Неге қола дәуірінде адамдарды жатыр күйінде жерлеген?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау

Ата-баба култі Зерттеу сұрағы: Неге қола дәуіріндегі адамдарда ата-баба культі пайда болды?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Діни дүниетанымындағы өзгерістер Зерттеу сұрағы: Құрбан шалу рәсімі неге қажет болды?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Дәуірдің негізгі сипаттамасы Зерттеу сұрағы: Ерте темір дәуіріндегі шаруашылықтың жаңа түрін атап бер?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Жаңа шаруашылықтың пайда болу шарттары Зерттеу сұрағы: Неге мал шаруашылығы дами бастады?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Бақташылық типтері Зерттеу сұрағы: Неге бақташылық әлеуметтік теңсіздіктің пайда болу себебі?	5.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау
Сақтар жазба деректері бойынша Зерттеу сұрағы: Сақтардың сыртқы тұрпатын зерттеген қай ғалым?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау
Дала малшылары туралы жазба деректер Зерттеу сұрағы: Қандай дереккөздер сақтар туралы мәлімет береді?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.7 жазба деректерді білу және атау
Сақтардың жаулау алу жорықтары Зерттеу сұрағы: Неге сақ тайпалары ежелгі мемлекеттердің күшті армиясын жеңе алмады?	5.3 Мәдениеттің дамуы	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау
Дала тайпаларының қоныстануы мен бірігуі Зерттеу сұрағы: Сақтардың сыртқы тұрпаты қай түрге жатады?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау
Сақ тайпаларының қоныстануы Зерттеу сұрағы: Сақ тайпаларының негізгі топтарын атап бер?	5.3 Мәдениеттің дамуы	5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету
Қоғамдық құраламы Зерттеу сұрағы: Сақ қоғамы қандай таптарға бөлінді?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшелігін түсіндіру
4 –тоқсан		
Шығыс және Солтүстік Қазақстан малшылары Зерттеу сұрағы: Неге аргипеевтерді "алтын күзететін қасқырлар" деп атады?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
Алтай обаларының құрылымы Зерттеу сұрағы: Шығыс Қазақстандағы сақ обаларының ерекшеліктерін атап бер?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
Солтүстік Қазақстан сақтары Зерттеу сұрағы:	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау

	Солтүстік Қазақстандағы сақ обаларының ерекшеліктерін атап бер?		
	Оңтүстік Қазақстан обалары Зерттеу сұрағы: Бесшатыр обасы қайда орналасқан?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
	Есік обасы Зерттеу сұрағы: Есік обасынан табылған "Алтын адам" кім болды?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын айту; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін түсіндіру; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	Орталық Қазақстан сақтары. Тасмола мәдениеті Зерттеу сұрағы: Тасмола мәдениет обасының ерекшелігін ата?	5.2 Мәдениеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
	Савроматтар және массагеттер. Жазба деректері Зерттеу сұрағы: Массагеттер туралы кім жазды?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы 5.3 Мемлекеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.1.2.2 әлеуметтік топтар ерекшеліктерін түсіндіру
	Савромат мәдениеті Зерттеу сұрағы: Савромат қоғамында әйелдерге қандай қатынас болды?	5.2 Мәдениеттің дамуы 5.3 Мемлекеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Массагеттер жазба деректері бойынша Зерттеу сұрағы: Массагеттер мәдениетінің -рлеуі туралы не айтады?	5.2 Мәдениеттің дамуы 5.3 Мемлекеттің дамуы	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Ежелгі адамдар өміріне саяхат	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	5.1.2.1 ежелгі адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттау

2) 6-сынып
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Ежелгі көшпелілер өмірі	Қазақстан территориясында мал шаруашылығының пайда болуы Зерттеу сұрағы: Қазақстан тұрғындары үшін көшпелі мал шаруашылығы неліктен шаруашылықтың негізгі түріне айналды?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру
	Номадизмдегі (көшпенділік) реттеу үдерісі номадизме Зерттеу сұрағы: Мал жаюды реттеу қалай болды?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру

	Дала тайпаларының шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Неге мал шаруашылығымен барлық сақтар айналыса алмады?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру
	Жазғы-күзгі шаруашылық маусымы Зерттеу сұрағы: Көшпелілер баспанасының ерекшелігі неде?	6.2 Мәдениеттің дамуы 6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру
	Дала малшы тайпаларының қолөнері мен саудасы Зерттеу сұрағы: Көбіне қандай қолөнері мен кәсіптер дамыды? Айырбастау мен сауданың пайда болуы Зерттеу сұрағы: Халықаралық сауда жолы не үшін құрылды?	6.2 Мәдениеттің дамуы 6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнері мен кәсібін сипаттау; 6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау; 6.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін айту
	Дала тайпаларының қоғамдық құрылымы Зерттеу сұрағы: "ратайштар" деп дала қоғамында кімді атады?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Діни дүниетаным мен мифология Зерттеу сұрағы: Сақтардың қай мифологиясында күнді бейнеледі?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 6.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
2-тоқсан			
Үйсіндер мен қаңлылар	Үйсіндердің тарихы мен шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Үйсіндер территориясын ата?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3. Мемлекеттің дамуы	6.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру ; 6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Үйсіндер шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Үйсіндер кәсібін атап бер?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру
	Қол өнер мен сауда Зерттеу сұрағы: Үйсіндердің қолөнерін ата?	6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.2.4 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнері мен кәсібін сипаттау
	Үйсіндердің материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Үйсіндер обасы қайда орналасқан?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау

	қоныстануы зерттеу сұрағы: Неше тұрғын үй ауыл болып саналды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	6.1.2.1 дала тайпаларының өмірі мен тұрмысын сипаттау
	Қаңлылар Зерттеу сұрағы: Қаңлылардың жазба деректерін атап бер?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.7 тарихи деректерді атау 6.1.1.2 Қазақстандағы алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау; 6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Қаңлылардың материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Зах арнасы не үшін қазылды?	6.3 Мемлекеттің дамуы 6.4. Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
3-тоқсан			
Сарматтар	Сарматтар жазба және археологиялық деректер бойынша Зерттеу сұрағы: алан-сарматтардың біріккен мемлекеті қашан құрылды?	6.2 Мәдениеттің дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.2.2.7 тарихи деректерді атау; 6.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Сарматтардың жерлеу рәсімі Зерттеу сұрағы: Сарматтардың тарихи ескерткіштерін ата?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау
	Сарматтардың жерлеудегі заттары Зерттеу сұрағы: Неге әйелдерді қарумен жерледі?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Сарматтардың қоғамдық құрылымы мен шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Филиппов обасы несімен танымал?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы	6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау

	Сарматтардың шаруашылығы мен тұрмысы Зерттеу сұрағы: Сармат тайпалары ұстаған малдың негізгі түрлерін ата?	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 6.1.2.1 дала тайпаларының өмірі мен тұрмысын сипаттау
Ғұндар	Ғұндар жазба дерекетрі бойынша Зерттеу сұрағы: Ғұн тайпаларын сипаттаған ежелгі авторлар кім?	6.2 Мәдениеттің дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 6.2.2.7 тарихи деректерді атау 6.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру
	Мөде шаньюя билігі Зерттеу сұрағы: Неге Мөде шаньюй "Ұлы" деп атаған?	6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Қытай мен ғұндар арасындағы қатынас Зерттеу сұрағы: Неге Қытай әскерлері ғұндарды жеңе алмады?	6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Ғұндар мемлекетінің құлдырауы Зерттеу сұрағы: Ғұн мемлекетінің құлдырау себебін ата?	6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.1.3 алғашқы мемлекеттердің ішкі саясатын сипаттау; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Ғұндардың шаруашылығы, қоғамдық және мемлекеттік құрылымы Зерттеу сұрағы: Ғұндардың негізгі кәсібін ата?	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 6.4. Қазақстанның экономикалық дамуы	6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 6.1.2.1 дала тайпаларының өмірі мен тұрмысын сипаттау
	Қоғамдық және мемлекеттік құрылым Зерттеу сұрағы: Бтіктің үлестік-иерархиялық ауысуы қалай болады?	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы	6.1.2.2 дала тайпаларының әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру
	Халықтардың Ұлы қоңыс аударуы Зерттеу сұрағы: "Ұлы қоңыс аударуға" не себеп болды?	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Еуропаға қоңыс аудару Зерттеу сұрағы: Батыста ғұндар қандай тайпалармен соғысты?	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші

			елдермен қарым-қатынасын анықтау
	4-тоқсан		
	Аттила қызметі Зерттеу сұрағы: Аттила соғысқан мемлекеттерді атап бер.	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Мемлекеттің дамуы	6.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
	Еуразия тарихында ғұндардың орны Зерттеу сұрақтары: Ғұндардың әскери жорықтарының тарихи мәнін неде?	6.3 Мемлекеттің дамуы	6.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау
Ежелгі Қазақстан тарихына шолу	Ежелгі тайпалар мәдениеті Зерттеу сұрағы: Тайпалар бірлестіктері не үшін құрылды?	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы	6.1.2.2 дала тайпаларының өлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.1.1 дала тайпаларының наным-сенімдерін сипаттау 6.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
	"Аң стилі" Зерттеу сұрағы: "Аң стилі" қай мыңжылдықта пайда болды?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Полихромді стилі Зерттеу сұрағы: Дала тайпаларында полихромді стилі қай ғасырда дамыды?	6.2 Мәдениеттің дамуы	6.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау
	Ежелгі керуен жолдары Зерттеу сұрағы: Азияның ежелгі сауда жолдары қандай?	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы	6.1.1.3 сауда жолдарының бағыттарын тарихи картадан көрсету
	Ежелгі Қазақстанға саяхат	6.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 6.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	6.1.1.2 ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау; 6.4.1.1 ежелгі адам кәсібін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 6.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 6.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру

3) 7-сынып
3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			

Түрік кезеңіндегі Қазақстан тарихы (VI - XIII ғ.). Қазақстан IV – IX ғ. Ежелгі түрік дәуірінің мәдениет тарихы (VI-IX ғ.). Xғ – ортасында XIIIғ басындғы Қазақстан. Қазақстан аумағындағы Ұлы Жібек жолы X-XIII ғ. басындағықазақстанның мәдениеті XIII-XV ғғ. Қазақстан. XIII–XV ғ бірінші жартысында Қазақстанның саяси тарихы	Кіріспе сабақ Зерттеу сұрағы: Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы нені оқытады?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1. Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Түрік (552-603ғ.) Зерттеу сұрағы: VI ғ Түрік қағанаты қандай басқа ірі мемлекеттермен байланыс орнатты?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.2.1 түркі тілдес тайпалардың миграциясын түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау; 7.3.1.1 Түрік қағанаты құрылуының тарихи маңызын анықтау
	Батыстүрік (603-704ж.) және Шығыстүрік (682-744ж.) қағанаттары Зерттеу сұрағы: Батыстүрік қағанатының негізін канша тайпа құрады?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау
	Түргеш қағанаты (704-756 ж.) Зерттеу сұрағы: Атлах шайқасы кезінде түргештер кіммен одақтастық құрды?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау; 7.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңызын анықтау
	Қарлұқ қағанаты (756-940 ж.) Зерттеу сұрағы: Қай жылдары қарлұқ жабығы Ұлы Даласындағы жоғарғы атақ-қағанды қабылдады?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау

Оғыз мемлекеті (IX – ортасы XI ғ.) Зерттеу сұрағы: Оғыздар қай мемлекетпен одақ құрып Хазар қағанатын талқандады?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілік құрылымын анықтау
Қимақ қағанаты (IX –XI ғ.) Зерттеу сұрағы: Қимақ патшасы туралы жазған араб ғалымын ата?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы 7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түрік мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілік құрылымын анықтау; 7.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау
Түрік шаруашылығы VI –IX ғ. Зерттеу сұрағы: Түріктердің негізгі кәсібін ата?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы 7.2 Мәдениеттің дамуы	7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; - түрік кәсібін атау; 7.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін түсіндіру
Қала мәдениетінің қалыптасуы Зерттеу сұрағы: Ерте ортағасырлық қалалар негізінен қайда орналасты ?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 7.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
Ежелгі түрік кезеңінің жазбалары Зерттеу сұрағы: Түріктер жазбасының пайда болудың қайнар көзі неде?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.3.1 көне түркі жазуының маңызын түсіндіру
Ежелгі түріктердің діні Зерттеу сұрағы: Неге Қазақстан аумағында ерте бірнеше діни ағымдар пайда болды?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін түсіндіру
Қарахан мемлекеті Зерттеу сұрағы: Исламды қабылдау себебін ата?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру; 7.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму

		ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау
Қарақытай мемлекеті (1128-1212жж.) Зерттеу сұрағы: Қарақытай мемлекетінде патша тегінің әйелдері қандай құқыққа ие болды?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау
2-тоқсан		
Наймандар, керейіттер және жалайырлар (XII – XIII ғ. басы) Наймандар, керейіттер және жалайырлар: Найман және керей мемлекетінің құрылуына не себепші болды?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-әкімшілдік құрылымын анықтау
Қыпшақ хандығы (XI – XIII ғ басы) Наймандар, керейіттер және жалайырлар: Не себепті Еуразия даласы "Дешті Қыпшақ" деп аталды?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету; 7.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 7.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 7.1.2.2 ерте түрік қағанаттарының әлеуметтік-

		әкімшілдік құрылымын анықтау; 7.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау
Ұлы Жібек жолының пайда болу тарихы Зерттеу сұрағы: Қазақстан аумағындағы сауда ерекшеліктерін ата?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.2.2 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 7.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
Ұлы Жібек жолының түрік аймағы Зерттеу сұрағы: Қазақстан аумағында Ұлы Жібек жолы трассасының неше бағыты болды?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.2.3 Ұлы Жібек жолының түркі аймағының негізгі бағыттары мен трассаларын атау
Ұлы Жібек жолының тарихи мәні Зерттеу сұрағы: Неге ұлы Жібек жолы қалалардың пайда болуына әкелді?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 7.4.1.1 выявлять көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
(X- XIII ғ. басы) қалалардың дамуы Зерттеу сұрағы: X –XIII ғ. басындағы қала құрылысының ерекшеліктері	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру
(X –XIII ғ. басындағы) қала сәулеті Зерттеу сұрағы: Как благоустроивали средневековые города Казахстана?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру
Сауда мен егіншіліктің дамуы Зерттеу сұрағы: X -XIII ғ. күміс тиындар қалай аталды?	7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
Қолөнер. Көшпелілердің материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Көшпенділердің ең ежелгі қолөнер кәсібін ата?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау
Рухани мәдениет. Исламның таралуы Зерттеу сұрағы: Түріктер исламның қандай қасиеттерін қабылдады?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау
IX – XIIIғ.басындағы ғылым және әдебиет Зерттеу сұрағы: Неге IX-XIII ғ. ғылым мен әдебиет қарқынды дамыды?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 7.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде М.Қашғари, Ж.Баласағұн және А.Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру; 7.2.3.3 "Кодекс Куманикус" сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау
Өзара әрекеттесу және мәдениетті өзара байыту Зерттеу сұрағы	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес

Территорияның еуропалық бөлігінде жаңа этностар қалай пайда болды?		тайпалардың миграциясын түсіндіру
3-тоқсан		
Қазақстан аумағындағы моңғол шапқыншылығы Зерттеу сұрағы: Шыңғысханға басқыншылық жорықтары не үшін қажет болды?	7.2 Мәдениеттің дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.2.2.3 көшпелілердің әскери өнері жетістіктерін сипаттау; 7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Қазақстан моңғол империясының құрамында Зерттеу сұрағы: Қай ханның тұсында Алтын Орда өркендеу биігіне жетеді?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Шығыс Дешт-Қыпшақтың саяси жекешеленуі. Ақ Орда Зерттеу сұрағы: Қай ханның тұсында Ақ Орда Алтын ордадан жекешелене бастады?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанамасебептерін анықтау
Моғолстан (XIV ғ ортасы–XVI ғ басы) Зерттеу сұрағы: Кім Моғолстанның құрылуы туралы нақты мәлімет береді?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықта
Темір мен темурид мемлекеті Зерттеу сұрағы: Темір –әмірідің билеудегі үш қағидасы?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Абылқайыр хандығы (1428 – 1468 жж.) Зерттеу сұрағы: Абылқайыр хандығында бүліктің және алауыздықтың себебі неде	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 7.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған

			мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
	Ноғай Ордасы. Сібір хандығы Зерттеу сұрағы: Ноғай Ордасының және Сібір хандығының даму ерекшеліктерін ата?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 7.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
XIII –XV ғ бірінші жартысындағы мемлекеттердің саяси құрылымы, экономика мен мәдениеті	XIII-XV ғ. бірінші жартысындағы мемлекеттердің саяси және қоғамдық құрылымы. Зерттеу сұрағы: Шыңғысхан ұрпақтары қандай болды?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
	XIII-XV ғ. бірінші жартысындағы мемлекеттің экономикасы Зерттеу сұрағы: бірыңғай жан-басылық алым-салық енгізген қай хан?	7.2 Мәдениеттің дамуы 7.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	7.4.1.3 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің экономикалық дамуын анықтау; 7.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	XIII-XV ғ. бірінші жартысындағы рухани мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: "Махаббат-наме" қыпшақ поэмасы не туралы?	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау; 7.2.3.1 көне түркі жазуының маңызын түсіндіру
XV-XVIII ғ қазақ хандығы Қазақ хандығының құрылуы мен нығаюы	Қазақ халқының этногенез тарихы Зерттеу сұрағы: Қазақ халқының негізгі қалыптасу кезеңдерін ата?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1.3 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқы қалыптасуының негізгі кезеңдерді анықтау; 7.1.1.4 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру
	Қазақ хандығының құрылуы Зерттеу сұрағы: Қазақ хандығының құрылу ерекшеліктерін ата?	7.2 Мәдениеттің дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.9 қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау 7.2.3.4 - М.Х.Дулатидің "Тарихи-Рашиди" еңбегінің маңыздылығын түсіндіру; 7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау
4-тоқсан			
	Қазақ жерлерінің бірігуі Зерттеу сұрағы: неге Мухаммад Шайбани қазақ хандығына қарсы жорықтар жасады?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау; 7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау
	Қасым ханның ішкі және сыртқы саясаты (1511-1518 ж.) Зерттеу сұрағы:	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау;

	Мемлекетті нығайтудағы Қасым ханның ролін түсіндір?		7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Хакназардың Қазақ хандығының тұтастығын қалпына келтіру Зерттеу сұрағы: Хакназар хан кіммен "сертті одақ" құрды?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы ролін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Тәуекел ханның билеуі. XVI ғ. аяғында қазақ хандығының күшеюі Зерттеу сұрағы: Тәуекел ханның сыртқы саясатының негізгі бағыттарын ата?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы ролін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Казахское ханство в начале XVII в. басындағы Қазақ хандығы Есім хан (1598 – 1628ж.) Зерттеу сұрағы: Неге Есім ханның билігі кезінде қос өкімет орнатылды?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы ролін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау;
	Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жоңғар қарсылығы (1629-1652 ж.) Зерттеу сұрағы: Жоңғар басқыншылығының себептері неде?	7.2 Мәдениеттің дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.2.2.3 көшпелілердің әскери өнері жетістіктерін сипаттау; 7.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау;
	Тәуке тұсындағы Қазақ хандығы (1680-1715/18) Зерттеу сұрағы: Неге тәуке ханның билігін мемлекеттің "алтын ғасыры" деп атайды?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы ролін анықтау; 7.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
	Қайталау-қорытынды сабақ		
XV-XVII ғ. Қазақ хандығының әлеуметтік –экономикалық және мәдени дамуы	Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы Зерттеу сұрағы: Көшпенді Дала таптарын ата?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.3 Мемлекеттің дамуы	7.1.2.1 Қазақ хандығында әлеуметтік топтар ролін анықтау; 7.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау
	XVI-XVIIғ. Қазақ хандығының саяси және құқықтық құрылымы Зерттеу сұрағы: Қазақ хандығы әскерінің қалыптасу ерекшелігі неде?	7.3 Мемлекеттің дамуы	7.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау
	XV-XVII ғ. қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Көшпенді шаруашылықтың ерекшелігі неде?		7.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	XV-XVII ғ. қазақтардың рухани және материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қазқа өміріндегі жыраудың ролін анықтау	7.2 Мәдениеттің дамуы	7.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау; 7.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау

4) 8-сынып

4-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімдері	Ұзақмерзімді жоспар мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
Қазақ-жоңғар соғыстары	Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы	8.1 Әлеуметтік қатынастарды дамыту	8.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы

	Зерттеу сұрағы: Қазақстан аумағына жоңғарлардың басқыншылық жорықтарының себептері неде?	8.2 Мәдениетті дамыту 8.3 Мемлекеттің дамуы 8.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау
	Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы "Годы Великого бедствия" "Ақтабан шұбырынды" Зерттеу сұрағы: Неліктен Ордабасы ел бірлігінің нышаны болды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру
	Қазақ-жоңғар шайқастары Зерттеу сұрағы: Неліктен Аңырақай шайқасы қазақ-жоңғар соғысындағы түбегейлі бетбұрыс деп саналады?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру
XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қарым-қатынастары Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей Қазақстанды Азияға шығудың "кілті мен қақпасы" деп санады?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
	Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталауы Зерттеу сұрағы: Әбілқайыр ханның Анна Иоанновна патшайымға жазған хатының себептері мен салдарлары қандай болды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
	Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты Зерттеу сұрағы: Абылайханның ішкі саясаты неге бағытталды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.3 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау
2-тоқсан			
XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті Зерттеу сұрағы:	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының

	XVIII ғасырда ақын-жыраулар шығармаларында тарихи оқиғалар қалай көрініс тапты?		тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау
	XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қазақтың ұлттық қолданбалы өнерінің бірегейлігі неде?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы Зерттеу сұрағы: Казак әскерлерінің негізгі қызметі неде болды?	8.3 Мәдениеттің дамуы	8.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау
	1783-1797 ж. Сырым Датұлы басшылығында ұлт-азаттық қозғалыс Зерттеу сұрағы: Сырым Датұлы Хан кеңесі алдына қандай талап қойды?	8.3 Мәдениеттің дамуы	8.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
	1822-1824 жылдардағы патша реформалары Зерттеу сұрағы: Неліктен XX ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді?	8.3 Мемлекеттің дамуы 8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	8.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
	1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай күрес түрлерін қолданды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.5 определять причины и казак халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
	Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс Зерттеу сұрағы: Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес неліктен жалпы ұлттық сипатқа ие болды?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.5 казак халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
3-тоқсан			
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	XIX ғасырдың 40-60 жылдарындағы қазақтардың ортаазиялық мемлекеттерімен қарым-қатынастары Зерттеу сұрағы:	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;

	Сырдария қазақтарының ірі көтерілістерін атап бер?		8.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру
	Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы Зерттеу сұрағы: Қазақстанның оңтүстік аймақтарының Ресей империясына қосылуының ерекшеліктері қандай?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 8.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
Қазақстан Ресей империясының құрамында	XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалардың мақсатын айт?	8.3 Мемлекеттің дамуы 8.1. Әлеуметтік қатынастардың дамуы	8.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
	Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың екінші жартысындағы халық көтерілістерінің себебі неде?	8.3 Мемлекеттің дамуы	8.3.1.5 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
	Қазақстандағы жаппай шаруа отаршылдық Зерттеу сұрағы: Патша өкіметінің қоныстандыру саясаты қазақ қоғамының өмірін қалай өзгертті?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	8.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 8.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын түсіндіру; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау
	Развитие капиталистических отношений в Казахстане Исследовательский вопрос: Как начиналось промышленное развитие Казахстана?	8.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	8.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау
	Развитие ярмарочной торговли Исследовательский вопрос: Почему в Казахстане стала развиваться ярмарочная торговля?	8.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	8.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау
	Казахское общество во второй половине XIX века Исследовательский вопрос: Кто стал добиваться равноправия для казахского народа в составе Российской империи?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.1.2 ұлттық құндылықтарға отаршылдық саясаттың кері әсерін түсіндіру;

			8.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру
4-тоқсан			
XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 8.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 8.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктерін сипаттау
	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы Зерттеу сұрағы: III. Уәлихановқандай үлес қосты?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау
	Ы. Алтынсарин – жаңашыл - педагог Зерттеу сұрағы: Ы. Алтынсариннің іс-әрекеттүрлерін атап бер?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.3.3 Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау
	Абай Құнанбаев – ұлы ақын, ойшыл Зерттеу сұрағы: Абай Құнанбаев әр адам үшін ең маңызды не деп есептеді?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру
	XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы. Зерттеу сұрағы: III.Құдайбердіұлы, М.Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерінің тарихи құндылығы неде?	8.2 Мәдениеттің дамуы	8.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерін тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау

5) 9-сынып
5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
XX ғасырдың басындағы Қазақстан	Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы Зерттеу сұрағы: Не себепті А.Байтұрсынов: "Қазақ ұлтының өмір сүруінің өзі проблемаға айналды", - деп санады?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметіне баға беру; 9.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру

	Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс Зерттеу сұрағы: 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс неліктен бүкілхалықтық сипат алды?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 9.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру
	1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері Зерттеу сұрағы: Зерттеу сұрағы: Қазақстанда 1917 жылы саяси белсенділіктің артуы қандай оқиғалардан көрініс тапты?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	"Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы Зерттеу сұрағы: "Алаш" партиясының мақсаты қандай болды?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.2 мәдениеттің дамуы 9.3 Мәдениеттің дамуы	9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 9.3.1.4 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғыртудағы саясатын анықтау; 9.2.3.1 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөліне баға беру
	XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері Зерттеу сұрағы: Қазақ зиялылары ұлттық мүдделерді қалайша қорғады?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.2 Мәдениеттің дамуы 9.3 Мемлекеттің дамуы	9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 9.3.1.5 Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметіне баға беру
2-тоқсан			
Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазан революциясы және Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы Зерттеу сұрағы: Неге кеңестік билік қалаларда тез орнықты?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстандағы ұлттық автономиялар Зерттеу сұрағы: Алаш Орда үкіметі мен Түркістан (Қоқан) автономиясының идеялары неліктен жүзеге аспады?	9.1. Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығын анықтау; 9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Қазақстан азаматтық қарсыластық жылдарында (1917-1920 жылдар). Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы азаматтық соғыстың ерекшелігі неде?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	"Әскери коммунизм" саясаты Зерттеу сұрағы: "әскери коммунизм" саясатының салдары қандай?	9.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	9.4.1.2 Азаматтық соғыс кезеңіндегі экономикалық саясаттың тиімсіздігін түсіндіру
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы Зерттеу сұрағы:	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	9.1.1.2 Қырғыз автономиялық

	Қазақ Автономиялық Кеңестік Республикасы құрылуының тарихи маңызы неде?		Республикасының құрылу кезеңдерін анықтау
	Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу Зерттеу сұрағы: Жаңа экономикалық саясаттың мәні неде?	9.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	9.4.1.1 жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді атау
3-тоқсан			
Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Қазақстандағы 1920-1930 жылдардағы индустрияландыру Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы индустрияландырудың ерекшелігі неде?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	9.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін анықтау; 9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
	Қазақстандағы ұжымдастыру Зерттеу сұрағы: Неліктен ұжымдастыру саясаты "ұлы нәубетке" әкеліп соқтырды?	9.4 Қазақстанның экономикалық дамуы 9.3 мемлекеттің дамуы	9.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардап тарын талдау; 9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар Зерттеу сұрағы: Сталиндік режим не себепті зиялыларға "халық жауы" деген айып тақты?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 9.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	Ахмет Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Зерттеу сұрағы: Ахмет Байтұрсыновтың ғылыми мұрасы қандай	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновты қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау
	XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым. Зерттеу сұрағы: Білім мен ғылым саласының қандай жетістіктері мен кемшіліктері болды?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 9.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау
	Қ.Сәтбаев – жан-жақты ғалым Зерттеу сұрағы: Қ.Сәтбаевтің қызмет бағыттарын атап бер?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру
4-тоқсан			
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы Исследовательский вопрос: Қазақ әдебиетінде социалистік реализм қалай көрініс тапты?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.2.1 определять творческое наследие казахской интеллигенции, оценивать его влияние на общественное сознание
	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ өнерінің дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақ өнерінің жаңа белеске көтерілуі неден байқалды?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.2.4 Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне баға беру; 9.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру;

			9.2.2.3 өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді анықтау
Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы Зерттеу сұрағы: Қандай қазақстандық Ұлы Отан соғысының батырлары халық есінде сақталды?	9.3 Мемлекеттің дамуы	9.3.2.1 қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 9.3.2.2 Бауыржан Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау
	Қазақстан – майдан арсеналы Зерттеу сұрағы: "Бәрі майдан үшін, бәрі Жеңіс үшін!" ұраны қалай жүзеге асты?	9.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы 9.4 Экономикалық даму	9.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайларына бейімделгендігін дәлелдеу; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау
	Қазақстанға КСРО халықтарының депортациясы Зерттеу сұрағы: Қазақстан аумағына қай халықтар депортацияланды?	9.1 Өлеуметтік қатынастардың дамуы	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
	Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақ КСР мәдениеті. Зерттеу сұрағы: Соғыс жылдарындағы Қазақстанның мәдени жетістіктері қандай болды?	9.2 Мәдениеттің дамуы	9.2.2.5 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау

6) 10-сынып
6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Соғыстан кейінгі Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы Зерттеу сұрағы: Соғыстан кейін қазақстандықтардың өмірі қалай өзгерді?	10.1 Өлеуметтік қатынастар дамуы 10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы қорытынды жасау; 10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру ; 10.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау
	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені. Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақстан ядролық сынақтар алаңына айналды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын анықтау
	Сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері. Зерттеу сұрағы: Неліктен тарихшы Ермұхан Бекмаханов 25 жылға бас бостандығынан айырылды?	10.2 Мәдениеттің дамуы 10.3 Мемлекеттің дамуы	10.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
Қазақстан "жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	"Жылымық" кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы Зерттеу сұрағы: "Жылымық кезеңі" қоғамға қандай өзгеріс әкелді?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Тың игеру жылдарындағы Қазақстан. Зерттеу сұрағы: Тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты Қазақстанға қалай әсер етті?	10.1 Өлеуметтік қатынастар дамуы 10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.1.1.1 демографиялық өзгерістер туралы қорытынды жасау;

			10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді анықтау
	Қазақ КСР экономикасы- ның шикізатқа бағытталуы. Зерттеу сұрағы: Қазақстанның табиғи ресурстарын игеруде ұлттық мүдде қаншалықты ескерілді?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын анықтау; 10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
2-тоқсан			
Қазақстан "тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар)	1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы Зерттеу сұрағы: Не себепті 1965-1985 жылдар "тоқырау" кезеңі деп аталды?	10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау; 10.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді анықтау
	XX ғ. 60-80 жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы қарама-қайшылықтар Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ұлттық мүдделерді қорғау қалай жүзеге асырылды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын анықтау; 10.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру
	"Тоқырау" жылдарындағы демографиялық процестер Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы урбандалу процесіне қандай фактор лар әсер етті?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	10.1.1.1 демографиялық өзгерістер туралы қорытынды жасау; 10.1.1.2 қазіргі демографиялық өзгерістерге баға беру
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)	XX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы Зерттеу сұрағы: Кеңестік білім беру саласындағы реформалар қандай мақсат көздеді?	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы қазақстандық ғалымдардың ғылымды дамытудағы жетістіктері. Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ғылымның қай салалары көбірек дамыды?	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы Зерттеу сұрағы: Кеңестік идеология қазақ мәдениетінің дамуына қалай әсер етті?	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау; 10.2.2.2 М.Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау
3-тоқсан			
Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 жылдар)	Казахстан на Қазақстан "Қайта құрудың" бастапқы кезеңінде Зерттеу сұрағы: КСРО-ның ыдырауы: заңдылық па әлде кездейсоқтық па?	10.3 Мемлекеттің дамуы 10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды анықтау
	Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары Зерттеу сұрағы:	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығына баға беру;

	1986 жылғы Желтоқсан оқиғаларының сипаты қандай болды?		10.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау
	"Қайта құру" жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық процестер Зерттеу сұрағы: Демократиялық процестер қоғамдық сананы қалай өзгертті?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)	Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің жариялануы Зерттеу сұрағы: "Қазақстан Республикасының тәуелсіздік туралы" Конституциялық Заңының тарихи маңызы қандай?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 10.3.1.7 Қазақстан тәуелсіздігінің жариялануының тарихи маңызын түсіндіру
	Н.Ә. Назарбаев - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Зерттеу сұрағы: Саяси көшбасшының мемлекет тарихының бетбұрысты кезеңдеріндегі рөлі қандай болды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөліне баға беру
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттілікті қалыптастырудағы іс-шаралар Зерттеу сұрағы: 1995 жылғы жаңа Конституцияны қабылдаудың тарихи маңызы неде?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық – саяси дамуын талдау; 10.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 10.3.1.3 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау
	Қазақстан – халықаралық құқық субъектісі Зерттеу сұрағы: Қазақстанның халықара лық қауымдастыққа кірігуі қалай жүзеге асты?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру; 10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық даму Зерттеу сұрағы: Неліктен нарықтық экономикаға көшу барысында қиыншылықтар?	10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау; 10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін анықтау; 10.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы әлеуметтік-демографиялық процестердің ерекшеліктері неде?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Мемлекеттің дамуы	10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау; 10.1.1.2 қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру; 10.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде;

			10.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау
4-тоқсан			
Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап қазіргі заманға дейін)	Қазақстан - 2030" Стратегиясы – мемлекет дамуындағы жаңа кезең Зерттеу сұрағы: "Қазақстан - 2030" Стратегиясын қабылдау қажеттілігі неден туындады?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды анықтау; 10.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын түсіндіру
	Қазақстанның 1997 жылдан бастап экономикалық дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақстан Республикасының ХХІ ғасырдағы экономикалық дамуының негізгі бағыттары қандай?	10.4 Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін анықтау; 10.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдау; 10.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу
	Қазақстанның 1997 жылдан бастап әлеуметтік дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайы қалай өзгерді?	10.1 Әлеуметтік қатынастар дамуы	10.1.2.1 объяснять социальное положение населения Казахстана на основе статистических данных
	Халықаралық қатынастар жүйесіндегі Қазақстан Зерттеу сұрағы: Қазақстанның жаңа әлемдегі орны қандай?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау; 10.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру
	Астана – Тәуелсіз Қазақстанның астанасы Зерттеу сұрағы: Астананы көшіру неліктен ұтымды стратегиялық шешім болып табылды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау
	Қазақстан – 2050" стратегиялары Зерттеу сұрағы: "Қазақстан – 2050" Стратегиясы қандай жаңа саяси бағытты белгіледі?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды анықтау
	Қазіргі кездегі Қазақстанның дамуындағы басым бағыттары Зерттеу сұрағы: "5 институтционал ды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлт жоспары неліктен қабылданды?	10.3 Мемлекеттің дамуы	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды анықтау
Қазіргі Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)	Тәуелсіздік жылдарындағы білім мен ғылымның дамуы Зерттеу сұрағы: Жаһандану жағдайындағы қазақстандық білім мен ғылымның даму тенденциялары қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатын анықтау
	Тәуелсіз Қазақстан мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті дамыту мен сақтау жолдары қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.2.3 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау; 10.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы)
	Діннің қазіргі Қазақстан қоғамындағы рөлі	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен

	Зерттеу сұрағы: Қазақстан қоғамында зайырлы мемлекет және діни сенім бостандығы ұстанымдары қалай үйлесім табуда?		ұйымдардың іс-әрекетін түсіндіру; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау
	"Мәңгілік Ел" ұлттық идеясы. Зерттеу сұрағы: "Мәңгілік Ел": идеясының біріктірушілік рөлі неде	10.2 Мәдениеттің дамуы	10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" Жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау; 10.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
7-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 644-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Оқу бағдарламасының мақсаты – есту бұзылыстары бар білім алушылардың бойында тарихи оқиғаларды саналы түсіну, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, қоғамға кірігуге қажетті коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) есту бұзылысы бар білім алушыларда адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

3) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихы контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;

4) тарихи сауаттылық қалыптастыру – тарихи кезеңдерде бағдарлай білу біліктілігін, халықтардың салт-дәстүрлерін білу.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) ауызша сөйлеу тілін есту және көру арқылы қабылдауын қалыптастыру;

2) сөйлеу мәдениетін, өз ойын ауызша және жазбаша түрде жеткізу біліктілігін дамыту;

3) тарихи фактілерді өмірлік жағдаяттарда қолдана алатын тұлға дамыту;

4) естімейтін оқушыға сапалы жеке арнайы оқытуды кеңейту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Естімейтін оқушыларды оқыту үдерісінде, оқытудың негізгі қағидаларын ескеру керек: қолжетімділік, сараланған және жеке тұлғаға бағытталған тәсілдеме, көрнекілік және қарым-қатынас.

6. Оқытудың қолжетімділік қағидасы оқу материалының түсінуге қолжетімді болуын, тарихи ұғымдарды оңтайлы жеткізуді, мәтіндерді қажетті иллюстрациялармен және дидактикалық материалмен қамтамасыз етуді қарастырады.

7. Сараланған тәсілдеме оқушылардың материалды қабылдау деңгейін ескереді:

1) жоғарғы деңгей – оқушылар өздігінен материалды меңгере алады;

2) орташа деңгей – оқушылар кейде педагогтың көмегін қажет етеді;

3) төменгі деңгей – оқушылар үнемі педагогтың көмегін қажет етеді.

8. Тұлғаға бағытталған тәсілдеме тұлғаны үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, тұлғаның шығармашылық қабілеттерін толық ашу және әлеуметтік маңызды тұлға қасиеттерін тәрбиелеу.

9. Көрнекілік қағидасы білім, біліктілік пен дағдыларды шынайы өмірдегі заттарды, құбылыстарды көру арқылы қабылдау қажеттілігін қарастырады. Бұл оқушылардың танымдық тәжірибесін байытуға, абстрактілі ұғымдарды меңгеруге қажет.

10. "Дүниежүзі тарихы" пәнін оқытудағы коммуникативті тәсілдеме сөйлеу тілін қатынас құралы ретінде меңгеруді және білім алушыларды түрлі тілдік жағдаяттарда еркін бағдарлай білуді қарастырады.

11. "Дүниежүзі тарихы" пәнінде барлық қағидаларды жүзеге асыру үшін:

1) тарихи оқиғалар туралы білімдерін кеңейту негізінде естімейтін оқушылардың ауызша, жазбаша, диалогтік сөйлеу тілін таным іс-әрекетімен байланыстыра отырып дамыту;

2) дүниежүзі тарихын меңгерту үдерісінде логикалық ойлауды дамытуға ықпалдасатын жаңа формаларды, әдістерді, құралдарды қолдану, сөйлеу ортасын құру, өзіндік жұмысты ұйымдастыру;

3) естімейтін оқушыларға таныс емес жаңа терминологияны түсіндіру кезінде жест және дактиль тілдерін қосымша құрал ретінде пайдалану;

5) естімейтін оқушыларға дүниежүзі тарихын оқыту үдерісінде дидактикалық ережелерді сақтау: меңгерілетін материалдың аз көлемі, өткен материалды қайталау, белсендірту;

6) естімейтін оқушыларға әлеуметтік ортаға бейімделуге көмектесетін неғұрлым сапалы білім алуға мүмкіндік беру.

12. Оқу бағдарламасы базалық тарихи ойлау дағыдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған.

13. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша тарихи ойлау дағыдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктер) негізделеді:

1) өзгеріс пен сабақтастық;

2) себеп пен салдар;

3) дәлел;

4) ұқсастық пен айырмашылық;

5) маңыздылық.

14. Тарихи концептілер негізінде оқытудың күтілетін нәтижелері:

1) өзгеріс пен сабақтастық бойынша білім алушылар: сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды уақыт пен кеңістікте талдайды және бағалайды; сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды ұзақ уақыт бойы ауқымды тарихи процестер мен тақырыптарға дейін біріктіреді; тарихи оқиғалар мен процестердің белгілі бір уақыт межесінде жүйеленуі мен ұйымдасуының негізін (критерийлер) түсіндіреді;

2) себеп және салдар бойынша білім алушылар: бір немесе бірнеше себептердің және/немесе ықпалдардың өзара әрекеттесуін талдайды және бағалайды; ұқсастықтарды, себеп-салдарды, өзара байланысты көрсете отырып тарихи себептілікті түсінеді;

3) дәлел: тарихи айғақтарды талдау және бағалау негізінде дәйекті қорытынды жасайды;

4) ұқсастық пен айырмашылық" бойынша білім алушылар: белгілі бір жерде, белгіленген бір уақыт кезеңінде немесе бір қоғамның ішіндегі өзара байланысқан тарихи оқиғаларды салыстырады;

5) маңыздылық" бойынша білім алушылар: қоғамның дамуы үшін тарихи оқиғаның, құбылыстың, процестің маңыздылығын анықтайды.

15. Дүниежүзі тарихы сабағында ақпараттық-коммуникативті технологияларды (АКТ) қолдану:

1) ақпараттық-коммуникативті технологияларды қолдану құзыреттілігі АКТ-дағдылар негізінде құрылады және жұмыс немесе тынығу үшін технологияларды дұрыс әрі шығармашыл қолдануды қарастырады;

2) АКТ мультимедия ресурстарын және ақпараттық бұқаралық құралдарды, интерактивті тақта мен компьютерді "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша оқу үдерісін модернизациялауға және белсендіртуге, естуін түзетуді оңтайландыруға септігін тигізеді;

3) ақпаратты іздеу, өңдеу және ауысу үшін Интернет-ресурстарын пайдалану қажет.

16. Бағдарламаны жүзеге асыру үшін сыныптар келесі құралдармен жабдықталады:

1) фронтальді оқу іс-әрекетін қамтамасыздандыру үшін стационарлы дыбыс күшейткіш құрылғылар;

2) мультимедиялық компьютердік сынып;

3) жеке есту аппараттары, дыбыс айту экраны.

3-тарау. "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

17. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

3) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

4) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

5) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

6) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

18. Оқу пәнінің білім мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;

2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі;

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі;

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі.

19. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) әлеуметтік құрылымдар;

2) әлеуметтік өзара әрекеттестік.

20. "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) дін;

2) өнер;

3) философиялық жүйелер;

4) ғылым.

21. "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі;

2) империялар, соғыстар, көтерілістер мен революциялар.

22. "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

1) шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік;

2) экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.

23. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен малшыларға дейін. Адамның пайда болуы туралы теориялар. Адамдардың алғашқы бірлестік формалары: адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Ежелгі адамдардың өмір салты. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері (терімшілік, аңшылық, балық аулау, мал шаруашылығы, егіншілік, металл өңдеу, айырбас сауда). "Неолиттік төңкеріс" ұғымы. Ежелгі діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі және түрлері.

2) өзен алқаптарының өркениеттері. Алдыңғы Азия мен солтүстік-шығыс Африканың табиғи жағдайлары. Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі: Шумер және Аккад мемлекеттері. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі мен өнері.

3) ежелгі Египет тарихы. Табиғи жағдайлары. Египеттегі мемлекеттің пайда болуы. Пирамидалар құрылысының дәуірі. Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы, экономика, діни наным-сенімдер мен ғылыми білімдері.

4) қос дөңгелекті арбалар мен империялар. "Империя" түсінігі. Ежелгі замандағы әскери өнер: соғыс арбалары мен атты әскердің пайда болуы. Жаулаушылық соғыстар мен империялар шекараларының өзгеруі. Таяу және Орта Шығыс империялары. Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері. Әлеуметтік ұйымдасу, шаруашылығы мен мәдениеті.

5) ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы. Табиғи жағдайлары. Үндістанда мемлекеттің қалыптасуы. Ежелгі Үндістандағы индуизм мен буддизм. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Мәдениеті мен ғылыми білімдердің дамуы.

24. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) ежелгі Қытай. Табиғи жағдайлары. Ежелгі Қытай мемлекетінің қалыптасуы. Конфуций және Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті.

2) ежелгі Грекия. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Грекияның ежелгі өркениеттері. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы.

3) ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері).

4) Рим империясының гүлденуі. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және республика кезеңі тұсында). Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы.

5) дәуірлер тоғысындағы Рим. Христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы. Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы: жазу, әлемнің ғылыми бейнесі, ежелгі Римдегі техниканың дамуы.

25. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Рим империясының құлауы. Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасырлар тарихының хронологиялық шеңбері мен кезеңдері. Халықтардың ұлы қоныс аудару және Батыс Рим империясының құлауы. Византия империясы. Византия мен Түрік қағанатының дипломатиялық қарым-қатынастары. Киев Русінің құрылуы. Киев Русінде христиандықтың қабылдануы;

2) феодализм. "Феодализм" түсінігі. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері. Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырлық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері;

3) ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Араб халифаты. Мұсылман әлемі мәдениетінің дамуы;

4) крест жорықтары. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдарлары. Крест жорықтарынан кейінгі христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі;

5) моңғолдар. Шыңғыс хан. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия этносаяси картасының қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері;

6) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. "Қара індет". Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк;

7) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Феодалдық мемлекеттің даму кезеңдері. Батыс пен Шығыс мемлекеттеріндегі абсолютизмнің ерекшеліктері (Франция, Ресей, Англия, Қытай, Жапония, Осман империясы). "Парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдары;

8) сауда, колөнер және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхаттар. Қытайдағы Мин әулетіндегі теңіз саяхаттары (Чжен Хе басшылығымен). XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдарлары. XV ғасырдағы Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания);

9) қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстың ортағасырлық мәдениеті;

10) реформация. Реформация себептері мен оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер наразылығының тарихи маңызы;

11) ғылыми революция. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары (Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно).

26. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) тарихтағы "Жаңа заман" түсінігі. Жаңа заман кезеңдері. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғам әлеуметтік құрылымының ерекшеліктері. XVII ғасырдағы ағылшын буржуазиялық революциясы.

2) XVIII ғасырдағы Үндістан, Парсы мемлекеті және Ұлыбритания. Британ отарлық империясының құрылуы. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы мен күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. XVII ғасырдағы Иранның әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Ресей мен Англияның Ирандағы ықпал ету аймағы үшін бәсекелестігі.

3) ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық идеялардың таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі.

4) француз революциясының көрінісі. Француз абсолютизмнің дағдарысы. Француз буржуазиялық революциясы. Ағартушылық идеялардың қоғамдық санаға әсері. Ағартушылық пен революция кезеңіндегі Франция мәдениеті. Республикалық құрылыстың құрылуы мен ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Францияның жаулаушылық соғыстары. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Антифранцуздық коалициялар. Наполеон империясының күйреуі.

5 Ресей және) Осман империясы. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың II - жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат.

6) XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Әлеуметтік-экономикалық даму. Ресей самодержавиясының ерекшеліктері. Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы және В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы.

7) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдарлары. Ихэтуандар көтерілісі ("боксерлер" көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды "ықпал ету аймақтарына" бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы.

8) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі.

9) XIX ғасырдағы Үндістандағы еуропалықтардың үстемдігі. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер. Үнді Ұлттық Конгресі және Мұсылмандар Лигасының азаттық үшін қозғалыстары.

10) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. Солтүстік Америкадағы ағылшын отарлары. Отарлардың әлеуметтік-экономикалық дамуы. Трансатлантикалық құл саудасы. Тәуелсіздік үшін күрес және Америка Құрама Штаттарының құрылуы. "Тәуелсіздік декларациясы". Америка Құрама Штаттарының "Айқын болашақ" идеясы. Өнеркәсіптік және әлеуметтік-экономикалық дамуы. "Монро доктринасы". Қиыр шығыстық саясат. Еуропалықтардың "Жапонияны ашуы". 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. Америка Құрама Штаттарындағы құлдықтың жойылуы.

11) суретшілер мен жазушылардың көзқарастарымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу. XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А. Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский).

12) Ғылыми ойдың дамуы. XIX ғасырдың ғылыми жаңалықтары (Ч. Дарвин, Г. Мендель).

27. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XX ғасырдың басындағы әлем. XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға дейін. Ғылыми-техникалық прогресс. Өнер стильдерінің әлеуметтік себептілігі (модерн, символизм, реализм, авангардизм).

2) Бірінші дүниежүзілік соғыс. XX ғасырдың басына қарай жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың қысқа мерзімді себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдарлары.

3) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем. Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың ыдырауы. Ұлттар Лигасының құрылуы. Мандаттық жүйе. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі. Қоғамдық-саяси ағымдардың дамуы (әлеуметтік либерализм, консерватизм, марксизм, социал-демократия). Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет.

4) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. Еңбекшілер құқығы туралы Декларация. Азамат соғысы және шетел интервенциясы. "Әскери коммунизм" саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы.

5) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гоминьданның қызметі. Азамат соғысы. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті. Чан Кайши үкіметінің саясаты. Жапонияның Қытайға қарсы агрессиясы және біртұтас майдан мәселесі.

6) Ұлы дағдарыстың себептері мен салдарлары. "Тұрақсыздық" кезеңіндегі Америка Құрама Штатының экономикалық және саяси дамуы. Дүниежүзілік экономикалық дағдарыс және оның салдарлары.

7) Франклин Делано Рузвельттің "Жаңа бағыты". Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штатының сыртқы саясаты.

8) тоталитарлық режимдер: Шығыс. И.В.Сталин және Кеңестік Социалистік Республикалар Одағындағы тоталитаризм. Индустриаландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. Социалистік реализм. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі. XX ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. "Танака меморандумы" және басқыншылық саясат. "Антикоминтерндік пакт" пен "Үштік пакт". Жапонияның Қытайдағы және оңтүстік-шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты.

9) тоталитарлық режимдер: Батыс. Соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. "Маттеотти дағдарысы". Б.Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты.

10) Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық үдерістер. Веймар республикасы. Соғыс салдарлары, экономикалық және саяси дағдарыстар. Фашистік партия мен ұлтшылдардың билікке келуі. Тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты.

11) соғыстан кейінгі Франция. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдарлары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майданның қалыптасуы.

12) соғысаралық кезеңдегі Испания. Буржуазиялық-демократиялық революция. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және 1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф. Франко диктатурасының орнауы.

13) Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуының ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді себептері. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегі, Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған фашистік "Жаңа тәртіп". Холокост. "Барбаросса" жоспары. Фашистік Германияға қарсы кеңес халқының Ұлы Отан соғысы. Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штатының соғысқа кірісуі. Антифашистік коалиция. Ленд-лиз заңының қабылдануы. Соғыс барысындағы түбегейлі бетбұрыс. "Үлкен үштік" кездесуі және "екінші майдан" ашу мәселесі. Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен салдарлары.

14) отарсыздану үдерісінің басталуы. Әлемдік отарлау жүйесінің дағдарысы мен күйреуі. Британдық Үндістанды бөлу және екі мемлекеттің (доминионның) қалыптасуы. Тәуелсіз Үндістанның жариялануы. "Неру бағыты". Махатма Ганди, Индира Ганди және олардың Үндістанның тәуелсіздігін нығайтудағы күресі.

15) XX ғасырдың бірінші жартысындағы дін және мәдениет. Ғылым мен мәдениеттің негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі ("секуляризация", "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдары).

28. 10-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық білім мазмұны:

1) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Африка жылы. Франциядағы отарлық мәселенің шиеленісуі. "Қырғи қабақ соғыстан" кейінгі әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық үдерістер. Әлемдік "социалистік лагерьдің" қалыптасуы. "Қырғи қабақ соғыстың" басталуы. Трумэн доктринасы. Маршалл жоспары. Әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы. 1948-1949 жылдардағы және 1961 жылғы Берлин дағдарысы.

2) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы).

3) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдарлары. 50-60 жылдардағы "экономикалық ғажайып". Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы "мемлекеттік әл-ауқаттылық" негізінің қалыптасуы. 1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлік "экономикалық ғажайыптың" себептері.

4) КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. "Хрущев жылымығы". Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. "Тоқырау" кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы).

5) қос кеңістікті әлем. Қарулану жолындағы жарыс. "Қырғи қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары: бірінші "қырғи қабақ соғыс" (1948-1962 жылдар) және екінші "қырғи қабақ соғыс" (1979-1985 жылдар).

6) аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдардың рөлі. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. Халықаралық шиеленістерді реттеудегі Біріккен Ұлттар Ұйымының қызметі.

7) XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның дамуы. "Араб көктемі": себептері мен салдарлары. Халықаралық қатынастар жүйесіндегі тәуелсіз Қазақстанның орны.

8) бүгінгі қоғамдағы дін. Қазіргі әлемдегі діннің рөлі. Дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдар. Аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарлары (Таяу Шығыстағы шиеленіс (араб-израиль соғыстары), Ольстер дағдарысы). Астанада өтетін әлемдік және дәстүрлі діндер съезі.

9) бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер.

10) қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Жаһандану жағдайындағы әлемдік мәдениеттің дамуы.

11) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. Ғылым мен мәдениеттің негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогресстің жаңа кезеңі. Дамушы елдердің мәдени-техникалық даму ерекшеліктері мен заңдылықтары.

12) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

29. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

30. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Кезеңдер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын -3 мың ж.б.з.д. Египет, Месопотамия, Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеті, Ежелгі Үндістан	3 мың ж.б.з.д. -V ғасыр. ЕжелгіҚытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим	V ғасыр XVII ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу империясы, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасырдың ортасы -XIX ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония
1.1 Әлеуметтік құрылымдар	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде	6.1.1.1. құл иелену мемлекеттердің әлеуметтік	7.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік	8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық	9.1.1.1 әлеуметтік құрылымн	10.1.1.1 листік даму бас

	адамның пайда болуын түсіндіру 5.1.1.2 тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын атау	құрылымын анықтау 6.1.1.2 қоғамның бай және кедей таптарына бөліну себептері	құрылымын сипаттау 7.1.1.2 феодалдар мен шаруалардың өзара қатынасын түсіну және сипаттау	экспансиясы кезеңіндегі Азия мемле кеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекше ліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония)	ың өзгеруіне Қазан социалистік революция сының әсерін сипаттау	ға байланысты іеттік тымдағы істерді тау
1.2 Өлеуметтік өзара әрекеттестік	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдың ерекшеліктерін анықтау	6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдың ерекшеліктерін анықтау; 6.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін Үндістандағы "касталық жүйе" ұғымын атау	7.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалар) сипаттау;	8.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау ; 8.1.2.2 трансатлантикалық құлдың ерекшеліктерін анықтау	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияш ыл идеология лардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын анықтау;	10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 10.1.2.3, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция)

2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:
2-кесте

бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Кезеңдер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын -3 мың ж б.з.д. Египет, Месопотамия, Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеті, Ежелгі Үндістан	3 мың ж б.з.д.-V ғасыр. ЕжелгіҚытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим	V ғасыр XVII ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, халифаты, Византия империясы	XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XX ғасырдың екінші жартысы - XXІ ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония

2.1 Дін	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) атау; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді атау; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	6.2.1.1 Қытай, Ежелгі Грекия, рим империясының негізгі діни нанымдарын атау; 6.2.1.2 әлемге христиан дінінің таралу себебін анықтау; 6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлін анықтау; 7.2.1.2 "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контрреформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру; 7.2.1.3 исламның пайда болу ерекшеліктерін атау	8.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау; 8.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау;	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 9.2.1.2 "секуляризация" "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру;	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетін талдау; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
2.2 Өнер	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын білу; 5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру;	6.2.2.2 Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим ғибадатханаларын сипаттау; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру	7.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау; 7.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау; 7.2.2.3 қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау; 7.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін анықтау	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау;	9.2.2.1 XIX - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау;	10.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау; 10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау; 10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармаш

						ылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау
2.3 Философиялық жүйелер	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарын таныстыру	6.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын түсіндіру; 7.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын сипаттау; 6.2.3.3 Киев Русі мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау;	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 8.2.3.3 Карл Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру	8.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану	9.2.3.2 адам құқықтарының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау	10.2.3.1 ежелгі философияның көзқарастарымен танысу; 10.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын түсіндіру
2.4 Ғылым	5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.2.4.3 ежелгі өркениеттің алғашқы ғылыми білімдерін атау;	6.2.4.1 ежелгі қоғамның жазуын сипаттау; 6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау;	7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру; 7.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 7.2.4.3 Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау;	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік - экономикалық дамуындағы Кейнс теориясының рөлін сипаттау; 9.2.4.2 адамзат тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік - экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 9.2.4.3 Бірінші дүниежүзілік соғыс оқиғаларының барысына түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау; 10.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуына үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау

					техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау	

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:
3-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Кезеңдер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын -3 мың ж.б.з.д. Египет, Месопотамия, Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеті, Ежелгі Үндістан	3 мың ж.б.з.д. - V ғасыр. Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим	V ғасыр XVII ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасырдың ортасы -XIX ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония,
3.1 Мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.2 ежелгі өркениеттердің ірі өзендерін, қалаларын, астаналарын картадан табу; 5.3.1.3 алғашқы ежелгі өркениеттің пайда болу себептерін, датасын, танымал билеушілердің астанасы атау;	6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 6.3.1.2 ежелгі өркениеттердің ірі өзендерін, қалаларын, астаналарын картадан табу; 6.3.1.3 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру;	7.3.1.1 "ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар" хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу; 7.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 7.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 7.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату; 7.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі ел билеушілерінің қызметін салыстыру; 7.3.1.6 басқару формасына беру үшін "парламент", "Бас штаттар",	8.3.1.1 республикалық құрылым ерекшеліктерін анықтау; 8.3.1.2 Америка Құрама Штатының батыс бағытындағы экспансия саясатын сипаттау; 8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану; 8.3.1.4 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау; 8.3.1.5 "жаңа заман", "абсолютизм", индустриальді өркениет", "капиталисттік	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғы шарттары мен тарихын	10.3.1.1 "Мемлекеттік әлауаттылық" ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, Еуропаның Қауіпсіздік пен ынтымақтас

			"сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттің территориясын картадан табу	қатынас" ұғымдарын түсіндіру; 8.3.1.6 VIII-XIX ғғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси даму ерекшеліктерін сипаттау;	түсіндіру ; 9.3.1.3 дүниежүзілік экономик алық дағдарыс ыстан шығудың түрлі жолдары н түсіндіру (АҚШ, Франция, Германи я);	Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралы қ сот) ; 10.3.1.3 мемлекеттер дің тарихи даму заңдылықта рын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
3.2 Империя лар, соғыстар, көтерілістер және революциялар	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру	6.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 6.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 6.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау	7.3.2.1 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу; 7.3.2.2 кейінгі орта ғасыр кезеңіндегі антифеодалдық көтеріліс тердің себептері мен салдарын анықтау; 7.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау; 7.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым- қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау; 7.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау; 7.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау; 7.3.2.7 "отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалия ның жаулап	8.3.2.1 Батыс мен Еуропа Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау ; 8.3.2.2 XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 8.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарларын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау; 8.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында); 8.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм, "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану; 8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау	9.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептері н айқындау ; 9.3.2.2 империя лардың ыдырау себептері н тұжырым дау (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы); 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері н, сипаты мен салдарла рын талдау 9.3.2.4 Ұлттар Лигасын ың қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау;	10.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарларын талдау; 10.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.3 әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістер дің себептері мен салдарларын тұжырымда у; 10.3.2.6 халықаралы қ шиеленістер

			алуының мысалында); 7.3.2.8 халықтардың ұлы қоңыс аудару себептерін анықтау		9.3.2.5 – XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау; 9.3.2.6. XIX ғ. аяғы – XX ғ. басында халықаралық қатынастар ерекшеліктерін сипаттау. ; 9.3.2.7 "ескі және Ұлы державалар", "әлемдік айта құру", ұғымдарын түсіндіру	ді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 10.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау; 10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі:
4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
Кезеңдер	шамамен 2,5 миллион жыл бұрын -3 мың ж.б.з.д. Египет, Месопотамия, Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеті, Ежелгі Үндістан	3 мың ж.б.з.д.-V ғасыр. Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим	V ғасыр XVII ғасыр ортасы. Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты, Византия империясы	XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония
4.1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау;	6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау	7.4.1.1 қолөнермен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 7.4.1.2 ортағасырлардағы	8.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура,	9.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашы	10.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың

	5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.4.1.4 оттың пайда болуына және адамның үйлі болуына климаттың өзгеруінің ықпалы;		ы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру	фабрика) өту процесін түсіндіру; 8.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 8.4.1.3 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктері анықтау; 8.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру	лық жүйесінің дамуына ықпалын анықтау; 9.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын пайдалану; 9.4.1.3 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы қағаздар нарығы", "акция", "алыпсатарлық", "қор биржасы", "несие", "банкрот", "инфляция" ұғымдарын пайдалану; 9.4.1.4 индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау; 9.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ пен Жапонияның экономикасында орын алған өзгерістердің себептерін анықтау	екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 10.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау
4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері	5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	6.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	7.4.2.1 феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау	8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын анықтау	9.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру	10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 10.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау

31. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары

негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

32. Бөлімдер мен ондағы тақырыптарды меңгерту сағаттарын мұғалім бөледі.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы н жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 класс
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар тиісті:	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі
1-тоқсан			
Ежелгі қоғам тарихы	Терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін Зерттеу сұрағы: 1. Алғашқы адам қалай пайда болды? 2.Адамзаттың алғашқы бірлестіктерін айт?	5.1 "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" 5.2 "Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі" 5.3 "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі" 5.4 "Экономикалық қатынастардың дамуы" 5.5"Түзету жұмысы"	5.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын түсіндіру;
	Ежелгі адамдар өмірі Зерттеу сұрағы: 1.неге адамдар иемденуші шаруашылықпен айналыса бастады? 2. Адамтарды от пен тұрғын үй іздеуге не итермеледі?	5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.4 от пен адамныңалғашқы тұрғын үйінің пайда болуына климаттың өзгерісін анықтау; 5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын пайдалану; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу;
	Өндірістік шаруашылықтың түрлері Зерттеу сұрағы: 1. Еңбек құралдарының жетілдіруге не себеп болды? 2. Неліктен адамдар егіншілікпен және мал шаруашылығымен айналыса бастады?	5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру;
2-тоқсан			

	Ежелгі қоғам мәдениеті Зерттеу сұрағы: 1. Неге ежелгі сенім-нанымдар пайда болды? 2. Ласко и Тамғалы үңгіріндегі тас суреттері нені бейнелейді?	5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.4.1 ежелгі дүниенің жазуына сипаттама беру; 5.2.2.3 ежелгі дүниенің өнеріне сипаттама беру;
Өзен алқаптары өркениеттері	Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі Зерттеу сұрағы: 1. Неліктен ежелгі өркениеттер өзен алқаптарында дамыды? 2. неге ежелгі өркениеттер басқа мемлекеттерді басып алғысы келді?	5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	5.3.1.2 ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды картадан көрсету; 5.3.1.3 ежелгі алғашқы өркениеттің пайда болу себептерін, билеушілерін атау;
	Ежелгі өркениеттің шаруашылық жүйесі мен өнері Зерттеу сұрағы: 1. Оңтүстік екісудің және Асирия мемлекеттерінің шаруашылығының негізгі түрлерін атаңдар? 2. Екісу жерінде өнердің қай түрі дамыды?	5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылым ерекшеліктерін сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.1 ежелгі дүниенің жазуына сипаттама беру; 5.2.2.3 ежелгі дүниенің өнеріне сипаттама беру;
3-тоқсан			
Ежелгі Египет	Египтте мемлекеттің пайда болуы Зерттеу сұрағы: 1. Неліктен Египет "кара жер" деп аталған? 2. Ортақтасқан Египет мемлекетінің қалыптасу кезеңдерін атаңдар?	5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	5.3.1.2 ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды картадан көрсету; 5.3.1.3 ежелгі алғашқы өркениеттің пайда болу себептерін, мерзімін, билеушілерін атау; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;
	Пирамидаларды құру дәуірі Зерттеу сұрағы: 1.Египет тұрғындарының бай халқын атаңдар? 2. Ежелгі Египет пирамидалары қалай салынды?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылым ерекшеліктерін сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу;
	Ежелгі Египеттің экономикалық және қоғамдық құралымы Зерттеу сұрағы: 1. Египеттіктердің үй жануарларын атап бер?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;

	2. неге египеттіктер мол астық өсірді? 3. Ежелгі Египеттегі пирамидаларды, ғибадатханаларды, сарайларды неден жасады?	5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуындағы діннің рөлін сипаттау; 5.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау;
	Египеттіктердің діни сенім-нанымдары мен ғылыми білімдері Зерттеу сұрағы: 1. Египет Құдайларының ерекшеліктерін ата? 2. Ежелгі Египетте ауруларды қалай емдеді?	5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	5.2.1.2 ежелгі діни сенім-нанымдарды білу; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуындағы діннің рөлін сипаттау; 5.2.4.1 ежелгі қоғамның жазуын сипаттау; 5.2.4.3 ежелгі өркениеттің алғашқы ғылыми білімдерін атау;
4-тоқсан			
Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Ежелгі дәуірдің әскери өнері Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі империялардың әскери қарулану түрлерін атап бер?	5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін түсіндіру;
	Оңтүстік-Батыс Азия империялары Зерттеу сұрағы: 1. Дарий I өз империясында қандай жаңалықтар енгізді? 2. Оңтүстік-Батыс Азияда қандай діндер таралды?	5.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	5.3.1.2 ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды картадан көрсету; 5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылым ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін түсіндіру; 5.2.1.2 ежелгі діни сенім-нанымдарды білу;
	Орта Азияның ежелгі мемлекеттері Зерттеу сұрағы: 1. Александр Македонскийге қарсы күресті кім басқарды? 2. Орта азия мемлекеттерін атап бер?	5.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 5.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	5.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертерткенін түсіндіру;

			5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;

2) 6 сынып
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар тиісті:	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі
1-тоқсан			
Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің триумфі	Индостанда мемлекеттерді құру Зерттеу сұрағы: 1. Үндістанның қандай өсімдіктері бүкіл әлемге тарады? 2. Қай мемлекет өзіне көрші аймақтардың барлығын бағындырды?	6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 6.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	6.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;
	Ежелгі Үндістандағы индуизм және буддизм Зерттеу сұрағы: Неге Үндістанда буддизм тарала бастады?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталық жүйе" ұғымын қолдану; 6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау;
	Ежелгі Үндістанның қоғамдық құрылымы мен шаруашылығы Зерттеу сұрағы: 1. Үндістандағы қоғамның бөліну ерекшеліктерін айт? 2. Неге Үндістан мемлекетінің шаруашылығы қарқынды дамыды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 6.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 6.1.1.1. құлиеленуші мемлекеттердің әлеуметтік құрылымын атау; 6.1.1.2 қоғамның бай және кедей болып бөліну себептерін атау; 6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау; 6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау;
	Ежелгі Үндістандағы мәдениет пен ғылыми білімнің дамуы Зерттеу сұрағы: Ежелгі Үндістанда ғылыми білімдер қаншалықты дамыды?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау; 6.2.4.1 ежелгі қоғамның жазуды сипаттау; 6.2.2.2 Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Рим империясының ғибадатханаларын сипаттау;
2-тоқсан			
Ежелгі Қытай	Ежелгі Қытай мемлекетінің құрылуы Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі Қытайдағы ең алғашқы мемлекетті айт? 2. Ежелгі Қытайдың ойшылдары нені үйретті?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау;

			6.1.1.2 қоғамның бай және кедей болып бөліну себептерін атау 6.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру;
	Ежелгі Қытайдың шаруашылығы, қоғамдық-саяси құрылымы Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі Қытайдың ауылшаруашылығы мен қолөнерінің ерекшеліктерін айт? 2. Неге Қытайда ірі жериеленушілер пайда болды?	6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 6.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау;
	Ежелгі Қытай мәдениеті Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі Қытайдың қандай ғылыми жаңалықтары бүгінгі күнге дейін жетті?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау; 6.2.4.1 ежелгі қоғамның жазуды сипаттау;
3-тоқсан			
Ежелгі Грекия	Ежелгі Грекия өркениетінің алғашқы бастауы Зерттеу сұрағы: Ежелгі Грекия өркениеті бастауын қайдан алады?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру;
	Ежелгі Грекиядағы қала-мемлекеттер Зерттеу сұрағы: 1. VIII – VI ғғ. б. д. д. Ежелгі Грекиядағы қолөнер ерекшелігі? 2. Ежелгі Спарта Афинадан несімен ерекшеленді?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.3.1.2 картадан ежелгі өркениеттің аймағын, ірі қалаларды және астаналарды көрсету; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 6.3.1.3 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру; 6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау;
	Ежелгі Грекиядағы қоғамдық-саяси құрылым мен шаруашылық Зерттеу сұрағы: 1. Ежелгі Грекия шаруашылығында қандай өзгерістер болды? 2. Ежелгі Грекия қоғамында майда дербес өндірушілер қоймада кім болып табылды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 6.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	6.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 6.1.1.2 қоғамның бай және кедей болып бөліну себептерін атау 6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау;
	Александр Македонский мемлекеті Зерттеу сұрағы: Неліктен Александр Македонский скифтерді бағындыра алмады?	6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін

			"империя" ұғымын білу және пайдалану; 6.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру;
3-бөлім Ежелгі Грекия мәдениеті	Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары Зерттеу сұрағы: Ежелгі Грек философтары мінсіз қоғамды қалай елестетті?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру;
	Ежелгі Грекия мәдениеті Зерттеу сұрағы: Ежелгі Грекия өнері қандай болды?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 6.2.2.2 Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Рим империясының ғибадатханаларын сипаттау;
	Ежелгі Грекия білім беру және ғылым Зерттеу сұрағы: Ежелгі Грекияның гимназия, лицей, академиялары нені үйретті?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау; 6.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау;
4-тоқсан			
Рим империясының гүлденуі	Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылымы Зерттеу сұрағы: Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 6.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 6.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау; 6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау;
	Рим империясы Зерттеу сұрағы: Ежелгі Рим мәдениеті Зерттеу сұрағы: Ежелгі римдік қоғамның дамуы мәдениет арқылы қалай айқындалады?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 6.1.1.2 қоғамның бай және кедей болып бөліну себептерін атау; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 6.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру;

			6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау;
	Спартактың көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?	6.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 6.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	6.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 6.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау;
Дәуірлер тоғысындағы Рим	Христиандықтың туындауы Зерттеу сұрағы: Христиандық неге тарала бастады?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау; 6.2.1.2 называть причины распространения христианства по всему миру; 6.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру;
	Рим империясының алғашқы христиандары Зерттеу сұрағы: Христиан дінінің ерекшелігін айт?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау; 6.2.1.2 бүкіл әлемге христиан дінінің таралу себебін атау; 6.2.2.2 Ежелгі Қытай, Ежелгі Грекия, Рим империясының ғибадатханаларын сипаттау;
	Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы Зерттеу сұрағы: Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы қандай?	6.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	6.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 6.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 6.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау;

3) 7 сынып
3-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақсаттары Оқушы білу керек:
			1-тоқсан
Рим империясының құлауы	Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасыр тарихының хронологиялық шектері мен кезеңдері Зерттеу сұрағы: Феодалдық қатынас деген не?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.1 "ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар" хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу;
	Халықтардың Ұлы қонысаударуы. Батыс рим империясының құлдырауы Зерттеу сұрағы: Неліктен Батыс Рим империясы құлады?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.2.8 халықтардың Ұлы қонысаудару себептерін атау 7.3.2.1 Рим империясының құлдырау себептерін анықтау;
	Византия империясы Зерттеу сұрағы: Неліктен Византия түрік қағаны Истемиге жіберді?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.7 ортағасырлық мемлекет территориясын картадан көрсету; 7.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау; 7.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның

			көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау;
	Киев Русі. Христиандықты қабылдауы Зерттеу сұрағы: Княгиня Ольганың Константинопольге сапары Киев Русін қалай өзгертті?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.7 ортағасырлық мемлекет территориясын картадан көрсету; 7.2.1.1 діннің адам дүниетанымына және әлеуметтік өміріне ықпалы; 7.2.3.3 Киев русінің мәдениет ерекшеліктерін айт;
Феодализм	"феодализм" түсінігі. Феодалдық типтегі шаруашылық жүргізу ерекшелігі Зерттеу сұрағы: Феодализмнің негізгі ерекшеліктерін айт?	7.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 7.4 Экономикалық қатынастардың	7.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау; 7.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 7.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 7.1.1.2 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау;
	Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы Зерттеу сұрағы: Феодалдық қоғам қалай ұйымдасқан?	7.1 "Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 7.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау;
	Ортағасырлық қоғамды қаланың сәулеті мен өнерінің даму ерекшелігі Зерттеу сұрағы: Қалалардың пайда болуына не ықпал етті?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.4 Экономикалық қатынастардың	7.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 7.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау;
	2-тоқсан		
Ислам тарихы	Исламның пайда болуы. Араб халифаты. Исламның тарихында 610 - 1258 жылдар аралығында қандай басты оқиғалар орын алды Зерттеу сұрағы: Неге ислам идеясы араб тайпалары арасында тарады?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.7 ортағасырлық мемлекет территориясын картадан көрсету; 7.2.1.3 исламның пайда болу ерекшеліктерін атау; 7.3.1.3 феодал мемлекетінің даму кезеңдерін сипаттау 7.2.1.1 діннің адам дүниетанымына және әлеуметтік өміріне ықпалы; 7.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау;
	Мұсылман әлемінде мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: Неліктен VIII-XII ғасырды ислам мәдениетінің "алтын ғасыры" деп атайды?	7.2 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	7.2.2.1 діннің әлем мәдениетіне ықпалынанықтау; 7.2.2.4 шығыстың ортағасырлық мәдениет етекшеліктерін сипаттау; 7.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын бағалау;
	Крест жорықтарының себептері, барысы мен салдары Зерттеу сұрағы: Крест жорығының себептерін айт?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Экономикалық қатынастардың	7.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау; 7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің ықпалын анықтау;
	Христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі Зерттеу сұрағы:	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	7.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест

	Крест жорықтары христиандық Еуропа мен мұсылман әлемін қалай өзгертті?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	жорықтарының себеп-салдарларын анықтау; 7.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау;
Моңғолдар	Шыңғысхан. Моңғол империясының құрылуы Зерттеу сұрағы: Монғолдар әлемдік империяны қалай құрды?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.7 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау; 7.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау;
	Монғол жорықтарының еуразия этносаяси картасының қалыптасуына ықпалы Зерттеу сұрағы: Монғолдардың жорықтары Еуразияның саяси картасын қалай өзгертті?	5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.7 картадан ортағасырлық мемлекеттер территориясын табу; 7.3.2.5 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату;
3-тоқсан			
XIV ғасыр- XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	"Қара індет". Франциядағы және Англиядағы шаруалар көтерілісі Зерттеу сұрағы: "Қара індет" не себепті жылдам таралды?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Развитие и взаимодействие политических систем 5.4 Экономикалық қатынастардың	7.3.2.2 антифеодалдық көтерілістердің себептері мен маңызын анықтау; 7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру;
	Феодалные войны. Столетняя война. Война Алой и Белой роз Исследовательский вопрос: Назови причины феодальных войн?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату;
	Образование централизованных государств в Европе Исследовательский вопрос: Как образовались централизованные государства в Европе?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату;
Абсолютизм: Батыс пен Шығыс	Феодал мемлекеттерінің даму кезеңдері. Зерттеу сұрағы: Англия, Франция, Ресей абсолюттік монархияның құрылу ерекшеліктері?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 7.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 7.3.1.6 "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру;
	Шығыс елдеріндегі абсолютизм ерекшеліктері: Қытай, Жапония, Осман империясы Зерттеу сұрағы: Моңғолдардың шапқыншылығы Қытайда абсолюттік монархияның құрылуына қалай ықпал етті?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 7.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әр түрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру;
	Зерттеу сұрағы: Осман империясы қандай мемлекеттерді басып алды?	7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын

			(сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 7.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру;
Сауда, колөнер және әлемді игеру	Ұлы Жібек жолы. Халықаралықсауда мен саяхат. Қытайдағы Мин династиясының теңіз саяхаттары Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолының маңызын айт?	7.4 Экономикалық қатынастардың	7.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру;
	XV-XVI ғғ Ұлы географиялық жаңалық ашу және олардың салдары Зерттеу сұрағы: Ұлы географиялық жаңалық ашу неліктен мүмкін болды?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.4 Экономикалық қатынастардың	7.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру; 7.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау;
	XV ғ америка халықтары. Алғашқы отарлау империялары (Португалия және Испания) Зерттеу сұрағы: Ұлы географиялық ашулар әлемді қалай өзгертті?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі 7.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	7.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау; 7.3.2.7"отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында);
4-тоқсан			
Қайта өрлеу дәуірі	Батыс еуропадағы қайта өрлеу дәуір мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қайта өрлеу дәуірі өнердің дамуын қалай өзгертті?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	7.2.2.3 Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін сипаттау;
	Гуманистер идеясы Зерттеу сұрағы: Батыс Еуропа гуманистері нені армандады?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	7.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау;
	Шығыстың ортағасырлық мәдениеті Херттеу сұрағы: Шығыстағы Ренессанс әлемдік мәдениетті қалай байытты?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	7.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 7.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын бағалау;
Реформация	Реформация себептері. Мартин Лютердің наразылығының тарихи маңызы Зерттеу сұрағы: Мартин Лютердің наразылығы Еуропаны қалай өзгертті?	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	7.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 7.2.1.2 тарихи процестердің контекстінде "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранство", "кальвинизм", "контр- реформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру;
Ғылыми революция	Әлемнің қазіргі ғылыми суретінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары Зерттеу сұрағы:	7.2 Мәдениеттің дамуы және өзара әрекеттесуі	7.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау;

	Жердің Күнді айналатынын қай ғалым дәлелдеді?	7.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру;

4) 8 сынып

4-кесте

Ұзақмерзімді жоспар	Ұзақмерзімді жоспар мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқу мақсаттары Оқушы білуі тиіс:
		1-тоқсан	
Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы	"Жаңа заман"түсінігі жәнеоның ерекшелігі Зерттеу сұрағы: Жаңа заманның негізгі ерекшеліктерін айт?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.1.5 "жаңа заман", "абсолютизм", индустриалді өркениет", "капиталистік қатынастар";
	XVII ғ Англиядағы буржуазиялық революция. Зерттеу сұрағы: XVII ғасырдың ортасындағы Ағылшын революциясы қандай маңызға ие болды?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялар-дың себептерін сипаттау; 8.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 8.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтай білу;
	Өнеркәсіп төңкерісі және оның индустриальді қоғамның әлеуметтік құрылымы Зерттеу сұрағы: Неге Англияда өнеркәсіп төңкерісі басталды?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 8.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 8.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы айырмашылығын анықтау;
XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Отарлық империялардың құрылуы	Ұлы Моңғол империясының тоқырауы мен құлдырауы. XVII – XVIII ғ Үндістан. Зерттеу сұрағы: Қай мемлекет Үндістан билігіне келді?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.2.1 использовать произведения искусства для интерпретации исторических событий; 8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония);
	Еуропалық державалардың отарлық саясаты мен Шығыс мемлекеттері Зерттеу сұрағы: Британдықтар саудагерлерден Үндістанның билеушілеріне қалай айналды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.3.2. еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.4.1.4"экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру;
Ағартушылық идеяларының таралуы. АҚШ тәуелсіздігі және құрылуы үшін соғыс	Ағартушылық дәуірдің тұлғалары. Еуропада және Солтүстік Америкада революциялық идеялардың таралуына ағартудың рөлі Зерттеу сұрағы:	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау;

	Еуропалық билеушілердің қайсысының "ағартушылық" ұстанымы басым болды?		8.2.3.2 Ағартушылық Дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау;
	Солтүстік Америкадағы Британдық отаршылдықтың әлеуметтік-экономикалық дамуы. АҚШтың тәуелсіздігі мен құрылуы үшін соғыс Зерттеу сұрағы: Солтүстік Америкада капиталистік қатынастың даму ерекшеліктерін атау?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.2.3.2 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі; 8.3.1.1 республикалық басқару құрылымның ерекшеліктерін анықтау;
2-тоқсан			
Француз буржуазиялық революциясының XVIII ғ. Наполеон Бонапарт дәуіріндегі Францияның шапқыншылық соғыстары	Абсолютизм тоқырауы мен Француз революциясының басталуы Зерттеу сұрағы: 1789-1799 жылдар аралығында Францияда қандай өзгерістер орын алды?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.1.1.1 "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын жан-жақты түсіндіру үшін қолдану; 8.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау;
	XVIII ғ. Француз революциясының негізгі кезеңдері Зерттеу сұрағы: Француз революциясының негізгі нәтижесін қандай?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау; 8.3.1.1 республикалық құрылымның ерекшеліктерін анықтау;
	Наполеон Бонапарт дәуіріндегі Францияның шапқыншылық соғыстары Зерттеу сұрағы: Наполеон империясы қалай құрылды және оның құлдырау себептері неде болды?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.3.2.4 империалистік соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында);
XIX ғасырдағы империялар және олардың бақталастығы	Ресей империясының құрылуы және оның саясаты Зерттеу сұрағы: Ресейдегі қайтақұруды кім бастады?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру;
	XIX ғ Иранның жағдайы. Ирандағы ағылшын-орыс бақталастығы Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей мен Ұлыбритания Иранға ықпал етуге бәсекелес болды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.4.2. түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру; 8.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 8.3.1.6 XVIII-XIX ғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси дамуын сипаттау;
	Осман империясындағы тоқыраудың күшеюі Танзимат реформалары Зерттеу сұрағы:	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру; 8.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық

	Осман империясын сақтап қалуға Танзимат саясаты көмегін тигізді ме?	8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 8.3.1.6 XVIII-XIX ғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси дамуын сипаттау;
	Қырым соғысы себептері мен салдары Зерттеу сұрағы: Қырым соғысының себептері мен салдары қандай болды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау;
3-тоқсан			
XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері	Цин империясының оқшаулану саясаты. "Апиын соғысы" Зерттеу сұрағы: Неге Англия Қытайға қарсы "апиын соғысын бастады?	5.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау;
	XIX ғ соңындағы Қытай. Ихэтуаней көтерілісі Зерттеу сұрағы: Неліктен Апиын соғысы осы күнге дейін қытай халқының есінде?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру; 8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау; 8.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтай білу;
Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсері	XIX ғ еуропа елдері. Еуропадағы 1848 ж. буржуазиялық революциялар және жаңа идеялардың қалыптасуы Зерттеу сұрағы: 1848 ж революциялар Еуропада не өзгертті?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 8.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау;
	Франция-Пруссия соғысы. Германияның бірігуі. Италияның бірігуі Зерттеу сұрағы: Италия мен Германияның бірігу жолдарын айт?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.1.4 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау;
XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы	XIX ғ ресейдің дамуы. Ресей самодержавиясының тоқырауы Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей экономикалық қатынас тұрғысынан батыс Еуропадан артта қалды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру; 8.3.1.6 XVIII-XIX ғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси дамуын сипаттау;
	Жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болуы Зерттеу сұрағы: XVIII -XIX ғ қоғамдық-саяси негізгі қозғалыстарды айт?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 8.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "басыбайлы құқық", "декабристер", "халықшылдар", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану; 8.2.3.3 К. Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру;

XIX ғасырдағы Үндістан мен Үндіқытайдағы еуропалық үстемдік	Үндістандағы сипай көтерілісі Зерттеу сұрағы: Сипайлардың көтерілісі Үндістан өмірін өзгертуге қалай ықпал етті?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау;
	Үндістанды билеудегі өзгерістер. Үндістан Ұлттық конгрестің құрылуы Зерттеу сұрағы: Үндістандық ИНК халқының өмірінде не өзгерді ?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау;
	Әлемді отарлауға бөлудің аяқталуы. Әскери-саяси блоктардың құрылуы Зерттеу сұрағы: Әлемдік отарлау жүйесі қалай қалыптасты?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарларын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау;
4-тоқсан			
Америка Құрама Штаттарының күшеюі. "Жапонияның ашылуы" Алысшығыс саясаты	XIX ғ бірінші жартысында әлеуметтік-экономикалық даму. "Монро доктринасы" Зерттеу сұрағы: Қандай территориялар АҚШқа қосылды?	8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.3.1.2 АҚШ-тың батыс бағытындағы экспансия саясатын сипаттау; 8.3.1.6 XVIII-XIX ғ мемлекеттердің әлеуметтік-саяси даму ерекшеліктерін атау;
	АҚШ 1861-1865 ж Азаматтық соғыс. Реконструкция кезеңі Зерттеу сұрағы: АҚШ-тағы құлдық қалай жойылды?	8.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	8.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау;
	Жапонияның дамуы еуропа елдерінің алысшығыс саясаты және Жапонияның ашылуы Зерттеу сұрағы: Неге Жапония жаулап алу соғысын бастады?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	8.4.1.3 АҚШ-ғы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 8.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау; 8.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 8.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы айырмашылығын анықтау; 8.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау;
Суретшілер мен жазушылардың көзқарасымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	XIX ғ өнер және оның бағыттары. Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдағы өнер мен әдебиет әлеуметтік әділетсіздікті қалай суреттейді?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау; 8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану;
	XIX ғ әдебиетіндегі әлеуметтік әділетсіздік идеялары. Зерттеу сұрағы: XIX ғ реалист-жазушылардың негізгі идеяларын айт.?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 8.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану;

Ғылыми ойдың дамуы	Батыс ғалымдары мен ойшылдарының ғылыми жаңалықтары Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдағы қай ғылыми жаңалықтың адамдар өміріне ықпалы зор болды?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау; 8.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау;
	Шығыс елдерінің ғылымы мен мәдениеті Зерттеу сұрағы: Шығыс мәдениетінің негізгі ерекшеліктерін айт?	8.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын анықтау;

5) 9-сынып
5-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны		Оқыту мақматтары. Білім алушы тиіс:
			1-тоқсан	
XX ғасырдың басындағы әлем	Кіріспе Зерттеу сұрағы: XX ғ басында әлем картасы қандай болды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі		9.3.2.5 XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау;
	Зерттеу сұрағы: Жаңа технологиялар мен ғылыми ашулардың нәтижесінде XX ғасырдың басында қандай өзгерістер орын алды?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы		9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 9.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 9.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын түсіну;
	Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың аяғы - XX ғасырдың басында өнер қалайша өзгерді?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі		9.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау;
Бірінші дүниежүзілік соғыс	XIX ғ соңында –XX ғ басындағы халықаралық қатынастар. Зерттеу студиясы: Неге Италия мен Германия агрессивті халықаралық саясатты таңдады?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі		9.3.2.6. XIX ғ соңында –XX ғ басындағы халықаралық қатынастарды сипаттау; 9.3.2.7 "ескі" және "жаңа" "ұлы державалар", әлемді "қайта жасау", "отарлау бөлу" ұғымдарын анықтай білу;
	Бірінші дүниежүзілік соғыс а Зерттеу сұрағы:	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі		9.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау;

	Бірінші дүниежүзілік соғыстың себебі қандай?		
	Зерттеу сұрағы: Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары қандай?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.4.3 Бірінші дүниежүзілік соғыс оқиғаларының барысы мен нәтижелеріне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін бағалау;
Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем	Зерттеу сұрағы: Бірінші дүниежүзілік соғыс әлем картасын қалай өзгертті?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро - Венгрия, Ресей империясы, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау;
	Қайталау- қорытындылау сабағы		әскери блоктардың қалыптасуын, себептерін, негізгі шайқастарды, Бірінші дүниежүзілік соғыстың қорытындысын қайталау;
	Зерттеу сұрағы: Неліктен Ұлттар Лигасы Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемде бейбітшілікті сақтай алмады?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау;
			2-тоқсан
	Зерттеу сұрағы: Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін батыстық қоғам қалай өзгерді?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;
1917 жылғы Ресейдегі революция	Зерттеу сұрағы: Ресейдегі самодержавие не себепті жойылды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;
	Зерттеу сұрағы: Большевиктер Уақытша үкіметтің билігін қалай жойды?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	9.1.1.1 әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау;
	Зерттеу сұрағы: Неліктен қоғам "қызылдар" мен "ақтарға" қарсы жарылды?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	9.1.1.1 әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау;
	Зерттеу сұрағы: 1917-1924 жылдарда Ресей қаншалықты өзгерді?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.1.1.1 әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан социалистік революциясының әсерін сипаттау; 9.2.1.1 описывать взаимоотношения государства и религии, выявляя и сравнивая особенности исторических периодов;

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	Зерттеу сұрағы: Неліктен Мұстафа Кемалді "Ататүрік" деп атады?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау;
	Зерттеу сұрағы: Сунь Ятсеннің үш қағидаты Қытайды қалайша өзгертті?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;
	Зерттеу сұрағы: Азия елдерінде ұлттық сана-сезімінің өсуіне қандай идеялар әсер етті?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;
		3-тоқсан	
Ұлы дағдарыстың себептері мен салдарлары	Зерттеу сұрағы: Неліктен АҚШ-та 1920-шы жылдарды "гүлдену кезеңі" деп атайды?	9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	9.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын түсіну; 9.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау;
	Зерттеу сұрағы: Уолл-стриттің күйреу себептері мен салдары?	9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	9.4.1.3 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы қағаздар нарығы", "акция", "алыпсатарлық", "қор биржасы", "несие", "банкроттық", "инфляция" ұғымдарын пайдалану; 9.4.1.4 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау;
	Зерттеу сұрағы: Әлем елдері Ұлы дағдарыстан қалай шықты?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	9.2.4.1 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы кейнсианстік теориясының рөлін сипаттау; 9.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ пен Жапонияның экономикасында орын алған өзгерістердің себептерін анықтау; 9.3.1.3 дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия);
Тоталитарлық режимдер: Шығыс	Зерттеу сұрағы: Сталиннің билігі тұсында КСРО қалай дамыды?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	9.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар,

			зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау; 9.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасыр бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру;
	Зерттеу сұрағы: "Адамның жандүниесінің инженерлері": Сталин өнерді халыққа ықпал ету үшін қалай пайдаланды?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау;
	Зерттеу сұрағы: "Танақа меморандумы" қаншалықты қауіпті болды?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 9.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	9.1.2.1 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру; 9.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ пен Жапонияның экономикасында орын алған өзгерістердің себептерін анықтау;
Тоталитарлық режимдер: Батыс	Зерттеу сұрағы: Неліктен фашизм Италия мен Германияда өрбіді?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру;
	Зерттеу сұрағы: Нацистердің саясаты Германия тұрғындарына қандай әсерін тигізді?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру;

	Зерттеу сұрағы: Неліктен "Халық майданы" Францияда билікке ие болды, ал Испанияда жеңіліс тапты?	9.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау;
			4-тоқсан
Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыс қашан және неліктен басталды? (1941 жылдың маусымына дейін)?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау;
	Зерттеу сұрағы: "Барбаросса" жоспары неліктен күйреді?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін бағалау
	Зерттеу сұрағы: Кеңес Одағының фашистік Германияға қарсы соғысы неліктен Ұлы Отан соғысы деп аталды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау;
	Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен сабақтары қандай болды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 9.3.2.3 анализировать причины, характер и последствия Второй мировой войны;
Отарсыздандыру үдерісінің жаңа кезеңі	Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі отарлардың жағдайы қандай болды?	9.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарларын талдау ;
	Зерттеу сұрағы: Неліктеп Үндістанда тәуелсіздікке жету жолдары туралы түрлі қозқарастар қалыптасты?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау;
XX ғасырдың бірінші жартысындағы дін және мәдениет	Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың бірінші жартысында әлем айтарлықтай зайырлы болды ма?	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 9.2.1.2 "секуляризация" "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру;
	Зерттеу сұрағы:	9.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	9.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін,

	XX ғасырдың бірінші жартысында ғылым мен мәдениет қалай дамыды?		маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану;

6) 10 -сынып
6-кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу пәнінің мазмұны	Оқыту мақматтары. Білім алушы тиіс:
		1-тоқсан	
XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы	Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемнің саяси картасы қалай өзгерді?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарларын талдау;
	Зерттеу сұрағы: Биполярлық әлемдік жүйе қалай қалыптасты?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау;
	Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысындағы отарсыздандыру процесі неліктен күшейді?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.1.1.1 выявлять изменения социальной структуры в связи с отказом от социалистического пути развития; 10.3.1.3 выявлять закономерности исторического развития государств; 10.3.2.1 анализировать причины и последствия распада колониальной системы;
Раздел 1 Халықаралық ұйымдардың қалыптасуы	Зерттеу сұрағы: Неліктен Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын жариялады?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының

		10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	қызметіне ықпалын бағалау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот);
	Зерттеу сұрағы: БҰҰ Халықаралық Сотының қызметі қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот);
	Зерттеу сұрағы: Халықаралық құқық қорғау ұйымдары қаншалықты тиімді?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын түсіндіру (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот);
XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	Зерттеу сұрағы: Неліктен XX ғасырдың екінші жартысында "әл-ауқатты мемлекеттер" экономикалық дағдарысқа ұшырады?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	10.3.1.1 "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жж. әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 10.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын түсіндіру;
		Түзету жұмысы	сабақтың ұйымдастыру және тақырыптық материалын есту және есту-көру арқылы қабылдау және қайта жаңғырту; үзілістерді, сөйлемнің басы мен аяғын,

			сөздегі екпінді стационарлы аппаратура немесе жеке есту аппарат көмегімен айқындау; даталарды, негізгі оқиғаларды, себептерін есте сақтау; қорытынды, тұжырым жасау.
			2-тоқсан
	Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың 60-70- жылдарында КСРО қандай экономикалық қиыншылықтарға тап болды?	10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	10.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын түсіндіру; 10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу;
	Зерттеу сұрағы: "Азиялық серпіліс" неліктен мүмкін болды?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі 10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	10.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 10.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды айқындау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін анықтау;
Қос кеңістікті әлем	Зерттеу сұрағы: 1946-1963 жылдар аралығындағы "қырғи-қабақ соғысының" ерекшеліктері қандай?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
	Зерттеу сұрағы: 1979-1985 жылдар аралығындағы "қырғи-қабақ соғысының" ерешеліктері қандай?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
	Зерттеу сұрағы: Саманта Смиттің КСРО-ға сапары неге мүмкін болды?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау;

			10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
	Зерттеу сұрағы: Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуының себептері қандай болды?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;
	Зерттеу сұрағы: Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуымен әлемдегі қауіпсіздік артты ма?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.4 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 10.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау;
		3-тоқсан	
Аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдар	Зерттеу сұрағы: БҰҰ Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің қандай бейбіт жолдарын ұсынады?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 10.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау;
	Зерттеу сұрақтары: "Араб көктемінің" себептері мен салдары қандай?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау; 10.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау;
XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамның дамуы	Зерттеу сұрағы: Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлем елдерінің әлеуметтік құрылысы қалай өзгерді?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, тігінен және көлденеңінен мысал келтіру; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау;
	Зерттеу сұрағы: 1949 жылы коммунистік партияның билікке келу нәтижесінде Қытайда әлеуметтік құрылыс қалай өзгерді?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің

		10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
	Зерттеу сұрағы: Неліктен әлем елдерінің әлеуметтік даму деңгейі әртүрлі?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 10.3.1.1 "әл-ауқатты мемлекеттер" ұғымын 1970 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану;
Бүгінгі қоғамдағы дін	Зерттеу сұрағы: Діннің бүгінгі қоғамдағы рөлі қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау;
	Зерттеу сұрағы: Бүгінгі қоғамның қандай проблемалары деструктивті діни ұйымдардың ықпалымен байланысты?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетімен таныстыру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану;
	Зерттеу сұрағы: Дінаралық диалогті орнатуда Астана қаласында өтетін әлемдік және дәстүрлі діндер съезі қандай роль атқарады?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау;
Бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі	Зерттеу сұрағы: Адамзат үшін лаңкестік неліктен қауіпті?	10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау; 10.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарларын тұжырымдау;
	Зерттеу сұрағы: Қазіргі әлемде діни фундаментализм каншалықты қауіпті?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну

			және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану;
		4-тоқсан	
Қазіргі әлемнің жаһандануы	Зерттеу сұрағы: Жаһанданудың негізгі ерекшеліктері қандай?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	10.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция) бақылау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау;
	Зерттеу сұрағы: Жаһандану саясат пен әлемдік экономиканың дамуына қаншалықты ықпал етеді?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы 10.4 Экономикалық қатынастардың дамуы	10.1.2.3 жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 10.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтау;
	Зерттеу сұрағы: Жаһандану заманында ұлттық біртектілікті қалай сақтауға болады?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау;
XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология	Зерттеу сұрағы: Әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызы қандай?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау; 10.2.4.2 жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау;
	Зерттеу сұрағы: Ғылым қазіргі адамдардың өмірін қалай өзгертті?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.4.2 жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау; 10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау; 10.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано технологиялар,

			ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау
	Зерттеу сұрағы: Неліктен білім адамның бәсекеге қабілеттілігінің факторы болып табылады?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.4.2 жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау;
XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы мәдениет	Зерттеу сұрағы: XX ғасырдағы мәдени қайраткерлерінің адамзаттың рухани дамуына қандай әсері болды?	10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру;
		10.3 Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын сипаттау;
	Зерттеу сұрағы: Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің әсері қандай?	10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	10.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау общественную жизнь;
		10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау;
		10.1 Әлеуметтік қатынастардың дамуы	10.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау;
		10.2 Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттесуі	10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау.

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
8-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 645-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – құқық туралы базалық білімдерді оқыту, құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу, естімейтін білім алушылардың бойына құқықтық мәдениетті сіңіру, мемлекеттік заңдар мен қоғамның нормаларын құрметтеу, өз азаматтық құқықтар мен міндеттерін жүзеге асыру үшін білім мен дағдыларды қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

- 1) Қазақстандық құқық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерді қалыптастыру;
 - 2) естімейтін білім алушыларда іргелі құқықтық және әлеуметтік құндылықтар жүйесі: адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық пен құқықтық тәртіп туралы білімдерін қалыптастыру;
 - 3) құқықтық мемлекеттің белгілері мен ерекшеліктері туралы түсінік қалыптастыру;
 - 4) оқу және практикалық әрекет барысында құқықтық ақпаратты іздеу және қолдану дағдыларын қалыптастыру;
 - 5) заңмен реттелетін мінез-құлық пен іс-әрекеттің тиісті формаларын таңдау кезінде құқықтық білім мен дағдыларды пайдалану қабілеттерін қалыптастыру және дамыту;
 - 6) түзету және дамыту міндеттерін жүзеге асыруға қажетті тиімді әрекет түрлерін (жіктеу, эксперимент, болжау) модельдеу.
4. Түзете – дамыту міндеттері:
- 1) проблемаларды шешу және шешім қабылдау барысында сыни ойлауын дамыту;
 - 2) естімейтін білім алушыларға арнайы білім беруді сапалы дараландыру мүмкіндігін кеңейту;
 - 3) жеке қасиеттерді дамыту (жеке және ұжымдық жұмыс үшін де қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылық, табандылық, шыдамдылық және төзімділік);

4) дыбысты дұрыс айту және сөйлеу дағдыларын дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. "Құқық негіздері" пәнін оқыту процесінде білім алушылар талдау, жинақтау, жіктеу, салыстыру, себеп-салдарлық байланыстар мен заңдылықтарды орнатуды, құқық саласындағы білімді игеруді үйренеді.

6. "Құқық негіздері" пәнінің түзету бағыты ауызекі және байланыстырып сөйлеу, есту қабылдауын дамыту, ойлау қабілеттерін дамыту бойынша жұмыс жалғасады; дұрыс айту дағдылары жетіледі.

7. Пәнге оқыту тұлғаға бағытталған, іс-әрекеттік, сараланған, қарым-қатынас және ақпараттық коммуникациялық технологиялар тәсілдері негізінде жүзеге асырылады.

8. Тұлғаға бағытталған тәсіл естімейтін білім алушылардың дамуы мен өзін-өзі дамытуға, зейін, ойлау, есте сақтау бойынша белсенді жұмыспен өтелетін, жеке ерекшеліктерін, қызығушылықтары мен қабілеттерін ескере отырып, тұлғаны қалыптастыруға бағытталған.

9. Сараланған тәсіл білім алушылардың беретін материалды қабылдау, ақпаратты өңдеу, ақыл-ой, белсенділік, сөйлеу тілі, есте сақтау және ойлау ерекшеліктерін ескере отырып, екі топқа бөлуге мүмкіндік береді:

1) білім алушылар материалды өздігінен игереді, үйренгендерін тәжірибеге ауыстыра алады;

2) білім алушылар материалды толық қабылдай алмайды, мұғалімнің көмегін, жеке ықпал етуді қажет етеді.

10. Қарым-қатынас тәсілі "Құқық негіздері" пәнін оқыту білім алушыларды қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруге және әртүрлі тілдік жағдайларда еркін бағдарлауға үйретеді.

11. "Құқық негіздерін" оқытудағы әлеуметтік-бейімдеуге бағдар "әлеуметтік шығындарды" азайтуды қамтамасыз етеді, естімейтін білім алушылардың өміріне дайын болуға және әлеуметтік құзыреттіліктің әр түрлі құрылымдарын қалыптастыруға бағытталған.

12. "Құқық негіздері" бағдарламасына практикалық жаттығулар өткізу, бейнероликтер көрсету, тиісті органдарға экскурсиялар ұйымдастыру енгізілген, бұл пәнге деген қызығушылықты мақсатты түрде дамытуға, сонымен қатар есте сақтауды, ойлау мен сөйлеуді тиімді түрде түзетуге мүмкіндік береді.

13. Оқытудың тиімді шарттары:

1) естімейтін білім алушылардың ауызша, жазбаша және диалогтық сөйлеу тілін дамыту;

2) естімейтін білім алушылардың құзыреттілігі мен психикалық мүмкіндіктерін дамытуға ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) оқытудың барлық дидактикалық қағидасын сақтау өте маңызды: қол жетімділік, циклдік, деректілік, өткен материалдың өзектілігі;

4) жаңа терминологияны үйрену кезінде көмекші құрал - саусақпен және ыммен сөйлеу болып табылады.

14. Бағдарламаны іске асыру процесінде мектепті ақпараттық-коммуникациялық технологиялармен жабдықтауды көздейтін арнайы жабдықтар мен оқу құралдары қолданылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдық (проектор, интерактивті тақта);

2) арнайы техникалық және компенсаторлық оқу құралдары (фронтальды білім беру қызметін қамтамасыз ететін стационарлық дыбыс күшейтетін жабдық, айтылым экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып);

3) Интернет жүйесінің ақпараттық және білім беру ресурстарына шектеусіз қол жетімділік.

3-тарау. "Құқық негіздері" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сынып – аптасына 1 сағатты, оқу жылында – 34 сағатты;

2) 10-сынып – аптасына 1 сағатты, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

16. Бағдарлама 7 бөлімді қамтиды:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі;

2) "Конституциялық құқық" бөлімі;

3) "Азаматтық құқық" бөлімі;

4) "Еңбек құқығы" бөлімі;

5) "Отбасы құқығы" бөлімі;

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі;

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі.

17. "Құқық және мемлекет" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) құқық түсінігі;

2) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.

18. "Конституциялық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары;

2) мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.

19. "Азаматтық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) азаматтық құқық түсінігі;

2) меншік құқығы;

3) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік;

4) тұтынушылар құқығын қорғау.

20. "Еңбек құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) еңбек құқығы түсінігі;

2) еңбек жағдайлары;

3) еңбекті қорғау;

4) еңбек шарты.

21. "Отбасы құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) отбасы құқығының түсінігі;

2) некені қию және тоқтату жолдары;

3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;

4) отбасының қоғамдағы маңыздылығы.

22. "Әкімшілік құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әкімшілік құқық түсінігі;
 - 2) әкімшілік құқық бұзушылық;
 - 3) әкімшілік жауапкершілік;
 - 4) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.
23. "Қылмыстық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) қылмыстық құқық түсінігі;
 - 2) қылмыстық құқық бұзушылық түсінігі;
 - 3) қылмыстық жауапкершілік түсінігі;
 - 4) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар;
 - 5) жазалау және гуманизм мәселесі.
24. 9-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:
- 1) "Құқық және мемлекет" бөлімі: құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль, діни нормалар, дәстүрлер, корпоративтік нормалар.
 - 2) "Конституциялық құқық" бөлімі: мемлекеттік биліктің конституциялық жүйесі. Мемлекеттік биліктің жоғарғы органдары қызметінің негізгі бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары.
 - 3) "Азаматтық құқық" бөлімі: азаматтық құқық түсінігі. Тараптардың теңдігіне негізделген меншік қатынастары. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар-намыс, қадір-қасиет
 - 4) "Еңбек құқығы" бөлімі: еңбек құқығы түсінігі. Еңбек бостандығының конституциялық кепілдіктері.
 - 5) "Отбасы құқығы" бөлімі: неке және отбасы құқығы туралы түсінік. Отбасы мен неке (ерлі-зайыптылық) туралы түсінік. Некені қию және тоқтату жолдары. Некеге тұрудың (ерлі-зайыптылық) шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату мен бұзу.
 - 6) "Әкімшілік құқық" бөлімі: әкімшілік құқық түсінігі. Басқарушылық құқық. Әкімшілік құқық бұзушылық.
 - 7) "Қылмыстық құқық" бөлімі: қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық мінез-құлық және оның жазасы.
25. 10-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:
- 1) "Құқық және мемлекет" бөлімі: меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығын алу мен тоқтатудың негізгі жолдары. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызметіндегі азаматтық қоғам институттарының маңызы мен рөлі.
 - 2) "Конституциялық құқық" бөлімі: адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары. Конституциялық жүйенің негіздері. Конституциялық құқық, адамның және азаматтың бостандықтары мен міндеттері.
 - 3) "Азаматтық құқық" бөлімі: азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік. Міндеттемені орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемені қамтамасыз ету әдістері.
 - 4) "Еңбек құқығы" бөлімі: еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттері. Еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары. Кәметке толмағандардың еңбегін құқықтық реттеу. Еңбек шарты. Еңбек шартының мазмұны.
 - 5) "Отбасы құқығы" бөлімі: отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Отбасының қоғамдағы маңызы. Отбасылық қатынастарды мемлекеттік қолдау және қорғау. Бала құқығы.
 - 6) "Әкімшілік құқық" бөлімі: әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілері. Әкімшілік жазалардың түрлері және оларды қолдану тәртібі. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.
 - 7) "Қылмыстық құқық" бөлімі: қылмыстық жауапкершілік. Заңсыз әрекеттер үшін қылмыстық жауапкершілік және олар үшін жаза түрлері. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектілері. Қылмыс туралы түсінік. Қылмыстардың белгілері мен түрлері. Қылмыстың объекті, субъекті, объективтік және субъективтік жағы.
 - 8) "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі: жалпы ереже. Мүгедектерді әлеуметтік қорғау Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы. Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлім мен бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

27. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру 9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясы негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқығын, еркіндік және міндеттерін анықтау	10.1.1.1 құқықтық нормаларды ажырата білу және құқықтың негізгі функцияларын атай білу
1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау	10.1.2.1 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтай білу

2) "Конституциялық құқық" бөлімі:

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру	10.2.1.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізінде адамның және

		азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау;
2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтау және салыстыру	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен рөлін анықтай білу

3) "Азаматтық құқық" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру	10.3.1.1 азаматтардың азаматтық құқықтарын анықтау және мәтіннен таба білу; 10.3.1.2 баланың мемлекеттік көмекке құқығын түсіндіре білу
3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы анықтау	10.3.2.1. меншік түрлерін атау; 10.3.2.2 мысал келтіре отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын өз бетінше түсіндіре білу; 10.3.2.3 баланың меншік құқығын анықтай білу
3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік түсінігін анықтау	10.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдау және жауапкершілікті анықтау
3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылар құқығын қорғау анықтамасын түсіндіру	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 10.3.4.2 балаларға арналып белгіленген мемлекеттік минималды әлеуметтік стандарттарды атау

4) "Еңбек құқығы" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы туралы жалпы түсініктің болуы	10. 4.1.1 еңбек құқықтарын анықтау және олардың мағынасын түсіндіру
4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 еңбек жағдайлары туралы жалпы түсініктің болуы 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды сараптай отырып, жұмыс беруші мен жұмыскердің құқықтары мен міндеттерін атау	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 10.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру; 10.4.2.3 мүгедек баланы жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер туралы жалпы түсініктің болуы
4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 еңбекті қорғау туралы жалпы түсініктің болуы	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды атау; 10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну

4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 еңбек шарты туралы жалпы түсініктің болуы	10.4.4.1 құқықтық жағдайларға байланысты еңбек шартының мазмұнын түсіндіру

5) "Отбасы құқығы" бөлімі:
5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдары туралы жалпы түсініктің болуы	10.5.1.1 баланың өмір сүруге және отбасында тәрбиеленуге құқығын түсіндіру
5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 неке қию және бұзу шарттарын атау	10.5.2.1 отбасындағы баланың құқықтары туралы жалпы түсініктің болуы
5.3. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін атау	10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін атау; 10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын атау
5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы рөлі туралы жалпы түсініктің болуы	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалай білу

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі:
6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
6.1 Әкімшілік құқық түсінгі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру	10.6.1.1 әкімшілік құқықты білу және мысал келтіріп айту
6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін атау	10.6.2.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, әкімшілік жауапкершіліктің түрлері мен оларды қолдану тәртібін түсіндіру
6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу ұғымға анықтама бере білу	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын түсіндіру

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі:
7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9-сынып	10-сынып
7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіре білу	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымына анықтама беру
7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату	10.7.2.1 мысал арқылы қылмыстың белгілері мен түрлерін анықтау
7.3 Қылмыстық жауапкершілік	9.7.3.1 қылмыстық жауапкершілік ұғымына анықтама бере білу	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді анықтау
7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	9.7.4.1 жаза түсінігін анықтау	10.7.4.1 қылмыстық заңдардағы гуманизм принципі түсіндіру

8) ""Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі:
8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары

	9-сынып	10-сынып
8.1 Мүгедектік құқығы. Жалпы ережелер	9.8.1.1 Қазақстан Республикасында мүгедектердің құқықтарын атау	10.8.1.1 Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтарының мағынасын түсіндіру
8.2 Мүгедектерді әлеуметтік қорғау	9.8.2.1 мүгедектерді әлеуметтік қорғау қажеттілігін түсіндіру	10.8.2.1 Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы мемлекеттік саясатының маңыздылығын түсіндіру
8.3 Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы	9.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын және мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың қажеттілігін атау	10.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын атау, үкіметтің мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретін түсіндіру
8.4 Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары	9.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын атау	10.8.4.1.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын түсіндіру; 10.8.4.1.2 жұмыс берушінің мүгедектерді әлеуметтік қорғаудағы міндеттерін түсіндіру

28. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
9-10 сыныптары үшін "Құқық
негіздері" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 9 сынып
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
9.1 Құқық түсінігі	Заң дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді? Қоғам өміріндегі құқықтың рөлі қандай?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру; 9.1.2.1 зайырлы мемлекет ерекшелігі мен маңыздылығын анықтай білу
9.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасының адамы мен азаматының құқықтары мен міндеттері қандай? Қазақстан Республикасының азаматы кім бола алады?	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау
	Неліктен Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп жариялайды? Құқықтық мемлекеттің маңызды принципін атаңыз?	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру

9.1 Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру 9.3.3.1 азаматтық құқықта міндеттеме және жауапкершілік түсініктерін анықтау
9.8 Мүгедектердің құқығы. Жалпы ережелер.	Мүгедектердің қандай құқықтарын білесіз?	9.8.1.1 Қазақстан Республикасында мүгедектер құқықтарын атау
9.8 Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы.	Мүгедектерді мемлекеттік әлеуметтік қорғау не үшін қажет?	9.8.2.1 мүгедектерді әлеуметтік қорғау қажеттілігін түсіндіре білу; 9.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын және мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың қажеттілігін атау
2-тоқсан		
9.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылымы	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай? Мемлекеттік органдарды ата. Сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы рөлі мен маңызы қандай?	9.2.2.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелерін басшылыққа ала отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау және салыстыру
	Сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы рөлі мен маңызы қандай? Үкіметтік сайлау не үшін қажет?	9.2.2.2 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен рөлін анықтау
3-тоқсан		
9.3 Азаматтық құқық	Азаматтық құқықтар қай жерде кездеседі?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
9.3 Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болуға болады? Жеке меншіктің пайда болуына не себеп болады?	9.3.2.1 меншік түрлерін атау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы атау 9.3.4.1 тұтынушылар құқығы анықтамасын түсіндіру
9.4 Еңбек құқығы түсінігі	Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабы нені жариялайды? Еңбек бостандығы құқығы нені білдіреді?	9.4.1.1 еңбек құқығы туралы жалпы түсініктің болуы 9.4.3.1 еңбекті қорғау туралы жалпы түсініктердің болуы
9.4 Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайларын заңнамамен қалай реттейді? Қызметкер қандай құқықтарға ие?	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін атау 9.4.4.1 еңбек шарты туралы жалпы түсініктердің болуы;

9.8 Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.	Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын ата	9.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастарындағы құқықтарын атау
9.5 Неке және отбасы құқығы түсінігі	Отбасы заңмен қалай қорғалады? Ерлі-зайыптылардың құқықтары мен міндеттері қандай?	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарын түсіндіру 9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін атау; 9.5.4.1 қоғамдағы отбасы ролі туралы жалпы түсінік болуы
9.5 Некені қию және тоқтату жолдары	Некеге тұру шарттары қандай??	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын атау
	4-тоқсан	
9.6 Әкімшілік құқық түсінігі	Әкімшілік құқық қандай қоғамдық қатынастарды реттейді? Әкімшілік жауапкершіліктің ерекшеліктері қандай?	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру 9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылық түрлері мен белгілерін атау; 9.6.3.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу түсінігін анықтай білу
9.7 Қылмыстық құқық түсінігі	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан айырмашылығы неде? Қылмыстық құқықтың құрылымдық бөліктері қандай?	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіре білу 9.7.3.1 қылмыстық жауапкершілік түсінігін анықтай білу;
9.7 Қылмыс ұғымы	Қандай әрекет қылмыс болып саналады? Қылмыстық құқық бұзушылықтың қандай түрлері бар?	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырата білуге үйрету 9.7.4.1 жаза түсінігін анықтау
2) 10- сынып		
2-кесте		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
10.1 Құқық және мемлекет	Әлеуметтік нормалардың түрлері қандай? Құқықтың қандай функциялары негізгі болып табылады?	10.1.1.1 құқықтық нормаларды ажырату және құқықтың негізгі функцияларын атау
10.1 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекет принциптері нені анықтайды? Азаматтық қоғам құрылымындағы негізгі топтарды көрсетіңіз?	10.2.1.1 Қазақстан Республикасын Конституциясы негізінде адам және азаматтың конституциялық құқықтарын анықтай білу; 10.1.2.1 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтау
10.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	Президенттің өкілеттіктері қандай? ҚР Парламентінің жұмысының қажеттілігін дәлелдеңіз?	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен ролін анықтау
	Сайлау жүйесі неліктен құрылды?	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен ролін анықтау
	2-тоқсан	
10.3 Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқықтың субъектілері қандай?	10.3.1.1 азаматтардың азаматтық құқықтарын

	Азаматтық құқық қандай қатынастарды реттейді? Неліктен балалар мемлекеттік көмекке құқылы?	анықтау және мәтіннен табу; 10.3.1.2 баланың мемлекеттік көмекке құқығын түсіндіру
10.8 Мүгедектердің құқығы. Жалпы ережелер	Мүгедектерді әлеуметтік қорғау деп нені атайды?	10.8.1.1 Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтарының мағынасын білу және түсіндіру
10.8 Мүгедектерді әлеуметтік қорғау	Мүгедектерді әлеуметтік қорғау принциптері қандай?	10.8.2.1 Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы мемлекеттік саясатының маңыздылығын түсіндіру
10.8 Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы	Мемлекеттік органдардың мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретінің негізгі бағыттары қандай?	10.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын білу және атау, үкіметтің мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретін түсіндіру
10.3 Меншік құқығы	Меншіктің қандай түрлері бар? Баланың меншік құқығы қандай?	10.3.2.1. меншік түрлерін атау; 10.3.2.2 мысал келтіре отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын өз бетінше түсіндіру; 10.3.2.3 баланың меншік құқығын атау
10.3. Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	Міндеттемелерді орындаудың қандай тәсілдерін білдіңіз?	10.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдауға және жауапкершілікті анықтау
10.3 Тұтынушылар құқығын қорғау	Неліктен тұтынушының құқығын қорғау керек?	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 10.3.4.2 балаларға арналып белгіленген мемлекеттік минималды әлеуметтік стандарттарды атау
3-тоқсан		
10.4 Еңбек құқығы түсінігі	Еңбек заңнамасы мен еңбек құқық бұзушылықтарының арасындағы айырмашылықтар қандай?	10.4.1.1 еңбек құқықтарын анықтау және олардың мағынасын түсіндіру
10.4 Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары неге тікелей әсер етеді?	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 10.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
10.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	10.4.2.3 мүгедек баланы жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер туралы жалпы түсініктің болуы; 10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын ұсыну

10.4 Еңбекті қорғау	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды анықтау; 10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
10.4 Еңбек шарты	Еңбек шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	10.4.4.1 құқықтық жағдайларға байланысты еңбек шартының мазмұнын аша білу
10.8 Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.	Мүгедектерді кәсіптік оңалту туралы не білесіз?	10.8.4.1.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын түсіндіру; 10.8.4.1.2 жұмыс берушінің мүгедектерді әлеуметтік қорғаудағы міндеттерін түсіндіру
10.5 Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық жағдайы қандай? Баланың құқықтары қалай қорғалады?	10.5.1.1 баланың отбасында тұрып, тәрбиеленуін түсіндіру; 10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін атау; 10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын анықтау
10.5 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік рөлі қандай?	10.5.2.1 отбасындағы бала құқығы туралы жалпы түсінік болуы 10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалай білу
	4-тоқсан	
10.6 Әкімшілік құқық	Неліктен әкімшілік құқықтың нормалары жасалады?	10.6.1.1 әкімшілік құқықты мысал келтіріп айту; 10.6.2.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, әкімшілік жауапкершіліктің түрлері мен оларды қолдану тәртібін түсіндіру
10.6 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік-құқықтық нормалардың қажеттілігі неде?	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын түсіндіру
10.7 Қылмыстық құқық	Қылмыстық құқық неліктен бар?	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымына анықтама беру; 10.7.2.1 мысал ретінде қылмыс белгілері мен түрлерін анықтау
10.7. Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде? Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектісі кім?	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы

		құқықтық актілерді анықтау
10.7 Жазалау және гуманизм мәселесі	Гуманизм принципі қылмыстық құқықта қажет пе?	10.7.4.1 қылмыстық заңдағы гуманизм принципі бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
9-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
646-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – есту қабілеті зақымдалған білім алушылар арасында өнер және еңбек технологиялары туралы білімді қалыптастыру, өнер саласындағы практикалық дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

- 1) қоршаған әлемдегі дизайн мен технологияны, өнерді саналы қабылдауды қалыптастыру, білімін дамыту;
- 2) Қазақстан мен әлем халықтарының көркем және мәдени мұраларын зерттеу;
- 3) шығармашылық идеяларды дизайн мен өнердің айшықты құралдары арқылы жеткізу, технологиялық дағдыларын дамыту;
- 4) зерттеу барысында нысандарды көркем түрлендіру, талдау, құру, білім алушылардың шығармашылық және сыни ойлауын дамыту;

5) білім беру әрекетінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану тәжірибесін игеру (зерттеу, идеяларды шығармашылықпен жүзеге асыру, жұмыстарды ұсыну);

6) әртүрлі ресурстар мен ақпарат көздерін зерттеу және пайдалану, олардың жұмыс нәтижелері үшін маңыздылығын түсіну;

7) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие және адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру;

8) уақытты, материалдың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз әрекетін өз бетінше жоспарлау қабілетін дамыту;

9) білім беру мақсаттарына жету үшін бірлескен іс-шараларды ұйымдастыруда тәжірибе жинау (жеке, жұптық және топтық жұмыс).

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) білімді функционалды қолдану, қарым-қатынастың әр түрлі әдістері, мәселелерді шешу және шешім қабылдау, сөйлеу дағдыларын жетілдіру және дұрыс дыбыс айту, сөйлеу мәдениетін дамыту;

2) естімейтін білім алушылардың арнайы оқытуын сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;

3) жеке қасиеттерін дамыту (жауапкершілік, табандылық, бастамашылдық, шыдамдылық, ұқыптылық).

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. "Көркем еңбек" пәнін 5-6 сыныптарда оқу кезінде естімейтін білім алушылар материалдар және нысандарды көркемдік өңдеу дағдыларын, үй шаруасын жүргізу дағдылары, техника және технологияларды қолдануды үйренеді.

6. Бағдарламада теориялық және практикалық тапсырмалар мен жаттығулар ескерілген (шығармашылық жобаларды орындау, бұйым дайындамасы).

7. Жалпы орта білім беру жүйесіндегі "Көркем еңбек" пәнінің ерекшелігі - өнердің әр түрін оқып үйрену, өнер арқылы идеяларды білдіру, әмбебап (күнделікті) және арнайы (пәндік) білімдер мен дағдыларды игеру.

8. Естімейтін білім алушыларды оқыту процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

1) әр білім алушының естіп қабылдауы әртүрлі: қалдық естіп қабылдау немесе жоқ болуы;

2) ең қарапайым ойлау операцияларының басымдылығы;

3) механикалық есте сақтаудың басымдылығы;

4) дыбыс айтудың бұзылысы, белсенді сөздік қорына қарағанды енжар сөздік қордың басымдылығы, сөздік қордың таяздығы.

9. Бағдарлама бойынша естімейтін білім алушыларды оқытудың негізгі принциптері: қол жетімділік, тұлғаға бағытталған, көрнекілік және қарым-қатынас.

10. Оқытудағы қол жетімділік материалдың қол жетімділігі мен білім алушылардың түсінуінен, дайын өнімді шығаруда практикалық әрекеттерді орындай білуінен тұрады.

11. Тұлғаға бағытталған тәсіл - естімейтін білім алушылардың оқу үдерісін дараландыру, тұлғаны үйлесімді қалыптастыру мен жан-жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-ерік сферасын, психикалық процестерді дамытудан тұрады.

12. Бағдарламаны жүзеге асыруда қарым-қатынас тәсілі - сөйлеу тілін қарым-қатынас құралы ретінде игеру және білім алушылардың әртүрлі тілдік жағдаяттарда еркін бағдарлауы, арнайы терминологияны білуге және қолдануға үйретуге арналған.

13. Осы қағидаларды жүзеге асыру үшін қажет:

1) барлық сөйлеу тілінің дағдыларын дамыту;

2) естімейтін білім алушылардың барлық психикалық процестерінің дамуына ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді қолдану;

3) дактильді және ымдау сөйлеу тілі жаңа материалды түсіндіруде көмекші құрал ретінде қолданылады;

4) вариативті және инвариантты компоненттермен пәнаралық байланысты қамтамасыз ету.

14. Оқу бағдарламасын іске асыру барысында ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, арнайы жабдықтар мен оқу-әдістемелік құралдар қолданылады:

- 1) интерактивті және проекциялық жабдықтар (проектор, интерактивті тақта);
- 2) арнайы техникалық және компенсаторлық оқу құралдары (фронтальды оқу іс-әрекетіне арналған дыбысты күшейтетін стационарлық құрал, айтылым экраны, жеке есту құралдары, мультимедиялық компьютерлік сынып);
- 3) интернет желісіне ақпараттық және білім беру ресурстарына шектеусіз қол жетімділік;
- 4) интерактивті шығармашылық шеберханалары.

3-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:
 - 1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
 - 2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;
16. Бағдарламаның мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:
 - 1) "Көрнекі өнер" бөлімі;
 - 2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі;
 - 3) "Дизайн және технология" бөлімі;
 - 4) "Үй мәдениеті" бөлімі;
 - 5) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі.
18. "Көрнекі өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) классикалық және заманауи өнер;
 - 2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;
 - 3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;
 - 4) сандық өнер (фотосуреттер, анимация, медиа құралдары);
 - 5) бейнелеу (көрнекі) өнерінің айрықша құралдары;
 - 7) көркем материалдармен және техникалармен тәжірибе жүргізу.
17. "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) Қазақстандық және басқа да халықтардың сәндік-қолданбалы өнерінің негізгі түрлері мен ерекшеліктері;
 - 2) сәндік-қолданбалы өнер материалдары, құралдары және технологиялары;
 - 3) ұлттық ою-өрнек;
 - 4) интерьерді сәндік безендіру.
18. "Дизайн және технология" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
(ұлдар):
 - 1) негізгі құрылымдық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
 - 2) материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
 - 3) материалдарды әр түрлі тәсілдермен өңдеу;
 - 4) әр түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;
 - 5) ұлттық тұрмыстық бұйымдарды жасау технологиясы;
 - 6) әлемдік және қазақ сәулет өнері ескерткіштері;
 - 7) пішіндеу;
 - 8) интерьер дизайн;
 - 9) робототехника, көлік құралдарын модельдеу.
19. "Дизайн және технология" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды
(қыздар):
 - 1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
 - 2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
 - 3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;
 - 4) тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдардың дизайны;
 - 5) сән индустриясы, стилі мен имиджі, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы.
20. "Үй мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды (ұлдар):
 - 1) үй экологиясы;
 - 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл шаруашылығы, ландшафтық дизайн негіздері;
 - 3) электр энергиясының көздері, электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу туралы жалпы ақпарат;
 - 4) жөндеу-тұрмыстық жұмыстар, интерьерді ұйымдастыру және орналастыру.
21. "Үй мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды (қыздар):
 - 1) жеке гигиена, үй экологиясы;
 - 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл шаруашылығы, ландшафтық дизайн негіздері;
 - 3) киімді күту және сақтау.
22. "Тамақтану мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) дұрыс тамақтану негіздері;
 - 2) үстел басында өзін-өзі ұстау ережелері, дастархан жайу;
 - 3) тамақ дайындау технологиясы;
 - 4) әлемдік тағамдар.
23. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):
 - 1) "Көрнекі өнер" бөлімі: Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы. Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.
 - 2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктер. Қазақстанның қолданбалы өнері. Сәндік-қолданбалы өнерге арналған материалдармен және құралдармен танысу. Әр түрлі материалдардан

жасалған сәндік бұйым. Әр түрлі материалдардан сәндік бұйымдар жасау. Тоқыма өнері. Тоқу түрлері. Көркем тоқуға арналған материалдармен және құралдармен танысу. Бұйым тоқу. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен қондырғылар. Көркем кесу. Идеяларды дамыту. Көркем кесуге арналған материалдарды таңдау және дайындау. Сыртқы және ішкі контур бойымен қисық сызықты бұйымдарды көркемдік кесу. Сымнан бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың фигуралары). Материалды дайындау. Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері). Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптардың дизайны. Музыкалық (ұрмалы шу) аспап жасау. Жұмыс презентациясы.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі: дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі: электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен (аккумулятор, гальваникалық элементтер) тәжірибелер. Тұрмыстық жөндеу жұмыстары. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.

24. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі: Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру. Жұмыс презентациясы.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Қазақ халқының зергерлік бұйымдарымен танысу. Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Зергерлік бұйымдарды жасауға арналған материалдар мен құралдарды таңдау. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары. Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың эскизін әзірлеу. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар. Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері (өзіндік зерттеу). Роботты құру үшін эскиз жасау. Роботты жасау үшін материалдарды дайындау. Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау. РКөлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер (өз бетінше зерттеу). Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау. Көлік құралының моделін жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу. Жұмыс презентациясы.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі: қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі: Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері. Батареямен жұмыс жасайтын шамдар жасау. Қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарын қолданатын тұрмыстық жөндеу жұмыстары. Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

25. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі. Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Өуе перспективасы. Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Ою-өрнектің түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері). Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу. Көркем кестемен бұйымды безендіру. Тоқыма өнері. Тоқудың түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Бұйым тоқу. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар. Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымы). Дизайн, киімді пішіндеу (қағаз, мата). Костюм жасау (мини-манекен немесе қуыршақ үшін). Тоқыма мозайка техникасын қолдана отырып тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру. Ас үй жабдықтары. Ас әзірлеуге арналған ыдыс, құралдар мен керек-жарақтар. Ас әзірлеу құралдары мен құрылғыларының мүмкіндіктерін зерттеу. Бутербродтар мен сусындар жасау технологиясы. Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Жеке гигиена, жеке күтім. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.

26. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі. Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау. Жұмыс презентациясы.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Тоқыма өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Ілмекпен әр түрлі бұйымдарды тоқу (майлық, қол сөмкесі, ұялы телефонның қабы). Тоқу. Тоқыма біздері, олардың түрлері. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Тоқыма біздерімен әр түрлі бұйымдарды тоқу (бөкебай, орамал, ұялы телефонның қабы). Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тоқыма материалдарынан бұйым жасау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды дамыту. Эскиз. Әр түрлі тоқыма материалдарының текстуралары мен түстерін зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау. Бұйым жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Үй тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй ыдыстары). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі. Бұйымды жасау. Бөлшектерді қиып алу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Бұйымды безендіру. Жұмыс презентациясы.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері. Жартылай фабрикаттардан тамақ дайындау технологиясы. Жылдам пісіру технологиясы. Десерттерді дайындау технологиясы.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Гигиеналық ережелер. Үй-жайларды дымқыл және химиялық тазалау. Киім мен аяқ киімді күту, сақтау. Сәндік гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

27. "Көркем еңбек" оқу бағдарламасының 5-6 сыныптардағы мазмұны одан әрі әлеуметтену үшін қажетті шығармашылық іс-әрекет процесінде базалық білім мен практикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған оқыту мақсаттары жүйесінің үш бөліміне бағынады.

28. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлем туралы білім мен түсінік;
- 2) тарихты, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс;
- 4) шығармашылық процесті жоспарлау;
- 5) дизайнды өңдеу тапсырмаларымен жұмыс жасау;
- 6) материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы.

29. "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құру технологиялары;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін сақтау.

30. "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық жұмыстардың презентациясы;
- 2) идеяларды талдау және бағалау;
- 3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау;
- 4) жұмысты бейімдеу және жетілдіру.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

32. Бөлімдер бойынша әр сыныпқа күтілетін нәтижелер:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

1- кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5–сынып	6-сынып
1.1 Қоршаған әлем туралы білім мен түсінік	5.1.1.1 ұлдар/қыздар қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу	6.1.1.1 ұлдар/қыздар қоршаған әлемдегі объектілердің визуалды сипаттамалары туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
1.2 Тарихты, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	5.1.2.1 ұлдар/қыздар қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау	6.1.2.1 ұлдар/қыздар қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
1.3 Зерттеу көздері	5.1.3.1 ұлдар/қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс	6.1.3.1 ұлдар/қыздар мұғалімнің көмегімен зерттеу идеялары мен шығармашылық идеяларын дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану
1.4 Шығармашылық процесті жоспарлау	5.1.4.1 ұлдар/қыздар шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру	6.1.4.1 ұлдар/қыздар әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 ұлдар/қыздар

		жоба әрекеті үшін материалдық шығындарды анықтау
1.5 Дизайнды өңдеу тапсырмаларымен жұмыс жасау (эскиз)	5.1.5.1 ұлдар/қыздар композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау	6.1.5.1 ұлдар/қыздар композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау
	5.1.5.2 ұлдар/қыздар шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау	6.1.5.2 ұлдар/қыздар шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер жасау
1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы	5.1.6.1 ұлдар ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып, материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын білу; 5.1.6.2 ұлдар/қыздар қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып, заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану; 5.1.6.3 қыздар тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау; 5.1.6.4 ұлдар/қыздар көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау	6.1.6.1 ұлдар материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.6.2 ұлдар/қыздар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қолдану тиімділігін анықтау; 6.1.6.3 қыздар тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен құрылымын білу және анықтау; 6.1.6.4 ұлдар/қыздар материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану

2) "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркем көрінісі	5.2.1.1 ұлдар/қыздар идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану	6.2.1.1 ұлдар/қыздар қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын анықтап, таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдеріні жеткізу
2.2 Құралдар мен жабдықтар	5.2.2.1 ұлдар табиғи және жасанды, құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және пайдалану;	6.2.2.1 ұлдар қозғалыстың берілу механизмдерін және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарының құрылымын сипаттау

	5.2.2.2 ұлдар ағаш өңдеу/слесарлық жұмыс үстелінің құрылғысын және қызметін түсіндіру; 5.2.2.1 қыздар тігін машинасының құрылғысын, жіптерді бұрау тәсілдерін, тігістерді білу және сипаттау; 5.2.2.2 қыздар киімді дымқыл-жылумен өңдеуге арналған жабдықты білу, сипаттау және қолдану	және анықтау, оларды құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге қолдану; 6.2.2.1 қыздар тігін машиналарын білу және реттеу; 6.2.2.2 қыздар киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды практикада қолдану
2.3 Құру технологиялары	5.2.3.1 ұлдар таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 ұлдар түрлі материалдардан қарапайым бұйым жасау; 5.2.3.1 қыздар тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 қыздар өртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.3 ұлдар/қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	6.2.3.1 ұлдар таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ұлдар ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау; 6.2.3.1 қыздар тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу жасау; 6.2.3.2 қыздар өртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.3.3 ұлдар/қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
2.4 Тамақтану мәдениеті	5.2.4.1 ұлдар/ қыздар дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін білу және сипаттау; 5.2.4.2 ұлдар/ қыздар - дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.2.4.3 қыздар тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін тексеру және анықтау; 5.2.4.4	6.2.4.1 ұлдар/ қыздар қазақ, өртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 ұлдар/ қыздар түрлі іс-шараларға дастарханды жаю және

	қыздар салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану	безендіру дағдылары мен білімін көрсету; 6.2.4.3 қыздар тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 қыздар әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктер мен керек-жарақтарды анықтау және таңдау
2.5 Үй мәдениеті	5.2.5.1 ұлдар/қыздар өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын білу және сипаттау; 5.2.5.2 ұлдар/қыздар өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.5.3 ұлдар электр энергиясының шыңу көздері туралы айту; 5.2.5.4 ұлдар электр монтаж құралдары мен электртехникалық арматуралардың қарапайым қызметін тізіп айту; 5.2.5.5 ұлдар электр тізбектерін қарапайым схема бойынша жинау және жасау 5.2.5.6 ұлдар интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар орындау; 5.2.5.3 қыздар жеке гигиена ережелерін білу және сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау; 5.2.5.4 қыздар шектеулі қолдаумен өзін-өзі күтуге арналған іс-әрекеттер мен өнімдерді таңдау және пайдалану	6.2.5.1 ұлдар/қыздар декоративті гүл дақылдарын өсіру технологиясын білу және сипаттау; 6.2.5.2 ұлдар/қыздар сәндік көгалдандыру мен гүл өсіруде көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.5.3 ұлдар электр схемасының шартты түрде графикалық белгіленуін білу; 6.2.5.4 ұлдар қарапайым электр тізбектерін есептей білу және ажырату; 6.2.5.5 ұлдар қарапайым схемалар бойынша бұйым жинау; 6.2.5.6 ұлдар интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қолмен жұмыс жасайтын құралдар мен құрылғыларды пайдаланып, ақауларды жою бойынша жөндеу жұмыстарын орындау; 6.2.5.3 қыздар үйге, құралдарға және тазалау құралдарына қойылатын гигиеналық талаптарды білу және сипаттау; 6.2.5.4 қыздар тазалау құралдары мен құрал-саймандарды таңдау және пайдалану; 6.2.5.5 қыздар маусымдық киім мен аяқ киімді күту және сақтау

		ережелерін білу және ұстану
2.6 Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін сақтау	5.2.6.1 ұлдар/қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.2.6.2 ұлдар/қыздар қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу	6.2.6.1 ұлдар/қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 6.2.6.2 ұлдар /қыздар қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстардың презентациясы	5.3.1.1 ұлдар /қыздар дайын жұмысты таныстыру (көрме)	6.3.1.1 ұлдар /қыздар дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	5.3.2.1 ұлдар /қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды сипаттау	6.3.2.1 ұлдар /қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	5.3.3.1 ұлдар /қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттау	6.3.3.1 ұлдар /қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді салыстыру
3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру	5.3.4.1 ұлдар /қыздар өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау	6.3.4.1 ұлдар /қыздар өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау

33. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем " пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің
5-6 -сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (естімейтіндер) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Көрнекі өнер	Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (тәсілдерді) сипаттау; 5.3.1.2 стационарлық және дыбыс күшейтетін жабдықтың көмегімен білім беру қызметіне қатысты есту-көрнекі сөйлеу материалын қабылдау
	Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Өуе перспективасы	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
	Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
	Пластикалық формалар өнері. Мүсін	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (тәсілдерді) сипаттау
	Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау;

		5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктер. Қазақстанның қолданбалы өнері	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 5.1.2.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту.
	Материалдар және құралдармен танысу	5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және пайдалану
	Өр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Идеяларды талқылау және дамыту. Эскиз	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Өр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Бұйым жасау	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау;
		5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану
		5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Тоқыма өнері. Тоқу түрлері. Көркем тоқуға арналған материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
Сәндік-қолданбалы өнер	Бұйым тоқу	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету 5.2.6.2 стационарлық және дыбыс күшейтетін жабдықтың көмегімен білім беру қызметіне қатысты есту-көрнекі сөйлеу материалын қабылдау
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып зерттеу; 5.1.6.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
	Құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол құралдары мен құрылғылар	5.2.2.2 ағаш өңдеу/слесарлық жұмыс үстелінің құрылғысын және қызметін түсіндіру; 5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын анықтау, сипаттау және пайдалану;

	5.2.6.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс істеу)
Көркем кесу. Идеяларды дамыту. Материалды таңдау және дайындау	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер); 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру; 5.1.4.2 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
Сыртқы және ішкі контур бойымен қисық сызықты бұйымдарды көркемдік кесу	5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету оның маңыздылығын түсіну және көрсету
Сымнан бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың фигуралары). Материалды дайындау. Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері). Материалды таңдау. Құралдар мен кондырғылар	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.5.3 оқылған материал негізінде сөздік қорын байыту
Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері)	5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптардың дизайны. Музыкалық (ұрмалы шу) аспап жасау	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер); 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптардың дизайны. Музыкалық аспап жасау	5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету;

		5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру	5.2.4.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін білу және сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану)
Үй мәдениеті	Электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибелер	5.2.5.3 электр энергиясының шығу көздері туралы айту; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.2.5.4 электр монтаж құралдары мен электртехникалық арматуралардың қарапайым қызметін тізіп айту; 5.2.5.5 тұрақты ток көздерін қолдана отырып қарапайым бұйымдарды жинау
	Тұрмыстық жөндеу жұмыстары	5.2.5.6 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жоюға арналған қарапайым жөндеу операцияларын орындау
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын білу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

2) 6 -сынып (ұлдар)

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Көрнекі өнер	Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, колөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет)	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану;

		6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау
	Портреттегі түс. Орындау техникасы	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) білуі мен түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс)	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын анықтап, таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдерін жеткізу; 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау
	Жұмыс презентациясы	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазақ халқының зергерлік бұйымдарымен танысу	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету

	Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) білуі мен түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау
	Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың эскизін әзірлеу	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын анықтап, таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдерін жеткізу
	Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар	6.2.2.1 қозғалыс беру механизмдерін және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдары құрылғысын сипаттау және анықтау, оларды құрылымдық, табиғи

		және жасанды материалдарды өңдеуге қолдану; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс)
	Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың шығу тарихы және түрлері	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) пәндік терминологияны қолдана отырып салыстыру
	Роботты құру. Эскиз. Материалдарды таңдау	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды өз тәжірибесі мен біліміне негізделе орындау; 6.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау
	Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау	6.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Көлік түрлері туралы жалпы мәліметтер	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану
	Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің

		дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды өз тәжірибесі мен біліміне негізделе орындау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Көлік құралдарын жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу	6.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау
	Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері	6.2.4.1 қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және дастархан жаю бойынша білімі мен практикалық дағдыларын көрсету
Үй мәдениеті	Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері	6.2.5.3 электр тізбегі элементтерінің әдеттегі графикалық белгілеулерін зерттеу, анықтау және жүргізу; 6.2.5.4 қарапайым электр тізбектерін есептей білу және ажырату
	Батареямен жұмыс жасайтын шамдар жасау	6.2.5.5 электр тізбектерін қарапайым схема бойынша жинау және жасау
	Қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарын қолданатын тұрмыстық жөндеу жұмыстары	6.2.5.6 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдары мен құралдарды пайдаланып, ақауларды жою бойынша операциялар орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Сәндік гүл мәдениеттері. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 декоративті және гүлді дақылдарды өсіру технологиясын білу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік көгалдандыру және гүл өсіру бойынша көктемгі жұмыстарды орындау (топырақты өңдеу, зиянкестермен күрес, себу және отырғызу);

		6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
3) 5-сынып (қыздар) 3 -кесте		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Көрнекі өнер	Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзіңіздің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттау
	Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Перспективасы	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі,

		пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
	Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
	Пластикалық формалар өнері. Мүсін	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын зерттеу және анықтау (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы); 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзіңіздің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді сипаттау
	Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы -сыныпқа таныстыру
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Ою-өрнектің түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері)	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау
	Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу.	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер

	Эскизді әзірлеу.	туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Көркем кестемен бұйымды безендіру	5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Тоқыма өнері. Тоқудың түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып тану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру
	Бұйым тоқу	5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы -сыныпқа таныстыру (көрме)
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау
	Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар	5.2.2.1 тігін машинасының құрылғысын, жіптерді бұрау тәсілдерін, тігістерді білу және сипаттау; 5.2.2.2 тігін бұйымдарын дымқыл -жылумен өңдеуге арналған жабдықты (үтіккі)

	білу, сипаттау және пайдалану; 5.2.6.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс істеу)
Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымы)	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін білу және сипаттау
Дизайн, киімді пішіндеу (қағаз, мата). Костюм жасау (мини-манекен немесе қуыршақ үшін)	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.2.3.1 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
Тоқыма мозайка техникасын қолдана отырып тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру
Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	5.2.3.1 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың

		ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс презентациясы	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы -сыныпқа таныстыру; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру	5.2.4.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін білу және сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау
	Ас үй жабдықтары. Ас әзірлеуге арналған ыдыс, құралдар мен керек-жарақтар. Ас әзірлеу құралдары мен құрылғыларының мүмкіндіктерін зерттеу	5.2.4.3 тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін зерттеу және анықтау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 5.2.6.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу(жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Бутербродтар мен сусындар жасау технологиясы	5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау; 5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы -сыныпқа таныстыру
	Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы	5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау;

		5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы -сыныпқа таныстыру
Үй мәдениеті	Жеке гигиена, жеке күтім	5.2.5.3 жеке гигиена ережелерін білу және сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау; 5.2.5.4 шектеулі қолдаумен өзін-өзі күтуге арналған іс-әрекеттер мен өнімдерді таңдау және пайдалану
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын білу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

4) 6-сынып (қыздар)
4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Көрнекі өнер	Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет)	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын анықтап, таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдерін жеткізу; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау;
	Портреттегі түс. Орындау техникасы	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) білуі мен түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету

	театры, саусақ куыршақтары, қамыс)	
	Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау
	Жұмыс презентациясы	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Тоқыма өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Ілмекпен әр түрлі бұйымдарды тоқу (майлық, қол сөмкесі, ұялы телефонның қабы)	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Бізбен тоқу. Тоқыма біздің түрлері. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Бізбен тоқу (бөкебай, орамал, ұялы телефонның қабы)	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме); 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Тоқыма материалдарынан бұйым жасау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды дамыту. Эскиз	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды өз тәжірибесі мен біліміне негізделе орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау
	Әр түрлі тоқыма материалдарының текстуралары мен түстерін зерттеу. Материалдарды,	6.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен құрылымын зерттеу және анықтау; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау;

	құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау	6.2.2.1 тігін машиналарын білу және реттеу
	Өнімді құру. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу	6.2.2.2 киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу жасау; 6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс)
	Үй тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй ыдыстары). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша өз тәжірибесі мен біліміне негізделе тапсырмаларды орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Бұйымды жасау. Бөлшектерді қиып алу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Бұйымды безендіру	6.2.2.2 киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін білу, сипаттау және оларды практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу жасау; 6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс)
	Жұмыс презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме); 6.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) пәндік терминологияны қолдана отырып салыстыру
4-тоқсан		
Тамақтану мәдениеті	қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері	6.2.4.1 қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және дастархан жаю бойынша білімі мен практикалық дағдыларын көрсету
	Жартылай фабрикаттардан тамақ дайындау технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау
	Тағамды жылдам пісіру технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану;

		6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау
	Десерттерді дайындау технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану ; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау; 6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
	Үй мәдениеті	Гигиеналық ережелер. Үй-жайларды дымқыл және құрғақ тазалау 6.2.5.3 үйге, құралдарға және тазалау құралдарына қойылатын гигиеналық талаптарды білу және сипаттау; 6.2.5.4 шектеулі қолдау кезінде тазалау құралдары мен құрал-саймандарды таңдау және пайдалану Киім мен аяқ киімді күту, сақтау 6.2.5.5 шектеулі қолдау кезінде маусымдық киім мен аяқ киімді күту және сақтау ережелерін білу және ұстану Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар 6.2.5.1 декоративті және гүлді дақылдарды өсіру технологиясын білу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік көгалдандыру және гүл өсіру бойынша көктемгі жұмыстарды орындау (топырақты өңдеу, зиян-кестермен күрес, себу және отырғызу); 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
10-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 647-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 – сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 – сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6 - тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты - есту қабілеті бұзылған білім алушыларда өнер және еңбек технологиялары саласында білім қалыптастыру, өнер саласында практикалық дағдыларды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

- 1) білімді дамыту, қоршаған әлемде өнерді, дизайн мен технологияны саналы қабылдауды қалыптастыру;
- 2) Қазақстан және әлем халықтарының көркем-мәдени мұрасын зерделеу;
- 3) технологиялық дағдыларды, шығармашылық идеяларды өнер мен дизайнның мәнерлі құралдарымен беру дағдыларын дамыту;
- 4) объектілерді зерттеу, құру, талдау, көркемдік трансформациялау процесінде білім алушылардың шығармашылық және сыни ойлауын дамыту;
- 5) оқу қызметінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану тәжірибесін меңгеру (зерттеу, идеяларды шығармашылықпен іске асыру, жұмыстарды таныстыру);
- 6) әртүрлі ресурстар мен ақпарат көздерін олардың жұмыс нәтижелері үшін маңызын түсіне отырып зерттеу және қолдану;
- 7) эстетикалық, еңбек, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбие беру және адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру.

8) уақытты, материалдардың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз қызметін өз бетінше жоспарлау қабілетін дамыту;

9) оқу міндеттеріне қол жеткізу үшін бірлескен қызметті ұйымдастыру тәжірибесін алу (жеке, жұптық және топтық жұмыс).

4. Түзете-дамыту міндеттері:

- 1) сөйлеу мәдениетін дамыту, білімді функционалдық қолдану, коммуникацияның әртүрлі тәсілдері, проблемаларды шешу және шешімдер қабылдау, сөйлеу дағдыларын және дыбысты дұрыс айтуды жетілдіру;
- 2) есту қабілеті зақымданған білім алушыларды арнайы оқытуды сапалы дараландыру мүмкіндіктерін кеңейту;
- 3) жеке қасиеттерді дамыту (жауапкершілік, табандылық, бастамашылық, шыдамдылық, ұқыптылық)

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. "Технология" пәнін оқыту кезінде есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушылар шығармашылық туралы кеңейтілген білім алады, әрекет өнімдерін тәжірибеде қолдана білуге, мүмкіндікті жүзеге асыра білуге үйренеді.

6. Курсты меңгеру үшін теориялық және практикалық тапсырмалар мен жаттығулар (шығармашылық жоба жасау, бұйымдарға арналған дайындамалар) бөлінеді.

7. Бағдарлама шығармашылық жобаларды орындауды, қажетті заттарды жасауды, қызмет өнімдерін көрсетуді, олардың шығармашылық қабілеттерін жүзеге асыруды, тақырыпқа деген қызығушылықты дамытуды, сонымен қатар есте сақтау, ойлау, қозғалыс белсенділігі мен сөйлеуді тиімді түзетуді қамтиды.

8. Оқу процесінде бірқатар ерекшеліктерді ескеру қажет:

- 1) әрбір білім алушының есту қабілетінің болмауы немесе қалдығы әртүрлі;
- 2) қарапайым психикалық операциялардың басым болуы;
- 3) механикалық есте сақтаудың басым болуы;
- 4) сөздік қорын шектеу, айтылу ақаулары, пассивті сөздіктің белсендіден басым болуы.

9. Бағдарлама бойынша есту қабілеті бұзылған білім алушыларды оқытудың негізгі қағидаттары: қолжетімділік, жеке жұмыс жасау, тиімділік және коммуникативтілік.

10. Оқытудағы қолжетімділік материалдың қолжетімділігінен және оны білім алушылардың түсінуінен тұрады, дайын өнімді дайындаумен практикалық іс-әрекеттерді орындай білу қабілеті.

11. Есту қабілеті бұзылған оқушымен жеке жұмыс жасау - оқу процесін дараландыру, жеке тұлғаны үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеу, эмоционалды-ерік күшін, психикалық процестерді дамытумен бекітіледі.

12. Оқытудағы коммуникативті тәсіл қарым-қатынас құралы ретінде тілді меңгеруден тұрады және оқушыларды әртүрлі тілдік жағдайларда еркін әрекет ете білуге, арнайы терминологияны білуге және қолдануға үйретуге арналған.

13. Осы қағидаттарды іске асыру үшін:

1) сөйлеудің барлық түрлерінің дағдыларын дамыту;

2) есту қабілеті зақымданған білім алушылардың психикалық процестерінің дамуына ықпал ететін әдістер мен тәсілдерді теория мен практикада қолдану;

3) жаңа материалды түсіндіруде көмекші құрал ретінде дактильді және ымдау тілі қолданылады;

4) вариативті және инвариативті компоненттер заттарымен пәнаралық байланысты қамтамасыз ету.

14. Оқу бағдарламасын жүзеге асыру процесінде мектепті ақпараттық – коммуникациялық технологиялармен жабдықтауды көздейтін арнайы жабдыктармен оқытудағы көмекші құралдар қолданылады:

1) интерактивті және проекциялық жабдыктар (проектор, интерактивті тақта);

2) оқытудың арнайы техникалық және компенсаторлық құралдары (фронтальды оқу қызметін қамтамасыз етуге арналған стационарлық дыбыс күшейткіш жабдық, айтылу экраны, жеке есту аппараттары, мультимедиялық компьютерлік сынып);

3) интернет желісінің ақпараттық-білім беру ресурстарына шектеусіз қол жеткізу;

4) интерактивті шығармашылық шеберханалар.

2-тарау. "Технология" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Технология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 8 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 3) 9 – сыныпта-аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 10 – сыныпта-аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

16. Бағдарлама мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

1) "Бейнелеу өнері" бөлімі;

2) "Сәндік-қолданбалы шығармашылық" бөлімі;

3) "Дизайн және технология" бөлімі;

4) "Үй мәдениеті" бөлімі;

5) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі.

17. "Бейнелеу өнері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) классикалық және заманауи өнер.

2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;

3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;

4) сәндік өнер (фотография, анимация, медиа құралдар);

5) бейнелеу (бейнелеу) өнерінің мәнерлі құралдары;

7) көркем материалдармен және техникалармен тәжірибе жасау.

18. "Сәндік-қолданбалы шығармашылық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Сәндік-қолданбалы өнердің негізгі нысандары мен ерекшеліктері, Қазақстан мен басқа халықтардың қолданбалы өнері;

2) Сәндік-қолданбалы өнер материалдары, құралдары мен технологиялары;

3) ұлттық ою-өрнек;

4) интерьерді декоративтік безендіру.өөөөө;

19. "Дизайн және технология" (ұлдар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) негізгі конструкциялық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;

3) материалдарды әртүрлі тәсілдермен өңдеу;

4) әр түрлі материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) ұлттық тұрмыстық заттарды дайындау технологиясы;

6) әлемдік және қазақстандық сәулет ескерткіштері;

7) макеттеу;

8) интерьер дизайн;

9) робототехника, көлік құралдарын модельдеу.

20. "Дизайн және технология" (қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;

2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;

3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;

4) тоқыма материалдардан жасалған бұйымдардың дизайны;

5) сән индустриясы, стиль және бейне, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы.

21. "Үй мәдениеті" (ұлдар) бөлімінің мазмұны мыналарды қамтиды:

- 1) тұрғын үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;
- 3) электр энергиясының көздері туралы жалпы мәліметтер, электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу;

4) тұрмыстық-жөндеу жұмыстары, интерьерді ұйымдастыру және жоспарлау.

22. "Үй мәдениеті" (қыздар) бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы;
- 2) өсімдік шаруашылығы, сәндік гүл өсіру, ландшафтық дизайн негіздері;
- 3) киімді күту және сақтау.

23. "Тамақтану мәдениеті" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дұрыс тамақтану негіздері;
- 2) дастарқан басында өзін-өзі ұстау ережелері, дастарқан дайындау ;
- 3) тағам дайындау технологиясы;
- 4) әлем халықтарының тағамдары.

24. 7-сыныпқа арналған "Технология" (ұлдар) оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейнелеу өнері" бөлімі: заманауи техникалар және өнердегі ғылымның жетістіктері. Табиғаттың шағын суреттері. Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, инсталляция және т.б.). Қазақстанның заманауи суретшілері. Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында). Көрменің презентациясы және оны ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: пирография өнерімен танысу. Көркемдік күйдіру әдістері мен техникасы. Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау. Бұйымдарды көркем күйдіру. Безендіру. Көрменің презентациясы және оны ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: ағашты өңдеуге арналған жабдық. Ағашты механикалық өңдеу кезінде жұмысты ұйымдастыру. Ағаштан жасалған бұйымдарды жасау. Бұйымдардың дизайны. Материалды таңдау және дайындау. Бұйымдарды жасау. Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымдарды безендіру (декарирование). Көрмені ұйымдастыру.

4) "Үй мәдениеті" бөлімі: ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техника мен жабдықтар. Электр арматурасын және тұрмыстық аспаптарды жөндеу. Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі микроклимат.

25. 8-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Мозаика өнері. Мозаика түрлері мен әдістері. Эскиз және материалды таңдау. Мозаикалық панноларға негіз дайындау. Мозаикалық панноларды орындау. Көркем безендіру және жұмыстарды таныстыру.

2) "Дизайн және технология" бөлімі: қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу. Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) жасау материалдары мен техникаларын зерттеу. Идеяны талқылау және эскизді әзірлеу (торсық, дөңгелек үстел). Жұмыс процесін жоспарлау. Материалдарды өңдеу. Бұйымдар жасау. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: үстел ойындары. Пайда болу тарихы. Үстел ойынының тұжырымдамасы. Үстел ойындарын әзірлеу. Графикалық құжаттама. Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру. Ойынды тестілеу. Сауалнама және ақпарат жинау. Жұмыстың презентациясы.

4) "Үй мәдениеті" бөлімі: агротехнологияны дамытудағы ғылымның рөлі (өз бетімен зерттеу). Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау. Үй-жайларды жөндеуге арналған заманауи материалдар мен құралдар (практикалық жұмыс).

26. 9-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: заманауи интерьерлердегі сәндік бұйым. Сәндік интерьер заттарын (шам, сәндік сағаттар) жасау әдістері мен техникаларын зерттеу. Идеяны талқылау және дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау. Сәндік интерьер заттарын жасау. Жұмыстың презентациясы.

2) "Дизайн және технология" бөлімі: сәулет жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман). Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары). Сәулет объектісінің макетін жасау үшін материалдарды таңдау және анықтау. Сәулет объектісінің (үй, ғимарат) макетін дайындау.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: Жиһаз және интерьер заттарын өндіру. Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды дайындау. Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік. Бұйымдар жасау. Өрлеу. Жұмыстың презентациясы.

4) "Үй мәдениеті" бөлімі: интерьердегі, экстерьердегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау. Интерьердегі жарықтандыру. Табиғи және жасанды жарықтандыру. Жарықтандыру жобасын әзірлеу. Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік).

27. 10-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: заманауи интерьерлердегі сәндік бұйым. Декоративтік интерьер заттарын (салпыншақтар, фоторамкалар, құмыралар) дайындау тәсілдері мен техникаларын зерделер. Идеяны талқылау және дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау. Сәндік интерьер заттарын жасау. Жұмыстың презентациясы.

2) "Дизайн және технология" бөлімі: сәулет жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман) шет елдер. Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары). Сәулет объектісінің макетін жасау үшін материалдарды таңдау және анықтау. Сәулет объектісінің макетін дайындау (саябақ, спорт орталығы).

3) "Дизайн және технология" бөлімі: Жиһаз және интерьер заттарын өндіру. Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (пуфтар, комодтар, шкафтар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды дайындау. Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік. Бұйымдар жасау. Өрлеу. Жұмыстың презентациясы.

28. 7-сыныптың "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) "Бейнелеу өнері" бөлімі. Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың шағын суреттері. Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, орнату). Қазақстанның заманауи суретшілері. Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық (шығармашылық) жұмыс (2D немесе 3D форматында). Көрменің презентациясы және оны ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Көркем сурет (батик, гжель, хохлома). Әшекейлеу түрлері. Кескіндеме әдістері мен әдістері. Көркем сурет материалдары мен жабдықтары. Көркем сурет үшін эскиз жасау. Көркем сурет салуға арналған материалдар мен құралдарды дайындау. Көркем сурет салу. Декорлау. Безендіру. Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тігін бұйымдарын (киім, аксессуарлар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (түрлендіру) және безендіру. Трансформация идеяларын әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Жинақ жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу. Бұйымдарды декорлау. Жұмыстың презентациясы (сән көрсетілімі).

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. Қазақтың ұлттық тағамдары. Әлем халықтарының тағамдары (өз бетімен зерттеу). Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже).

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Тұрмыстық техниканы таңдау. Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері. Өсімдік безендіру және интерьер элементі ретінде.

29. 8-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу) халық шығармашылығының түрлері. Материалдар мен жабдықтар. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру. Жұмыстың презентациясы. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Дизайн және технология" бөлімі. Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы. Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше). Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Декорирование. Жұмыстың презентациясы.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Ұлттық пішімге негізделген киім үлгісінің дизайны (тұтас пішілген жең). Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау. Ұлттық пішім негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Бұйымдарды декорлау.

4) "Үй мәдениеті" бөлімі. Интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D, 3D форматында). Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Интерьерге арналған сәндік 2D, 3D өнімдерін жасау. Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі. Медицинадағы өсімдіктер, фитотерапия және косметология.

30. 9-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Қазіргі кілемдер. Сапалы кілем жасауға арналған құрал жабдықтар және материалдар. Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру. Жұмыстың презентациясы. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Дизайн және технология" бөлімі. Сәннің заманауи стильдері (өз бетімен зерттеу). "Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Өз имиджін құру. Идеяларды әзірлеу. Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау. Өзіңіздің имиджіңіз үшін киім-кешек, аксессуарлар жиынтығын жасау эксперименті. Жұмыстың презентациясы (сән көрсетілімі).

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Қарапайым геометриялық пішіндердің "Fast cloth" сәнді киімінің дизайны (пончо, кейп, туника). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың презентациясы (сән көрсетілімі).

4) "Үй мәдениеті" бөлімі. Интерьердегі, сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау (эскиз). Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Мерекелерге арналған интерьер дизайны. Шығармашылық идеяларды визуализациялау (эскиз). Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру.

31. 10-сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар).

1) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Мереке күндеріне арналған киім үлгілері (қыз ұзату, той). Бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау. Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру. Жұмыстың презентациясы. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Дизайн және технология" бөлімі. Сәннің заманауи стильдері (өз бетімен зерттеу). Өзіңіздің және сыныптасыңыздың бейнесін жасау. Идеяларды әзірлеу. Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау. Өз имиджінің киім-кешек, аксессуарлар жиынтығын жасау эксперименті. Жұмыстың презентациясы.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Қарапайым геометриялық пішіндердің "Fast cloth" сәнді киімінің дизайны (пончо, кейп, туника). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі. Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау. Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу. Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың презентациясы (сән көрсетілімі).

4) "Үй мәдениеті" бөлімі. Интерьердегі, сыртқы көріністегі ландшафт элементтері. Шығармашылық идеяларды визуализациялау (эскиз). Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Мерекелерге арналған интерьер дизайны. Шығармашылық идеяларды визуализациялау (эскиз). Материалдар мен жабдықтарды (құрал-саймандарды) дайындау. Шығармашылық идеяларды жүзеге асыру.

32. "Технология" оқу пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны шығармашылық қызмет процесінде негізгі білім мен практикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған оқыту мақсаттары жүйесінің үш бөліміне бағынады.

33. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) қоршаған әлемді білу және түсіну;
- 2) тарих, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну;
- 3) ақпарат көздерімен жұмыс істеу;
- 4) шығармашылық қызмет процесін жоспарлау;
- 5) дизайн әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс;
- 6) материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы.

34. "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі мынадай кіші бөлімдерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) құру технологиясы;
- 4) тамақтану мәдениеті;

- 5) үй мәдениеті;
6) қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы қағидаларын сақтау.
35. "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:
1) шығармашылық жұмыстардың презентациясы;
2) идеяларды талдау және бағалау;
3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау;
4) жұмысты бейімдеу және жетілдіру.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

36. Бағдарламада оқыту мақсаттары әр сыныпқа кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы: 7.2.1.4 кодында "7" – сынып, "2.1" – бөлім және кіші бөлім, "4" – оқу мақсатының нөмірленуі.

37. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

- 1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

1-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары			
	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
1.1 Қоршаған әлемді білу және түсіну	7.1.1.1 Ұлдар/ Қыздар қоршаған әлем элементтерінің визуалды сипаттамаларын білу	8.1.1.1 Ұлдар/ Қыздар көрнекі құралдарды ажырату қоршаған әлем элементтерінің сипаттау	9.1.1.1 Ұлдар/ Қыздар визуалды анықтау қоршаған әлем элементтерінің сипаттау	10.1.1.1 Ұлдар/ Қыздар көрнекі түсіндіру қоршаған әлем элементтерінің сипаттау
1.2 Тарих, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	7.1.2.1 Ұлдар/ Қыздар тарихи және мәдени шығу тегі өнер, қолөнер және дизайн ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және сипаттау	8.1.2.1 Ұлдар/ Қыздар әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну	9.1.2.1 Ұлдар/ Қыздар әр түрлі тарихи және мәдени шығу тегі бар өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру	10.1.2.1 Ұлдар/ Қыздар әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді талдау
1.3 Зерттеу көздері	7.1.3.1 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын тандау	8.1.3.1 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін өздігінен таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану	9.1.3.1 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану	10.1.3.1 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
1.4 Шығармашылық қызмет процесін жоспарлау	7.1.4.1 Ұлдар/ Қыздар алынған білім мен тәжірибені қолдана отырып, болашақ әрекеттеріңізді анықтай отырып, шығармашылық белсенділікті жоспарлау; 7.1.4.2 Ұлдар/ Қыздар бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау	8.1.4.1 Ұлдар/ Қыздар алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін егжей-тегжейлі сипаттай отырып, шығармашылық іс-әрекетті жоспарлау; 8.1.4.2 Ұлдар/ Қыздар зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау	9.1.4.1 Ұлдар/ Қыздар жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау; 9.1.4.2 Ұлдар/ Қыздар пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың	10.1.4.1 Ұлдар/ Қыздар жұмысты орындаудың дәйектілігі мен ұтымды әдісін анықтай отырып, шығармашылық әрекетті жоспарлау; 10.1.4.2 Ұлдар/ Қыздар пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың нарықтарын талдау

			нарықтарын талдау	
1.5 Дизайн (эскиз) әзірлеу бойынша тапсырмалармен жұмыс)	7.1.5.1 Ұлдар/ Қыздар сәйкес объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау және эстетикалық талаптарға сәйкес; 7.1.5.2 Ұлдар/ Қыздар әр түрлі графикалық құралдарды қолдана отырып, эскиздерді орындау және өнімді жасау үшін графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу	8.1.5.1 Ұлдар/ Қыздар функционалдық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 Ұлдар/ Қыздар бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу	9.1.5.1 Ұлдар/ Қыздар күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді қорытындылау; 9.1.5.2 Ұлдар/ Қыздар графиканың әртүрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу	10.1.5.1 Ұлдар/ Қыздар күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін білімді қорытындылау; 10.1.5.2 Ұлдар/ Қыздар өздігінен немесе мұғалімнің көмегімен графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы орындау
1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы	7.1.6.1 Ұлдар жобаланатын объектілерді дайындау кезінде материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру; 7.1.6.2 Ұлдар/ Қыздар бірқатар материалдарды тану және оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және қолдануға болатындығын анықтау; 7.1.6.3 Қыздар фурнитура мен әрлеу материалдарының жіктелуін және сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру; 7.1.6.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру	8.1.6.1 Ұлдар анықтау және негіздеу ванна жобаланған объектінің қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, өңдеу және өңдеу әдістерін таңдайды; 8.1.6.2 Ұлдар/ Қыздар өнімді дайындау және әрлеу үшін заманауи және емес материалдарды өз бетінше таңдау; 8.1.6.3 Қыздар табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін зерттеу, анықтау және салыстыру; 8.1.6.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар кезінде түрлі техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру	9.1.6.1 Ұлдар жобаланатын объектінің қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, оларды өңдеу және өңдеу тәсілдерін анықтау және негізді таңдау; 9.1.6.2 Ұлдар/ Қыздар ұсынуға меншікті бұйымды дайындау және өңдеу процесінде материалдарды пайдаланудағы шешімдер мен тәсілдерін қолдану; 9.1.6.3 Қыздар трикотаж, тоқыма емес маталарды өз бетінше зерттеу, анықтау және бағалау; 9.1.6.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды	10.1.6.1 Ұлдар өз бетінше анықтау және негізді таңдау техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, өңдеу және өңдеу материалдары мен тәсілдері қолдану; 10.1.6.2 Ұлдар/ Қыздар ұсынуға меншікті бұйымды дайындау және өңдеу процесінде материалдарды пайдаланудағы шешімдер мен тәсілдерін қолдану; 10.1.6.3 Қыздар трикотаж, тоқылмаған жаймаларды, табиғи және жасанды былғары мен үлбірді өз бетінше зерттеу, анықтау және бағалау, фарнитура мен әрлеу материалдарына сипаттама беру; 10.1.6.4 Ұлдар/ Қыздар

			қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну	шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар әдістер мен көркем материалдарды қолдану бойынша жеке шешімдерді ұсыну

2) "Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау" бөлімі;
2-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары			
	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркемдік көрінісі	7.2.1.1 Ұлдар/ Қыздар коршаған әлемнің көрнекі элементтері мен экспрессивті құралдарды анықтау, таңдау және пайдалану, күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің экспрессивті құралдарын анықтау, таңдау және пайдалану	8.2.1.1 Ұлдар/ Қыздар өздігінен немесе мұғалімнің көмегімен күрделі шығармашылық идеяларды жеткізу үшін экспрессивті өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану	9.2.1.1 Ұлдар/ Қыздар мазмұнды және түпнұсқа туындыларды жасау үшін экспрессивті өнер құралдарын дербес қолдану	10.2.1.1 Ұлдар/ Қыздар мазмұнды және түпнұсқа туындыларды жасау үшін өнердің экспрессивті құралдарын өз бетінше анықтау және пайдалану
2.2 Құрал-саймандар мен жабдықтар	7.2.2.1 Ұлдар қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылымы мен жұмыс принципін сипаттау және оларға құрылымдық өңдеу операцияларын орындау;	8.2.2.1 Ұлдар қазіргі заманғы технологиялық машиналарда конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау	9.2.2.1 Ұлдар өзіңіз немесе мұғалімнің көмегімен материалдарды өңдеуге арналған заманауи технологиялық машиналарды анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.2.2 Ұлдар / Қыздар кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну	10.2.2.1 Ұлдар материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.2.2 Ұлдар / Қыздар кәсіпорындардағы өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	7.2.2.1 Қыздар тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою; 7.2.2.2 Қыздар - тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеуге арналған айлабұйымдарды анықтау, таңдау және қолдану	8.2.2.1 Қыздар тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (саңылаулы ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау үшін)	9.2.2.1 Қыздар заманауи тігін жабдықтарын білу және тігін машинасын қолдану; 9.2.2.3 Қыздар өз бетінше немесе мұғалімнің көмегімен тігін машиналарында (кесте, аппликация) күрделі операцияларды оқып, орындау)	10.2.2.1 Қыздар заманауи тігін жабдықтарын білу және тігін машинасын қолдану; 10.2.2.3 Қыздар тігін машиналарында (кесте тігу, аппликация, тігу) күрделі операцияларды өз бетінше оқып, орындайды)
2.3 Жасау технологиясы	7.2.3.1 Ұлдар функционалдық және эстетикалық қасиеттерін	8.2.3.1 әр түрлі құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, материалдарды	9.2.3.1 Ұлдар өнімді дайындау процесінде	10.2.3.1 Ұлдар өнімді дайындау процесінде

	жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және өнімді әрлеуді жүзеге асыру; 7.2.3.2 Ұлдар технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдарды дайындау нақтылық және дәлдік	өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 Ұлдар - дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдар жасау	материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 Ұлдар түрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау	материалдарды өңдеу мен әрлеудің оңтайлы әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 Ұлдар өз технологиялық құжаттамасына сәйкес әртүрлі техникаларды, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі бұйымдарды жасау
	7.2.3.1 Қыздар заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен түрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау	8.2.3.1 Қыздар анықтау және қолдану қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу және өңдеу әдістері; 8.2.3.2 Қыздар дербес әзірленген технологиялық құжаттама бойынша бұйымдар жасау	9.2.3.1 Қыздар өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу әдістерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 Қыздар дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдар жасау	10.2.3.1 Қыздар Өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу әдістерін анықтайды, таңдайды және қолданады; 10.2.3.2 Қыздар дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, бірегей бұйымдар жасау
	7.2.3.4 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану	8.2.3.3 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану	9.2.3.3 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану	9.2.3.3 Ұлдар/ Қыздар шығармашылық жұмыстар мен матадан, ағаштан, шыныдан, металдан жасалған бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
2.4 Тамақтану мәдениеті	7.2.4.1 Қыздар әлемнің әртүрлі халықтарының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау; 7.2.4.2 Қыздар ұлттық тағамдар мен әлемнің басқа халықтарының тағамдарын зерттеу және дайындау	8.2.4.1 Қыздар әлемнің әртүрлі халықтарының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру; 8.2.4.2 Қыздар ұлттық тағамдар мен әлемнің басқа халықтарының тағамдарын зерттеу және дайындау; 8.2.4.3 Қыздар әртүрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға	9.2.4.1 Қыздар әлемнің әртүрлі халықтарының тағамдарының ерекшеліктерін талдау, сипаттау және салыстыру; 9.2.4.2 Қыздар ұлттық тағамдар мен әлемнің басқа халықтарының тағамдарын зерттеу және дайындау; 9.2.4.3 Қыздар әртүрлі тағамдарды	10.2.4.1 Қыздар әлемнің әртүрлі халықтарының тағамдарының ерекшеліктерін талдау, сипаттау және салыстыру; 10.2.4.2 Қыздар ұлттық тағамдар мен әлемнің басқа халықтарының тағамдарын зерттеу және дайындау; 10.2.4.3 Қыздар әртүрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді,

		қатысты өздігімен және негізді шешім қабылдау	дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауда өздігімен шешім қабылдау	құралдарды, жабдықтарды таңдауда өздігімен шешім қабылдау
2.5 Үй мәдениеті	7.2.5.2 Ұлдар тұрмыстық қарапайым танысу	аспаптарды жөндеумен 8.2.5.2 Ұлдар электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың пайдалануда, эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау	9.2.5.2 Ұлдар жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен түрлерінің сипаттамаларын анықтау	10.2.5.2 Ұлдар жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен түрлерінің сипаттамаларын анықтау және сипаттау
	7.2.5.3 Ұлдар электро ақаулар тізбектерін табу	8.2.5.2 Ұлдар есептеу үшін бақылау-өлшегіш құралдарын таңдау және қолдану	9.2.6.2 Ұлдар функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдерді әзірлеу	10.2.6.2 Ұлдар функционалды, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастырудың шығармашылық шешімдерін әзірлеу
	7.2.5.5 Ұлдар интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау	8.2.5.3 Ұлдар тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.5.4 Ұлдар тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде материалдарды, жабдықтар мен құралдарды зерделеу, таңдау және қолдану	9.2.5.3 Ұлдар/Қыздар интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді қорытындылау	10.2.5.3 Ұлдар/Қыздар интерьерді ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардағы білімді қорытындылау
	7.2.5.2 Қыздар тұрмыстық техниканы пайдалану, эстетикалық және экологиялық қасиеттерді бағалай отырып, мақсаты мен әрекет принципі бойынша жіктеу;	8.2.5.3 Қыздар тұрмыстық техниканы пайдалану және күту ережелерін зерделеу және сипаттау	9.2.5.3 Қыздар интерьерге арналған сәндік бұйымдар туралы білімдерін кеңейту	10.2.5.3 Қыздар материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау
2.6 Қауіпсіздік техникасы мен еңбек гигиенасы ережелерін сақтау	7.2.6.1 Ұлдар/Қыздар қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 7.2.6.2 Ұлдар / Қыздар заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру	8 8.2.6.1 Ұлдар/Қыздар қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 8.2.6.2 Ұлдар / Қыздар құралдармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру	9.2.6.1 Ұлдар/Қыздар қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 9.2.6.2 Ұлдар / Қыздар жұмыстың белгілі бір түрлеріне және	10.2.6.1 Ұлдар/Қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдаланады; 10.2.6.2 Ұлдар / Қыздар белгілі бір жұмыс түрлеріне және жасалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы

			дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар жасау	бойынша нұсқаулықтар жасау

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі:

3-кесте

Бөлімше	Оқу мақсаттары			
	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	10 - сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстардың презентациясы	7.3.1.1 Ұлдар / Қыздар дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)	8.3.1.1 Ұлдар / Қыздар онлайн платформаларда кең аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру	9.3.1.1 Ұлдар / Қыздар медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын дербес және мұғалімнің көмегімен ұйымдастыру	10.3.1.1 Ұлдар / Қыздар медиа құралдар мен онлайн платформаларды қолдана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	7.3.2.1 Ұлдар / Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау	8.3.2.1 Ұлдар / Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану	9.3.2.1 Ұлдар / Қыздар өз шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени контекстерді талдау және бағалау	10.3.2.1 Ұлдар / Қыздар өз шығармаларындағы және басқалардың шығармаларындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени контекстерді талдау және бағалау
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	7.3.3.1 Ұлдар / Қыздар пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді талқылау және бағалау	8.3.3.1 Ұлдар / Қыздар пайдаланылған әдістердің және жасалған өнімнің сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану	9.3.3.1 Ұлдар / Қыздар өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау	10.3.3.1 Ұлдар / Қыздар өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы түрін анықтайтын негізгі факторларды дәлелдеу және бағалау
3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру	7.3.4.1 Ұлдар / Қыздар пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша ұсыныстар жасау	8.3.4.1 Ұлдар / Қыздар пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауға негізделе отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша ұсыныстар жасау	9.3.4.1 Ұлдар / Қыздар Өз бетінше немесе мұғалімнің көмегімен негізделген бағалауды және өз жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз пайымдауын ұсыну	10.3.4.1 Ұлдар / Қыздар өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өз көзқарасын ұсыну

38. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптары үшін "Технология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

39. Бөлім мен тақырыптарды зерттеуге сағаттарды бөлу мұғалімнің қалауы бойынша беріледі.

Негізгі орта білім беру деңгейінің

7 -10 - сыныптары үшін

Есту қабілеті бұзылған (естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 - сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып (ұлдар)

1 – кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1- тоқсан		
Көрнекілік өнер	Өнердегі ғылымның заманауи әдістері мен жетістіктері. Табиғаттың шағын суреттері	7.1.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) әртүрлі контексте, стильдерде және бағыттарда білу және түсіну 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп - арт, инсталляция). Өздігінен зерттеу	7.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау 7.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмысын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау
	Қазақстанның қазіргі суретшілері	7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерделеу және анықтау 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану)
	Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық жұмыс (2D немесе 3D форматында)	7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, шығармашылық жұмыстарды жасау үшін оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және пайдалануға болатынын анықтау 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
2-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Пирография өнерімен танысу. Көркем күйдіру әдістері мен техникасы	7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау

	Эскизді орындау. Материалды таңдау және дайындау	7.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
		7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру
	Көркем күйдіру бұйымдар. Безендіру	7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және бұйымды әрлеуді орындау
		7.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
3- тоқсан		
Дизайн және технология	Ағаш өңдеуге арналған жабдық	7.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналардың құрылысы мен жұмыс принципін сипаттау және оларда конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеу бойынша операцияларды орындау
	Ағашты механикалық өңдеу кезіндегі жұмысты ұйымдастыру	7.2.6.2 заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру
		7.1.6.1 жобаланатын объектілерді дайындау кезінде конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін анықтау және салыстыру
	Ағаштан жасалған бұйымдарды жасау.Бұйымдар дизайні. Материалды таңдау және дайындау	7.1.5.1 функционалдық (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау;
		7.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
	Бұйымдар жасау.Материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу. Бұйымдарды декорлау.	77.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін айқындай отырып және өз шешімін ұсына отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау;
		7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау
		7.2.3.1 функционалдық және эстетикалық қасиеттерін жақсарту үшін материалдарды механикалық өңдеуді және бұйымды әрлеуді орындау
		7.2.3.2 бірізділік пен дәлдікті сақтай отырып, технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдарды дайындау
		7.3.4.1 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау

	Көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
4 - тоқсан		
Үй мәдениеті	Заманауи техника және жабдықтар ауыл шаруашылығы өндірісінде	7.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи техникалар мен жабдықтарды сипаттау, жіктеу және бағалау 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау
	Электр арматурасын және тұрмыстық аспаптарды жөндеу	7.2.5.2 электротехникалық арматура мен тұрмыстық аспаптарды қарапайым жөндеуді орындау; 7.2.5.3 электр тізбектеріндегі ақауларды табу; 7.2.5.4 есептеулерді орындау үшін бақылау-өлшеу аспаптарын таңдау және қолдану
	Тұрғын үй экологиясы. Үйдегі Микроклимат	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану, олардың ішінен ең қолайлысын таңдау; 7.2.5.5 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау процесінде жарықтандыруға (табиғи және жасанды), желдетуге және жылу жүйесіне қойылатын нормалар мен талаптарды зерделеу және сақтау 7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)

2) 8 - сынып (ұлдар)

2 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Мозаика өнері. Мозаика түрлері мен әдістері	8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) жұмысында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану 8.3.3.1 пайдаланылған әдістерді, тәсілдерді және жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың) сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану)
	Эскиз және материалды таңдау. Мозаикалық панельдерге негіз дайындау	8.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын қолдана отырып, бұйымды жасаудың жүйелілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
	Мозаикалық панельді орындау	8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру 8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану
	Көркем безендіру және жұмыстарды таныстыру	8.3.1.1 онлайн платформаларда неғұрлым кең аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын ұйымдастыру
2-тоқсан		

Дизайн және технология	Қазақ халқының ұлттық тұрмыстық заттарымен танысу	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну
	Ұлттық тұрмыстық заттарды (торсық, дөңгелек үстел) дайындау материалдары мен техникаларын зерделеу)	8.1.6.1 конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды және олардың қасиеттері мен Жобаланатын объектінің мақсатын ескере отырып, өңдеу және өңдеу тәсілдерін анықтау және негізді таңдау
	Идеяны талқылау және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау
		8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекеттерін егжей-тегжейлі сипаттай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау
	Материалдарды өңдеу. Жасау бұйымдар	8.2.2.1 қазіргі заманғы технологиялық машиналарда Конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау
		8.2.3.1 қол, механикалық құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, бұйымның функционалдық және эстетикалық сапасын жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау және қолдану;
		8.2.3.2 өз бетінше әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі (кешенді, фасонды) бұйымдар жасау;
3- тоқсан	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
		8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
		8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)
Дизайн және технология	Үстел ойындары. Пайда болу тарихы	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну
	Үстел ойынының тұжырымдамасы	8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау
		8.1.5.1 объект дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау. функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін
	Үстел ойындарын әзірлеу. Графикалық құжаттама	8.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
	Үстел ойынының бөлшектерін жасау. Көркем безендіру	8.1.6.2 өнімді дайындау және өңдеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды қалай тиімді пайдалануға

		болатынын түсіне отырып, өз бетінше таңдау
		8.2.3.1 қол, механикалық құралдар мен жабдықтарды қолдана отырып, бұйымның функционалдық және эстетикалық сапасын жақсарту үшін материалдарды өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау және қолдану
	Ойынды тестілеу. Сауалнама жүргізу және ақпарат жинау	8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау
	Жұмыстардың презентациясы	8.3.1.1 дайын жұмыстың презентациясын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)

4- тоқсан

Үй мәдениеті	Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі (өз бетімен зерттеу)	8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудың ғылыми тәсілдерін талқылау және бағалау 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып) дербес таңдалған әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану)
	Электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы таңдау және бағалау	8.2.5.2 электр жабдықтары мен тұрмыстық техниканың пайдалану, эргономикалық және эстетикалық қасиеттерін салыстыру және бағалау 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану
	Үй-жайларды жөндеуге арналған заманауи материалдар, жабдықтар мен құралдар (практикалық жұмыс)	8.2.5.3 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды тәсілдерін табу; 8.2.5.4 тұрмыстағы жөндеу жұмыстары кезінде заманауи материалдарды, жабдықтар мен құралдарды (қол және электр) зерттеу, таңдау және қолдану 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 8.2.6.2 құралдармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру

3) 9 - сынып (ұлдар)
3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1- тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазіргі интерьердегі сәндік өнім	9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер туындыларындағы әр түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, олардың қоғамға әсерін қарастыру
	Декоративтік интерьер заттарын (шамдар, декоративтік сағаттар) жасау тәсілдері мен техникаларын зерделеу)	9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)

	Идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	9.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау 9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау
	Сәндік интерьер заттарын жасау	9.2.1.1 мазмұнды және бірегей (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану 9.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну 9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
	Презентация	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру) 9.3.4.1 өз жұмысының мақсаты мен маңыздылығына негізделген бағалауды және өз көзқарасын дербес ұсыну
2- тоқсан		
Дизайн және технология	Сәулет өнерінің жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман)	9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 9.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) талқылау және бағалау
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары)	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу)
	Сәулет объектісінің макетін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау	9.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну
	Шығармашылық жұмыс. Сәулет объектісінің макеті	9.2.3.1 өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу мен өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкция түрлері мен заманауи

		материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдар жасау
	Жұмыстарды таныстыру	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру) 9.3.2.1 өз жұмыстарындағы және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау
3 - тоқсан		
Дизайн және технология	Жиһаз және интерьер заттарын өндіру	9.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну; 9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау
	Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар). Идеяны талқылау және дамыту. Материалдарды таңдау	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.6.1 Жобаланатын объектінің техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды және өңдеу және өңдеу тәсілдерін дербес анықтау
	Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік	9.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау)
	Бұйымдарды жасау. Өңдеу	9.2.2.1 материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды өз бетінше анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.1 өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу мен өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкция түрлері мен заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдар жасау 9.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 9.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар құрастыру
	Жұмыстарды таныстыру	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру)
4 - тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі/экстерьердегі ландшафт элементтері	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау;

		9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Шығармашылық идеяларды визуализациялау	9.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау) ; 9.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Интерьердегі жарықтандыру. Жасанды және жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	9.2.5.2 жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен типтерінің сипаттамаларын анықтау және сипатта; 9.2.6.2 функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдерді әзірлеу; 9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау
	Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)	9.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 9.2.5.3 интерьерді (тұрғын, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау)

3) 10 - сынып (ұлдар)

4 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Заманауи интерьердегі сәндік өнім	10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әр түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді талдау
	Декоративтік интерьер заттарын (шам, декоративтік сағаттар) жасау тәсілдері мен техникаларын зерделеу)	10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып)
	Идеяны талқылау, дамыту және эскизді әзірлеу. Жұмысты жоспарлау	10.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау 10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау

	Сәндік интерьер заттарын жасау Презентация	10.2.1.1 мазмұнды және бірегей (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану 10.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну 10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану 10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру) 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
2 - тоқсан		
Дизайн және технология	Сәулет өнерінің жауһарлары. Қазіргі сәулет. Қазақстан сәулеті (тарих және қазіргі заман)	10.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) талқылау және бағалау
	Сәулет ғимараттары мен құрылыстарының эскиздері, сызбалары (Имитациялық немесе өз идеялары)	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу)
	Сәулет объектісінің макетін дайындауға арналған материалдарды таңдау және анықтау	10.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну; 10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну
	Шығармашылық жұмыс. Сәулет объектісінің макеті	10.2.3.1 өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу мен өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану 10.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкция түрлерін және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау
	Жұмыстардың презентациялары	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың презентациясын дербес ұйымдастыру) 10.3.2.1 өз жұмыстарындағы және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау

3- тоқсан		
Дизайн және технология	Жиһаз және интерьер заттарын өндіру	10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну; 10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау
	Белгілі бір интерьерге арналған затты жасау (көрме залына арналған модульдік креслолар, балаларға арналған жиһаз, сәндік шамдар).	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.1.6.1 Жобаланатын объектінің техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, конструкциялық, табиғи және жасанды материалдарды және өңдеу және өңдеу тәсілдерін дербес анықтау
	Графикалық құжаттама, техникалық ерекшелік	10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау)
	Бұйымдар жасау.Өңдеу	10.2.2.1 материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды өз бетінше анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.1 өнімді дайындау процесінде Материалдарды өңдеу мен өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техниканы, конструкция түрлерін және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау
	Жұмыстардың таныстырылымы	10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық құрастыру
4 - тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі/экстерьердегі ландшафт элементтері	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Шығармашылық идеяларды визуализациялау	10.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды) пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау) ;

		10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
Интерьердегі жарықтандыру. Жасанды және жасанды жарықтандыру. Интерьердегі жарықтандыру жобасын әзірлеу (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)		10.2.5.2 жарықтандырудың әртүрлі түрлері мен типтерінің сипаттамаларын анықтау және сипаттау; 10.2.6.2 функционалдық, эргономикалық және эстетикалық талаптарды ескере отырып, интерьерде жарықтандыруды ұйымдастыру бойынша шығармашылық шешімдерді әзірлеу; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау
Интерьерді аймақтарға бөлу және жоспарлау (тұрғын, қоғамдық, өндірістік)		10.1.4.1 жұмысты орындаудың жүйелілігі мен ұтымды (оңтайлы) тәсілін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 10.2.5.3 интерьерді (тұрғын, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау)

3) 7 - сынып (қыздар)
5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
Көрнекілік өнер	Заманауи техника және өнердегі ғылымның жетістіктері. Табиғаттың шағын суреттері	7.1.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін (композиция, түс, пішін, фактура, пропорция) әртүрлі контексте, стильдерде және бағыттарда білу және түсіну 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану
	Бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттар (поп-арт, кондырғы). Өздігінен зерттеу	7.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарды талқылау және бағалау 7.3.3.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау
	Қазақстанның қазіргі суретшілері	7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану)
	Өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеуге негізделген практикалық	7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру;

	жұмыс (2D немесе 3D форматында)	7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, шығармашылық жұмыстарды жасау үшін оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және пайдалануға болатынын анықтау 7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
	2 - тоқсан	
Сәндік-қолданбалы өнер	Көркем сурет (батик, гжель, хохлома). Әшекейлеу түрлері. Кескіндеме әдістері мен әдістері. Материалдар мен жабдықтар	7.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеу және анықтау; 7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану)
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	7.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 7.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекетін анықтай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау
	Көркем сурет салу. Безендіру	7.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өнердің мәнерлі құралдарын негізді түрде анықтау, таңдау және пайдалану; 7.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі (қазіргі заманғы) техникалар мен көркем материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру; 7.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстарды таныстыру және көрмені ұйымдастыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі)
3 - тоқсан		
Дизайн және технология	Тігін бұйымдарын (киім, аксессуарлар, зергерлік бұйымдар) түрлендіру (түрлендіру) және безендіру. Идеяларды әзірлеу. Эскиз	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану) ; 7.1.5.1 функционалдық (техникалық) және эстетикалық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 7.1.5.2 әр түрлі графика құралдарын пайдалана отырып, бұйым жасау үшін эскиздер орындау және графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
	Материалдар мен жабдықтарды дайындау	7.2.2.1 тігін машинасының жұмысындағы ақауларды анықтау және жою; 7.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды танып, оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және пайдалануға болатынын анықтау; 7.1.6.3 фурнитура мен әрлеу тігін материалдары мен бұйымдарының сыныптамасы мен

		сипаттамасын анықтау, сипаттау және салыстыру
	Жинақ жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымдарды өңдеу. Бұйымдарды декорлау	7.2.3.1 тігін машинасында заманауи тоқыма және әрлеу материалдары мен түрлі конструкцияларды қолдана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес бұйымдар дайындау; 7.2.2.2 тігін бұйымдарын ылғалды-жылумен өңдеуге арналған құрылғыларды анықтау, таңдау және қолдану; 7.1.4.2 бұйымның материалдық шығындары мен өзіндік құнын анықтау; 7.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану
	Жұмысты таныстыру	7.3.1.1 дайын жұмысты кең аудиторияға таныстыру (көрме, сән көрсетілімі) ; 7.3.4.1 пайдаланылған идеяларды салыстыру негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау

4 - тоқсан

Тамақтану мәдениеті	Қазақтың ұлттық тағамдары	7.2.4.2 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерделеу және қолдану
	Әлем халықтарының тағамдары (өз бетімен зерттеу)	7.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін олардың ішінен ең қолайлысын таңдап (оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып), әртүрлі ақпарат көздерін пайдалану) ; 7.2.4.1-әртүрлі халықтардың және әлемнің танымал аспаздарының тағамдарының ерекшеліктерін сипаттау және салыстыру
	Әлем халықтарының тағамдары. Практикалық жұмыс (суши, пицца, көже)	7.2.4.2 әлемнің басқа халықтарының ұлттық тағамдары мен тағамдарын дайындау технологиясын зерделеу және қолдану; 7.2.4.3 әртүрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды, жабдықтарды таңдауға қатысты дербес және негізді шешім қабылдау
Үй мәдениеті	Тұрмыстық техниканы таңдау. Тұрмыстық техниканы пайдалану ережелері	7.2.5.2 тұрмыстық техниканы пайдалану, эстетикалық және экологиялық қасиеттерін бағалай отырып, мақсатты мақсаты мен әрекет ету принципі бойынша жіктеу; 7.2.5.3 тұрмыстық техниканы пайдалану және күту ережелерін зерделеу және сипаттау; 7.2.6.2-заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу тәсілдерін білу және түсіндіру
	Өсімдік безендіру ретінде, интерьер элементі ретінде	7.2.5.1 декорация және интерьерді безендіру үшін әр түрлі өсімдіктердің эстетикалық қасиеттерін сипаттау, бағалау және қолдану; 7.3.3.1-пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысын және басқалардың (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін пайдаланылған әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) талқылау және бағалау

3) 8 - сынып (қыздар)
6 - кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
Сәндік-қолданбалы өнер	Қазақ қолданбалы өнері (ши тоқу, киіз басу). Халық	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, колөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну;

	шығармашылығының түрлері. Материалдар мен жабдықтар	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	8.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу; 8.1.4.1 алған білімі мен тәжірибесін пайдалана отырып, өзінің болашақ іс-әрекеттерін егжей-тегжейлі сипаттай отырып, шығармашылық қызметті жоспарлау
	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру	8.2.1.1 күрделі шығармашылық идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше анықтау, таңдау және пайдалану; 8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру; 8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.3.2.1 пәндік терминологияны пайдалана отырып, өз жұмысында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрініс тапқан идеялар мен тақырыптарға талдау жүргізу және бағалау үшін критерийлерді қолдану; 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстың презентациясы. Көрмені ұйымдастыру	8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)
2 - тоқсан		
Дизайн және технология	Қазақтың ұлттық киімдері. Этностиль. Ою-өрнек және оның стилизациясы	8.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін түсіну; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану
	Этностильдегі бұйымның дизайны (бас киім, кеудеше)	8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 графиканың әртүрлі құралдарын қолдана отырып, бұйымды жасаудың кезектілігі мен ұтымды тәсілдерін анықтай отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірлеу
	Этностильде бұйым жасау (бас киім, кеудеше). Декорлау. Безендіру	8.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 8.2.3.1-қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен өңдеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен

		конструкцияларды қолдана отырып, өздігінен әзірленген технологиялық құжаттама бойынша күрделі бұйымдар жасау; 8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау мен бағалауға негізделе отырып, өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстардың презентациялары	8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)
3- тоқсан		
Дизайн және технология	Халық пішімінің негізінде киім үлгісінің дизайны (бүтін пішілген жең)	8.1.4.2 зерттеулер негізінде халықтың өнім түрлеріне қажеттілігін анықтау; 8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану
	Идеяларды әзірлеу. Эскиз	8.1.5.1 функционалдық (техникалық), эстетикалық, эргономикалық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін объектінің дизайнын әзірлеу бойынша тапсырмаларды орындау; 8.1.5.2 графикалық және техно-логикалық құжаттаманы әзірлеу. анықтай отырып, кейін-довательность және тиімді жасау тәсілдері, бұйымдарды пайдалана отырып, әр түрлі құралдар графика
	Материалдарды, құрал-саймандар мен жабдықтарды дайындау	8.2.2.1 тігін машиналарына арналған құрылғыларды таңдау және қолдану (ойылған ілмектерді өңдеу, сыдырма ілгегін жалғау) ; 8.1.6.3 табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін зерттеу, анықтау және салыстыру; 8.2.6.2 құралдармен және жабдықтармен қауіпсіз жұмыс бойынша жадынама құрастыру
	Ұлттық пішін негізінде өнімді жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және Бұйымды өңдеу. Ою-өрнек элементтерімен безендіру	8.2.3.1 қол құралдары мен тігін жабдықтары мен оларға арналған құрылғыларды пайдалана отырып, тоқыма материалдарын өңдеу мен өңдеудің ұтымды әдістерін анықтау және қолдану; 8.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, өзінің әзірленген технологиялық құжаттамасы бойынша күрделі бұйымдар жасау; 8.3.3.1 пайдаланылған әдістерді, тәсілдерді және жасалған өнімнің (шығармашылық жұмыстың) сапасын талдау және бағалау үшін критерийлерді қолдану)
	Жұмыстың презентациясы	8.3.1.1 дайын жұмыстың таныстырылымын онлайн платформаларда (онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) неғұрлым кең аудитория үшін ұйымдастыру)
4 - тоқсан		
Үй мәдениеті	Үй мәдениеті интерьерге арналған сәндік бұйымдар (2D / 3D форматта). Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	8.1.6.2 өнімді дайындау және өңдеу үшін заманауи және дәстүрлі емес материалдарды қалай тиімді пайдалануға болатынын түсіне отырып, өз бетінше таңдау;

		8.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде әртүрлі техникалар мен көркем материалдарды өз бетінше анықтау, таңдау және біріктіру
	Интерьерге арналған сәндік 2D/3D өнімдерін жасау	8.2.5.3 материалдар мен техниканы өз бетінше анықтай және таңдай отырып, эстетикалық және техникалық талаптарға сәйкес келетін интерьерге арналған сәндік бұйымдар жасау; 8.3.4.1 пайдаланылған идеялар мен тәсілдерді талдау, бағалау негізінде өз жұмысын және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасау; 8.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.1 ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудағы ғылыми тәсілдерді талқылау және бағалау
	Медицинадағы, фитотерапиядағы және косметологиядағы өсімдіктер	8.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін дербес таңдалған түрлі ақпарат көздерін пайдалану; 8.2.5.2 медицинада, фитотерапияда және косметологияда өсімдіктердің рөлін зерттеу, талқылау және бағалау

3) 9 - сынып (қыздар)
7- кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1- тоқсан		
Сәндік - қолданбалы шығармашылық	Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Қазіргі кілемдер	9.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер туындыларындағы әр түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау, олардың қоғамға әсерін қарастыру; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 9.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	Кілем сапасына арналған материалдар мен жабдықтар	9.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну
	Бұйымның эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды дайындау	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.4.1 шығармашылық қызметті жоспарлау. жұмыстың дәйектілігі мен ұтымды (оңтайлы) әдісін анықтау
	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру	9.2.1.1 мазмұнды және бірегей (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану; 9.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 9.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану

	Жұмыстардың презентациялары. Көрмені ұйымдастыру	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру) 9.3.2.1 өз жұмыстарындағы және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау
2 - тоқсан		
Дизайн және технология	Сәннің заманауи стильдері (өз бетімен зерттеу)	9.1.2.1 сравнивать, анализировать различные стили, материалы и подходы в произведениях искусства, ремесла и дизайна различного исторического и культурного происхождения; 9.1.3.1 целенаправленно и продуктивно использовать первичные и вторичные источники информации для исследования и развития творческих идей
	"Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Өз имиджін құру. Идеяларды әзірлеу	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау
	Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау	9.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну
	Киім жиынтығын жасау эксперименті/ өз имиджіне арналған аксессуарлар	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.6.3 трикотаж, тоқылмаған жаймаларды және басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше зерттеу, анықтау және бағалау; 9.2.3.1 өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Жұмыстың презентациясы	9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру)
3-тоқсан		
Дизайн және технология	Қарапайым геометриялық пішіндердің (пончо, кейп, туника) "Fastcloth" сәнді киімінің дизайны (немесе сән журналынан). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі	9.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 9.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау

	Жасау бұйымдар. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және Бұйымды өңдеу	9.2.2.1 заманауи тігін жабдықтарын білу және сыпыру тігін машинасын қолдану; 9.2.2.3 тігін машиналарында (кесте, аппликация) күрделі операцияларды зерттеу және орындау); 9.2.3.1 өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 9.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техникаларды, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау; 9.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 9.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтар құрастыру
	Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың презентациясы	9.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау; 9.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау; 9.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру)
4 - тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі элементтері/экстерьер	9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Шығармашылық визуализациялау	9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 9.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Мерекеге интерьерді безендіру	9.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 9.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 9.2.5.3 интерьерді (тұрғын, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау); 9.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) пайымдау және бағалау

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқу мақсаттары
1 - тоқсан		
Сәндік - қолданбалы шығармашылық	Қазақстанның дәстүрлі тоқымасы. Қазақ кілемдері. Алаша. Кілем тоқу. Гобелен. Қазіргі кілемдер	10.1.2.1 әр түрлі тарихи және мәдени тектегі өнер туындыларындағы әр түрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау, олардың қоғамға әсерін қарастыру; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	Материалдар мен жабдықтар. Кілем сапасы	10.1.6.4 шығармашылық жұмыстарды жасау кезінде бірқатар техникалар мен көркем материалдарды қолдану бойынша өзіндік (бірегей) шешімдерді ұсыну
	Дайындау эскизін әзірлеу.	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау;
	Шығармашылық жұмысты орындау. Декорлау. Безендіру	10.2.1.1 мазмұнды және бірегей (бірегей) туындыларды жасау үшін өнердің мәнерлі құралдарын өз бетінше, сенімді пайдалану; 10.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау процесінде Қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдалану; 10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану
	Жұмыстардың презентациялары. Көрмені ұйымдастыру	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру) 10.3.2.1 өз жұмыстарындағы және басқалардың жұмыстарындағы тарихи, әлеуметтік және мәдени мәнмәтіндерді талдау және бағалау
2 - тоқсан		
Дизайн және технология	Сәннің заманауи стильдері (өз бетімен зерттеу)	10.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	"Тұлға мен сән үйлесімі" эксперименті. Өз имиджін құру. Идеяларды әзірлеу	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау
	Макияж, шаш, аксессуарлар арқылы жеке кескін жасау	10.1.6.2 Бұйымды дайындау және өңдеу процесінде заманауи және дәстүрлі емес материалдарды пайдаланудың өзіндік (бірегей) шешімдері мен тәсілдерін ұсыну
	Киім жиынтығын жасау эксперименті/ өз имиджіне арналған аксессуарлар	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.1.6.3 трикотаж, тоқылмаған жаймаларды және басқа да заманауи, дәстүрлі материалдарды өз бетінше зерттеу, анықтау және бағалау; 10.2.3.1 өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау

	Жұмыстың презентациясы	10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру)
3 - тоқсан		
Дизайн және технология	Қарапайым геометриялық пішіндердің (пончо, кейп, туника) "Fastcloth" сәнді киімінің дизайны (немесе сән журналынан). Киім мен аксессуарлардың заманауи өндірісі	10.1.2.1 әртүрлі тарихи және мәдени текті өнер, қолөнер және дизайн туындыларындағы әртүрлі стильдерді, материалдар мен тәсілдерді салыстыру, талдау; 10.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану; 10.2.2.2 әртүрлі кәсіпорындарда өндірістік және технологиялық үдерістерді білу және түсіну
	Идеяларды әзірлеу. Эскиз. Материалдар мен жабдықтарды дайындау	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау
	Бұйымдар жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды өңдеу	10.2.2.1 заманауи тігін жабдықтарын білу және сыпыру тігін машинасын қолдану; 10.2.2.3 тігін машиналарында (кесте, аппликация) күрделі операцияларды зерттеу және орындау); 10.2.3.1 өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеудің оңтайлы тәсілдерін анықтау, таңдау және қолдану; 10.2.3.2 дербестік пен сенімділікті көрсете отырып, әртүрлі техникаларды, конструкцияларды және заманауи материалдарды пайдалана отырып, күрделі, бірегей бұйымдарды жасау; 10.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, оның маңыздылығын сезіне және көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану; 10.2.6.2 белгілі бір жұмыс түрлеріне және дайындалған бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулық құрастыру
	Жұмыстарды талқылау және бағалау. Жұмыстың презентациясы	10.1.4.2 пайданы анықтау үшін әртүрлі тауарлардың өткізу нарықтарын талдау; 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау; 10.3.1.1 медиа құралдар мен онлайн платформаларды (бейнеролик, онлайн форумдар, әлеуметтік желілер) қолдана отырып, белгілі бір аудитория үшін дайын жұмыстың тұсаукесерін дербес ұйымдастыру)
4 - тоқсан		
Үй мәдениеті	Интерьердегі ландшафт элементтері/экстерьер	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.2.5.1 ландшафтық дизайнның стильдерін, заманауи бағыттары мен элементтерін анықтау және сипаттау; 9.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін бастапқы және қайталама ақпарат көздерін мақсатты және нәтижелі пайдалану
	Шығармашылық идеяларды визуализациялау	10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау; 10.3.4.1 өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығын өз бетінше бағалау және өзіндік пайымдау
	Мерекеге интерьерді безендіру	10.1.5.2 графиканың түрлі құралдарын пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы өз бетінше жасау;

	10.1.5.1 күрделі объектілердің, бейнелер мен пішіндердің дизайнын әзірлеу үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау; 10.2.5.3 интерьерді (тұрғын, қоғамдық) ұйымдастыру, жоспарлау және безендіру бойынша практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі салалардан алған білімдерін қорытындылау); 10.3.3.1 өнімнің сапасын және өнімнің сыртқы келбетін анықтайтын негізгі факторларды (эстетика, функция, экономика) пайымдау және бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
11-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 648-
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - білім алушылардың табиғат заңдылықтары, табиғат пен қоғамның өзара байланысы, біртұтастығы туралы жаратылыстану-ғылыми білімдерін, ұғымдарын, түсініктерді қалыптастыру, алған білімдерін күнделікті өмірде кездесетін табиғат құбылыстары мен үдерістерін түсіндіру, сипаттау, болжау үшін қолдану білігін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әлемнің қазіргі заманғы жаратылыстану ғылымы тұрғысынан қалыптасқан бейнесі мен жаратылыстану ғылымдарының әдістері туралы білім негіздерін қалыптастыру; жаратылыстанудың техника мен технология дамуына елеулі ықпал еткен маңызды идеяларымен, жетістіктерімен таныстыру;

2) табиғат құбылыстарын бақылау, оларды салыстыру, ауызша сипаттама құрастыру, бақылаулар мен эксперименттік жұмыстардың нәтижелерін сөйлеу барысында қолдануы игеру;

3) өз өлкесінің табиғаты туралы білімді қалыптастыру;

4) адамның табиғат қорғау іс-әрекеті туралы алғашқы мәліметтерді хабарлау, табиғатты құрметтеуді қалыптастыру;

5) табиғи объектілер мен құбылыстарды талдауға, салыстыруға, себеп-салдар қатынастарын түсіну;

6) күнделікті өмірде тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету, заманауи технологияларды сауатты пайдалану, денсаулық пен қоршаған ортаны қорғау үшін жаратылыстану-ғылыми білімдерін қолдана алу дағдыларын дамыту.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) тірі табиғаттаағ ағзаларды бақылау процесінде танымдық қызығушылықтарды, интеллектуалды және шығармашылық қабілеттерді дамыту;

2) сөйлеу мотивациясының, белсенділігінің арттруы;

3) дыбыс айтуының және есту қабылдауының дамуы,

4) сөздік қорын кеңейту, байланыстырып сөйлеу тілін дамыту және өзс сөйлеуін өзін-өзі бақылау; ауызша және логикалық ойлауды дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Жаратылыстану" пәнін оқыту білім берудің түзетушілік-дамытушылық және әлеуметтік-бейімделушілік бағдарлары және келесі заманауи тәсілдер негізінде жүзеге асырылады: ойын арқылы оқыту, дифференциалды, іс-әрекеттік, коммуникативті, тұлғалық-бағдарланған, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану.

6. Оқытудың түзетушілік-дамытушылық бағыты оқушылардың білім алудағы ерекше қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін іске асыратын оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі.

7. Оқытудың әлеуметтік бейімделушілік бағыты жеке тұлғаның әлеуметтік дұрыстығын жеңуді немесе төмендетуді көздейді; студенттердің қоғамдық өмірге қатысу үшін қажетті мінез-құлық және өмірлік дағдыларды дамыту бойынша арнайы жұмыстарды қарастырады.

8. Жаратылыстану пәнін оқыту әдісі ретінде ойын формаларын пайдалану іс-әрекеттің топтық формаларын ұйымдастыруға бағытталған және танымдық қызығушылықтарды жандандыруға, оқушылардың шығармашылық қиялын дамытуға ықпал етеді, білім алушылар топтың басқа мүшелерінің пікірлерін құрметтеуге, қорытынды нәтижелерді болжауға, іс-әрекеттерді өз бетінше жоспарлауға, өз мақсаттарына жету әдістерін анықтауға үйренеді.

10. Дифференциалды тәсіл білім алушылардың ерекшеліктерін ескеру мақсатында әр түрлі топтарға арналған әр түрлі оқыту жағдайларын жасауды талап етеді, арнайы дайындалған оқу құралдары мен саралау іс-әрекетінің әдістерін қолдана отырып, оқушылардың әр түрлі топтарының оқу іс-әрекетін ұйымдастыруды қамтиды.

11. Іс-әрекеттік тәсіл оқушыларды әр түрлі іс-әрекет түрлеріне тарту түрінде жүзеге асырылады, оқу процесінде мұғалімнің басшылығымен заттық-практикалық, ізденіс іс-әрекеті кең қолданылады, бұл оқу материалын түсінуге жағдай жасайды, заттық-практикалық іс-әрекет білім алушылардың өмірлік тәжірибесінің жетіспеушілігін өтейтін, жаратылыстану білімдерін, біліктерін мен дағдыларын игере отырып, жоғары психикалық функциялардың (қабылдау, сөйлеу, ойлау) сенсомоторлық негіздерін дамытуға мүмкіндік береді.

12. Оқытудың коммуникативті тәсілі ақпаратты қабылдау, беру және жөнелтуден, ауызша өзара әрекеттесу процесінде білім, білік және дағдылармен алмасудан тұрады; коммуникативті тәсілді нәтижесі - бұл тіл мен сөйлеу нормаларының жүйесін дұрыс

қолдана отырып, қарым-қатынастың басқа қатысушыларымен өзара әрекеттесу процесінде тіл арқылы қарым-қатынас жасау қабілетін дамуы.

13. Тұлғалық-бағдарланған тәсілдің мақсаты - білім беру процесін дараландыру, оқушының жеке басының үйлесімді қалыптасуы мен жан-жақты дамуы, оның психикалық және дене дамуының жеке ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мінез-құлық мотивтерін ескере отырып, оның шығармашылық күштерін толық ашу, әлеуетті мүмкіндіктерді ескеру.

14. Білім алушылардың ақпараттық-коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында сабаққа әр түрлі ақпарат көздерінен, оның ішінде инновациялық коммуникациялық технологиялармен байланысты (оқу машиналары, мультимедиялық презентациялар, сөздіктер, анықтамалықтар, бұқаралық ақпарат құралдары, интернет, компьютер) ақпаратпен жұмыс жасаудың түрлі тәсілдері қолданылады.

3-тарау. "Жаратылыстану" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Жаратылыстану" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды

16. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімді қамтиды:

- 1) "Ғылым әлемі" бөлімі;
- 2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі;
- 3) "Заттар және материалдар" бөлімі;
- 4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі;
- 5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі;
- 6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі;
- 7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі.

17. "Ғылым әлемі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ғылымның рөлі;
- 2) зерттеу мәселесі;
- 3) зерттеуді жоспарлау;
- 4) деректерді жинау және жазу;
- 5) деректерді талдау;
- 6) қорытынды және талқылау.

18. "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) макро- және микроәлем;
- 2) жер туралы жалпы мағлұматтар;
- 3) жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері;
- 4) жердегі тіршілік;
- 5) жер бетін бейнелеу тәсілдері;
- 6) материктер мен мұхиттар;
- 7) халық географиясы.

19. "Заттар және материалдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) заттардың құрылысы мен қасиеттері;
- 2) заттардың жіктелуі;
- 3) заттардың пайда болуы және заттарды алу.

20. "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) өлі табиғаттағы үдерістер;
- 2) тірі табиғаттағы үдерістер.

21. "Энергия және қозғалыс" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) энергия түрлері мен көздері;
- 2) қозғалыс.

22. "Экология және тұрақты даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) экожүйелер;
- 2) тірі ағзалардың саналуандылығы;
- 3) табиғатты қорғау.

23. "Әлемді өзгертетін ашылулар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлемді өзгерткен жаңалықтар;
- 2) болашақ жаңалықтары.

24. 5-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі: ғылымның адам өміріндегі рөлі; зерттеу мәселесін тұжырымдай білу және жоспар құру; зерттеу жүргізуге арналған жабдық; зерттеу кезінде ақпаратты талдау; зерттеу қорытындысын рәсімдеу;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлем; Жер ғаламшарының пайда болуы және оның құрылымы; Жердің құрылымы мен құрамы, Жердің ішкі қабықтары мен сыртқы қабықтары, жер бетіндегі тіршіліктің пайда болуы туралы гипотезалар, жер бетіндегі тіршіліктің пайда болуын қамтамасыз ететін факторлар, "жердің жоспары" ұғымы, карталардағы шартты белгілер, шартты белгілердің мағынасы, рельеф жоспарын түсіру, құрлықтарды игеру және зерттеу тарихы, Географиялық зерттеушілер, игеру тарихы, құрлықтарды, әлем бөліктері мен мұхиттарды зерттеу, қазіргі әлем картасы, нәсілдік белгілердің қалыптасу факторлары, нәсілдердің теңдігі

3) "Заттар және материалдар" бөлімі: диффузия, сұйықтықтар мен газдардағы диффузия, қатты, сұйық, газ тәрізді заттардың құрылымы, заттардың әртүрлі күйіндегі заттардың қозғалысы, әртүрлі заттардың қасиеттері: түсі, иісі, балқу температурасы, қайнау, ерігіштігі, жылтырлығы, аққыштығы, физикалық және химиялық құбылыстар, таза заттар мен қоспалар, қоспаның түрлері, қоспаның компоненттері, ерітінділер, ерітіндідегі заттың массалық үлесі, заттардың ерігіштігі: еритін және ерімейтін заттар, металдар мен бейметалдар, табиғи және жасанды талшықтар, зертханалық зерттеулер;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: өлі табиғаттағы процестер, өлі табиғаттағы процестер (табиғаттағы заттардың айналымы, ауа-райының өзгеруі, тау түзілуі, Климаттық процестер), тірі және өлі организмдердің қасиеттері, тірі

организмдердің ұйымдастырылу деңгейлері, микроскоп, микроскоппен жұмыс істеу ережелері, уақытша микропрепараттар, фотосинтез процесінің мәні, өсімдік пигменттері, фотосинтез шарттары,

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия түрлері, температура және жылу энергиясы, ғимараттардағы жылу оқшаулау әдістері, жылу кеңеюі, энергияның өзара ауысуы, тірі және жансыз табиғаттағы механикалық қозғалыстар, Жануарлар қаңқаларының әртүрлі, тірек-қимыл аппаратының функциялары, дене қозғалысының себептері;

6) экожүйенің құрамдас бөліктері экожүйелердің түрлері, экожүйелердің жұмыс істеуіне әсер ететін экологиялық факторлар, экожүйелердің сыныптамысы, Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары, өңірдің экологиялық проблемалары, Қазақстанның Қызыл кітабының маңызы;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: ғылыми жаңалықтардың алуан түрлілігі. ғылыми жаңалықтар, Қазақстандағы ғылыми жаңалықтар.

25. 6-сыныпқа арналған "Жаратылыстану" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі: жаратылыстану ғылымдарының зерттеу объектілері, өзгермелі тәуелді және тәуелсіз, бақыланатын, зерттеу жоспары, ережелері, шарттары, Бірліктердің Халықаралық жүйесі, зерттеу қорытындыларының графикалық көрінісі;

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі: микро-және макроәлемнің айырмашылықтары мен объектілері және оларды ажырата білу; Жердің қасиеттері мен ондағы болып жатқан құбылыстар мен процестер; жердің сфералары мен қабықтары; жердің пайда болу гипотезалары; карта және оның түрлері; шартты белгілер бойынша карталарды оқу; оны есептеудің масштабы мен тәсілдері; географиялық координаттар; параллель және меридиан; градустық тор; уақыт туралы түсінік; белдеу уақытының ерекшеліктері; материктер мен мұхиттар; материктер мен мұхиттардың физикалық - географиялық жағдайы; халықты зерттейтін ғылым;

3) "Заттар мен материалдар" бөлімі: атомдар мен молекулалар; қарапайым және күрделі заттар; атом құрылысы; заттардың қайнау температурасы мен балку температурасының қасиеттері; органикалық және бейорганикалық заттар және олардың ерекшеліктері; орта және оның түрлері (қышқыл, сілтілі, бейтарап) және әмбебап индикатордың көмегімен ортаны анықтай білу; бейтараптандыру процесі; Қазақстан жеріндегі табиғи және жасанды материалдар, олардың артықшылықтары мен кемшіліктері; тұрмыстық химия өнімдері және оларды тұрмыста пайдалану; тұрмыстық химияны пайдалану ережелері; пайдалы қазбалар және пайдалы қазбаларды өндіру және олардың қоршаған ортаға әсері;

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі: тірі және өлі табиғаттағы процестерді модельдеу, химиялық қайта құру түрлері, жасушалардың негізгі компоненттері, органоидтардың функциялары, тірі организмдерге тән процестер, диета, организмдердің қоректену түрлері, тірі организмдерге қоректік заттарды тасымалдау, тыныс алудың мәні, деммен жұту және дем шығару құрамы, ағзаның шығарылатын өнімдері, тітіркену және тітіркену;

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі: энергия көздері, балама энергия көздері, энергия алмасу процесі, энергияны шығару және сіңіру, электр энергиясының бірлігі, электр энергиясын есептеу, тұтынылған электр энергиясының бағасы, қозғалыстардың салыстырмалылығы, қатты денелердің, Сұйықтықтар мен газдардың қысымы, адам қаңқасының құрылымы, бұлшықет құрылымы, қысымның тірі организмдерге әсері, атмосфералық қысым, атмосфералық және қан қысымын өлшеу әдістері;

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі: экожүйе компоненттерінің өзара байланысы; экожүйенің өзгеру себептері; энергияның ауысуы; жергілікті экожүйедегі тірі организмдердің алуан түрлілігі; өз өңірінің экожүйесінің проблемалары және проблемаларды шешу жолдары;

7) "Әлемді өзгертетін жаңалықтар" бөлімі: Күнделікті өмірге өзгерістер енгізген қазақстандық ғылыми жобалар, ұлы жаңалықтар, болашақтың даму болжамдары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

26. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4: "5" – сынып, "2.1" бөлім, бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

27. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Ғылым әлемі" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1. Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның адам іс әрекетінің түрі ретінде қызметтерін анықтау	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау
1.2. Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау
1.3. Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру;	6.1.3.1 жоспар бойынша қарапайым зерттеу жұмысын жүргізу;
	5.1.3.2 қолжетімді зерттеу әдістерін түсіндіру;	
	5.1.3.3 зерттеу жүргізу кезінде техникалық қауіпсіздік ережелерін ұстану	6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің шарттарын анықтау
1.4 Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 - нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау;	6.1.4.1 - Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану
	5.1.4.2 - зерттеу үшін қолданылатын аспаптар, құрылғыларды атау	
1.5 Деректерді талдау	5.1.5.1 өлшемдердің түрлерін атау және олардың мағынасын түсіндіру	6.1.5.1 - алынған деректерді графикалық түрде көрсету

1.6 Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу мәселесі бойынша тұжырым жасау	6.1.6.1 тұжырымдарды әр түрлі формада ұсыну

2) "Ғалам. Жер. Адам" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Макро- және микроәлем	5.2.1.1 макро және микроәлем объектілерін ажырату және мысалдар келтіру	6.2.1.1 макро және микроәлем объектілерінің параметрлерін атау
2.2 Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 Жер планетасының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 Жердің құрылымы мен құрамын атау	6.2.2.1 Жерде байқалатын процестер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 Жердің қасиеттерін атау
2.3 Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер шарларын және олардың компоненттерін атау	6.2.3.1 Жердің сыртқы қабықшаларының өзара әрекеттесуін анықтаңыз
2.4 Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болуын атау; 5.2.4.2 тіршілік ету шарттарын анықтау	6.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болу гипотезаларын салыстыру; 6.2.4.2 адамның Жердегі қазіргі тіршілік ету жағдайларын бағалау
2.5 Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 кәдімгі белгілерді қолдана отырып, аудан жоспарларын оқу; 5.2.5.3 жер бедеріне қарапайым түсірістерді бір әдіспен жүргізу; 5.2.5.4 жоспар құру ережелеріне сәйкес ауданның қарапайым жоспарларын құру	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеуді; 6.2.5.2 әдеттегі белгілерді қолданып географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 масштабты пайдаланып қашықтықты есептеу; 6.2.5.4 географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.5 уақыт белдеулерінің картасын пайдаланып уақытты анықтау
2.6 Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 Жердің материктері мен мұхиттарын атау; 5.2.6.2 картада Жердің материктері мен мұхиттарын көрсету; 5.2.6.3 құрлықтар мен әлем бөліктерінің дамуы мен зерттелуі туралы әңгімелеу; 5.2.6.4 мұхитты игеру тарихын сипаттайды	6.2.6.1 жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғатының ерекшеліктерін анықтау; 6.2.6.2 жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
2.6 Халық географиясы.	5.2.7.1 әлем халқының нәсілдік құрамын және негізгі нәсілдер мен нәсілдерлік топтардың таралу аймақтарын анықтау; 5.2.7.2 әлемнің түрлі халықтарының нәсілдік айырмашылықтарын атау; 5.2.7.3 нәсілдік теңдікті түсіну	6.2.7.1 халықтың таралу заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштерін бағалау; 6.2.7.3 халықтың тығыздығы жоғары және төмен аймақтарды анықтау және себептерін түсіндіру

3) "Заттар және материалдар" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
3.1 Заттардың құрылысы мен қасиеттері	5.3.1.1 бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын түсіндіру; 5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру; 5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электрөткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау;	6.3.1.1 атомдар мен молекулаларды, жай және күрделі заттарды ажырату; 6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау

	5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата білу	
3.2 Заттардың жіктелуі	5.3.2.1 табиғатта кездесетін заттардың түрлерін атау; 5.3.2.2 таза заттар мен қоспаларды ажырата білу; 5.3.2.3 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу жолдарын ұсыну; 5.3.2.4 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғаттағы қышқылдық, сілтілік және бейтарап орталарды ажырату; 6.3.2.3 бейтараптану үдерісін түсіндіру
3.3 Заттардың пайда болуы және заттарды алу	5.3.3.1 табиғаттағы белгілі бір заттардың және жасанды жолмен алынған заттардың пайда болуына мысалдар келтіру; 5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттарды бөліп алуды түсіндіру	6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін салыстыру; 6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану аймақтарын атау және оларды қауіпсіз пайдалану ережелерін білу; 6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың ірі кен орындарын және оларды қолдану салаларын атау; 6.3.3.4 картадан Қазақстанда пайдалы қазбаларды өндіру мен өңдеудің көлемді орындарын көрсету; 6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

4) "Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
4.1 Өлі табиғаттағы үдерістер	5.4.1.1 тірі және өлі табиғаттың айырмашылықтарын айту; 5.4.1.2 өлі табиғатта болатын үдерістерді түсіну (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер); 5.4.1.3 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарын атау	6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді атау (тау түзілу, үгілу, заттардың табиғаттағы айналымы); 6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын түсіну
4.2 Тірі табиғаттағы үдерістер	5.4.2.1 тірі ағзалардың қасиеттерін сипаттау; 5.4.2.2 тірі ағзалардың ұйымдасу деңгейлерін түсіну; 5.4.2.3 микроскоптың құрылымын сипаттау; 5.4.2.4 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану; 5.4.2.5 фотосинтез процесін түсіндіру; 5.4.2.6 өсімдіктерде әртүрлі пигменттердің болуын зерттеу; 5.4.2.7 фотосинтездің пайда болуының қажетті жағдайларын атау	6.4.2.1 жасушаның негізгі компоненттерін атау; 6.4.2.2 тірі ағзаларға тән процестерді атау; 6.4.2.3 ағзалардың қоректену түрлерін ажырату; 6.4.2.4 дұрыс тамақтанудың рациональн құрастыру; 6.4.2.5 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу; 6.4.2.6 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты түсіну; 6.4.2.7 ағзалардан бөлінетін өнімдерді атау; 6.4.2.8 тірі ағзалардағы тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын түсіндіру

5) "Энергия және қозғалыс" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
5.1 Энергия түрлері мен көздері	5.5.1.1 энергияның негізгі түрлерін атау;	6.5.1.1 энергия көздерін анықтау;

	5.5.1.2 энергияның баламалы түрлерін атау; 5.5.1.3 температура мен жылу энергиясын ажырату; 5.5.1.4 температураны термометрмен өлшеу; 5.5.1.5 ғимараттардағы жылу оқшаулаудың практикалық әдістерін қолдануды түсіндіру; 5.5.1.6 жылулық ұлғаюды сипаттау; 5.5.1.7 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру	6.5.1.2 энергияның бөлінуімен және жұтылуымен өтетін үдерістерге мысалдар келтіру; 6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау; 6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу; 6.5.1.5 баламалы энергия көздерін атау
5.2 Қозғалыс	5.5.2.1 тірі және өлі табиғаттағы қозғалыстың маңыздылығын түсіндіру және мысалдар келтіру; 5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 5.5.2.3 денелердің қозғалу себептерін атау	6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығын түсіндіру және мысалдар келтіру; 6.5.2.2 қатты, сұйық және газдардың қысымын ажырату; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылымын сипаттау; 6.5.2.4 бұлшық еттердің құрылымын түсіну; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру; 6.5.2.6 арнайы аспаптардың көмегімен атмосфералық және артериялық қысымды өлшеу және қорытынды жасау

6) "Экология және тұрақты даму" бөлімі:
6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
6.1. Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін атау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін атау; 5.6.1.3 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпалын түсіну; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді ажырату	6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын түсіну; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін түсіндіру; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын анықтау
6.2 Тірі ағзалардың саналуандылығы	5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниесіне жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды салыстыру	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін анықтау; 6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрлілігін білу
6.3 Табиғатты қорғау	5.6.3.1 Қазақстан Республикасының басты экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын түсіну	6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін талқылау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну

7) "Әлемді өзгертетін ашылулар" бөлімі:
7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
7.1 Әлемді өзгерткен жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын түсіндіру; 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын

		дамытуда қосқан үлестерін білу
7.2 Болашақ жаңалықтары	5.7.1.2 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарды сипаттау; 5.7.1.3 болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну	6.7.1.3 әлемді өзгерткен нанотехнологиялар туралы білу; 6.7.1.4 ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау

28. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

29. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптары үшін "Жаратылыстану" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 сынып:
кесте 1

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	5.1.1.1 ғылымның адам іс әрекетінің түрі ретінде қызметтерін анықтау
	Зерттеу сұрағы	5.1.2.1 зерттеу сұрағы мен болжамды тұжырымдау
	Зерттеуді жоспарлау	5.1.3.1 зерттеу жоспарын құрастыру; 5.1.3.2 қолжетімді зерттеу әдістерін түсіндіру; 5.1.3.3 зерттеу жүргізу кезіндегі техника қауіпсіздігі ережелерін ұстану
	Деректерді жинау және жазу	5.1.4.1 - нысандар параметрлерін өлшем бірліктермен анықтау; 5.1.4.2 - зерттеу үшін қолданылатын аспаптар, құрылғыларды атау
	Деректерді талдау	5.1.5.1 өлшемдердің түрлерін атау және олардың мағынасын түсіндіру
	Қорытынды және талқылау	5.1.6.1 зерттеу мәселесі бойынша тұжырым жасау
2. Адам. Жер. Ғалам	Макро- және микроәлем	5.2.1.1 макро және микроәлем объектілерін ажырату және мысалдар келтіру
	Жер туралы жалпы мағлұматтар	5.2.2.1 Жер планетасының пайда болуын түсіндіру; 5.2.2.2 Жердің құрылымы мен құрамын сипаттау
	Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	5.2.3.1 Жер шарларын және олардың компоненттерін сипаттау
	Жердегі тіршілік	5.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болуын түсіндіру; 5.2.4.2 тіршілік ету шарттарын анықтау
	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	5.2.5.1 "жоспар" және "шартты белгілер" ұғымдарын түсіндіру; 5.2.5.2 кәдімгі белгілерді қолдана отырып, аудан жоспарларын оқу; 5.2.5.3 жер бедеріне қарапайым түсірістерді бір әдіспен жүргізу; 5.2.5.4 жоспар құру ережелеріне сәйкес ауданның қарапайым жоспарларын құру
	Материктер мен мұхиттар	5.2.6.1 Жердің материктері мен мұхиттарын атау; 5.2.6.2 картада Жердің материктері мен мұхиттарын көрсету;

		5.2.6.3 құрлықтар мен әлем бөліктерінің дамуы мен зерттелуі туралы әңгімелеу; 5.2.6.4 мұхитты игеру тарихын сипаттау
	Халық географиясы	5.2.7.1 әлем халқының нәсілдік құрамын және негізгі нәсілдер мен нәсіларалық топтардың таралу аймақтарын анықтау; 5.2.7.2 әлемнің түрлі халықтарының нәсілдік айырмашылықтарын атау; 5.2.7.3 нәсілдік теңдікті түсіну
2 тоқсан		
3. Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	5.3.1.1 бөлшектердің сұйық және газтекес заттарда таралуын түсіндіру; 5.3.1.2 заттардың қатты, сұйық және газ күйіндегі құрылымын бөлшектер теориясына сәйкес түсіндіру; 5.3.1.3 заттардың қасиеттерін: тығыздығын, аққыштығын, жылу және электрөткізгіштігін, созылмалығын, иілімділігін сипаттау; 5.3.1.4 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату
	Заттардың жіктелуі	5.3.2.1 табиғатта кездесетін заттардың түрлерін атау; 5.3.2.2 таза заттар мен қоспаларды ажырату; 5.3.2.3 қоспалардың түрлерін сипаттау және бөлу жолдарын ұсыну; 5.3.2.4 заттарды ерігіштігі бойынша, металдар және бейметалдарға жіктеу
	Заттардың пайда болуы және заттарды алу	5.3.3.1 табиғаттағы белгілі бір заттардың және жасанды жолмен алынған заттардың пайда болуына мысалдар келтіру; 5.3.3.2 зертханалық жағдайда заттарды бөліп алуды түсіндіру
3 тоқсан		
4. Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	5.4.1.1 тірі және өлі табиғаттың айырмашылықтарын айту; 5.4.1.2 өлі табиғатта болатын үдерістерді сипаттау (табиғатта заттардың айналымы, тау түзілу, үгілу, климаттық үдерістер); 5.4.1.3 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістердің себеп-салдарын түсіндіру
	Тірі табиғаттағы үдерістер	5.4.2.1 тірі ағзалардың қасиеттерін сипаттау; 5.4.2.2 тірі ағзалардың ұйымдасу деңгейлерін түсіну; 5.4.2.3 микроскоптың құрылымын сипаттау; 5.4.2.4 микроскоппен жұмыс істеу ережелерін қолдану; 5.4.2.5 фотосинтез процесін сипаттау; 5.4.2.6 өсімдіктерде әртүрлі пигменттердің болуын зерттеу; 5.4.2.7 фотосинтездің пайда болуының қажетті жағдайларын сипаттау
5. Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	5.5.1.1 энергияның негізгі түрлерін атау; 5.5.1.2 энергияның баламалы түрлерін атау; 5.5.1.3 температура мен жылу энергиясын ажырату; 5.5.1.4 температураны термометрмен өлшеу; 5.5.1.5 ғимараттардағы жылу оқшаулаудың практикалық әдістерін қолдануды түсіндіру; 5.5.1.6 жылулық ұлғаюды түсіндіру; 5.5.1.7 энергияның өзара айналымына мысалдар келтіру
	Қозғалыс	5.5.2.1 тірі және өлі табиғаттағы қозғалыстың маңыздылығын түсіндіру және мысалдар келтіру;

		5.5.2.2 әртүрлі жануарлардың қаңқа түрлерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.5.2.3 денелердің қозғалу себептерін атау
4 тоқсан		
6. Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	5.6.1.1 экожүйенің құрамдас бөліктерін атау; 5.6.1.2 экожүйе түрлерін атау; 5.6.1.3 экожүйеге экологиялық факторлардың ықпалын түсіндіру; 5.6.1.4 табиғи және жасанды экожүйелерді айырмашылығын атау
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	5.6.2.1 ағзаларды тірі табиғат дүниесіне жіктеу; 5.6.2.2 біржасушалы және көпжасушалы ағзаларды атау
	Табиғатты қорғау	5.6.3.1 Қазақстан Республикасының басты экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.2 өз аймағының экологиялық мәселелерін атау; 5.6.3.3 Қазақстан Республикасы Қызыл кітабының маңыздылығын түсіндіру
7. Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	5.7.1.1 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарға мысалдар келтіру
	Болашақ жаңылықтары	5.7.1.2 әлемді өзгерткен ғылыми жаңалықтарды сипаттау; 5.7.1.3 болашақ ғылыми зерттеулер үшін идеялар ұсыну

2) 6 сынып:
кесте 2

Бөлімдер	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1. Ғылым әлемі	Ғылымның рөлі	6.1.1.1 жаратылыстану ғылымдарының зерттеу нысандарын атау
	Зерттеу сұрағы	6.1.2.1 тәуелді, тәуелсіз және бақыланатын айнымалыларды анықтау
	Зерттеуді жоспарлау	6.1.3.1 жоспар бойынша қарапайым зерттеу жұмысын жүргізу; 6.1.3.2 қауіпсіз жұмыс жүргізудің шарттарын анықтау
	Деректерді жинау және жазу	6.1.4.1 Халықаралық бірліктер жүйесінің өлшем бірліктерін пайдалану
	Деректерді талдау	6.1.5.1 алынған деректерді графикалық түрде көрсету
	Қорытынды және талқылау	6.1.6.1 тұжырымдарды әр түрлі формада ұсыну
2. Адам. Жер. Ғалам	Макро- және микроәлем	6.2.1.1 макро және микроәлем объектілерінің параметрлерін атау
	Жер туралы жалпы мағлұматтар	6.2.2.1 Жерде байқалатын процестер мен құбылыстарды түсіндіру; 6.2.2.2 Жердің қасиеттерін сипаттау
	Жер қабықтары және олардың құрамдас бөліктері	6.2.3.1 Жердің сыртқы қабықшаларының өзара әрекеттесуін анықтаңыз
	Жердегі тіршілік	6.2.4.1 Жердегі тіршіліктің пайда болу гипотезаларын салыстыру; 6.2.4.2 адамның Жердегі қазіргі тіршілік ету жағдайларын бағалау
	Жер бетін бейнелеу тәсілдері	6.2.5.1 географиялық карталар мен шартты белгілерді жіктеуді; 6.2.5.2 әдеттегі белгілерді қолданып географиялық карталарды оқу; 6.2.5.3 масштабты пайдаланып қашықтықты есептеу; 6.2.5.4 географиялық координаттарды анықтау; 6.2.5.5 уақыт белдеулерінің картасын пайдаланып уақытты анықтау

	Материктер мен мұхиттар	6.2.6.1 жоспар бойынша материктер мен олардың физикалық-географиялық аймақтарының табиғатының ерекшеліктерін түсіну; 6.2.6.2 жоспар бойынша мұхиттар табиғатының ерекшеліктерін анықтау
	Халық географиясы	6.2.7.1 халықтың таралу заңдылықтарын анықтау; 6.2.7.2 халық тығыздығының көрсеткіштерін бағалау; 6.2.7.3 халықтың тығыздығы жоғары және төмен аймақтарды анықтау және себептерін түсіндіру
2 тоқсан		
3. Заттар және материалдар	Заттардың құрылысы мен қасиеттері	6.3.1.1 атомдар мен молекулаларды, жай және күрделі заттарды ажырату; 6.3.1.2 атомның негізгі бөлшектерін және олардың орналасуын сипаттау; 6.3.1.3 заттардың қасиеттерін (балқу және қайнау температураларын) сипаттау
	Заттардың жіктелуі	6.3.2.1 заттарды органикалық және бейорганикалық заттарға жіктеу; 6.3.2.2 тірі және өлі табиғаттағы қышқылдық, сілтілік және бейтарап орталарды ажырату; 6.3.2.3 бейтараптану үдерісін түсіндіру
	Заттардың пайда болуы және заттарды алу	6.3.3.1 табиғи және жасанды материалдардың артықшылықтары мен кемшіліктерін түсіндіру; 6.3.3.2 тұрмыстық химия өнімдерін қолдану аймақтарын атау және оларды қауіпсіз пайдалану ережелерін атау; 6.3.3.3 Қазақстандағы пайдалы қазбалардың ірі кен орындарын және оларды қолдану салаларын атау; 6.3.3.4 картадан Қазақстанда пайдалы қазбаларды өндіру мен өңдеудің көлемді орындарын көрсету; 6.3.3.5 пайдалы қазбалардың өндірілуі мен өңделінуінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
3 тоқсан		
4. Тірі және өлі табиғаттағы үдерістер	Өлі табиғаттағы үдерістер	6.4.1.1 өлі табиғаттағы болып жатқан үдерістерді сипаттау (тау түзілу, үгілу, заттардың табиғаттағы айналымы); 6.4.1.2 табиғаттағы заттардың химиялық айналымын сипаттау
	Тірі табиғаттағы үдерістер	6.4.2.1 жасушаның негізгі компоненттерін атау; 6.4.2.2 тірі ағзаларға тән процестерді сипаттау; 6.4.2.3 ағзалардың қоректену түрлерін ажырату; 6.4.2.4 дұрыс тамақтанудың рационын құрастыру; 6.4.2.5 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалдануын модельдеу; 6.4.2.6 тыныс алғанда және тыныс шығарғандағы ауа құрамындағы айырмашылықты атау; 6.4.2.7 ағзалардан бөлінетін өнімдерді атау; 6.4.2.8 тірі ағзалардағы тітіркендіргіштерге жауап беру реакциясын сипаттау
5. Энергия және қозғалыс	Энергия түрлері мен көздері	6.5.1.1 энергия көздерін атау; 6.5.1.2 энергияның бөлінуімен және жұтылуымен өтетін үдерістерге мысалдар келтіру; 6.5.1.3 электр энергиясының бірлігін атау; 6.5.1.4 электр энергиясының құнын есептеу; 6.5.1.5 баламалы энергия көздерін атау
	Қозғалыс	6.5.2.1 қозғалыстың салыстырмалылығын түсіндіру және мысалдар келтіру; 6.5.2.2 қатты, сұйық және газдардың қысымын ажырату; 6.5.2.3 адам қаңқасының құрылымын сипаттау;

		6.5.2.4 бұлшық еттердің құрылымын сипаттау; 6.5.2.5 тірі ағзалар үшін қысымның мәніне мысалдар келтіру; 6.5.2.6 арнайы аспаптардың көмегімен атмосфералық және артериялық қысымды өлшеу және қорытынды жасау
4 тоқсан		
6. Экология және тұрақты даму	Экожүйелер	6.6.1.1 экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын түсіндіру; 6.6.1.2 экожүйелердің ауысу себептерін атау; 6.6.1.3 экологиялық пирамидада энергия мен заттардың ауысуын сипаттау
	Тірі ағзалардың сан алуандығы	6.6.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін анықтау үшін ағзалардың өзіндік ерекшеліктерін атау; 6.6.2.2 жергілікті экожүйелердегі тірі ағзалардың алуан түрін атау
	Табиғатты қорғау	6.6.3.1 өз аймағындағы кейбір экологиялық мәселелердің себептерін атау; 6.6.3.2 экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну
7. Әлемді өзгертетін жаңалықтар	Әлемді өзгертетін жаңалықтар	6.7.1.1 әлемді өзгерткен жаңалықтардың маңызын түсіндіру; 6.7.1.2 қазақстандық ғалымдардың жаратылыстану ғылымдарын дамытуда қосқан үлестерін түсіндіру
	Болашақ жаңылықтары	6.7.1.3 әлемді өзгерткен нанотехнологиялар туралы түсінік болу; 6.7.1.4 ғылыми зерттеулер бағыттарының болашақтағы дамуына болжам жасау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
12-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
649-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – Жер табиғаты туралы білім, оның алуан түрінің себептері, оның тұрғындары мен шаруашылығы, Қазақстан табиғатының әртүрлілігі мен тұтастығы туралы білімді меңгерту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) дүниежүзінің ғылыми бейнесінің компоненті ретінде географиялық білім жүйесін қалыптастыру;
2) табиғи және антропогендік нысандарды, құбылыстар мен процестерді қамтитын дүниежүзінің географиялық бейнесін ашу, қоршаған дүниежүзінің аумақтық айырмашылықтары, олардың объективті сипаты мен адам өмірі үшін маңызы туралы түсінік қалыптастыру;

3) оқушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы өзара байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарды қалыптастыру;

4) қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты тиімді пайдаланудың ғылыми-жаратылыстанушылық, әлеуметтік-экономикалық негіздерін ашу;

5) география пәнін оқуға деген қызығушылығын дамыту және қалыптастыру;

6) географиялық ғылымның ұғымдары мен терминдерін игеруге ықпал ету;

7) кеңістіктік ойлау мен картографиялық дағдыларды қалыптастыру;

8) географиялық білімді тәжірибеде, күнделікті өмірде қолдану дағдыларын дамыту.

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) нашар еститін білім алушылардың сөйлеу тілі тәжірибесіне жаңа географиялық терминдер мен ұғымдарды енгізу арқылы белсенді және белсенді емес географиялық сөздік қорын кеңейту;

2) сөйлеу тілін есту арқылы қабылдау қабілетін қалыптастыру және нашар еститіндердің ауызша сөйлеу тілін қайталап айту қабілетін дамыту;

3) ауызша сөйлеу тілінің ырғақты-интонациялық құрылымын қабылдау мен қайталап айту және дыбыс айтуды түзету жұмысында есту қабілетін пайдалануға үйрету;

4) географиядан оқыған мәтінді түсіну және мазмұндап беру біліктілігін қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Бағдарлама нашар еститін және кейіннен естімей қалған білім алушылардың танымдық уәждемесі мен оқу қабілеттерін дамыту арқылы ерекше білім беру қажеттіліктерін ескере отырып жеке тұлғасын қалыптастырады.

6. "География" пәніне оқыту түзету-дамыту бағыттылығы, кешенді, коммуникативтік, тұлғалы-бағыттық және іс-әрекеттік қағидалар негізінде жүзеге асырылады.

7. География пәнін оқытудың түзете-дамыту бағыты оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерінде көрініс алады:

1) экраннан тыс жерде жұмыс істеу;

2) оқулық мәтіндеріндегі сөйлемдер құрылымын жеңілдету;

3) ақпаратты қысқарту арқылы оқып жатқан материал көлемін азайту;

4) атлас картасы мен мәтін параграфы негізінде көмекші сызбаларды құрастыру;

5) көрнекі құралдарды қолдану: кестелер, сызбалар, карталар.

8. Кешенді тәсіл - бір-бірін толықтыратын, байытатын және тұтастай сапалы қызметін қамтамасыз ететін, құрама бөліктердің (құбылыстардың немесе процестің) жиынтығын білдіреді.

9. Коммуникативтік тәсіл – сөйлеу тілінің айтылу жағын түзету мен қалыптастырудың арнайы жұмысынан тұрады; сөйлеу тілін коммуникативтік жағдайлардың барлық спектрінде қолдану білігін меңгеру(сұрақ қою, өз ойын жеткізу, ойын талқылау), топтық әңгіме жүргізу мазмұнын толықтыру және нақтылау мақсатында дауыс мәнерін, екіпінін және қарапайым ым-ишараны қолдану.

10. Тұлғалы-бағыттық тәсіл - оқу процесін даралау, білім алушының жеке басын үйлесімді қалыптастыру және жан - жақты дамыту, шығармашылық қабілеттерін толық ашу және сабақта жеке тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеумен сипатталады.

11. Сабақтағы іс-әрекет тәсіл - практикалық білік пен дағдыларды дамытуда және түзетуде жүзеге асырылады, мұнда ақпараттық, іздеу, зерттеу, талдау мен жинақтау, болжау оқытудың ең тиімді әдістері болып табылады, бұлар игерілген материалды бірнеше рет бекітуден және оны автоматтандырылған дағдылар деңгейіне дейін игеруден тұрады.

12. Есту қабілеті зақымдалған білім алушылар географиялық материалды оқу кезінде қосымша арнайы көмекті қажет етеді:

1) қоршаған орта туралы ойларын, іс-әрекетті, терминалогиялық аппараты саралау, ретке келтіру, түсінуде;

2) өз мүмкіндіктері мен шектеулерін түсінуде, қарым-қатынасқа түсу қабілетінде және туындайтын қиындықтарды шешуде;

3) тәжірибелік жұмыстарды орындау үшін уақытты ұзарту.

13. Есту қабілеті зақымдалған білім алушыларға қолданатын жетекші әдістер: бақылау, практикалық іс-әрекетін сөзбен жетектеу , олардың негізінде нысандарға немесе табиғат құбылыстарға сипаттама беру, білім алушылардың мұғалімнің басшылығымен табиғаттағы тәжірибелік еңбегі және табиғатты қорғау қызметі.

14. Оқу барысында біріктіру әдісінің орны зор, өйткені ол әртүрлі құбылыстарды жергілікті оқшаулап қараудан өзара байланыстырылған кешенді зерделеуге көшуде мүмкіндік береді, жеке тұлғаның эмоционалдық дамуына және шығармашылық ойлауын қалыптастыруға ықпал ететін ғылыми білімді, әдебиетті, музыканы, сурет өнерін тарту арқылы әлемді барлық қырынан көрсетуге жол береді.

15. Бағдарлама "Географияның" "Математика", "Физика", "Химия" және "Биология" пәндерімен пәнаралық байланысын ескереді.

16. Білім беру, дамыту және түзету міндеттерін табысты орындау үшін география мұғалімінің кабинетінде болуы қажет:

1) оқулықтар жиынтығы;

2) географиялық карталар жиынтығы;

3) географиялық атаулар мен терминдер сөздігі (тақырыптар бойынша);

4) фотоальбомдар;

5) нашар еститін оқушыларға арналған дидактикалық материалдар (көп деңгейлі тапсырмалар, тесттер, жұмыс дәптерлері);

6) үстел үстінде ойнайтын географиялық ойындар;

7) көрнекі құралдар: суреттер, муляждар, модельдер;

8) коллекциялар (пайдалы қазбалар, гербарийлер);

9) түрлі құрылғылар;

10) оқытудың техникалық құралдары.

3-тарау. "География" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "География" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

17. Оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

1) "Географиялық зерттеу әдістері";

2) "Картография және географиялық дерекқор";

3) "Физикалық география";

4) "Әлеуметтік география";

5) "Экономикалық география";

6) "Елтану және саяси география негіздері".

18. "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) зерттеу және зерттеушілер.

19. "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) географиялық карталар;

2) географиялық деректер базасы.

20. "Физикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Литосфера;

2) Атмосфера;

3) Гидросфера;

4) Биосфера;

5) Табиғи-аумақтық кешендер.

21. "Әлеуметтік география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) Халықтар географиясы.

22. "Экономикалық география" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) табиғи ресурстар;

2) әлеуметтік-экономикалық ресурстар;

3) дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы;

4) дүниежүзілік шаруашылықтың даму процестері мен көрсеткіштері

23. "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) дүниежүзі елдері.

24. 7-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері: Зерттеу және зерттеушілер. Географияны зерттеу негіздері. Географиялық ашылулар тарихы. География ғылымының дамуы. Географиялық деректер көздері. Географиялық тәжірибелер. Далалық зерттеу әдістері;

2) картография және географиялық деректер: Географиялық карталар. Алғашқы пайда болған карталар тарихы. Картография анықтамасы. Географиялық карталардың түрлері. Географиялық номенклатура. Географиялық деректер. Географиялық деректерді ұйымдастыру. Карталардың мәні

3) физикалық география: Литосфера. Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы. Жердің тектоникалық құрылысы. Литосфераның тектоникалық қозғалыстары. Литосфералық апаттар. Атмосфера. Атмосфера құрылысы мен заттық құрамы. Ауа райы және метеорологиялық элементтер. Атмосфералық қолайсыз құбылыстар. Гидросфера. Гидросфера және оның құрамдас бөліктері. Су ресурстарының маңыздылығы. Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы. Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері. Мұхит суларының қозғалыстары. Мұхиттармен байланысты апаттар. Дүниежүзілік мұхиттың мәселелері. Биосфера. Биосфера және оның құрамдас бөліктері. Топырақ, оның құрамы мен құрылымы. Қазақстанның топырақ түрлері. Топырақтың экологиялық мәселелері. Табиғи-аумақтық кешендер. Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы. Табиғи-аумақтық кешендердің түрлері;

4) әлеуметтік география: Халық географиясы. Демография. Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары. Дүниежүзі халқының діни құрамы. Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары.

5) экономикалық география: Экономикалық географияны зерттеудің пәні. Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты мәселелер. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп.

6) елтану және саяси география негіздері: дүниежүзі елдері. Дүниежүзі елдерінің саяси картасы. Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы. Дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

25. 8-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері: Зерттеу және зерттеушілер. География ғылымының салалары. Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері. Географиялық деректерді өңдеу және талдау. Географиялық модельдер. Зерттеу нәтижелерінің ұсыну формалары.

2) картография және географиялық деректер базасы: Географиялық карталар. Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттау элементтері. Тақырыптық карталарды оқу. Тақырыптық географиялық номенклатура. Географиялық деректер базасы. Географиялық деректерді құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі.

3) физикалық география: Литосфера. Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары. Жер бедерінің жіктелуі. Материктер мен мұхиттардың ірі географиялық объектілері. Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі. Пайдалы қазбалардың Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы. Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері. Тау жыныстарының жасын анықтау. Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте. Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Атмосфера. Климат қалыптастырушы факторлар. Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы. Климаттық белдеулер. Материктердің климаттық ерекшеліктері. Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері. Гидросфера. Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы. Құрлық суларының шаруашылық маңызы. Өзен аңғарының құрылысы. Өзендердің гидрологиялық режимі. Көлдер мен мұздықтар. Құрлық суларының экологиялық мәселелері. Су апаттары. Биосфера. Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары. Мұхиттардың тіршілік дүниесі. Өсімдік дүниежүзі мен жануарлар дүниесін қорғау. Табиғи-аумақтық кешендер. Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы. Географиялық қабықтың заңдылықтары.

4) әлеуметтік география: Халық географиясы. Халық санағы. Ұдайы өсудің түрлері. Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай. Демографиялық мәселелер. Демографиялық саясат.

5) экономикалық география: Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті. Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау.

6) елтану және саяси география негіздері: Дүние жүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасы. Елдердің саяси типологиясы. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы. Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары.

26. 9-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

Қазақстан Географиясы

1) географиялық зерттеу әдістері: зерттеулер және зерттеушілер. Қазақстандағы географияның даму тарихы. Ежелгі гректердің, римдіктердің еңбектеріндегі Қазақстан туралы географиялық мәліметтер және орта ғасырлардағы Қазақстан туралы зерттеу. Қазақ географтарының зерттеулері. Географиялық объектілер мен құбылыстар номинациясының ерекшеліктері. Қазақтың халықтық географиялық терминдері;

2) Картография және географиялық дереккор: Географиялық карталар. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері. Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері. Географиялық дереккор. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоақпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы.

3) Физикалық география: Литосфера. Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстан рельефінің негізгі ерекшеліктері. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақ оронимдері. Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты мәселелер. Атмосфера. Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық жағдайы. Қазақстанның климаттық ресурстары. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар. Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері. Гидросфера. Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақ гидронимдері. Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру. Су ресурстарының экологиялық мәселелері. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси мәселелері. Биосфера. Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері. Қазақстанның табиғи мұрасы. Табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі. Табиғи-аумақтық кешендер. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы). Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар.

4) Әлеуметтік география: Халық географиясы. Қазақстан халқының саны. Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Жұмыс күшінің сандық және сапалық құрамы. Қазақстандағы демографиялық жағдай және демографиялық саясат. Елді мекендердің жіктелімі. Қазақстандағы ойконимдер. Қазақстандағы елді мекендердің мәселелері. Урбанизация процесі. Қазақстандағы урбанизация процесін бағалау;

5) Экономикалық география: Табиғи ресурстар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты мәселелер. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революцияның процесі мен бағыттары. Қазақстандағы адами капиталды дамыту. Қазақстандағы индустриалды-инновациялық даму бағыттары. Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтарындағы инфрақұрылымның даму деңгейі. Қазақстан экономикасының салалары. Қазақстанның экономикалық аудандарының экономика салалары және мамандануы. Дүниежүзілік экономиканың даму тенденциялары мен көрсеткіштері. Дүниежүзілік экономиканың субъектілері. Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Қазақстанның дүниежүзілік экономикадағы орны. Халықаралық экономикалық интеграциядағы Қазақстанның мүдделері, мақсаттары және орны;

6) Елтану және саяси география негіздері: дүниежүзі елдері. Дүниежүзінің саяси картасында Қазақстанның қалыптасу тарихы. Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық және саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси және әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы күрделі географиялық ақпаратты ұсыну нысандары.

27. 10-сыныпқа арналған "География" пәнінің базалық мазмұны:

1) географиялық зерттеу әдістері: Зерттеулер және зерттеушілер. Географиялық зерттеу нысандары. Географияда графикалық әдістерді қолдану. География ғылымындағы қазіргі заманғы өзекті мәселелер;

2) картография және географиялық дереккор: географиялық карталар. Жоспар мен географиялық картаның айырмашылығы. Мазмұны мен масштабы бойынша карталарды жіктеу. Карта масштабы (сызықтық, сандық). Географиялық картаның шартты белгілері. Географиялық схемалық карталарды қолдану;

3) физикалық география: Литосфера. Жердің геологиялық тарихы. Литосфера және оның даму заңдылықтары. Жер бедері және оның даму заңдылықтары. Литосфералық тақталардың заманауи ілімі. Атмосфера. Жердегі тіршілік үшін атмосфераның маңызы. Атмосфераның құрылымы мен құрамы, оның қасиеттері. Атмосфералық айналым. Ауа райы, климат және олардың жіктелуі. Гидросфера. Гидросфера, оны құрайтын бөліктер. Дүниежүзілік су айналымы. Дүниежүзілік мұхит және оның бөліктері (теңіздер, шығанақтар, бұғаздар). Мұхит адамның қызметінде. Мұхиттың ластану мәселелері. Биосфера. Биосфера туралы түсінік, оның құрамы, құрылымы. Жердегі тірі организмдердің алуан түрлілігі, олардың таралуы. Организмдердің Жер қабығына әсері. Ноосфера туралы түсінік. Географиялық қабық, табиғи кешендер мен компоненттер. Географиялық белдеулер мен табиғи аймақтар. Табиғатты қорғау туралы заңдар мен халықаралық шарттар;

4) әлеуметтік география: Дүниежүзі халқының саны мен көбеюі. Халықтың жас және жыныстық құрылымы, еңбек ресурстары. Халықтың тығыздығы, халықтың орналасу ерекшеліктері және көші-қон. Дүниежүзідегі халықтың және діндердің нәсілдік, тілдік, этникалық құрамы. Елді мекен түрлері және урбанизация. Халықтың көбею түрлері: демографиялық дағдарыс, халықтың жарылуы. Этносаралық және конфессияаралық келісім;

5) экономикалық география: Табиғи ресурстар. Табиғат пен қоғамның өзара байланысы, табиғи ресурстардың жіктелуі. Дүниежүзінің табиғи ресурстары, отын-энергетикалық, кенді және бейметалл. Дүниежүзідегі табиғи ресурстардың басқа түрлері. Ақпараттық ресурстар. Дүниежүзілік экономика салаларының орналасу факторлары, кибернетика ғылымы. Дүниежүзілік экономиканың қалыптасуы, негізгі даму кезеңдері. Шаруашылықты ұйымдастыру түрлері, аумақтық айырмашылықтар және дүниежүзілік шаруашылықтың негізгі орталықтары. Халықаралық экономикалық қатынастардың түрлері. Дүниежүзі елдерінің экономикалық көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы;

6) саяси география негіздерімен аймақтану: тарихи-географиялық аймақтар және дүниежүзінің саяси картасы. Экономикалық даму деңгейі бойынша дүниежүзі елдерін топтастыру (экономикалық дамыған елдер, дамушы елдер, экономикасы өтпелі елдер). Дүние жүзі елдерінің, тәуелсіз мемлекеттер мен тәуелді территориялардың мемлекеттік және әкімшілік-аумақтық құрылымының нысандары. Қазіргі дүниежүзі елдерінің типологиясының әртүрлілігі. Дүниежүзілік өркениеттер, геосаясат, геосаяси жағдайы, саяси география туралы түсініктер.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

29. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Географиялық зерттеу әдістері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

1.1 Зерттеулер зерттеушілер	мен	7.1.1.1 география терминінің анықтамасы және география пәнінің негіздері; 7.1.1.2 географиялық ашылулардың тарихын атау; 7.1.1.3 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін атау; 7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен: карталармен, сызбалармен, мәтіндермен, фотосуреттермен, графикалық материалдармен жұмыс істей білу; 7.1.1.5 географиялық нысандардың қасиеттерін анықтау; 7.1.1.6 далалық географиялық зерттеу әдістерін қолдану; 7.1.1.7 географиялық объектілердің, құбылыстар мен процестердің қасиеттерін графикалық түрде көрсете алу: сызба, диаграмма, профиль, кесте	8.1.1.1 география ғылымы қандай салаларға бөліндігін түсіндіру; 8.1.1.2 география ғылымы саласындағы маңызды зерттеулерді атау; 8.1.1.3 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мәнін және оларды қолдануды түсіну; 8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді ажырату; 8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстар мен процестердің модельдерін құру және олардың ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіру; 8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін әртүрлі формада ұсыну	9.1.1.1 Қазақстандағы географияның даму тарихын білу; 9.1.1.2 Ежелгі және орта ғасырлардағы Қазақстандағы географиялық мәліметтерді білу; 9.1.1.3 географиялық ғылымның дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы түсініктің болу; 9.1.1.4 география ғылымын зерттеудің заманауи өзекті мәселелерін анықтай алу; 9.1.1.5 географиялық нысандар мен құбылыстардың ерекшеліктерін түсіну; 9.1.1.6 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын білу	10.1.1.1 Географияны зерттеу нысандарын атай алу; 10.1.1.2 географиялық нысандардың, құбылыстар мен процестердің қасиеттерін қазіргі графикалық түрде көрсету: сызба, диаграмма, профиль, кесте 10.1.1.3 география ғылымын зерттеудің заманауи өзекті мәселелерін түсіндіру

2) "Картография және географиялық дерекқор" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Географиялық карталар	7.2.1.1 алғашқы карталардың шығу тарихын айту; 7.2.1.2 тақырып бойынша картосхемаларды орындау; 7.2.1.3 катра түрлерін ажырату; 7.3.1.4 картада географиялық номенклатура нысандарын көрсете алу	8.2.1.1 тақырыптық картаның мазмұнын айту; 8.2.1.2 шартты белгілерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу; 8.2.1.3 контурлық картада географиялық номенклатура нысандарын атау	9.2.1.1 картадан маңызды географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды түсіну; 9.2.1.2 картада географиялық номенклатура нысандарын көрсету	10.2.1.1 жоспар мен географиялық карта арасындағы айырмашылықты білу; 10.2.1.2 карталарды құрастыруда масштабты қолдану; 10.2.1.3 карта түрлерін құрастырудағы шартты белгілердің айырмашылығын айту
2.2 Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 кестелерде географиялық нысандарды көрсету және топтастыру	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құру	9.2.2.1 Жерді қашықтықтан зондау әдістерін, олардың маңызы мен ерекшеліктерін түсіндіру;	10.2.2.1 географиялық карталар схемасымен жұмыс жасау

			9.2.2.2 экономика және ғылым салаларында геоақпараттық технологияларды қолданудың маңыздылығын білу	

3) "Физикалық география" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Литосфера	7.3.1.1 литосфераның құрылымы мен материалдық құрамын атау; 7.3.1.2 картада жердің тектоникалық құрылымын және литосфералық плиталардың орналасуын көрсету; 7.3.1.3 терминдердің мағынасын түсіну: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг; 7.3.1.4 литосфералық апаттардың себептері мен салдарын, таралуын атау; 7.3.1.5 литосферадағы литосфералық апатта өзін өзі ұстау ережелерін атау	8.3.1.1 рельеф пішіндерін анықтау; 8.3.1.2 рельефтің пішінін анықтай білу; 8.3.1.3 жоспар бойынша бедер пішіндерін жасау; 8.3.1.4 әр түрлі материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстыру; 8.3.1.5 жыныстарының минералдардан ажырата тау; 8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуын талдау; 8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтау; 8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін білу; 8.3.1.9 жер қыртысының қалыптасуы мен тіршіліктің дамуындағы геологиялық хронологияның және геохронологиялық кестенің маңыздылығын түсіну; 8.3.1.10 рельефтің адамзаттың өмірі мен шаруашылық қызметіне әсерін бағалай алу	9.3.1.1 Қазақстанның геологиялық тарихы мен тектоникалық құрылымын білу; 9.3.1.2 Қазақстандағы рельефтің негізгі түрлерін атау; 9.3.1.3 негізгі орографиялық белгілерді атау және олардың мағынасын түсіндіру; 9.3.1.4 қазақ оронимдерінің топтастырылуын түсіну және олардың мағынасын түсіндіру; 9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын білу; 9.3.1.6 картада Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру мен өңдеудің негізгі орталықтарын көрсету; 9.3.1.7 Қазақстанның пайдалы қазбаларын баға беру; 9.3.1.8 минералдық ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді түсіну және оларды шешу жолдарын ұсыну	10.3.1.1 жердің геологиялық тарихын түсіндіру; 10.3.1.2 литосфераның дамуы туралы түсінігі болуы; 10.3.1.3 картада жер бедерінің негізгі пішіндерін көрсету; 10.3.1.4 литосфераны зерттеудегі жаңа әдістерді атау
3.2 Атмосфера	7.3.2.1 атмосфераның құрамын білу;	8.3.2.1 знать определение термина "климат"; 8.3.2.2	9.3.2.1 Қазақстан климатының ерекшеліктерін сипаттау;	10.3.2.1 атмосфераның Жердегі өмір үшін маңыздылығын түсіндіру;

	7.3.2.2 атмосфера қабаттарының құрылымы мен ерекшеліктерін атау; 7.3.2.3 ауа-райы " түсінігін түсіну"; 7.3.2.4 жеке метеорологиялық элементтердің сипаттамаларын атау оларды зерттеудің маңыздылығын түсіну: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.5 метеорологтың көмегімен өлшеу жекелеген метеорологиялық элементтерді өлшеу: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.6 жекелеген метеорологиялық элементтер: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық көрсеткіштерінің негізінде күрделі емес графикалық синоптикалық материалдар жасай алу; 7.3.2.7 қолайсыз атмосфералық құбылыстарды білу және қорғаныс жолдарын білу	климат түзуші факторларды анықтау; 8.3.2.3 атмосфераның Ғаламдық айналымын білу; 8.3.2.4 картада Климаттық белдеулерді көрсете білу; 8.3.2.5 әр түрлі континенттерде орналасқан ұқсас Климаттық белдеулерді салыстыра алу; 8.3.2.6 климаттың адамзаттың өмірі мен экономикалық қызметіне әсерін түсіну; 8.3.2.7 адам қызметінің атмосфера мен климатқа теріс әсерін білу және мысалдар келтіре алу	9.3.2.2 Қазақстанның климат түзуші факторларын атау; 9.3.2.3 Қазақстанның климаттық жағдайын білу; 9.3.2.4 Қазақстанның климаттық ресурстарын білу; 9.3.2.5 қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстардың қалыптасуы мен таралу аумағын картада көрсете білу; 9.3.2.6 Қазақстанның атмосфералық және климаттық құбылыстарының ерекшеліктерін білу	10.3.2.2 атмосфераның құрылымы мен құрамын атау; 10.3.2.3 атмосфералық айналымның заңдылықтарын айту; 10.3.2.4 ауа-райы мен климаттық құбылыстарды түсіндіре алу
3.3 Гидросфера	7.3.3.1 гидросфераның құрамдас бөліктерін атау; 7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру; 7.3.3.3 кейбір дүниежүзілік мұхиттың құрамы мен географиялық атауын білу; 7.3.3.4 мұхиттар мен олардың құрамдас бөліктерін білу; 7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау; 7.3.3.6 мұхит суларының қозғалысын түсіндіру; 7.3.3.7 мұхит және теңіз суларымен байланысты қауіптерді түсіну; 7.3.3.8 мұхиттардың мәселелерін білу және оларды шешу жолдарын ұсына білу	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасуын түсіну; 8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің экономикалық маңыздылығын түсіну; 8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын білу; 8.3.3.4 өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіру; 8.3.3.5 "көлдер" және "мұздықтар" ұғымдарының анықтамасын білу; 8.3.3.6 құрлық суларының экологиялық мәселелерін шешу жолдарын ұсыну; 8.3.3.7 судағы табиғи апаттарды атау	9.3.3.1 "өзен", "көл", "мұздықтар", "мәңгі тоң", "жер асты сулары" ұғымдарының мағынасын түсіндіру; 9.3.3.2 Қазақстанның ішкі суларының атауларын анықтау: өзендер, көлдер мен мұздықтар; 9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру; 9.3.3.4 Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелерін айту; 9.3.3.5 Қазақстанның су ресурстарының мәселелері және шешу жолдарын ұсыну және атау	10.3.3.1 гидросфераның құрылымы мен құрамын түсіндіре алу; 10.3.3.2 дүниежүзілік су айналымы туралы айту; 10.3.3.3 мұхиттардың бөліктерін атау, картада көрсете білу (теңіздер, шығанақтар, бұғаздар); 10.3.3.4 адамның мұхитпен байланысын түсіндіру; 10.3.3.5 теңіздер мен мұхиттардың суларын қорғау туралы мысалдар келтіре алу
3.4 Биосфера	7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын,	8.3.4.1	9.3.4.1 Қазақстанның	10.3.4.1 биосфера ұғымын, оның

	шекаралары мен қасиеттерін атау; 7.3.4.2 топырақтың түрлері мен құрамын айту; 7.3.4.3 картада Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын көрсету; 7.3.4.4 топырақ ресурстары туралы түсініктерінің болуы; 7.3.4.5 топырақтың экологиялық мәселелерін анықтау және оларды шешу жолдарын ұсыну	"табиғи аймақтар" мен "биіктік белдеулерінің" мағынасын түсіну"; 8.3.4.2 картадан табиғи аймақтарды табу; 8.3.4.3 әртүрлі континенттерде орналасқан ұқсас табиғи аймақтар мен биіктік белдеулерін салыстыру; 8.3.4.4 өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігі туралы түсіну	табиғи аймақтары мен биіктік белдеулерін атау; 9.3.4.2 ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың маңыздылығын түсіну: қорықтар, парктер; 9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасын білу; 9.3.4.4 Қазақстанның табиғи аудандары туралы түсінікке ие болу; 9.3.4.5 ноосфера терминінің анықтамасын беру және ол нені зерттейтінін білу; 9.3.4.6 Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесін түсіндіру	құрылымы мен құрамын түсіндіру; 10.3.4.2 биосферадағы организмдердің өзара байланысын түсіндіру; 10.3.4.3 организмдердің жер қабығына әсерін түсіндіру; 10.3.4.4 ноосфераның мағынасын атау
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	7.3.5.1 табиғи-аумақтық кешендердің: географиялық қабықтың, континенттер мен мұхиттардың, белдеулер мен белдеулердің, ландшафттардың қалыптасуын түсіндіру; 7.3.5.2 табиғи-аумақтық кешендердің түрлерін атау	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылымын түсіндіре алу; 8.3.5.2 географиялық қабық үлгілерінің мағынасын түсіну	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи-аймақтық кешендерін бөле алу; 9.3.5.2 Қазақстанның табиғи-аумақтық кешендерінің маңыздылығын түсіндіру; 9.3.5.3 антропогендік ландшафт туралы түсінікке ие болу; 9.3.5.4 мелиорация, мелиорация, ландшафттық дизайн ұғымдарды түсіну	10.3.5.1 Жердің географиялық қабықшаларын атау және олардың мағынасын түсіну; 10.3.5.2 географиялық аймақтар мен табиғи аймақтардың орналасуын түсіндіріңіз; 10.3.5.4 табиғи компоненттерді қорғаудың негізгі заңдылықтарын айту

4) "Әлеуметтік география" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Халық географиясы	7.4.1.1 халық географиясы нені зерттейтінін түсіну және "демография" терминіне анықтама беру"; 7.4.1.2 этнос, дін ұғымдарын айту және анықтау; 7.4.1.3 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелуін білу; 7.4.1.4 дүниежүзі халқының діни құрамын және діндердің таралуын түсіну;	8.4.1.1 популяция санын анықтауға арналған әдістерді атау; 8.4.1.2 халықтың көбею түрі бойынша дүниежүзі елдерін жіктей алу; 8.4.1.3 құнарлылық, өлім, табиғи және механикалық өсу, көші-қон, ұлт терминдерін түсіну және анықтама беру; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін кесте түрде көрсете білу;	9.4.1.1 Қазақстан халқының санын айту; 9.4.1.2 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын білу; 9.4.1.3 Қазақстан халқының көші-қон бағыттарын, себеп салдарын айту; 9.4.1.4 картадан Қазақстан халқының көші-	10.4.1.1 дүниежүзі халық санын және оның өзгеруі туралы айту; 10.4.1.2 халықтың жас және жыныстық құрылымын түсіндіру; 10.4.1.3 дүниежүзідегі халқы тығыз орналасқан елдерді атау;

	7.4.1.5 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени / өркениетті аймақтарының қалыптасуын түсіндіру; 7.4.1.6 картада халқы ең көп елдерді көрсету	8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалар бойынша ажырата алу; 8.4.1.6 "халық саясаты" анықтамасын түсіну	қонының негізгі бағыттарын көрсету; 9.4.1.5 Қазақстанның жұмыс күшінің сандық және сапалық құрамын бөлуге; 9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясатын ажырата білу; 9.4.1.7 елді мекен ұғымының мазмұнын түсіндіру және оның түрлерін білу; 9.4.1.8 ойконимдер терминнің мағынасын атау; 9.4.1.9 елді мекендерге байланысты мәселелерді сипаттау; 9.4.1.10 урбанизация сөзінің мағынасын түсіну; 9.4.1.11 Қазақстандағы қала халқының өсіп келе жатқан рөлін түсіндіру	10.4.1.4 дүниежүзі халқының миграциясының бағыттарын, себептері мен салдарын айту; 10.4.1.5 жер бетіндегі халықтардың нәсілдерін атау және олардың теңдігін түсіну; 10.4.1.6 елді мекендердің түрлері мен қала тұрғындарының рөлінің артуының себептерін айту; 10.4.1.7 демографиялық дағдарыс және демографиялық жарылыс деген ұғымдарды туралы түсіндіру 10.4.1.8 ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қажеттілігін түсіну

5) "Экономикалық география" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Табиғи ресурстар	7.5.1.1 табиғи ресурстар ұғымын сипаттау; 7.5.1.2 табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын түсіну; 7.5.1.3 картада табиғи ресурстардың шоғырланған жерлерін көрсету; 7.5.1.4 табиғи ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді ды түсіндіру	8.5.1.1 табиғи ресурстарға экономикалық және экологиялық баға беру; 8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау; 8.5.1.3 өндірілген және өңделген өнімді түсіну	9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін атау; 9.5.1.2 Қазақстандағы табиғи ресурстардың орталықтары мен түрлерін атау; 9.5.1.3 картадағы мұнай өнімдерін қайта өңдеу орталықтарын көрсету; 9.5.1.4 табиғатты пайдалану үлгілері мен	10.5.1.1 негізгі экономикалық түсініктерді атау; 10.5.1.2 дүниежүзінің табиғи ресурстарына сипаттама беру; 10.5.1.3 отын-энергетика, кен және металл емес ресурстар арасындағы айырмашылықтарды анықтау; 10.5.1.4 дүниежүзінің табиғи ресурстарын сипаттау және қауіпсіздік дәрежесін анықтау

			түрлерін топтастыру; 9.5.1.5 Қазақстандағы табиғатты пайдалану мәселелерін түсіну және оларды шешу жолдарын ұсына білу	
5.2 Өлеуметтік-экономикалық ресурстар	7.5.2.1 көлік түрлерін білу және олардың халық шаруашылығындағы маңызын айту; 7.5.2.2 өлеуметтік инфрақұрылымның маңыздылығын түсіндіру	8.5.2.1 экономикалық инфрақұрылым маңыздылығын нақтылау	9.5.2.1 өлеуметтік және экономикалық ресурстар туралы түсініктің болуы; 9.5.2.2 ғылыми-техникалық революцияның анықтамасы мен бағытын түсіндіру; 9.5.2.3 Қазақстандағы адами капиталдың негізгі қасиеттерін білу; 9.5.2.4 индустрия және инновация ұғымдарын сипаттай білу; 9.5.2.5 Қазақстанның индустриалды - инновациялық дамуының бағыттарын түсіну; 9.5.2.6 "инфрақұрылым" терминінің анықтамасын беру 9.5.2.7 аймақтар бойынша Қазақстандағы инфрақұрылымның дамуын салыстыру	10.5.2.1 ақпараттық ресурстарды пайдалану қажеттілігін түсіну 10.5.2.2 еңбек және білім беру ресурстарының ерекшеліктерін түсіну
5.3 Дүниежүзілік экономиканың салалық және аумақтық құрылымы	7.5.3.1 экономикалық салалардың: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіптің маңыздылығын түсіну	8.5.3.1 шаруашылық салалары: өндіруші және өңдеуші салалар, қызмет көрсету саласын атау; 8.5.3.2 ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет	9.5.3.1 Қазақстан экономикасының салаларын түсіндіру; 9.5.3.2 экономикалық	10.5.3.1 дүниежүзілік экономиканың жетекші секторларының орналасу факторларын анықтау;

		көрсету саласын қ салалар бойынша Қазақстан өнеркәсібінің таралуын атау; 9.5.3.3 дүниежүзілік жекелеген аумақтарды мамандандыр у бойынша салалардың орналасуын картадан көрсету	10.5.3.2 "кибернетика" ғылымы нені зерттейтінін түсіндіру; 10.5.3.3 дүниежүзілік экономиканың қалыптасу заңдылықтарын түсіндіру, құрылымы мен құрамын білу; 10.5.3.4 экономиканы ұйымдастыру түрлерін, айырмашылықтары мен дүниежүзілік шаруашылықтың негізгі орталықтарын атау	
5.4 Дүниежүзілік шаруашылық даму көрсеткіштері және тенденциялары	7.5.4.1 дүниежүзі шаруашылық туралы түсінікке ие болу; 7.5.4.2 дүниежүзілік шаруашылық даму кезеңдерін атау; 7.5.4.3 дүниежүзілік шаруа құрылымын түсіну	8.5.4.1 дүниежүзілік экономикада болып жатқан заңдылықтар мен процестерге сипаттама беру; 8.5.4.2 дүниежүзілік экономиканың, жекелеген мемлекеттер мен аймақтардың даму тенденцияларын анықтау	9.5.4.1 дүниежүзілік экономика субъектілерін түсіндіру; 9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің маңыздылығы н түсіну; 9.5.4.3 Қазақстанның дүниежүзілік экономикадағы орнын атау; 9.5.4.4 интеграцияла у терминнің анықтамасын айту; 9.5.4.5 халықаралық экономикалық интеграцияда ғы Қазақстанның мүдделерін, мақсаттарын және орнын түсіну	10.5.4.1 халықаралық экономикалық қатынастардың түрлерін атау; 10.5.4.2 жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім ұғымдарын түсіндіру; 10.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылықтың территориялық құрылымын картада бөлу

6) "Елтану және саяси география негіздері" бөлімі:
9-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
6.1 Дүниежүзі елдері	7.6.1.1 елдерді географиялық орналасуына қарай жіктеу; 7.6.1.2 картадан елдердің географиялық орналасуын түсіндіре білу; 7.6.1.3 экономикалық және географиялық орналасуы	8.6.1.1 саяси картаның негізгі нысандарын атау; 8.6.1.2 дүниежүзі елдерін ажырату және басқару мен мемлекеттік құрылым нысаны бойынша кесте құру;	9.6.1.1 дүниежүзінің саяси қартасында Қазақстанның қалыптасу тарихына сипаттама беру;	10.6.1.1 жекелеген аймақтарға картадан елдерді көрсету; 10.6.1.2 елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша айырмашылықтарын айту;

	бойынша елдердің жіктелуін түсіну; 7.6.1.4 жоспар бойынша елдердің экономикалық-географиялық жағдайын сипаттау; 7.6.1.5 елдердің географиялық, экономикалық және географиялық жағдайын бағалау; 7.6.1.6 картадан алыптар мен ергежейлі елдерді көрсету; 7.6.1.7 тәуелсіз және тәуелді елдер сөздерінің мағынасын түсіну	8.6.1.3 саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістерді салыстыру; 8.6.1.4 картада дүниежүзі елдерінің шекараларын көрсету; 8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіну; 8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы бағыттарын, мүдделері мен мақсаттарын айту	9.6.1.2 деңгейі мен мақсаты бойынша халықаралық ұйымдарды топтастыру; 9.6.1.3 картадан Қазақстанның географиялық орнын түсіндіру; 9.6.1.4 Қазақстанның экономикалық аудандарын білу және оларды картадан көрсете білу; 9.6.1.5 Қазақстан Республикасы туралы елдік ақпаратты түсіну	10.6.1.3 саяси картамен жұмыс жасау және талдау; 10.6.1.4 тәуелсіз және тәуелді елдердің арасындағы айырмашылықты түсініп, өз территорияларын картадан көрсете білу; 10.6.1.5 әлеуметтік-экономикалық даму типі мен деңгейі ұқсас елдердің топтарын анықтау; 10.6.1.6 геосаясатқа сипаттама беру және картадан елдердің геосаяси жағдайын көрсете білу

30. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

31. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған
(нашар еститін, естімейтін)
білім алушыларға арналған
негізгі орта білім беру
деңгейінің 7-10 сыныптары үшін
"География" пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған(нашар еститін, естімейтін) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "География" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Бөлімшелер	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	Географиялық зерттеу объектілері	7.1.1.1 география терминінің анықтамасын және география пәнінің негіздерін айту
	География ғылымының дамуы	7.1.1.2 географиялық ашылулардың тарихын айту; 7.1.1.3 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін айту
	Географиялық мәліметтер көзі	7.1.1.4 географиялық ақпарат көздерімен: карталармен, сызбалармен, мәтіндермен, фотосуреттермен, графикалық материалдармен жұмыс істеу
	Географиялық тәжірибелер	7.1.1.5 географиялық нысандардың қасиеттерін анықтау
	Далалық зерттеу әдістері	7.1.1.6 далалық географиялық зерттеу әдістерін қолдану
	Географияда графикалық әдістерді қолдану	7.1.1.7 географиялық объектілердің, құбылыстар мен процестердің қасиеттерін графикалық түрде көрсету: сызба, диаграмма, профиль, кесте
2. Картография және географиялық дерекқор		

2.1 Географиялық карталар	Географиялық карталарды қолдану	7.2.1.1 алғашқы карталардың шығу тарихын айту; 7.2.1.2 тақырып бойынша картосхемаларды орындау; 7.2.1.3 карталардың түрлерін ажырату
	Географиялық номенклатура	7.3.1.4 картада географиялық номенклатура нысандарын көрсету
2.2 Географиялық мәліметтер базасы	Географиялық мәліметтерді ұйымдастыру	7.2.2.1 кестелерде географиялық нысандарды көрсету және топтастыру
3. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Литосфераның құрылымы және материалдық құрамы	7.3.1.1 литосфераның құрылымы мен материалдық құрамын атау
	Жердің тектоникалық құрылымы	7.3.1.2 картада жердің тектоникалық құрылымын және литосфералық плиталардың орналасуын көрсету
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.3 литосфералық апаттардың себептері мен салдарын, таралуын атау
	Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.4 понимать причины и следствия, распространение литосферных катаклизмов; 7.3.1.5 литосферадағы литосфералық апатта өзін өзі ұстау ережелерін айту
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Атмосфера және оны құрайтын бөліктер	7.3.2.1 атмосфераның құрамын айту; 7.3.2.2 атмосфера қабаттарының құрылымы мен ерекшеліктерін айту
	Ауа-райы және метеорологиялық элементтер	7.3.2.3 ауа-райы "түсінігін түсіну"; 7.3.2.4 жеке метеорологиялық элементтердің сипаттамаларын атау оларды зерттеудің маңыздылығын түсіну: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.5 метеоролог құралдарының көмегімен жекелеген метеорологиялық элементтерді өлшеу: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық; 7.3.2.6 жекелеген метеорологиялық элементтер: температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық көрсеткіштерінің негізінде күрделі емес графикалық синоптикалық материалдар жасау
	Қолайсыз атмосфералық құбылыстар	7.3.2.7 қолайсыз атмосфералық құбылыстарды білу және қорғаныс жолдарын айту
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Гидросфера және оның компоненттері	7.3.3.1 гидросфераны және оның құрамдас бөліктерін айту
	Су ресурстарының маңызы	7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіру
	Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы	7.3.3.3 Дүниежүзі мұхитының құрамы мен географиялық орналасуын айту; 7.3.3.4 мұхиттар мен олардың құрамдас бөліктерін атау
	Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері	7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтау
	Мұхиттағы сулардың қозғалысы	7.3.3.6 мұхит суларының қозғалысын түсіндіру
	Мұхиттағы апаттар	7.3.3.7 мұхит және теңіз суларымен байланысты қауіптерді түсіну
	Дүниежүзілік мұхит мәселелері	7.3.3.8 мұхиттардың мәселелерін және оларды шешу жолдарын ұсына білу
3-тоқсан		

3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Биосфера және оны құрайтын бөліктер	7.3.4.1 биосфера құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін айту
	Топырақ, олардың құрамы мен құрылымы	7.3.4.2 топырақ түрлері мен құрамын айту
	Қазақстандағы топырақ түрлері	7.3.4.3 картада Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын көрсету; 7.3.4.4 топырақ ресурстары туралы түсініктерінің болуы
	Топырақтың экологиялық проблемалары	7.3.4.5 топырақтың экологиялық мәселелерін білу және оларды шешу жолдарын ұсыну
3. Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы	7.3.5.1 табиғи-аумақтық кешендердің: географиялық қабықтың, континенттер мен мұхиттардың, белдеулер мен белдеулердің, ландшафттардың қалыптасуын түсіндіру
	Табиғи-территориялық кешендердің түрлері	7.3.5.2 табиғи-аумақтық кешендердің түрлерін айту
4. Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Демография	7.4.1.1 халық географиясы негізі зерттейтінін түсіну және "демография" терминіне анықтама беру
	Тілдік отбасылар мен дүниежүзі халықтарының топтары	7.4.1.2 этнос, дін ұғымдарын айту және анықтау; 7.4.1.3 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелуін айту
	Дүниежүзі халқының діни құрамы	7.4.1.4 дүниежүзі халқының діни құрамын және діндердің таралуын түсіну
	Дүниежүзінің тарихи және мәдени аймақтары	7.4.1.5 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/өркениетті аймақтарының қалыптасуын түсіндіру; 7.4.1.6 картада халқы ең көп елдерді көрсету
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғат ресурстары	Табиғи ресурстардың жіктелуі	7.5.1.1 Табиғи ресурстар ұғымын сипаттау; 7.5.1.2 табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын түсіну; 7.5.1.3 картада табиғи ресурстардың шоғырланған жерлерін көрсету
	Табиғи ресурстарды игеруге байланысты мәселелер	7.5.1.4 табиғи ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді түсіндіру
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Көлік инфрақұрылымы	7.5.2.1 көлік түрлерін білу және олардың халық шаруашылығындағы маңызын айту
	Әлеуметтік инфрақұрылым	7.5.2.2 әлеуметтік инфрақұрылымның маңыздылығын түсіндіру
5.3 Салалық және аумақтық дүниежүзілік экономиканың құрылымы	Дүниежүзілік экономиканың салалары: ауыл шаруашылығы және өнеркәсіп	7.5.3.1 экономикалық салалардың: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіптің маңыздылығын түсіну және түсіндіру
5.4 Дүниежүзі шаруашылығының даму көрсеткіштері және тенденциялары	Дүниежүзі шаруашылығы түсінігі және кезеңдері	7.5.4.1 дүниежүзі шаруашылығы туралы түсінік; 7.5.4.2 дүниежүзі шаруашылығының даму кезеңдерін атау; 7.5.4.3 дүниежүзі шаруашылығының құрылымын атау
6. Ел географиясы саяси география негіздерімен		
6.1 Дүниежүзі елдері	Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы	7.6.1.1 елдерді географиялық орналасуына қарай жіктеу; 7.6.1.2 картадан елдердің географиялық орналасуын түсіндіру

	Дүниежүзі елдерінің экономикалық-географиялық жағдайы	7.6.1.3 экономикалық және географиялық орналасуы бойынша елдердің жіктелуін түсіну; 7.6.1.4 жоспар бойынша елдердің экономикалық-географиялық жағдайын сипаттау; 7.6.1.5 елдердің географиялық, экономикалық және географиялық жағдайын бағалау; 7.6.1.6 картадан алыптар мен ергежейлі елдерді көрсету; 7.6.1.7 тәуелсіз және тәуелді елдер сөздерінің мағынасын түсіну

2) 8-сынып:
2-кесте

Бөлімшелер	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	География салалары	8.1.1.1 география ғылымы қандай салаларға бөліндігін айту; 8.1.1.2 география ғылымы саласындағы маңызды зерттеулерді білу
	Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері	8.1.1.3 географиялық зерттеулердің далалық, картографиялық және теориялық әдістерінің мәнін және оларды қолдануды түсіну
	Географиялық мәліметтерді өңдеу және талдау	8.1.1.4 сандық және сапалық географиялық деректерді ажырату
	Географиялық модельдер	8.1.1.5 географиялық нысандардың, құбылыстар мен процестердің модельдерін құру және олардың ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіру
	Зерттеу нәтижелерін ұсыну формалары	8.1.1.6 зерттеу нәтижелерін әртүрлі формада ұсыну
2. Картография және географиялық дерекқор		
2.1 Географиялық карталар	Тақырыптық карталар және олардың қосымша сипаттамаларының элементтері	8.2.1.1 тақырыптық картаның мазмұнын айту
	Оқу карталары	8.2.1.2 шартты белгілерді қолдану негізінде тақырыптық карталарды оқу
	Тақырып бойынша номенклатурасы	8.2.1.3 контурлық картада географиялық номенклатура нысандарын атау
2.2 Географиялық мәліметтер базасы	Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың географиялық мәліметтер базасын құрудағы рөлі	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құру
3. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары	8.3.1.1 рельеф пішіндерін анықтау
	жер бедерінің жіктелуі	8.3.1.2 рельефтің пішінін жіктеу; 8.3.1.3 жоспар бойынша бедер пішіндерін жасау
	Материктер мен мұхиттардағы үлкен орографиялық ерекшеліктер	8.3.1.4 әр түрлі материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстыру
	Тау жыныстары мен минералдардың синификациясы	8.3.1.5 жыныстарының минералдардан ажырату
	Минералдарды жыныстар мен минералдардың пайда болу заңдылықтарына байланысты таралуы	8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуын талдау
	Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері	8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтау
	Тау жыныстарының жасын анықтау	8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін айту

	Геологиялық хронология және геохронологиялық кесте	8.3.1.9 жер қыртысының қалыптасуы мен тіршіліктің дамуындағы геологиялық хронологияның және геохронологиялық кестенің маңыздылығын түсіну
	Рельефтің адамзаттың өмірі мен шаруашылық қызметіне әсері	8.3.1.10 рельефтің адамзаттың өмірі мен шаруашылық қызметіне әсерін бағалау
3. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Климаттық факторлар	8.3.2.1 "климат" термині анықтамасын айту 8.3.2.2 климат түзуші факторларды анықтау
	Атмосфераның ғаламдық айналымы	8.3.2.3 атмосфераның Ғаламдық айналымын түсіндіру
	Климаттық белдеулер	8.3.2.4 картада Климаттық белдеулерді көрсете білу
	Материктерде климатының ерекшеліктері	8.3.2.5 әр түрлі континенттерде орналасқан ұқсас Климаттық белдеулерді салыстыру
	Климаттың адамзаттың өмірі мен экономикалық қызметіне әсері	8.3.2.6 климаттың адамзаттың өмірі мен экономикалық қызметіне әсерін түсіну
	Адам қызметінің атмосфераға кері әсері	8.3.2.7 адам қызметінің атмосфера мен климатқа теріс әсерін айту және мысалдар келтіру
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасуын түсіндіру
	Құрлық суларының экономикалық мәні	8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің экономикалық маңыздылығын түсіну
	Өзен аңғарының құрылымы	8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын айту
	Өзендердің гидрологиялық режимі	8.3.3.4 өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіру
	Көлдер мен мұздықтар	8.3.3.5 "көлдер" және "мұздықтар" ұғымдарының анықтамасын беру
	Құрлық суларының экологиялық проблемалары	8.3.3.6 құрлық суларының экологиялық мәселелерін шешу жолдарын ұсыну
Су апаттары		8.3.3.7 судағы табиғи апаттарды айту
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Табиғи белдеулер және биік белдеулер	8.3.4.1 "табиғи аймақтар" мен "биіктік белдеулерінің" мағынасын түсіну"
	Материктердің табиғи аймақтары	8.3.4.2 картадан табиғи аймақтарды табу
	Мұхиттардың органикалық дүниежүзі	8.3.4.3 әртүрлі континенттерде орналасқан ұқсас табиғи аймақтар мен биіктік белдеулерін салыстыру
	Өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғау	8.3.4.4 өсімдіктер мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігі туралы түсіну
3-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.5 Табиғи-аймақтық кешендер Табиғи-аймақтық кешендер	Географиялық қабықтың құрылымы мен құрамы	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылымын түсіндіру
	Географиялық қабықтың заңдылықтары	8.3.5.2 географиялық қабық үлгілерінің мағынасын түсіну
4. Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Халық санағы	8.4.1.1 популяция санын анықтауға арналған әдістерді атау
	Көбею түрлері	8.4.1.2 халықтың көбею түрі бойынша дүниежүзі елдерін жіктеу
	Демографиялық көрсеткіштер және демографиялық жағдай	8.4.1.3 құнарлылық, өлім, табиғи және механикалық өсу, көші-қон, ұлт терминдерін түсіну және анықтама беру; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін кесте түрде көрсету

	Демографиялық мәселелер	8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалар бойынша ажырату
	Демографиялық саясат	8.4.1.6 "халық саясаты" анықтамасын түсіну
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғат ресурстары	Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық бағалау	8.5.1.1 табиғи ресурстарға экономикалық және экологиялық бағалау
	Дүниежүзілік аймақтардың табиғи-ресурстық әлеуеті	8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалау
	Табиғи ресурстарды өңдеу орталықтары мен технологиясы, дайын өнім түрлері	8.5.1.3 өндірілген және өңделген өнімді түсіну

4-тоқсан

5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары	8.5.2.1 экономикалық инфрақұрылым маңыздылығын нақтылау
5.3 Салалық және аумақтық	Дүниежүзілік экономиканың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші салалар, қызмет көрсету	8.5.3.1 шаруашылық салалары: өндіруші және өңдеуші салалар, қызмет көрсету саласын айту
	Ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісі мен қызметтерін ұйымдастыру формалары	8.5.3.2 ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет көрсету саласын ұйымдастыру нысандарын сипаттау
	Ауыл шаруашылығының, өнеркәсіптің және қызметтердің орналасу факторлары	8.5.3.3 ауылшаруашылық және өнеркәсіптік өндірістің, қызметтердің орналасу факторларын айту
	Дүниежүзілік шаруашылығы салаларының сипаттамалары	8.5.3.4 дүниежүзілік экономика салаларын айту
5.4 Дүниежүзі шаруасының даму көрсеткіштері және тенденциялары	Дүниежүзілік экономиканың даму көрсеткіштері	8.5.4.1 дүниежүзі шаруашылығында орын алған заңдылықтар мен үрдістерді сипаттау; 8.5.4.2 дүниежүзі шаруашылығының даму кезеңдерін атау;

6. Ел географиясы саяси география негіздерімен

6.1 Дүниежүзі елдері	Дүниежүзінің саяси картасы	8.6.1.1 саяси картаның негізгі объектілерін атау
	Елдердің саяси типологиясы	8.6.1.2 дүниежүзі елдерін ажырату және басқару мен мемлекеттік құрылым нысаны бойынша кесте құру
	Дүниежүзінің саяси картасындағы сандық және сапалық өзгерістер	8.6.1.3 саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістерді түсіну
	Дүниежүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы	8.6.1.4 картада дүниежүзі елдерінің шекараларын көрсету
	Саяси интеграция	8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіну
	Саяси интеграция процестеріндегі Қазақстанның мүдделері, бағыттары мен бастамалары	8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы бағыттарын, мүдделері мен мақсаттарын атау

3) 9-сынып:

3-кесте

Бөлімшелер	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1 -тоқсан		
1. Географиялық зерттеу әдістері		
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	Қазақстандағы географияның даму тарихы	9.1.1.1 Қазақстандағы географияның даму тарихын айту

	Ежелгі гректердің, римдіктердің еңбектеріндегі Қазақстан туралы географиялық мәліметтер және орта ғасырлардағы Қазақстанды зерттеу	9.1.1.2 Ежелгі және орта ғасырлардағы Қазақстандағы географиялық мәліметтерді айту
	Қазақ географтарының зерттеулері	9.1.1.3 географиялық ғылымның дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы түсініктің болуы
	География ғылымын зерттеудегі қазіргі заманғы өзекті мәселелер	9.1.1.4 география ғылымын зерттеудің заманауи өзекті мәселелерін анықтау
	Географиялық объектілер мен құбылыстар номинациясының ерекшеліктері	9.1.1.5 географиялық нысандар мен құбылыстардың ерекшеліктерін түсіну
	Қазақтың халықтық географиялық терминдері	9.1.1.6 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын айту
2. Картография и Географиялық мәліметтер базасы		
2.1 Географиялық карталар	Географиялық объектілерді, құбылыстар мен процестерді картада бейнелеу әдістері	9.2.1.1 картадан маңызды географиялық нысандарды, процестер мен құбылыстарды түсіну
	Географиялық номенклатура объектілерін көрсету әдістері	9.2.1.2 картада географиялық номенклатура нысандарын көрсету
2.2 Географиялық мәліметтер базасы	Жерді қашықтықтан зондтау әдістері	9.2.2.1 Жерді қашықтықтан зондтау әдістерін, олардың маңызы мен ерекшеліктерін түсіндіру
	Геоақпараттық жүйенің технологияларын қолдану салалары	9.2.2.2 экономика және ғылым салаларында геоақпараттық технологияларды қолданудың маңыздылығын түсіндіру
3. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Қазақстан территориясының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы	9.3.1.1 Қазақстанның геологиялық тарихы мен тектоникалық құрылымын ауту
	Қазақстанның негізгі орографиялық объектілері	9.3.1.2 Қазақстандағы рельефтің негізгі түрлерін айту; 9.3.1.3 негізгі орографиялық белгілерді атау және олардың мағынасын айту
	Қазақша оронимдер	9.3.1.4 қазақ оронимдерінің топтастырылуын түсіну және олардың мағынасын түсіндіру
	Қазақстандағы минералды ресурстардың таралу заңдылықтары	9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын айту
	Минералды шикізатты өндіру және өндеу орталықтары	9.3.1.6 картада Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру мен өндеудің негізгі орталықтарын көрсету
	Қазақстандағы минералды ресурстарды бағалау	9.3.1.7 Қазақстанның пайдалы қазбаларын баға беру
	Минералдық ресурстарды игеруге байланысты мәселелер	9.3.1.8 минералдық ресурстарды игеруге байланысты мәселелерді түсіну және оларды шешу жолдарын ұсыну
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Қазақстандағы климат қалыптастырушы факторлар	9.3.2.1 Қазақстан климатының ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.2.2 Қазақстанның климат түзуші факторларын атау
	Қазақстанның климаттық жағдайы	9.3.2.3 Қазақстанның климаттық жағдайын айту

	Қазақстанның климаттық ресурстары	9.3.2.4 Қазақстанның климаттық ресурстарын білу
	Қазақстандағы қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар	9.3.2.5 қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстардың қалыптасуы мен таралу аумағын картада көрсету
	Қазақ халқының атмосфералық-климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.3.2.6 Қазақстанның атмосфералық және климаттық құбылыстарының ерекшеліктерін айту
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Қазақстандағы ішкі сулардың түрлері	9.3.3.1 "өзен", "көл", "мұздықтар", "мәңгі тоң", "жер асты сулары" ұғымдарының мағынасын айту, түсіндіру
	Қазақ гидронимдері	9.3.3.2 Қазақстанның ішкі суларының атауларын анықтау: өзендер, көлдер мен мұздықтар
	Қазақстандағы су ресурстарын экономикалық бағалау	9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру
	Су ресурстарының экологиялық проблемалары	9.3.3.4 Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелерін айту
	Қазақстанның ішкі суларының геосаяси мәселелері	9.3.3.5 Қазақстанның су ресурстарының мәселелері және шешу жолдарын ұсыну және атау
3-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Қазақстандағы табиғи аймақтар мен биікт белдеулер	9.3.4.1 Қазақстанның табиғи аймақтары мен биіктік белдеулерін атау
	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері	9.3.4.2 ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың маңыздылығын түсіну: қорықтар, қорықтар, ұлттық парктер
	Қазақстанның табиғи мұрасы	9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасын атау
	Табиғи горонимдердің маңызы (ерекше қорғалатын табиғи аумақтар)	9.3.4.4 Қазақстанның табиғи аудандары туралы түсінікті айту
	Ноосфераның түзілуі	9.3.4.5 ноосфера терминінің анықтамасын беру және ол нені зерттейтінін білу
	Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі	9.3.4.6 Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесін түсіндіру
3. Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аймақтары	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи-аймақтық кешендерін бөлу
	Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аймақтардың атаулары)	9.3.5.2 Қазақстанның табиғи-аймақтық кешендерінің маңыздылығын түсіндіру
	Антропогендік факторлардың табиғи кешендерге әсері	9.3.5.3 антропогендік ландшафт туралы түсінікке ие болу және атау
	Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары	9.3.5.4 мелиорация, мелиорация, ландшафттық дизайн ұғымдарды түсіну
4. Әлеуметтік география		
4.1 Тұрғындар географиясы	Қазақстан халқы	9.4.1.1 Қазақстан халқының санын айту
	Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы	9.4.1.2 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын айту
	Қазақстандағы халықтың көші-қоны	9.4.1.3 Қазақстан халқының көші-қон бағыттарын, себептері мен салдарын айту;

		9.4.1.4 Қазақстан халқының негізгі көші-қон бағыттарын картадан көрсету
Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы		9.4.1.5 Қазақстанның жұмыс күшінің сандық және сапалық құрамын бөлу
Қазақстандағы демографиялық жағдай және демографиялық саясат		9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясатын айырмашылығын айту
Елді мекендерді синификациялау		9.4.1.7 елді мекен ұғымының мазмұнын түсіндіру және оның түрлерін білу
Қазақстандағы ойконимдер		9.4.1.8 ойконимдер терминнің мағынасын айту;
Қазақстандағы елді мекендердің мәселелері		9.4.1.9 елді мекендерге байланысты мәселелерді айту және сипаттау
Урбанизация процесі		9.4.1.10 урбанизация сөзінің мағынасын айту және түсіндіру
Қазақстандағы урбанизация процесін бағалау		9.4.1.11 Қазақстандағы қала халқының өсіп келе жатқан рөлін түсіндіру
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғат ресурстары	Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті	9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін айту
	Қазақстандағы табиғи ресурстардың жекелеген түрлеріне және дайын өнім түрлеріне арналған технологиялар мен өңдеу орталықтары	9.5.1.2 Қазақстандағы дайын өнімнің орталықтары мен түрлерін атау; 9.5.1.3 картадағы мұнай өнімдерін қайта өңдеу орталықтарын көрсету
	Табиғатты пайдаланудың түрлері мен түрлері	9.5.1.4 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастыру
	Қазақстандағы экологиялық менеджментпен байланысты проблемалар	9.5.1.5 Қазақстандағы табиғатты пайдалану мәселелерін түсіну және оларды шешу жолдарын ұсына білу
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	9.5.2.1 әлеуметтік және экономикалық ресурстарды атау
	Ғылыми-техникалық революцияның процесі мен бағыттары	9.5.2.2 ғылыми-техникалық революцияның анықтамасын беру және бағытын айту
	Қазақстандағы адами капиталды дамыту	9.5.2.3 Қазақстандағы адами капиталдың негізгі қасиеттерін түсіндіру
	Қазақстандағы индустриалды-инновациялық даму бағыттары	9.5.2.4 индустрия және инновация ұғымдарын сипаттау
	Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы	9.5.2.5 "инфрақұрылым" терминінің анықтамасын түсіну
	Қазақстан аймақтарындағы инфрақұрылымның даму деңгейі	9.5.2.6 Қазақстанның индустриалды-инновациялық дамуының бағыттарын түсіну
5. Экономикалық география		
5.3 Дүниежүзілік экономиканың салалық және аумақтық құрылымы	Қазақстан экономикасының салалары	9.5.3.1 Қазақстан экономикасының салаларын түсіндіру; 9.5.3.2 экономикалық салалар бойынша Қазақстан өнеркәсібінің таралуын айту
	Экономика салалары және Қазақстанның экономикалық аудандарының мамандануы	9.5.3.3 жекелеген аумақтарды мамандандыру бойынша салалардың орналасуын картадан көрсету
5. Экономикалық география		

5.4 Дүниежүзілік экономиканың даму тенденциялары мен көрсеткіштері	Дүниежүзілік экономиканың субъектілері	9.5.4.1 дүниежүзілік экономика субъектілерін түсіндіру
	Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі	9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің маңыздылығын білу
	Қазақстанның дүниежүзілік экономикадағы орны	9.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылықта Қазақстанның орнын айту
	Қазақстанның мүдделері, мақсаттары және халықаралық экономикалық интеграциядағы орны	9.5.4.4 интеграциялау терминнің анықтамасын айту; 9.5.4.5 халықаралық экономикалық интеграциядағы Қазақстанның мүдделерін, мақсаттарын және орнын түсіну

6. Ел географиясы саяси география негіздерімен

6.1 Дүниежүзі елдері	Әлемнің саяси картасында Қазақстанның қалыптасу тарихы	9.6.1.1 дүниежүзінің саяси картасында Қазақстанның қалыптасу тарихын сипаттау
	Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен міндеттері	9.6.1.2 деңгейі мен мақсаты бойынша халықаралық ұйымдарды топтастыру
	Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық және саяси-географиялық жағдайы	9.6.1.3 картадан Қазақстанның географиялық орнын түсіндіру
	Қазақстандағы саяси және әкімшілік хоронимдер	9.6.1.4 Қазақстанның экономикалық аудандарын білу және оларды картада айту
	Қазақстан Республикасы туралы күрделі географиялық ақпаратты ұсыну нысандары	9.6.1.5 Қазақстан республикасы туралы ақпаратты түсіну

4) 10-сынып:
4-кесте

Бөлімшелер	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1. Методы географических исследований		
1.1 Зерттеулер мен зерттеушілер	Географиялық зерттеу объектілері	10.1.1.1 Географияны зерттеу нысандарын атау
	Географияда графикалық әдістерді қолдану	10.1.1.2 географиялық нысандардың, құбылыстар мен процестердің қасиеттерін қазіргі графикалық түрде көрсету: сызба, диаграмма, график
	География ғылымын зерттеудегі қазіргі заманғы өзекті мәселелер	10.1.1.3 география ғылымын зерттеудің заманауи өзекті мәселелерін түсіндіру
2. Картография и Географиялық мәліметтер базасы		
2.1 Географиялық карталар	Жоспар мен географиялық картаның айырмашылығы	10.2.1.1 жоспар мен географиялық карта арасындағы айырмашылықты түсіндіру
	Карталарды мазмұны мен масштабы бойынша синификациялау	10.2.1.2 карталарды құрастыруда масштабы қолдану
	Географиялық картаның шартты белгілері	10.2.1.3 карта түрлерін құрастырудағы шартты белгілердің айырмашылығын айту
2.2 Географиялық дерекқор	Қолдану географиялық карталары	10.2.2.1 географиялық карталар схемасымен жұмыс жасау
3. Физикалық география		
3.1 Литосфера	Жердің геологиялық тарихы	10.3.1.1 жердің геологиялық тарихын түсіндіру
	Литосфера және оның даму заңдылықтары	10.3.1.2 литосфераның дамуы туралы айту
	Жер бедері және оның даму заңдылықтары	10.3.1.3 картада Жердің негізгі жер бедерін көрсету

	Литосфералық тақталардың заманауи ілімі	10.3.1.4 литосфераны зерттеудегі жаңа әдістерді айту
2-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.2 Атмосфера	Атмосфераның Жердегі тіршілік үшін маңызы	10.3.2.1 атмосфераның Жердегі өмір үшін маңыздылығын түсіндіру
	Атмосфераның құрылымы мен құрамы, оның қасиеттері	10.3.2.2 атмосфераның құрылымы мен құрамын айту
	Атмосфералық айналым	10.3.2.3 атмосфералық айналымның заңдылықтары туралы айту
	Ауа-райы, климат және олардың ұлдары	10.3.2.4 ауа-райы мен климаттық құбылыстарды түсіндіру
3. Физикалық география		
3.3 Гидросфера	Гидросфера, оны құрайтын бөліктер	10.3.3.1 гидросфераның құрылымы мен құрамын түсіндіру
	Дүниежүзілік су айналымы	10.3.3.2 дүниежүзілік су айналымы туралы айту
	Дүниежүзілік мұхит және оның бөліктері	10.3.3.3 мұхиттардың бөліктері туралы айту, картада көрсету (теңіздер, шығанақтар, бұғаздар)
	Мұхит адамға қызмет етуде	10.3.3.4 адамның мұхитпен байланысы туралы түсіндіру
	Мұхиттың ластану проблемалары	10.3.3.5 теңіздер мен мұхиттардың суларын қорғау туралы мысалдар келтіру
3. Физикалық география		
3.4 Биосфера	Биосфера туралы түсінік, оның құрамы, құрылымы	10.3.4.1 Биосфера ұғымын, оның құрылымы мен құрамын түсіндіру
	Жердегі тірі организмдердің алуан түрлілігі, олардың таралуы	10.3.4.2 Биосферадағы организмдердің өзара байланысы туралы түсіндіру
	Организмдердің Жер қабығына әсері	10.3.4.3 организмдердің жер қабығына әсері туралы түсіну
	Ноосфера туралы түсінік	10.3.4.4 ноосфераның мағынасын айту
3-тоқсан		
3. Физикалық география		
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	Географиялық қабық, табиғи кешендер мен компоненттер	10.3.5.1 Жердің географиялық қабықшаларын атау және олардың мағынасын түсіну
	Географиялық белдеулер мен табиғи аймақтар	10.3.5.2 географиялық аймақтар мен табиғи аймақтардың орналасуын түсіндіру
	Табиғатты қорғау туралы заңдар мен халықаралық келісімдер	10.3.5.4 табиғи компоненттерді қорғаудың негізгі заңдылықтарын айту
4. Әлеуметтік география		
4.1 Халықтың географиясы	Дүние жүзі халқының саны және көбеюі	10.4.1.1 дүниежүзі халқы және оның өзгеруі туралы түсінікті айту
	Халықтың жас және жыныстық құрылымы, еңбек ресурстары	10.4.1.2 халықтың жас және жыныстық құрылымын түсіндіру
	Халықтың тығыздығы, халықтың орналасу ерекшеліктері және көші-қон	10.4.1.3 дүниежүзіндегі халқы тығыз орналасқан елдерді атау; 10.4.1.4 дүниежүзі халқының миграциясының бағыттарын, себептері мен салдарын айту
	Дүниежүзіндегі халықтың және діндердің нәсілдік, тілдік, этникалық құрамы	10.4.1.4 жер бетіндегі халықтардың нәсілдерін атау және олардың теңдігін түсіну
	Елді мекен түрлері және урбанизация	10.4.1.5 елді мекендердің түрлері мен қала тұрғындарының рөлінің артуының себептерін айту

	Халықтың көбею түрлері: демографиялық дағдарыс, халықтың жарылуы	10.4.1.6 демографиялық дағдарыс және демографиялық жарылуы ұғымдарын түсіндіру
	Этносаралық және конфессияаралық келісім	10.4.1.5 ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қажеттілігін түсіндіру
5. Экономикалық география		
5.1 Табиғат ресурстары	Табиғат пен қоғамның өзара байланысы, табиғи ресурстардың жіктелуі	10.5.1.1 негізгі экономикалық түсініктерді атау 10.5.2.2 еңбек және білім беру ресурстары ерекшелігін түсіну
	Табиғат дүниежүзінің ресурстары, отын-энергетикалық, кенді және рудалы емес	10.5.1.2 дүниежүзінің табиғи ресурстарына сипаттама беру; 10.5.1.3 отын-энергетика, кен және металл емес ресурстар арасындағы айырмашылықтарды анықтау
	Дүниежүзідегі табиғи ресурстардың басқа түрлері	10.5.1.4 дүниежүзінің табиғи ресурстарын сипаттай және қауіпсіздік дәрежесін анықтай алу
4-тоқсан		
5. Экономикалық география		
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	Ақпараттық ресурстар	10.5.2.1 ақпараттық ресурстарды пайдалану қажеттілігін түсіну 10.5.2.2 еңбек және білім беру ресурстары ерекшеліктерін түсіну
5.3 Салалық және аумақтық	Дүниежүзілік экономика салаларының орналасу факторлары, ғылым кибернетикасы	10.5.3.1 дүниежүзілік экономиканың жетекші секторларының орналасу факторларын анықтау; 10.5.3.2 "кибернетика" ғылымы негізін зерттейтінін айту
	Дүниежүзілік экономиканың қалыптасуы, негізгі даму кезеңдері	10.5.3.3. дүниежүзілік шаруашылықтың қалыптасу заңдылықтарын түсіндіру, құрылымы мен құрамын білу
	Шаруашылықты ұйымдастыру түрлері, аумақтық айырмашылықтар және дүниежүзілік шаруашылықтың негізгі орталықтары	10.5.2.5 экономиканы ұйымдастыру түрлерін, айырмашылықтар мен дүниежүзілік экономиканың негізгі орталықтарын атау
5. Экономикалық география		
5.4 Дүниежүзілік экономиканың даму тенденциялары мен көрсеткіштері	Халықаралық экономикалық қатынастардың түрлері	10.5.4.1 халықаралық экономикалық қатынастардың түрлерін айту
	Дүниежүзілік экономикалық көрсеткіштер	10.5.4.2 жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өнім ұғымдарын түсіндіру
	Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық құрылымы	10.5.4.3 дүниежүзілік шаруашылықтың территориялық құрылымын картада бөлу
6. Ел географиясы саяси география негіздерімен		
6.1 Дүниежүзі елдері	Тарихи-географиялық аймақтар және Дүниежүзінің саяси картасы	10.6.1.1 жекелеген аймақтарға картадан елдерді көрсету
	Экономикалық даму деңгейі бойынша Дүниежүзі елдерін топтастыру	10.6.1.2 елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша айырмашылықтарын айту
	Дүниежүзі елдерінің, тәуелсіз мемлекеттер мен тәуелді территориялардың мемлекеттік және әкімшілік-аумақтық құрылымының нысандары	10.6.1.3 саяси картамен жұмыс жасау 10.6.1.4 тәуелсіз және тәуелді елдердің арасындағы айырмашылықты түсініп, өз территорияларын картадан көрсете білу
	Қазіргі дүниежүзі елдерінің типологиясының әртүрлілігі	10.6.1.5 әлеуметтік-экономикалық даму типі мен деңгейі ұқсас елдердің топтастыру
	Дүниежүзілік өркениеттер, геосаясат, геосаяси жағдай, саяси география туралы түсініктер	10.6.1.6 геосаясатқа сипаттама беру және картадан елдердің геосаяси жағдайын көрсету

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – биологиялық білім, білік, дағдылардың біртұтас жүйесін қалыптастыру, органикалық дүниенің көптүрлілігі, ондағы болып жатқан заңдылықтар мен процестерді зерделеу, осы білімін күнделікті өмірде практикалық қолдану мен пайдалануды үйрету.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) биологияны оқыту процесінде тәжірибелер арқылы танымдық әрекетті жандандыру;

2) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалды және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғаттың негізгі патшалықтары ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйе, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін асыру;

3) экологиялық этика нормалары мен ережелерін, табиғатқа жауапкершілікпен қарауын қалыптастыру;

4) генетикалық сауаттылықты қалыптастыру - салауатты өмір салты негіздері, психикалық, тән және моральдық денсаулық сақтау;

5) оқушылардың тұлғалық қасиеттерін дамыту, биологиялық білімдерін практикада қолдануға ұмтылуға тәрбиелеу, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнология, экологиялық менеджмент және қоршаған ортаны қорғау саласындағы практикалық іс-шараларға қатысу.

6) практикалық міндеттерді шешу және алынған нәтижелерді бағалау кезіндегі әдістерді таңдау үшін білім алушылардың логикалық және сыни тұрғыдан ойлауды, шығармашылық қабілеттерін дамыту.

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) ауызша-логикалық ойлауды дамыту;

2) білім алушылардың есту қабілетін дамыту және үйлесімді ауызша және жазбаша сөйлеу тілін қалыптастыру, материалды жеке тәжірибесінен алынған мысалдармен баяндай білу, есту қабілетінің сақталған мүмкіндіктерін кеңейту;

3) білім алушылардың өз бетінше сөйлеу тіліндегі биологиялық терминдерді қолдану білігін қалыптастыру;

4) жаңа лексикалық бірліктерді енгізу есебінен сөздік қорын байыту, бұрыннан белгілі сөздердің мағынасын нақтылау және тереңдету мен жаңа сөздерді түсіндіру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Биологияны зерттей отырып, студенттер синтездеуге, талдауға, жіктеуге, салыстыруға, себеп-салдарлық байланыстар мен органикалық әлемнің заңдылықтарын орнатуға үйренеді, қоршаған әлемнің әртүрлі объектілері мен құбылыстарын сипаттау үшін негізгі биологиялық терминдер үйренеді, білім мен іс-әрекет әдістерін меңгереді, бұл оқу білігінің негізін құрайды.

6. Оқыту тұлғалы-бағыттық, іс-әрекеттік, сараланған, коммуникативті және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

7. Тұлғалы-бағыттық тәсіл оқу процесін даралауды, оқушының жеке тұлғасын үйлесімді қалыптастыру мен жан-жақты дамытуды, биология сабақтарында шығармашылық қабілеттерін толық ашуды және тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттерін тәрбиелеуді, есту арқылы қабылдауын, эмоциялық-ерік аясын, психикалық процестерді түзетуді қамтиды.

8. Биология сабақтарында іс-әрекеттік және сараланған тәсілдер практикалық біліктер мен дағдыларды дамыту мен түзетуде жүзеге асырылады, мұнда оқытудың ең тиімді әдістері ақпараттық, іздеу, зерттеу, талдау және синтез әдісі, болжау, ойын формаларын қолдану, оқыту әдісі ретінде оқушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыруға ықпал етеді.

9. Сараланған тәсіл қамтиды:

1) сыныптарды білім алушының құлақ мүкістігінің дәрежесін және соған ілеспелі жасқа сай даму ерекшеліктерін ескере отырып қалыптастыру;

2) білім алушылардың ақыл-ой және сөйлеу тілі дамуының ерекшеліктерін; есту бұзылысының дәрежесін; танымдық әрекетінің ерекшеліктерін ескеру;

3) оқыту мазмұны базалық білім мен біліктердің әртүрлі деңгейде меңгерілуін бағамдайды;

4) бірінші топтың оқушылары материалды толық меңгере алады, екінші топқа меңгеру үшін мұғалімнің түсіндірмесі мен жаттығуларды бақылай отырып орындау қажет болады, үшінші топқа тапсырмалар мен көмекші деректер берілген жеке карточкалар қажет.

10. Коммуникативті тәсіл жұпта немесе топта жұмыс жасау кезінде мұғалім мен білім алушылар арасындағы вербальды және бейвербальды өзара әрекеттесу процесінде білім, білік және дағдылармен алмасуды білдіреді.

11. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану:

1) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдаланудағы құзыреттілік базалық акт дағдыларының негізінде құрылады және жұмыс, бос уақыт пен коммуникацияға арналған технологияларды дұрыс және шығармашылықпен қолдануды қамтиды;

2) мультимедиялық ресурстар мен бұқаралық ақпарат құралдарының акт, интерактивті тақта мен компьютерлерді пайдалану оқу процесін жаңғыртуға және белсенділендіруге, сондай-ақ педагог пен білім алушылар арасындағы ынтымақтастық пен қарым-қатынасқа ықпал етеді;

3) ақпаратты іздеу және онымен алмасу үшін интернет-ресурстарды, ұялы байланысты пайдалануға болады;

4) кейбір білім алушылар өз қызметін АКТ пайдалана отырып ұйымдастыра алады.

12. Есту қабілетін түзету үшін дыбыстық әлемді қабылдау мүмкіндіктерін дамыту бойынша жаттығулар қолданылады – сөйлеу тілінен және сөйлеуден тыс шыққан дыбыстарды есту арқылы қабылдауды, ауызша сөйлеу тілін есту-көру арқылы қабылдауды, оның дыбыстау тарапын, өз есту қабілетін күнделікті өмірде пайдалану, есту аппараттарын дұрыс қолдану, олардың жай-күйін қадағалау, ыңғайсыздық туындаған жағдайда жедел түрде көмекке жүгіну біліктерін қалыптастыру.

13. Білім беру бағдарламасын меңгеру мерзімдерін ұлғайту; арнайы құрылған педагогикалық есту-сөйлеу ортасы жағдайында ауызша сөйлеу тіліне үйрету бойынша арнайы жұмыс; оқу-танымдық процесінде бұзылған функциялардың орнын толтыру құралы ретінде сөйлеу тілін белсенді пайдалану, сөйлеу бұзылыстарын түзету бойынша арнайы жұмысты жүзеге асыру.

14. Биологияны оқытудың міндетті нәтижелерін жоспарлау мәліметтерді талдау, ақпараттың шынайылығына дәлел келтіре алу, сөз, график, таңбалар түрінде көрнекі ақпарат ұсыну сияқты ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын дамытуды қамтиды.

15. Биология сабақтарын жоспарлау және ұйымдастыру кезінде теориялық материал модельдеу, практикалық мәселелерді шешу, тест тапсырмаларын орындау процесінде ұғыну мен меңгеруді қамтитыны ескеріледі.

16. Биология пәнін оқыту химия, физика, жаратылыстану, география, математика, экология сияқты ғылымдармен пәнаралық байланыстарды кеңінен қолдануды қамтиды.

17. Оқу процесін ұйымдастыру тиімділігінің маңызды шарты оқу жабдықтары мен көрнекі құралдарды барынша пайдалану болып табылады.

18. Оқытудың техникалық құралдары: аудиториялық қабырға тактасы, жүйелік блок, монитор, микрофон-телефон гарнитурасы, акустикалық жүйе, проектор, интерактивті тақта, электрондық плакаттар, электрондық оқулықтар, биология бойынша эксперименттерге арналған оқу-бағдарламалық кешен.

19. Гербарийлер, коллекциялар және микропрепараттар:

1) гербарийлер: "Өсімдіктер морфологиясы", "Дәрілік өсімдіктер", "Өсімдіктер систематикасы", "Мәдени өсімдіктер", "Балдырлар. Саңырауқұлақтар. Қыналар";

2) коллекциялар: "Көбелектер", "Қоңыздар", "Өртүрлі өсімдіктердің тұқымдары, бүрлері, ағаштар мен бұталардың жемістері", "Минералды тыңайтқыштар", "Топырақ және оның құрамы", "Толық түрленіп дамитын жәндіктердің дамуы", "Шала түрленіп дамитын жәндіктердің дамуы", "Моллюскалардың бақалшақтары", "Тірі организмдердің өзгергіштік түрлері", "Пайдалы қазбалар", "Зиянкес жәндіктер";

3) микропрепараттар жиынтықтары: ботаника бойынша, анатомия бойынша, зоология бойынша, жалпы биология бойынша;

4) көлемді модельдер: қырыққабаттың, алма ағашының, бұршақтың, картоптың гүлі; бауыр, көз, ми, бүйрек, жүрек, құлақ, адамның бас сүйегі;

5) зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық ыдыс жиынтығы; зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық реактивтер жиынтығы; зертханалық штативтер, жарық микроскопы, қол лупасы;

6) муляждар: жапырақтың құрылысы; тамырдың құрылысы; саңырауқұлақтардың, жемістер мен көкөністердің муляждары; балықтың, құстың, бауырымен жорғалаушының, сүтқоректілердің қаңқалары.

20. Баспа құралдары:

1) биолог-ғалымдар – портреттер;

2) өсімдіктер биологиясы бойынша кестелер мен транспаранттар – 7-10 сыныптар;

3) жалпы биология бойынша кестелер мен транспаранттар – 10 сынып;

4) жануарлар биологиясы бойынша кестелер мен транспаранттар – 7-10 сыныптар;

5) адам биологиясы бойынша кестелер мен транспаранттар – 7-10 сыныптар;

6) биология бойынша макеттер мен барельеф кестелері – 7-10 сынып;

7) сыныптар бойынша биологиялық терминдер жиынтығы (сөздік жұмыс)

7-10 сыныптар;

8) 7-10 сынып тақырыптары бойынша "Өсімдіктер морфологиясы", "Өсімдіктер систематикасы" DVD дискілері;

21. Органикалық әлемнің эволюциясы, экологиясы, систематикасы бойынша стендтер.

3-тарау. "Биология" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

22. "Биология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

23. Бағдарлама мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі;

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі;

3) "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі;

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі.

24. "Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;

2) қоректену;

3) заттардың тасымалдануы;

4) тыныс алу;

5) бөліп шығару;

6) қозғалыс;

7) үйлесім және реттелу.

25. "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) көбею;

2) жасушалық айналым;

3) өсу және даму;

4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;

5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

26. "Ағза мен қоршаған орта" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) биосфера, экожүйе, популяция;
- 2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

27. "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) молекулалық биология мен биохимия;
- 2) жасушалық биология;
- 3) микробиология және биотехнология;
- 4) биофизика.

28. 7-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Биосфера және экожүйелер". Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық), биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)". Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру". Экологиялық сукцессиялар: бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы;

2) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері;

3) "Тірі ағзаларды жүйелеу". Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану;

4) "Жасушалық биология". Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға;

5) "Су және органикалық заттар". Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу". Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы).

6) "Тірі ағзалардың қоректенуі". Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: "Фотосинтез процесіне қажетті жағдайларды зерттеу".

7) "Заттардың тасымалдануы". Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс: "Тамыр аймақтарын зерттеу". Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері. Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар;

8) "Тыныс алу". Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу". Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунакденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу: "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру". Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газ алмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары: өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау;

9) "Бөліп шығару". Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу". Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;

10) "Қозғалыс". Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау;

11) "Үйлесім және реттелу". Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: "Тізе рефлексі". Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сонуы. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері.

29. 8-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Тұқымқуалау мен өзгергіштік". Адамда белгілердің тұқым қуалауындағы гендердің рөлі. Жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу".

Өртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны;

2) "Көбею". Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері". Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы;

3) "Өсу және даму". Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: "Жылдық сақинаны санау". Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру;

4) "Микробиология және биотехнология". Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру". Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу". Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс: "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу". Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылысы ерекшеліктері;

5) "Жасушалық биология". Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль. Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс: "Жануарлар ұлпаларын жіктеу";

6) "Молекулалық биология". Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұнық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері;

7) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі". Зертханалық жұмыс: "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар. Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу". Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау";

8) "Қоректену". Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипervитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс: "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау;

9) "Заттардың тасымалдануы". Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық;

10) "Өртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу" зертханалық жұмысы Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру. Имунитет. Гуморальдық және жасушалық имунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амёбалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес (ұшық). Имунитет. Имунитеттің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған имунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды имунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қан тамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Зертханалық жұмыс: "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу". Жүрек – қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау.

30. 9-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Тыныс алу". Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкөттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Өртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу";

2) "Бөліп шығару". Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері). Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінуінің реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары;

3) "Қозғалыс". Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы". Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет

ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: "Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары;

4) "Биофизика". Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер;

5) "Үйлесім және реттелу". Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу". Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу" (құлақтың есту қабілетін анықтау). Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: "Соқыр дақты анықтау, түстердің араласуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі". "Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморецепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар) Зертханалық жұмыс: "Тері сезімталдығын зерттеу". Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморецепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі;

6) "Көбею". Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі;

7) "Өсу және даму". Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциациялануы. Органогенез;

8) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер;

9) "Биосфера, экожүйе, популяция". Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру". Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және г стратегиялары). "Жыртқыш-жеміт" қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі;

10) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары;

11) "Жасушалық биология". Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, плазмидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микрометр-нанометр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу";

12) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе". Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау". Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың ролі.

31. 10-сыныпқа арналған "Биология" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері". Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері;

2) "Қоректену". Ыдырау процесі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: "Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу". Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу";

3) "Заттар тасымалы". Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалыуы. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: "Транспирация процесі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация процесіне әсері". Сыртқы факторлардың флоризм зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық;

4) "Тыныс алу". Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс алу процестерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тынысалу процестерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері;

5) "Бөліп шығару". Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы;

6) "Үйлесім және реттелу". Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу". Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу". Тірі ағзалардағы электрлік процестер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу";

7) "Қозғалыс". Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу". Зертханалық жұмыс: "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу";

8) "Молекулалық биология және биохимия". Дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқы (ДНК) молекуласын құру";

9) "Жасушалық цикл". Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу". Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу";

10) "Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары". Г.Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру". Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;

11) "Микробиология және биотехнология". Биотехнологиялық процестің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин өндірісі;

12) "Көбею". Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу". Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары;

13) "Өсу және даму". Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;

14) "Эволюциялық даму". Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық процестегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түрішілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)". "Түр" ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері;

15) Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

33. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Тірі ағзалардың көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Тірі ағзалардың көп түрлілігі	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйеленуде тірі ағзалардың орнын анықтау; 7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау; 7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану	8.1.1.1 балдырлар, муктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау; 8.1.1.2 саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау 8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату; 8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар	9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану; 9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)	

		кластарын ерекше белгілері бойынша тану		
1.2 Қоректену	7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 7.1.2.2 фотосинтез процесі үшін қажетті жағдайларды зерттеу	8.1.2.1 омыртқасыздар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру; 8.1.2.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; 8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендер-дің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 8.1.2.7 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау	9.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы процестерді сипаттау; 9.1.2.2 ас қорыту процесіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату	10.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы процестерді сипаттау; 10.1.2.2 ас қорыту процесіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату; 10.1.2.3 ферменттер әрекеттері механизмын сипаттау 10.1.2.4 ферменттер белсенділігіне (температура, рН) түрлі жағдайлардың әсерін зерттеу 10.1.2.5 запыран әсерінен майлардың еру процессін зерттеу
1.3 тасымалдануы	Заттардың 7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 7.1.3.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 7.1.3.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру; 7.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу	8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау; 8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау; 8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; 8.1.3.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; 8.1.3.6 аурулардың алдын алуындағы вакцинацияның ролін бағалау;	9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 9.1.3.2 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу	10.1.3.1 өсімдіктердегі транспирация процесінің мәнін түсіндіру; 10.1.3.2 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу

		8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру; 8.1.3.8 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату; 8.1.3.10 ануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; 8.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу; 8.1.3.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау		
1.4 Тыныс алу	7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату; 7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу процесін зерттеу; 7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру; 7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу; 7.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру	8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау; 8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру; 8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау	9.1.4.1 аэробты тыныс алу мен анаэробты тыныс алу арасындағы айырмашылықты түсіну; 9.1.4.2 глюкозаның ыдырау түрі мен жасушада алынатын энергия мөлшері арасындағы байланысты анықтау	9.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру, 9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу процестері арасындағы байланысты қарастыру
1.5 Бөліп шығару	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын сипаттау; 7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу; 7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 8.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу; 8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау; 8.1.5.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру	9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 фильтрация және несептің түзілуі процестерін сипаттау; 9.1.5.3 үйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау 9.1.5.4 зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру	10.1.5.1 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату
1.6 Қозғалыс	7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер);	8.1.6.1 адам қаңқасының құрылысын білу; 8.1.6.2 сүйектердің құрылысы мен химиялық құрамын білу;	9.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау; 9.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және	10.1.6.1 кол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және

	7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау; 7.1.6.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру	8.1.6.3 буындардың құрылысы мен қызметін білу; 8.1.6.4 сымбаттың бұзылуының себебін түсіну	микроскопиялық құрылысын зерттеу; 9.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру; 9.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату; 9.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; 9.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану; 9.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 9.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау	күшке төзімділігін зерттеу; 10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жүйесіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу
1.7 Үйлесім және реттелу	7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру; 7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау; 7.1.7.3 жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау 7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру; 7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу; 7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру; 7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау; 7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығу үшін ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау; 7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру	8.1.7.1 көру мүшелерінің құрылысын білу; 8.1.7.2 көру гигиенасының маңыздылығын түсіну; 8.1.7.3 есту органының құрылысын білу; 8.1.7.4 есту гигиенасының маңыздылығын түсіну; 8.1.7.5 эндокриндік бездердің қызметін, олармен байланысты ауруларды білу	9.1.7.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау; 9.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау; 9.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметін сәйкестендіру; 9.1.7.4 эндокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 9.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 9.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау; 9.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу; 9.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау	10.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау; 10.1.7.3 жүйке импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау; 10.1.7.4 нейро-гуморальді реттелу механизмін түсіндіру; 10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың

				механизмін түсіндіру; 10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау

2) "Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Көбею	7.2.1.1 өсімдіктер мен жануарлардың көбею тәсілдерін білу	8.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау; 8.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 8.2.1.3 аяқас тозданду мен өздігінен тоздандудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 8.2.1.4 гүл өсімдіктерінің қосарлы ұрықтануының мағынасын сипаттау	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру; 9.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау; 10.2.1.4 менструалдық цикл мен экстроген және прогестеронның маңызын сипаттау; 10.2.1.5 контрацепция-ның маңызы мен түрлерін түсіндіру; 10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
2.2 Жасушалық айналым	7.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау	8.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	9.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 9.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын ажырату; 9.2.2.3 хромосома және хроматин ұғымдарының айырмашылығын білу	10.2.2.1 жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін процестерді түсіндіру; 10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.4 митоз бен мейоз процесін салыстыру
2.3 Өсу және даму	7.2.3.1 ағзалардың өсу мен даму процестерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу процесін зерттеу;	8.2.3.1 ағзалардың өсу мен даму процестерін салыстыру; 8.2.3.2 жәндіктердің өсу және даму процестерін зерттеу;	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 9.2.3.2	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2

	7.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату	8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін зерделеу; 8.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру	әр түрлі ұрық жапырақшалары нан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау	ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
2.4 Тұқым қуалаушы-лық пен өзгергіштік заңдылықтары	7.2.4.1 тұқымқуалаушылық, өзгергіштік, ДНҚ ұғымдарын білу; 7.2.4.2 ДНҚ маңызы мен қызметін түсіну; 7.2.4.3 ген, хромосома түсініктерін білу; 7.2.4.4 тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді, мутациялар мен модификацияларды білу 7.2.4.5 соматикалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар жиынтығының айырмашылығын түсіну	8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 8.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру	9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы рөлін дәйектеу; 9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау; 9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу; 9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау	10.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау; 10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.4 толық және толымсыз доминатты-лықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау; 10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау; 10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуала-уын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; 10.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру; 10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын зерттеу

2.5 Эволюциялық даму мен селекция негіздері	7.2.5.1 жыныссыз және жыныстық көбеюдің биологиялық маңызын білу; 7.2.5.2 белгілерді анықтаудағы гендердің ролін білу	8.2.5.1 түр ұғымын білу; 8.2.5.2 табиғи сұрыптауды, жасанды сұрыптауды түсіну; 8.2.5.3 Ч.Дарвиннің саяхаты туралы білу	9.2.5.1. түрлердің пайда болу жағдайларын түсіну; 9.2.5.2 эволюция ұғымын, эволюцияның қозғаушы күштерін білу; 9.2.5.3 табиғи сұрыптау мен жасанды сұрыптауды ажырату және мысалдар келтіру	9.2.5.1 К.Линней мен Ж.Б.Ламарк еңбектері-нің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 9.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч.Дарвин еңбектері-нің ролін түсіндіру; 9.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 9.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың ролін сипаттау; 9.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 9.2.5.6 түр түзілу процесін түсіндіру; 9.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу

3) "Ағзалар мен қоршаған орта" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; 7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру; 7.3.1.4 экологиялық сукцессия процесін сипаттау	8.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 8.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 8.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау	9.3.1.1 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.2 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; 9.3.1.3 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.4 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдай-ларына бейімделу механизмдерін түсіндіру	10.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау; 10.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 10.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру; 10.3.1.4 азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру;	8.3.2.1 адамның табиғаттағы ролін түсіну; 8.3.2.2 Қазақстанның экологиялық мәселелерін білу мен түсіну және	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу;	10.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру;

	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 7.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру	оларды шешу жолдарын ұсыну	9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау; 9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру	10.3.2.3 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру

4) "Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Молекулалық биология мен биохимия	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау; 7.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу; 7.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын зерделеу	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 8.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.4 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу;	9.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 9.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 9.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау; 9.4.1.4 өсімдіктерге арналған минералды тыңайтқыштардағы азоттың, калийдің және фосфордың маңызын дәлелдеу	10.4.1.1 ферменттің әрекет ету механизмін сипаттау; 10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласын құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу; 10.4.1.4 нәруыз молекуласын үлгілеу
4.2 Жасушалық биология	7.4.2.1 жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі құрылысын білу; 7.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату	8.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу; 8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру	9.4.2.1 жасуша органоидтарының қызметін түсіндіру; 9.4.2.2 жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу	10.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру; 10.4.2.2 жасушаның микрофотографияны қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу
4.3 Микробиология және биотехнология	7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау; 7.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу; 7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау; 7.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз	8.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын шараларын сипаттау	9.4.3.1 қойларды клондау әдісін зерделеу; 9.4.3.2 дәрі-дәрмектер мен басқа да өнімдерді алу үшін биотехнологияның маңызын түсіну	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық процестің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру

	формасы түсіндіру	екендігін		
4.4 Биофизика	7.4.4.1 буынаяқтылардың, құрттардың, моллюскалардың қозғалысын зерделеу	8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	9.4.4.1 негізгі бұлшық еттердің, қол қимылдарының жұмысын зерттеу; 9.4.4.2 статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттердің шаршау процесін сипаттау	10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі процестерді түсіндіру; 10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін түсіндіру

34. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Биология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
3.1 Биосфера және экожүйелер 3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс "Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)"	7.3.1.1 қоршаған орта факторларын сипаттау; 7.3.1.2 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу
	Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу "Қоректік тізбек пен торды құру"	7.3.1.3 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.4 қоректік тізбектер және қоректік торларды құрастыру
	Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы	7.3.1.5 экологиялық сукцессия процесін сипаттау
	Адам экожүйесінің бір бөлігі. Антропогендік фактор	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау
	Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері	7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің салаларына мысалдар келтіру
	Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аймақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау
	Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері	7.3.2.4 жергілікті өңірдің Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру

1.1 Тірі ағзаларды жүйелеу	Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйелеуде тірі ағзалардың орнын анықтау
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. ТЖБ-1	7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының ерекшеліктерін сипаттау
2-тоқсан		
	Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану.	7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану
4.2 Жасушалық биология	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға	7.4.2.1 "жасуша", "ұлпа", "мүше", "мүшелер жүйесі" ұғымдарын түсіндіру; 7.4.2.2 өсімдіктер және жануарлар жасушаларын ажырату
4.1 Су және органикалық заттар	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс "Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу". Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеттері үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс "Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу"	7.4.1.3 азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар екендігін дәлелдеу
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы). ТЖБ-1	7.4.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын танып білу
1.3 Заттардың тасымалдануы	Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі	7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу
3-тоқсан		
	Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс "Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу". Зертханалық жұмыс "Тамыр аймақтарын зерттеу"	7.1.3.3 тамыр және сабақтың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 тамыр және сабақтың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты сипаттау
	Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері	7.1.3.5 флоэма мен ксилеманың элементтерін құрылысын салыстыру
	Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар	7.1.3.6 жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу

1.2 Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы	7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау, құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты сипаттау
	Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс "Фотосинтез процесіне қажетті жағдайларды зерттеу"	7.1.2.2 фотосинтез процесіне қажетті жағдайларды зерттеу
1.4 Тыныс алу	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар	7.1.4.1 тірі ағзалардағы тыныс алу маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу"	7.1.4.3 өсімдіктердегі тыныс алуды зерттеу
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүше-лері (бунақденелілердің демтүтік-тері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу "Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру"	7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру
	Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері	7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау). ТЖБ-3	7.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру
4-тоқсан		
1.5 Бөліп шығару	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетінде бөліп шығарудың маңыздылығын түсіндіру
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу"	7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу
	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру
1.6 Қозғалыс	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозға-лыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі	7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалысы себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); 7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау
	Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау	7.1.6.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру
1.7 Үйлесім және реттелу	Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді	7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру

	Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері	7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметін және құрылымдық компоненттерін атау; 7.1.7.3 жүйке жасушасының компоненттерін анықтау
	Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары	7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметтерін салыстыру
	Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс "Тізе рефлексі"	7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу
	Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғыты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі	7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру
	Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі	7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау
	Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері	7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекеттерінің қалпына келуіне және тынығуына ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін сипаттау
	Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері. ТЖБ-4	7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсерін түсіндіру

2) 8-сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
2.4 Тұқымқуалау мен өзгергіштік	Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік. Модельдеу "Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу" Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны	8.2.4.1 адам ағзасындағы тұқымқуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 8.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікке мысал келтіру; 8.2.4.3 белгілерді анықтаудың гендердің рөлін түсіндіру; 8.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) рөлін түсіндіру 8.2.5.5 әртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру; 8.2.4.6 соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санын атау
2.1 Көбею	Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері" Гүл құрылысы. Тозандану түрлері. Гүлдеу және тозандану. Тозандану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы	8.2.1.1 өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау 8.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру 8.2.1.3 өздігінен және айқас тозанданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау;

	ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы	8.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау
2.3 Өсу және даму	Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс "Жылдық сақинаны санау"	8.2.3.1 ағзалардың өсу және даму процестерін сипаттау; 8.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу процестерін зерттеу
	Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу "Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру"	8.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату; 8.2.3.4 жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру
4.3 Микробиология және биотехнология	Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс "Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру" Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары	8.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау
	Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс "Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу"	8.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу
	Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс "Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу"	8.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау
	Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері	8.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру
2-тоқсан		
4.2 Жасушалық биология	Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль	8.4.2.1 прокариот және эукариот жасушалардың құрылысын салыстыру
	Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке. Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу". Зертханалық жұмыс "Жануарлар ұлпаларын жіктеу"	8.4.2.2 өсімдіктер мен жануарлардың ұлпаларын жіктеу
4.1 Молекулярлық биология	Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау
	Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұнық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз	8.4.1.2 көмірсулар мен липидтің құрылымы мен биологиялық қызметтерін сипаттау
	Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері	8.4.1.3 нәруыздардың биологиялық құрылымы мен қызметі
1.1 Тірі ағзалардың көп түрлілігі	Зертханалық жұмыс "Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау.	8.1.1.1. балдырлар, мүктер, қырықжапырақ тәріздестер,

	Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар	ашық және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау
	Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар	8.1.1.2 саңырауқұлақтардың негізгі белгілерін сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу"	8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктерді негізгі белгілеріне қарай ажырату
	Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация "Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау"	8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану
3-тоқсан		
1.2 Қоректену	Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы Модельдеу "Адамның, сиырдың және жауынқұртының" асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру	8.1.2.1 омыртқасыз (жауынқұрт), күйіс қайыратын (сиыр) жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру
	Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі	8.1.2.2 тістердің құрылысы, әртүрлі типтері мен қызметтері арасындағы байланысты және тісті күту ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты анықтау
	Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу	8.1.2.4 асқорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану себебін ашу
	Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшама соқыр, В1 авитаминоздағы бери – бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлак, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс "Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау"	8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түлік тізімін жасау; 8.1.2.7 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау
	Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы	8.1.3.5 лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау
1.3 Заттардың тасымалдануы	Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық	8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу". Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру	8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әр түрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу
4 тоқсан		
	Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес	8.1.3.4 қарапайымдылар, саңырауқұлақтар, бактериялар мен вирустар қоздыратынмен туындайтын аурулардың

		ерекшеліктерін сипаттау және алдын алу шараларын сипаттау
	Иммунитет. Иммунитеттің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу	8.1.3.5 аурудың алдын алудағы вакцинацияның рөлін бағалау
	Қан топтары. Қан құю. Резус – фактор. Агглютинация. Резус – конфликт	8.1.3.6 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру
	Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі	8.1.3.7 жануарлар жүрегінің құрылысы мен қантамырлар жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.8 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату
	Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі	8.1.3.9 жануарлардың қантамырлар жүйесі түрлерін сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу"	8.1.3.10 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу
	Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.	8.1.3.11 қантамыр жүйесі ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау

3) 9-сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.4 Тыныс алу	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс "Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу"	9.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газалмасу механизмдерін сипаттау 9.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру 9.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау
1.5 Бөліп шығару	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері) Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	9.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу 9.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау

	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері,). Белгілері мен алдын алу шаралары	9.1.5.4 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру
1.6 Қозғалыс	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	9.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау
	Сүйектің макро - және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс "Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы". Демонстрация "Сүйектің химиялық құрамы"	9.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы	9.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі	9.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы және олардың қызметтерінің арасында байланыс орнату
2-тоқсан		
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс "Бұлшықет ұлпаларының құрылысын зерттеу" Адам денесінің бұлшықеттерін жіктеу	9.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; 9.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану
	Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары	9.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 9.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау
4.4 Биофизика	Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер	9.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу 9.4.4.2 статикалық және динамикалық жұмыс барысында бұлшықеттердің шаршау үрдісін сипаттау
1.7 Үйлесім және реттелу	Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу"	9.1.7.1 көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін сипаттау
	Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс "Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу". (құлақтың есту қабілетін анықтау)	9.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту гигиенасының ережелерін сипаттау
	Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс "Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі"	9.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметтерін сәйкестендіру
	"Гормондар", "Гуморальдық реттелу" ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар	9.1.7.4 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 9.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру
	Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)	9.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау

		Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморецепторлар, механорецепторлар, ноцицептор-лар). Зертханалық жұмыс "Тері сезімталдығын зерттеу"	9.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу
		Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморецепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі	9.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау
3-тоқсан			
2.1 Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы	9.2.2.1 тірі ағзалардың тіршілік әрекетіндегі митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею	9.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру	
	Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит	9.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалдарында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру	
	Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі	9.2.1.3 ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру	
2.3 Өсу және даму	Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрұла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез	9.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау 9.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасатын ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануын сипаттау	
2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс	9.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу	
	Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері	9.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау	
	Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары	9.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу	
	Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер	9.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау	
3.1 Биосфера, экожүйе, популяция	Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу "Су және құрлық экожүйелерін салыстыру"	9.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 9.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру	
	Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және Г стратегиялары). "Жыртқыш-жемтік" қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі	9.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 9.3.1.4 ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдерін зерттеу; 9.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін анықтау	

	Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі	9.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 9.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры	9.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептеріннегіздеу; 9.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау
	Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары	9.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру
4-тоқсан		
4.2 Жасушалық биология	Жасушаның негізгі компонент-терінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері	9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру
	Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу "Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу"	9.4.2.2 микрофотографияны қолданып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу
1.1 Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс "Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау"	9.1.1.1 әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану; 9.1.1.2 - Өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)
	Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы	9.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау
	Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері	9.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру
	Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың ролі	9.3.1.4 азот пен көміртектің табиғаттағы айналымының сызбасын құру
4) 10-сынып: 4-кесте		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
3.2 Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	10.3.2.1 Пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері.	10.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың қоршаған орта

		мен адам денсаулығына әсерін түсіндіру
	Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	10.3.2.3 парниктік эффектінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 10.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
1.2 Қоректену	Ыдырау процесі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	10.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы процестерді сипаттау; 10.1.2.2 ас қорыту процесіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату
	Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс "Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу"	10.1.2.3 ферменттердің әрекет механизмын сипаттау
	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс "Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу"	10.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы процесін зерттеу
1.3 Заттар тасымалы	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды	10.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру
	Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс "Транспирация процесі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс "Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (кутикула мен лептесіктер) транспирация процесіне әсері"	10.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация процесінің мәнін түсіндіру; 10.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу
	Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық	10.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу
1.4 Тыныс алу	Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу процестерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері	10.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру
	Аэробты, анаэробты тынысалу процестерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері	10.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу процестері арасындағы байланысты қарастыру
2-тоқсан		
1.5 Бөліп шығару	Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері	10.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 10.1.5.2 филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау
	Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар(кариес, іріңді ангина т.б.)	10.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау

	Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы	10.1.5.4 бүйрек және зәр шығару жүйесі ауруларының алдын алу жолдарын түсіндіру 10.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасудың соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату
1.7 Үйлесім және реттелу	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу "Жүйке ұлпаларын зерттеу" Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу "Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу" Тірі ағзалардағы электрлік процестер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогумо-ральдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс "Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу"	10.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату; 10.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау 10.1.7.3 жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау 10.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлік процестерді зерттеу 10.1.7.4 нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру 10.4.4.2 "компьютер-ми" интерфейс технологиясының ерекшеліктерін оқып білу 10.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру 10.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
3-тоқсан		
1.6 Қозғалыс	Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация "Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын реттеу" Зертханалық жұмыс "Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу"	10.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 10.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу
4.1 Молекулярлық биология	Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулярлық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу "Дезоксирибонуклеин қышқылы" молекуласын құру"	10.4.1.1 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау; 10.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу
2.2 Жасушалық цикл	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2 Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс "Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу"	10.2.2.1 жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін процестерді түсіндіру 10.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау

	Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу "Митоз кезеңдерін зерттеу"	10.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау; 10.2.2.4 митоз және мейоз процестерін салыстыру
2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі	10.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау
	Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы	10.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 10.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару
	Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминантты-лық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы	10.2.4.4 толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру; 10.2.4.5 талдаушы будандастыру-дың маңыздылығын бағалау
	Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм	10.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 10.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау
	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор	10.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру
	Адам генетикасы. Адамның тұқым-қуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық аурулары-ның алдын алу. Модельдеу "Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру"	10.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 10.2.4.10 шежіре сызбасын құру
	Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары	10.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологияларды қолданылуын зерттеу
4-тоқсан		
4.3 Микробиология және биотехнология	Биотехнологиялық процестің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта). Инсулин өндірісі	10.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық процестің жалпы сызбасын сипаттау; 10.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
2.1 Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі	10.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
	Зертханалық жұмыс "Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу"	10.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылысын зерттеу
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу	10.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау
	Менструалдық цикл: менструалдық циклындағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы	10.2.1.4 менструалдық цикл мен эстроген және

		прогестеронның маңызын сипаттау
	Контрацепция түрлері және олардың қолданылуы мен маңызы	10.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы (ЖИТС), сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	10.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
2.3 Өсу және даму	Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы	10.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 10.2.3.2 эмбрион мен ұрықтың дамуын салыстыру
	Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері	10.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
2.5 Эволюциялық даму	Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері	10.2.5.1 жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін түсіндіру
	Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы	10.2.5.2 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын түсіндіру; 10.2.5.3 Эволюция ілімінің қалыптасуындағы. Ч.Дарвин еңбектерінің ролін түсіндіру
	Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық процестегі өзгергіштіктің (мутация-лық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу "Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)"	10.2.5.4 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 10.2.5.5 ағзалардың бейімделудегі табиғи сұрыпталудың ролін сипаттау
	"Түр" ұғымының анықтамасы. Түр-дің құрылымы. Түр критерийлері. "Түр түзілу" ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері	10.2.5.6 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 10.2.5.7 түр түзілу процесін түсіндіру

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
14-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 651-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты: әлемнің физикалық бейнесі туралы түсінік қалыптастыру үшін оның негізгі заңдылықтарын меңгеру, табиғат туралы ғылыми білім жүйесін, табиғат объектілері мен құбылыстарының алуан түрлілігі, өркениеттің одан әрі дамуында ғылым жетістіктерін ұтымды пайдалану мүмкіндігін түсіну үшін, процестер заңдылықтары мен физика заңдары туралы.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) білім алушыларды ғылыми таным әдісімен және табиғат объектілері мен құбылыстарын зерттеу әдістерімен таныстыру;
2) құбылыстарды сипаттайтын механикалық, жылу, электромагниттік және кванттық құбылыстар, физикалық шамалар туралы білімді меңгеру;

3) өмірлік тәжірибеде кеңінен қолданылатын өлшеу құралдарын пайдалана отырып, оқушылардың табиғи құбылыстарды бақылау, зертханалық жұмыстар, тәжірибелер мен эксперименттік зерттеулер жүргізу біліктерін, дағдыларын қалыптастыру;

4) табиғи құбылыс, эмпирикалық анықталған факт, проблема, болжам, теориялық қорытынды, эксперименттік тексеру нәтижесі сияқты жалпы ғылыми ұғымдарды меңгеру;

5) адамның тұрмыстық, өндірістік және мәдени қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін, ғылыми деректердің расталмаған ақпараттан айырмашылықтары мен ғылымның құндылығын түсіну.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) білім алушыларда негізгі ойлау операцияларын дамыту (талдау, жинақтау, салыстыру, жалпылау);

2) ойлау тәсілдерін қалыптастыру (бастапқы деректерді талдау, іс-әрекетті жоспарлау, кезең-кезеңмен және қорытынды өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру);

3) сөйлеу тілін дамыту, түсіндіріп айту кезінде тиісті терминологияны қолдана білу.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Физика" пәнін оқыту қарым-қатынас, тұлғаға бағыттылық және іс-әрекеттік тәсілдер қағидалары негізінде жүзеге асырылады.

6. Физиканы оқу процесінде қарым-қатынас тәсілі білім алушылардың тапсырманы орындау барысында сұрақ жауап құрастыра білуді, амалдарды орындаудың дұрыс немесе қателігін дәлелдеу, есеп шығарудың кезеңдерін негіздеуді болжайды.

арқылы жүзеге асып, келесідей сөйлеу дағдылары қалыптасады: білім алушылар физикалық терминдер мен ұғымдарды қолдана отырып, пікірлерін айтуды, тапсырманы орындау кезінде сұрақтар мен жауаптарды тұжырымдауды, орындалған әрекеттің дұрыстығы мен қатесін дәлелдеуді үйренеді, оқу тапсырмаларын шешу кезеңдерін негіздейді.

7. Физиканы оқытудағы тұлғаға бағытталған тәсіл білім алушылардың танымдық іс-әрекетінің ішкі құрылымына негізделуді көздейді: тапсырмаларды қалай шешу керектігін білу, шығармашылық жұмыстарды орындау, өз жұмысының дұрыстығын тексеру, оны түзету және ол үшін қандай ақыл-ой операцияларын жасау керектігін білу.

8. Физика сабақтарындағы әрекеттік тәсіл келесі жолдармен жүзеге асырылады:

1) оқушыларды ойын, пікірталас-бағалау, зерттеу және рефлексиялық әрекеттерге тарту;

2) сабақтардағы өмірлік жағдайларды талдау және модельдеу.

9. Бағдарлама белгілі бір өмірлік мәліметтерге негізделген көптеген физикалық ұғымдарды игеруді қамтамасыз етеді, бұл ғылым мен практика арасындағы байланысты дұрыс түсінуге ықпал етеді.

10. Физиканы меңгеру ойлау, есте сақтауды, зейінді, байқампаздықты дамытуға ықпал етеді, есту қабілеті нашар және кейіннен естімей қалған білім алушылардың логикалық ойлауын дамытуға, олардың ойларын дәл, анық және дұрыс жеткізе білуге үйрету үшін алғышарттар болып табылады.

11. Бағдарлама тілдік материалдың синтаксистік семантикасын дамытуға, ұғымдарды анықтау тәсілдерін арнайы зерделеуге, әртүрлі құбылыстардың, себептіліктің, негізгі заңдардың, ережелердің, гипотетикалық пайымдаулардың өзара байланысын белгілеуге қатысты сөйлеу мәлімдемелерінің өзгергіштігін дамытуға бағытталған, бұл күнделікті пайымдар деңгейінен ғылыми ұғымдар деңгейіне өту мүмкіндігін қамтамасыз етеді, білім алушыларда ғылыми дүниетаным негіздерін қалыптастыру, бағдарламалық мәліметтерді өңдеу кезінде коммуникативтік бағыттылықты күшейту, ауызша материалды қабылдау тәсілдерін дамыту, оның ауызша және жазбаша жеткізу сапасын дамытады.

12. Демонстрациялық тәжірибелер жүйесі білім алушыларға физикалық шамаларды өлшеу принциптерін түсінуді, өлшеу әдістері мен әдістерін, сондай-ақ қателіктерді талдау әдістерін меңгеруді қамтамасыз етеді.

13. Физиканы меңгеруде бірнеше заңдылықтар қолданылатын есептер ерекше мәнге ие; әдетте, есептерді шешу, алдымен жалпы түрде және бірнеше заңдарды қолдануды қажет ететін есепті шешуде жүзеге асырылады, мұғалім есептерді шешудің үлгісін көрсетеді және үйде шешу үшін ұқсас тапсырмалар ұсынады.

14. Оқытудың техникалық құралдары:

1) деректерді жазуға, көрсетуге және талдауға арналған оқу бағдарламалық қамтамасыз ету, гальванометрлік датчик, схемаларды құрастыруға арналған электронды панель, айнымалы кернеу датчигі, қос диапазонды күш датчигі, цифрлік тұрақты ток қуат көзі, жарық датчигі, датчиктерді орайтын қамтама;

2) Физика пәні бойынша тәжірибе жүргізу үшін 7-9 сыныптарға арналған экрандық-дыбыстық құралдар, электрондық плакаттар, электрондық оқулықтар, оқу-бағдарламалық кешен;

3) физикалық эксперименттерді модельдеудің 3D бағдарламасы, зертханалық керек-жарақтар;

4) көрсету амперметрі, барометр-анероид, көрсету ваттметрі, электрондық таразы, көрсету вольтметрі, бір полюсті ажыратқыш, U-тәрізді көрсету магниті, жолақты көрсету магниті;

5) электр схемаларын жасауға арналған жиынтық, 5 шардан тұратын штативі бар маятниктердің жиынтығы, практикумға арналған конденсаторлар жиынтығы, жартылай өткізгіштер жиынтығы (диодтар), жартылай өткізгіштер жиынтығы (транзисторлар мен тиристорлар), сым резисторларының жиынтығы, механика бойынша жүктер жиынтығы, калориметриялық денелер жиынтығы, тең көлемдегі денелер жиынтығы, чемодандағы зертхана "Жылу құбылыстары" демонстрациялық жиынтығы;

6) магнит өрісінде раманың айналуын көрсетуге арналған аспап, өткізгіштің кедергісінің оның ұзындығына, қимасына және материалына тәуелділігін көрсетуге арналған аспап;

7) кестелер: "Электромагниттік толқындар шкаласы" кестесі; "Бірліктердің Халықаралық жүйесі" кестесі, "Қауіпсіздік техникасы ережелері" кестесі;

8) компьютерлік түзету-дамыту ойындары мен бағдарламалар жиынтығы.

3-тарау. "Физика" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Физика" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

2) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

3) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты;

4) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

16. Бағдарлама 8 бөлімді қамтиды:

1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі;

2) "Механика" бөлімі;

3) "Жылу физикасы" бөлімі;

4) "Электр және магнетизм" бөлімі;

5) "Геометриялық оптика" бөлімі;

6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі;

7) "Астрономия негіздері" бөлімі;

- 8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімше.
17. "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) физика – табиғат туралы ғылым;
 - 2) физикалық шамалар;
 - 3) физикалық өлшеулер.
18. "Механика" бөлімі бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) кинематика негіздері;
 - 2) динамика негіздері;
 - 3) сақталу заңдары;
 - 4) статика;
 - 5) тербелістер мен толқындар.
19. "Жылу физикасы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) молекулалы-кинетикалық теория негіздері;
 - 2) термодинамика негіздері.
20. "Электр және магнетизм" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) электростатика негіздері;
 - 2) электр тогы;
 - 3) магнит өрісі;
 - 4) электромагниттік толқындар және тербеліс.
21. "Геометриялық оптика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) геометриялық оптика заңдары.
22. "Кванттық физика элементтері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) атом мен атом ядросының құрылысы;
 - 2) радиоактивтілік;
 - 3) элементар бөлшектер.
9. "Астрономия негіздері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) Жер және Ғарыш;
 - 2) астрофизика элементтері.
23. "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі келесідей бөлімшені қамтиды:
- 1) физиканың дүниетанымдық мән.
24. 7 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:
- 1) "Физика – табиғат туралы ғылым". Физика – табиғат туралы ғылым; табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері.
 - 2) "Физикалық шамалар мен өлшеулер". Халықаралық бірліктер жүйесі; скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу. Зертханалық жұмыс: № 1 зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау; № 2-зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау.
- 3) "Механикалық қозғалыс". Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары; санақ жүйесі; механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы; түзу сызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктік көрінісі. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу;
- 4) "Тығыздық". Масса және денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу; № 3 зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау; мензуркадағы сұйықтың көлемін анықтау;
- 5) "Денелердің өзара әрекеттесуі". Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу. № 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу; № 5 зертханалық жұмыс: сырғанау үйкеліс күшін зерттеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу.
- 6) "Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым". Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулалық құрылымы; қатты денелердегі қысым; сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш. № 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу; № 7 зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу.
- 7) "Жұмыс және қуат". Механикалық жұмыс; қуат. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау.
- 8) "Энергия". Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау;
- 9) "Жай механизмдер". Жай механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті. № 8 зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау; № 9 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; № 10 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу;
- 10) "Жер және Ғарыш". Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).
25. 8 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:
- 1) "Жылулық құбылыстар". Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылу берілу; жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың

меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы. №1 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; Практикалық жұмыстар: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау;

2) "Заттың агрегаттық күйлері". Қатты денелердің балкуы және қатаюы, балку температурасы, меншікті балку жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау. №2 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балку жылуын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балку температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу;

3) "Термодинамика негіздері". Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу;

4) "Электростатика негіздері". Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементар электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскопты жасау;

5) "Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогы көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік; электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы). №3 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу; №4 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; №5 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу; №6 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу; №7 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; тізбек бөліндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу;

6) "Электромагниттік құбылыстар". Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар; электромагниттік индукция, генераторлар. №8 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу; №9 зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері;

7) "Жарық құбылыстары". Жарықтың түзу сызықты таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар. №10 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау; №11 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру;

26. 9 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) "Кинематика негіздері". Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; тұзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; тұзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу. №1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; №2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу; Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері; қозғалыстың салыстырмалылығы;

2) "Астрономия негіздері". Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау;

3) "Динамика негіздері". Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; күшті өлшеудің практикалық тәсілдері; жердің ауырлық өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу; дененің еркін түсу үдеуін өлшеу;

4) "Сақталу заңдары". Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және айналу заңы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу;

5) "Тербелістер және толқындар". Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс; жаңғырық;

электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы. №3 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау; №4 зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периоды есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі;

6) "Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар". Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару;

7) "Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; элементар бөлшектер. Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау периоды есептеу;

8) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі". Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет.

27. 10 сыныпқа арналған "Физика" пәнінің базалық мазмұны:

1) кинематика. Классикалық механиканың қолданылу шектері. Маңызды кинематикалық сипаттамалар - орын ауыстыру, жылдамдық, үдеу. Денелер мен қозғалыстардың негізгі модельдері. № 1 зертханалық жұмыс: дененің шеңбер бойымен қозғалысын анықтау;

2) динамика. Денелердің өзара әрекеттесуі. Бүкіләлемдік тартылыс заңы, Гук заңы, үйкеліс күші. Инерциялық санақ жүйелері, Ньютонның механика заңы. № 2 зертханалық жұмыс: "Серіппенің қатаңдық коэффициентін өлшеу"; № 3 зертханалық жұмыс: "Сырғанау үйкеліс күш коэффициентін өлшеу". № 4 зертханалық жұмыс: "Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу";

3) механика. Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы. Механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы. Түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс. Галилейдің салыстырмалылық принципі. Бүкіләлемдік тартылыс және динамика заңдары. Классикалық механика заңдарының болжамды күші. Аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру және ғарыштық зерттеулерді дамыту үшін механика заңдарын қолдану. Классикалық механика заңдарының қолданылу шектері. № 1 зертханалық жұмыс: "Ауырлық күші мен серпімділік әсерінен дененің шеңбер бойымен қозғалысын анықтау". № 2 зертханалық жұмыс: "Ауырлық күші мен серпімділік әсерінен дене қозғалысы кезінде механикалық энергияны сақтау";

4) механикалық сақталу заңдары. Материялық нүкте импульсі мен жүйесі. Импульстің сақталуы және айналуы. Аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру және ғарыштық зерттеулерді дамыту үшін механика заңдарын қолдану. Денелер жүйесінің механикалық энергиясы. Механикалық энергияның сақталу заңы. Күш жұмысы. №5 зертханалық жұмыс: "Механикалық энергияның сақталу заңын зерттеу";

5) статика. Материалдық нүкте мен қатты дененің тепе-теңдігі. Тепе-теңдік шарттары. Күш моменті. № 6 зертханалық жұмыс: "Бірнеше күштердің әсерінен дененің тепе-теңдігін зерттеу";

6) молекулалық физика. Зат құрылымының атомдық гипотезасының пайда болуы және оның эксперименттік дәлелдері. Абсолютті температура зат бөлшектерінің жылу қозғалысының орташа кинетикалық энергиясының өлшемі ретінде. Идеал газ моделі. Газ қысымы. Идеал газ күйінің теңдеуі. Сұйықтар мен қатты заттардың құрылысы мен қасиеттері. Тәртіп пен хаос. Табиғат процестерінің қайтымсыздығы. Жылу қозғалтқыштары және қоршаған ортаны қорғау. № 3 Зертханалық жұмыс: "Гей-Люссак заңын зерттеу";

7) молекула-кинетикалық теория. Зат құрылымының молекулалық-кинетикалық теориясы (МКТ) және оның эксперименттік дәлелдері. Абсолютті температура зат бөлшектерінің жылу қозғалысының орташа кинетикалық энергиясының өлшемі ретінде. Идеал газ моделі. Газ қысымы. Идеал газ күйінің теңдеуі. Менделеев-Клапейрон теңдеуі. Изопроцестер. Заттың агрегаттық күйі. № 7 зертханалық жұмыс: "Гей-Люссак заңын зертханалық тексеру";

8) электродинамика. Элементар электр заряды. Электр зарядының сақталу заңы. Кулон Заңы. Электр өрісі. Электр тогы. Толық тізбек үшін Ом заңы. Токтың магнит өрісі. Магнит өрісінің қозғалатын зарядталған бөлшектерге әсері. Электромагниттік индукция құбылысы. Электр және магнит өрістерінің өзара байланысы. Еркін электромагниттік тербелістер. Электромагниттік өріс. №4 зертханалық жұмыс: "Өткізгіштердің тізбекті және параллель қосылуын зерттеу". № 5 зертханалық жұмыс: "ЭҚЖ және ток көзінің ішкі кедергісін өлшеу";

9) Термодинамика негіздері. Ішкі энергия. Жұмыс және жылу өткізу ішкі энергияны өзгерту әдісі ретінде. Термодинамиканың бірінші заңы. Жылу процестерінің қайтымсыздығы. Жылу машиналарының жұмыс істеу принциптері;

10) Электростатика. Электр өрісі. Кулон Заңы. Электростатикалық өрістің кернеулігі мен потенциалы. Өткізгіштер, жартылай өткізгіштер және диэлектриктер. Конденсатор;

11) Тұрақты электр тогы заңдары. Тұрақты электр тогы. Электрқозғаушы күші. Толық тізбек үшін Ом заңы. № 8 зертханалық жұмыс: "Өткізгіштердің тізбекті және параллель қосылуын зерттеу". № 9 зертханалық жұмыс: "ЭҚЖ және ток көзінің ішкі кедергісін өлшеу";

12) Өртүрлі ортадағы электр тогы. Өткізгіштердегі, электролиттердегі, жартылай өткізгіштердегі, газдардағы және вакуумдағы электр тогы.

4 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

28. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" – сынып, "2.1" – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

29. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Физикалық шамалар мен өлшеулер" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысал келтіру; 7.1.1.2			10.1.1.1 классикалық механиканың

	табиғатты зерттеудің әдістерін атау			қолданылу шегін білу; 10.1.1.2 маңызды кинематикалық сипаттамалар - орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді білу
1.2 Физикалық шамалар	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіруді меңгеру 7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру 7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану;		9.1.2.4 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану	10.1.2.1 денелер мен қозғалыстардың негізгі модельдерін көрсете білу; 10.1.2.2 физикалық өлшеулерді білу
1.3 Физикалық өлшеулер	7.1.3.1 дененің ұзындығын,көлемін, температурасын және уақытты өлшеу,өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау; 7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау			

2) "Механика" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Кинематика негіздері	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру: материялық нүкте,санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру; 7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру 7.2.1.3 түзу сызықты бір қалыпты қозғалыс пен бірқалыпсыз қозғалысты ажырату; 7.2.1.4 s-тің t-ға тәуелділік графигін тұрғызу да координата осьтерінде және		9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану; 9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар осіне проекциясын табу, векторды құраушыларға жіктеу; 9.2.1.4 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын	

	кестелерде өлшем бірліктерін белгілеу; 7.2.1.5 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.6 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау		ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді табу; 9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.6 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.7 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 9.2.1.8 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықты уақытқа тәуелділік графиктерін құру және оларды түсіндіру; 9.2.1.9 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану; 9.2.1.10 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, көлденең лақтырған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.11 көлденең лақтырған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау; 9.2.1.12 көлденең лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу 9.2.1.13 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 9.2.1.14 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану	
2.2 Динамика негіздері	7.2.2.1 инерция құбылысын айту және мысалдар келтіру; 7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру		9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру; 9.2.2.2	10.2.2.1 күштер мен күштерді қосуды білу; 10.2.2.2 Ньютонның бірінші,

	7.2.2.3 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау; 7.2.2.4 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу; 7.2.2.5 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін көрсету; 7.2.2.6 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру; 7.2.2.7 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 7.2.2.8 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану; 7.2.2.9 тығыздықтың физикалық мағынасын айту; 7.2.2.10 сұйықтықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау; 7.2.2.11 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;		Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру; 9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау; 9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.2.2.10 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 9.2.2.11 салмақсыздық күйді айту	екінші, үшінші механика заңын тұжырымдау; 10.2.2.3 бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау; 10.2.2.4 қатты дене мен материялық нүкте тепе-теңдігін түсіндіру; 10.2.2.5 тепе-теңдік шарттарын айту. Күш мезеті. 10.2.2.6 гравитациялық өрісте дененің қозғалысын түсіндіру;
2.3 Сақталу заңдары	7.2.3.1 энергияның сақталу заңын тұжырымдау, оны есептерді шешуде қолдану; 7.2.3.2 энергияның сақталуы және айналуы; 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және серпімді дененің формуласын қолдану; 7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 1механикалық қуаттың сақталу заңын есептер шығаруда қолдану;		9.2.3.1 "дене импульсі" мен "күш импульсін" ажырату; 9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 9.2.3.4 3Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына бағалау; 9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілдермен анықтау; 9.2.3.6 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру; 9.2.3.7 қуаттың сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану	10.2.3.1 энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану;

2.4 Статика	7.2.4.1 "механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 "күш моменті" ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау; 7.2.4.4 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін есептер шығаруда қолдану; 7.2.4.5 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 47.2.4.6 5көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау;			10.2.4.1 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру;
2.5 Тербелістер мен толқындар			9.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 9.2.5.2 эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау; 9.2.5.3 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын көрсету; 9.2.5.4 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін айту; 9.2.5.5 резонанс құбылысын сипаттау; 9.2.5.6 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 9.2.5.7 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру; 9.2.5.8 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 9.2.5.9 табиғатта және техникада ультрадыбыспен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру	

3) "Жылу физикасы" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып

3.1. Молекулалы- кинетика лық теория негіздері	7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау; 7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау; 7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану; 7.3.1.4 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру; 7.3.1.5 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану;	8.3.1.1 молекулалы- кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау 8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу; 8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау; 8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуды сипаттау	10.3.1.1 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 10.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша елестету; 10.3.1.3 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін айту; 10.3.1.4 молекулалы- кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибе көрсету; 10.3.1.5 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын көрсету
3.2 Термодина мика негіздері	7.3.2.1 сұйық және қатты заттардың тығыздығын анықтау; 7.3.2.2 дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; 7.3.2.3 □мұздың меншікті балқу жылуын тәжірибеде анықтау;	8.3.2.1 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.2 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.3 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.4 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін түсіну және сипаттау; 8.3.2.5 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.6 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну	10.3.2.1 балқу және кристалдану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 10.3.2.2 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру; 10.3.2.3 дененің ішкі қуатын өзгерту тәсілдерін көрсету 10.3.2.4 су буының мысалы негізінде қанығу күйін көрсету; 10.3.2.5 меншікті булану жылуын анықтау 10.3.2.6 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;

4) "Электр және магнетизм" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
4.1 Электростатика негіздері	7.4.1.1 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру; 7.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру процесінің мағынасын түсіндіру	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру 8.4.1.4		

		Кулон заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.1.5 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.6 конденсатор-лардың құрылысын және қолданылуын сипаттау		
4.2 Электр тогы	7.4.2.1 электр тогының жұмысы мен қуаты формулаларын есептер шығаруда қолдану; 7.4.2.2 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 7.4.2.3 кВтсағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеулермен алу; 7.4.2.4 сұйықтардағы электр тогының табиғатын түсіндіру	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру; 8.4.2.2 кернеудің физикалық мағынасын (потенциал айырмасы), оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.3 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 8.4.2.4 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.2.5 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну; 8.4.2.6 есеп шығарғанда өткізгіштің меншікті кедергісінің формуласын қолдану; 8.4.2.7 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу; 8.4.2.8 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану; 8.4.2.9 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру		10.4.2.1 Электр тогы, тізбек бөлігі үшін Ом заңын түсіндіру, электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 10.4.2.2 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 10.4.2.3 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 10.4.2.4 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласы н қолдану; 10.4.2.5 электр тогының жұмысы мен қуаты формулаларын есептер шығаруда қолдану; 10.4.2.6 Джоуль-Ленц заңын есептер шығарғанда қолдану; 10.4.2.7 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы

				мен қуатын анықтау; 10.4.2.8 сұйықтардағы электр тогының табиғатын түсіндіру
4.3 Магнит өрісі		8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттау және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу; 8.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру; 8.4.3.3 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.4 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін айту		10.4.3.1 тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау; 10.4.3.2 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 10.4.3.3 электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру
4.4 Электромагниттік толқындар және тербеліс				

5) "Геометриялық оптика" бөлімі:

5-кесте

Бөлімшелер		Оқыту мақсаттары			
		7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
5.1 Геометриялық заңдары	оптика		8.5.1.1 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 8.5.1.2 жазық айнада дененің кескінін салу және оны сипаттау 8.5.1.3 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салуды; 8.5.1.4 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару 8.5.1.5 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану 8.5.1.6 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау		

6) "Кванттық физика элементтері" бөлімі:

6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы			9.6.1.1 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.6.1.2 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 9.6.1.3 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.6.1.4 10ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 119.6.1.5 12атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану	
6.2 Радиоактивтілік			9.6.2.1 a, b және g сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін айту; 9.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 139.6.2.3 14радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану; 159.6.2.4 16тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын көрсету; 9.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін көрсету	
6.3 Элементар бөлшектер				

7) "Астрономия негіздері" бөлімі:

7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
7.1 Жер және Ғарыш	177.7.1.1 18геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру; 197.7.1.2 20Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу; 217.7.1.3 22жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру	8.7.1.1 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы көрсету; 8.7.1.2 балку/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану; 8.7.1.3 заттың балку және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау	9.7.1.1 жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды көрсету; 9.7.1.2 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.1.3 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау; 9.7.1.4	

			жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру; 9.7.1.5 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру	
7.2 Астро-физика элементтері	23			

1) "Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі" бөлімі:
8-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні	7.8.1.1 физика және астрономияның дүниетанымдық маңызын білу		9.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын айту	

29. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

30. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Физика" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
Физика –табиғат туралы ғылым	Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысал келтіру;
	Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері	7.1.1.2 табиғатты зерттеудің әдістерін айту
Физикалық шамалар мен өлшеулер	Халықаралық бірліктер жүйесі	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың Халықаралық жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру
	Скаляр және векторлық физикалық шамалар	7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру
	- Өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі. - Үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу. №1 зертханалық жұмыс. "Кішкентай денелердің өлшемін анықтау" №2-зертханалық жұмыс. "Физикалық шамаларды өлшеу"	7.1.2.3 үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды стандартты түрде жазу; 7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу; 7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау;

		7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін сақтау
Механикалық қозғалыс	Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы Санақ жүйесі	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру: материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырма-лылығы, траектория, жол, орын ауыстыру
	Қозғалыстың салыстырмалылығы	7.2.1.2 механикалық қозғалыстың салыстырмалығына мысалдар келтіру
	Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу	7.2.1.3 қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу
	Әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері	7.2.1.4 s -тің t-ға тәуелділік графигін құруда координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін белгілеу; 7.2.1.5 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.6 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын табу
2 – тоқсан		
Денелердің өзара әрекеттесуі	Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын айту және мысалдар келтіру
	Күш	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру
	№4 зертханалық жұмыс. "Серпімді деформацияларды зерделеу"	7.2.2.3 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау
	• Серпімділік күші, Гук заңы	7.2.2.4 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу
	• Үйкеліс күші. • Үйкеліс әрекетін техникада ескеру №5 зертханалық жұмыс. "Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу"	7.2.2.5 тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін көрсету; 7.2.2.6 үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру
	Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу	7.2.2.7 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 7.2.2.8 салмақ пен ауырлық күшін ажырату; әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану; 7.2.2.9 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру;

		7.2.2.10 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау; 7.2.2.11 тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;
3 – тоқсан		
Қысым	Газдардың сұйықтар және қатты денелердің молекулалық құрылымы	7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау
	Қатты денелердегі қысым	7.3.1.2 қысымның физикалық мағына-сын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау; 7.3.1.3 есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану
	Сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы	7.3.1.4 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру; 7.3.1.5 сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану 7.3.2.1 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау; 7.3.2.2 дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; 7.3.2.3 мұздың меншікті балқу жылуын тәжірибеде анықтау; 7.4.1.1 энергияның сақталу заңын түсіндіру; 7.4.1.2 үйкеліс арқылы денені электрлендіру процесінің мағынасын түсіндіру
Электр тогы	Электр тогы	7.4.2.1 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану; 7.4.2.2 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; 7.4.2.3 кВт сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеу; 7.4.2.4 сұйықтардағы электр тогы табиғатын түсіндіру
4 – тоқсан		
Энергия	Кинетикалық энергия. Потенциалдық энергия	7.2.3.1 энергияның сақталу заңын тұжырымдау, оны есептерді шешуде қолдану; 7.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату; 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану

	Энергияның сақталуы және айналуы	7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 7.2.3.6 механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану
Күш моменті	Жай механизмдер	7.2.4.1 "Механиканың алтын ережесін" тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; 7.2.4.2 күш мезеті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру
	Дененің массалық центрі №8 зертханалық жұмыс. "Жазық фигураның массалар центрін анықтау"	7.2.4.3 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау
	№9 зертханалық жұмыс. "Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау"	7.2.4.4 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 7.2.4.5 тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
	● Пайдалы әрекет коэффициенті. №10 зертханалық жұмыс. "Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау"	7.2.4.6 көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау;
Жер және Ғарыш	Аспан денелері туралы ғылым	7.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру
	Күн жүйесі	7.7.1.2 күн жүйесінің нысандарын жүйелеу
	Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	7.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру

2) 8-сынып:
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
Жылу құбылыстары	● Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия	8.3.1.1 молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
	Температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары	8.3.1.2 температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу; 8.3.1.3 температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;
	● Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері	8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуын сипаттау
	Жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару	8.3.2.1 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру; 8.3.2.2 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;
	Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу	8.3.2.3 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау;

	● Жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі	8.3.2.4 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау;
	Жылу мөлшері. Заттың меншікті жылу сыйымдылығы	8.3.2.5 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;
	Отынның энергиясы Отынның меншікті жану жылуы	8.3.2.6 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
Заттың агрегаттық күйлері	● Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы	8.7.1.1 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуды көрсету; 8.7.1.2 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану;
	№ 2 зертханалық жұмыс. "Мұздың меншікті балқу жылуын анықтау"	8.7.1.3 балқу және кристалдану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;
2 – тоқсан		
Термодинамика негіздері	Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы	8.3.2.1 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы	8.3.2.2 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру
	Жылу қозғалтқыштары	8.3.2.3 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.4 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау
	Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті	8.3.2.5 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.6 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
Электростатика негіздері	Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; 8.4.1.2 электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру
	Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды	8.4.1.4 Кулон заңын есептер шығаруда қолдану 8.4.1.5 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.6 конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
3- тоқсан		
Тұрақты электр тогы	● Электр тогы, электр тогы көздері	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын айту
	Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу	8.4.2.2 кернеудің физикалық мағынасын (потенциал айырмасы), оның өлшем бірлігін түсіндіру; 8.4.2.3 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау;

	№ 3 зертханалық жұмыс. "Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу"	8.4.2.6 есеп шығарғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану; 8.4.2.7 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу
	Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы	8.4.2.8 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;
	● Өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу	8.4.2.4 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 8.4.2.5 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну;
	Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	8.4.2.9 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
Электромагниттік құбылыстар	Тұрақты магниттер, магнит өрісі. № 8 зертханалық жұмыс. "Тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу"	8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу;
	Тоғы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі. Тоғы бар шарғының магнит өрісі	8.4.3.2 магнит өрісінің қасиеттерін түсіндіру;
	Магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш, электр өлшеуіш құралдар	8.4.3.3 магнит өрісінің тоғы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.4 электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеуін түсіндіру
4 – тоқсан		
Жарық құбылыстары	Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар	8.5.1.1 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 8.5.1.2 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау
	Сферические зеркала, построение изображения в сферическом зеркале Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу	8.5.1.3 айнада сәуленің жолын салу
	Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу	8.5.1.4 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару;
	Линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы. Линзаның көмегімен кескін алу	8.5.1.5 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану;
	№ 11 зертханалық жұмыс. "Жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау"	8.5.1.6 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;
3) 9-сынып: 3-кесте		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		
Кинематика негіздері	Механикалық қозғалыс	9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану

	Векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріндегі проекциялары	9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; 9.2.1.3 вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу
	Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу	9.2.1.4 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;
	Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру	9.2.1.5 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 9.2.1.6 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану
	№ 1 зертханалық жұмыс. "Теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау"	9.2.1.7 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау; 9.2.1.8 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және түсіндіру
	Дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі	9.2.1.9 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану
	№ 2 зертханалық жұмыс. "Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу"	9.2.1.10 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, көлденең лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.11 көлденең лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау; 9.2.1.12 көлденең лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу
	Қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар	9.2.1.13 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 9.2.1.14 сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану
Астрономия негіздері	Центрге тартқыш үдеу	9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану
	Жұлдызды аспан	9.7.1.1 жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды көрсету
	Аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі	9.7.1.2 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 9.7.1.3 жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау

	• Өртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт • Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары	9.7.1.4 жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру 9.7.1.5 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
2-тоқсан		
Динамика негіздері	• Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері	9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын айту; 9.2.2.2 Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Механикадағы күштер	9.2.2.3 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
	• Ньютонның екінші заңы, масса	9.2.2.4 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Ньютонның үшінші заңы	9.2.2.5 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	• Бүкіләлемдік тартылыс заңы	9.2.2.6 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
	Дененің салмағы, салмақсыздық	9.2.2.11 салмақсыздық күйді түсіндіру
	Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы. Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы	9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау 9.2.2.9 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;
• 3-тоқсан		
Сақталу заңдары	Дене импульсі және күш импульсі	9.2.3.1 "дене импульсі" мен "күш импульсін" ажырату
	• Импульстің сақталу заңы. • Реактивті қозғалыс	9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 9.2.3.4 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
	• Механикалық жұмыс және энергия	9.2.3.5 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілдермен анықтау; 9.2.3.6 жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру
	• Энергияның сақталу және айналу заңы	9.2.3.7 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
Тербелістер және толқындар	Тербелмелі қозғалыс	9.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 9.2.5.2 эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау;

	- Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі. - Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі	9.2.5.3 тербелмелі процесте энергияның сақталуын көрсету;
	Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері	9.2.5.4 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;
	Еркін және еріксіз тербелістер, резонанс	9.2.5.5 резонанс құбылысын сипаттау
	Толқындық қозғалыс	9.2.5.6 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 9.2.5.7 көлденең және бойлық толқындарды салыстыру
	Дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық	9.2.5.8 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 9.2.5.9 табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру
4-тоқсан		
Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар	Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы	9.6.1.1 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану
	Фотоэффект құбылысы	9.6.1.2 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 9.6.1.3 фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;
	Радиоактивтілік. Радиоактивті сәулеленудің табиғаты	9.6.2.1 α , β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
Атом ядросы	Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер. Массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы	9.6.1.4 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 9.6.1.5 атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
	Ядролық реакциялар. Радиоактивті ыдырау заңы	9.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; 9.6.2.3 радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
	Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция. Ядролық реакторлар	9.6.2.4 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; 9.6.2.5 ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
	Элементар бөлшектер	9. 6.3.1 элементар бөлшектерді жіктеу
Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі	Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	9.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру;

4) 10-сынып:

4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің/тақырыптық мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 – тоқсан		

Механика	Ньютон механика заңдары және оны қолдану шектері. Нүкте мен дененің қозғалысы. Нүктенің кеңістіктегі орны. Кіріс диагностикалық тест сынағы	10.1.1.1 классикалық механиканың қолданылу шегін білу;
	Векторлық шамалар. Вектордың осьтеріне түсірілген проекциялары	10.1.2.1 денелер мен қозғалыстардың негізгі модельдерін көрсете білу; 10.1.2.2 физикалық өлшеулерді білу
	Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық. Түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі теңдеулер	10.1.1.2 маңызды кинематикалық сипаттамалар - орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді білу
Динамика негіздері	Инерциялық санақ жүйесі. Ньютонның бірінші заңы. Күш. Ньютонның екінші заңы. Масса және күш бірліктері	10.2.2.2 Ньютонның бірінші, екінші, үшінші механика заңын тұжырымдау;
2 – тоқсан		
Динамика негіздері	Үйкеліс күші	10.2.2.1 күштер мен күштерді қосуды білу;
	Күш жұмысы. Қуат. Энергия. Кинетикалық энергия және оның айналуы	10.2.2.5 тепе-теңдік шарттарын білу. Күш моменті.
	Ауырлық күш жұмысы. Серпімділік күш жұмысы Потенциалдық энергия	10.2.2.6 гравитациялық өрісте дененің қозғалысын білу;
	Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы БЖБ 3	10.2.2.4 қатты дене мен материялық нүкте тепе-теңдігін білу
3 – тоқсан		
Сақталу заңдары	Механикалық энергияның сақталу заңдары	10.2.3.1 энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану
	Тақырып бойынша есептер шығару: "Сақталу заңдары"	10.2.4.1 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 10.2.4.2 Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру;
Молекулалық физика МКТ-ғы идеал газ. Газдардың МКТ негізгі теңдеу	МКТ-ғы идеал газ. Газдардың МКТ негізгі теңдеу	10.3.1.1 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау;
	Температура. Аралық диагностикалық тест	10.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу; 10.3.1.3 қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру;
	Идеал газ күйінің теңдеуі	10.3.1.4 молекулалы-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
	Тақырып бойынша сынақ:	10.3.1.5 молекула-кинетикалық теория

	"МКТ негізгі теңдеу". Газдардағы изопроцестер.	негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау
4 – тоқсан		
Термодинамика	Кристалл және аморф денелер.	10.3.2.1 балку және кристалдану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;
	Термодинамика іргелі физикалық теория ретінде. Дененің ішкі энергиясы	10.3.2.2 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру;
	Термодинамикалық жұмыс. Жұмыс және ішкі энергиясының формуласын есептер шығаруда қолдану	10.3.2.3 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау; 10.3.2.6 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;
	Жылу мөлшері. Тақырып бойынша есептер шығару: "Жылу мөлшері".	10.3.2.4 су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау; 10.3.2.5 меншікті булану жылуын анықтау
Электродинамика негіздері	Электр заряды және элементар бөлшектер. Электр зарядының сақталу заңы	10.4.1.1 электр зарядын сипаттау;
	Кулон заңы. Тақырып бойынша есептер шығару: "Кулон заңы" Электростатикалық өрістегі өткізгіштер мен диэлектриктер. Электростатикалық өрістегі зарядталған дененің потенциалдық энергиясы. Потенциал электр қозғаушы күші ЭҚК. Толық тізбек үшін Ом заңы. Тұрақты электр тогының жұмысы мен қуаты Потенциал. Электростатикалық өріс кернеулігі мен кернеудің байланысы. Тақырып бойынша есептер шығару: "Тұрақты электр тогы заңы", бақылау жұмысына дайындық	10.4.2.1 электр тогы, тізбек бөлігі үшін Ом заңын түсіндіру, электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 10.4.2.2 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану; 10.4.2.3 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 10.4.2.4 есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану; 10.4.2.5 электр тогының жұмысы мен қуаты формулаларын есептер шығаруда қолдану; 10.4.2.6 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану; 10.4.2.7 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау 10.4.2.8 сұйықтардағы электр тогын сипаттау
	Вакуумдегі электр тогы. Сұйықтардағы электр тогы. Электролиз заңы. Электролиздің қолданылуы №5 БЖБ "Өртүрлі ортадағы электр тогы" бөлімі бойынша жиынтық бағалау	10.4.3.1 тогы бар тұзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау; 10.4.3.2 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру; 10.4.3.3 электро магниттік индукция құбылысын түсіндіру
	Қайталау	

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. "Химия" пәнінен есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – білім алушылардың дүниетанымын дамыту, әлемнің біртұтас ғылыми бейнесін қалыптастыру, танымдық қабілеттерін: есте сақтауын, зейінін, қиялын, зердесін дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) заттар мен олардың айналымы, заттар қасиеттерінің, олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін қалыптастыру;

2) заттар және химиялық реакциялар туралы білімін өмірде пайдалану біліктерін дамыту;

3) логикалық ойлау негіздерін, химиялық терминдерді қолдана отырып диалог жүргізуді және өз ойын жеткізе білуді меңгеру;

4) алынған ақпаратты талдауға, синтездеуге, бағалауға, түсіндіруге бағытталған ойлау дағдыларын дамыту;

5) іздене, таныса, зерттей отырып оқу, алынған ақпаратты өңдеу дағдыларын дамыту;

6) заттардың құрамы, атомдар мен молекулалар құрылымы, химиялық реакция барысында заттардың қасиеттерінің өзгеруі туралы білім алушылардың түсінігін қалыптастыру;

7) химиялық реакциялар кезіндегі зат массасы мен энергия сақталу заңдарын қолдана алу;

8) химиялық реакцияларды жүргізу ережелерімен, өмір мен қоршаған орта қауіпсіздігі үшін техника қауіпсіздігі ережелерін сақтаумен таныстыру;

9) эксперименттерді жоспарлаудың ғылыми әдістерін пайдалану;

10) химиялық процестерді түсіндіру, ұғыну және болжау үшін химияның басты заңдылықтарын бағалау және қолдану үшін олармен таныстыру;

11) практикалық міндеттерді шешудің сәйкес әдістерін таңдау, алынған нәтижелерді бағалау және олардың сенімділігін нақтылау үшін нашар еститін білім алушылардың логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

12) химияны оқыту үдерісінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) нашар еститіндердің сөйлеу тәжірибесін ұйымдастыру және олардың белсенді сөздік қорына жаңа химиялық ұғымдар мен терминдерді енгізу арқылы белсенді және енжар сөздігін кеңейту;

2) сөйлеу тілін өздігінен бақылау, сөйлеу тілінің белсенділігін дамыту, сөйлеу тілінің грамматикалық және фонетикалық құрылымын түзету, сабақта оқушылардың тілдік қарым-қатынасы үшін жағдай жасау, олардың сөйлеу тәжірибесін кеңейту;

3) қалдықтық есту қабілетін дамыту, оны ауызша және жазбаша байланыстырып сөйлеуін дамыту үшін пайдалана алу;

4) күнделікті өмірде сөйлеу тілін қолдану қажеттілігін қалыптастыру.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Химияны зерттей отырып, білім алушылар талдау, синтездеу, жіктеу, салыстыру, себеп-салдарлық байланыстар мен заңдылықтарды анықтауды үйренеді, қоршаған әлемдегі заттар мен құбылыстарды сипаттау үшін химиялық терминдерді игереді, эксперименттер жүргізеді, іс-әрекеттің жоспары мен тәсілдерін құрастырады.

6. Оқыту жеке тұлғаға бағытталған, сараланған, коммуникативтік, түзету-дамытушылық, әлеуметтік-бейімдеуші және ақпараттық технологиялар негізінде жүзеге асырылады.

7. Тұлғаға бағытталған тәсілге оқушының жеке басын үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, химия сабақтарында оның жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін толық ашу, пәнге деген қызығушылығын дамыту, оның белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастыру жатады.

8. Іс-әрекеттік тәсілге білім алушылардың білімді дайын түрде алмай, өздігінен табуы жатады, химия сабақтарында ол практикалық дағдыларды игеру мен дамыту барысында жүзеге асырылады, мұнда оқытудың ең тиімді әдістері іздеу, зерттеу, болжау, талдау және жинақтау әдісі болып табылады, игерілетін материалды бірнеше рет бекітуден тұрады.

9. Коммуникативтік тәсіл білім алушылар мен педагог арасындағы вербальды және бейвербальды өзара әрекеттесу үдерісінде, сабақта жұптық және топтық жұмыс істеу кезінде білім, білік және дағдылармен алмасуды білдіреді.

10. Дифференциаланған тәсіл оқыту үдерісінде күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары, мұғалімнің көмегінің сипаты бойынша ерекшеленетін арнайы таңдалған және құрастырылған сараланған тапсырмаларды қолдануға негізделген, ол шағын топтық оқытуды қамтиды, сонда үш түрлі топша ажыратылады:

1) оқушылардың бірінші топшасы оқу материалын өз бетінше игере алады;

2) оқушылардың екінші топшасы материалды игере алады, бірақ мұғалімнің кішкене көмегімен, оны орындау кезінде аздаған дәлсіздіктер болуы мүмкін;

3) үшінші топшаның оқушылары материалды ішінара игереді, оны өз бетінше орындай алмайды және олар үшін түзету тапсырмалары мен көмекші кеңестер жазылған карточкалар жасалады.

11. Мультимедиялық ресурстар мен бұқаралық ақпарат құралдарын, интерактивті тақталар мен компьютерлерді пайдалану оқу процесін жаңғыртуға және жандандыруға, сондай-ақ білім алушы мен мұғалім арасындағы ынтымақтастық пен қарым-қатынасқа ықпал етеді.

12. Түзету-дамыту жұмысы шығармашылық әлеуеттің, танымдық мотивтердің өсуін, танымдық іс-әрекеттегі құрдастарымен және ересектермен өзара әрекеттесу формаларын байытуды қамтамасыз ететін білім беру үдерісінің мазмұны, ұйымдастырылуы, әр түрлі ұйымдастырушылық формаларында және нашар еститін, кейін естімей қалған әрбір білім алушының жеке дамуында көрініс табады.

13. Есту қабілетін түзету үшін дыбысталатын әлемді қабылдау мүмкіндіктерін қалыптастыру мен дамыту бойынша жүргізілетін жұмыстың арнайы әдістері қолданылады – тілдік емес дыбыстар мен сөйлеу тілінің дыбыстарын есту арқылы қабылдау, ауызша сөйлеу тілін, оның айтылу тарапын есту мен көру арқылы қабылдау, өзінің есту қабілетін күнделікті өмірде пайдалану білігін қалыптастыру, дыбыс күшейткіш аппаратураны дұрыс пайдалану, оның жай-күйін бақылап тұру, ыңғайсыздық туындаған жағдайда жедел түрде көмек сұрау.

14. Нашар еститіндердің материалды жақсы игеруі үшін оқулық мәтіндерінің құрылымын жеңілдетуге, зерттелетін материалдың көлемін азайтуға, көрнекі құралдарды, кестелерді, схемаларды, бейнематериалдарды арнайы іріктеуге, тест тапсырмаларына арналған сұрақтарды, тірек жазбаларды, сөздер жазылған тақтайшаларды жасауға болады.

15. Химияны оқытудың міндетті нәтижелерін жоспарлау мәліметтерді талдау сияқты ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын дамыту, ақпараттың шынайылығына дәлел келтіре білу, сөз, графика, таңбалар түріндегі визуальды ақпаратты ұсынуды қамтиды.

16. Сабақтарды жоспарлау және ұйымдастыру кезінде теориялық материал модельдеу үдерісіндегі түсіну мен игеруді, практикалық мәселелерді шешуді қамтитынын, олар химияны оқытудың мақсаты да, құралы да екендігін есте ұстау қажет.

17. Химия пәнін оқыту биология, физика, жаратылыстану, география, математика, экология сияқты ғылымдармен пәнаралық байланыстарды кеңінен қолдануды қамтиды.

18. Химия бойынша көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) демонстрациялық модельдер: химиялық байланыстардың құрылу модельдері; молекулалардың шар-білікті модельдерін модельдеуге арналған жиынтық; электрондық бұлттар мен химиялық байланыстардың модельдері; оқушылар мен мұғалімдер үшін органикалық және бейорганикалық молекулалардың модельдері; р және d бұлттары мен химиялық байланыстардың модельдері; кристалдық торлардың модельдері: алмаз, графит, темір, су, мыс, магний, көмірқышқыл газы, натрий хлориді.

2) коллекциялар: алюминий, тас көмір және оны қайта өңдеу өнімдері, металдар, минералдар мен тау жыныстары, мұнай және оны қайта өңдеу өнімдері, шыны және шыныдан жасалған бұйымдар, шойын және болат, отын;

3) ұсынылатын жабдық: химия бойынша эксперименттерге арналған цифрлық интерактивті зертхана, зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық ыдыс жиынтығы, зертханалық, практикалық жұмыстар мен демонстрацияларға арналған химиялық реактивтер жиынтығы, зертханалық штативтер;

4) баспа құралдары: ғалым химиктер – портреттер, бейорганикалық химия бойынша кестелер мен транспаранттар – 7 – 9 сыныптар (және оларға қосымша үлестірме материал), органикалық химия бойынша кестелер мен транспаранттар – 10 сынып (және оларға қосымша үлестірме материал), "Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың суда ерігіштігі" және "Д.И.Менделеевтің химиялық элементтер периодтық жүйесі", "Анықтамалық материалдар 1-4 бөлім" (үлестірме материал) кестелері, нұсқалар бойынша өзіндік және бақылау жұмыстарын жүргізуге арналған материалдар – 7-10 сыныптар;

5) сыныптар бойынша химиялық терминдер жиынтығы (сөздік жұмыс) 7-10 сыныптар;

6) 7-10 сынып тақырыптары бойынша "Демонстрациялық тәжірибелер" DVD дискілері;

7) "Қышқылдардың, негіздердің және тұздардың суда ерігіштігінің кестесі" және "Д.И.Менделеевтің химиялық элементтер периодтық жүйесі" стендтері.

3-тарау. "Химия" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

19. "Химия" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

20. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды:

1) Заттардың бөлшектері;

2) Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;

3) Химиядағы энергетика;

4) Химия және қоршаған орта;

5) Химия және өмір.

21. "Заттардың бөлшектері" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) атомдар, иондар және молекулалар;

2) атомның құрамы мен құрылысы;

3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы;

4) химиялық байланыстардың түрлері.

22. "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі;

2) химиялық реакциялардың жіктелуі;

3) зат массасының сақталу заңы;

4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

23. "Химиядағы энергетика" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;

2) химиялық реакциялардың жылдамдығы;

3) химиялық тепе-теңдік;

4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

24. "Химия және қоршаған орта" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) заттардың жіктелуі;

2) Жер химиясы;

3) көміртек және оның қосылыстары химиясы.

25. "Химия және өмір" бөлімі бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды: 1) биохимия.

26. 7-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Химия пәні". Таза заттар және қоспалар. Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химияның дамуы мен маңызы; химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері; таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері; жәй және күрделі заттар; элемент және химиялық қосылыстар. № 1 практикалық жұмыс "Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу". № 1 зертханалық тәжірибе "Заттарды және олардың қосылыстарын салыстыру". №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту";

2) "Заттар күйінің өзгеруі". Физикалық және химиялық құбылыстар; химиялық реакция; заттың агрегаттық күйлері; қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газтәріздес заттардың құрылымы; заттардың салқындау, қыздыру және булану үдерістері. № 3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілерін зерттеу". № 4 зертханалық тәжірибе "Аспирин немесе салолдың салқындау үдерісін зерттеу". № 5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу". №1 бақылау жұмысы;

3) "Атомдар. Молекулалар. Заттар". Атомдар мен молекулалар; атомдар мен молекулалардың айырмашылығы; химиялық элементтер; химиялық элементтердің символдары; элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; жай және күрделі заттар; атомның құрамы мен құрылысы; ядро, протон, нейтрон, электрон; изотоптар; элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

4) "Ауа. Жану реакциясы". Ауа және оның құрамы; атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы; жану үдерісі; заттың жану шарттары; тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар; отын, оттек, тұтану көзі; тұтану температурасы; металдар мен бейметалдардың жануы; жану реакциясының өнімдері. № 6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы". № 2 практикалық жұмыс/Көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру". № 2 бақылау жұмысы;

5) "Химиялық реакциялар". Табиғи қышқылдар мен сілтілер; "қышқылдық" және "сабынды" қасиеттері; индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала метилоранж, лакмус, фенолфталеин; индикаторлардың түрлі орталардағы түстерінің өзгеруі; қышқылдар мен сілтілер; антацидті заттар; бейтараптану реакциясы; сұйылтылған қышқылдар; қышқылдардың қолданылу аймақтары; қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері; сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі; сутекке сапалық реакция; карбонаттар; сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі; көмірқышқыл газына сапалық реакция. № 7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау". № 8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы". № 9 зертханалық тәжірибе "Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы". № 10 зертханалық жұмыс "Сутекке сапалық реакция". № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция";

6) "Химиялық элементтердің периодтық кестесі". Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы; И. Дүберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі; периодтық заң; периодтық кестенің құрылымы; периодтық кестенің құрылу принципі; атом нөмірі; ядро заряды; атомдағы элементтер бөлшектер;

7) "Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формулалар". Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар; салыстырмалы атомдық масса; салыстырмалы молекулалық/формулалық масса; химиялық формула; химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосылыстардың формулаларын құрастыру; қосылыстардағы атомдардың қатынастары. Есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулалық массаны есептеу. № 3 бақылау жұмысы;

8) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Қоректік заттар; адам ағзасындағы химиялық элементтер (О, С, Н, N, Са, Р, К); химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы; адам ағзасындағы микро-, макроэлементтердің биологиялық рөлі; тыныс алу үдерісі, тамақтану теңгерімі. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау". № 11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу".

27. 8-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Геологиялық химиялық қосылыстар". Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар, табиғи ресурстар; кен орны; кен; кеннің құрамы; минералдар; табиғи ресурстарды өндіру; металдарды алу; Қазақстанның пайдалы қазбалары; минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері. № 4 бақылау жұмысы;

2) "Атомдардағы электрондардың қозғалысы". Атомдардағы электрондардың орналасуы; энергетикалық деңгейлер; s және p орбитальдарының пішіндері; электрондық конфигурация; электронды-графикалық формула; ион; иондардың түзілуі; "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формулаларын құрастыру. №1 зертханалық тәжірибе "Атомдардың модельдерін жасау";

3) "Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері". Химиялық формула; химиялық реакция теңдеулері; заттардың массасының сақталу заңы; химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу; табиғаттағы, химиялық реакциялар тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар. № 1 көрсетілім "Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы". Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша химиялық бірігудегі элементтің массалық үлесін есептеу; элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау;

4) "Металдардың химиялық белсенділігі". Металдардың тотығуы; металдардың жемірілуі; металдардың сумен әрекеттесуі; металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі; металдардың белсенділік қатары; металдардың белсенділігін салыстыру. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі". № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі". № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру". № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру". № 1 бақылау жұмысы;

5) "Заттың мөлшері". Заттың мөлшері; моль; Авогадро саны; заттың молярлық массасы. Есептеуге берілген есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы молярлық массасын есептеу; химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу; заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу;

6) "Стехиометриялық есептеулер". Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару; молярлық көлем; газдардың салыстырмалы тығыздығы; көлемдік қатынастар заңы; қалыпты және стандартты жағдайлар. Есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу; заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар мен молекулалардың сандарын есептеу; химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу; қалыпты жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу; оттек және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу;

заттың мөлшері, молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау; химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып есептеулер жасау;

7) "Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу". Отынның жануы және энергияның бөлінуі; көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі; жылыжайлық эффектісінің себептері және шешу жолдары; экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар; әртүрлі отындардың потенциалы; қоршаған ортаға әсері; кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі; реакцияның жылу эффектісі; термохимиялық теңдеулер. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар". Есептеуге берілген есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу эффектісін есептеу;

8) "Сутек және озон". Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий); сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы; оттегі – химиялық элемент және жәй зат, оттектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы; сутектің және оттектің бинарлы қосылыстары; табиғатта таралуы; оттектің аллотропиялық түрөзгерісі, озон; сутек пен оттекті алу; Жер бетіндегі озон қабатының маңызы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ажырауы". № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". № 3 практикалық жұмыс "Сутектің пероксидінен оттекті алу және оның қасиеттерін зерттеу". Есептеуге берілген есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу. № 2 бақылау жұмысы;

9) "Химиялық элементтердің периодтық жүйесі". Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні; химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі; периодтық жүйедегі орыны бойынша элементтің сипатталуы; химиялық элементтердің табиғи тектестері; сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың тектестері; металдар мен бейметалдар; периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;

10) "Химиялық байланыс түрлері". Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі;

11) "Ерітінділер және ерігіштік". Заттардың суда еруі, заттардың судағы ерігіштігі бойынша жіктелуі; ерітінділер; еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, кристаллогидраттар; ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі ролі; заттарды ерігіштігіне температураның әсері. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу". № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері". № 5 практикалық жұмыс "Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау". Есептеуге берілген есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу; тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу; ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу. № 3 бақылау жұмысы.

12) "Көміртек және оның қосылыстары". Көміртектің жалпы сипаттамасы; табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуы; көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері; көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы; көміртектің қасиеттері; көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері; тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері; көміртектің табиғаттағы айналымы. №6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". №7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу; ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу.

28. 9-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) "Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары". Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс; қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс. №6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу". № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу". № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу". № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу; ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;

2) "Су". Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – табиғи әмбебап еріткіш, сулы ерітінділер және жүзгіндер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы; судың табиғаттағы айналымы; судың ластану себептері; судың кермектігі және оны жою тәсілдері; судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы; суды тазарту әдістері; ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері; сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі. № 10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау". Есептеуге берілген есептер: еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу. № 4 бақылау жұмысы;

3) "Электролиттік диссоциация". Электролиттер және бейэлектролиттер, С.Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі; ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі; күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары; электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері; тұздар гидролизі. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы". № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау". № 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары". № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу; диссоциациялану дәрежесін есептеу;

4) "Бейорганикалық заттарға сапалық талдау". Катиондарға сапалық реакциялар; жалын түсінің боялуы бойынша Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} металл катиондарын анықтау; аниондардың сапалық реакциялары; бейорганикалық қосылыстардың құрамын сапалық талдау. № 3 зертханалық тәжірибе жалын түсінің боялуы бойынша " Li^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Sr^{2+} , Ba^{2+} , Cu^{2+} катиондарын анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе " Fe^{2+} , Fe^{3+} , Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар". № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl^- , Br^- , I^- , PO_4^{3-} , SO_4^{2-} , CO_3^{2-} , NO_3^- , SiO_3^{2-} аниондарын анықтау". № 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосылыстарды сапалық талдау". Есептеуге берілген есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу;

5) "Химиялық реакциялардың жылдамдығы". Химиялық реакциялардың жылдамдығы; химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар; бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы; катализаторлар; ингибиторлар; катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері. № 2 көрсетілім "Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжірибе "Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері". № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері";

6) "Қайтымды реакциялар". Химиялық тепе-теңдік; тепе-теңдік динамикалық үдеріс ретінде; химиялық тепе-теңдіктің ығысуы; Ле-Шателье-Браун принципі; химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері; бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік. № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар". № 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы;

7) "Тотығу-тотықсыздану реакциялары". Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосылыстардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары; электрондық баланс әдісі;

8) "Металдар мен қорытпалар". Металдардың жалпы сипаттамасы; металдық байланыс пен металдық кристалдық тор; темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері; металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі; темір қорытпалары және олардың қолданылуы; металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі; Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосылыстарының маңызды кен орындары; металдарды өндіру үдерістері, қоршаған ортаға әсері; металдарды алу. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық торы модельдері". № 5 көрсетілім "Металдар және қорытпалар". Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу.

29. 10-сыныпқа арналған "Химия" оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) 1 (I), 2 (II) және 3 (III) топтар элементтері және олардың қосылыстары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары; атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері; сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы; 2 (II)-топ элементтері және олардың қосылыстары; 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері; кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы; 3 (III)-топ элементтері; алюминий және оның қосылыстары; алюминийдің қосылыстары мен қорытпаларының қолдану аймағы; алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттері. № 6 көрсетілім "Натрийдің, кальцийдің сумен әрекеттесуі". № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі". № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның қорытпалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі". № 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару. Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу. № 2 бақылау жұмысы;

2) 7 (VII), 6 (VI), 5 (V), 4 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосылыстары. (VII) топ элементтері, галогендер; байланыс түрі және кристалдық тор типі; топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары; хлор; хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі; хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы; 6 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосылыстары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері; қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері; күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы; 5 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы; аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы; аммиак өндірісі; (Габер синтезі): азот қышқылы; азот қышқылының қасиеттері; азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері; фосфор және оның қосылыстары; фосфорды аллотропиялық түрлендіру; фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары; фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттері; минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану; азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері; 14 (IV) - топ элементтері; кремний және оның қосылыстары; кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы; сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі; кремний мен оның қосылыстарының химиялық қасиеттері; Қазақстандағы силикат өнеркәсібі; № 8 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері". № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу". № 10 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделін дайындау". № 11 зертханалық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделін дайындау". № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". № 12 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері". № 9 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар". № 10 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері". Есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер; егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу; құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу;

3) "Адам ағзасындағы химиялық элементтер". Адам ағзасының химиялық құрамы; макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы; адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы; ағзадағы кейбір элементтерді анықтау; ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері. № 13 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 14 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау". № 3 бақылау жұмысы.

4) "Органикалық химияға кіріспе". Органикалық химия – көміртек қосылыстарының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары; органикалық заттардың ерекшеліктері; органикалық қосылыстардың жіктелуі; функционалдық топ түсінігі; органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары; органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары; органикалық қосылыстардың номенклатурасы; органикалық қосылыстардың изомериясы; № 11 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері". № 12 көрсетілім "Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері". № 13 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері". Есептеуге берілген есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулалық формулаларын табу.

5) "Көмірсутектер. Отын". Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен; арендер, бензол; көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар; табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу; көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану; альтернативті отын түрлері; мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы. № 14 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі". № 15 көрсетілім "Отын түрлері". № 16 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері". Есептеуге берілген есептер: реакция өнімінің массасы немесе көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау;

6) "Оттекті және азотты органикалық қосылыстар". Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосылыстардың өкілдері; этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы; карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері; көмірсулар, нәруыздар, аминқышқылдары; биологиялық маңызды органикалық қосылыстар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі. № 15 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу". № 16 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы". Есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу; өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу; метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу. № 4 бақылау жұмысы.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

30. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлімше, "2" - оқыту мақсатының реттік саны.

31. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Атомдар, иондар және молекулар	7.1.1.1 "Химия" ғылымының негізін білу; 7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну; 7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу; 7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу; 7.1.1.5 салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру; 7.1.1.6 судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру	8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу		

1.2 Атом құрамы мен құрылысы	7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу; 7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктей алу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу; 7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+, n^0, e^-) мен атом ядросының құрамын білу; 7.1.2.7 "изотоп" түсінігін білу; 7.1.2.8 Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну; 7.1.2.10 салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын білу; 7.1.2.11 элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу; 7.1.2.12 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/формулалық массасын есептеу			
1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы		8.1.3.1 атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну; 8.1.3.2 әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 s және p орбиталдарының пішінін атау; 8.1.3.4 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және		

		электронды-графикалық формулаларын жазу; 8.1.3.5 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну; 8.1.3.6 "нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру		
1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау; 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсызданд ырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру; 9.1.4.3 құйма ұғымын анықтау және оның артықшылықтарын түсіндіру; 9.1.4.4 шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру	10.1.4.1 галоген молекулала-рының электрондық формула-ларын құрастыру және кристалдық тор түрлері мен байланыс типтерін анықтау; 10.1.4.1 кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типін сипаттау

2) "Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі	7.2.1.1 И.ДҰберейнер, Дж.Ньюлендс, Д.И.Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру; 7.2.1.3 периодтық кестенің кестенің құрылымын сипаттау: топтар және периодтар	8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру; 8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру;		10.2.1.1 сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін олардың атомдарының құрылымы негізінде түсіндіру; 10.2.1.2 сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.3 1 (I) және 2 (II) топтағы металдардың жалпы қасиеттерін

		8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау; 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элемент-тердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 химиялық элементтердің табиғи ұяластарын атау және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру; 8.2.1.7 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау		салыстыру және реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.4 кальций мен гидроксидтерінің негізгі қасиеттерін түсіндіру, қолданылуын сипаттау; 10.2.1.5 алюминийдің қасиеттерін түсіндіру атомның құрылымы негізінде алюминий мен оның қорытпаларын қолдану салаларын атаңыз; 10.2.1.6 алюминийдің, оның оксидінің және гидроксидінің амфотериялық қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.7 қарапайым және күрделі заттармен 1 (I), 2 (II), 13 (III) топтағы металдардың өзара әрекеттесуі бойынша эксперименттерді жоспарлау және жүргізу; 10.2.1.8 топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру тенденциясын болжау; 10.2.1.9 хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутегімен және галогендермен өзара әрекеттесуі; 10.2.1.10 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану саласын білу; 10.2.1.11 16 (VI) - топ элементтерінің жалпы сипаттамасын сипаттау; 10.2.1.12 күкірттің аллотропты түрленуінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.13 (IV) және (VI) күкірт оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.2.1.14 күкірт қышқылы мен оның тұздары ерітіндісінің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;

			10.2.1.15 табиғаттағы азот айналымы мен азоттың қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.16 аммиактың алынуын, қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 аммоний тұзы ерітіндісінің сілті ерітіндісімен өзара әрекеттесуі арқылы аммиакты ала білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.18 азоттан азот қышқылын алу реакцияларының теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.19 басқа қышқылдармен ортақ азот қышқылының қасиеттерін зерттеу; 10.2.1.20 сұйылтылған және концентрацияланған азот қышқылының металдармен өзара әрекеттесу ерекшелігін сипаттап, реакция теңдеулерін құра білу; 10.2.1.21 нитраттардың термиялық ыдырауының ерекшеліктерін түсіндіру, теңдеулер құру; 10.2.1.22 фосфордың аллотропты модификацияларын салыстыру; 10.2.1.23 фосфор мен оның қосылыстарының Жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.24 кремнийдің қолданылу аясын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіру; 10.2.1.25 кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау, реакция теңдеулерін құру	
2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі	7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру;	8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу; 8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау	9.2.2.1 реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құру; 9.2.2.2 бейтараптану және ион алмасу реакциялар	

	7.2.2.3 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру		ы-ның жүру себептерін түсіндіру; 9.2.2.3 тотығу дәрежесі ұғымының мәнін түсіндіру және оны заттың формуласы бойынша анықтау; 9.2.2.4 тотығу және тотықсызда ну үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну; 9.2.2.5 тотығу-тотықсызда ну реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 тотығу процесін электронды беру, ал тотықсызда ну – электронды қосып алу деп түсіну; 9.2.2.7 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсызда ну реакцияларының коэффициенттерін қою	
2.3 Зат массасының сақталу заңы		8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару; 8.2.3.2 әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың	9.2.3.1 зат массасының сақталу заңына сәйкес реакция теңдеулерін құру; 9.2.3.2 заттар құрамындағ	10.2.3.1 реакция өнімінің шығуын теориялық мүмкіндімен салыстыру; 10.2.3.2 элементтердің салыстырмалы тығыздығы мен массалық үлестері бойынша газ тәрізді заттың молекулалық формуласын анықтау

		формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 заттар массасының сақталу заңын атау; 8.2.3.5 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.6 Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.7 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану	ы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару;	
2.4 Металдардың электро-химиялық кернеу қатары		8.2.4.1 кейбір металдар басқаларға қарағанда тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.3 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу; 8.2.4.4 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 8.2.4.5 металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру; 8.2.4.6 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу		

3) "Химиядағы энергетика" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Экзотер-миялық және эндотермиялық реакциялар	7.3.1.1 ауа құрамын айту; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну; 7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін айту;	8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксидтер екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну; 8.3.1.2 парниктік эффектiнiң себептерiн түсiндiру және шешу жолдарын ұсыну; 8.3.1.3 экзотермиялық реакциялар жылу бөле		

	7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттекте ауаға карағанда жақсырақ жанатындығын түсіну; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу	жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу; 8.3.1.4 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіну; 8.3.1.5 энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру		
3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы			9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру; 9.3.2.3 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру	
3.3 Химиялық тепе-теңдік			9.3.3.1 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау; 9.3.3.2 Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық	10.3.3.1 аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау;

			реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру	
3.4 Қышқылдар негіздер теориясы	мен	7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттері белгілері болуы мүмкін екендігін білу; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортада түстерінің өзгеруін атау; 7.3.4.3 рН шкаласының негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау; 7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну	8.3.4.1 заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру; 8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру; 8.3.4.4 буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру; 8.3.4.5 еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу; 8.3.4.6 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу	9.3.4.1 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.2 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.3 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін атау, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.4 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.5 тұздардың қасиеттерін, жіктелуін

			білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру; 9.3.4.6 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу	

4) "Химия және қоршаған орта" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Заттардың жіктелуі	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну; 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; 7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу; 7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамын дағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу; 7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау		9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын айту және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру; 9.4.1.3 иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру; 9.4.1.4 электролиттік диссоциация теориясының негізгі	

		қағидалар ын білу; 9.4.1.5 ерітінділер дің қышқылды лығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 қышқыл, негіз, орта және қышқылды қ тұздардың электролит тік диссоциац иялану теңдеулері н құрастыру; 9.4.1.7 күшті және әлсіз электролит терге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциац иялану дәрежесін анықтай білу; 9.4.1.8 Li^+, Na^+, K^+, Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}, Cu^{2+} металл катиондар ын анықтау үшін жалын түсінің баялу реакциясы н жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 Fe^{2+}, Fe^{3+}, Cu^{2+} катиондар ына сапалық реакция жүргізу; 9.4.1.10 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат,

			карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат-иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап, нәтижесін сипаттау; 9.4.1.11 белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру	
4.2 Жер химиясы	7.4.2.1 жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын түсіну; 7.4.2.3 металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау; 7.4.2.4 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау; 7.4.2.5 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру	8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу; 8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін атау; 8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу; 8.4.2.4 оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру	9.4.2.1 судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.2 табиғаттағы су айналымын түсіндіру; 9.4.2.3 судың ластану қауіптілігін және салдарын анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.4 судың "кермектігін" анықтау және оны жою	10.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру; 10.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау; 10.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;

			тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.5 суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін айту; 9.4.2.6 табиғаттағы және тірі ағзалар қызметі мен адамның тіршілігін дегі жүретін химиялық реакцияларды сипаттау	
4.3 Көміртек және оның қосылыстары		8.4.3.1 көміртек неліктен көптеген қосылыстарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 8.4.3.2 табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау; 8.4.3.3 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 8.4.3.4 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.5 көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 8.4.3.6 көмірқышқыл газын алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу 8.4.3.7 көмірқышқыл газын алу, оның бар екенін дәлелдеу, қасиеттерін дәлелдеу; 8.4.3.8 табиғаттағы көмірсутегі айналымын түсіндіру		10.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру; 10.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер,альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдарының жіктелуін білу; 10.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру; 10.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу; 10.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану; 10.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыра алу және изомерия құбылысын білу; 10.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.8 еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру; 10.4.3.9 қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 этен мысалында алкендердің химиялық

			қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу; 10.4.3.13 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.14 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау; 10.4.3.15 құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.4.3.17 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау; 10.4.3.18 оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; 10.4.3.19 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; 10.4.3.20 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу; 10.4.3.22 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау; 10.4.3.23 күрделі эфирлер мен майлардың

				ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру; 10.4.3.24 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 10.4.3.25 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 10.4.3.26 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру; 10.4.3.27 нәруыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

5) "Химия және өмір" бөлімі:
5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
5.1 Биохимия	7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау; 7.5.1.3 адам ағзасына кіретін элементтерді (О, С, Н, N, Са, Р, К) атау; 7.5.1.4 тыныс алу үдерісін түсіндіру			10.5.1.1 кейбір қоректік заттарды білу және анықтай алу: көмірсулар (крахмал), ақуыздар, майлар; 10.5.1.2 адам ағзасының құрамына кіретін элементтердің (О, С, Н, N, Са, Р, К) оның денсаулығы үшін маңызын түсіндіру 10.5.1.3 адам ағзасындағы кальций және темірдің ролін түсіндіру; 10.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамында көміртекті анықтау 10.5.1.5 ауыр металдармен ластану көздері атау және оның ағзаға әсерін түсіндіру

32. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

33. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Химия" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары

1 – тоқсан		
7.1 Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	Химия пәні. №1 практикалық жұмыс "Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу"	7.1.1.1 химия ғылымының негізін оқытатынын білу; 7.1.1.2 химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелерін орындау
	Элемент, қоспа және қосылыс. №1 зертханалық тәжірибе "Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру"	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну; 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; 7.4.1.3 элемент(жай зат), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу; 7.4.1.4 қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс емес заттарды ажыратуға қолдана алу
	Қоспаларды бөлу әдістері. №2 зертханалық тәжірибе "Ластанған ас тұзын тазарту"	7.4.1.5 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін атау; 7.4.1.6 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу
7.1 Заттардың агрегаттық күйінің өзгеруі	Физикалық және химиялық құбылыстар. №3 зертханалық тәжірибе "Химиялық реакциялардың белгілері"	7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату
	Заттардың агрегаттық күйлері	7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін айту және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіру
	Салқындау үдерісі № 4 зертханалық тәжірибе "Салқындау үдерісін зерттеу"	7.1.1.5 - салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру
	Қыздыру үдерісі №5 зертханалық тәжірибе "Судың қайнау үдерісін зерттеу"	7.1.1.6 - судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру
2 тоқсан		
7.2 Атомдар Молекулалар Заттар	Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 - атомдар мен молекулалардың айырмашылығын айту
	Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 - әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу; 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
	Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын айту; 7.1.2.6 алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (р ⁺ , n ⁰ , e ⁻) мен атом ядросының құрамын білу; 7.1.2.7 изотоп түсінігін айту
7.2 Ауа. Жану реакциясы	Ауа. Ауаның құрамы №6 зертханалық тәжірибе "Балауыз шамның жануы"	7.3.1.1 ауа құрамын айту; 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу; 7.3.1.3 атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну
	Жану үдерісі № 2 практикалық жұмыс/көрсетілім "Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттекте жануын салыстыру"	7.3.1.4 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін атау; 7.3.1.5 тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.6 заттардың таза оттекте жақсырақ жанатындығын түсіну; 7.3.1.7 металдар мен бейметалдардың жануы кезінде оксидтер түзілетіндігін білу

3 тоқсан		
7.3 Химиялық реакциялар	Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар. №7 зертханалық тәжірибе "Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау". №8 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы"	7.3.4.1 "қышқылдық" және "сабындылық" қасиеттер кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің белгілері болуы мүмкін екендігін білу; 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін айту; 7.3.4.3 рН шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтау; 7.3.4.4 "антацидтік заттарды" қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну
	Сұйылтылған қыш-қылдардың металдар-мен әрекеттесуі. №9 зертханалық тәжірибе "Мырыш-тың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі". №10 зертханалық тәжірибе "Сутекке сапалық реакция"	7.2.2.1 - сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау; 7.2.2.2 - сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу жәнесутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
	Сұйылтылған қыш-қылдардың карбонат-тармен әрекеттесуі. № 3 практикалық жұмыс "Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция"	7.2.2.3 - кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру
7.3 Химиялық элементтердің периодтық кестесі	Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы	7.2.1.1 - И. ДҰберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін салыстыру
	Периодтық кестенің құрылымы	7.2.1.2 - периодтық кестенің құрылымын сипаттау: топтар мен периодтар
7.7 Салыс-тырмалы атомдық масса және қарапайым формула	Салыстырмалы атомдық масса	7.1.2.8 - Жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну; 7.1.2.9 - табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну; 7.1.2.10 - салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын атау
	Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу	7.1.2.11 - элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын құру; 7.1.2.12 - химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу
4 тоқсан		
7.4 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс "Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау"	7.5.1.1 -тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; 7.5.1.2 -тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды анықтау
	Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. №11 зертханалық тәжірибе "Тыныс алу үдерісін зерттеу"	7.5.1.3 -адам ағзасына кіретін элементтерді (О, С, Н, N, Ca, P, K) атау; 7.5.1.4 -тыныс алу үдерісін түсіндіру
	Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы	7.4.2.1 - Жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; 7.4.2.2 - кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын білу; 7.4.2.3 - металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау
7.4 Геологиялық химиялық қосылыстар	Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.4 - Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын атау;

2) 8 сынып:
2 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
8.1 Атомдағы электрондардың қозғалысы	Атомда электрондардың таралуы	8.1.3.1 - атомда электрондар ядродан арақашықтығы артқан сайын біртіндеп энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну
	Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе "Атомдар модельдерін жасау"	8.1.3.2 - әрбір электрон қабатында электрон саны нақты максимал мәннен аспайтынын түсіну; 8.1.3.3 - s және p орбиталдарының пішінін атау; 8.1.3.4 - алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды-графикалық формуларын жазу
	Иондардың түзілуі	8.1.3.5 -атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну
	Қосылыстар формуласын құрастыру	8.1.3.6 -"нольдік қосынды" әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру
8.1 Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері	Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 - заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу, элементтердің массалық үлесі бойынша заттардың формуласын шығару
	Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы.№ 1 көрсетілім "Зат массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе". № 2 зертханалық тәжірибе "Әрекеттесуші заттардың қатынасы"	8.2.3.2 - әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау; 8.2.3.3 - реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру; 8.2.3.4 - заттар массасының сақталу заңын атау
	Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 -бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу
	Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2-табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау;
8.1 Металдар белсенділігін салыстыру	Металдардың оттеппен және сумен әрекеттесуі. № 2 көрсетілім "Белсенді металдардың салқын және ыстық сумен әрекеттесуі"	8.2.4.1 - кейбір металдар басқаларға қараған-да тотығуға тезірек ұшырайтындығын білу; 8.2.4.2 - белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау;

		8.2.4.3 - металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу
	Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі. № 3 зертханалық тәжірибе "Металдардың қышқылдар ерітінділерімен әрекеттесуі"	8.2.4.4 -қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу; 8.2.4.5 -металдардың қышқылдармен әрекеттесуінің реакция теңдеулерін құрастыру
	Металдардың тұз ерітінді-лерімен реакциялары. № 3 көрсетілім "Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру"	8.2.4.6 - металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің жоспарын жасау және жүргізу
	Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс "Металдардың белсенділігін салыстыру"	8.2.4.7 - эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру; 8.2.4.8 - металдардың белсенділік қатарын қолданып металдардың таныс емес орынбасу реакцияларының жүру мүмкіндігін болжау
2 тоқсан		
8.2 Зат мөлшері	Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны. Заттардың молярлық массасы	8.1.1.1 - зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді білу және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 - қосылыстың молярлық массасын есептеу
	Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс	8.1.1.3 -масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу
8.2 Стехиометриялық есептеулер	Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару	8.2.3.5 - химиялық реакция теңдеулері бойынша заттың массасын, зат мөлшерін есептеу
	Авагадро заңы.Молярлық көлем	8.2.3.6 - Авогадро заңын айту және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану
	Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы	8.2.3.7 - газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу; 8.2.3.8 - газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану
8.2 Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	Отынның жануы және энергияның бөлінуі	8.3.1.1 - заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксид екенін және құрамында көміртегі бар отын оттекте жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілетінін түсіну; 8.3.1.2 - парниктік эффекттің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну

	Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. № 4 зертханалық тәжірибе "Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар"	8.3.1.3 - экзотермиялық реакциялар жылу бөле жүретінін, ал эндотермиялық реакциялар жылу сіңіре жүретінін білу; 8.3.1.4 - әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну
	Термохимиялық реакциялар	8.3.1.5 - энергия өзгерісін бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
8.2 Сутек. Оттек және озон	Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс "Сутекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.1 - сутекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 4 көрсетілім "Сутек пероксидінің ыдырауы". № 3 практикалық жұмыс "Оттекті алу және оның қасиеттерін тану"	8.4.2.2 - ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін айту; 8.4.2.3 - оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу
	Оттек және озон	8.4.2.4 - оттектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 8.4.2.5 - Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру
3 тоқсан		
8.3 Химиялық элементтердің периодтық жүйесі	Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 - топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
	Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі	8.2.1.2 - бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 - топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің заңдылықпен өзгеретінін түсіндіру
	Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.4 - периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементті сипаттау
	Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	8.2.1.5 - химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын дәлелдеу; 8.2.1.6 - химиялық элементтердің табиғи ұяластарын айту және сілтілік металдар, галогендер, инертті элементтердің ұяластарына мысалдар келтіру
	Металдар және бейметалдар	9.2.1.7 - химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау
8.3 Химиялық байланыс түрлері	Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 - электртерістілік ұғымы негізінде атомдар арасындағы ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру

	Иондық байланыс	8.1.4.2 - иондық байланыстың түзілу механизмін сипаттау және иондық қосылыстардың қасиеттерін болжау
	Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері және заттардың қасиеттері арасындағы өзара байланыс	8.1.4.3 - заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру
8.3 Ерітінділер және ерігіштік	Заттардың суда еруі. № 5 зертханалық тәжірибе "Заттардың ерігіштігін зерттеу"	8.3.4.1 - заттарды судағы ерігіштігі бойынша жіктеу; 8.3.4.2 - ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру
	Заттардың ерігіштігі. № 4 практикалық жұмыс "Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері"	8.3.4.3 - заттың ерігіштігіне температураның әсерін түсіндіру; 8.3.4.4 - буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г судағы ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәндермен салыстыру
	Еріген заттың массалық үлесі	8.3.4.5 - еріген заттың массалық үлесі мен ерітіндінің белгілі массасы бойынша еріген заттың массасын есептеу
	Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы. № 5 практикалық жұмыс "Пайыздық және молярлық концентрациялары берілген ерітінділерді дайындау"	8.3.4.6 - ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу
4 тоқсан		
8.4 Бейорганикалық қосылыстар-дың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.1 - оксидтердің жіктелуін және қасиет-терін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.2 - қышқылдардың жіктелуін, қасиет-терін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.3 - негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.4 - тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 9.3.4.5 - тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.6-бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу

8.4 Көміртек және оның қосылыстары	Көміртектің жалпы сипаттамасы	8.4.3.1 - көміртек неліктен көптеген қосылыс-тарында төрт байланыс түзетінін түсіндіру; 8.4.3.2 - табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау
	Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	8.4.3.3 - көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру; 8.4.3.4 - көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолданылу аймағын зерттеу
	Көміртектің қасиеттері. № 6 практикалық жұмыс "Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері". Көміртектің оксидтері. № 7 практикалық жұмыс "Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу"	8.4.3.5 -көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.6 - көміртек жанған кезде көміртек диоксиді мен көміртек монооксидінің түзілу жағдайларын сипаттау және тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсерін түсіндіру; 8.4.3.7 - көмірқышқыл газын ала алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу; 8.4.3.8 - көміртектің табиғаттағы айналымын құру және түсіндіру

3) 9 сынып:

3 кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
9.1 Бейоргани-калық қосылыстар-дың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	Оксидтер. № 6 зертханалық тәжірибе "Оксидтердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.1 - оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Қышқылдар. № 7 зертханалық тәжірибе "Қышқылдардың қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.2 - қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Негіздер. № 8 зертханалық тәжірибе "Негіздердің қасиеттерін зерттеу"	9.3.4.3 - негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Тұздар. № 9 зертханалық тәжірибе "Тұздардың қасиеттері және алынуы"	9.3.4.4 - тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру 9.3.4.5 - тұздардың қасиеттерін, жіктелуін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	9.3.4.6-бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы

		генетикалық байланысты зерттеу
9.2 Су	Табиғаттағы су	9.4.2.1 - судың табиғатта кең таралғандығын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру; 9.4.2.2 - судың табиғаттағы айналымын түсіндіру
	Судың ластану себептері. Судың кермектігі. № 10 зертханалық тәжірибе "Судың кермектігін анықтау"	9.4.2.3 - судың ластануының қауіптілігі мен себепін анықтау, суды тазарту әдістерін түсіндіру; 9.4.2.4 - судың "кермектігін" анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру; 9.4.2.5 - суды сусыз мыс (II) сульфатын қолданып анықтау тәсілін білу
2 тоқсан		
9.3 Электролит-тік диссоциация	Электролиттер мен бейэлектролиттер. № 1 көрсетілім "Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы"	9.4.1.1 - электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру; 9.4.1.2 - заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы	9.4.1.3 - электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу; 9.4.1.4 - иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру
	Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. № 1 зертханалық тәжірибе "Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН-ын анықтау"	9.4.1.5 - ерітіндінің қышқылдығы мен сілтілігін ажырату; 9.4.1.6 - қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру
	Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер	9.4.1.7 - күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу
	№ 1 практикалық жұмыс "Ион алмасу реакциялары"	9.2.2.1 - алмасу реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.2.2.2 - ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру
	Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері	9.3.4.1 - қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру;

		9.3.4.2 - қышқылдар және негіздер, орта тұздар-дың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау
	Тұздар гидролизі. № 2 зертханалық тәжірибе "Тұздар гидролизі"	9.3.4.3 - орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау; 9.3.4.4 - орта тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру; 9.3.4.5 - орта тұз ерітіндісінің реакция ортасын болжау
9.4 Бейорганика-лық қосылыстар-дың сапалық талдауы	Катиондарға сапалық реакциялар. № 3 зертханалық тәжірибе "Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау". № 4 зертханалық тәжірибе "Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарына сапалық реакциялар"	9.4.1.8 - Li+, Na+, K+, Ca2+, Sr2+, Ba2+, Cu2+ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау; 9.4.1.9 - Fe2+, Fe3+, Cu2+ катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу
	Аниондардың сапалық реакциялары. № 5 зертханалық тәжірибе "Сулы ерітіндідегі Cl-, Br-, I-, PO43-, SO42-, CO32-, NO3-, SiO32- аниондарын анықтау"	9.4.1.10 - хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат-иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап нәтижесін сипаттау
	№ 2 практикалық жұмыс "Бейорганикалық қосы-лыстар құрамынының сапалық талдауы"	9.4.1.11 - белгісіз заттардағы катион және аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру
	Есептер шығару "Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер"	9.2.3.1 - әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу
3 тоқсан		
9.5 Химиялық реакция жылдамдығы	Химиялық реакциялар-дың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 2 көрсетілім "Өртүрлі реакциялар жылдамдығы". № 6 зертханалық тәжіри-бе "Реакция жылдамды-ғына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері"	9.3.2.1 - реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру; 9.3.2.2 - реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
	Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 практикалық жұмыс "Реакция жылдамдығына катализатордың әсері"	9.3.2.3 - катализатордың реагенттен айырмашы-лығын және реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 - реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру
9.6 Қайтымды реакциялар	Қайтымды және қайтым-сыз химиялық реакция-лар. Химиялық тепе-теңдік № 3 көрсетілім "Қайтымды химиялық реакциялар".	9.3.3.1 - қайтымды және қайтымсыз реакция-ларды біл;

	№ 7 зертханалық тәжірибе "Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы"	9.3.3.2 - тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау; 9.3.3.3 - химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату; 9.3.3.4 - химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру
9.7 Тотығу-тотықсыздану реакциялары	Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану	9.2.2.3 - тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану; 9.2.2.4 - тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну
	Тотығу-тотықсыздану реакциялары	9.2.2.5 - тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну; 9.2.2.6 - тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну
	Электрондық баланс әдісі	9.2.2.7 - электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою
4 тоқсан		
9.8 Металдар мен құймалар	Металдардың жалпы сипаттамасы. № 4 көрсетілім "Металдардың кристалдық тор модельдері"	9.1.4.1 - металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу; 9.1.4.2 - металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру
	Металдар құймалары. № 5 көрсетілім "Металдар және құймалар"	9.1.4.3 - құйма ұғымын және оның артықшылықтарын білу; 9.1.4.4 - шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.5 - Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Металдарды алу	9.4.2.6 - кеннен металды алу үдерісін сипаттау

	Есептер шығару "Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда зат массасын есептеу"	9.2.3.2 - қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу
4) 10 сынып: 4 кесте		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
10.1 1 (I), 2 (II) және 3 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары	1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. № 6 көрсетілім "Натрийдің сумен әрекеттесуі"	10.2.1.1 - атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.2 - сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
	2 (II)-топ металдары және олардың қосылыстары. № 8 зертханалық тәжірибе "Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі"	10.2.1.3 - 1 (I)- ші және 2 (II) топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.4 - кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау
	3 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосылыстары. № 7 көрсетілім "Алюминий мен оның құймалары". № 9 зертханалық тәжірибе "Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі"	10.2.1.5 - атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау; 10.2.1.6 - алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
	№ 4 практикалық жұмыс "Металдар" тақырыбына эксперименттік есептер шығару	10.2.1.7 - 1 (I), 2 (II), 3 (III) – топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу
10.2 7 (VII), 6 (VI), 5 (V), 4 (IV) - топ элементтері және олардың қосылыстары	Галогендер	10.1.4.1 - галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрі мен байланыс типін анықтау; 10.2.1.8 - топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау
	Хлор	10.2.1.9 - хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі
	Хлорсутек қышқылы. № 10 зертханалық тәжірибе "Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.10 - хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану аясын білу
	6 (VI)-топ элементтері. Күкірт. № 7 көрсетілім "Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері"	10.2.1.11 - 6 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау; 10.2.1.12 - күкірттің аллотропиялық түр өзгеріс-

		терінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
	Күкірттің қосылыстары	10.2.1.13 - күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыс-тыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.2.1 - қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;
	Күкірт қышқылы және оның тұздары. № 5 практикалық жұмыс "Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу"	10.2.1.14 - күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
	Есеп шығару. Теориялық мүмкіндікпен салыстыр-ғандағы реакция өнімі шығымының массалық/ көлемдік үлестеріне есептеулер"	10.2.3.1 - теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу
2 тоқсан		
	Азот. № 11 зертханалық тәжірибе "Азот молекуласының моделі"	10.2.1.15 - азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
	Аммиак. № 12 зертхана-лық тәжірибе "Аммиак молекуласының моделі"	10.1.4.3 - аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формуласын түсіндіру
	Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. № 6 практикалық жұмыс "Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу". Аммиак өндірісі	10.2.1.16 - аммиакты ты алуды қасиеттерін мен қолданылуын түсіндіру; 10.2.1.17 - аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алуды білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу; 10.3.3.1 - аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау
	Азот қышқылы. № 13 зертханалық тәжірибе "Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері"	10.1.4.4 - азот қышқылының молекулалық, формулаларын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; 10.2.1.18 - азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру; 10.2.1.19 - азот қышқылының басқа қышқылдар-мен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу
	Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері	10.2.1.20 - сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металмен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру; 10.2.1.21 - нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру,

		реакция теңдеулерін құрастыру
	Фосфор және оның қосылыстары	10.2.1.22 - фосфордың аллотропиялық түр өзгерістерін салыстыру; 10.4.2.2 - фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау; 10.2.1.23 - фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру
	Минералды тыңайтқыштар. № 8 көрсетілім "Минералды тыңайтқыштар"	10.4.2.3 - минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау 10.4.2.4 - азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
10.3 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	Кремний және оның қосылыстары. № 9 көрсетілім "Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері"	10.2.1.24 - кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру; 10.1.4.2 кремний, оның диоксиді мен карбидін-дегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор түрін сипаттау; 10.2.1.25 - кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру
	Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы	10.5.1.1 - адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe); 10.5.1.2 - Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационаын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационаын құрастыру
	Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау. № 14 зертханалық тәжірибе "Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау". № 15 зертханалық тәжірибе "Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау"	10.5.1.3 - адам ағзасындағы кальций мен темірдің ролін түсіндіру; 10.5.1.4 - тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау
	Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы	10.5.1.5 - қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру
3 тоқсан		
10.4 Органикалық химияға кіріспе	Органикалық заттардың ерекшеліктері	10.4.3.1 - органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себебін түсіндіру
	Органикалық қосылыстардың жіктелуі. № 10 көрсетілім "Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминоктан қышқылы модельдері"	10.4.3.2 - көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары,

		көмірсулар, аминқышкылдарының жіктелуін білу; 10.4.3.3 - функционалдық топ түсінігін, берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру
	Органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары. № 11 көрсетілім Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері"	10.4.3.4 - гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу
	Органикалық қосылыстардың номенклатурасы	10.4.3.5 - органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер, карбон қышкылдары, аминқышкылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
	Органикалық қосылыстардың изомериясы. № 12 көрсетілім "Пентан изомерлерінің модельдері"	10.4.3.6 - изомерия құбылысын білу және көмірсутектер құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру
	Есеп шығару "Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газтекес заттардың молекулалық формуласын табу"	10.2.3.2 - газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық пен элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау
10.5 Көмірсутек-тер. Отын	Алкандар	10.4.3.7 - алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.8 - еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру
	Алкендер. № 13 көрсетілім "Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі"	10.4.3.9 - қанықпағандық ұғымын сипаттау; 10.4.3.10 - этен мысалында алкендердің химия-лық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу; 10.4.3.11 - полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.3.12 - пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу
	Алкиндер	10.4.3.13 - этин мысалында алкиндердің химия-лық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу

	Ароматты көмірсутектер. Бензол	10.4.3.14 - бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау
	Көмірсутекті отындар. № 14 көрсетілім "Отын түрлері"	10.4.3.15 - құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау; 10.4.3.16 - Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Мұнай. № 15 көрсетілім "Мұнай және мұнай өнімдері"	10.4.3.17 - мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
4 тоқсан		
10.6 Оттекті және азотты органикалық қосылыстар	Оттекті органикалық заттар. Спирттер	10.4.3.18 - оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; 10.4.3.19 - спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; 10.4.3.20 - метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; 10.4.3.21 - этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу
	Карбон қышқылдары. № 16 зертханалық тәжірибе "Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу"	10.4.3.22 - карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау
	Күрделі эфирлер мен майлар	10.4.3.23 - күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
	Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар	10.4.3.24 - сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 10.4.3.25 - синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
	Көмірсулар	10.4.3.26 - көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
	Амин қышқылдары. Нәруыздар. № 17 зертханалық тәжірибе "Нәруыздардың денатурациясы"	10.4.3.27 - нәруыздағы а-аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.4.3.28 - нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 10.4.3.29 - нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптар үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптар үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5 – бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты ежелгі дәуірден бастап қазіргі заманға дейінгі Қазақстандағы тарихи оқиғалар туралы, ата-бабалар жинақтаған әлеуметтік, рухани, адамгершілік тәжірибе туралы білімдерді қалыптастыру болып табылады.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғамның әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері мен ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясын жүзеге асыруы қазіргі қоғамның демократикалық құндылықтары рухында, адамдар мен халықтар арасындағы толеранттылық және бейбітшіліктік, өзара түсіністік идеяларына сәйкес өз еліне құрмет жасау, тұлғаларды патриотизм рухында тәрбиелеуде көрінеді.

3) білім алушыларда Қазақстан аумағындағы әртүрлі тарихи дәуірлердегі адамдардың өмірі, тұрмысы және іс-әрекеттері туралы түсініктерді қалыптастыру;

4) білім алушыларда тарихи оқиғалар мен құбылыстар арасындағы себеп-салдарлық байланыс түсінігін қалыптастыру;

5) оқулық мәтінімен, тарихи құжаттармен, карталармен және иллюстрациялармен өз бетінше жұмыс істеу біліктілігін қалыптастыру;

6) сабақтарда және қарапайым өмірде қоғам дамуының негізгі тарихи ұғымдарын, терминдері мен заңдылықтарын пайдалану біліктілігі мен дағдыларын қалыптастыру;

7) дербестік, жауапкершіліктік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық және төзімділік сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту.

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) сөйлеу тәжірибесін ұйымдастыру және жаңа тарихи ұғымдар мен терминдерді олардың белсенді сөйлеу қорына енгізу арқылы есту қабілеті нашар балалардың белсенді және енжар тарихи сөздігін кеңейту;

2) оқушылардың есту қабілетін дамыту; сабақта оқушылардың сөйлеу қарым-қатынасы үшін жағдай жасау, олардың сөйлеу тәжірибесін кеңейту;

3) оқушылардың тарих бойынша оқылатын мәтіндерді түсіну және қайталау дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. Оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық тұғырлары

5. Есту қабілеті зақымдалған білім алушылардың тарихи оқу материалдарды меңгерудегі қиындықтары олардың сөйлеу тілінің ерекшеліктеріне, зиятының ірекеттері (саралау, біріктіру, салыстыру, жалпылау, себеп салдар байланысы) есте сақтау және еске түсіру қиындығымен байланысты. Оқушыларға тарихи фактілерді механикалық есте сақтау тән.

6. "Қазақстан тарихы" пәнін оқыту ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, дифференциалды, тұлға-бағытталған, іс-әрекеттік, құндылықты-бағдарлау тұғырлар және әлеуметтік-бейімдеу мен түзету-дамытушылық қағидаларының негізінде жезеге асырылады.

7. Нашар еститін және кейін естімей қалған оқушыларға Қазақстан тарихын оқытудың түзете-дамытушылық бағыты оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі:

1) оқулық мәтіндеріндегі сөйлем құрылымын жеңілдету;

2) оқитын материалдың көлемін қысқарту;

3) көрнекі құралдарды, кестелерді, схемаларды арнайы іріктеу;

4) тақырыптар бойынша бейімделген бейне материалдарды пайдалану;

5) тест тапсырмалары үшін бейімделген сұрақтар қолдану, БЖБ, ТЖБ;

6) тақырыптар бойынша тірек конспектілер құрастыру;

7) Тарихи күндермен, уақыт сызығымен, карталармен жұмыс істеуге үйрету;

8) сабақтарда сөздері мен экраны бар тактайшаларды қолдану;

9) тарих сабақтарында денсаулық сақтау технологияларын қолдану.

8. Оқытудың әлеуметтік-бейімдеуші бағыт білім алушылардың мінез-құлық нормалары мен қағидаларын, өмірлік дағдыларын, қажетті тарихи білімдері мен іскерліктерін игеру бойынша жұмысты көздейді, оларды кейіннен практикалық іс-әрекетте және күнделікті өмірде пайдаланатын болады.

9. Дифференциалды тұғыр оқыту үдерісінде күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары, тапсырмалар саны, мұғалімнің көмегінің сипаты бойынша ерекшеленетін арнайы таңдалған және сараланған тапсырмаларды қолдануға негізделген;

10. Тұлғаға бағытталған тұғыр оқушының тұлғасын үйлесімді және жан-жақты дамуына, оның жеке ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық күштері мен қабілеттерін толық ашуға; оның белсенді азаматтық ұстанымын қалыптастыруға бағытталған.

11. Іс-әрекеттік тұғыр бағытында білім алушы білімді дайын түрде алмайды, оның танымдық қызығушылығын белсендіру, алған білімі мен дағдыларын қалыптастырып оны іс жүзінде қолдануы арқылы білімді өзі ізденіп алуына түйінделеді.

12. Құндылыққа бағдарланған тұғыр "Мәңгілік ел" ұлттық идеясына және негізгі жалпыадамзаттық құндылықтарды: патриотизмді, азаматтық жауапкершілікті, құрмет пен мейірімділікті, төзімділік пен толеранттылықты, белсенді өмірлік ұстанымды дарытуға негізделген.

13. Тарих сабақтарында білім алушылардың ақпараттық-коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында ақпарат беру және алу, білім алмасу үшін: өз ойларын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, командада жұмыс істеу, әртүрлі дереккөздерден (кітаптар, интернет, онлайн сабақтар, смартфондар, электрондық оқулықтар) алынған ақпаратпен жұмыс істеу.

14. Тарих сабақтарын ұйымдастыру және өткізу кезінде педагог оқытудың жалпы және арнайы тәсілдері мен әдістерін қолданады:

- 1) экран және терминдері бар табличкалар көмегімен есту зейінін және қабылдауды үнемі түзету мен дамыту;
- 2) оқытудың сөздік, ойын, көрнекілік, ішінара-іздеу практикалық әдістері арқылы танымдық белсенділік пен танымдық қызығушылықтарды дамыту, кеңістіктік пен уақытша түсініктерді дамыту, көрнекі-бейнелі ойлауды және есте сақтауды дамыту;
- 3) өзіндік жұмыс, жұпта, топта жұмыс істеу кезінде әлеуметтік құзіреттіліктерді белсендіру, эмоционалды-ерік аймақтарын және жағымды тұлғалық қасиеттерді қалыптастыру.

15. Тарих бойынша білімді, іскерлікті және дағдыны бақылау әдістері: бөлімнің соңындағы тест тапсырмалары, тоқсанның аяғында практикалық жұмыстарды орындау, тарихи және контурлық карталармен жұмыс, мәтіндік материалмен жұмыс, интернетте ақпаратты өз бетінше табу, оны ұғыну және түсіну хронологиялық диктанттар, үй тапсырмасын орындау болып табылады.

16. Бағалау кезінде мыналар ескеріледі: материалдың күрделілігі, білімді қолданудың өзіндік және шығармашылық тәсілі, мемлекеттік және мектеп оқу бағдарламаларында талап етілетін құзыреттерге қатысты алған білімдерінің, іскерліктері мен дағдыларының деңгейі, жауаптың дұрыстығы мен толықтығы, Тарихи терминдерді, фактілерді, құбылыстарды түсіну дәрежесі, жауапты дұрыс құру, практикалық жұмыстарды орындау барысындағы ұқыптылық, жауаптарда жіберілген қателердің болуы мен сипаты, есту және сөйлеу қабілетінің даму ерекшеліктері мен бұзылу дәрежесі.

17. Тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқытудың мақсаттары мен міндеттерін тиімді іске асуы тарихи тұжырымдамалар (ұғымдар) негізінде жүзеге асырылады:

- 1) өзгеріс және сабақтастық;
 - 2) себеп пен салдар;
 - 3) дәлел;
 - 4) ұқсастық және айырмашылық;
 - 5) маңыздылығы;
 - 6) өңдеу
18. Оқу үдерісін ұйымдастыру тиімділігінің шарты оқу жабдықтарын, көрнекі құралдарды және ОТҚ барынша пайдалану болып табылады:

- 1) тақырыптар бойынша анықтамалары мен терминдері бар табличкалар жиынтығы;
- 2) Қазақстан тарихы бойынша карталар, атластар жиынтығы;
- 3) Қазақстан тарихы кезеңдері мен плакаттар жинағы;
- 4) тақырыптар бойынша үлестірме материалдар;
- 5) суреттелген тарихи энциклопедиялар, басқа анықтамалық әдебиеттер;
- 6) Көрнекі құралдар: макеттер, муляждар, заттардың көшірмелері, бюсттер, тарихи қайраткерлердің портреттері, фотоальбомдар, оқу тарихи суреттері, Тарих бойынша оқу альбомдары;
- 7) нашар еститін оқушылар үшін әзірленген әдістемелік материалдар жиынтығы (БЖБ және ТЖБ бойынша тестілік, әртүрлі деңгейлік тапсырмалар, жұмыс дәптерлері, тарихи тақырып бойынша дидактикалық үстел ойындары);
- 8) жинақтаудағы интерактивті және проекциялық жабдық: проектор, интерактивті тақта немесе экран, жинақтаудағы компьютер: жүйелік блок, монитор, Web-камера, МФУ, электрондық оқулықтар

3-тарау. "Қазақстан Тарихы" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

19. "Қазақстан тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 5) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 6) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды

20. Бағдарлама 4 бөлімді қамтиды:

- 1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі;
 - 2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі;
 - 3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі;
 - 4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі.
21. Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) этникалық қатынастар;
 - 2) әлеуметтік қатынастар;
22. "Мәдениеттің дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) дүниетаным мен дін;
 - 2) өнер мен әдебиет;
 - 3) білім және ғылым..
23. "Мемлекеттің дамуы" бөлімі бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) мемлекеттің ішкі саясаты;
 - 2) мемлекеттің сыртқы саясаты
24. "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
- 1) шаруашылық;

2) өндірістік қатынастар және сауда.

25. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) ежелгі Қазақстан тарихы нені оқытады. Тарих туралы түсінік, тарихты зерделеу не үшін қажет. Тарихи ғылымдар (археология, этнография, антропология, нумизматика, геральдика). Тарихид дереккөздер. Тарихи дереккөздердің түрлері (ауызшаа, жазбаша және археологиялық). Тарихи уақыт туралы түсінік: ғасыр (жүзжылдық), мыңжылдық, тарихи дәуір, біздің дәуірімізге дейін, біздің дәуір, "уақыт сызығы". Тарихи жыл санау. Өткен, қазіргі және болашақ туралы ұғымдар. Тарихи карталар және глобус. Мемлекеттердің шекаралары туралы түсінік. Қазақстан тарихы – дүние жүзі тарихының құрамдас бөлігі, Қазақстан тарихының кезеңдері (ежелгі, орта ғасырлардағы, жаңа және қазіргі заманғы тарих);

2) Қазақстанның ежелгі тұрғындарының өмірі: тас дәуіріндегі Қазақстан: ежелгі адамның пайда болуы. Адамның пайда болуы туралы теориялар, Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдар. Ежелгі Қазақстанның кезеңделуі. Палеолит - ежелгі тас дәуірі. Әлеуметтік ұйымның бастапқы нысандары. Ежелгі адамдар тұрмысы (аң аулау және терімшілік). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Көне еңбек құралдар. Адамдар тобыры, табиғат, ауа-райы, мұз басу. Мезолит - орта тас дәуірі, жылыну, мұздықтардың шегінуі, ұсақ тез жүгіретін аңдарды аулау үшін садақ пен жебенің және бумерангтың ойлап табылуы, жеке аңшылық, жаңа еңбек құраладырының пайда болуы. Неолит - жаңа тас дәуірі, микролиттік мәдениет, мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуы. Энеолит - мыс тас дәуірі. Қола дәуірі: Қазақстан аумағындағы мыс және қалайы кен орындары. Қола дәуіріндегі андронов мәдениеті, шаруашылығы және қоғамдық құрылысы;

3) ежелгі көшпенділердің өмірі. Темір дәуірінің ерекшеліктері. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Көшпелі мал шаруашылығының пайда болуы. Көшпенділердің жылжымалы тұрғын үйі. Ерте көшпенділердің дүниетанымы;

4) сақтар. Қазақстан аумағындағы сақ тайпалары. Сақтар тарихы туралы деректер. Сақтардың саяси тарихы. Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы және тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениет. "Андық стиль". Есік олжасы - "Алтын адам". Шілікті алқабының патша қорғандары. Берел қорымы. Бесшатыр обалары. Тасмола мәдениеті;

5) үйсіндер мен қаңлылар. Үйсіндер. Үйсіндер туралы жазбаша деректер. Үйсіндердің қоныстанған жерлері, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы. Қаңлылар. Қаңлылар тарихы туралы қытай және иран жазбалары. Қаңлылардың қоныстанған жерлері, шаруашылығы мен тұрмысы. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндер мен қаңлылардың археологиялық ескерткіштері;

6) сарматтар. Сарматтардың ежелгі саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық жүйесі. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті;

7) ғұндар (хунны). Ежелгі ғұндар тарихы қытай деректерінде. Мөде шаныюй - Ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың саяси тарихы мен мемлекеттік құрылысы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы (ғұндардың батысқа қоныс аударуы). Аттила және оның жорықтары. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы;

8)) Ежелгі Қазақстан тарихына шолу. Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Ежелгі Қазақстан тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен үдерістері. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы;

26. 6-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлаш шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

2) X ғасыр- XIII ғасырдың басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Найман, керейіт, жалайырлар. Қыпшақ хандығы. "Дешті Қыпшақ" түсінігі. Шаруашылығы: көшпелі, отырықшы. Сауда. Қала мәдениеті. Ұлы Жібек жолының тарихи маңызы. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті ойшылдары;

3) XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. Шыңғыс ханның жаулаушылық соғыстары. Отырар қорғанысы. Моңғол империясының құрылуы. Алтын Орда. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір жорықтары. Ноғай Ордасы. Әбілқайыр хандығы. XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы. Мәдениет;

4) Қазақ халқының қалыптасуы. Қазақстан – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. "Қазақ" этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу үдерісінің аяқталуы;

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. Қазақ хандығы қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы;

6) Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тауке ханның билігі. "Жеті жарғы". Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік құрылымы;

27. 7-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік;

2) XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. "Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама" заманы. Қаракұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;

3) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

4) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты;

5) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

6) Отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XVIII ғасырдың соңы – XIX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы;

7) XIX ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті. XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (П. Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н.Потанин, В.В. Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А.Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғұлы, Дәулеткерей Шығайұлы). Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст;

8) Қазақстан Ресей империясының құрамында. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. Сауда қатынастарының дамуы. XIX ғасырдың басындағы қазақ қоғамында орын алған өзгерістер;

28. 8-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалар. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің аграрлық және қоныстандыру саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес (себептері мен көтеріліс барысы). XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдарлары. Столыпиннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы;

2) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. Ұлттық баспаның дамуы ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы). 1917 жылғы революциялар. "Алаш" партиясының құрылуы. "Алаш - Орда" үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары (Ө. Бөкейхан, А. Байтұрсынов, М. Дулатов, Б. Қаратаев, М. Тынышпаев, М. Шоқаев). XX ғасырдың басындағы мәдениеттің дамуы. Әдебиет пен музыка өнерінің дамуы;

3) Қазақстанда Кеңестік биліктің орнығуы. "Үш Жүз" қазақ социалистік партиясы. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының "Алаш-Орда" үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. "Әскери коммунизм саясаты". 1921 жылғы жұт және аштық. Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы. Қазақ жерлерінің біртұтастығын қалпына келтірудегі қазақ зиялыларының рөлі. Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1925 жылдар). XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

4) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде. Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). "Кіші Қазан" (мазмұны және жүзеге асырылуы). Бай шаруашылықтарының тәркіленуі. Ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының экономикалық салдарлары. 1931-1933 жылдардағы аштық - XX ғасырдағы қазақстандық қасірет. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың ("Бесеудің хаты") қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. Сталиндік репрессиялар. Қазақстан аумағындағы кеңестік "еңбек түзеу" концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, Алжир және тағы басқалар);

5) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым. Халыққа білім беру (ересектер арасындағы сауатсыздықты жою, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А.Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ.Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж.Аймауытов, М.Жұмабаев, Б.Майлин, І. Жансүгіров, С.Сейфуллин, С.Мұқанов, Ғ.Мүсірепов, Ғ.Мұстафин шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері.

29. 9-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан Ұлы Отан соғысы соғыс жылдарында. Ұлы Отан соғысының басталуы. Ұлы Отан соғысының негізгі кезеңдері. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б.Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақстан – майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиеттегі жетістіктер (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И. Шухов және тағы басқалар). Өнердің дамуы (театр, кино);

2) Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Бекмаханов ісі";

3) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985-жылдар). Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ө.Нұрпейісов, Б.Момышұлы, І.Есенберлин, О.Сүлейменов, М.Шаханов). Өнер (театр, кино);

4) Қазақстан "Жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар). Қазақстанда "Хрущевтік кезеңдегі" өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдарлары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). "Жылымық кезеңі". 1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір;

5) Қазақстан "Тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар). 1965-1985- жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар. Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы басшыларының қызметі (Ж.Шаяхметов, Д.Қонаев, Ж.Тәшенов);

30. 10-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). "Қайта құру" жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, проблемалары мен қарама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсан оқиғалары (себептері, барысы мен салдарлары). 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. "Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация" (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы "Тамыз бүлігі"). КСРО-ның ыдырауы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар. Семей ядролық полигонының жабылуы. "Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының" қабылдануы;

2) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 - 1997 жылдар). "Мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заңының қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә.Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы. Нарықтық экономикаға көшудегі қиыншылықтар. Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. 1995 жылғы Конституцияның қабылдануы;

3) Қазақстан Республикасының өрлеуі (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. "Қазақстан – 2030" стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі. Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Қазақстанның ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа астанасы. "Қазақстан-2050" стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. "5 институтционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" ұлттық жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә.Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі;

4) Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. "Болашақ" мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. Этносаралық және дінаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясы.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Оқыту мақсаттарының жүйесі кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

32. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Этникалық қатынастар	5.1.1.1 тарих негізгі дереккөздердің түрлерін ажырату; 5.1.1.2 тарихи ғылымдар туралы алғашқы түсініктерді қалыптастыру; 5.1.1.3 Тарихи уақыт туралы түсінік: ғасыр (жүзжылдық), мыңжылдық, тарихи дәуір, біздің дәуірімізге дейін, біздің дәуір, "уақыт сызығы" 5.1.1.4 картамен жұмыс істеуге баулу, кеңістіктерді ажырата білу, құрлықтарды көрсете білу; 5.1.1.5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан	6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың аумақтық орналасуын картада көрсету; 6.1.1.2 Қазақстан аумағындағы орта ғасырлар тарихының негізгі кезеңдері мен хронологиялық шеңберін білу; 6.1.1.3 "түркі" этнонимінің пайда болу тарихы мен уақыты туралы білу; 6.1.1.4 түркі кезеңіндегі мемлекеттердің этникалық құрылымын білу, түркі мемлекеттерінің аумағын көрсете білу; 6.1.1.5. моңғол кезеңіндегі мемлекеттердің этно-әлеуметтік	7.1.1.1 Қазақ хандығының этноәлеуметтік құрылымын білу; 7.1.1.2 жоңғар шапқыншылығы кезеңіндегі демографиялық өзгерістер мен көші-қон үдерістерін білу	8.1.1.1 Ресей империясының қоныс аудару саясатының себептері мен салдарын білу және түсіну; 8.1.1.2 Қазақстанда Кеңес өкіметін орнатудың реттілігі мен ерекшеліктерін білу; 8.1.1.3 Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қазақ зиялылары өкілдерінің қызметін бағалау; 8.1.1.4 Ресей империясының қоныс аудару саясатының себептері мен салдарын білу; 8.1.1.5 қазақ зиялыларын қалыптастырудың маңыздылығын түсіндіру	9.1.1.1 Ұлы Отан соғысы кезіндегі демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау; 9.1.1.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасай білу; 9.1.1.3 соғыстан кейінгі жылдардағы этноәлеуметтік	10.1.1.1 Қазақстанның Даму стратегиясына сәйкес демографиялық саясатты талдау; 10.1.1.2 алдыңғы тарихи кезеңдер мен сабақтастықты орната отырып, қазіргі демографиялық үдерістерге баға беру; 10.1.1.3 қазақ диаспора сының

	тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу; 5.1.1.6 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау	құрылымын анықтау; 6.1.1.6 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді анықтау 6.1.1.7 "қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру 6.1.1.8 XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау			өзгерістерді талдау; 9.1.1.4 XX ғасырдың 60-жылдарындағы Қазақ КСР-інің дамуындағы ұлттық саясат себептері мен салдарын білу және анықтау	тарихи Отанымен байланыс орнатуының маңыздылығын анықтау; 10.1.1.4 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын түсіну; 10.1.1.5 қазіргі замандағы тәуелсіз Қазақстанның тарихи дамуының негізгі кезеңдері туралы білу, қорытынды жасау;
1.2 Әлеуметтік қатынастар	5.1.2.1 ежелгі адамдардың алғашқы бірлестіктерін білу (табын, Ру, рулық қауым, тайпа); 5.1.2.2 ежелгі тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.4 ежелгі Қазақстандағы тайпалардың қоғамдық құрылымын сипаттай білу 5.1.2.3	6.1.2.1 ортағасырларда қоғам қандай әлеуметтік топтарға бөлінгенін білу; 6.1.2.2 түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылымын анықтау; 6.1.2.3 моңғол кезеңіндегі әлеуметтік топтардың рөлі мен орнын анықтау; 6.1.2.4 "Жеті жарғының" пайда болу себептерін және оның негізгі ережелерін білу; 6.1.2.5 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың рөлін анықтау	7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау; 7.1.2.2 қазақ зиялыларын қалыптастырудың маңыздылығын түсіндіру; 7.1.2.3 қазақ қоғамы қандай әлеуметтік топтарға бөлінгенін білу және олардың қоғамдағы рөлін анықтау; 7.1.2.4 XVIII-XIX ғасырлардағы Қазақ хандығындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың өмірі мен тұрмысының ерекшеліктерін сипаттау	8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін талдау; 8.1.2.3 революциялық өзгерістер жылдарындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың рөлін білу; 8.1.2.4 Қазақстан аумағындағы көтерілістердің қозғаушы күштерін білу	9.1.2.1 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан халқының өміріндегі қиындықтарды сипаттау; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау; 9.1.2.3 "отандық, кеңес халқы, Кеңес Армиясы, оккупация, блокада, майдан арсеналы" ұғымдарын анықтамаларын білу;	10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау; 10.1.2.2 мәтінге, интернет ресурстарына сүйене отырып, тарихи кейіпкерлерді сипаттай білу; 10.1.2.3 статистикалық деректер

					9.1.2.4 XX негізінде ғасырдың екінші жартысында Қазақстанның әлеуметтік құрылымында қандай өзгерістер болғанын білу	XX негізінде қазіргі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау

2) "Мәдениеттің дамуы" бөлімі:

2-кесте:

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Дүниетаным мен дін	5.2.1.1 Адамның пайда болуының негізгі теорияларын (құдайлық, эволюциялық) білу; 5.2.1.2 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.1.3 - ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау;	6.2.1.1 түркілердің дүниетаным-дық ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.1.2 түркі мемлекеттері аумағындағы діндердің әртүрлі болуының себептерін білу; 6.2.1.3 ислам дінінің түркілердің қоғамдық өміріне ықпалын анықтау; 6.2.1.4 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда "Ұлы Дала Елі" ұғымын қолдану	7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін талдау;	8.2.1.1 мемлекеттің діни саясатының мақсаты мен салдарын анықтау; 8.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін талдау; 8.2.1.3 Ш. Құдайбердиев пен Ж. Көпеевтің қазақ әдебиетінің дамуына қосқан үлесіне баға беру	9.2.1.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамының өміріне діннің әсері туралы түсінігін қалыптастыру; 9.2.1.2 Қазақстан халықтарының негізгі мерекелерін білу	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін білу талдау; 10.2.1.2 Қазақстан халқының Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайту дағы ықпалын бағалау; 10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын баға беру;
2.2 Өнер мен әдебиет	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау; 5.2.2.2 археологиялық дереккөздерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай	6.2.2.1 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін білу; 6.2.2.2 ерте ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнердегі	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау; 7.2.2.2 музыканттардың, ақындардың, күйшілердің шығармашылығы туралы білу және	8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау, оның қоғамдық санаға әсерін бағалау; 8.2.2.2 А. Байтұрсыновтың Қазақ тіл білімінің негізін қалаушы және қоғам қайраткері	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтеруде өнер мен әдебиеттің маңыздылығын бағалау; 9.2.2.2 кеңес әдебиетінде және өнер туындылары	10.2.2.1 қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын анықтау; 10.2.2.2 ұлттық құндылықтарды

	мәдениеттерінің белгілерін анықтау; 5.2.2.3 Есік қорғанынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін білу; 5.2.2.4 Ә. Марғұланнның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін анықтау; 5.2.2.5 Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау	жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.4 көшпенділердің қолданбалы өнерінің жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.5 тарихи деректер ретінде күйлер, аңыз, шежіре және эпостың маңыздылығын түсіну	ұлттық музыкалық аспаптарды сипаттай білу; 7.2.2.3 Тарихи деректер ретінде халық фольклоры мен музыкалық шығармалардың маңыздылығын бағалау; 7.2.2.4 қазақтардың ауызша халық шығармашылығын ерекшеліктерін білу; 7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін білу; 7.2.2.6 А. Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі іс-әрекетін бағалау	ретіндегі іс-әрекетін білу; 8.2.2.3 ХХ ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау; 8.2.2.4 ХХ ғасырдың басында қолданбалы өнер мен сәулет өнерінің даму ерекшеліктерін білу; 8.2.2.5 Кеңестік Қазақстанның театр өнері қалай дамығанын білу	нда әлеуметтік өмірдің қалай көрінетінін талдаңыз; 9.2.2.3 қазақ жазушылар ы мен ақындарының әлем әдебиетіндегі і шығармалар ының маңыздылығын бағалау; 9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу	жаңғырт уға бағыттал ған мемлеке ттік бағдарла маларды н қажеттілі гін негіздеу ("Мәден и мұра" бағдарла масы"); 10.2.2.3 БАҚ пен қоғамды қ бірлестік тердің мемлеке ттің қоғамды қ және саяси өміріне рөлі мен әсерін білу және түсіну
2.3 Білім және ғылым	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу	6.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 ортағасырлық ғылымның дамуына Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың қосқан үлесін анықтау; 6.2.3.3 "Кодекс куманикус" сөздігінің халықаралық қатынастардағы рөлін анықтау; 6.2.3.4 түркі кезеңінің қоғамын сипаттау үшін М. Қашқари, Ю. Баласағұни және А. Яссауи еңбектерінің тарихи маңыздылығын түсіндіру; 6.2.3.5 М. Х. Дулатидің "Тарихи Рашиди" еңбегінің маңызын түсіндіру	7.2.3.1 Ш. Уәлиханов ғылыми мұрасының тарихи маңызын анықтау; 7.2.3.2 ХІХ ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағартушылықтың даму ерекшеліктерін түсіндіру; 7.2.3.3 Ы.Алтынсариннің ағартушылықты дамытуға қосқан үлесін баға беру; 7.2.3.4 қазақ халқы мен Қазақстан аумағын зерттеу бойынша ғылыми зерттеулер туралы білу; 7.2.3.5 Тарихи деректер ретінде Ш. Құдайбердіұлы, М. Көпеев және К. Халидтің еңбектерінің мәнін анықтау	8.2.3.1 қоғамдық-саяси сананы оятудағы ұлттық баспасөздің рөліне баға беру; 8.2.3.2 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің жағдайын анықтау; 8.2.3.3 ХХ ғасырдың 1 жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау; 8.2.3.4 қазақстандық өнеркәсіп пен ғылымды дамытудағы Қ. Сәтбаевтың рөлін бағалау	9.2.3.1 эвакуацияла нған ғылыми және жоғары оқу орындарының Қазақстанда ғы білім беруді дамытуға әсері туралы білу; 9.2.3.2 мемлекеттің білім және ғылым саласындағы саясатын бағалау; 9.2.3.3 Е. Бекмахановтың Қазақстанның тарихи ғылымының дамуына қосқан үлесін анықтау; 9.2.3.4 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің дамуындағы мемлекет	10.2.3.1 тәуелсіздік жылдары ндағы білім беру саласындағы мемлеке ттің саясатын бағалау; 10.2.3.2 тәуелсіздік және жетістік жылдары ндағы ғылым саласындағы мемлеке ттің саясатын білу; 10.2.3.3 тәуелсіздік жылдары ндағы спортты н дамуы мен спортты қ

					саясатының кемшіліктері н білу	жетістікт ер туралы білу

3) "Мемлекеттің дамуы" бөлімі:

3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Мемлекеттің ішкі саясаты	5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.1.3. темір дәуіріндегі алғашқы тайпалық бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу;	6.3.1.1 Түркі қағанатының қалыптасуының тарихи маңызын түсіну; 6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары н анықтау; 6.3.1.3 Хғ. – XIII ғ. басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары н анықтау; 6.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру; 6.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау; 6.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау; 6.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті	7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.1.2 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру; 7.3.1.3 халықтың қайғы-қасіреті және "Ұлы апат" жылдарының салдары туралы білу; 7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.5 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру; 7.3.1.8. XIX ғасырдағы Қазақстанның ішкі жағдайын білу;	8.3.1.1 Ресей империясының отаршылдық саясатының себептері мен салдарын білу; 8.3.1.2 - Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.3.1.3 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістерге баға беру; 8.3.1.4 қазақ халқының отаршылдық саясатқа қарсы ұлт-азаттық күресінің себептері мен салдарын білу; 8.3.1.5 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру; 8.3.1.6 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту саясатын талдау 8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 - жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау	9.3.1.1 қазақстан Дықтардың Ұлы Отан соғысындағы жеңіске қосқан үлесін бағалау; 9.3.1.2 Б. Момышұлының батырлық тұлғалық қасиетін айқындау; 9.3.1.3 28 панфиловшыл ардың ерлігі туралы айту; 9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері н түсіндіру; 9.3.1.5 әміршіл-әкімшілік саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыра білу; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғаудағы қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау;	10.3.1.1 XX ғасырдың аяғындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.3.1.2 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халықтық наразылықтың көріністері н салыстыру және талдау; 10.3.1.3 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының тарихи маңыздылығын бағалау; 10.3.1.4 Қазақстанның тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдары н анықтау және жалпылау жасау; 10.3.1.5 өткен оқиғалармен сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру;

		нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау;				10.3.1.6 Ұлт Көшбасшысы Н. Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті қалыптастырудағы рөлін бағалау; 10.3.1.7 Қазақстан Республикасының Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау; 10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуына талдау жасау; 10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау; 10.3.1.10 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің символы ретінде анықтау
3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау 5.3.2.3. темір дәуіріндегі тайпалар жүргізген	6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциялық үдерісін түсіндіру; 6.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 6.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңызын талдау;	7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу; 7.3.2.2 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 7.3.2.3 жоңғар шапқыншылығы жылдарындағы шайқастардың	8.3.2.1 Қазақстанның азамат соғысы және шетелдік әскери интервенция жылдарына қатысуын бағалау; 8.3.2.2 Б. Момышұлының жеке тұлғалық және батырлық қасиеттерін анықтау	9.3.2.1 Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында әлемнің дамыған елдері арасындағы қайшылықтардың өршуіне себептерін білу; 9.3.2.2 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беруіне; 10.3.2.2 Қазақстанның аймақтық және халықаралық

	соғыстардың себептері мен салдарын білу; 5.3.2.4 Тарихи картада ғұндардың қоныс аудару бағыттарын көрсете білу;	6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау; 6.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру; 6.3.2.6 Қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау; 6.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау	тарихи маңызы туралы білу; 7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу; 7.3.2.5 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау; 7.3.2.6 Абылай ханның Қазақ хандығын нығайтудағы рөлін бағалау; 7.3.2.7 Қазақстанның оңтүстік өңірлеріне қатысты Ресей мен Англияның мақсаттарын білу		салдарын білу; 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі әлемнің құрылымына қалай әсер еткенін білу; 9.3.2.4 қазақ диаспорасының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын анықтау	ұйымдары мен байланыстарын талдау; 10.3.2.3 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау

4) "Қазақстанның экономикалық дамуы" бөлімі:

4-кесте

Бөлімшелер	Оқу мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Шаруашылық	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін білу және сипаттау	6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халықтың арасындағы экономикалық өзара байланысты анықтау; 6.4.1.2 ерте орта ғасырлардағы негізгі кәсіптерді білу және сипаттау; 6.4.1.3 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.4.1.4 ортағасырлық қаланың құрылымын білу; 6.4.1.5 қазақ жүздерінің шығу тегі мен тарихи маңызын анықтау	7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығынати гізген зардаптарын анықтау; 7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 7.4.1.3 XVIII-XIX ғасырлардағы қазақтардың шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау	8.4.1.1 отарлық саясаттың қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін түсіну; 8.4.1.1 Қазақстандағы "әскери коммунизм" саясатының негізгі ерекшеліктерін білу; 8.4.1.2 Қазақстандағы 1921-1923 жылдардағы ашаршылықтың себептері мен салдарын білу; 8.4.1.3 жаңа экономикалық саясат нәтижесінде болған экономикадағы негізгі өзгерістерді білу және түсіну; 8.4.1.4 күштеп ұжымдастырудың ауыл шаруашылығына тигізген әсерінің салдарын талдау	9.4.1.1 соғысқа дейінгі кезеңде Қазақстан экономикасының қалай дамығанын білу және түсіну; 9.4.1.2 кеңес дәуірінде ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.1.3 кеңестік кезеңнің әлеуметтік - экономикалық мәселелерін талдау; 9.4.1.4 аграрлық сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау; 9.4.1.5 ғарышты игеру	10.4.1.1 қайта құру жылдарында орын алған әлеуметтік-экономикалық мәселелерді талдау; 10.4.1.2 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау; 10.4.1.3 аграрлық секторды модернизациялау бағытта рын талдау

						жылдарын дағы ғылым мен техниканың жетістіктері мен проблемаларын білу;	
4.2 Өндірістік қатынастар сауда	және	5.4.2.1 ежелгі адамдардың еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау	7.4.2.1 капиталистік қатынастардың азақстан экономикасына ықпалын анықтау ; 7.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау 8.4.2.2 Қазақстан экономикасы әскери мақсатта қайта құрылғанын дәлелдеу	9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы өнеркәсіптің жағдайын анықтау және қорытынды жасау; 9.4.2.2 Қазақстан экономикасы әскери мақсатта қайта құрылғанын көрсете білу; 9.4.2.3 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың мәселелері мен салдарын білу; 9.4.2.4 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау; 9.4.2.5 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу	10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау; 10.4.2.3 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу

33. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сынып оқушыларына арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер және ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптарына арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Типтік

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптар үшін "Қазақстан тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

1-кесте

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1 бөлім Тарих ғылымы нені зерттейді?	Тарих дегеніміз не ?	5.1.1.1 тарих нені зерттейтінін білу, тарихи дереккөздердің негізгі түрлерін ажырату
	Тарихи дереккөздердің түрлері	5.1.1.1 тарих нені зерттейтінін білу, Тарихи дереккөздердің негізгі түрлерін ажырату.
	Тарихи ғылымдар	5.1.1.2 тарих ғылымдары туралы бастапқы түсініктерге ие болу
	Тарихи уақыт туралы түсінік (дәуір, кезең, жыл, ғасыр, мыңжылдық)	5.1.1.3 "уақыт сызығы", "б. з. д.", "біздің дәуір", дәуір, кезең туралы түсінікке ие болу
	Тарихтағы жылдар есебі. Уақыт таспасы	5.1.1.3 "уақыт сызығы", "б. з. д.", "біздің дәуір", дәуір, кезең туралы түсінікке ие болу
	Тарихи карталар және глобус	5.1.1.4 карта бойынша жұмыс істей білу, жер бетінің тұстарын анықтау, құрлықтарды көрсету
	Қазақстан тарихы – дүние жүзі тарихының құрамдас бөлігі	5.1.1.5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу;
2-бөлім Қазақстанның ежелгі тұрғындарының өмірі	Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдар	5.1.1.6 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау
	Адамның пайда болуы туралы теориялар	5.2.1.1 Адамның пайда болуының негізгі теорияларын (құдайлық, эволюциялық) білу;
	Ежелгі Қазақстан тарихының кезеңделуі	5.1.1.5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу;

	Палеолит - ежелгі тас дәуірі. ежелгі адамдардың алғашқы бірлестіктері.	5.1.1.5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу; 5.1.2.1 ежелгі адамдардың алғашқы бірлестіктерін білу (табын, ру, рулық қауым, тайпа);
	Ежелгі адамдардың кәсібін	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау
	Ежелгі адамдардың еңбек құралдары	5.4.2.1 ежелгі адамдардың еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Алғашқы баспаналар	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу
	Ауа-райының өзгеруі. Мұз басу дәуірі	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу
2-тоқсан		5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу
2-бөлім Қазақстанның ежелгі тұрғындарының өмірі	Мезолит - орта тас дәуірі. Дәуірдің сипаттамасы және кезеңделуі	5.1.1.5 5 дүниежүзі тарихы мен ежелгі Қазақстан тарихының қандай кезеңдерге бөлінетіндігін және олардың хронологиялық шеңберін ажырата білу;
	Шаруашылықтағы өзгерістер және еңбек құралдарын жетілдіру	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау 5.4.2.1 ежелгі адамдардың еңбек

		құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Неолит - жаңа тас дәуірі. Неолиттік революция	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.2.1 ежелгі адамдардың еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау
	Мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуы	5.4.1.1 ежелгі адамның алғашқы кәсібін сипаттау;
	Ежелгі адамдардың неолиттік тұрақтары	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін білу және сипаттау алу; 5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу
	Энеолит-мыс тас дәуірі. Бірінші металл-адам ашқан	5.4.2.2 алғашқы металдың ашылуы және металлургияның адам шаруашылығына әсері туралы білу
	Қазақстан аумағындағы қола дәуірі	5.4.2.2 алғашқы металдың ашылуы және металлургияның адам шаруашылығына әсері туралы білу
	Андронов және Беғазы-Дөңдібай мәдениеттері	5.2.2.2 археологиялық дереккөздерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дөңдібай мәдениеттерінің белгілерін анықтау; 5.2.2.4 Ә. Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін анықтау
	Ежелгі адамдардың сенімдері	5.2.1.2 алғашқы адамдардың сенімдерін білу; 5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау
	Ежелгі адамдардың өнері мен кескіндемесі	5.2.2.1 Ежелгі Қазақстанның археологиялық ескерткіштерін, жартастағы суреттерін сипаттау
3- бөлім Ежелгі көшпенділердің өмірі	Қазақстан аумағында темірді игерілуі. Қазақстан аумағындағы тайпалық одақтар	5.4.2.2 алғашқы металдың ашылуы және металлургияның адам шаруашылығына әсері туралы білу; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің

		пайда болу себептерін түсіну
	Көшпелі мал шаруашылығының пайда болуы	5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуы қалай және неге болғанын білу; 5.2.2.5 - Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу
	Ежелгі көшпенділердің материалдық мәдениеті	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу
	Көшпелілердің жылжымалы тұрғын үйі	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау 5.2.2.5 Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу
	Ежелгі көшпенділердің дүниетанымы	5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау;
3-ші тоқсан		
4 - бөлім Сақтар.	Сақтар туралы тарихи мәліметтер. Сақ тайпаларының қоныстануы	5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Сақтардың қоғамдық құрылысы	5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүлктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір ғасырындағы алғашқы тайпалар бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу
	Сақтардың шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін сипаттау; 5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру;

	5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
Алтын адам "Археологиялық олжасы"	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.2.3 Есік қорғанынан табылған "Алтын адам" археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау
Шілікті және Бесшатыр патша қорғандары	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Берел қорғандары	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау; 5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау
Тасмола археологиялық мәдениеті	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау
Сақ патшайымы Томирис	5.3.2.1 Қазақстанның ерте көшпенділерінің халықаралық аренадағы орнын анықтау; 5.3.1.3. темір ғасырындағы алғашқы тайпалық бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу
Шырақтың Ерлігі	5.3.2.1 Қазақстанның ерте көшпенділерінің халықаралық аренадағы орнын анықтау
Сақтардың Александр Македонскийдің әскеріне қарсы күресі	5.3.2.1 Қазақстанның ерте көшпенділерінің халықаралық аренадағы орнын анықтау;

5 - бөлім Үйсіндер мен қаңлылар		5.3.2.3 темір дәуіріндегі тайпалар жүргізген соғыстардың себептері мен салдарын білу
	Үйсіндер туралы жазбаша деректер	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Қазақстан аумағында үйсіндерді қоныстандыру орындары	5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Үйсіндердің қоғамдық құрылымы	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір ғасырындағы алғашқы тайпалар бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу
	Үйсіндердің шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін білу және сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүліктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
	Үйсіндердің материалдық мәдениеті	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
	Үйсіндердің рухани мәдениеті	5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.2.1.3 ежелгі тайпалардың

	дүниетанымын сипаттай білу
Қаңлылар туралы жазбаша деректер	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
Қазақстан аумағында қаңлылардың қоныстандыру орындары	5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсете білу; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
Қаңлылардың қоғамдық құрылымы	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүлiктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір ғасырындағы алғашқы тайпалық бірлестіктердің қоғамдық құрылысы туралы білу
Қаңлылардың шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін білу және сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүлiктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
Қаңлылардың қалалық мәдениетін дамыту	5.2.2.5 Көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 5.3.2.2 алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің өзара қарым-қатынасын анықтау
Қаңлылардың материалдық мәдениеті	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің

		дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
	Қанлылардың рухани мәдениеті	5.2.2.6 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.2.1.3 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттай білу
4-ші тоқсан		
6 - бөлім Сарматтар	Сарматтар туралы жазбаша деректер	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Қазақстан аумағында сарматтардың қоныстандыру орындары	5.3.1.1 рулық одақтар одақтардың орналасуын картада көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Сарматтардың қоғамдық құрылысы	5.1.2.3 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүлктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір дәуіріндегі алғашқы тайпалар бірлестіктерінің қоғамдық құрылысы туралы білу
	Сарматтардың шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүлктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну
	Сарматтардың материалдық мәдениеті	5.2.2.6 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің

		дамуына қосқан үлесі туралы білу
	Сарматтардың рухани мәдениеті	5.2.2.5 көшпенділердің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі туралы білу; 5.2.1.3 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттай білу
7- бөлім Ғұндар	Ғұндар туралы жазба деректер	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Ғұн тайпаларының қоныстану орындары	5.3.1.1 тайпалық одақтардың орналасуын картада көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Ғұн тайпаларының бірігуі. Мөде Билігі	5.3.1.1 тайпалық одақтардың орналасуын картада көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің қалыптасуын түсіндіру
	Ғұн тайпаларының қоғамдық құрылысы	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүлктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсіну; 5.3.1.3 темір ғасырындағы алғашқы тайпалар бірлестіктерінің қоғамдық құрылысы туралы білу
	Ғұн тайпаларының шаруашылығы мен тұрмысы	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.2.2 тайпаларда мүлктік теңсіздіктің пайда болу себептерін түсін
	Ғұндардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынасы. Ұлы қытай қабырғасының құрылысы	5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші

		елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Ғұндардың батысқа қоныс аударуы	5.3.2.4 тарихи картада ғұндардың қоныс аудару бағыттарын көрсету
	Аттила және оның жаулап алу жорықтары	5.3.2.4 тарихи картада ғұндардың қоныс аудару бағыттарын көрсету; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен өзара қарым-қатынасын айқындау
	Ежелгі Қазақстан халқының антропологиялық келбеті	5.1.1.6 Ежелгі Қазақстанның алғашқы адамдарының антропологиясын сипаттау
8-бөлім Қазақстанның ежелгі тарихына шолу	Ежелгі Қазақстанға саяхат. Ежелгі Қазақстан тарихы бойынша жалпылама сабақ	5.4.1.3 темір дәуіріндегі тайпалардың негізгі кәсібін сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.1.1.6 Ежелгі Қазақстанның алғашқы адамдарының антропологиясын сипаттау

2) 6 сынып:

2 - кесте

Бөлім ұзақ мерзімді жоспар	Ұзақ мерзімді жоспардың тақырыбы, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1 бөлім VI-IX ғасырлардағы Қазақстан	Орта ғасырлар тарихы нені зерттейді	6.1.1.2 Қазақстан аумағындағы орта ғасырлар тарихының негізгі кезеңдерін, кезеңдерін және хронологиялық шеңберін білу
	Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.1.2.1 орта ғасырларда қоғамның қандай әлеуметтік топтарға бөлінгенін білу
	Түрік қағанатының құрылуы	6.3.1.1 Түркі қағанатының қалыптасуының тарихи маңыздылығын түсіну; 6.1.1.3 "түркі" этнонимінің пайда болу тарихы мен уақыты туралы білу
	Түркі қағанатының ішкі және сыртқы саясаты	6.3.2.2 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын анықтау
	Батыс түрік және Шығыс Түрік қағанатының құрылуы	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму

	ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.2.2 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын айқындау
Ежелгі түркілердің жазуы	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.3.1 көне түркі жазуының мағынасын түсіндіру
Түрік қағанатының құрылуы	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.1.1.4 түркі кезеңіндегі мемлекеттердің этникалық құрылымын білу, түркі мемлекеттерінің аумағын көрсете білу; 6.3.2.2 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын айқындау
Атлах шайқасы.	6.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңыздылығын түсіну; 6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін сипаттау
Қарлұқ қағанаты	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.1.1.4 түркі кезеңіндегі мемлекеттердің этникалық құрылымын білу, түркі мемлекеттерінің аумағын көрсете білу
Оғыз мемлекеті	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.1.1.4 түркі кезеңіндегі мемлекеттердің этникалық құрылымын білу, түркі мемлекеттерінің аумағын көрсете білу
Оғыздардың мемлекеттік құрылысы	6.3.2.2 ерте түркі мемлекеттерінің сыртқы саясатының бағыттарын айқындау
Қимақ қағанаты.	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау;

		6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау
	Түрктердің қалалық мәдениетті дамыту	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халық арасындағы экономикалық өзара байланысты анықтау
	Ерте орта ғасырдағы түріктер шаруашылығы	6.4.1.2 ерте орта ғасырдағы негізгі сабақтарды сипаттау
	Көне түркі кезеңінің жазуы	6.2.3.1 көне түркі жазуының мағынасын түсіндіру
	Ежелгі түркі дәуіріндегі діндер	6.2.1.1 түркілердің дүниетанымының ерекшеліктерін түсіндіру. 6.2.1.2 түркі мемлекеттері аумағындағы діндердің алуан түрлілігінің себептерін білу
2-ші тоқсан		
2 бөлім Қазақстан X - XIII ғасырдың басында	Түркі әлемінің қалыптасуының басталуы	6.3.2.1 тарихи оқиғалар арасындағы өзара байланысты анықтай отырып, түркітілдес тайпалардың көші-қон процестерін түсіндіру; 6.1.1.1 түркі тайпаларын атау және картада олардың аумақтық орналасуын көрсету
	X - XIII ғғ. басындағы Қазақстан аумағындағы саяси үдерістер	6.3.1.3 X - XIII ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және екінші себептерін анықтау
	Қарахан Мемлекеті	6.3.1.3 X - XIII ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.1.3 исламның қоғамдық өмірге әсерін анықтау
	Қарахан мемлекетінің әлеуметтік-саяси құрылымы	6.3.1.4 тарихи ұғымдарды пайдалана отырып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру
	Қарахан мемлекеті	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және қайталама себептерін анықтау
	Наймандар, керейіттер және жалайырлар.	6.1.1.1 түркі тайпаларын атау және картада олардың

		аумақтық орналасуын көрсету; 6.3.1.3 X - XIII ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің даму ерекшеліктерін білу, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
	Қыпшақ хандығы	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.1.4 "Ұлы дала" ұғымын тарихи оқиғалар мен үдерістерді сипаттау үшін қолдану
	Қыпшақ хандығының сыртқы саясаты	6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау; 6.2.2.1 көшпенділердің әскери өнерінің жетістіктерін сипаттау
	Ұлы Жібек жолының пайда болуы.	6.4.2.2 халықаралық қатынастарды дамытудағы Ұлы Жібек жолының рөлін анықтау; 6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халық арасындағы экономикалық өзара байланысты анықтау
	Ұлы Жібек Жолының Халықаралық қатынастарды дамытудағы рөлі	6.4.2.2 халықаралық қатынастарды дамытудағы Ұлы Жібек жолының рөлін анықтау
	Ортағасырлық Қазақстанның экономика лық және мәдени дамуына Ұлы Жібек жолының ықпалы.	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпенділер мен отырықшы халық арасындағы экономикалық өзара байланысты анықтау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру
3 бөлім X-XIII ғасырлардағы Қазақстан мәдениеті	X-XIII ғасырлардағы қалалардың дамуы	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 6.4.1.4 ортағасырлық қаланың құрылысын білу
	X–XIII ғасырларда экономиканың дамуы	6.4.1.3 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	Материалдық мәдениет және қолөнерді дамыту	6.2.2.4 көшпенділердің қолданбалы өнердегі жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру
	Түркілердің рухани мәдениеті және исламның таралуы	6.2.1.3 исламның қоғамдық өмірге әсерін анықтау;

		6.2.1.1 түркілердің дүниетанымының ерекшеліктерін түсіндіру
	IX - XIII ғғ. ғылым мен мәдениетті дамыту	6.2.3.2 әл-Фараби мен басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 6.2.3.4 түркі кезеңінің қоғамын сипаттау үшін М. Қашқари, Ю. Баласағұни және А. Яссауи еңбектерінің тарихи маңыздылығын түсіндіру; 6.2.3.3 халықаралық қатынастарды орнатудағы" Кодекс куманикус " сөздігінің рөлін анықтау
3-ші тоқсан		
4 бөлім XIII - XV ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстан	Моңғол империясының құрылуы	6.2.2.1 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін білу; 6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.5 моңғол кезеңіндегі мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
	Қазақстандағы моңғол шапқыншылығы.	6.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау 6.1.2.3 моңғол кезеңіндегі әлеуметтік топтардың рөлі мен орнын анықтау
	Моңғол шапқыншылықтарының салдары.	6.1.1.8 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау; 6.1.2.3 моңғол кезеңіндегі әлеуметтік топтардың рөлі мен орнын анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
	Қазақстан аумағында ұлыстардың құрылуы	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.8 XIII-XV ғасырларда мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
	Моңғолдардан кейінгі XIV-XV ғасырлардағы мемлекеттердің дамуы	6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және екінші себептерін анықтау; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің

	басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Ақ Орда	6.3.1.6 картаны пайдалана отыры XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.8 XIII-XV ғасырларда мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
Ақ Орданың қоғамдық-саяси құрылымы	6.3.2.5 Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Моғолстан.	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.1.1.8 XIII-XV ғасырларда мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау
Моғолстанның қоғамдық құрылымы.	6.3.2. XIII - XV ғасырларда Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Әмір Темір Мемлекеті	6.3.2.5 Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Әбілқайыр хандығы	6.3.1.6 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерін картаны пайдалана отырып түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
Әбілхайыр хандығының ыдырауы	6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және қайталама себептерін анықтау
Ноғай Ордасы және Сібір хандығы	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау;
XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан мәдениеті	6.2.2.5 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыз, шежіре

		және эпостың маңыздылығын түсіну; 6.4.1.3 көшпенділердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.2.2.4 көшпенділердің қолданбалы өнердегі жетістіктерін сипаттау;
	XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің қоғамдық және саяси құрылымы	6.3.1.6 картаны пайдалана отырып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
5 бөлім Қазақ халқының қалыптасуы	Қазақ халқының қалыптасу кезеңдері	6.1.1.6 ежелгі және орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар арасындағы байланысты орната отырып, қазақ халқының қалыптасуының негізгі кезеңдерін анықтау; 6.1.1.7 "Қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру"
	Қазақ халқының қалыптасу үдерісінің аяқталуы	6.1.1.6 ежелгі және орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар арасындағы байланысты орната отырып, қазақ халқының қалыптасуының негізгі кезеңдерін анықтау; 6.1.1.7 "Қазақ" этнонимінің мағынасын түсіндіру"
6 бөлім Біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы	Қазақ хандығының құрылу алғышарттары	6.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.2.3.5 М. Х. Дулати " Тарихи -Рашиди" еңбегінің маңыздылығын түсіндіру; 6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау
	Қазақ хандығының құрылуының маңызы	6.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.2.3.5 М. Х. Дулати " Тарихи -Рашиди" еңбегінің маңыздылығын түсіндіру; 6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау
4-ші тоқсан		
7 бөлім XVI-XVII ғасырларда Қазақ хандығының дамуы	XV ғасырдың аяғы - XVI ғасырдың басындағы қазақ жерлерінің бірігуі	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
	Қасым хан тұсында Қазақ хандығының нығаюы	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну

Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығы	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
Хақназар хан кезіндегі Қазақ хандығының сыртқы саясаты	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау
Таукел ханның билігі	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Тәукел хан тұсындағы Қазақ хандығының оңтүстік шекараларының нығаюы	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Есім хан тұсындағы Қазақ хандығы	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Есім хан билігі кезіндегі Қазақ хандығы бірлігінің нығаюы.	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Жәңгір ханның билігі	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсіну
Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жоңғар қақтығысы	6.2.2.3 көшпенділердің әскери өнердегі жетістіктерін сипаттау; 6.3.2.7 Орбұлақ шайқасында қазақ әскерінің әскери тактикасы мен ерлігін бағалау
Тәуке Ханның билігі	6.3.1.10 мемлекетті нығайтудағы Қазақ хандарының рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын білу және түсін
Тәуке хан тұсындағы қазақтардың қоғамдық-құқықтық жүйесі	6.1.2.5 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың рөлін анықтау; 6.3.1.11 сұлтандардың, билердің, батырлардың, жыраулардың мемлекеттің қоғамдық-саяси өміріндегі қызметін сипаттау
Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы	6.1.2.5 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың рөлін анықтау; 6.3.1.11 сұлтандардың, билердің, батырлардың,

		жыраулардың мемлекеттің қоғамдық-саяси өміріндегі қызметін сипаттау
	XVI-XVII ғасырлардағы Қазақ хандығының саяси құрылымы.	6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау
	Қазақстанда жүздердің құрылуы	6.4.1.5 қазақ жүздерінің шығу тегі мен тарихи маңызын анықтау; 6.3.1.11 сұлтандардың, билердің, батырлардың, жыраулардың мемлекеттің қоғамдық-саяси өміріндегі қызметін сипаттау
	"Жеті Жарғы" заңдар жинағының мәні	6.1.2.4 "Жеті жарғының" пайда болу себептерін және оның негізгі ережелерін білу

3) 7 сынып:

3- кесте

Бөлім ұзақ мерзімді жоспар	Ұзақ мерзімді жоспардың тақырыбы, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім XVI-XVII ғасырлардағы Экономика және мәдениет	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениеті	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау
	XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың материалдық мәдениеті. Қалаларды дамыту	7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін білу
	Қазақтың дәстүрлі шаруашылығы	7.4.1.3 XVIII-XIX ғғ. қазақтардың шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау.
	Қазақтардың дәстүрлері мен тұрмысы	7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін білу; 7.4.1.3 XVIII-XIX ғғ. қазақтардың шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау.
	XVI-XVII ғасырлардағы әдебиеттің дамуы	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау
2-бөлім Қазақ-жоңғар соғыстары	XVIII ғасырдың басындағы Қазақ хандығының ішкі жағдайы.	7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.1.1.1 Қазақ хандығының этноәлеуметтік құрылымын білу
	XVIII ғасырдың басындағы Қазақ хандығының сыртқы жағдайы.	7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы.	7.1.1.2 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына

		тигізген зардаптарын анықтау 7.3.2.2 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күрестегі хандар мен батырлардың рөлін түсіну және түсіндіру
	Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы.	7.1.1.2 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.3.1.2 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы маңызын айқындау
	"Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама"	7.3.1.3 халықтың қайғы-қасіреті және "Ұлы нәубет" жылдарының салдары туралы білу; 7.2.2.3 тарихи деректер ретінде халық фольклоры мен музыкалық шығармаларының құндылығын бағалау
	Қазақ-жоңғар шайқастары.	7.3.2.3 жоңғар шапқыншылығы жылдарындағы шайқастардың тарихи маңызы туралы білу; 7.3.2.2 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру
	Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлар, билер	7.3.2.2 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру; 7.4.1.1 қазақтардың шаруашылығына Жоңғар шапқыншылығының салдарын анықтау
3- бөлім XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қарым-қатынастарының тарихы	7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталауы	7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу

	Әбілхайырдың Ресей бодандығын қабылдауы	7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу
2-тоқсан		
3- бөлім XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың 30-50 жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты	7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу; 7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайы	7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу; 7.3.1.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайы қандай болғанын білу; 7.3.2.1 XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін білу
	Абылай ханның қалыптасуы	7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу
	Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты	7.3.2.5 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау; 7.3.2.4 Кіші және Орта жүз қазақтарының Ресей бодандығын қабылдауының мақсатын, барысын және себептерін білу
	Абылай хан және біртұтас Қазақ хандығының нығаюы	7.3.2.6 Абылай ханның Қазақ хандығын нығайтудағы рөлін бағалау; 7.3.2.5 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау
XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті.	7.2.2.3 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.2.2.4 қазақтардың ауызша халық шығармашылығының ерекшеліктерін білу
	Дәстүрлі рухани мәдениет	7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың

		құндылықтары мен маңыздылығын білу
	XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті	7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау
	Қазақ халқының ұлттық киімдері	7.2.2.5 қолданбалы өнердің жетістіктерін білу
5-бөлім Отарлау және ұлт-азаттық күрес	Ресей империясының Қазақстанды отарлауы	7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау
	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы.	7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын, мақсатын анықтау
	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы.	7.3.1.4 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын, мақсатын анықтау
	Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс. Көтерілістің себептері мен қозғаушы күші. Кезеңдері мен барысы. Нәтижелері мен маңызы.	7.3.1.6 қазақ халқының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын, мақсаттарын білу; 7.3.1.7 - ұлт-азаттық көтерілістер басшыларының рөлін бағалау
3- тоқсан		
5-бөлім Отарлау және ұлт-азаттық күрес	1822-1824 жылдардағы реформалар.	7.3.1.5 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау
	1822 ж. Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы	7.3.1.5 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау
	1824 ж. Кіші жүздегі хандық биліктің жойылуы	7.3.1.5 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді алдыңғы кезеңдермен салыстыру негізінде анықтау
	XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары. Жоламан Тіленшіұлының бастаған көтерілісі	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;

	XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалысы. 1825-1836 жылдардағы көтеріліс	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі Көтерілістің себептері мен қозғаушы күштері. Көтерілістің кезеңдері мен барысы. Көтерілістің қорытындылары мен тарихи маңызы	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	Кенесары Қасымұлының басшылығымен болған ұлт-азаттық қозғалыс. Себептер мен қозғаушы күштер. Көтерілістің кезеңдері мен қозғаушы күштері. Нәтижелері мен маңызы	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	Қазақтардың Орта Азия хандықтарының шапқыншылығына қарсы көтерілістері. Жанқожа Нұрмұхамедов Көтерілісі	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	Қазақтардың Орта Азия хандықтарының шапқыншылығына қарсы көтерілістері. Есет Көтібаровтың Көтерілісі	7.3.1.6 халықтың отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.7 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру;
	Қазақстанның оңтүстік өңірлерінің Ресей империясына қосылуы	7.3.2.7 Қазақстанның оңтүстік өңірлеріне қатысты Ресей мен Англияның мақсаттарын білу; 7.3.1.8. XIX ғасырдағы Қазақстанның ішкі жағдайын білу
6-бөлім XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы	7.3.2.7 Қазақстанның оңтүстік өңірлеріне қатысты Ресей мен Англияның мақсаттарын білу; 7.3.1.8. XIX ғасырдағы Қазақстанның ішкі жағдайын білу
	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.2.3 Тарихи деректер ретінде халық фольклоры мен музыкалық шығармалардың құндылығын бағалау; 7.2.2.4 ұлттық музыкалық аспаптардың ерекшеліктерін сипаттау
	Рухани мәдениет пен отбасылық дәстүрлердің ерекшеліктері	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау;

	Қазақтың ұлттық ойындары	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау;
	XIX ғасырдағы халық ауыз әдебиеті	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау; 7.2.2.4 қазақ халықының ауызша халық шығармашылығының ерекшеліктерін білу
4-тоқсан		
6-бөлім XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	Халық ауыз әдебиетінің көрнекті өкілдері	7.2.2.1 Тарихи деректер ретінде күйлер, аңыздар, шежірелер мен эпостардың маңыздылығын анықтау; 7.2.2.4 қазақ халықының ауызша халық шығармашылығының ерекшеліктерін білу
	XIX ғасырдағы Қазақстанның музыкалық өнері	7.2.2.2 музыканттардың, ақындардың, күйшілердің шығармашылығы туралы білу және ұлттық музыкалық аспаптарды сипаттау
	Қазақ халқының ұлттық музыкалық аспаптары	7.2.2.2 музыканттардың, ақындардың, күйшілердің шығармашылығы туралы білу және ұлттық музыкалық аспаптарды сипаттау
	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі.	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
	Жәңгір ханның ағартушылық қызметі	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
	Ы. Алтынсарин – жаңашыл -педагог.	7.2.3.3 Ы. Алтынсариннің ағартушылықты дамытуға қосқан үлесін бағалау
	XIX ғасырдағы Қазақстанды зерттеу мен ғылыми зерттеуді дамыту	7.2.3.4 қазақ халқы мен Қазақстан аумағын зерттеу бойынша ғылыми зерттеулер туралы білу;
	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы	7.2.3.1 Ш. Уәлиханов ғылыми мұрасының тарихи маңызын анықтау;
	Қазақ жазба әдебиетінің дамуы	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағартушылықтың даму ерекшеліктерін түсіндіру;
	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл	7.2.2.6 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру
	XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы.	7.2.3.5 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерін тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау

	Қазақтың дәстүрлі шаруашылығы	7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 7.4.1.3 XVIII-XIX ғасырлардағы қазақтардың шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
	Қазақстанда сауда-саттық қарым-қатынастарының дамуы	7.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау
	XIX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамы	7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау 7.1.2.3 қазақ қоғамы қандай әлеуметтік топтарға бөлінгенін білу және олардың қоғамдағы рөлін анықтау; 7.1.2.4 XVIII-XIX ғасырлардағы Қазақ хандығындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың өмірі мен тұрмысының ерекшеліктерін сипаттау
	XIX ғасырдың басындағы қазақ қоғамындағы өзгерістер	7.2.1.2 отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтардың дамуына тигізген теріс әсерін талдау; 7.1.2.2 қазақ зиялы қауымының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру
	Қазақстанда капиталистік қарым-қатынастардың дамуы	7.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау

4) 8-сынып:

4-кесте

Ұзақмерзімді жоспардың бөлімі		Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан			
1-бөлім Қазақстан империясының құрамында	Ресей	XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар. Реформалардың алғышарттары. Негізгі ережелер. Реформаның мәні.	8.3.1.1 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 8.3.1.2 патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау; 8.1.1.4 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау;
		Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі.	8.3.1.4 қазақ халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау
		Қазақстанды жаппай шаруалардың отарлауы. Шаруалардың Ресейден қоныс аударуы. Шаруалардың дәстүрлі шаруашылығындағы өзгерістер	8.4.1.1 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 8.1.1.1 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау;
		Ұйғырлар мен дүнгендердің Жетісуға қоныс аударуы	8.4.1.1 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 8.1.1.4 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау;

	Қазақ ауылының әкімшілік басқаруындағы өзгерістер	8.4.1.1 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 8.1.1.1 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 8.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамы мен әкімшілік басқарудағы өзгерістерді анықтау;
2-бөлім XX ғасырдың басындағы Қазақстан	Қазіргі замандағы Қазақстанның ішкі және сыртқы жағдайы	8.3.1.1 Ресей империясының қоңыс аудару саясатының себеп-салдарын бағалау; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы.	8.1.1.3 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметіне баға беру; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.1.1.5 қазақ зиялы қауымының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру
	Қазақстан Бірінші дүниежүзілік соғыс жылдарында	8.3.1.1 Ресей империясының отаршылдық саясатының себептері мен салдарын білу; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Соғыс жылдарындағы қарапайым халықтың жағдайы және ереуіл қозғалысының өсуі	8.3.1.1 Ресей империясының отаршылдық саясатының себептері мен салдарын білу; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс. Көтерілістің себептері, себебі және басталуы. Көтерілістің екі орталығы және оның барысы. Көтерілістің нәтижелері мен маңызы	8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру 8.3.1.5 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру
2-тоқсан		
3-бөлім XX ғасырдың басындағы Қазақстан		Патша үкіметінің 1916 жылғы көтеріліске қатысушыларға қарсы жазалау шаралары
		8.3.1.5 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру
		Рейсейдегі 1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері.
		8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.1.2.3 революциялық өзгерістер жылдарындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың рөлін білу
	Қазақ ұлттық зиялыларының қалыптасуы және оның көзқарастары	8.1.1.5 қазақ зиялы қауымының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру; 8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру;
	"Алаш" қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы.	8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.3.1.6 "Алаш" партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғыртудағы саясатын талдау; 8.2.3.1 ұлттық мерзімді баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін бағалау
	"Алаш" партиясының құрылуы және қызметі	8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.1.1.5 қазақ зиялы қауымының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру;
	XX ғасырдың басындағы қазақ	8.2.3.1 ұлттық мерзімді баспасөздің қоғамдық-саяси

	зиялыларының көрнекті өкілдері. А.Байтұрсынов. Ә.Бөкейханов	сананы оятудағы рөлін бағалау; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.2.2.2 А. Байтұрсыновтың қазақ лингвистикасының негізін қалаушы және қоғам қайраткері ретіндегі қызметі баға беру; 8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау, оның қоғамдық санаға әсерін бағалау
4-бөлім Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстан 1917 жылғы Қазан төңкерісі қарсаңында	8.3.1.3 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстанда Кеңес өкіметінің орнауы	8.1.1.2 Қазақстанда Кеңес өкіметін орнатудың реттілігі мен ерекшеліктерін білу; 8.1.2.3 революциялық өзгерістер жылдарындағы әртүрлі әлеуметтік топтардың рөлін білу
	Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуының ерекшеліктері	8.1.1.2 Қазақстанда Кеңес өкіметін орнатудың реттілігі мен ерекшеліктерін білу;
	Әскери коммунизм саясаты	8.4.1.1 Қазақстандағы "әскери коммунизм" саясатының негізгі ерекшеліктерін білу
	Қазақстан азаматтық соғыс және шетелдік әскери интервенция жылдарында	8.3.2.1 Қазақстанның азамат соғысы және шетелдік әскери интервенция жылдарындағы рөлін бағалау
	XX ғасырдың 30-жылдарындағы Қазақстандағы ашаршылық	8.4.1.2 Қазақстандағы 1921-1923 жылдардағы ашаршылықтың себептері мен салдарын білу;
3-тоқсан		
4-бөлім Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстандағы ұлттық автономиялар.	8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Түркістан Автономиясының құрылуы	8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Алаш Орда үкіметінің құрылуы	8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы	8.3.1.7 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
5-бөлім	XX ғасырдың бірінші ширегіндегі Қазақстан мәдениеті	8.2.2.3 XX ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен

XX ғасырдың басындағы бірінші жарытсындағы Қазақстан мәдениетінің дамуы		әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау
	Қазақ әдебиетінің дамуына зиялы қауымның қосқан үлесі	8.2.3.1 ұлттық мерзімді баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін бағалау; 8.2.2.3 XX ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау
	Әдебиеттегі философиялық және этикалық бағыт	8.2.1.3 Ш. Құдайбердиев пен Ж. Көпеевтің қазақ әдебиетінің дамуына қосқан үлесін бағалау
	Қазақстанның музыкалық өнері	8.2.2.3 XX ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау
	Қазақстандағы бейнелеу өнерінің дамуы	8.2.2.3 XX ғасырдың бірінші ширегіндегі өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді сипаттау
	Қолданбалы өнерді дамуы	8.2.2.4 XX ғасырдың басында қолданбалы өнер мен сәулет өнерінің даму ерекшеліктерін білу
	Қазақстандағы сәулет өнерінің дамуы	8.2.2.4 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау;
6-бөлім Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 8.4.1.3 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау
	Жаңа экономикалық саясаттың негізгі белгілері	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 8.4.1.3 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау
	1920-1930 жылдары Қазақстанда индустрияландыру қажеттілігі	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	Қазақстандағы индустрияландырудың ерекшеліктері	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	Қазақстанның шикізат базасына айналуы	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	Индустрияландырудың қорытындысы	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
	Қ. Сатпаевтың іс-әрекеті	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың

		жетістіктері мен кемшіліктерін талдау 8.2.3.4 Қазақстандық өнеркәсіп пен ғылымды дамытудағы Қ. Сәтбаевтың рөлін бағалау
	Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
4-тоқсан		
6-бөлім Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Қазақстандағы ұжымдастыру. Ұжымдастырудың себептері мен кезеңдері. Голощекиннің "Кіші Қазан" төңкерісі. 1930-1933 жылдардағы ашаршылық. Ұжымдастырудың қорытындылары мен салдары.	8.4.1.4 күштеп ұжымдастырудың ауыл шаруашылығына салдарын талдау; 8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын талдау;
	1929-1930 жылдардағы шаруалар көтерілістері.	8.4.1.4 күштеп ұжымдастырудың ауыл шаруашылығына салдарын талдау; 8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын талдау;
	Авторитарлық билік пен КОКП диктатының күшеюі	8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының салдарын талдау; 8.1.2.2 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар.	8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 - жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау 8.1.2.2 қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін талдау
	Қазақстан аумағында концлагерлер желісін құру	8.3.1.8 XX ғасырдың 20-30 - жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау 8.1.2.2 қазақ зиялыларының рөлі мен қызметін талдау
7- Бөлім Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	Ахмет Байтұрсынов – "ұлт ұстазы".	8.2.2.2 А. Байтұрсыновтың Қазақ тіл білімінің негізін қалаушы және қоғам қайраткері ретіндегі іс-әрекетін білу
	XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым.	8.2.3.2 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің жағдайын анықтау; 8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау;
	Қазақстандағы білім берудің дамуы. Бірінші жоғары оқу орындарының ашылуы	8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау
	Халықтың сауатсыздығын жою	8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылымдар мен

		білім беру саласындағы өзгерістерді талдау
	Кино өнерінің дамуы	8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылымдар мен білім беру саласындағы өзгерістерді талдау
	Театр өнерінің дамуы	8.2.2.5 Кеңестік Қазақстанның театр өнері қалай дамығанын білу

5) 9-сынып:

5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
1-бөлім Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңындағы әлемдегі және КСРО-дағы қоғамдық-саяси жағдай	9.3.2.1 Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында әлемнің дамыған елдері арасындағы қайшылықтардың өршу себептерін білу
	Соғыс қарсаңындағы Қазақстан экономикасының дамуы	9.4.1.1 соғыс қарсаңындағы Қазақстан экономикасының дамуы туралы білу
	Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен басталуы	9.3.2.2 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипатын және салдарын білу
	Ұлы Отан соғысының басталуы. Германияның Қазақстанға қатысты жоспарлары	9.1.2.1 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан халқының өміріндегі қиындықтарды сипаттау; 9.1.2.3 "Отан, кеңес халқы, Кеңес Армиясы, оккупация, блокада, майдан арсеналы" ұғымдарының анықтамаларын білу
	Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы	9.3.1.1 Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске қосқан үлесін бағалау; 9.3.1.2 Б. Момышұлының батырлық және жеке қасиеттерін анықтау
	Қазақстандық жауынгерлердің Кеңес Одағының Батырлары атануы	9.3.1.1 Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске қосқан үлесін бағалау; 9.3.1.3 28-панфиловшылар батырларының ерлігі туралы білу
	Қазақстан-майдан арсеналы	9.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайында қайта құрылғанын көрсете білу; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау
	Өнеркәсіптік кәсіпорындарды және адамдарды Қазақстанға эвакуациялау	9.3.1.1 Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске қосқан үлесін бағалау; 9.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау; 9.1.2.3 "Отан, кеңес халқы, Кеңес Армиясы, оккупация, блокада, майдан арсеналы" ұғымдарының анықтамаларын білу

	1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы жылдарында ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіпті дамуы	9.1.2.1 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақстан халқының өміріндегі қиындықтарды сипаттау; 9.3.1.1 Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысындағы Жеңіске қосқан үлесін бағалау
	КСРО халықтарының Қазақстанға депортациясы	9.1.1.1 Ұлы Отан соғысы кезіндегі демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
	Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталуы	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі бейбіт өмірге көшуін білу
2-бөлім 1941-1945 жж Қазақстан мәдениеті	Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениеті. Әдебиет	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтерудегі өнер мен әдебиеттің маңызын бағалау
	Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениеті. Өнер	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтерудегі өнер мен әдебиеттің маңызын бағалау
	Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениеті. Кино мен театрдың дамуы	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтерудегі өнер мен әдебиеттің маңызын бағалау
	Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениеті. Білім беруді дамыту	9.2.3.1 эвакуацияның ғылыми және жоғары оқу орындарының Қазақстандағы білім беруді дамытуға әсері туралы білу
	Эвакуацияның ғылыми, мәдени мекемелердің Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақ КСР мәдениетіне әсері	9.2.2.1 соғыс кезінде халықтың рухын көтерудегі өнер мен әдебиеттің маңызын бағалау; 9.2.3.1 эвакуацияланған жоғары оқу орындарының Қазақстандағы білім беруді дамытуға әсері туралы білу
2-тоқсан		
3-бөлім Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Ұлы Отан Соғысының Салдары	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау
	Соғыстан кейінгі жылдардағы Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы	9.4.1.2 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.2.1 соғыстан кейінгі жылдардағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтап, қорытынды жасай білу
	Өнеркәсіпті бейбіт өнім шығаруға ауыстыру	9.4.2.1 соғыстан кейінгі жылдардағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасай білу
	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенді құрудың проблемалары мен салдарын білу
	Сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру;

		9.2.3.3 Е. Бекмахановтың Қазақстанның тарих ғылымының дамуына қосқан үлесін бағалау
	Коммунистік идеологияның үстемдігі, соғыстан кейінгі репрессия	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Коммунистік идеологияның үстемдігі, соғыстан кейінгі репрессия	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
4 бөлім Қазақстан "Хрущев жылымығы" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	"Жылымық" кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.1.2.4 Қазақстанның әлеуметтік құрылымында XX ғасырдың екінші жартысында қандай өзгерістер болғанын білу
	КОКП XX съезі және " Сталиннің жеке басына табыну"	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Тың игеру жылдарындағы Қазақстан. Тыңайған жерлерді есептеу және игеру	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау; 9.4.1.2 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.1.4 аграрлық сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау
	Қазақ КСР экономикасының шикізатқа бағытталуы	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу
3-тоқсан		
Раздел 5 Қазақстан "Хрущев жылымығы" кезеңінде (1954-1964 жылдар)	Семей ядролық полигоны	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу
	Ғарышты игеру	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу; 9.4.1.5 ғарышты игеру жылдарындағы ғылым мен техниканың жетістіктерін білу
	Ғылыми-техникалық прогресс және оның Қазақстан экономикасына әсері	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу; 9.4.1.5 ғарышты игеру жылдарындағы ғылым мен техниканың жетістіктері мен проблемаларын білу
6-бөлім	1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы	9.4.1.1 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау;

Қазақстан "тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар)		9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасау; 9.1.2.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік құрылымындағы өзгерістерді білу
	Экономикалық реформалардың енгізілуі және нәтижелері	9.4.1.1 кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасау
	Экономиканың тоқырауы	9.4.1.1-кеңес заманында ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау; 9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы өнеркәсіптің жай-күйін анықтау және қорытынды жасау
	Ауыл шаруашылығын көтеруге бағытталған іс-шаралар	9.4.1.1 Кеңестік кезеңде ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау
	И. Н. Худенконың шаруашылық жүргізудің жаңа тетіктерін енгізу	9.4.1.1 Кеңестік кезеңде ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау
	Азық-түлік бағдарламасы	9.4.1.1 Кеңестік кезеңде ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді бағалау
	20 ғасырдың 60-80-жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірінің дамуындағы қарама-айшылықтар	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғау бойынша қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау
	20 ғасырдың 60-80-жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірінің дамуындағы қарама-айшылықтар	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстырлу; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғау бойынша қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау
	Биліктің қазақстандық оппозицияға қарсы күресі	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғау бойынша қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау

	1979 жылы Целиноградтағы оқиғалар	9.3.1.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.5 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру; 9.3.1.6 ұлттық мүдделерді қорғау бойынша қоғамдық-саяси қайраткерлердің рөлін бағалау
	Дағдарыс қарсаңындағы әлеуметтік-экономикалық жағдай. Ұлттық саясат.	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасай білу; 9.1.1.4 XX ғасырдың 60-жылдарындағы ҚазКСР дамуына арналған ұлттық саясаттың себептері мен салдарын білу және анықтау
	Тоқырау жылдарындағы демографиялық процестер	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасай білу; 9.1.1.4 XX ғасырдың 60-жылдарындағы ҚазКСР дамуына арналған ұлттық саясаттың себептері мен салдарын білу және анықтау
	Қазақстандағы урбандалу процесі	9.1.1.2 XX екінші жартысындағы демографиялық және этникалық өзгерістер туралы дәлелді қорытынды жасау; 9.1.1.4 XX ғасырдың 60-жылдарындағы ҚазКСР дамуына арналған ұлттық саясаттың себептері мен салдарын білу және анықтау 9.1.2.4 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік құрылымын білу
	"Қырғи қабақ" соғыстағы КСРО мен Қазақстанның орны	9.4.2.2 XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенін құрудың проблемалары мен салдарын білу
4 -тоқсан		
7-бөлім 1946-1985 жылдардағы Қазақстандағы мәдени өмір	Білім беруді дамуы	9.2.3.2 - Білім және ғылым саласындағы мемлекеттің саясатын бағалау
	Ғылымның дамуы	9.2.3.2 - Білім және ғылым саласындағы мемлекеттің саясатын бағалау
	Идеологияның мәдениетке теріс әсері	9.2.1.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамының өміріне діннің әсерін түсіну
	1940-1950 жылдары мәдениет саласындағы қудалау.	9.3.1.5 әкімшіл- әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру
	"Жылымық" кезеңіндегі оқиғалар	9.3.1.5 әкімшіл- әміршіл саясатқа қарсы халықтық

		наразылық көріністерін салыстыру
Соғыстан кейінгі жылдары қазақ тілінің дамуы		9.2.3.4 кеңестік кезеңдегі қазақ тілінің дамуындағы мемлекет саясатының кемшіліктерін білу
Қазақ әдебиеті		9.2.2.2 қоғамдық өмір бейнеленген кеңес әдебиеті және өнер туындыларын талдау 9.2.2.3 әлемдік әдебиеттегі қазақ жазушылары мен ақындары шығармаларының маңыздылығын бағалау
XX ғасырдың екінші жартысындағы атақты қазақ жазушылары мен ақындары		9.2.2.2 қоғамдық өмір бейнеленген кеңес әдебиеті және өнер туындыларын талдау
Қазақ кино өнері		9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу
Қазақ қолданбалы өнері		9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу
XX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы діни саясат		9.2.1.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамының қоғамдық өміріне діннің әсерін түсіну
Қазақ музыка өнері		9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу
XX ғасырдағы қазақ музыканттары		9.2.2.4 кеңес заманында музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу
1946-1985 жылдардағы Қазақстанның ғылым, мәдениет және өнердегі жетістіктері		9.2.2.4 кеңестік кезеңдегі музыка, театр, кино өнерінің даму ерекшеліктерін білу; 9.2.2.3 әлемдік әдебиеттегі қазақ жазушылары мен ақындары шығармаларының маңыздылығын бағалау

6) 10-сынып:
6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
1-бөлім Қазақстан Қайта құру жылдары (1986-1991 жылдар)	КСРО-да қайта құрудың басталуы	10.3.1.1 XX ғасырдың соңындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.4.1.1 қайта құру жылдарында орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау
	Қазақстан "қайта құрудың" алғашқы кезеңінде	10.4.1.1 қайта құру жылдарында орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау
	Республикадағы қоғамдық-саяси жағдай	10.3.1.1 XX ғасырдың соңындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Қазақ КСР-нің басшысы – Д. А. Қонаев	10.3.1.1 XX ғасырдың соңындағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Қазақстандағы 1986 Жылғы Желтоқсан оқиғасының себептері, оқиғалардың хронологиясы және олардың мәні	10.3.1.3 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының тарихи маңыздылығын бағалау; 10.3.1.2 әкімшіл-әміршіл саясатқа қарсы халықтық наразылық көріністерін салыстыру және талдау

	"Қайта құру" жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық үдерістер	10.3.1.1 XX ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Кеңес қоғамының дағдарысы. Жаңартудың қажеттілігі	10.3.1.1 XX ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Ел өміріндегі демократиялық өзгерістер	10.3.1.1 XX ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Республикада саяси партиялар, қозғалыстар, қоғамдық ұйымдардың құрылуы.	10.3.1.1 XX ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	"Мемлекеттік егемендік туралы Декларацияның" қабылдануы	10.3.1.4 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
	90-шы жылдардағы экономикалық даму	10.4.1.1 қайта құру жылдарында орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау; 10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау
2-тоқсан		10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау
2-бөлім Жаңғыруы кезеңіндегі Қазақстан мемлекеттілігі (1991-1996 жылдар)	Қоғамның демократиялық қайта құрылуы. КСРО-дағы ТЖМК	10.3.1.4 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау; 10.3.1.5 Тарихи сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру
	КОКП қызметін тоқтата тұру	10.3.1.1 XX ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	КСРО-ның ыдырауы. Беловеж келісімі.	10.3.1.1 XX ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	ТМД-ның құрылуы	10.3.1.1 XX ғасырдың аяғында қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
	Н.А.Назарбаевтің Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентін сайлануы.	10.3.1.6 тәуелсіз мемлекетті қалыптастырудағы Елбасы Н.Назарбаевтың рөлін бағалау
	ҚазССР атауын ҚР-да өзгерту	10.3.1.4 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау; 10.3.1.5 Тарихи сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру
	ҚР Мемлекеттік тәуелсіздігін жариялауы	10.3.1.4 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау; 10.3.1.5 Тарихи сабақтастықты орната отырып, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаудың тарихи маңыздылығын түсіндіру
	Тәуелсіз Қазақстанның алғашқы Конституциясы. 1995 жылғы жаңа Конституцияны қабылдаудың тарихи маңызы	10.3.1.7 Қазақстан Республикасының Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау
	Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірі	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау;
	ҚР-да көппартиялық жүйені дамуы	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттік құрылыс	10.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау; 10.3.1.6 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау

	ҚР Мемлекеттік рәміздері мен ҚР валютасын қабылдау.	10.3.1.6 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
	Кәсіби Парламентті қалыптастыру.	10.3.1.6 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
	Жаңа саяси жүйенің белгілері	10.3.1.6 Қазақстанның Тәуелсіздік алғаннан кейінгі алғашқы қадамдарын анықтау
3-тоқсан		
2-бөлім Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау
	Нарықтық экономикаға көшудегі қиындықтар	10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау
	Қазақстандағы жекешелендіру	10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау
	Ауыл шаруашылығын нарықтық қатынастарға қайта құру	10.4.1.2 жекешелендіру процесінің Қазақстан Республикасының экономикасына әсерін талдау; 10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.2.2 Қазақстанның әлемдік экономикаға интеграциясын талдау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер	10.1.1.1 Қазақстанның даму стратегиясына сәйкес демографиялық саясатты талдау; 10.1.1.2 алдыңғы тарихи кезеңдермен сабақтастықты орната отырып, қазіргі демографиялық процестерді бағалау
	Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік саясаттағы өзгерістер	10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау; 10.1.1.3 қазақ диаспорасының тарихи Отанымен байланыс орнатуының маңыздылығын анықтау; 10.1.1.4 Қазақстанның демографиялық саясаты және стратегиялық даму бағыттарын атау
	Тәуелсіз Қазақстанның халықаралық жағдайы	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуын бағалау; 10.3.2.2 Қазақстанның өңірлік және халықаралық ұйымдармен өзара қарым-қатынасын талдау
3-бөлім Тәуелсіз Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)	"Қазақстан-2030" Стратегиясы-ел дамуындағы жаңа кезең	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау; 10.1.1.1 Қазақстанның Даму стратегиясына сәйкес демографиялық саясатты талдау
	Президенттің Қазақстан халқына Жолдауы	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
	1997 жылдан бастап Қазақстанның экономикалық дамуы	10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау; 10.4.1.3 аграрлық сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау;

		10.4.2.3 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу
	XXI ғасырда ҚР-да өнеркәсіптің дамуы	10.4.2.1 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау
	XXI ғасырдағы Қазақстанның ауыл шаруашылығын дамуы.	10.4.1.3 аграрлық сектордағы жаңғырту бағыттарын талдау
	1997 жылдан бастап Қазақстанның әлеуметтік дамуы	10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау
	Үкіметтің халықты әлеуметтік қолдау жөніндегі бағдарламалары	10.1.2.1 статистикалық деректер негізінде Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау
	Қазақстан Халықаралық қатынастар жүйесінде	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуын бағалау; 10.3.2.2 Қазақстанның өңірлік және халықаралық ұйымдармен өзара қарым-қатынасын талдау
	Қазақстанның Халықаралық ұйымдарға қатысуы	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуын бағалау; 10.3.2.2 Қазақстанның өңірлік және халықаралық ұйымдармен өзара қарым-қатынасын талдау
	Астананы көшіру	10.3.1.10 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің символы ретінде анықтау
	Қазақстан-2050 "Стратегиясы"	10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
4-тоқсан		10.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
4-бөлім Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)	Білім беруді дамыту және Тәуелсіздік жылдары	10.2.3.1 тәуелсіздік жылдарындағы білім беру саласындағы мемлекеттің саясатын бағалау
	Тәуелсіздік жылдарындағы ғылымның дамуы	10.2.3.2 тәуелсіздік жылдарындағы ғылым саласының жетістіктерін білу
	Қазақстанның тәуелсіздік жылдарындағы театры мен кино өнері	10.2.2.1 қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму үрдістерін анықтау; 10.2.2.2 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы")
	Тәуелсіз Қазақстан мәдениетін дамыту	10.2.2.1 қазіргі заманғы өнер мен әдебиеттің даму үрдістерін анықтау; 10.2.2.2 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу ("Мәдени мұра" бағдарламасы")
	Спортты дамыту және қазақстандық спортшылардың жетістіктері	10.2.3.3 тәуелсіздік жылдарындағы спортты дамыту және спорттық жетістіктер туралы білу
	Қазіргі қазақстандық қоғамдағы діннің рөлі. Қазіргі Қазақстанның діни ұйымдары	10.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың қызметін білу және түсіну; 10.2.1.2 конфессияаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін бағалау
	Қазақстан халқы Ассамблеясы және оның рөлі	10.2.1.2 конфессияаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін бағалау
	Қазақстан-ұлтаралық татулық пен келісім елі	10.2.1.2 конфессияаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін бағалау

Бұқаралық ақпарат құралдары, баспалар және олардың мемлекет өміріндегі рөлі.	10.2.2.3 БАҚ пен қоғамдық бірлестіктердің мемлекеттің қоғамдық және саяси өміріне рөлі мен әсерін білу және түсіну
Қоғамдық бірлестіктер	10.2.2.3 БАҚ пен қоғамдық бірлестіктердің мемлекеттің қоғамдық және саяси өміріне рөлі мен әсерін білу және түсіну
Ұлттық идея " Мәңгілік Ел"	10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау
Ұлттық идея " Мәңгілік Ел"	10.2.1.3 "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау
Қазақстанның тарихи даму қорытындылары	10.1.1.5 тәуелсіз Қазақстанның қазіргі кезеңдегі тарихи дамуының негізгі кезеңдері туралы қорытынды жасау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
17-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
654 -қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты - дүниежүзі тарихның маңызды оқиғалары мен үдерістері туралы білімдердің ажырамас жүйесін олардың хронологиялық дәйектілігі бойынша қалыптастыру; тарих туралы ғылыми түсініктің қалыптасуын қамтамасыз ету, тарихи ойлауды дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

- 1) адамзат қоғамының ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі дамуының негізгі кезеңдері туралы білімді қалыптастыру;
- 2) қоғам дамуының негізгі тарихи тұжырымдамалары мен заңдылықтарын, маңызды фактілерді, атаулар, оқиғаларды, ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі өркениеттің дамуы туралы мәліметтерді түсіну және білімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру;
- 3) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;
- 4) тұлғаның шығармашылық, рухани мүмкіндіктерін, оның зияткерлігін және әр түрлі елдердің тарихына деген құрмет сезімін тәрбиелеп дамыту;
- 5) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени үдерістерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;
- 6) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, басылымдар мен электронды құралдарды қолдану.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

- 1) нашар еститіндердің белсенді және енжар сөздігін кеңейту және қалыптастыру, жаңа тарихи ұғымдар мен терминдерді олардың белсенді сөйлеу қорына енгізу;
- 2) білім алушылардың есту қабілетін, үйлесімді ауызша және жазбаша сөйлеуін дамыту;
- 3) сабақта оқушылардың сөйлеу қарым-қатынасы үшін жағдай жасау, олардың сөйлеу тәжірибесін кеңейту;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Есту қабілеті зақымдалған балалардың тарихты оқытудағы қиындықтары олардың психофизикалық дамуымен байланысты, есту қабілетінің зақымдалуынан басқа, талдау және біріктіру үрдістері бұзылады, ауызша есте сақтаудың дамуында кідіріс бар, материалды мағыналы түсіну және есте сақтау қиын, жауаптар мәтіннің жеңілдетілген және механикалық көбеюімен сипатталады, ойларды жалпылама түрде білдіру қабілеті жеткіліксіз дамыған, есту қабілеті нашар адамдар құбылыстар мен оқиғалардың логикалық байланысын орнатуда қиындыққа тап болады.

6. Бағдарлама есту қабілеті нашар және кейін естімей қалған балалардың даму ерекшеліктерін ескере отырып жасалған және есту қабілеті мен сөйлеуді дамытуға, тарихи идеяларды нақтылауға, визуалды-бейнелі ойлауды жетілдіруге, өзін-өзі бақылау әдістерін қалыптастыруға бағытталған арнайы формаларды, әдістер мен оқыту құралдарын қолдануды қамтиды.

7. Бағдарлама негізіне іс-әрекеттік, дифференциалды, коммуникативтік, тұлғаға бағытталған, құндылыққа бағытталған тұғырлар енгізілген.

8. Тарих сабақтарындағы іс-әрекеттік тұғыр білім алушылардың танымдық уәжін, білуге деген ынтасын, жаңа бір нәрсені ашуға деген ұмтылысын, оқушы білімді дайын күйінде емес, АКТ-ны қолдана отырып, оқулықпен жұмыс істеу кезінде, жұптық жұмыста, топта жұмыс істеу, презентацияларды дайындау, өз пікірін білдіру қабілетін дамытудан тұрады;

9. Дифференциалды тұғыр жеке ерекшеліктерді (есту қабілетінің төмен, ақыл-ой, сөйлеу тілінің даму деңгейі), әр оқушының мүмкіндіктері мен қабілеттерін ескере отырып, оқушылардың әртүрлі топтары үшін оқу үдерісінің мамандануын, күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары, мұғалім тарапынан көмек сипаты бойынша ерекшеленетін сараланған тапсырмаларды қолдануды білдіреді.

10. Есту қабілеті зақымдалған балаларды оқытудағы коммуникативтік тұғыр, ақпаратты беру және хабарлау, оқыту және тәрбиелеу үдерісінде білім, дағды және шеберлікпен алмасу үшін қолданады және диалог жүргізу, жұпта жұмыс істеу, одан әрі әлеуметтену қабілетін қалыптастырады;

11. Тұлғаға бағытталған тұғырдың мақсаты білім алушының тұлғасын үйлесімді қалыптастыру және жан-жақты дамыту, оның жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оның шығармашылық күштері мен қабілеттерін ашу, оның азаматтық ұстанымын қалыптастыру, тарихи оқиғаларға өз пікірін білдіруге және білдіруге қабілетті адамды тәрбиелеу болып табылады;

12. Құндылыққа бағдарланған тұғыр білім алушылардың бойында патриотизмді, толеранттылықты, рухани-адамгершілік, әлеуметтік, отбасылық және басқа да құндылықтарды дамыту сияқты құндылықтық бағдарлар жүйесін қалыптастыруда айқындалады.

13. Тарихты оқыту түзете-дамытушылық және әлеуметтік-бейімдеушілік бағытының қағидалары негізінде жүзеге асырылады.

14. Нашар еститін және кейін естімей қалған оқушыларға тарихты оқытудың түзете-дамытушылық бағыты арнайы білім берудің ұйымдастырушылық формалары мен ұйымдастыруы мазмұнында бейнеленіп, оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі:

- 1) көрнекі құралдарды, кестелерді, схемаларды арнайы іріктеу;
- 2) тақырыптар бойынша бейімделген бейне материалдарды пайдалану;
- 3) зерделенетін материал көлемін қысқарту;
- 4) тест тапсырмалары үшін нақтыланған сұрақтарды құрастыру.
- 5) тақырыптар бойынша тірек конспектілерді құрастыру;
- 6) Тарихи күндермен, уақыт сызығымен, карталармен жұмыс істеуге үйрету;

15. Оқытудың әлеуметтік-бейімделетін бағыты білім алушылардың мінез-құлық нормалары мен қағидаларын, өмірлік дағдыларын, қажетті тарихи білімдері мен іскерліктерін игеру бойынша жұмысты көздейді, оларды кейіннен ол практикалық іс-әрекетте және күнделікті өмірде пайдаланатын болады.

16. Білім алушылардың ақпараттық-коммуникативтік құзыреттіліктерін қалыптастыру мақсатында тарих сабақтарында әр түрлі дереккөздерден ақпаратпен жұмыс істеудің әртүрлі түрлері енгізіледі: электрондық оқулықтар, бұқаралық ақпарат құралдары, интернет, онлайн сабақтар, смартфондар.

17. Сабақты ұйымдастыру және өткізу кезінде педагог жалпы және арнайы тәсілдер мен әдістерді қолданады:

- 1) экран көмегімен есту зейінін және қабылдауды тұрақты түзету және дамыту;
- 2) танымдық белсенділікті және танымдық қызығушылықтарды дамыту, кеңістіктік және уақытша түсініктерді дамыту, көрнекі-бейнелі ойлауды дамыту, оқытудың ауызша, ойын, көрнекі, ішінара-іздеу, практикалық әдістері арқылы есте сақтауды дамыту;

3) әлеуметтік құзыреттерді жандандыру, өзіндік жұмыс, жұпта, топта жұмыс істеу кезінде эмоционалды-ерік аймағын және тұлғаның жағымды қасиеттерін қалыптастыру.

18. Тарих бойынша білімді, іскерлікті және дағдыны бақылау әдістері: бөлімнің соңындағы тест тапсырмалары, тоқсанның аяғында практикалық жұмыстарды орындау, тарихи және контурлық карталармен жұмыс, мәтіндік материалмен жұмыс, интернетте ақпаратты өз бетінше табу, оны ұғыну және түсіну болып табылады.

19. Тарих бойынша білімді, іскерлікті және дағдыны бақылау әдістері: бөлімнің соңындағы тест тапсырмалары, тоқсанның аяғында практикалық жұмыстарды орындау, тарихи және контурлық карталармен жұмыс, мәтіндік материалмен жұмыс, интернетте ақпаратты өз бетінше табу, оны ұғыну және түсіну болып табылады.

20. Тарих сабақтарында қолданатын материалдар:

- 1) тақырыптар бойынша анықтамалары мен терминдері бар кестелер жиынтығы;
- 2) дүниежүзілік тарих бойынша карталар, атластар жиынтығы;
- 3) дүниежүзілік тарихтың плакаттары мен кезеңдері;
- 4) тақырыптар бойынша үлестірме материалдар;
- 5) иллюстрацияланған Тарихи энциклопедиялар, басқа анықтамалық әдебиеттер;
- 6) бейнелеу көрнекі құралдары: макеттер, муляждар, заттардың көшірмелері, бюсттер, тарихи қайраткерлердің портреттері, фотоальбомдар, оқу Тарихи суреттері, Тарих бойынша оқу альбомдары;

7) нашар еститін балалар үшін әзірленген әдістемелік материалдар жиынтығы (БЖБ және ТЖБ бойынша тестілік, түрлі деңгейлік тапсырмалар, жұмыс дәптерлері, тарихи тақырып бойынша дидактикалық үстел ойындары)

8) жинақтаудағы интерактивті және проекциялық жабдық: проектор, интерактивті тақта немесе экран, жинақтаудағы компьютер: жүйелік блок, монитор, көпфункционалды құрылғы.

3-тарау. "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

21. "Дүниежүзі тарихы" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 2) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 3) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 4) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 5) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат.
- 6) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

22. Оқу пәнінің білім мазмұны төрт бөлімді қамтиды:

- 1) "Әлеуметтік қатынастардың дамуы";
- 2) "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі";
- 3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі";
- 4) "Экономикалық қатынастардың дамуы".

23. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) әлеуметтік құрылымдар;
- 2) әлеуметтік өзара әрекеттестік.

24. "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) дін;
- 2) өнер;

- 3) философиялық жүйелер;
- 4) ғылым.
25. "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 - 1) мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі.
 - 2) империялар, соғыстар, көтерілістер мен революциялар.
26. "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
 - 1) шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік.
 - 2) экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.
27. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:
 - 1) ежелгі дүние тарихы нені зерттейді? Дүние жүзі тарихының кезеңдері. Тарихи карта және глобус. Тарихи жыл санау;
 - 2) терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен малшыларға дейін. Адамның пайда болуы туралы теориялар. Адамдардың алғашқы бірлестік формалары: адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Ежелгі адамдардың өмір салты. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері (терімшілік, аңшылық, балық аулау, мал шаруашылығы, егіншілік, металл өңдеу, айырбас сауда). "Неолиттік төңкеріс" ұғымы. Ежелгі діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі және түрлері;
 - 3) өзен алқаптарының өркениеттері. Алдыңғы Азия мен солтүстік-шығыс Африканың табиғи жағдайлары. Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі: Шумер және Аккад мемлекеттері. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі мен өнері;
 - 4) ежелгі Египет тарихы. Табиғи жағдайлары. Египеттегі мемлекеттің пайда болуы. Пирамидалар құрылысының дәуірі. Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы, экономика, діни наным-сенімдер мен ғылыми білімдері;
 - 5) қос дөңгелекті арбалар мен империялар. "Империя" түсінігі. Ежелгі замандағы әскери өнер: соғыс арбалары мен атты әскердің пайда болуы. Жаулаушылық соғыстар мен империялар шекараларының өзгеруі. Таяу және Орта Шығыс империялары. Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері. Әлеуметтік ұйымдасу, шаруашылығы мен мәдениеті;
 - 6) Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы. Табиғи жағдайлары. Үндістанда мемлекеттің қалыптасуы. Ежелгі Үндістандағы индуизм мен буддизм. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Мәдениеті мен ғылыми білімдердің дамуы;
 - 7) Ежелгі Қытай. Табиғи жағдайлары. Ежелгі Қытай мемлекетінің қалыптасуы. Конфуций және Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті;
 - 8) Ежелгі Грекия. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Грекияның ежелгі өркениеттері. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы;
 - 9) Ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері);
 - 10) Рим империясының гүлденуі. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және республика кезеңі тұсында). Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы.
 - 11) ежелгі әлемнің мәдени мұрасы: жазу, әлемнің ғылыми суреті, ежелгі дәуірдегі техниканың дамуы.
28. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:
 - 1) христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы;
 - 2) Рим империясының құлауы. Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасырлар тарихының хронологиялық шеңбері мен кезеңдері. Халықтардың ұлы қоныс аудару және Батыс Рим империясының құлауы. Франктер. Киев Русьінің қалыптасуы. Киев Русьінің христиан дінін қабылдауы;
 - 3) феодализм. "Феодализм" түсінігі. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері. Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырлық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері;
 - 4) ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Араб халифаты. Мұсылман әлемі мәдениетінің дамуы;
 - 5) крест жорықтары. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдарлары. Крест жорықтарынан кейінгі христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі;
 - 6) моңғолдар. Шыңғыс хан. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия этносаяси картасының қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері;
 - 7) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк;
 - 8) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Абсолютизмнің Англия, Франция, Ресейде дамуы. Романовтардың билік құрған кезеңі. I Петр. Батыс пен Шығыстағы абсолютизмнің ерекшеліктері. Абсолютизмнің Жапония мен Қытайда дамуы. Осман империясының дамуы "Парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдары;
 - 9) сауда, колөнер және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхаттар. XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдарлары. XV ғасырдағы Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания);
 - 10) реформация. Реформация себептері мен оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер наразылығының тарихи маңызы;
 - 11) Қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстың ортағасырлық мәдениеті;
 - 12) ғылыми революция. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары (Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно).
29. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:
 - 1) тарихтағы "Жаңа заман" түсінігі. Жаңа заман кезеңдері. XVII ғасырдағы ағылшын буржуазиялық революциясы. Өнеркәсіп төңкерісі және оның әлемді өзгертудегі ықпалы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы

табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғам әлеуметтік құрылымының ерекшеліктері;

2) XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Британ отарлық империясының құрылуы. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы мен күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің отаршылдық саясаты;

3) ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық идеялардың таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі. АҚШ тәуелсіздігі үшін соғысы;

4) француз буржуазиялық революциясы. Француз революциясының негізгі кезеңдері. Республикалық жүйенің қалыптасуы және ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Францияны жаулап алған соғыстар. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Францияға қарсы коалициялар. Наполеон империясының күйреуі;

5) Ресей империясының қалыптасуы және оның саясаты. I Петрдің билігі. Солтүстік соғыс. II Екатеринаның билігі. Ресей мен Иран. Ирандағы ағылшын-орыс бәсекелестігі. Осман империясы бейбіт және соғыс уақытында. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық дамуының ерекшеліктері. Танзимат реформалары: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың екінші жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат. Қырым соғысы және оның маңызы;

6) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдарлары. Ихэтуандар көтерілісі ("боксерлер" көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды "ықпал ету аймақтарына" бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы;

7) XIX ғасырдағы Еуропада революциялық идеялардың таралуы. Елдердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералды және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің пайда болуы және таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италия Бірлестігі;

8) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі;

9) XIX ғасырдағы Үндістандағы еуропалықтардың үстемдігі. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер. Үнді Ұлттық Конгресі және Мұсылмандар Лигасының азаттық үшін қозғалыстары;

10) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. Солтүстік Америкадағы Британия отарлары. Отарлардың әлеуметтік-экономикалық дамуы. Трансатлантикалық құл саудасы. Тәуелсіздік үшін күрес және Америка Құрама Штаттарының құрылуы. "Тәуелсіздік декларациясы". Америка Құрама Штаттарының "Айқын болашақ" идеясы. Қиыр шығыстық саясат. Еуропалықтардың "Жапонияны ашуы". 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. Америка Құрама Штаттарындағы құлдықтың жойылуы

30. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) суретшілер мен жазушылардың көзқарастарымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу. XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А.Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский). Ғылыми ойдың дамуы. XIX ғасырдың ғылыми жаңалықтары (Ч. Дарвин, Г.Мендель). Ғылым мен өнердің Шығыста дамуы;

2) XX ғасырдың басындағы әлем. XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға дейін. Ғылыми-техникалық прогресс;

3) бірінші дүниежүзілік соғыс. XX ғасырдың басына қарай жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы карама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың қысқа мерзімді себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдарлары;

4) бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем. Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың ыдырауы. Ұлттар Лигасының құрылуы. Мандаттық жүйе. Вашингтон конференциясы;

5) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Азамат соғысы және шетел интервенциясы. "Әскери коммунизм" саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

6) бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гоминьданның қызметі. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті;

7) ұлы дағдарыстың себептері мен салдарлары. "Тұрақсыздық" кезеңіндегі Америка Құрама Штатының экономикалық және саяси дамуы. Дүниежүзілік экономикалық дағдарыс және оның салдарлары. Франклин Делано Рузвельттің "Жаңа бағыты". Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штатының сыртқы саясаты;

8) бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Ұлыбританияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Ұлыбританияға тигізген салдары. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Францияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Францияға тигізген салдары. Франциядағы фашизмнің жеңілуінің себептері;

9) тоталитарлық режимдер: Шығыс. И.В. Сталин және Кеңестік Социалистік Республикалар Одағындағы тоталитаризм. Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. Социалистік реализм. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі. XX ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. "Танака меморандумы" және басқыншылық саясат. "Антикоминтерндік пакт" пен "Үштік пакт". Жапонияның Қытайдағы және оңтүстік-шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты;

10) тоталитарлық режимдер: Батыс. Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық процестер. Веймар республика. Соғыстың салдары, экономикалық және саяси дағдарыс. Фашистік партия және тоталитарлық режимнің құрылуы. Соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Демократиялық күштердің фашизмге қарсы күресі. "Маттеотти Дағдарысы". Б. Муссолини Үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты. Испания ф. Франко диктатурасын орнату.

31. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық:

1) XX ғасырдың бірінші жартысындағы дін және мәдениет. Ғылым мен мәдениеттің негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі ("секуляризация", "ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдары);

2) екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғысқа дейінгі халықаралық қатынастар. Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы. Германияның Батыс Еуропа елдерін оккупациялауды бастауы. Солтүстік Африкадағы, Балқандағы әскери операциялар. Басып алынған аумақтардағы "жаңа тәртіп". Холокост. Ұлы Отан соғысының басталуы. Барбаросса Жоспары. Кеңес халқының фашистік Германияға қарсы Ұлы Отан соғысы. Ұлы Отан соғысының негізгі шайқастары. Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және АҚШ соғысына кіруі. соғыс кезіндегі сынық. "Үлкен үштік" және "екінші майданның" ашылу мәселесі. Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелері мен салдары;

3) отарсыздану үдерісінің басталуы. Әлемдік отарлық жүйенің дағдарысы мен құлдырауы. Азия елдерінің дамуы. Үндістанның тәуелсіздігін жариялауы. "Неру бағыты". М. Ганди, И. Ганди және олардың Үндістан тәуелсіздігін нығайту үшін күресі; екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Африка елдерінің дамуы. Араб елдерінің дамуы;

4) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейінгі әлемдегі интеграциялануы және оның ыдырау процестері. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін Ұлыбритания, Франция, АҚШ және Германияның дамуы. Әлемдік "социалистік лагерьдің" құрылуы. КСРО-ның дамуы. "Қырғи қабақ соғыстың" басталуы. Труман Доктринасы. Маршалл Жоспары. НАТО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы (Солтүстік Атлантикалық әскери блок) және АТС (Варшава Пактінің ұйымы). 1948-1949 және 1961 жылдардағы Берлин дағдарысы;

5) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Нюрнберг трибуналы. Біріккен Ұлттар Ұйымын құру және оның қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық проблемаларды шешу жолдары. Еуропалық интеграция (ЕО, ЕҚЫҰ);

6) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдарлары. 50-60 жылдардағы "экономикалық ғажайып". Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы "мемлекеттік әлауқаттылық" негізінің қалыптасуы. 1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлік "экономикалық ғажайыптың" себептері. XX ғасырдың 70-80 жылдарындағы Англияның дамуы. М. Тэтчердің Билігі. Францияның 70-80 жылдардағы дамуы. Бесінші республика. Артық өндіріс дағдарысы. КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. "Хрущев жылымығы". Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. "Тоқырау" кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы).

32. 10-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" пәнінің базалық мазмұны:

1) азия елдерінде XX ғасырдың екінші жартысындағы ХХІ ғасырдың басындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдары. Неліктен "азиялық серпіліс" мүмкін болды? XX ғасырдың екінші жартысындағы "экономикалық ғажайып". Жапония, Үндістан, Қытайдың дамуы. Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің "экономикалық кереметі" Сингапур, Гонконг, Тайвань, Малайзия. Парсы шығанағы елдерінің дамуы. Азия елдерінің әлемдік экономикадағы рөлі;

2) ХХІ ғасырдың екінші жартысындағы дамыған мемлекеттердегі әлемдік экономиканың дамуы. Қайта құру және дамуы. КСРО ыдырағаннан кейінгі Балтық елдері. Ресей Тәуелсіздік кезеңінде. Б.Н. Ельциннің билігі. Ресей дағдарыс жылдарында. В.В. Путин билігі кезіндегі Ресей. Қазіргі кезеңдегі Ресей. XX ғасырдың 90-жылдарындағы Германияның бірігуі. Социалистік лагерь елдерінің дамуы. 90-00-жылдардағы Барқыт революциялары. Еуропалық Одақтың Құрылуы. Экономикалық және саяси даму. Бұл күндері ЕО. Скандинавия елдері. АҚШ және Канада;

3) биполяр әлемі. Жаппай қарулану. "Қырғи-қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары. Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы. XX ғасырдың аяғы мен ХХІ ғасырдың басындағы Азия мен Африка елдерінің дамуы. Қазіргі әлемдегі үшінші әлем елдері. Саяси құрылым және экономикалық даму. "Араб көктемі": әлемдік саясаттың себептері мен салдары. Қазіргі кезеңдегі жетекші әлемдік державалардың қарама-қайшылығы. Көпполярлы әлемдік тәртіптің қалыптасуы;

4) бүгінгі қоғамдағы дін. Қазіргі әлемдегі діннің рөлі. Дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдар. Аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарлары (Таяу Шығыстағы шиеленіс (араб-израиль соғыстары));

5) бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер;

6) қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Жаһандану жағдайындағы әлемдік мәдениеттің дамуы;

7) XX ғасырдың екінші жартысындағы - ХХІ ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. Ғылым мен мәдениеттің негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – ХХІ ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогресстің жаңа кезеңі. Дамушы елдердің мәдени-техникалық даму ерекшеліктері мен заңдылықтары. XX ғасырдың екінші жартысындағы - ХХІ ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

33. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: "7" – сынып, "2.1." – бөлім мен бөлімше, "2" – оқыту мақсатының реттік саны.

34. Оқыту бөлімдері бойынша күтілетін нәтижелер:

1- бөлім. "Әлеуметтік қатынастардың дамуы":

1) кесте.

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Әлеуметтік құрылымдар	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың	6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 6.1.1.2 орта ғасырдағы адамдардың өмірі мен тіршілігін сипаттай білу;	7.1.1.1 -"капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы" \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану;	8.1.1.1 Ақпан және Қазан төңкерістері Ресейдің одан әрі дамуына және қоғамының әлеуметтік құрылымының өзгеруіне қалай әсер еткенін түсіну;	9.1.1.1 "Жеке тұлғаға табыну", "жылымық", "тың", "ғарыш", "командалы қ-әкімшілік жүйе"	10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымн

	ұқсастықтары мен айырмашылықтарын түсіндіру	6.1.1.3ерте, орта, соңғы орта ғасырлардың хронологиялық шеңберін білу және оларды уақыт кестесінде белгілеу	7.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония); 7.1.1.4 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау	8.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау	ұғымдарын түсінуге және пайдалана білу 9.1.1.2 КСРО дағдарысының себептері мен әлеуметтік салдарын білу; 9.1.1.3 әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау	оның өзгеруін анықтау; 10.1.1.2 Қазіргі әлемдегі әртүрлі әлеуметтік топтарды ажырата білу
1.2.Әлеуметтік өзара әрекеттестік	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттай білу; 5.1.2.2 Ежелгі әлемдегі құлдықтың қандай ерекшеліктері бар екенін білу; 5.1.2.3 құлдық қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы білу; 5.1.2.4 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін Үндістандағы "касталық жүйе" ұғымын қолдану	6.1.2.1 ерте орта ғасырдағы халықтардың дамуына "ұлы қоныс аударудың" әсерін көрсету; 6.1.2.2 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау; 6.1.2.3 орта ғасырдағы әлеуметтік қақтығыстар туралы түсіну; 6.1.2.4 феодалдық қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы түсіну	7.1.2.1 әлеуметтік қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 7.1.2.2 әр түрлі әлеуметтік топтардың әлеуметтік байланыстары, қарым-қатынастары және өзара әрекеттестігі туралы түсіну; 7.1.2.3 капиталистік қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы түсіну; 7.1.2.4 Ресей билеушілерінің негізінде тарихи тұлғаның рөлін түсіну; 7.1.2.5 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін "крепостнойлық құқық", "декабристер", "популистер", "жеке террор", "пролетариат диктатурасы" ұғымдарын қолдану	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралуына талдау; 8.1.2.2 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану білу	9.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңінен және мобильділікке мысал келтіру; 9.1.2.2 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы халық өмірінің қиындықтарын сипаттай білу; 9.1.2.3 "патриот, кеңес халқы, кеңес армиясы, басып алу, блокада" ұғымдарының анықтамаларын білу	10.1.2.1 Батыс және Шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымдағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды анықтау; 10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы елдерінің өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 10.1.2.3 қоғамның тарихи дамуының мүмкін сценарийін модельдеу, қазіргі әлемдегі жаһандану процесіне (еңбек көші-қоны,

						әлеуметтік интеграция) байланысты әлеуметтік өзгерістерді қадағалау; 10.1.2.4 бұқаралық ақпарат құралдарының қоғамдық сананы қалыптастырудағы рөлін анықтау

2). "Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:
2-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Дін	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау	6.2.1.1 христиандықтың, исламның пайда болуы және діндердің ортағасырлық қоғамдағы мемлекеттердің дамуына әсері туралы түсіну; 6.2.1.2 тарихи процестер контекстінде "гуманизм", "реформация", "про тестантизм", лютеранство", "кальвинизм", "контрреформация", "кезуиттер ордені" ұғымдарын түсіндіру; 6.2.1.3 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау	7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау; 7.2.1.2 Шығыс пен батыстағы қоғам өміріндегі діннің міндеттерін анықтау	8.2.1.1 діннің қоғамдағы рөлін шектеуге байланысты адамдардың өміріндегі өзгерістерді анықтау; 8.2.1.2 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау	9.2.1.1 мемлекет пен діннің қарым-қатынасын сипаттай білу, тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыру; 9.2.1.2 "секуляризация" ұждан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін" ұғымдарын түсіндіру	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 10.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
2.2 Өнер	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін "алғашқы қауымдық өнер" ұғымын білу;	6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау; 6.2.2.2 антикалық мәдениетпен	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды сипаттау үшін өнер туындыларын пайдалану	8.2.2.1 тарихи оқиғаларды сипаттау үшін өнер туындыларын пайдалану; 8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың	9.2.2.1 соғыс жылдарындағы қоғамның рухани дамуына мәдениет	10.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық

	5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу	байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау); 6.2.2.3 гуманистік идеялардың мәдениеттің дамуына әсерін анықтау; 6.2.2.4Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.2.5өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау		белгілерін (неоклассицизм, романтизм,импрессионизм, реализм) анықтау; 8.2.2.3 XIX - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм,символизм, реализм,авангардизм); 8.2.2.4 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кино, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау	тің әсерін бағалау; 9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кино, радио) қоғамның рухани дамуына әсерін түсіну	мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау
2.3. Философиялық жүйелер	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру; 5.2.3.2 ежелгі қоғамның дамуындағы ежелгі философтардың рөлін түсіну	6.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын түсіндіру; 6.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау	8.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану; 8.2.3.2 кейнсианизмнің әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну	9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "экзистенциализм" ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану; 9.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметін бағалау	10.2.3.1 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 10.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметін бағалау
2.4. Ғылым	5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың пайда болуының маңыздылығын түсіну; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына	6.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты ескере отырып, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын білу; 6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде	7.2.4.1 жаңа заманның ғылыми жаңалықтары өзгертуі туралы білу	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты ескере отырып, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын түсіну; 8.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау	9.2.4.1 әскери ғылым мен техниканың, әскери стратегияның, әлемдік соғыстардағы рөлін қандай екенін	10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау;

	шаруашылық әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау	Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 6.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырдағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау	арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 8.2.4.3 Бірінші дүниежүзілік соғыс оқиғаларының барысы мен нәтижелеріне түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау	білу және түсіну; 9.2.4.2 XX ғасырдың бірінші жартысындағы елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы ғылым мен ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау

3) "Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі" бөлімі:
3- кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру; 5.3.1.3 ежелгі Римдегі саяси құрылым мен басқарудың ерекшеліктерімен танысу	6.3.1.1 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін және феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты білу; 6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.3 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру; 6.3.1.4 басқару формасына сипаттама беру үшін "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру	7.3.1.1 қазіргі заманның хронологиялық шеңберін және оны периодтауды түсіну; 7.3.1.2 республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.3 Америка Құрама Штатының батыс бағытындағы экспансия саясатын сипаттау; 7.3.1.4 басқару формасына беру үшін "парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Боярлар Думасы" ұғымдарын түсіндіру; 7.3.1.5 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия)	8.3.1.1 қазіргі заманның хронологиялық шеңберін және оны периодтауды түсіну; 8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 8.3.1.3 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғы шарттары мен тарихын түсіндіру; 8.3.1.4 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру	9.3.1.1 1960-1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттайтын "әлеуметтік мемлекет" ұғымын түсіндіре білу; 9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші елдерінде конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын (Адам құқықтарын ың жалпыға бірдей декларациясы, Еуропалық парламент, Гаагадағы Халықаралық сот) білу; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи	10.3.1.1 қазіргі заманғы әлем елдеріндегі басқару ерекшеліктерін білу; 10.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші елдерінде конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын (Адам құқықтарын ың жалпыға бірдей декларациясы, Еуропалық парламент, Гаагадағы Халықаралық сот) білу; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи

			қалыптасу маңызын анықтау	(АҚШ, Франция, Германия)	қ сот) даму талдау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықта рын анықтау	даму заңдылықта рын анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау; 10.3.1.5 әлемнің дамыған елдерінің қазіргі кезеңдегі бәсекелестігінің себептерін білу
3.2 Империя лар, соғыстар, көтеріліс тер және революциялар	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастар ды түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншы лық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергертке нін түсіндіру; 5.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау	6.3.2.1 Рим империясының ыдырау себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.2 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу; 6.3.2.3 кейінгі орта ғасыр кезеңіндегі антифеодалдық көтеріліс тердің себептері мен салдарын анықтау; 6.3.2.4 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшелікте рін анықтау; 6.3.2.5 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарларын анықтау; 6.3.2.6 "отаршылдық саясат" ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.3.2.2 проследить изменение характера международных отношений; 7.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарларын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау; 7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында); 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.3.2.6 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын қолдану	8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау; 8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгеріс терді сипаттау арқылы империялар дың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау; 8.3.2.3 XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау, отаршылдық экспансияның салдарын талдау 8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау; 8.3.2.5 XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау	9.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының себептері мен салдарын білу және түсіну; 9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциял ық және дезинтеграц иялық процестерді айқындау; 10.3.2.2 "қайта құру", "жариялық", "барқыт төңкерістер", "путч" ұғымдарын түсіну және қолдану; 10.3.2.3 кырғи қабақ соғыс себептерін, сипаты мен салдарларын талдау ; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілі к соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі әлемдік тәртіпке әсерін анықтау. 9.3.2.5 нацистік қылмыскерлерге қатысты халықаралы қ әскери соттың	10.3.2.1 "қырғи қабақ соғыстан" кейін әлемдегі интеграциял ық және дезинтеграц иялық процестерді айқындау; 10.3.2.2 "қайта құру", "жариялық", "барқыт төңкерістер", "путч" ұғымдарын түсіну және қолдану; 10.3.2.3 кырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциял ық және ыдырау процестерін білу; 10.3.2.4 жергілікті қақтығыста рдың себептері мен салдарын біліңіз; 10.3.2.5 жергілікті қақтығыста рдың себептері мен салдарын қорытынды лау;

					қызметі мен нәтижелерін білу; 9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау; 9.3.2.7 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау	10.3.2.6 халықаралық қақтығыстарды реттеудегі БҰҰ қызметін бағалау; 10.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау

4) "Экономикалық қатынастардың дамуы" бөлімі:
4-кесте

Бөлімше	Оқыту мақсаттары					
	5 сынып	6 сынып	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
4.1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау); 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.4.1.4 Ұлы Жібек Жолының Халықаралық сауданы дамытудағы рөлін анықтау	6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтайтын ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру; 6.4.1.3 "ішкі және сыртқы сауда" ұғымдарының анықтамаларын білу	7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 7.4.1.3 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру	8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "модернизация" ұғымын пайдалану; 8.4.1.3 тарихи оқиғаларды талдау үшін "бағалы", "қағаздар нарығы", "акция", "алыпсатарлық", "кор биржасы", "несие", "банкrottтық", "инфляция" ұғымдарын пайдалану; 8.4.1.4 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының	9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарын дағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "стагнация" ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 9.4.1.3 "аграрлық, индустриялық, постиндустриялық"	10.4.1.1 Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау. 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау; 10.4.1.3 Парсы шығанағы елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторлар

				(өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау; 8.4.1.51930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде АҚШ пен Жапонияның экономикасында орын алған өзгерістердің себептерін анықтау	триалды қоғам, жаңғырту "ұғымдары н түсіндіре білу; 9.4.1.4 Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында әлемнің дамыған елдері арасындағы қайшылықтардың өршу себептерін білу	ды анықтау; 10.4.1.4себеп-салдарлық байланыстарды талдай отырып, социалистік экономикалық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау; 10.4.1.5 – XX ғасырдың аяғы мен ХХІ ғасырдың басында Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтай білу.
4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері	5.4.2.1 экономикалық ілгері леуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалды шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау;	7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау; 7.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын анықтау	8.4.2.1 "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасырдың бірінші жартысын дағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру	9.4.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдары н қолдана отырып салыстыра білу	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін білу; 10.4.2.2постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау; 10.4.2.3жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның

					маңызын бағалау

35. Бағдарлама негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

36. Тоқсандық сағаттарды бөлімдер бойынша бөлу мұғалімнің қалауы бойынша өзгереді.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптарына арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына 1-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10-сыныптары үшін "Дүниежүзі тарихы" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасысын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін	Ежелгі әлем тарихы нені зерттейді? Алғашқы адамдардың пайда болуы	5.1.1.1 Ежелгі әлем тарихының кезеңдерін анықтау және адамның шығу тегін әртүрлі теориялар негізінде түсіндіре білу
	Адамдарды біріктірудің алғашқы формалары	5.1.1.2 адамдарды біріктірудің алғашқы формалары, адамдар табыны, Ру, қауымдастық, тайпа, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары
	Алғашқы адамдардың өмірі мен қызметі	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 "неолиттік төңкеріс" ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру
	Алғашқы адамдардың мәдениеті	5.2.2.1 ежелгі адамдардың өмір салтын сипаттау үшін "қарабайыр өнер" ұғымы нені білдіретінін білу; 5.2.1.2 ежелгі діни нанымдар туралы түсініктер: тотемизм, анимизм, фетишизм, сиқыр туралы білу
Өзен алқаптары өркениеттері	Ежелгі Қосөзен мемлекеті	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Қосөзен мемлекетінің шаруашылығы мен мәдениеті	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуында жазудың пайда болуының мәнін түсіну; 5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу
Ежелгі Египет	Египетте мемлекеттің пайда болуы	5.1.2.3 құл иеленуші қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы білу; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау;
	Пирамида құрылысы дәуірі	5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды түсіну (Құдай, ғибадатхана, діни қызметкер, құрбандық)
2-тоқсан		
Ежелгі Египет	Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы	5.1.2.3 құл иеленуші қоғамдағы әлеуметтік топтардың рөлі туралы білу;

		5.1.2.2 ежелгі әлемдегі құлдықтың ерекшеліктерін білу.
	Ежелгі шаруашылығы Египет	5.4.1.3.Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
	Ежелгі мәдениеті мен діні Египеттің	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды меңгеру (Құдай, ғибадатхана, абыз, құрбандық); 5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау;
4-бөлім Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Ежелгі дәуірдің әскери өнері	5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
	Оңтүстік-Батыс Азияның ежелгі империялары	5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы және мемлекеттердің шекараларын қалай өзгеруін білу; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
	Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері	5.3.2.2жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы және мемлекеттердің шекараларын қалай өзгеруін білу; 5.1.2.1ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
5-бөлім Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің триумфі	Үндістанда мемлекеттің құрылуы	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін түсіндіре білу
	Ежелгі Үндістандағы Индуизм және Буддизм	5.1.2.4 Үндістандағы қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталар жүйесі" ұғымы туралы түсінікке ие болу; 5.2.1.3 діннің ежелгі қоғамның дамуына әсерін сипаттай білу; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды меңгеру (Құдай, ғибадатхана, абыз, құрбандық)
3-тоқсан		
Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің триумфі	Ежелгі Үндістандағы қоғамдық құрылыс пен шаруашылық	5.1.2.4 Үндістандағы қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "касталар жүйесі" ұғымы туралы түсінікке ие болу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина)
	Ежелгі Үндістандағы ғылыми білім мен мәдениеттің дамуы	5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина); 5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу
Ежелгі Қытай	Ежелгі Қытайда мемлекеттің құрылуы	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу;

		5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін түсіндіре білу; 5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастары туралы түсінікке ие болу
	Ежелгі Қытайдың қоғамдық-саяси жүйесі мен шаруашылығы	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Қытай Мәдениеті	5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) 5.4.1.4 халықаралық сауданы дамытуда Ұлы Жібек жолының ролін анықтау
Ежелгі Греция	Ежелгі Греция өркениеттің ошақтары	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттай білу
	Грек қалалары-Афина және Спарта	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.3.1.2 Афины мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіре білу
	Ежелгі Грецияның қоғамдық-саяси жүйесі және экономикасы	5.1.2.2 ежелгі әлемдегі құлдықтың ерекшеліктерін білу; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	25. Александр Македонскийдің Империясы	5.3.2.1 мемлекеттердің ежелгі қарым-қатынастарын түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және түсіндіру; 5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларының өзгеруін түсіндіру
Ежелгі Греция Мәдениеті	Ежелгі Грецияның тарихшылары мен философтары	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастары туралы түсіну; 5.2.3.2 ежелгі қоғамның дамуы үшін ежелгі философтардың рөлі туралы түсіну
4-тоқсан		
Ежелгі Греция Мәдениеті	Ежелгі Грециядағы білім және ғылым	5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына шаруашылық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттау (арифметика, геометрия, астрономия, медицина); 5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуында жазудың пайда болуының мәнін түсіну
	Ежелгі Греция Мәдениеті	5.2.2.3Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу
	Ежелгі гректердің діни сенімдері	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды меңгеру (Құдай, гибадатхана, абыз, құрбандық); 5.2.1.3-діннің ежелгі қоғамның дамуына әсерін сипаттай білу
Рим империясының гүлденуі	Патша және республикалық кезеңдегі Ежелгі Римнің саяси және әлеуметтік жүйесі	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттай білу; 5.3.1.3 ежелгі Римдегі саяси құрылым мен басқару ерекшеліктерімен танысу
	Рим империясы	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдастырылуын сипаттай білу; 5.3.2.1 мемлекеттердің ежелгі қарым-қатынастарын түсіндіру үшін "империя" ұғымын білу және қолдану;

		5.3.2.2 жаулап алу соғыстары мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларының өзгеруін түсіндіру
	Спартак көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?	5.1.2.2 ежелгі әлемдегі құлдықтың ерекшеліктерін білу; 5.3.2.3 ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттап, оның себептерін білу
	Ежелгі Рим мәдениеті	5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу; 5.2.4.2 ғылымдардың пайда болуы мен дамуына (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) Экономикалық қызмет пен әлеуметтік өзгерістердің әсерін сипаттай білу
Рим дәуірлердің басында	Ежелгі әлемнің мәдени мұрасы	5.2.2.3 Ежелгі әлем өнерінің жетістіктерін сипаттай білу

2) 6 сынып:

2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Рим империясының құлауы	Орта ғасырлар ұғымы және кезеңділігі	6.1.1.3 ерте, орта, Соңғы орта ғасырлардың хронологиялық шеңберін білу және оларды уақыт кестесінде белгілеу
	Христиан дінінің пайда болуы кезіндегі Рим империясы.	6.2.1.1 христиан мен исламның пайда болуы және діннің ортағасырлық қоғам мемлекеттерінің дамуына әсері туралы түсіну; 6.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғалар арасындағы өзара байланысты орната отырып, діндердің әлемдік мәдениетке әсерін анықтай білу
	Батыс Рим империясының құлауы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы	6.1.2.1 "Халықтардың ұлы қоныс аударуының" Орта ғасырдағы мемлекеттердің дамуына әсерін көрсету; 6.3.2.1 Рим империясының ыдырауының себептерін білу және түсіну
	Франк империясының құрылуы	6.1.2.1 "Халықтардың ұлы қоныс аударуының" Орта ғасырдағы халықтардың дамуына әсерін көрсету; 6.3.2.1 Рим империясының ыдырауының себептерін білу және түсіну
	Византия империясы	6.3.2.2 көршілес мемлекеттермен қарым-қатынасы мысалында Византияның ішкі және сыртқы саясатын сипаттай білу
	Киев Русінің құрылуы. Христиандықты қабылдау	6.2.1.1 христиан мен исламның пайда болуы және діннің ортағасырлық қоғам мемлекеттерінің дамуына әсері туралы түсінікке ие болу; 6.3.2.4 орта ғасыр кезеңіндегі халықаралық

		қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
Феодализм	Феодализмнің негізгі белгілері	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың нысандарын түсіндіре отырып, шаруашылықтың феодалдық типінің ерекшеліктерін сипаттау
	Феодалдық қоғамның дамуы	6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттай білу; 6.1.1.2 орта ғасырдағы адамдардың өмірі мен тұрмысын сипаттай білу 6.1.2.2 басқарушы және тәуелді иеліктер (феодалдар мен шаруалар) арасындағы байланысты түсіндіре білу; 6.1.2.3 орта ғасырлардағы әлеуметтік қақтығыстар туралы түсінікке ие
2-тоқсан		
Феодализм	Ортағасырлық қалалардың дамуы	6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.2.5 қоғамдағы өзгерістердің өнердің дамуына әсерін анықтау (сәулет, кескіндеме)
Ислам тарихы	Исламның пайда болуы	6.2.1.1 христиан мен исламның пайда болуы және діннің ортағасырлық қоғам мемлекеттерінің дамуына әсері туралы түсіну
	Ислам мәдениетінің" алтын ғасыры"	6.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғалар арасындағы өзара байланысты орната отырып, діндердің әлемдік мәдениетке әсерін анықтау; 6.2.3.1 Шығыс ойшылдарының ғылыми жетістіктерінің мәнін түсіндіру
Крест жорықтары	Крест жорықтарының барысы мен салдары	6.3.2.51-4 жорық мысалында крест жорықтарының себептері мен салдарын білу және түсіну, оларды оқиғалар картасында
	Крест жорықтарының маңызы мен әсері	6.2.2.1әр түрлі тарихи оқиғалар арасындағы байланысты орната отырып, діндердің әлемдік мәдениетке әсерін анықтау
Моңғолдар	Моңғол империясының қалыптасуы	6.3.2.4ортағасырлық жаулап алу кезеңіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
	Моңғол жаулап алуының мәні мен салдары	6.3.2.4ортағасырлық жаулап алу кезеңіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау

XIV ғасыр - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	Еуропадағы шаруа көтерілістері	6.3.2.3кейінгі орта ғасырдағы антифеодалды көтерілістердің себептері мен салдарын анықтаңыз
3-тоқсан		
XIV ғасыр - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	Еуропадағы феодалдық соғыстардағы Жанна д'Арк және жүз жылдық соғыстағы Францияның жеңісі	6.3.1.1 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін және феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты білу
	Еуропада орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы	6.3.1.1феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін және феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты білу
Батыс пен Шығыстағы Абсолютизм	Феодалдық мемлекеттердің даму кезеңдері	6.3.1.1 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін және феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасындағы байланысты білу; 6.3.1.2 батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.4 басқару формасын сипаттау үшін "парламент", "жалпы Штаттар", "сейм", "Кортес", "Бояр Дума" ұғымдарын түсіндіре білу
	Франция мен Англияда абсолютизмнің дамуы	6.3.1.2 Батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.3-саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдер билеушілерінің қызметін салыстыру
	Ресейдегі абсолютизмнің дамуы	6.3.1.2 Батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.3 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдер билеушілерінің қызметін салыстыру
	Жапония мен Қытайдағы монархияның ерекшеліктері	6.3.1.2 Батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.3 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдер

		билеушілерінің қызметін салыстыру
	Осман империясындағы монархияның ерекшеліктері	6.3.1.2 Батыс және Шығыс елдеріндегі монархия формаларын ажырата білу (сословиелік-өкілдік және абсолюттік); 6.3.1.3 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдер билеушілерінің қызметін салыстыру
Сауда, қолөнер және әлемді игеру	Ұлы Жібек жолы	6.4.1.2 орта ғасырдағы халықаралық сауда мен саяхаттың рөлін түсіндіре білу
	Ұлы Географиялық Ашылулар	6.4.1.2 орта ғасырдағы халықаралық сауда мен саяхаттың рөлін түсіндіру; 6.2.4.3 XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыттарын картада белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың әлем туралы түсініктерге әсерін анықтау
	XV ғасырдағы американдық халықтар. Алғашқы отарлық жаулап алулар	6.2.4.3 XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыттарын картада белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың әлем туралы түсініктерге әсерін анықтау; 6.3.2.6 "отарлау, колония, метрополия" ұғымын түсіндіре білу (Испания мен Португалияны жаулап алу мысалында)
4-тоқсан		
Қайта Өрлеу Дәуірі	Қайта Өрлеу Дәуірі	6.2.2.2 ежелгі мәдениетпен (бейнелеу өнері, мүсін) өзара байланыс орната отырып, қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін сипаттау; 6.2.2.3 гуманистер идеяларының ортағасырлық мәдениеттің дамуына әсерін сипаттау
	Гуманистік идеялардың ортағасырлық мәдениеттің дамуына әсері	6.2.3.2 гуманистер идеяларының ортағасырлық мәдениеттің дамуына әсерін анықтау
	Шығыстағы мәдениеттің дамуы	6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау
Ғылыми революция	Орта ғасырдағы ғылымның дамуы	6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңіндегі ғаламның құрылымы туралы ғылыми жаңалықтардың маңызын анықтау; 6.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты белгілей

		отырып, адам және қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың мәнін білу
Реформалау	Еуропадағы Реформацияның себептері	6.2.1.2 "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранизм", "кальвинизм" ұғымдары неі білдіретінін түсіну; 6.2.1.3 адамның дүниетанымындағы және қоғамдық өмірдегі діннің рөлінің өзгеру себептерін білу
	Реформацияның мәні мен нәтижелері	6.2.1.2 "гуманизм", "реформация", "протестантизм", "лютеранизм", "кальвинизм" ұғымдары неі білдіретінін түсіну; 6.2.1.3 адамның дүниетанымындағы және қоғамдық өмірдегі діннің рөлінің өзгеру себептерін білу

3) 7 сынып:

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Өнеркәсіптік революция және оның әлемдегі өзгерістерге әсері	"Жаңа уақыт" кезеңі және оның ерекшеліктері	7.3.1.1 жаңа уақыттың хронологиялық шеңберін, кезеңділікті білу және оларды уақыт кестесіне белгілей білу
	Ағылшын буржуазиялық революциясы. Периодизация және себептері	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын қолдана отырып, түсіндіре білу; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау
	Ағылшын буржуазиялық революциясы. Мәні мен нәтижелері	7.3.2.1 зная причины буржуазных революций в Западной Европе и Северной Америке; 7.1.1.1уметь объяснять понятия "капитал", "буржуазия", "рабочий класс/пролетариат", используя их для объяснения социальной структуры общества; 7.1.2.1определять роль буржуазии в системе общественных отношений
	Өнеркәсіптік төңкеріс	7.1.1.2 мануфактуралардың, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшылар класының қалыптасуы арасында байланыс орната білу;

		7.4.1.1 Еуропада (мануфактура, фабрика) феодалдық шаруашылықтан капиталистік шаруашылыққа көшу процесі қалай жүріп жатқанын білу; 7.4.1.2 Англияның жетекші әлемдік держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіптік төңкерістің рөлі қандай екенін білу
	Индустриялық қоғамның құрылымы	7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын қолдана отырып, түсіндіре білу; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау
XVIII ғасырдағы Үндістан мен Ұлыбритания	Еуропалықтардың отарлауындағы Үндістан	7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін білу; 7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсері туралы түсінікке ие болу; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын пайдалана отырып, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіре білу
	Еуропа елдерінің Шығысты отарлау саясаты	7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін білу; 7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсері туралы түсінікке ие болу; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын пайдалана отырып, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіре білу
Ағарту идеяларын тарату	Ағарту идеяларын тарату	7.2.3.2 ағарту дәуірі идеяларының қоғамдық дамуға әсері туралы түсінікке ие болу; 7.2.1.2 Шығыс пен Батыста діннің қоғам өміріндегі міндеттерін анықтау; 7.2.4.1 жаңа уақыттың ғылыми жаңалықтары қоғамды қалай өзгерткені туралы түсінікке ие болу
2-тоқсан		
Ағарту идеяларын тарату	Еуропа елдеріндегі ағарту дәуірі	7.2.1.1 қоғамда діннің рөлін шектеуге байланысты адамдардың өміріндегі өзгерістерді анықтау;

		7.2.3.2 ағарту дәуірі идеяларының қоғамдық дамуға әсері туралы түсіну; 7.2.2.1 тарихи оқиғаларды сипаттау үшін өнер туындыларын пайдалану
	Солтүстік Американың экономикалық дамуы	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.2.3.2 ағарту дәуірі идеяларының қоғамдық дамуға әсері білу
	Тәуелсіздік үшін күрес	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.3.1.2 республикалық басқару құрылымының басты ерекшеліктерін білу
	АҚШ-тың қалыптасуы	7.3.1.2 республикалық басқару құрылымының басты ерекшеліктерін білу 7.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау
Француз революциясы	Француз буржуазиялық революциясы. Революцияның себептері мен басталуы	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын толық түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын түсіндіре білу; 7.3.1.4 басқару формасын сипаттау үшін "Парламент", "жалпы Штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдарын түсіндіре білу
	Француз революциясының негізгі кезеңдері	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.1.1.1 қоғамның әлеуметтік құрылымын толық түсіндіру үшін "капитал", "буржуазия", "жұмысшы табы/пролетариат" ұғымдарын түсіндіре білу
	Француз революциясының мәні	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу 7.3.1.2 республикалық басқару құрылымының басты ерекшеліктерін білу
	Наполеон империясы және жаулап алу соғыстары	7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне әсерін көрсету (Наполеон І жорықтары мысалында); 7.2.3.2 ағарту дәуірі идеяларының қоғамдық дамуға әсерін түсіну
3-тоқсан		

XIX ғасырдағы империялар және олардың бәсекелестігі.	I Петр кезінде Ресей империясының құрылуы	7.3.2.2 халықаралық қатынастар сипатындағы өзгерістерді қадағалау; 7.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының капиталистік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін білу; 7.1.2.4 Ресей билеушілерінің мысалында тұлғаның тарихтағы рөлінің маңыздылығын түсіну
	Сарай төңкерістерінің дәуірі және Екатерина II-нің билігі	7.1.2.4 Ресей билеушілерінің мысалында тұлғаның тарихтағы рөлінің маңыздылығын түсіну; 7.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының капиталистік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін білу
	Иранның дамуы. Ирандағы ағылшын-орыс бәсекелестігі	7.3.2.2 халықаралық қатынастар сипатындағы өзгерістерді сипаттау; 7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне әсерін түсіну (Наполеон I жорықтары мысалында)
	Осман империясындағы дағдарыстың күшеюі және Танзимат реформасы	7.3.2.2 халықаралық қатынастар сипатындағы өзгерістерді сипаттау
XIX ғасырдағы Қытай және еуропалық державалар	Қырым соғысының себептері мен салдары	7.3.2.2 халықаралық қатынастар сипатындағы өзгерістерді сипаттау; 7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне әсерін түсіну (Наполеон I жорықтары мысалында)
	Қытайдың дамуы. "Жабық есік" саясаты.	7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.1.1.3-Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңінде Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау
	Қытай және Апиын соғысы	7.3.2.5-Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.4.1.4 "экспорт", "импорт", "экспансия", "отарлау", "фактория" ұғымдарын пайдалана отырып, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру; 7.1.1.3 Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау

XIX ғасырдағы Еуропаға революциялық идеялардың әсері	1848-1849 жылдардағы төңкерістер	Еуропадағы	7.3.2.1 Батыс Еуропа мен Солтүстік Америкадағы буржуазиялық төңкерістердің себептерін білу; 7.1.2.1 қоғамдық қатынастар жүйесіндегі буржуазияның рөлін анықтау; 7.3.2.6 "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын түсіндіре білу
	Германияның бірігуі		7.3.1.5 әртүрлі елдердің тарихи оқиғаларын сол уақыт кезеңінде салыстыра отырып, ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасуының маңызын анықтау; 7.3.2.6 "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын түсіндіре білу"
	Италияның бірігуі		7.3.1.5 әртүрлі елдердің тарихи оқиғаларын сол уақыт кезеңінде салыстыра отырып, ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасуының маңызын анықтау; 7.3.2.6 "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм", "ұлтшылдық" ұғымдарын түсіндіре білу"
4-тоқсан			
XIX ғасырдағы Ресейдің қоғамдық-саяси ойдың дамуы	XIX ғасырдағы Ресейдің дамуы. Ресей автократиясының дағдарысы		7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себептері (халықшылдық, либерализм); 7.1.2.5 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін" крепостное право"," декабристер"," халықшылдар"," жеке террор"," пролетариат диктатурасы" ұғымдарын пайдалану
	Декабристердің көтерілісі		7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың пайда болу себептері (халықшылдық, либерализм);; 7.1.2.5 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін" крепостное право"," декабристер"," халықшылдар"," жеке террор"," пролетариат диктатурасы" ұғымдарын пайдалану
XIX ғасырдағы Үндістан мен Үндіқытайдағы Еуропалық үстемдік	XIX ғасырдың басындағы Үндістанның дамуы		7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.1.1.3 Еуропалық державалардың отарлық экспансиясы кезеңіндегі Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау

	Әлемнің отарлық бөлінуінің аяқталуы.	7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.3.2.3 отарлық экспансияның салдарын талдай отырып, XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтай білу
Америка Құрама Штаттарының күшеюі	XIX ғасырдағы АҚШ-тың әлеуметтік-экономикалық дамуы. АҚШ-тағы азамат соғысының себептері мен салдары	7.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтай білу; 7.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының өнеркәсіптік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.3 АҚШ-тың батыс бағыттағы экспансия саясатын сипаттау
	АҚШ-тағы азамат соғысының себептері мен салдары	7.4.1.3 АҚШ-тағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтай білу; 7.4.2.1 әр түрлі елдерде қоғам дамуының өнеркәсіптік сатысына көшу процесінің ерекшеліктерін анықтау; 7.3.1.3 АҚШ-тың батыс бағыттағы экспансия саясатын сипаттау. 7.1.1.4 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау
	XIX ғасырдағы Жапонияның дамуы және еуропа елдеріне "Жапонияның ашылуы"	7.3.2.5 Еуропалық отарлық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына әсерін түсіну; 7.4.2.2 қоғам дамуының индустрияға дейінгі және индустриялық кезеңдері арасындағы айырмашылықтарды анықтай білу

4) 8 сынып:
4-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
Суретшілер мен жазушылардың көзімен: XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары	8.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін анықтай білу (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм); 8.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалана білу
	XIX ғасырдағы әдебиеттің дамуы	8.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалана білу; 8.1.2.2 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін "либерализм", "консерватизм", "социализм", "марксизм",

		"ұлтшылдық" ұғымдарын қолдана білу
Ғылыми ойдың дамуы	XIX ғасырдағы ғылымның дамуы және ғылыми жаңалықтар	8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты белгілей отырып, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын түсіну; 8.2.1.1 қоғамдағы діннің рөлін шектеуге байланысты адамдардың өміріндегі өзгерістерді анықтау
	Шығыс елдерінде мәдениет пен ғылымның дамуы	8.2.2.1 әртүрлі тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін өнер туындыларын пайдалана білу; 8.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты белгілей отырып, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын түсіну
XX ғасырдың басындағы әлем	"Жаңа заман" тарихының кезеңі және оның ерекшеліктері	8.3.1.1 жаңа заманның хронологиялық шеңберін, кезеңділігін білу және оларды уақыт кестесінде белгілей білу
	XX ғасырдың басындағы әлем	8.3.2.5XX ғасырдың басында әлемнің аумақтық бөлінуі мен елдердің саяси құрылымын білу
	XX ғасырдың басындағы ғылыми-техникалық прогресс	8.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын жинақтай отырып, ғылымның әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну; 8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейерлік өндіріс, стандарттау) елдердің шаруашылық жүйесін дамытудағы рөлін түсіну; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін "жаңғырту" ұғымын пайдалана білу
	XX ғасырдың басындағы өнер мен мәдениеттің дамуы	8.2.2.3 XIX ғасыр - XX ғасырдың басындағы өнеріндегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.4 XX ғасырдың бірінші жартысындағы қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) әсерін талдау
2-тоқсан		
Бірінші дүниежүзілік соғыс	Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен басталуы	8.3.2.1Бірінші дүниежүзілік соғыстың басталуы мен себептерін білу
	Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары мен нәтижелері	8.2.4.3Әскери ғылым мен техниканың, әскери стратегияның рөлін түсіну,

		Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастарының барысы мен нәтижелерін білу
Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлемдік құрылым	8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттай отырып, империялардың (Австро-Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырауының себептерін білу және түсіну
	Версаль-Вашингтон жүйесі	8.3.2.4Ұлттар Лигасы мен Версаль-Вашингтон келісім-шарттар жүйесінің қызметін сипаттаңыз
Ресейдегі 1917 жылғы революция	Ресейдегі революциялық қозғалыс	8.3.1.2қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм және консерватизм, марксизм және әлеуметтік демократия) қоғам өміріне әсері қандай болғанын түсіну
	Ресейдегі Ақпан және Қазан төңкерістері	8.1.1.1Ақпан және Қазан төңкерістері Ресейдің одан әрі дамуын және қоғамның әлеуметтік құрылымынның өзгерткенін түсіну
	Ресейдегі Азаматтық соғыс және оның нәтижелері. "Әскери коммунизм" саясаты	8.1.1.1Ақпан және Қазан төңкерістері Ресейдің одан әрі дамуын және қоғамның әлеуметтік құрылымынның өзгерткенін түсіну
	1917-1924 жылдардағы Ресейдегі ҰЭП	8.1.1.1Ақпан және Қазан төңкерістері Ресейдің одан әрі дамуын және қоғамның әлеуметтік құрылымынның өзгерткенін түсіну 8.2.1.2мемлекет пен діннің қарым-қатынасын сипаттау, тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыру
3-тоқсан		
Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Түркияның дамуы	8.2.1.2мемлекет пен діннің қарым-қатынасын сипаттау, тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыру
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытайдың дамуы	8.3.1.2қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм және консерватизм, марксизм және әлеуметтік демократия) қоғам өміріне әсері қандай болғанын түсіну
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдерінің дамуы	8.3.1.2қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм және консерватизм, марксизм және әлеуметтік демократия) қоғам өміріне әсері қандай болғанын түсіну
Ұлы Күйзелістің себептері мен салдары	Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның салдары	8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін

		түсіндіру үшін "жаңғырту" ұғымын пайдалана білу; 8.4.1.1-техникалық революция жетістіктерінің (конвейерлік өндіріс, стандарттау) елдердің шаруашылық жүйесін дамытуға әсері қандай екенін түсіну
	"Ұлы Күйзеліс" жылдары және АҚШ-тың дамуы	8.4.1.3 "бағалы қағаздар нарығы", "акция", "алыпсатарлық", "қор биржасы", "кредит", "банкроттық", "инфляция" ұғымдарын түсіне және түсіндіре білу; 8.4.1.4 индустриялық қоғам қайшылықтарының өршу себептерін (өндіріс пен тұтыну арасындағы теңгерімсіздік) білу
	Ф.д. Рузвельттің "Жаңа курс". Әскери кезеңдегі АҚШ-тың сыртқы саясаты	8.2.3.2 кейнсианизмнің әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну; 8.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыс нәтижесінде АҚШ пен Жапония экономикасындағы өзгерістердің себептерін білу; 8.3.1.4 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру
	Ұлыбританияның Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі дамуы	8.2.3.2 кейнсианизмнің әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну; 8.3.1.4 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру
	Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Ұлыбританиядағы салдары	8.3.1.4 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру; 8.4.1.4 индустриялық қоғам қайшылықтарының өршу себептерін (өндіріс пен тұтыну арасындағы теңгерімсіздік) білу
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Францияның дамуы	8.2.3.2 кейнсианизмнің әлем елдерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін түсіну;

		8.3.1.3 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру
	Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдары	8.3.1.3 әлемдік экономикалық дағдарыстан шығудың әртүрлі жолдарын (АҚШ, Франция, Германия) фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып түсіндіру; 8.4.1.4 индустриялық қоғам қайшылықтарының өршу себептерін (өндіріс пен тұтыну арасындағы тепе-теңсіздік) білу;
4-тоқсан		
Шығыстағы тоталитарлық режимдер	КСРО-ның құрылуы және И.В.Сталин	8.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табының, шаруалардың, интеллигенцияның) мәртебесінің өзгергеруі; 8.3.1.3 тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу
	Индустрияландыру. КСРО-дағы ұжымдастыру. Қоғамдағы әлеуметтік өзгерістер	8.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табының, шаруалардың, интеллигенцияның) мәртебесінің қалай өзгергенін білу; 8.4.2.1 XX ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін "жоспарлы экономика", "нарықтық экономика" ұғымдарын пайдалана отырып салыстыру
	1937-1938 жылдардағы жаппай саяси қуғын-сүргін. XX ғасырдың 30-шы жылдарының аяғындағы Кеңес Үкіметінің сыртқы саясаты	8.3.1.3. тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу; 8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну
	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапонияның дамуы	8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну;

		8.3.1.3 тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу; 8.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыс салдарынан АҚШ пен Жапония экономикасындағы өзгерістердің себептері
Тоталитарлық режимдегі Батыс	Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Германияның дамуы. Веймар республикасы	8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну; 8.3.1.3 тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу
	Германияда фашистердің билікке келуі	8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну; 8.3.1.3 тоталитаризмнің қалыптасуы мен дамуының алғышарттарын білу
	Италия мен Испаниядағы фашистердің билікке келуі	8.1.2.1 реакциялық идеологиялардың таралуының қоғамның әлеуметтік өмірінің өзгеруіне (фашизм, нәсілшілдік, шовинизм, нацизм) әсері қандай болғанын түсіну; 8.3.1.2 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм және консерватизм, марксизм және әлеуметтік-демократия) қоғам өміріне әсері қандай болғанын түсіну

5) 9-сынып:
5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
XX ғасырдың бірінші жартысындағы Дін және мәдениет	XX ғасырдың бірінші жартысындағы діннің әлемдегі таралуы	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қарым-қатынасын сипаттай білу; 9.2.1."зайырлылық", "ар-ождан бостандығы", "зайырлы мемлекет", "мемлекеттік дін ұғымдарын түсіндіре білу
	XX ғасырдың басында әлемде ғылым мен техниканың дамуы	9.2.4.2 XX ғасырдың бірінші жартысындағы елдердің әлеуметтік-

		экономикалық дамуындағы Ғылым мен ғылыми жаңалықтардың рөлін бағалау.
	XX ғасырдың бірінші жартысындағы мәдениет пен өнердің әлемде дамуы	9.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуын түсіну; 9.2.3.1 "позитивизм", "прагматизм", "реализм" ұғымдарын тарихи дәуірді сипаттау үшін пайдалану
Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Екінші дүниежүзілік соғысқа дейінгі халықаралық қатынастар	9.4.1.4 Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңында әлемнің дамыған елдері арасындағы қайшылықтардың өршу себептерін білу
	Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен басталуы	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипатын және салдарын білу
	Ұлы Отан соғысының басталуы	9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипатын және салдарын білу; 9.1.2.2 Ұлы Отан соғысы жылдарындағы халықтың өміріндегі қиындықтарды сипаттай білу; 9.1.2.3 "отандық, кеңес халқы, Кеңес Армиясы, оккупация, блокада" ұғымдарының анықтамаларын білу
	Екінші дүниежүзілік және Ұлы Отан соғысы жылдарындағы негізгі шайқастар	9.2.4.1 әскери ғылым мен техниканың, әскери стратегияның, әлемдік соғыстардағы рөлін білу және түсіну; 9.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипатын және салдарын білу
	Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталуы негізгі нәтижелер мен сабақтар	9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
2-тоқсан		
Деколонизация процесінің жаңа кезеңі	Соғыстан кейінгі Дүниежүзілік отарлық жүйенің ыдырауы	9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу 9.1.1.3 әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы кезеңінде Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау.

	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдерінің дамуы	9.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін анықтау және салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қарым-қатынасын сипаттай білу; 9.1.1.3 әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы кезеңінде Азия (Қытай, Үндістан, Жапония) және Африка елдерінің әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау
	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Африка елдерінің дамуы	9.1.1.3 әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы кезеңінде Азия елдерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 9.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының себептері мен салдарын білу және түсіну
	Соғыстан кейінгі араб елдерінің дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу; 9.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының себептері мен салдарын білу және түсіну
XX ғасырдың 2-жартысындағы әлемнің саяси картасы	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем елдерінің дамуы. Әлемнің саяси картасындағы өзгерістер	9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу; 9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау; 9.3.2.1 отарлық жүйенің ыдырауының себептері мен салдарын білу және түсіну
	Соғыстан кейінгі Ұлыбританияның дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Соғыстан кейінгі Францияның дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың

		нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Соғыстан кейінгі АҚШ-тың дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
3-тоқсан		
XX ғасырдың 2-жартысындағы әлемнің саяси картасы	Соғыстан кейінгі Германияның дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Соғыстан кейінгі социалистік лагерь елдерінің дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Соғыстан кейінгі КСРО-ның дамуы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапонияның дамуы.	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.4 Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелерін және олардың соғыстан кейінгі тұрмыс-тіршілікке әсерін білу
Халықаралық ұйымдардың құрылуы	НюрнбергТрибуналы	9.3.2.5 нацистік қылмыскерлерге қатысты халықаралық әскери соттың қызметі мен нәтижелерін білу
	КСРО мен АҚШ арасындағы "қырғи қабақ соғысы"	9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" әлемде қандай тарихи оқиғалар әкелгенін білу; 9.3.2.7 тарихи фактілер мен карталарға сүйене отырып, НАТО мен ПО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы неде екенін білу;

	9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау
Социалистік және капиталистік жүйелердің құрылуы.	9.3.2.2 "қырғи қабақ соғыс" әлемге қандай тарихи оқиғалар әкелгенін білу; 9.3.2.7 тарихи фактілер мен карталарға сүйене отырып, НАТО мен ПО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы неде екенін білу; 9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау; 9.1.2.1 батыс және шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 9.3.2.7 тарихи фактілер мен карталарға сүйене отырып, НАТО мен ПО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы неде екенін білу; 9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау; 9.1.2.1 батыс және шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
НАТО және ПО-ның құрылуы	9.3.2.7 тарихи фактілер мен карталарға сүйене отырып, НАТО мен ПО әскери-саяси блоктарының қарама-қайшылығы неде екенін білу; 9.3.2.6 XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді қорытындылау және бағалау
БҰҰ білімі және оның бейбітшілікті сақтаудағы рөлі	9.2.3.2 қазіргі заманғы халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне адам

		құқықтарын қорғау идеяларының әсерін бағалау; 9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші елдеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Еуропарламент, Гаагадағы Халықаралық сот)
	БҰҰ сотының функциялары	9.2.3.2 қазіргі заманғы халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне адам құқықтарын қорғау идеяларының әсерін бағалау; 9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші елдеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Еуропарламент, Гаагадағы Халықаралық сот)
4-тоқсан		
XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	XX ғасырдың екінші жартысындағы "игілік мемлекеттеріндегі" экономикалық дағдарыс	9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін" әл-ауқат жағдайы " ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану"
	50-60 жылдардағы ФҚА дамуы. "Неміс экономикалық кереметі". Эрхард Реформалары	9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін"әл-ауқат жағдайы" ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану"
	XX ғасырдың 60-80 жылдарындағы АҚШ –тың дамуы. АҚШ саяси жүйесі	9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді

		сипаттау үшін"әл-ауқат жағдайы" ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану"
	XX ғасырдың 70-80 жылдарындағы Англияның дамуы. Басқарма М. Тэтчер	9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін"әл-ауқат жағдайы" ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану"
	Францияның 70-80 жылдардағы дамуы. Бесінші республика. Артық өндіріс дағдарысы	9.3.1.1 1960 - 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін"әл-ауқат жағдайы" ұғымын түсіндіре білу; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы дағдарыстың себептері мен салдарын білу; 9.4.1.2 "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану"
	"Жылымық"жылдарындағы КСРО-ның дамуы. Ғарышты игеру. Тың игеру	9.1.1.2 КСРО дағдарысының себептері мен әлеуметтік салдарын білу. 9.1.1.1 "жеке тұлғаға табыну", "жылымық", "тың", "ғарыш", "командалық-әкімшілік жүйе" ұғымдарын түсіну және пайдалана білу"
	Тоқырау жылдарында КСРО-ның дамуы	9.1.1.2 КСРО-дағы дағдарыстың себептері мен әлеуметтік салдарын білу. 9.4.1.2 - "инфляция", "дағдарыс", "жұмыссыздық", "тоқырау" ұғымдарын түсіну және пайдалану"

6) 10-сынып:
6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		

XX ғасырдың аяғы - XIX ғасырдың басындағы әлемдік экономиканың дамуы. Азия Елдері.	Неліктен "Азиялық серпіліс" мүмкін болды?	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.1 Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды атау 10.3.1.1 соңғы уақыттағы әлем елдеріндегі басқару ерекшеліктерін атаңыз
	XX ғасырдың аяғы-XIX ғасырдың басындағы Жапонияның дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды атау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	XIX ғасырдың басы - XX ғасырдың аяғындағы Қытайдың дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Сингапур, Гонконг, Тайвань, Малайзия сияқты Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің "экономикалық кереметі "	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	XIX ғасырдың басы - XX ғасырдың аяғындағы Үндістанның дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	XIX ғасырдың басы - XX ғасырдың аяғындағы Оңтүстік Кореяның дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.2 Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне

		ықпал еткен негізгі факторларды анықтау; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	XIX ғасырдың басы - XX ғасырдың аяғындағы Парсы шығанағы елдерінің дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін білу; 10.4.1.3 Парсы шығанағы елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау
	Азия елдерінің әлемдік экономикадағы рөлі	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.1 Азия елдерінің жедел экономикалық өсуіне ықпал еткен негізгі факторларды анықтау
2-тоқсан		
XIX ғасырдың басы - XX ғасырдың аяғындағы әлемдік экономиканың дамуы. Еуропа және АҚШ елдері	Қайта құру кезеңіндегі КСРО-ның дамуы. КСРО-ның ыдырауы	10.4.1.4. себеп-салдар байланыстарын талдай отырып, социалистік экономикалық жүйенің дамуындағы қайшылықтарды анықтау; 10.3.2.2 "қайта құру", "жариялылық", "барқыт төңкерістер", "путч" ұғымдарын түсіну және қолдану; 10.3.2.1 "қырғи қабақ" соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциялық және ыдырау процестерін бөліп көрсету; 10.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	КСРО ыдырағаннан кейін ТМД және Балтық елдерінің құрылуы мен дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін білу; 10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымның өзгеруін анықтау 10.3.1.1 қазіргі заманғы әлем елдеріндегі мемлекеттік құрылымның ерекшеліктерін білу
	XX ғасырдың 90-шы жылдары және қазіргі кезеңдегі Ресейдің дамуы	10.3.2.1 қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциялық және ыдырау процестерін бөліп көрсету; 10.4.2.1 түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру

XX ғасырдың 90-жылдарындағы Германияның бірігуі. Біріккен Германияның дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.5 XX ғасырдың аяғы - XXI ғасырдың басындағы Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтау. 10.3.2.3 "Қырғи қабақ" соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграция және ыдырау процестерін бөліп көрсету
ЕО қалыптасуы және дамуы. Қазіргі кезеңдегі артықшылықтары мен қемшіліктері	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.5 XX ғасырдың аяғы - XXI ғасырдың басындағы Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтау.
XX ғасырдың аяғынан XXI ғасырға дейін АҚШ пен Қанаданың дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.5 XX ғасырдың аяғы - XXI ғасырдың басындағы Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтау.
Социалистік лагерьдің құлдырауына дейін және одан кейінгі Еуропа елдерінің дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.1.2.1 Батыс және Шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 10.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымның өзгеруін анықтау
Скандинавия елдерінің дамуы	10.4.2.1 әр түрлі мемлекеттердің экономикалық жүйелерінің тиімділігін түсіндіру; 10.4.1.5 XX ғасырдың аяғы - XXI ғасырдың басында Еуропа мен АҚШ елдерінің экономикалық өсуіне ықпал еткен факторларды анықтау.

		10.3.1.1 қазіргі заманғы әлем елдеріндегі мемлекеттік құрылымның ерекшеліктерін білу
3-тоқсан		
Биполярлық әлем	"Қырғи қабақ" соғыс аяқталғаннан кейін әлем қауіпсіз бола ма?	10.3.2.1 қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді бөліп көрсету; 10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
	Неліктен әлеуметтік даму деңгейі әртүрлі?	10.1.2.1 Батыс және Шығыс елдеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 10.1.2.2 Әлемнің жетекші және дамушы елдеріндегі халықтың өмір сүру деңгейін анықтау
	Африка елдерінің дамуы. Қазіргі кезеңдегі Үшінші әлем елдері.	10.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы елдері адамдарының өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау
	Жаңа ғасырдың басындағы Араб елдері. "Араб көктемінің" себептері мен салдары	10.3.2.5 жергілікті жанжалдардың себептері мен салдарын қорытындылау; 10.3.2.6 халықаралық қақтығыстарды реттеудегі БҰҰ қызметін бағалау
	БҰҰ Таяу Шығыс дағдарысын шешудің бейбіт жолдарын қарастыру	10.3.2.5 жергілікті жанжалдардың себептері мен салдарын қорытындылау; 10.3.2.6 халықаралық қақтығыстарды реттеудегі БҰҰ қызметін бағалау
	Әлемнің көпполярлы жүйесінің қалыптасуының маңызы мен салдары	10.3.2.1 қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді бөліп көрсету; 10.3.2.4 жергілікті қақтығыстардың себептері мен салдарын білу; 10.3.2.5 жергілікті жанжалдардың себептері мен салдарын қорытындылау
	Қазіргі кезеңдегі жетекші әлемдік державалардың қарама-қайшылығы	10.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 10.3.1.5 қазіргі кезеңдегі әлемнің дамыған елдері арасындағы бәсекелестіктің себептерін білу

		10.3.1.1 қазіргі заманғы әлем елдеріндегі басқару ерекшеліктерін білу
Қазіргі қоғамдағы дін	Қазіргі қоғамдағы діннің рөлі	10.2.1.2 қазіргі заманғы қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну үшін дін туралы білімді пайдалана білу; 10.2.1.3 тарихи процестің үздіксіздігін қадағалай отырып, адамзат дамуының өркениеттік жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін түсіну
	Қазіргі қоғамның мәселелері және деструктивті діни ұйымдардың әсері	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың қызметіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі заманғы қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну үшін дін туралы білімді пайдалана білу
	Қазіргі әлемдегі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының рөлі	10.2.3.2 қазіргі заманғы халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіндегі адам құқықтарын қорғау идеяларының әсерін бағалау; 10.3.1.2 Еуропаның және Азияның жетекші елдеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын білу (адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Еуропарламент, Гаагадағы Халықаралық сот)
4-тоқсан		
Қазіргі әлемдегі терроризм қаупі	Терроризм неге адамзатқа қауіп төндіреді?	10.3.2.7 қазіргі кезеңдегі халықаралық терроризм мен экстремизм проблемасын түсіну; 10.3.2.5-жергілікті қақтығыстардың себептері мен салдарын қорытындылау
	Қазіргі әлемдегі діни фундаментализмнің қауіптілігі	10.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың қызметіне баға беру; 10.2.1.2 қазіргі заманғы қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну үшін дін туралы білімді пайдалану
Қазіргі әлемнің жаһандануы	Жаһанданудың негізгі ерекшеліктері	10.1.2.3 қоғамның тарихи дамуының ықтимал сценарийін модельдей отырып, қазіргі әлемдегі

		жаһандану процесіне байланысты әлеуметтік өзгерістерді (еңбек көші-қоны, әлеуметтік интеграция) қадағалау; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастырудағы бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
	Жаһанданудың әлемдік экономика мен саясаттың дамуына әсері	10.1.2.3 қоғамның тарихи дамуының ықтимал сценарийін модельдей отырып, қазіргі әлемдегі жаһандану процесіне байланысты әлеуметтік өзгерістерді (еңбек көші-қоны, әлеуметтік интеграция) қадағалау; 10.4.2.3 жаһандану жағдайында экономикалық интеграцияның маңызын бағалау; 10.4.2.2-постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау
	Жаһандану жағдайындағы ұлттық бірегейлікті сақтау	10.2.3.1 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын түсіну; 10.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басында бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына әсерін түсіндіру
XX ғасырдың екінші жартысы-XXI ғасырдың басындағы ғылым, мәдениет және технология	Қазіргі әлемдегі ғылымның дамуы және оның адам өміріне әсері	10.2.4.2 қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен білімнің мәнін түсіндіру; 10.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарларын түсіну; 10.2.4.3 жаңа ғылыми жаңалықтардың қоғамның дамуына әсерін анықтау (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано-технологиялар, ядролық физика)
	Бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына әсері	10.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы-XXI ғасырдың басында бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына әсерін түсіндіру; 10.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастырудағы бұқаралық ақпарат

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
18-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
655-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9- 10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – құқық туралы базалық білімдерді оқыту, құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу, білім алушылардың бойына құқықтық мәдениетті сіңіру, мемлекеттік заңдар мен қоғамның нормаларын құрметтеу, өз азаматтық құқықтары мен міндеттердің орындалуын жүзеге асыру үшін қажетті білім мен дағдыларды қалыптастыру, күнделікті мәселелерді заң жағынан дұрыс шешу дағдысын қалыптастыру.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) ҚР қолданыстағы заңнама сәйкес құқықтық сауаттылықты құрайтын негізгі ұғымдар, ғылыми терминдер туралы жүйелік білімді қалыптастыру;

2) азаматтық, отансүйгіштікті, жауапкершілікті, этникалық және тұлғааралық қатынастарда толеранттылықты қалыптастыру;

3) мемлекет пен құқыққа дұрыс қатынасты қалыптастыру, адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық пен құқық тәртібі тәрізді ең маңызды әлеуметтік құндылықтарды құрметтеуге дағдыландыру;

4) арнайы білім беру қажеттіліктері бар балалар үшін алынған құқықтық білім мен дағдыларды күнделікті өмірде пайдалану қабілеттерін қалыптастыру және дамыту.

4. Түзете – дамыту міндеттері:

1) белсенді және пассивті сөздік қорын кеңейту, сөйлеудің белсенді қорына құқық негіздері бойынша жаңа ұғымдар мен терминдерді бекіту;

2) білім алушылардың есту қабілетін, ауызша және жазбаша сөйлеу тілін дамыту;

3) сабақта оқушылардың сөйлеу қарым-қатынасына жағдай жасау, олардың сөйлеу практикасын кеңейту;

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. Есту қабілеті бұзылған білім алушылардың құқық негіздерін оқытудағы қиындықтары негізгі ойлау процестерінің, сөйлеудің, бейнелі ойлаудың, есте сақтаудың бұзылуымен, материалды мағыналы түсіну мен есте сақтаудағы қиындықтармен байланысты.

6. Пәнді оқыту білім берудің коррекциялық-дамытушылық және әлеуметтік-бейімделушілік бағыттылық сақтау принциптерін ұстану, саралап оқыту, іс-әрекеттік, құндылыққа бағытталу, коммуникативті, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану сияқты заманауи тәсілдерді қолдану негізінде жүзеге асырылады.

7. Оқытудың түзету-дамытушылық бағыты арнайы білім беру қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу іс-әрекетінің арнайы әдістері мен тәсілдерімен қамтамасыз етіледі:

1) оқулықтағы мәтінді бейімдеу;

2) оқу материалының көлемін азайту.

3) кең көлемді жауапты талап етілмейтін сұрақтар құрастыру;

4) тақырып бойынша конспект құрастыру;

5) кестелермен, сызбалармен, көрнекі құралдармен, ҚР заңдарымен жұмыс істеуге үйрету;

6) БЖБ және ТЖБ үшін арнайы тест тапсырмаларын дайындау.

8. Оқытудың әлеуметтік-адаптивті бағыты студенттердің мінез-құлық нормалары мен ережелерін, қоғамның әлеуметтік өміріне қатысу үшін қажетті өмірлік дағдыларды дамытуды, жеке тұлғаны сәтті әлеуметтендіру үшін қажетті заңнамалар мен құқық негіздерін игеруді көздейді.

9. Саралап оқыту тәсілі оқу үдерісінде арнайы таңдалынған және құрастырылған сараланған тапсырмаларды қолдануға негізделген, тапсырмалар күрделілік деңгейі, танымдық қызығушылықтары, тапсырмалар көлемі, мұғалім көмегінің сипаты бойынша ерекшеленеді.

10. Оқытудың әс-әрекеттік тәсілінің мағынасы оқушының білім мен біліктіліктерді өзі игеріп алуынан, танымдық қызығушылық белсенділігінен, алған білімі мен дағдыларын өмірде пайдалануға жағдайды қамтамасыз ету, мүгедектердің құқықтарын білуінен тұрады.

11. Құндылыққа бағытталу тәсілі "Мәңгілік ел" ұлттық идеясына негізделген, білім алушылардың бойына патриотизм, азаматтық белсенділік, сыйластық пен мейірімділік, ынтымақтастық пен төзімділік сияқты негізгі жалпыадамзаттық құндылықтарды сіңіру, құқық негіздері бойынша алған білімдерін күнделікті өмірде қолдану қажеттілігін түсігін бекітуді көздейді.

12. Есту қабілеті бұзылған балаларды оқытудағы коммуникативті тәсіл ақпарат беру және алу, білім мен білік алмасу, өз ойын жеткізе білу, өз пікірін білдіру үшін қажет.

13. Құқық негіздері сабақтарында білім алушылардың ақпараттық-коммуникативті құзыреттіліктерді қалыптастыру мақсатында түрлі ақпарат көздерінен (Интернет, онлайн сабақтар, смартфондар, электронды оқулықтар) алынған ақпаратпен жұмыс істеудің әр түрлі түрлерін қолданады.

14. "Құқық негіздері" пәнін оқығанда, курстың практикалық бағытына көбірек назар аударыңыз:

1) рөлдік ойындар арқылы саналы түрде игеру және бекіту үшін оқу материалының бір бөлігін ұсыну;

2) практикалық тапсырмаларды көбірек орындау (стандартты бланкілерді толтыру, өтініштер, өтініштер, түбіртектер, өтініштер, хаттар жазу),

3) студенттердің өмірінен әртүрлі тақырыптық жағдайларды модельдеу, проблемалық мәселелерді шешуге байланысты тапсырмалар беру;

4) студенттерде қажетті әлеуметтік құзыреттіліктерді дамыту үшін құқық қорғау органдары мен әкімшілік органдардың өкілдерімен экскурсиялар мен сабақ-кеңестер ұйымдастырады.

15. Сабақта қолданылатын оқыту әдістері мен тәсілдеріне оқытудың белсенді де, репродуктивті әдістер жатады, олар: ауызша, көрнекі, практикалық, түсіндірмелі және иллюстрациялық, ойын, ақпарат пен дамытушылық, проблемалық іздеу тәрізді әдістер.

16. Бағдарламаны жүзеге асыру барысында ақпараттың негізгі көзі ретінде мәтінмен жұмыс жасауға көп көңіл бөлінеді, өйткені мәтін құқықтық ақпараттың негізгі көзі ретінде қарастырылады (ҚР заңдары, Конституция, еңбек, әкімшілік, қылмыстық кодекстер, мүгедектігі бар тұлғаларға қатысты заңнамалық құжаттар) жұмысты алған білімдерін игеру, есте сақтау және практикалық қолдануды дамытуға бағыттайды.

17. Білімді, білік пен дағдыларды бақылау әдістері ретінде ауызша сұрау, бағдармалық бөлім, тоқсан бойынша тест тапсырмалары, практикалық жұмыс, бейімделген мәтіндік материалмен жұмыс, үй тапсырмасын орындау, ҚР заңдары талдау жұмысы қолданылады.

18. Бағалау кезінде мыналарды ескереді: материалдың күрделілігін; білімді қолданудағы дербестікті, шығармашылықты; алынған білім, білік және дағды деңгейін; жауаптың дұрыстығы мен толықтығын; құқықтық терминдерді, фактілерді, құбылыстарды түсіну дәрежесін; сөйлеу тұжырымның сауаттылығын; практикалық жұмыс барысындағы ептілік пен ұқыптылықты; жауаптардағы жіберілген қателіктердің сипатын; сөйлеу тілінің даму ерекшеліктерін және есту қабілетінің бұзылу дәрежесін.

19. Оқу үдерісін ұйымдастырудың міндетті шарты - оқу жабдықтарын, көрнекі құралдарды және АКТ:

1) тақырыптары бойынша анықтамалар мен терминдер көрсетілген кестелер жиынтығы;

2) тақырыптар, оқулықтар бойынша үлестірме материалдар;

3) ҚР заңдарының жинақтары (Қазақстан Республикасының Конституциясы, еңбек кодексі, қылмыстық кодекс, әкімшілік кодекс, Бала құқықтары туралы конвенция, Білім туралы заң және басқалар);

4) бағалау жүргізуге арналған материалдар;

5) иллюстрацияланған энциклопедиялар мен қосымша анықтамалықтар;

6) техникалық құралдар (компьютер, теледидар, интерактивті тақта, мультимедиялық жабдық, электронды оқулықтар және т.б.).

20. Обязательным условием организации учебного процесса является использование учебного оборудования, наглядных пособий и ТСО, таких как:

1) набора таблиц с определениями и терминами по темам;

2) раздаточных материалов по темам, учебников;

3) сборников законов РК (Конституция РК, трудовой кодекс, уголовный кодекс, административный кодекс, Конвенция о правах ребенка, Закон об образовании и другие);

4) материалов для проведения разноуровневых оцениваний;

5) иллюстрированных энциклопедий и дополнительной справочной литературы;

6) технических средств (компьютер, телевизор, интерактивная доска, мультимедийное оборудование, электронные учебники и др.).

3-тарау. "Құқық негіздері" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

20. "Құқық негіздері" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9 сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;

2) 10-сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

21. Бағдарлама 7 бөлімді қамтиды:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі;

2) "Конституциялық құқық" бөлімі;

3) "Азаматтық құқық" бөлімі;

4) "Еңбек құқығы" бөлімі;

5) "Отбасы құқығы" бөлімі;

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі;

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі.

22. "Құқық және мемлекет" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) құқық түсінігі;

2) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.

23. "Конституциялық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары;

2) мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.

24. "Азаматтық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) азаматтық құқық түсінігі;

2) меншік құқығы;

3) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік;

4) тұтынушылар құқығын қорғау.

25. "Еңбек құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) еңбек құқығы түсінігі;

2) еңбек жағдайлары;

3) еңбекті қорғау;

4) еңбек шарты.

26. "Отбасы құқығы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

1) отбасы құқығының түсінігі;

- 2) некені қию және тоқтату жолдары;
 3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері;
 4) отбасының қоғамдағы маңыздылығы.
27. "Әкімшілік құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 1) әкімшілік құқық түсінігі;
 2) әкімшілік құқық бұзушылық;
 3) әкімшілік жауапкершілік;
 4) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.
28. "Қылмыстық құқық" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 1) қылмыстық құқық түсінігі;
 2) құқық бұзушылық түсінігі;
 3) қылмыстық жауапкершілік;
 4) жазалау және гуманизм мәселесі.
29. "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:
 1) мүгедектік құқығы. Жалпы ережелер;
 2) мүгедектерді әлеуметтік қорғау;
 3) мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы;
 4) мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.
30. 9-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:
 1) "Құқық және мемлекет" бөлімі: құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль, діни нормалар, дәстүрлер, корпоративтік нормалар.
 2) "Конституциялық құқық" бөлімі: мемлекеттік биліктің конституциялық жүйесі. Мемлекеттік биліктің жоғарғы органдары қызметінің негізгі бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары.
 3) "Азаматтық құқық" бөлімі: азаматтық құқық түсінігі. Тараптардың теңдігіне негізделген меншік қатынастары. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар-намыс, қадір-қасиет
 4) "Еңбек құқығы" бөлімі: еңбек құқығы түсінігі. Еңбек бостандығының конституциялық кепілдіктері.
 5) "Отбасы құқығы" бөлімі: неке және отбасы құқығы туралы түсінік. Отбасы мен неке (ерлі-зайыптылық) туралы түсінік. Некені қию және тоқтату жолдары. Некеге тұрудың (ерлі-зайыптылық) шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату мен бұзу.
 6) "Әкімшілік құқық" бөлімі: әкімшілік құқық түсінігі. Басқарушылық құқық. Әкімшілік құқық бұзушылық.
 7) "Қылмыстық құқық" бөлімі: қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық мінез-құлық және оның жазасы.
31. 10-сыныпқа арналған "Құқық негіздері" пәнінің базалық мазмұны:
 1) "Құқық және мемлекет" бөлімі: меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығын алу мен тоқтатудың негізгі жолдары. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызметіндегі азаматтық қоғам институттарының маңызы мен рөлі.
 2) "Конституциялық құқық" бөлімі: адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары. Конституциялық жүйенің негіздері. Конституциялық құқық, адамның және азаматтың бостандықтары мен міндеттері.
 3) "Азаматтық құқық" бөлімі: азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік. Міндеттемені орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемені қамтамасыз ету әдістері.
 4) "Еңбек құқығы" бөлімі: еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттері. Еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары. Кәсіпкерлікке толмағандардың еңбегін құқықтық реттеу. Еңбек шарты. Еңбек шартының мазмұны.
 5) "Отбасы құқығы" бөлімі: отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Отбасының қоғамдағы маңызы. Отбасылық қатынастарды мемлекеттік қолдау және қорғау. Бала құқығы.
 6) "Әкімшілік құқық" бөлімі: әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілері. Әкімшілік жазалардың түрлері және оларды қолдану тәртібі. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.
 7) "Қылмыстық құқық" бөлімі: қылмыстық жауапкершілік. Заңсыз әрекеттер үшін қылмыстық жауаптылық және олар үшін жаза түрлері. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектілері. Қылмыс туралы түсінік. Қылмыстардың белгілері мен түрлері. Қылмыстың объекті, субъекті, объективтік және субъективтік жағы.
 8) "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі: жалпы ереже. Мүгедектерді әлеуметтік қорғау Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы. Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында "9" - сынып, "2.1" - бөлім мен бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

33. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі:

1) "Құқық және мемлекет" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру	10.1.1.1 құқықтық нормаларды ажырата білу және құқықтың негізгі функцияларын атау
1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау	10.1.2.1 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтау

2) "Конституциялық құқық" бөлімі:

2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру 9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын саралау негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау	10.2.1.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау;
2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Қазақстан Республикасы Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтау және салыстыру 9.2.2.2 мемлекеттік органдарды құрудағы сайлаудың маңызы мен рөлін анықтау	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен рөлін анықтау

3) "Азаматтық құқық" бөлімі:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру	10.3.1.1 азаматтардың азаматтық құқықтарын анықтау және мәтіннен табу; 10.3.1.2 баланың мемлекеттік көмекке құқығын түсіндіру
3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы анықтау	10.3.2.1. меншік түрлерін атау; 10.3.2.2 мысал келтіре отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын өз бетінше түсіндіру; 10.3.2.3 баланың меншік құқығын анықтай білу
3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік түсінігін анықтау	10.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдау және жауапкершілікті анықтау
3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылар құқығын қорғау түсіндіру	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 10.3.4.2 балаларға арналып белгіленген мемлекеттік минималды әлеуметтік стандарттарды атау

4) "Еңбек құқығы" бөлімі:
4-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы туралы жалпы түсінікті түсіндіру	10.4.1.1 еңбек құқықтарын анықтау және олардың мағынасын түсіндіру
4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі негізінде еңбек жағдайларын анықтау;	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 10.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру; 10.4.2.3 мүгедектігі бара адамды жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер туралы жалпы түсініктің болуы
4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 еңбекті қорғау туралы жалпы түсініктің болуы	10.4.3.1 кәметке толмағандардың еңбегіне

		қатысты құқықтық нормаларды анықтау; 10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 еңбек шарты туралы жалпы түсініктің болуы 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды сараптап жұмыс беруші мен жұмыскердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру	10.4.4.1 құқықтық жағдайларға байланысты еңбек шартының мазмұнын ашу

5) "Отбасы құқығы" бөлімі:
5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдары туралы жалпы түсініктің болуы	10.5.1.1 баланың өмір сүруге және отбасында тәрбиеленуге құқығын түсіндіру
5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын анықтау	
5.3. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау	10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау; 10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын анықтау
5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы рөлі туралы жалпы түсініктің болуы	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалау

6) "Әкімшілік құқық" бөлімі:
6-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
6.1 Әкімшілік құқық түсінгі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру	10.6.1.1 әкімшілік құқық түсінігін түсіндіру
6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау	10.6.2.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, әкімшілік жауапкершіліктің түрлері мен оларды қолдану тәртібін түсіндіру
6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу ұғымға анықтама беру	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын түсіндіру

7) "Қылмыстық құқық" бөлімі:
7-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	9 сынып	10 сынып
7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру
7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату	10.7.2.1 мысал арқылы қылмыстың белгілері мен түрлерін анықтау
7.3 Қылмыстық жауапкершілік	9.7.3.1 қылмыстық жауапкершілік ұғымына анықтама беру	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық актілерді анықтау

7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	9.7.4.1 жаза түсінігін анықтау	10.7.4.1 қылмыстық заңдардағы гуманизм принципін түсіндіру

8) "Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы" бөлімі:
8-кесте

8.1 Мүгедектік құқығы. Жалпы ережелер	9.8.1.1 Қазақстан Республикасында мүгедектердің құқықтары туралы жалпы түсініктің болуы	10.8.1.1 Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтарының мағынасын түсіндіру
8.2 Мүгедектерді әлеуметтік қорғау	9.8.2.1 мүгедектерді әлеуметтік қорғау қажеттілігін түсіндіру	10.8.2.1 Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы мемлекеттік саясатының маңыздылығын түсіндіру
8.3 Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы	9.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын және мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың қажеттілігін атау	10.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын атау, үкіметтің мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретін түсіндіру
8.4 Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары	9.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары туралы жалпы түсініктің болуы	10.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын түсіндіру; 10.8.4.2 жұмыс берушінің мүгедектерді әлеуметтік қорғаудағы міндеттерін түсіндіру

34. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 9-10 сыныптары үшін "Құқық негіздері" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 9 сынып

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Құқық түсінігі	Заң дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді? Қоғам өміріндегі құқықтың рөлі қандай?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру
Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	құқықтық мемлекеттің негізгі идеялары маңызы неде?	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау;
Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасының адамы мен азаматының құқықтары мен міндеттері қандай? Қазақстан Республикасының азаматы кім бола алады?	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау
	Неліктен Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп жариялайды? Құқықтық мемлекеттің маңызды принципін атаңыз?	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру

Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
Азаматтық құқықтың міндеттемелері мен жауапкершілігі	Азаматтық құқықтық міндеттеме қандай жауапкершілік туындатады?	9.3.3.1 азаматтық құқықта міндеттеме мен жауапкершілік ұғымдарын анықтау;
Тұтынушылар құқығын қорғау	Тұтынушы ретінде біз өз құқығымызды білеміз бе?	9.3.4.1 тұтынушылар құқығын қорғау ұғымын түсіндіру;
Мүгедектердің құқығы. Жалпы ережелер.	Мүгедектердің қандай құқықтарын білесіз?	9.8.1.1 Қазақстан Республикасында мүгедектердің құқықтары тұжырымдамасы туралы жалпы түсінікті білу
Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы.	Мүгедектерді мемлекеттік әлеуметтік қорғау не үшін қажет?	9.8.2.1 мүгедектерді әлеуметтік қорғау қажеттілігін түсіндіру; 9.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын және мүгедектерді әлеуметтік қорғаудың қажеттілігін атау
	2-тоқсан	
Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылымы	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай? Мемлекеттік органдарды ата. Сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы рөлі мен маңызы қандай?	9.2.2.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының негізгі ережелерін басшылыққа ала отырып, мемлекеттік органдардың функцияларын анықтау және салыстыру;
	Сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы рөлі мен маңызы қандай? Үкіметтік сайлау не үшін қажет?	9.2.2.2 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен рөлін анықтау
3-тоқсан		
Азаматтық құқық	Азаматтық құқықтар қай жерде кездеседі?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
Меншік құқығы	Қалай меншік иесі болуға болады? Жеке меншіктің пайда болуына не себеп болады?	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы анықтау
Еңбек құқығы түсінігі	Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабы нені жариялайды? Еңбек бостандығы құқығы нені білдіреді?	9.4.1.1 еңбек құқығы туралы жалпы түсініктің болуы
Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайларын заңнамамен қалай реттейді? Қызметкер қандай құқықтарға ие?	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдайларды талдау арқылы жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіре білу
Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.	Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын ата	9.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары туралы жалпы түсініктің болуы

Неке және отбасы құқығы түсінігі	Отбасы заңмен қалай қорғалады? Ерлі-зайыптылардың құқықтары мен міндеттері қандай?	9.5.1.1 "неке" және "отбасы" ұғымдарын түсіндіру
Некені қию және тоқтату жолдары	Некеге тұру шарттары қандай??	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын анықтау
Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
Қоғамдағы отбасының маңызы	Отбасының әлеуметтік мінә қандай?	9.5.4.1 қоғамдағы иметь общие представления о роли семьи в обществе;
	4- тоқсан	
Әкімшілік құқық түсінігі	Әкімшілік құқық қандай қоғамдық қатынастарды реттейді? Әкімшілік жауапкершіліктің ерекшеліктері қандай?	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру
Әкімшілік жауапкершілік	Әкімшілік жауапкершілік жағдайы қандай жағдайларда пайда болады?	9.6.2.1 әкімшілік жауапкершілік түрі мен белгілерін анықтау
Әкімшілік құқықбұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік құқықтық ережелерінің қажеттілігі?	9.6.3.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу ұғымын анықтау
Қылмыстық құқық түсінігі	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан айырмашылығы неде? Қылмыстық құқықтың құрылымдық бөліктері қандай?	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіре білу
Қылмыс ұғымы	Қандай әрекет қылмыс болып саналады? Қылмыстық құқық бұзушылықтың қандай түрлері бар?	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырата білуге үйрету
Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде?	9.7.3.1 қылмыстық жауапкершілік ұғымын анықтау
Жаза және адамгершілік мәселелері	Қылмыстық құқықта адамгершілік ұстанымы қажет пе?	9.7.4.1 жаза ұғымын анықтау

2) 10- сынып
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
Құқық және мемлекет	Әлеуметтік нормалардың түрлері қандай? Құқықтың қандай функциялары негізгі болып табылады?	10.1.1.1 құқықтық нормаларды ажырату және құқықтың негізгі функцияларын атау
Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекет принциптері нені анықтайды? Азаматтық қоғам құрылымындағы негізгі топтарды көрсетіңіз?	10.1.2.1 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтау
Адам және азамат құқығы мен еркіндігі	Қазақстан неліктен өзін жариялы, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет деп атайды?	10.2.1.1 Қазақстан Республикасы Конституциясы негізінде адам және азаматтың конституциялық құқығын, еркіндігі және міндеттерін анықтау
Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	Президенттің өкілеттіктері қандай? ҚР Парламентінің жұмысының қажеттілігін дәлелдеңіз?	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен ролін анықтау
	Сайлау жүйесі неліктен құрылды?	10.2.2.1 сайлаудың мемлекеттік органдарды құрудағы маңызы мен ролін анықтау
	2 -тоқсан	

Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқықтың субъектілері қандай? Азаматтық құқық қандай қатынастарды реттейді? Неліктен балалар мемлекеттік көмекке құқылы?	10.3.1.1 азаматтардың азаматтық құқықтарын анықтау және мәтіннен таба білу 10.3.1.2 баланың мемлекеттік көмекке құқығын түсіндіру
Мүгедектердің құқығы. Жалпы ережелер.	Мүгедектерді әлеуметтік қорғау деп нені атайды?	10.8.1.1 Қазақстан Республикасындағы мүгедектердің құқықтарының мағынасын түсіндіру
Мүгедектерді әлеуметтік қорғау	Мүгедектерді әлеуметтік қорғау принциптері қандай?	10.8.2.1 Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы мемлекеттік саясатының маңыздылығын түсіндіру
Мүгедектердің құқықтары мен әлеуметтік қорғалуы.	Мемлекеттік органдардың мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретінің негізгі бағыттары қандай?	10.8.3.1 мүгедектердің құқықтарын атау, үкіметтің мүгедектерді әлеуметтік қорғау саласындағы құзыретін түсіндіру
Меншік құқығы	Меншіктің қандай түрлері бар? Баланың меншік құқығы қандай?	10.3.2.1. меншік түрлерін атау; 10.3.2.2 мысал келтіре отырып, меншік құқығын алу және тоқтату жолдарын өз бетінше түсіндіру; 10.3.2.3 баланың меншік құқығын анықтау
Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	Міндеттемелерді орындаудың қандай тәсілдерін білдіңіз?	10.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдауға және жауапкершілікті анықтау
Тұтынушылар құқығын қорғау	Неліктен тұтынушының құқығын қорғау керек?	10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын анықтау; 10.3.4.2 балаларға арналып белгіленген мемлекеттік минималды әлеуметтік стандарттарды атау
3-тоқсан		
Еңбек құқығы түсінігі	Еңбек заңнамасы мен еңбек құқық бұзушылықтарының арасындағы айырмашылықтар қандай?	10.4.1.1 еңбек құқықтарын анықтай білу және олардың мағынасын түсіндіру
Еңбек жағдайлары	Еңбек жағдайлары неге тікелей әсер етеді?	10.4.2.1 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сүйене отырып, еңбек жағдайларын анықтау; 10.4.2.2 жұмыс беруші мен қызметкердің құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
Тұтынушылар құқығын қорғау	Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	10.4.2.3 мүгедектігі бар тұлғаны жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдіктер туралы жалпы түсініктің болуы;

		10.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын ұсыну
Еңбекті қорғау	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	10.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды анықтау; 10.4.3.2 нормативтік құқықтық актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
Еңбек шарты	Еңбек шарты бойынша қандай құқықтар мен міндеттер туындайды?	10.4.4.1 құқықтық жағдайларға байланысты еңбек шартының мазмұнын аша білу
Мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтары.	Мүгедектерді кәсіптік оңалту туралы не білесіз?	10.8.4.1 мүгедектердің еңбек қатынастары саласындағы құқықтарын түсіндіру; 10.8.4.2 жұмыс берушінің мүгедектерді әлеуметтік қорғаудағы міндеттерін түсіндіру
Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері	Отбасы мүшелерінің құқықтық жағдайы қандай? Баланың құқықтары қалай қорғалады?	10.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау; 10.5.3.2 құқықтық актілерге сілтеме жасай отырып, балалардың қоғамдағы және отбасындағы құқықтарын анықтау; 10.5.1.1 баланың отбасында өмір сүру және тәрбиелену құқығын түсіндіру;
Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік рөлі қандай?	10.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалау
	4-тоқсан	
Әкімшілік құқық	Неліктен әкімшілік құқықтың нормалары жасалады?	10.6.1.1 әкімшілік құқық түсінігін түсіндіру; 10.6.2.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, әкімшілік жауапкершіліктің түрлері мен оларды қолдану тәртібін түсіндіру
Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік-құқықтық нормалардың қажеттілігі неде?	10.6.3.1 әкімшілік-құқықтық нормалардың мағынасын түсіндіру
Қылмыстық құқық	Қылмыстық құқық неліктен бар?	10.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымына анықтама беру;
Қылмыс түсінігі	Қылмыс деп қандай әрекетті атайды?	10.7.2.1 мысал келтіріп қылмыс түрі мен белгісін анықтау;
Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде? Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың субъектісі кім?	10.7.3.1 құқықтық жағдайларды түсіндіре отырып, қылмыстық жауапкершілік пен жаза түрлерін анықтау; 10.7.3.2 сыбайлас жемқорлыққа қарсы

		құқықтық актілерді анықтау
Жазалау және гуманизм мәселесі	Гуманизм принципі қылмыстық құқықта қажет пе?	10.7.4.1 қылмыстық заңдағы гуманизм принципі бағалау

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
19-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым
Министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
658-қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – өнер мен еңбек технологиялары саласындағы функционалдық сауаттылықты қалыптастыру, дизайн мен өнердің айшықты құралдары негізінде шығармашылық қатынаспен тұлғаны дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) тұлғаның қалыптасуы мен өзін-өзі көрсетуінің негізі ретінде есту қабілеті зақымдалған білім алушыларда кеңістіктік-бейнелік, шығармашылық ойлауды, рухани-адамгершілік мәдениетті қалыптастыру.

2) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары, қазақтың халықтық қолөнері, әлем халықтарының сәндік-қолданбалы өнер туындылары, Қазақстан мен әлемнің мұражайлары мен сурет галереялары, ұлы суретшілер, мүсіншілер мен сәулетшілер, бейнелеу, декоративті-қолданбалы және халық шығармашылығының жеке туындылары туралы түсінік қалыптастыру;

3) шығармашылық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі материалдармен және құралдармен жұмыс істеу дағдыларын игеру;

4) ұжымдық, топтық және жеке жұмыстарды қалыптастыру барысында бақылау, елестету, қиял мен шығармашылық қабілеттерін, қолдың моторикасын дамыту;

5) шығармашылық жұмысты орындау үшін әр түрлі материалдар мен құралдарды өз бетінше қолдануды қалыптастыру, материалдардың қасиеттері мен жұмыс нәтижесінің арасындағы байланысты түсіну;

6) уақытты, материалдың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз әрекетін өз бетінше жоспарлау қабілетін дамыту;

7) білім беру міндеттеріне жету үшін (жеке, жұптық және топтық жұмыс) бірлескен іс-шараларды ұйымдастыру маңыздылығын түсіну дағдысын қалыптастыру.

4. Түзету – дамытушылық міндеттер:

1) кеңістіктік бағдарлауы мен елестетулерін дамыту;

2) көрнекі-бейнелік және сөздік-логикалық ойлауды дамыту;

3) салыстыру және талдау қабілеттерін дамыту;

4) дұрыс және қауіпсіз жұмыс тәсілдерін үйрету;

5) ауызша байланыстырып сөйлеу тілін түзету және дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдері

5. Бағдарлама көркем мәдениетке кірісудің тұтас жүйесі ретінде жасалған және бір негізде кеңістіктік (пластикалық) өнердің барлық негізгі түрлерін зерттеуді қамтиды: бейнелеу – сурет өнері, графика, мүсін; конструктивті - сәулет, дизайн; сәндік-қолданбалы өнердің әр түрлі түрлері, халықтық өнер.

6. "Көркем еңбек" пәнін оқыту, оқытудың түсіндірмелі-иллюстративтік тәсілі негізінде құрылады және есту қабілеті зақымдалған білім алушылардың біртұтас шығармашылық процесті бірнеше кезеңдерге бөлу қабілетін дамытуға бағытталған: материал жинау, ақпарат жинақтау, аналогтарын зерттеу, идеялар мен ойларды іздеу, тапсырманы әзірлеу.

7. "Көркем еңбек" пәнін оқыту қамтиды:

1) материалды (металл, ағаш, тоқыма) өңдеудің қарапайым тәсілдерін үйрену;

2) технология туралы негізгі ақпаратты зерттеу;

3) әр түрлі жұмыс профилдерімен, оның ішінде өсімдік шаруашылығымен танысу.

8. Көркем еңбекті оқыту кезінде келесі оқыту тәсілдері қолданылады: саралық, коммуникативті, мәселелік, денсаулық сақтау, ынтымақтастық.

1) саралау әдісі сыныптағы әр оқушының оқуда сәттілігін қамтамасыз етуді және танымдық қызығушылығын арттыру үшін түрлі деңгейдегі және көлемдегі оқу тапсырмаларын қолдануды болжайды;

2) есту қабілетінде бұзылысы бар оқушыларды коммуникативті оқыту әдісі ақпарат беру, білім алмасу, оқу және тәрбие үрдісінде дағды мен икем қалыптастыру үшін қолданылады; сондай ақ, болашақта әлеуметтену үшін тілдесу, әңгімелесу, топта жұппен жұмыс істеу үшін қолданылады;

3) проблемалық оқыту білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін, олардың зияткерлік әлеуетін, танымдық мүмкіндіктерін дамыту мақсатында, білімді өз бетінше табуды үйретуге бағытталған;

4) денсаулық сақтау технологиялары: кабинетте бірсарынды, жағымсыз дыбыстардың, шулардың, тітіркендіргіштердің болмауы, әртүрлі көрнекі құралдарды, мультимедиялық кешендерді қолдану, сабақта сауықтыру сәттерін белсенді түрде жүзеге асыру: дене тәрбиесі, динамикалық үзілістер, релаксациялық минуттар, көзге арналған гимнастика.

9. Сабақтарда келесі оқыту әдістері қолданылады:

1) сөздік (ауызша баяндау, пікірлесу, әңгіме);

2) көрнекі (бейне және мультимедиялық материалдарды көрсету, иллюстрациялар, бақылау, мұғалімнің көрсету (орындау), үлгі бойынша жұмыс жасау);

3) практикалық (нұсқаулық карталарында, сызбаларда жұмысты орындау);

4) түсіндірмелі және иллюстрациялық (дайын ақпаратты қабылдау және меңгеру);

5) репродуктивті (білім алушылар алған білімдері мен іс-әрекет тәсілдерін игереді);

6) ішінара іздеу (балалардың ұжымдық ізденіске қатысуы, мұғаліммен бірлесіп алға қойған мәселені шешу);

7) зерттеу (білім алушылардың өзіндік шығармашылық жұмыстары).

10. 5-сыныпта оқыту декоративті-қолданбалы өнер туындыларының көркемдік-утилитарлық қызметтерінің бірлігі, бейнелі тілін дамыту және дәстүрлі халықтық, классикалық және қазіргі заманғы сәндік-қолданбалы өнердің әлеуметтік рөлін білу арқылы құрылады.

11. Оқу тапсырмалары гуашь, пастель, ермексаз, қағазбен жұмыс істеу дағдыларын одан әрі дамытуды көздейді.

12. 6-сыныпта оқыту білім жанрлық принцип арқылы құрылады, мұнда әр өнердің жанры өзінің тарихи дамуында қарастырылады, бұл кезде қабылдау мен жасаудың бірлігі принципі сақталады және бейнелеу түрлері, жанрларының бейнелік құрылымының ерекшелігіне сәйкес сурет, түс, форма, кеңістікті қолдану дағдылары мен практикалық тәжірибесі дәйекті түрде жинақталады.

13. Бағдарламаны жүзеге асыру пәнаралық байланысты кеңінен қолдануды көздейді: геометрия, химия, биология, физика, тарих.

14. Көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) сурет дәптері, акварельдер жиынтығы, акварель қылқаламы, түрлі-түсті қарындаштар жиынтығы, қылқаламдарға арналған стакан, гуашь бояуларының жиынтығы, қылқаламға арналған ұстағыш, қарындаштарға арналған стакан, бояулар араластыруға арналған ыдыс, балалар жұмысына арналған стенд, мольберт, түрлі-түсті қағаздар мен картон жиынтығы, модельдеу тақтасы, желім қарындаш, балаларға арналған қайшы, ермексаз, мата майлық;

2) қағаз бен картон жиынтығын өңдеуге арналған құралдар, маталар жиынтығын өңдеуге арналған құралдар, материалдар жиынтығын техникалық модельдеуге және өңдеуге арналған құралдар, материалдармен жұмыс жасауға арналған жиынтық, "Қазақтың ұлттық ою-өрнегі", балаларға арналған маркерлі магнитті тақта, қабырғаға арналған плакаттар;

3) жабдықталған жеке жұмыс орындары;

4) қауіпсіздік шаралары бойынша плакаттар жинағы;

5) аспаптар үшін электрленген стендтер;

6) жұмыс үлгілері бар стендтер;

7) барлық тақырыптар бойынша сөздік жұмысына арналған карточкалар жиынтығы;

8) орындалатын әрекеттердің барлық түрлеріне арналған плакаттар;

10) орындалатын әрекеттердің барлық түрлеріне арналған жарамды құралдар жиынтығы;

11) маркер-магниттік тақта.

3-тарау. "Көркем еңбек" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

15. "Көркем еңбек" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 5-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты;

2) 6-сынып – аптасына 2 сағатты, оқу жылында – 68 сағатты құрайды;

16. Оқу бағдарламасының мазмұны оқу іс-әрекеті жүйесінің үш бөліміне бағынады, олар шығармашылық іс-әрекет процесінде негізгі білім мен практикалық дағдыларды қалыптастыруға бағытталған:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі;

2) "Шығармашылық идеяларды құрастыру" бөлімі;

3) "Шығармашылық жұмыстарды көрсету, сараптау және бағалау" бөлімі.

17. "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі зерттеу дағдылары мен шығармашылық қиялын дамытуға бағытталған, оның барысында білім алушылар қоршаған әлемді, түрлі материалдарды зерттейді, қазақ халқының және басқа халықтардың мәдениеті мен дәстүрлерін зерттейді, өзіндік шығармашылық идеяларын дамытады және келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) қоршаған әлем туралы білім және түсінік (көрнекі өнері);

2) тарихты, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну;

3) ақпарат көздерімен жұмыс;

4) шығармашылық қызмет процесін жоспарлау (сәндік-қолданбалы өнер);

5) дизайнды (дизайн және технология) дамытуға арналған тапсырмалармен жұмыс;

6) материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы.

18. "Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау" бөлімі қоршаған табиғи шындықты бейнелеудің практикалық дағдыларын дамытуға бағытталған, бұл процесте білім алушылар табиғи әртүрлі материалдармен тәжірибе жасайды, түрлі жұмыс әдістерін меңгереді, өз қызметін жоспарлайды және келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;

2) құралдар мен жабдықтар;

3) құру технологиялары;

4) тамақтану мәдениеті;

5) үй мәдениеті;

6) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін сақтау.

19. "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі қарым-қатынас және сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған, оның шеңберінде олар өз жұмысын және басқалардың жұмысын ұсынады, түсіндіреді, бағалайды және келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) шығармашылық жұмыстардың көрсетілімі;

2) идеяларды талдау және бағалау;

3) әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау;

4) жұмысты бейімдеу және жетілдіру.

20. Оқу бағдарламасының мазмұны бес түрлі білім беру желісі бойынша материалды оқып-үйренуді қарастырады:

1) бейнелеу өнері;

- 2) сәндік-қолданбалы өнер;
- 3) дизайн және технология;
- 4) үй мәдениеті;
- 5) тамақтану мәдениеті.
21. "Бейнелеу өнері" бөлімінің мазмұны бөлімшелерден тұрады:
 - 1) классикалық және заманауи өнер;
 - 2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;
 - 3) бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары;
 - 4) сандық өнер (фотография, анимация, медиақұралдар);
 - 5) бейнелеу өнерінің экспрессивті құралдары;
 - 6) көркемдік материалдар мен әдістермен тәжірибе жасау.
22. "Сәндік - қолданбалы шығармашылық" бөлімнің мазмұны:
 - 1) сәндік - қолданбалы өнердің негізгі нысандары мен ерекшеліктері, Қазақстанның және басқа халықтардың қолданбалы өнері;
 - 2) сәндік-қолданбалы өнердің материалдары, құралдары мен технологиялары;
 - 3) ұлттық ою-өрнек;
 - 4) бұйымдарды декоративті безендіруді.
23. "Дизайн және технология" бөлімінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды (ұлдар):
 - 1) негізгі құрылымдық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
 - 2) материалды өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
 - 3) материалдарды әр түрлі тәсілдермен өңдеу;
 - 4) түрлі материалдардан бұйымдардың дизайны;
 - 5) ұлттық тұрмыстық бұйымдарды жасау технологиясы;
 - 6) әлемдік және қазақстандық сәулет өнері ескерткіштері;
 - 7) макеттеу;
 - 8) интерьер дизайн;
 - 9) робототехника, көлік құралдарын модельдеу.
24. "Дизайн және технология" бөлімшесінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды (қыздар):
 - 1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдар;
 - 2) тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құралдар мен жабдықтар;
 - 3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеу;
 - 4) тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдардың дизайны;
 - 5) сән индустриясы, стилі мен имиджі, ұлттық киім элементтерін жасау технологиясы.
25. "Үй мәдениеті" бөлімшесінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды (ұлдар):
 - 1) тұрғын үй экологиясы;
 - 2) өсімдік өсіру, декоративті гүл өсіру, ландшафты дизайн негіздері;
 - 3) электр энергиясының көздері, электр аспаптары мен тұрмыстық техниканы пайдалану және жөндеу туралы жалпы ақпарат;
 - 4) жөндеу және тұрмыстық жұмыстар, интерьерді ұйымдастыру және жоспарлау.
26. "Үй мәдениеті" бөлімшесінің мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды (қыздар):
 - 1) жеке гигиена, тұрғын үй экологиясы;
 - 2) өсімдік өсіру, декоративті гүл өсіру, ландшафты дизайн негіздері;
 - 3) киімді күту және сақтау.
27. "Тамақтану мәдениеті" бөлімшесінің мазмұны қамтиды:
 - 1) дұрыс тамақтану негіздері;
 - 2) үстел басында өзін-өзі ұстау ережелері, дастархан жаю;
 - 3) тамақ дайындау технологиясы;
 - 4) әлемдік тағамдар.
28. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):
 - 1) "Көрнекі өнер" бөлімі: Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Өуе перспективасы. Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау.
 - 2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктер. Қазақстанның қолданбалы өнері. Сәндік-қолданбалы өнерге арналған материалдармен және құралдармен танысу. Әр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Әр түрлі материалдардан сәндік бұйымдар жасау. Тоқыма өнері. Тоқу түрлері. Көркем тоқуға арналған материалдармен және құралдармен танысу. Бұйым тоқу. Көрмені ұйымдастыру.
 - 3) "Дизайн және технология" бөлімі: құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен қондырғылар. Көркем кесу. Идеяларды дамыту. Көркем кесуге арналған материалдарды таңдау және дайындау. Сыртқы және ішкі контур бойымен қисық сызықты бұйымдарды көркемдік кесу. Сымнан бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың фигуралары). Материалды дайындау. Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері). Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптардың дизайны. Музыкалық (ұрмалы шу) аспап жасау. Жұмыс көсетілімі. Ағашты сүргілеу арқылы қолмен өңдеу. Ағашты бұрғылау арқылы қолмен өңдеу. Бөлшектерді шегелермен, бұрандалармен және желіммен біріктіру және қосу. Бұйымды өңдеу.
 - 4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі: дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру.
 - 5) "Үй мәдениеті" бөлімі: электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен (аккумулятор, гальваникалық элементтер) тәжірибелер. Тұрмыстық жөндеу жұмыстары. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.
29. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (ұлдар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі: Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстандыру. Жұмыс көрсетілімі.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі: Қазақ халқының зергерлік бұйымдарымен танысу. Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Зергерлік бұйымдарды жасауға арналған материалдар мен құралдарды таңдау. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары. Табиғи материалдардан жасалған бұйымдардың эскизін әзірлеу. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі: Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар. Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың пайда болу тарихы және түрлері (өзіндік зерттеу). Роботты құру үшін эскиз жасау. Роботты жасау үшін материалдарды дайындау. Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау. Көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәліметтер (өз бетінше зерттеу). Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау. Көлік құралының моделін жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өңдеу. Жұмыс көрсетілімі. Дөңгелек ағаш бөлшектері. Практикалық жұмыс (ағашты: аралау, сүргілеу, өңдеу). Ағаштың қалыңдығын өлшейтін құрал. Практикалық жұмыс (ағаш, тақтайды сүргілеу, тегістеудің кезектілігі). Ағашты ою. Практикалық жұмыс (тақтадағы геометриялық ою-өрнекті қиып алу). Бұрғылау, бұрғылау құрылғысы, патрон, бұрғылау, диаметрлері.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі: қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі: Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері. Батареямен жұмыс жасайтын шамдар жасау. Қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарын қолданатын тұрмыстық жөндеу жұмыстары. Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

30. 5-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі. Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары. Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт. Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы. Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива. Пластикалық формалар өнері. Мүсін. Шығармашылық жұмыс жасау. Көрмені ұйымдастыру.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Ою-өрнектің түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері). Көркем кесте. Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу. Көркем кестемен бұйымды безендіру. Тоқыма өнері. Тоқудың түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Бұйым тоқу. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу. Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар. Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымы). Дизайн, киімді пішіндеу (қағаз, мата). Костюм жасау (мини-манекен немесе қуыршақ үшін). Тоқыма мозайка техникасын қолдана отырып тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі. Бұйым жасау. Бұйымды безендіру. Белінен дөңгелек ойылған алжапқыш. Қалталарды өңдеу және оларды негізгі бөлікке біріктіру.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру. Ас үй жабдықтары. Ас әзірлеуге арналған ыдыс, құралдар мен керек-жарақтар. Ас әзірлеу құралдары мен құрылғыларының мүмкіндіктерін зерттеу. Бутербродтар мен сусындар жасау технологиясы. Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Жеке гигиена, жеке күтім. Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.

31. 6-сыныпқа арналған "Көркем еңбек" оқу пәнінің базалық мазмұны (қыздар):

1) "Көрнекі өнер" бөлімі. Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет. Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет). Портреттегі түс. Портретті орындау техникасы. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент. Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс). Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау. Жұмыс көрсетілімі.

2) "Сәндік-қолданбалы өнер" бөлімі. Тоқыма өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау. Ілмекпен әр түрлі бұйымдарды тоқу (майлық, қол сөмкесі, ұялы телефонның қабы). Тоқу. Тоқыма біздері, олардың түрлері. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Тоқыма біздерімен әр түрлі бұйымдарды тоқу (бөкебай, орамал, ұялы телефонның қабы). Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру.

3) "Дизайн және технология" бөлімі. Тоқыма материалдарынан бұйым жасау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды дамыту. Эскиз. Әр түрлі тоқыма материалдарының текстуралары мен түстерін зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау. Бұйым жасау. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Үй тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй ыдыстары). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі. Бұйымды жасау. Бөлшектерді қиып алу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Бұйымды безендіру. Жұмыс көрсетілімі. Ұйықтағанда киетін киім сызбасын жасау, пішу, тігу. Ұйықтағанда киетін киім тігу. Ұйықтағанда киетін киімнің пішінін дайындау.

4) "Тамақтану мәдениеті" бөлімі. қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері. Жартылай фабрикаттардан тамақ дайындау технологиясы. Жылдам пісіру технологиясы. Десерттерді дайындау технологиясы.

5) "Үй мәдениеті" бөлімі. Гигиеналық ережелер. Үй-жайларды дымқыл және химиялық тазалау. Киім мен аяқ киімді күту, сақтау. Сәндік гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Оқыту мақсаттары әр сыныпқа арналған бөлімдерге бөлінеді.

33. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4. кодында "5" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

34. Оқыту мақсаттарының жүйесі бойынша күтілетін нәтижелер:

1) "Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту" бөлімі:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
1.1 Қоршаған әлем туралы білім мен түсінік	5.1.1.1 Ұлдар/Қыздар қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналарын білу және түсіну	6.1.1.1 Ұлдар/Қыздар қоршаған әлемдегі объектілердің визуалды сипаттамалары туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
1.2 Тарихты, мәдениетті және дәстүрлерді білу және түсіну	5.1.2.1 Ұлдар/Қыздар қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін атау	6.1.2.1 Ұлдар/Қыздар қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
1.3 Зерттеу көздері	5.1.3.1 Ұлдар/Қыздар шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс істеу	6.1.3.1 Ұлдар/Қыздар зерттеу идеялары мен шығармашылық идеяларын дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану
1.4 Шығармашылық процесті жоспарлау	5.1.4.1 Ұлдар/Қыздар шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру	6.1.4.1 Ұлдар/Қыздар уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау; 6.1.4.2 Ұлдар/Қыздар материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
1.5 Дизайнды өңдеу тапсырмаларымен жұмыс жасау (эскиз)	5.1.5.1 Ұлдар/Қыздар композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 Ұлдар/Қыздар шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау	6.1.5.1 Ұлдар/Қыздар композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және айтып беру; 6.1.5.2 Ұлдар/Қыздар шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасай білу
1.6 Материалдар, олардың қасиеттері және жұмыс техникасы	5.1.6.1 Ұлдар ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай отырып, материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын айту; 5.1.6.2 Ұлдар/Қыздар қасиеттері мен мақсаттарын анықтай отырып, заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану; 5.1.6.3	6.1.6.1 Ұлдар материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау; 6.1.6.2 Ұлдар/Қыздар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану

	Қыздар тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін көрсету және сипаттау; 5.1.6.4 Ұлдар/Қыздар көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану	және оларды қолдану тиімділігін анықтау; 6.1.6.3 Қыздар тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен құрылымын анықтау және талқылау; 6.1.6.4 Ұлдар/Қыздар материалдар қасиетін және практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып техникаларды, көркем материалдарды қолдану

2) "Шығармашылық жұмыстарды дайындау және жасау" бөлімі:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары	
	5-сынып	6-сынып
2.1 Шығармашылық идеялардың көркем көрінісі	5.2.1.1 Ұлдар/Қыздар идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнеркұралдарын қолдану	6.2.1.1 Ұлдар/Қыздар қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнеркұралдарын таңдап, қолдана отырып, өз идеялары мен сезімдеріні жеткізу
2.2 Құралдар мен жабдықтар	5.2.2.1 Ұлдар табиғи және жасанды, құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын пайдалану; 5.2.2.2 Ұлдар ағаш өңдеу/слесарлық жұмыс үстелінің құрылғысын және қызметін түсіну және айтып беру; 5.2.2.1 Қыздар тігін машинасының құрылғысын, жіптерді бұрау тәсілдерін, тігістерді атау және сипаттау; 5.2.2.2 Қыздар киімді дымқыл-жылумен өңдеуге арналған жабдықты көрсету, сипаттау және қолдану	6.2.2.1 Ұлдар қозғалыстың берілу механизмдерін және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарының құрылғысын сипаттау және анықтау, оларды құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге қолдану; 6.2.2.1 Қыздар тігін машиналарын білу және реттеу; 6.2.2.2 Қыздар киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін көрсету, сипаттау және оларды практикада қолдану
2.3 Құру технологиялары	5.2.3.1 Ұлдар таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 Ұлдар түрлі материалдардан қарапайым бұйым жасау 5.2.3.3 көлемі мен қалыңдығы бойынша аралау, үстел үстінде бұрғылау, қол бұрғысымен, қашаумен жұмыс жасау	6.2.3.1 Ұлдар таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 Ұлдар ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау 6.2.3.3 ағаштың қалыңдығын өлшегішпен, дөңгелек арамен жұмыс істеу

	5.2.3.1 Қыздар тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 Қыздар әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.3 киімнің бел және кеуде жақтарын біріктіріп машинамен тігу, қалтаны (жапсырма) өңдеу	6.2.3.1 Қыздар тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу; 6.2.3.2 Қыздар әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.3.3 машинаны, қолмен, үтіктеу жұмыстарын орындау кезінде қауіпсіз жұмыс ережелерін сақтау; 6.2.3.4 киындыларды өңдеу; 6.2.3.5 киімнің бел және кеуде жақтарын біріктіріп машинамен тігу; 6.2.3.6 нұсқаулық - технологиялық картаны қолдану; 6.2.3.7 жұмыс жоспарын құру, талдау
	5.2.3.4 Ұлдар/Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	6.2.3.8 Ұлдар/Қыздар шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
2.4 Тамақтану мәдениеті	5.2.4.1 Ұлдар/ Қыздар дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін сипаттау; 5.2.4.2 Ұлдар/Қыздар дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.2.4.3 Қыздар тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін анықтау және айтып беру; 5.2.4.4 Қыздар салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын қолдану	6.2.4.1 Ұлдар/ Қыздар қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау; 6.2.4.2 Ұлдар/ Қыздар түрлі іс-шараларға дастарханды жаю және безендіру дағдылары мен білімін көрсету; 6.2.4.3 Қыздар тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану ; 6.2.4.4 Қыздар әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған азық-түліктер мен керек-жарақтарды анықтау және таңдау
2.5 Үй мәдениеті	5.2.5.1 Ұлдар/Қыздар	6.2.5.1 Ұлдар/Қыздар

	өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын атау және сипаттау; 5.2.5.2 Ұлдар/Қыздар өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау	декоративті гүл дақылдарын өсіру технологиясын білу және сипаттау; 6.2.5.2 Ұлдар/Қыздар сәндік көгалдандыру мен гүл өсіруде көктемгі жұмыстарды орындау
	5.2.5.3 Ұлдар электр энергиясының шыңу көздері туралы түсініктің болуы; 5.2.5.4 Ұлдар электр монтаж құралдары мен электртехникалық арматуралардың қарапайым қызметін тізіп айту	6.2.5.3 Ұлдар электр схемасының шартты түрде графикалық белгіленуін анықтау және жасау; 6.2.5.4 Ұлдар қарапайым электр тізбектерін есептей білу және ажырату
	5.2.5.5 Ұлдар тұрақты ток көздерін қолдана отырып қарапайым бұйымдарды жинау және атау	6.2.5.5 Ұлдар электр тізбектерін қарапайым схема бойынша жинау және жасау
	5.2.5.6 Ұлдар интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қолмен жұмыс жасайтын құралдар мен құрылғыларды пайдаланып, ақауларды жою бойынша жөндеу жұмыстарын құрастыру, орындау	6.2.5.6 Ұлдар интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және электрлі құралдар мен құрылғыларды пайдаланып, ақауларды жою бойынша жөндеу жұмыстарын құрастыру, орындау
	5.2.5.3 Қыздар жеке гигиена ережелерін сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау; 5.2.5.4 Қыздар шектеулі қолдаумен өзін-өзі күтуге арналған іс-әрекеттер мен өнімдерді таңдау және пайдалану	6.2.5.3 Қыздар үйге, құралдарға және тазалау құралдарына қойылатын гигиеналық талаптарды атау және сипаттау; 6.2.5.4 Қыздар тазалау құралдары мен құрал-саймандарды таңдау және пайдалану; 6.2.5.5 Қыздар маусымдық киім мен аяқ киімді күту және сақтау ережелерін білу және ұстану
2.6 Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін сақтау	5.2.6.1 Ұлдар/Қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.2.6.2 Ұлдар /Қыздар қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасау және тазалық сақтау тәсілдерін ұстану	6.2.6.1 Ұлдар/Қыздар қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 6.2.6.2 Ұлдар /Қыздар қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және тазалық сақтау тәсілдерін ұстану

3) "Шығармашылық жұмыстарды таныстыру, талдау және бағалау" бөлімі;
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары

	5-сынып	6-сынып
3.1 Шығармашылық жұмыстардың көрсетілімі	5.3.1.1 Ұлдар/Қыздар сыныпқа дайын жұмысты таныстыру (көрме)	6.3.1.1 Ұлдар /Қыздар дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
3.2 Идеяларды талдау және бағалау	5.3.2.1 Ұлдар /Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды анықтау және сипаттау	6.3.2.1 Ұлдар /Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды атау және салыстыру
3.3 Әдістер мен тәсілдерді талдау және бағалау	5.3.3.1 Ұлдар /Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді атау және сипаттау	6.3.3.1 Ұлдар /Қыздар пәндік терминологияны қолдана отырып, өз және басқалардың жұмысын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді атау және салыстыру
3.4 Жұмысты бейімдеу және жетілдіру	5.3.4.1 Ұлдар /Қыздар өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдау	6.3.4.1 Ұлдар /Қыздар өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау

35. Бағдарлама есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

36. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру
деңгейінің
5-6 -сыныптары үшін "Көркем
еңбек" пәнінен жаңартылған
мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Есту қабілеті зақымдалған (нашар еститін, кейін естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6 сыныптары үшін "Көркем еңбек" пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 -сынып (ұлдар)

1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.1 Көрнекі өнер	Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, колөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін анықтау; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау және есте сақтау (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың

		(суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды сипаттау; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттау
	Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиеттерін ескеріп, көркем материалдарды, техникаларды қолдану; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын білу және қолдану; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Өуе перспективасы	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын анықтау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
	Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива.	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын анықтау; 5.2.1.1 өзінің идеялар мен сезімдерін жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану
	Пластикалық формалар өнері. Мүсін.	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын анықтау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын

		әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттау
	Шығармашылық жұмыс. Көрмені ұйымдастыру	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.6.4 таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, көркем материалдарды, техникаларды; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын атау және қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
2-тоқсан		
1.2 Сәндік-қолданбалы өнер	Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктер. Қазақстанның қолданбалы өнері	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін анықтау
	Материалдар және құралдармен танысу	5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарын пайдалану
	Өр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Идеяларды талқылау және дамыту. Эскиз	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Өр түрлі материалдардан жасалған сәндік бұйым. Бұйым жасау	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен маңызын анықтау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Тоқыма өнері. Тоқу түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен маңызын анықтай отырып тану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Бұйым тоқу	5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың

		ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
3-тоқсан		
1.3 Дизайн және технология	Құрылымдық материалдар. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын, олардың ұқсастықтығы мен айырмашылығын айту
	Құрылымдық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол құралдары мен құрылғылар	5.2.2.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған қол құралдары мен жабдықтарды пайдалану; 5.2.2.2 ағаш ұстасы/слесарлық верстақтың қолдануы мен құрылымын білу және түсіндіру; 5.2.3.2 түрлі материалдардан қарапайым бұйымдарды жасау
	Көркем кесу. Идеяларды дамыту. Материалды таңдау және дайындау	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құру
	Сыртқы және ішкі контур бойымен қисық сызықты бұйымдарды көркемдік кесу	5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану
	Сымнан бұйымдарды модельдеу. Эскиздерді әзірлеу (тізбектер, жануарлардың фигуралары). Материалды дайындау. Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасай білу

	мүсіншелері). Материалды таңдау. Құралдар мен қондырғылар	
	Бұйым жасау (тізбектер, басқатырғыштар, жануарлардың мүсіншелері)	5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі конструкциялық, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Әр түрлі материалдарды қолдана отырып музыкалық (ұрмалы-шу) аспаптарды жобалау	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Музыкалық аспап жасау	5.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды қол құралдарымен өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі құрылымды, табиғи және жасанды материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдай білу
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
4-тоқсан		
3.4 Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру	5.2.4.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелерін сипаттау; 5.2.4.2 дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды дамыту және зерттеу үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау; 5.2.5.4 қарапайым электротехникалық арматура және электромонтажды құралдардың атау және қолдануын түсіндіру;

3.5 Үй мәдениеті	Электр энергиясының көздері туралы жалпы ақпарат. Электротехникалық арматура. Электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибелер	5.2.5.3 электр энергиясының шығу көздері туралы түсінік болуы; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасау; 5.2.5.4 электр монтаж құралдары мен электртехникалық арматуралардың қарапайым қызметін тізіп айту, түсіндіру; 5.2.5.5 тұрақты ток көздерін қолдана отырып қарапайым бұйымдарды жинау және атау
	Тұрмыстық жөндеу жұмыстары	5.2.5.6 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қол құралдарын пайдаланып, ақауларды жоюға арналған қарапайым жөндеу операцияларын орындау, құрастыру
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын білу және сипаттау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану

2) 6 -сынып (ұлдар)
2-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.1 Көрнекі өнер	Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет)	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, техникаларды, көркем материалдарды қолдану;

		6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау
	Портреттегі түс. Орындау техникасы	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын білуі мен түсінуін көрсету; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын таңдау және қолдану
	Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын таңдау және қолдану
	Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс).	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын атау, таңдау және анықтау; 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс айту және сынды қабылдау
	Жұмыс көрсетілімі	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну және көрсету
2-тоқсан		
1.2 Сәндік-қолданбалы өнер	Қазақ халқының зергерлік бұйымдарымен танысу	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету

	Зергерлік бұйымдардың эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, техникаларды, көркем материалдарды қолдану
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау; 6.2.3.8 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін атау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын (құрамы, түсі, пішіні, құрылымы, пропорциясы) білуі мен түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын анықтау және сипаттау
	Табиғи материалдардан бұйымдардың эскизін әзірлеу жасалған	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау
	Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
3-тоқсан		
1.3 Дизайн және технология	Қол электр аспаптары мен жабдықтары. Практикалық жұмыстар	6.2.2.1 қозғалыс беру механизмдерін және қолмен

		жұмыс жасайтын электр құралдары құрылғысын сипаттау, оларды құрылымдық, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге қолдану; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелерін білу және түсіндіру (жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс)
	Құрама бөлшектерден роботтарды әзірлеу. Роботтардың шығу тарихы және түрлері	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) пәндік терминологияны қолдана отырып салыстыру
	Роботты құру. Эскиз. Материалдарды таңдау	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 6.1.6.1 құрылымдық, табиғи және жасанды материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолдану аясын атау, анықтау және сипаттау 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау
	Роботты құру. Роботтың жылжымалы бөліктерін құру бойынша эксперимент жасау	6.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өңдеу; 6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасау және білу 6.2.3.1 қауіпсіздік шараларын сақтап, оның маңыздылығын түсіне отырып, материалдар мен құралдарды атау; 6.2.3.2 ағаштың қалыңдығын өлшегішпен, дөңгелек арамен жұмыс істей білу

	Көлік түрлері туралы жалпы мәліметтер	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану
	Көлік құралының моделін әзірлеу. Эскиз. Материалдарды таңдау	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Көлік құралдарын жасау. Модельдің жекелеген бөліктерін жасау. Модельді құрастыру және өндеу	6.2.3.1 таңбалау мен өлшеулер негізінде бұйымды жасауға арналған материалдарды электрлік қол құралдарымен өндеу; 6.2.3.2 ажыратылатын және бір бөлшекті қосылыстарды пайдаланып бірнеше бөлшектерден бұйымдар жасай білу
	Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну
4-тоқсан		
3.4 Тамақтану мәдениеті	Қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері	6.2.4.1 қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және дастархан жаю бойынша білімі мен практикалық дағдыларын көрсету
3.5 Үй мәдениеті	Электр жүйелерінің шартты белгілерімен танысу. Электр тізбектері	6.2.5.3 электр тізбегі элементтерінің әдеттегі графикалық белгілеулерін анықтау және жүргізу; 6.2.5.4 қарапайым электр тізбектерін есептей білу және ажырату
	Батареямен жұмыс жасайтын шамдар жасау	6.2.5.5 электр тізбектерін қарапайым схема бойынша жинау және жасау
	Қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарын қолданатын тұрмыстық жөндеу жұмыстары	6.2.5.6 интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстар және қолмен жұмыс жасайтын электр құралдары мен құралдарды пайдаланып, ақауларды жою бойынша операциялар орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды білу және қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

	Сәндік гүл мәдениеттері. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 декоративті және гүлді дақылдарды өсіру технологиясын білу және сипаттау; 6.2.5.2 сәндік көгалдандыру және гүл өсіру бойынша көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

3) 5-сынып (қыздар)

3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.1 Көрнекі өнер	Бейнелеу өнеріндегі мәнерлілік құралдары. Классикалық өнердің жауһарлары. Қазақстандық суретшілердің шығармашылығы. Бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін атау және анықтау; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасай білу (соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану); 5.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарында көрінетін идеялар мен тақырыптарды сипаттауды қалыптастыру; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттауды құрастыру
	Натюрморт өнері. Сәндік ұлттық натюрморт	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасап көрсету; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасауды құрастыру; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдана білу; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың

		ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
	Пейзаж. Табиғатпен үйлесімділік. Әуе перспективасы	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын атау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдануды түсіндіру
	Өндірістік пейзаж. Қаланың әсем көрінісі. Сызықтық перспектива	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын атау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдана білу
	Пластикалық формалар өнері. Мүсін	5.1.1.1 қоршаған әлемнің ассоциативті мағыналары мен көрнекі сипаттамаларын атау; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдану, түсіндіру; 5.3.3.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өзінің және басқалардың (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникалар) сипаттап көрсету
	Шығармашылық жұмыс. Көрмені ұйымдастыру	5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасап құрастыру; 5.1.6.4 көркем материалдарды, таңдалған құралдардың қасиетін ескеріп, техникаларды қолдану және эксперимент жасау, ашып көрсету; 5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдана білу; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру
2-тоқсан		
1.2 Сәндік-қолданбалы өнер	Ою-өрнектің түрлері. Қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизациясы және мотивтері)	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін анықтау
	Көркем кесте.	5.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениеттің

	Кесте түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу. Эскизді әзірлеу.	көркемдік, қолөнер туындылары мен дизайнының ерекшеліктерін анықтау; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасау
	Көркем кестемен бұйымды безендіру	5.2.1.1 идеялар мен сезімдерді жеткізу үшін қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және айқын өнер құралдарын қолдануды қалыптастыру; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдана білу; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдана білу, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Тоқыма өнері. Тоқудың түрлері. Материалдармен және құралдармен танысу	5.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды, олардың қасиеттері мен маңызын анықтай отырып тану; 5.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздер жасауды ашу; 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құрастыра білу
	Бұйым тоқу	5.2.3.2 әртүрлі (конструкциялық, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.4 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдануды білу; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс көрмесі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыру (көрме)
3-тоқсан		
1.3 Дизайн және технология	Тоқыма материалдарының жіктелуі және сипаттамалары. Материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу	5.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін сипаттау
	Тоқыма материалдарын өңдеуге арналған жабдықтар, құралдар мен құрылғылар	5.2.2.1 тігін машинасының құрылғысын, жіптерді бұрау тәсілдерін, тігістерді білу және сипаттау; 5.2.2.2 тігін бұйымдарын дымқыл-жылумен өңдеуге

	арналған жабдықты пайдалану;
Тігін бұйымдарының классификациясы. Идеядан өнімге дейін (тігін бұйымы)	5.1.6.3. тоқыма материалдары мен бұйымдарының жіктелуін сипаттау 5.2.3.2 киімнің бел және кеуде жақтарын біріктіріп машинамен тігу, қалтаны (жапсырма) өңдей білу
Дизайн, киімді пішіндеу (қағаз, мата). Костюм жасау (мини-манекен немесе қуыршақ үшін)	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер); 5.2.3.1 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі (конструкциялық, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдана білу, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
Тоқыма мозайка техникасын қолдана отырып тігін бұйымдарының дизайны (пэчворк, квиллинг, құрақ). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі.	5.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, қарапайым объектілердің дизайнын дамыту бойынша тапсырмаларды орындау және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер); 5.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындау кезеңдерін анықтайтын жоспар құрастыра білу
Бұйым жасау. Бұйымды безендіру	5.2.3.1 тігістерді қолдана отырып, тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында кесу және өңдеу; 5.2.3.2 әртүрлі (конструкциялық, табиғи және жасанды) материалдардан қарапайым бұйымдар жасау; 5.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып,

		материалдар мен құралдарды қолдана білу, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс көрсетілімі	5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыра білу; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдай білу
4-тоқсан		
3.4 Тамақтану мәдениеті	Дұрыс тамақтану негіздері. Мәзірді құрастыру	5.2.4.1 дұрыс және теңдестірілген тамақтану ережелеріне сипаттама құрастыру; 5.2.4.2 дұрыс және теңдестірілген тамақтану мәзірін құру; 5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасай білу
	Ас үй жабдықтары. Ас әзірлеуге арналған ыдыс, құралдар мен керек-жарақтар. Ас әзірлеу құралдары мен құрылғыларының мүмкіндіктерін зерттеу	5.2.4.3 тамақ дайындауға арналған құралдардың, жабдықтардың және құрылғылардың мүмкіндіктерін анықтау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету; 5.2.6.2 қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс жасауды және жұмыс гигиенасын білу(жұмыс орны мен құралдарды ұйымдастыру және тазарту, арнайы киімде жұмыс істеу)
	Бутербродтар мен сусындар жасау технологиясы	5.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерімен жұмыс жасай білу; 5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыра білу
	Көкөністер мен жемістерден салаттар дайындау технологиясы.	5.2.4.4 салқын тағамдар мен сусындар дайындау технологиясын білу және қолдану; 5.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша ұсыныс жасау және сынды қабылдай білу; 5.3.1.1 дайын жұмысты жалпы сыныпқа таныстыра білу

3.5 Үй мәдениеті	Жеке гигиена, жеке күтім	5.2.5.3 жеке гигиена ережелерін білу және сипаттау, тері мен шаштың әртүрлі түрлерін анықтау; 5.2.5.4 шектеулі қолдаумен өзін-өзі күтуге арналған іс-әрекеттер мен өнімдерді таңдау және пайдалану
	Өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары. Өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыс.	5.2.5.1 өсімдік шаруашылығы мен жеміс-көкөніс мәдениетінің негізгі бағыттарын атау; 5.2.5.2 өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстарды жасау; 5.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

4) 6 -сынып (қыздар)

4 -кесте

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1.1Көрнекі өнер	Портреттік жанр. Портрет түрлері. Қазақстан суретшілерінің шығармашылығындағы портрет	6.1.3.1 шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту үшін ақпарат көздерін өз бетінше таңдау және пайдалану; 6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сызықтық портрет. Графика. Орындау техникасы. Портрет жасаудың дәстүрлі емес әдістері (сымнан портрет)	6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және ашып көрсету; 6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.1.6.2 бірқатар заманауи және дәстүрлі емес материалдарды тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау
	Портреттегі түс. Орындау техникасы	6.1.1.1 қоршаған әлем объектілерінің көрнекі сипаттамаларын түсінуін өзінің және басқалардың тәжірибесі негізінде көрсету; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен

		сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Заманауи портрет. Сурет өнері. Фотокамерамен эксперимент	6.3.2.1 пәндік терминологияны қолдана отырып, өз жұмыстарында және басқалардың жұмыстарында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстыру, талқылау (суретшілер, қолөнершілер, дизайнерлер); 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану
	Анимация. Қозғалмалы элементтер (пластикалық анимация, көлеңке театры, саусақ қуыршақтары, қамыс).	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету
	Сценарийді әзірлеу. Кейіпкерлер мен декорацияларды жасау. Көркем идеяларды жүзеге асыру. Дыбыстау	6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.2.1.1 қоршаған әлемнің көрнекі элементтерін және өз ойлары мен сезімдерін жеткізу үшін айқын өнер құралдарын анықтау, таңдау және қолдану; 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау
	Жұмыс көрсетілімі	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
2-тоқсан		
1.2 Сәндік-қолданбалы өнер	Тоқыма өнері. Ілмекпен тоқу. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу. Материалдар мен құралдарды таңдау	6.1.2.1 қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің көркемдік, қолөнер және дизайн жұмыстарының ерекшеліктері туралы білімдері мен түсініктерін көрсету; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау;

		6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Ілмекпен әр түрлі бұйымдарды тоқу (майлық, қол сөмкесі, ұялы телефонның қабы)	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, эксперимент жасау және техниканы, көркем материалдарды қолдану; 6.2.3.3 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Бізбен тоқу. Тоқыма біздің түрлері. Тоқу техникасы мен тәсілдері. Өнімнің эскизін әзірлеу	6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Бізбен тоқу (бөкебай, орамал, ұялы телефонның қабы)	6.1.6.4 материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдыларын білетіндігін көрсете отырып, техникаларды, көркем материалдарды қолдану; 6.2.3.8 шығармашылық жұмыстар мен бұйымдар жасау процесінде қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету
	Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме); 6.3.4.1 өзінің және басқаның жұмысын жетілдіру үшін бейімдеу бойынша негізделген ұсыныс жасау және сынды қабылдау
3-тоқсан		
1.3 Дизайн және технология	Тоқыма материалдарынан бұйым жасау (авторлық қуыршақ, дамытушы ойыншық). Идеяларды дамыту. Эскиз	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша өз тәжірибесі мен біліміне

		негізделе тапсырмаларды орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау
	Әр түрлі тоқыма материалдарының текстуралары мен түстерін зерттеу. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау	6.1.6.2 тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен құрылымын зерттеу және анықтау; 6.1.6.3 тоқыма материалдары мен бұйымдардың қасиеттерін тану және оларды қалай тиімді өңдеуге және пайдалануға болатындығын анықтау; 6.2.2.1 тігін машиналарын реттеуді орындау
	Өнімді құру. Бөлшектерді пішу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу.	6.2.2.2 киімдерді дымкыл-жылумен өңдеу режимдерін сипаттау және оларды практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу; 6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеу және еңбек гигиенасы ережелері тәсілдерін ұстану білу; 6.2.3.3 машинаны, қолмен, үтіктеу жұмыстарын орындау кезінде қауіпсіз жұмыс ережелерін сақтау; 6.2.3.4 қиындыларды өңдей білу; 6.2.3.5 киімнің бел және кеуде жақтарын біріктіріп машинамен тігу; 6.2.3.6 нұсқаулық - технологиялық картаны қолдану
	Үй тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, ас үй ыдыстары). Идеяларды дамыту. Эскиз. Материалды таңдау және дайындау. Жұмыс реттілігі.	6.1.5.1 композицияның негізгі заңдылықтарын сақтай отырып, түрлі объектілердің дизайнын дамыту бойынша өз тәжірибесі мен біліміне негізделе тапсырмаларды орындау; 6.1.5.2 шығармашылық идеяларды жүзеге асыру

		үшін эскиздер, техникалық суреттер мен сызбалар жасау; 6.1.4.1 уақытты және басқа факторларды ескере отырып, әрекеттердің кезектілігін анықтау және жоспарлау; 6.1.4.2 материалдық шығындарды анықтау (сандық көрсеткіштер)
	Бұйымды жасау. Бөлшектерді қиып алу. Жеке бөлшектерді өңдеу. Бөлшектерді құрастыру және бұйымды әрлеу. Бұйымды безендіру	6.2.2.2 киімдерді дымқыл-жылумен өңдеу режимдерін сипаттау және оларды практикада қолдану; 6.2.3.1 тоқыма материалдарын қол құралдарымен және тігін машинасында тігін және жиек тігістерін қолдана отырып, пішу және өңдеу; 6.2.3.2 әртүрлі (тоқыма, табиғи және жасанды) материалдар мен конструкцияларды қолдана отырып, жеке бұйым жасау; 6.2.6.2 қолмен жұмыс жасайтын электр құралдарымен, жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеуді және еңбек гигиенасы ережелер тәснлдерін ұстану
	Жұмыс көрсетілімі. Көрмені ұйымдастыру	6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме); 6.3.3.1 өзінің және басқалардың (суретшілер, колөнершілер, дизайнерлер) жұмыстарын жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдерді (техникаларды) пәндік терминологияны қолдана отырып салыстыру
4-тоқсан		
3.4 Тамақтану мәдениеті	Қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелері	6.2.4.1 қазақ, әртүрлі халықтар мәдениетінде және қоғамдық тамақтану орындарында үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін сипаттау және салыстыру; 6.2.4.2 түрлі іс-шараларға арналған үстелді безендіру және дастархан жаю бойынша білімі мен практикалық дағдыларын көрсету
	Жартылай фабрикаттардан тамақ дайындау технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану;

		6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау
	Тағамды жылдам пісіру технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау;
	Десерттерді дайындау технологиясы	6.2.4.3 тағамдар мен десерттерді жедел дайындау технологиясын білу және қолдану; 6.2.4.4 әр түрлі тағамдарды дайындауға арналған өнімдерді, құралдарды және керек-жарақтарды анықтау және таңдау; 6.3.1.1 дайын жұмыстарды мектеп аудиториясына ұсыну (көрме)
3.5 Үй мәдениеті	Гигиеналық ережелер. Үй-жайларды дымқыл және құрғақ тазалау.	6.2.5.3 үйге, құралдарға және тазалау құралдарына қойылатын гигиеналық талаптарды сипаттау; 6.2.5.4 тазалау құралдары мен құрал-саймандарды таңдау және пайдалану
	Киім мен аяқ киімді күту, сақтау	6.2.5.5 шектеулі қолдау кезінде маусымдық киім мен аяқ киімді күту және сақтау ережелерін ұстану
	Сәндік-гүл мәдениеті. Гүл өсірудегі көктемгі жұмыстар	6.2.5.1 декоративті және гүлді дақылдарды өсіру технологиясын сипаттау; 6.2.5.2 сәндік көгалдандыру және гүл өсіру бойынша көктемгі жұмыстарды орындау; 6.2.6.1 қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды қолдану, оның маңыздылығын түсіну және көрсету

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрі
2022 жылғы 1 сәуірдегі
№ 123 бұйрығына
20-қосымша
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына
657-қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер

1. Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 5-бабы 6) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарлама мақсаты – техника мен технология саласында оқушылардың заманауи өндірісінде алған білімі жүйесінің нәтижелілігіне бағытталған функционалдық сауаттылығын қамсыздандыру, сонымен қатар, технологиялық ойлау қабілетін, болмысқа деген шығармашылық көзқарасын дамыту.

3. Бағдарлама міндеттері:

1) әр түрлі материалдар туралы білімнің қол жетімді әдістерін оқытуда және өңдеу тәсілдерін таңдау біліктілігі еңбектегі дербестікті дамытудағы еңбекке деген қызығушылықты ояту үшін еңбек дағдыларын қалыптастыру;

2) материалдарды пайдалану бойынша еңбек және технологиялық білімдер мен дағдыларды игерту;

3) мамандықтар әлемінде бағдарлау дағдыларын дамыту;

4) өз денсаулығын сақтау мен салауатты өмір салтын ұстанудағы жауапкершіліктің негізі болып табылатын дұрыс тамақтануды қалыптастыру;

5) құралдарды пайдалану және қауіпсіздік техника ережелерін меңгеру бойынша өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын игерту;

6) уақытты, материалдардың қасиеттерін және басқа факторларды анықтай және ескере отырып, өз жұмысын жоспарлау қабілетін дамыту;

7) білім беру мақсаттарына жету үшін бірлескен іс-шараларды ұйымдастыру тәжірибесін жинақтау (жеке, жұптық және топтық жұмыс).

4. Түзете-дамыту міндеттері:

1) декоративті-қолданбалы шығармашылық бойынша сабақтарда жұмыс істеу дағдылары мен іскерліктерін меңгерту;

2) арнайы құралдарды дұрыс қолдануға, дұрыс және қауіпсіз тәсілмен жұмыс істеуге үйрету;

3) салыстыру және талдау дағдыларын қалыптастыру;

4) байланыстырып ауызша сөйлеуді түзету және дамыту.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

5. "Технология" пәнін оқыту көрнекілік, қол жетімділік және оқытудың орындылығы қағидалары негізінде жүзеге асырылады.

6. Оқытудың қол жетімділігі мен орындылығы қағидасын іске асыруда оқыту үдерісінде белгілі бір талаптарды сақтау болып табылады:

1) оқытылатын материал мазмұны мен көлемі бойынша, ал практикалық тапсырмалар орындау әдістері бойынша білім алушылардың дайындық деңгейіне, олардың мүмкіндіктеріне және дене дамуына сәйкес келуі тиіс;

2) білім алушылардың жеке танымдық мүмкіндіктерін есепке алу, практикалық тапсырмаларды таңдауда саралау және қарапайымнан күрделіге, белгіліден белгісізге сияқты ережелерді сақтау керектігі.

7. Көрнекілік қағидасы білім алушылардың зерттелетін нысандары мен еңбек үрдістерін тікелей қабылдауы негізінде оқу материалын хабарлауды көздейді, ал көрнекілік ұғымы тек визуалды ғана емес, сонымен қатар есту және сенсорлық қабылдауды да білдіреді.

8. Бағдарлама көрнекі құралдардың әртүрлі түрлерін кеңінен қолдануды көздейді: бұйымдарды технологиялық өңдеу кезектілігі бейнеленген үлестірмелі материал, киімді модельдеу мен құрастыру негізінсіз оқылуы мүмкін емес табиғи нысандар мен техникалық сызбаларды имитациялау, білім алушыларға электротехникалық бұйымдарын дайындау технологиясын түсіндіру, әр түрлі технологиялық үрдістердің кезеңдерін көрсету.

9. "Технология" пәнін оқу шеңберінде нашар еститін және кейіннен естімей қалған білім алушылар мамандықтар әлемімен танысады және білім алушылардың жалпы кәсіптік білім мен еңбек қызметіне ауысуының сабақтастығын қамтамасыз ете отырып, қоғамдық өндірістің әртүрлі салаларындағы жұмысқа бағдарланады.

10. Осы бағдарлама мазмұнының негізгі бөлігін материалдық, ақпараттық және әлеуметтік объектілерді зерделеуге, құруға және қайта құруға бағытталған білім алушылардың қызметі құрайды.

11. Сабақ уақытында білім алушылардың қызметі жеке және топтық нысанда ұйымдастырылады.

12. Мұғалімнің педагогикалық қолдауы тікелей басшылық, кеңес беру түрінде болады немесе кейіннен талдауды (рефлексияны) ұйымдастыра отырып, іс-әрекетті педагогикалық бақылауға түседі және оқытудың негізгі формасы студенттердің танымдық-шығармашылық қызметі болып табылады.

13. Бағдарламадағы Оқу материалы студенттердің тәуелсіздігін біртіндеп арттыруды көздейтін белгілі бір жүйеде орналасқан және сабақтың міндеттеріне байланысты мұғалім жаңа танымдық ақпаратты хабарлауға немесе оларды қайталауға, жаттығуларға, өзіндік практикалық жұмысқа әр түрлі уақыт бөледі.

14. "Технология" пәнін оқыту пәнаралық байланыстарды кеңінен қолдануды көздейді: алгебрамен, геометриямен, химиямен, биологиямен, физикамен, тарихпен.

15. Технология бойынша көрнекі құралдарға қойылатын талаптар:

1) матаны өңдеуге арналған құралдар, материалдармен жұмыс істеуге арналған жиынтық, материалдарды техникалық модельдеуге және өңдеуге арналған құралдар, 100 сантиметр металл сызғыш, еденде үтіктеу тақтасы, тігін машинасы, 6-шы классты сызу құралдарының жиынтығы, қолмен тігу жұмыстарына арналған құралдар, кесте тігуге арналған құралдар мен құрылғылар;

2) білім алушының әмбебап жұмыс үстелі, әртүрлі ағаш өңдеуге арналған машина, тіреуіші бар электр кескіш, сымсыз бұрғылау машинасы, ағаш бұрғылау жиынтығы, металл бұрғылау жиынтығы, сырмақ, өлшегіш лентасы, материалдарды қисық сызықты аралауға арналған құрал, 30 сантиметрлік металл сызғышы, тойтармалы құрал;

3) қабырғаға ілінетін плакаттар, "Қазақ ұлттық ою-өрнек" плакаттары, "технологияны оқытудағы қауіпсіздік техникасы" жазылған плакаттар";

4) шығармашылық жұмыстарға арналған стенд;

5) үлестірме материалы;

6) көрнекі материалы.

3-тарау. "Технология" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

16. "Технология" пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;

- 2) 8-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды.
17. Бағдарламаның мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:
 - 1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі;
 - 2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі;
 - 3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау презентациясы" бөлімі.
18. "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі бөлімшелерді/қыздарды қамтиды;
 - 1) материалтану (тоқыма жіптері, маталар және олардың қасиеттері)
 - 2) машинатану;
 - 3) тігін өндірісі;
 - 4) тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережесі.
19. "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі бөлімшелерді (ер балаларға арналған) қамтиды:
 - 1) Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер;
 - 2) материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау.
20. "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі бөлімшелерді (қыз балаларға арналған) қамтиды:
 - 1) құрастыру;
 - 2) тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу;
 - 3) практикалық жұмыстар;
 - 4) ұлттық колөнер;
 - 5) жөндеу жұмыстарының түрлері.
21. "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі бөлімшелерді (ер балаларға арналған) қамтиды:
 - 1) ағаш ұстасы технологиясы;
 - 2) ағашты көркемдеп өңдеу;
 - 3) ағаш жиһаз бұйымдары, жиһаз өндірісі;
 - 4) ағашты өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы;
 - 5) құрылыс өндірісі, ағаштың ұста жұмыстары;
 - 6) еңбекті қорғау.
22. "Еңбек заттарын талдау және бағалау презентациясы" бөлімі бөлімшелерді (қыздарға/ер балаларға арналған) қамтиды:
 - 1) еңбек нысандарын талдау және бағалау.
23. 7 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (қыз балаларға арналған):
 - 1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Мақта және зығар маталарының қасиеттері, мақта және зығар маталарын анықтау, маталардың мақсаты. Жіптер туралы ақпарат, жіптерден маталар алу. Матаның үлестік, көлденең, алдыңғы, дұрыс емес, жиектерін анықтау. Тігін машинасының құрылғысы, жетек құрылғысы, машина инесі, орауыш. Жіптерді шпулькаға орау, жоғарғы және төменгі жіптерді, тігісті реттеуішті толтыру. Қол еңбегінің қарапайым құралдары, құрылғылар, станоктар және басқалар. Құрал-саймандар мен жабдықтарды орнату, баптау, жұмысқа дайындау, Құрал-саймандарды жөндеу, сақтау. Құрал мен жабдықтың қасиеттері-еңбек сапасы мен өнімділігі. Құралдар мен материалдарды пайдалану ережелері, тыйымдар мен шектеулер. Қауіпсіздік техникасы жөніндегі нұсқаулықтар (шеберханада өзін-өзі ұстау ережелері);
 - 2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Бұйымды дайындау үшін технологиялық операцияларды орындау кезектілігі; киімді жөндеу, жәй және көркемдеп тігу. Зығар және тұрмыстық тігін бұйымдарында тік, қиғаш және дөңгеленген кесінділерді өңдеу, өлшеулерді алу, сызбаны құру. Майлықтар, жастықтар, сөмке. Жекелеген бөлшектер мен тораптарды өңдеу;
 - 3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Сыныпқа дайын жұмыстың презентациялау (көрме). Жұмыстарды жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер. Пән терминологиясы. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша сын пікірлер мен ұсыныстар.
24. 8 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (қыз балаларға арналған):
 - 1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Жүн және жібек маталардың (табиғи және жасанды талшықтардан жасалған) құрылымы мен негізгі қасиеттері және оларды қолдану. Жіптерді толтыру, зигзаг тігісінің ені мен биіктігін реттеу. Тігін шеберханасында жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік ережелерін білу және орындау. Тігін машинасының ақауларын жою себептері мен қағидалары. Жұмыс орнын жабдықтауға қойылатын талаптар;
 - 2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Әйелдер киіміндегі әрлеу түрлері. Қиық бөлшектерінің атауы. Еңбек заттарын дайындау үшін технологиялық карталарды әзірлеу. Технологиялық карталар. Технологиялық карталарға қарап заттарды дайындау. Нұсқаулықтар. Оларды орындау шарттарын ескере отырып, әрекеттерді түзету. Үлгілер. Бұйымдарды пішу. Кесу, қос қиғаш кесу. Тігін бұйымдарын өңдеу түрлері (қатпарлар, жиектер). Бұйымдардан өлшеу алу. Өрнектер. Бұйымдардың сызбасы. Белден бастап алжапқышты тігу (белдікте төменгі кесілген дөңгелек алжапқышты жасаудың технологиялық реттілігі). Сызбаның құрылысы, дөңгелек кесіктері бар киім бұйымының үлгісін жасау және пішу (адам фигурасын өлшеу ережелері мен реттілігі, құруға арналған өлшемдер, бұйым бөлшектерінің атауы және контурлық кесіктер). Тігін бұйымдарындағы қалталарды өңдеу (қалталардың түрлері мен мақсаты, орындалу реті);
 - 3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Мұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше жасалған жұмыс туралы ауызша есеп беру. Жұмыста барысындағы ой-пікірлер мен тақырыптар. Жұмыстарды жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер. Пән терминологиясы. Әрі қарай жұмысты жетілдіру, жұмысқа бейімдеу бойынша негізделген ұсыныстар мен сындарлы пікірлер.
25. 9 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (қыз балаларға арналған):
 - 1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Синтетикалық талшықтардың қасиеттері. Синтетикалық аралас талшықтардан жасалған маталардың қасиеттері. Матаның негізі. Матаның алдыңғы және артқы жағы. Маховик дөңгелекшесі. Жіп орайтын шпулька. Жоғарғы және төменгі жіптерді толтыру, тігін машинасын іске қосу, жылдамдықты реттеу. Машина тігістері (басу табанын белгілі бір бұрыштарында көтеріп бұру арқылы түзу, қисық тігу) тігістің ұзындығы. Тігін шеберханасында жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы.
 - 2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Ұйықтауға арналған көйлек, белдемше, балалар пижамасының сызбасы. Бұйымдарды өлшеу. Ұйықтауға арналған көйлектің жағасын модельдеу. Машина тігістері: киім-кешек тігу, бұзу, жабық кесілген, ашық кесілген қиықты біріктіріп тігу, ашық және жабық кесілген жерін бүктеп тігу. Жиырылып тігілген жерлерін,

қатпарларды, ілгектерді өңдеу. Матаны борлау және пішу, пішудің контурлық және бақылау сызықтарын матаға ауыстыру, пішу бөлшектерін өңдеу, қиықтарды жапсыру, жабық кесіндімен, жиектемемен немесе жиектемемен жікпен өңдеу, ылғалды-жылу арқылы өңдеуді орындау және дайын бұйымның сапасын анықтау; киімді қиықтармен, жамаулармен жөндеу;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Жұмыста көрсетілген идеялар мен тақырыптар. Техникалық терминология. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер мен негізделген ұсыныстар. Дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру.

26. 10 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (қыз балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Тоқыма емес материалдарды алу және олардың мақсаты. Тігін өнеркәсібінде тоқыма емес материалдарды қолдану. Түрлі құрылғылары бар машинада жұмыс істеу; жұмыс кезінде пайда болған ақауларды анықтау және жою; тігін машиналарын тазалау және майлау; Жұмыс орнын ұтымды ұйымдастыру. Матаны сыртқы түріне қарай анықтау, тігу және ылғалды-жылу арқылы өңдеу кезінде маталардың қасиеттерін ескеріңіз. Еңбек қауіпсіздігі, ішкі тәртіп, электр және өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтау;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Тұтас кесілген көйлек немесе жейде, белдемше үлгісінің негізінде кесілген көйлектің үлгісін жасау. Киім модельдерінің журналдарынан дайын үлгілерді қолдана отырып, әйелдерге арналған өнімдерінің үлгілерін жасау. Тігістерге рұқсат беруді ескере отырып, матаға үлгіні салу, бұйымның бөлшектерін кесу, бұйымдарды өлшеу, тігу реттілігін анықтау. Толық өлшемді сызбаларды салу;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Берілген жоспар бойынша жасалған жұмыс туралы ауызша есеп. Жұмыстарды талдау және бағалау (артықшылықтары мен кемшіліктері). Сөйлеуде техникалық терминологияны қолдану.

27. 7 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (ер балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Бақылау-өлшеу құралдары, шаблондар, құрылғылар және оларды қолдану және пайдалану ережелері: орындалатын жұмыстардың дәлдігін бақылау тәсілдері, ақаулықтардың алдын алу және оларды түзету, қол ағаш аспаптарын орнату және олармен жұмыс істеу ережелері, токарлық және бұрғылау станоктарында жұмыс істеу ережелері мен құрылғылары, қол электр құралдарының құрылысы мен пайдалану ережелері, материалдар мен электр энергиясын үнемді жұмсау тәсілдері, бұйымды көркемдеп әрлеуге арналған құралдар;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Ағаш өндірісінде қолданылатын материалдар: ағаштың негізгі түрлері, қасиеттері мен ақаулары, негізгі ағаш операцияларының мәні мен мақсаты, белгілеуді, арамен кесуді, сүргілеуді, қашауды және кесуді, бұрғылауды орындау тәсілдері мен тәсілдері; қысқыштарды біріктіру мақсаты мен қолданылуы, оларды орындау тәсілдері мен жолдары, ұзындығы бойынша ағаш бөлшектері қосылыстарының түрлері (тоғысу), жиектер (топтастыру); бұрыштық (шеткі, ортаңғы), жәшікті қосылыстар мен оларды қолдану; алмалы-салмалы және ажыратылмайтын ағаш жалғамаларын орындаудың тәсілдері мен тәсілдері; желімдердің түрлері, желім ерітінділерін дайындау және оларды қолдану. Ағаштың негізгі түрлерін (түсі, құрылымы, ылғалдылығы, беріктігі) зерттеу, ағаш ұсталарын жасау үшін ағаш таңдау, ағаш ұсталарын сәндік әрлеудің кейбір әдістерімен танысу, ағашты сақтау және кептіру әдістерін зерттеу, бөлшектерді жартылай тесілген (БК 4), жалған жалпақ шыбықпен бұрыштық қосылыс (БК 2), бұрыштық қорап қосылысы (БК 1, БК 2), ағаш ұстасын мөлдір емес әрлеу тәсілдерімен танысу. Конустық, цилиндрлік және беті фасондық бөлшектердің сызбаларын оқу және орындау;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Дайын жұмысты сыныпқа көрсету (көрме). Жұмыстарды жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер. Пән терминологиясы. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер мен негізделген ұсыныстар.

28. 8 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (ер балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Еңбек және өндірістік пән. Құралдарды және жұмысқа бейімдеуді дайындау. Бақылау-өлшеу құралдары, шаблондар, құрылғылар және оларды қолдану мен пайдалану ережелері: орындалатын жұмыстардың дәлдігі мен сапасын бақылау тәсілдері, ақаулықтардың алдын алу және оларды түзету, қол ұсталық құрал-саймандарды орнату және олармен жұмыс істеу қағидалары, токарлық және бұрғылау станогының құрылысы және жұмыс істеу қағидалары, материалдар мен электр энергиясын үнемді жұмсау, құрал-саймандарды, жабдықтар мен құрылғыларды ұқыпты пайдалану тәсілдері, жұмыс орнының ішкі еңбек қауіпсіздігі, өндірістік тазалық, электр және өрт қауіпсіздігі;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Ағаш өндірісінде қолданылатын материалдар; ағаштың негізгі түрлері, қасиеттері мен кездесетін ақаулары; ағашпен жасалатын жұмыстың мәні мен мақсаты; белгілеуді, аралауды, сүргілеуді, қашауды және кескішпен кесуді, бұрғылауды орындау тәсілдері мен жолдары; қысқыштарды біріктіру мақсаты мен қолданылуы, оларды орындау тәсілдері мен жолдары; ағаш бөлшектердің ұзындығы бойынша біріктіру (тұтасу), жиектеу (топтастыру), бұрышы бойынша (шеткі, ортаңғы), оларды қолдану; алмалы-салмалы және ажыратылмайтын ағаш жалғамаларын орындау тәсілдері мен жолдары; желімдердің түрлері, желім ерітінділерін дайындау тәсілдері және қолдану; бақылау-өлшеу құралдары, шаблондар, құрылғылар және оларды қолдану және пайдалану ережелері;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Жұмыста көрсетілген идеялар мен тақырыптар. Жұмыстарды жасау үшін қолданылатын әдістер мен тәсілдер. Пән терминологиясы. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша сындарлы пікірлер мен негізделген ұсыныстар.

29. 9 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (ер балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Ағаш ұсталық жұмыстарды қол құралдарымен орындау; алмалы-салмалы және ажыратылмайтын қосылыстарды, қысқыштарды, бұрыштық, шеткі, ортаңғы және жәшікті байламдарды белгілеу және жинау, ұзындығы бойынша, жиегі бойынша жалғаулар, бөлшектерді біріктіру және желімдеу, ағаш бұйымдарын жинап құрастыру (желімдер мен арнайы құрылғылардың көмегімен), бақылау-өлшеу құралдары мен құрылғыларды пайдалану; дайындаманы ұтымды пішу, материалдар мен электр энергиясын үнемді жұмсау, жабдықты, құралдар мен құрылғыларды ұқыпты пайдалану; жұмыс орнын дайындау және ұтымды ұйымдастыру, еңбек қауіпсіздігі, өндірістік тазалықты, электр және өрт қауіпсіздігі мен табиғатты қорғау талаптарын сақтау;

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Өндірісте жасалған өнімдердің түрлерімен танысу, өнеркәсіптік технологияларды, жиһаз өндірісінің негізгі өнімдерін зерттеу, жиһазды жасаған материалдардың атауларымен және олардың технологиялық қасиеттерімен танысу. Ағаш өңдеу жұмыстарының түрлері. Бұйымдарды дайындау және құрастыру кезіндегі бригадалық еңбек бөлінісі ағаш жиһаз өндірісінде еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы. Ұсталық бұйымдарды көркем әрлеудің тәсілдері. Жиһаз өндірісін механикаландыру және автоматтандыру туралы ақпарат. Жиһаз жасау үрдісімен танысу. Линолеум төсеу әдістері;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Жұмыста көрсетілген идеялар мен тақырыптар. Техникалық терминология. Бейімдеу, жұмыстарды жетілдіру бойынша пікірлер мен ұсыныстар. Дайын жұмысты бүкіл сыныпқа таныстыру.

30. 10 сыныпқа арналған "Технология" оқу пәнінің негізгі мазмұны (ер балаларға арналған):

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар". Ағаш ұстасының жұмысын және жұмыс орнын ұйымдастыру. Ағаш және станок жұмыстарын орындау. Ағаш бұйымдарының ақауларын анықтау және жөндеу.

2) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы". Ағаштың түрлері мен ақауларын оның сыртқы түріне қарай анықтау: шаблон мен сызба бойынша ағаш дайындамасын белгілеу, ағаш ұсталық құралды мақсатына қарай қолдану, оны баптау, бұйымды дайындау үрдісінде станок жабдығын пайдалану; ағаш ұсталық бұйымдардың дизайнын ескере отырып өңдеу, бұйым құнының қарапайым есептеулерін орындау, ағаш сүргілеу және белгілеу құралдарын жасау, қарапайым ағаш ұсталық – жиһаз бұйымын жасау, токарлық станоктың ішін қайрау, бекіту бұйымдары мен жиһаз фурнитурасының түрлерін тану. Қаптайтын беті бар күрделі емес жиһаз жасау, ағаш-жиһаз бұйымдарындағы ақауларды жою, материалдар мен электр энергиясын үнемді жұмсау;

3) "Еңбек заттарын талдау және бағалау". Берілген жоспар бойынша жасалған жұмыс туралы ауызша есеп. Жұмыстарды талдау және бағалау (артықшылықтары мен кемшіліктері). Сөйлеуде техникалық терминологияны қолдану.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

31. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында "7" - сынып, "2.1" - бөлімше, "4" - оқыту мақсатының реттік саны.

32. Күтілетін нәтижелер бойынша оқыту мақсаттарының жүйесі.

1) "Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі / қыздарға арналған:

1-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшықтар туралы түсініктің болуы; мақта және зығыр; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтарын көзбен және сипап ұстау арқылы анықтау; 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтарына су мен жылудың әсерін білу	8.1.1.1 жануарлардың жүнінен жасалатын жіптер туралы білу: жүн, жібек 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік зерттеу жолымен (сыртқы түрі, жанасуы, жану сипаты бойынша) жануарлардан алынатын талшықтардың (жүн, жібек) қасиеттерін анықтау); 8.1.1.3 жүн талшықтарының ұзындығын, бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін анықтау	9.1.1.1 химиялық өндірістің: жасанды және синтетикалық талшықтар туралы түсініктің болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (вискозды және ацетатты) қасиеттері туралы түсініктің болуы; 9.1.1.3 жасанды талшықтардың қасиеттерін іс жүзінде зертханалық жолмен анықтау	10.1.1.1 "тоқыма талшықтарын жіктеу" кестесімен танысу арқылы тоқыма талшықтары туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және синтетикалық талшықтардан жасалған маталардың жаңа түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшықтар мен жіптерден тоқыма жіп алу үрдісі туралы түсініктің болуы
1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының түрлері мен жылдамдығын және оларда орындалатын жұмыстардың түрлері туралы жалпы түсініктің болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында және оның механизмдері (ине механизмі, жіп тарқыш) түсіну; 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жіп орағышты толтыру	8.1.2.1 электр жетегі бар тұрмыстық тігін машинасының техникалық сипаттамаларын (құрылысы, түрлері, жылдамдығы, орындалатын жұмыс түрлері) білу; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машинасында жұмыс істеу тәсілдерін орындау; 8.1.2.3 тігін машинасын реттеу механизмдерін ажырата білу; 8.1.2.4 астыңғы жіп орағыш жинағын бөлшектеу және жинау	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машинасының техникалық сипаттамасымен танысу (мақсаты, жылдамдығы, орындалатын операциялардың түрлері); 9.1.2.2 51-А класындағы ПМЗ -2 тігін машинасының техникалық сипаттамаларын білу; 9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның негізгі механизмдері (электр жетегі, ине, жіп тартқыштың, жіп орағыш) туралы түсініктің болуы	10.1.2.1 автоматтандырылған және жартылай автоматтандырылған тігін машиналары (ілемекті, түймешік) туралы түсінік болу; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіптік тігін машиналарын (тігін фабрикасына, цех немесе орта-арнайы оқу орнына экскурсия); 10.1.2.3 шағын механизация құралдары (тігін машиналарына арналған құрылғылар)

				туралы түсініктің болуы;
1.3 тігін өндірісі (кәсіп түрлері, бұйымдарының жаппай өндірісі, фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы туралы білу; 7.1.3.2 киім-кешекті тігу кезінде пайдаланылатын фабрикалық тігістер туралы бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киімнің жаппай өндірісі, тігін өндірісі цехтары туралы жалпы түсініктің болуы	8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптері туралы жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі операциясы туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігуде қолдану	9.1.3.1 тігін өндірісінің жаппай мамандықтары туралы түсініктің болуы (пішуші, борлаушы, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (киім) тігудің бригадалық әдісін меңгеру; 9.1.3.3 тігу сапасы және дайын өнімге қойылатын талаптар туралы түсініктің болуы	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында модельер-конструктор мамандығы және оның функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске арналған бұйымдардың модельдерін әзірлеу және құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және өндіріс жағдайында бұйымдарды тігуге арналған жоспарлы тапсырма туралы түсініктің болуы
1.4 тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	7.1.4.1 өлшеу және қол құралдарымен, тігін машинасымен, үтікпен қауіпсіз жұмыс істеу ережелері туралы түсініктің болуы; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты орындау кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау	8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасында жұмыс істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс істеу ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс орнын ұйымдастыру	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу барысында үтікпен жұмыс істеудің қауіпсіз орындау тәсілдерін сақтау	10.1.4.1 арнайы тігін машиналарында қауіпсіз жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде, сондай-ақ бұйымдарды ылғалды-жылумен өңдеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау

2) раздел ""Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар" бөлімі/ ер балаларға арналған:
2-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8сынып	9 сынып	10 сынып
1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш ұстаның ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мамандығының ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз өндірісінің мамандықтарымен танысу; 7.1.1.4 өз сөзінде техникалық терминологияны қолдану және түсіну	8.1.1.1 ағаш ұстасының маңызды ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндірісінің негізгі мамандықтарын білу; 8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық технологиялық операциялардың терминдері мен атауларын түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұйымдастыру	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге де пікіріне, тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекшеліктерін өз бетінше зерттеуге және сипаттауға тырысу; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорындарында еңбекті ұйымдастыру негіздері туралы түсініктің болуы;	10.1.1.1 ҚР халық шаруашылық сүректің қолданылу саласы; 10.1.1.2 ағаш-жиһаз кәсіптерінің сипаттамаларын зерттеу; 10.1.1.3 Ағаш өңдеу қолданылатын технологиялардың түсініктің болуы 10.1.1.4 еңбек заттарының кезінде материалдардың ескеру

			9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін кәсіби талаптармен байланыстыру	
1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттері туралы түсініктің болуы; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атаулары мен қасиеттерін білу; 7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі түрлерін, оларды жою тәсілдерін білу; 7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын, олардың түрлерін білу; 7.1.2.5 бұрғылау станогының құрылысы туралы түсініктің болуы; 7.1.2.6 аралау цехтарында бригадалық жұмыс әдістері түсініктің болуы	8.1.2.1 кескіш элементтері туралы түсініктің болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатысты кескіштің қозғалысына байланысты кесу түрлерін ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техникалық сурет бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты жоспарлау; 8.1.2.5 ағаш ақаулары мен талшықтардың бағытын ескере отырып, материалды таңдай алу;	9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын желімнің негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған станоктар мен құрылғылар туралы түсініктің болуы; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін дайындауға талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалды кесу технологиясын сақтау. 9.1.2.5 ағаш бетін бояғыштармен, лактармен әрлеудің мақсатын білу	10.1.2.1 ағаштың негізгі ажырата білу, ылғалдылығын анықтау; 10.1.2.2 ағаштың сығылу, және ығысу беріктігінің түсініктің болуы; 10.1.2.3 ағаш ақауларын м түрлеріне тән айырма анықтай алу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін к топтарға бөлу туралы т болу; 10.1.2.5 негізгі ағаш түрле

3) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі/ қыз балаларға арналған:
3-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және "қисық", "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, сызбаларды орындауға арналған сызықтарды: (тұтас - негізгі және штрихті – көмекші), тік және көлденең сызықтардың мақсатын ажырата алу; 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша тік төртбұрыш сызу; 7.2.1.4 масштаб туралы түсінікке ие болыңыз	8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" ұғымын (тік, өткір, доғал) және оны қолдануды ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін пішу 8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу; 8.3.1.4 белдігімен және кеудешесі бар алжапқыштың сызбасын салу; 8.2.1.5 бұйымның тақ және жұп бөлшектерін анықтау (алжапқыш)	9.2.1.1 пижама шалбарының және пижама жейделерінің сызбасын иық тігіссіз жасау; 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлшеулерді алу, тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша сызбаны құрастыруды орындау; 9.2.1.4 етегі кең белдемшенің сызбасын сызу ("жарты күн", "күн" және "желбір" тәрізді)	10.2.1.1 көйлек сызбасын сызу; 10.2.1.2 тірекке жаға сызбалар орындау; 10.2.1.3 үлгі сызбаларды та салыстыру (б атауы, бақылау, үлгі мен сипаттамасы); 10.2.1.4 сандық кішірейтілген білу
2.2 тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу технологиясын түсіну және оларды тігуді орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік кесінділерді, әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және бүгуді, тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында бекітуді орындау; 7.2.2.4 тігістерді үтіктеп отыру	8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру туралы түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды қалыптастыру үшін тігін машинасына үлгіге екі параллель тігіс салу (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ қатпарлар туралы түсініктің болуы; 8.2.2.4 жұмсақ қатпарларға мата, шілтер, тігін мөлшерін матаны кию кезінде есептеу;	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің кадамдары мен ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2 бөлшектердің жоғарғы және төменгі бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқылы өңдеу; 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне сыдырма тігу; 9.2.2.4 тік белдемшенің жоғарғы бөлігін бекітілген жерін белдікпен өңдеу; 9.2.2.5 тік белдемшенің етегін әртүрлі тәсілдермен өңдеу	10.2.2.1 о рюши, волан, складки, выполнять мере 10.2.2.2 жеңді тәсілдермен өңд 10.2.2.3 жағал жағасына бірікт 10.2.2.4 ілмекте және тігу; 10.2.2.5 орынын белгіле

		8.2.2.5 үлгіде жұмсақ үтіктелмеген бүктемелер жасау		
2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге қосу реті туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бүгіп тігісіпен өңдеу	8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмысқа назар аударып, технологиялық карта тақырып негізінде тігін жұмыстарының реттілігін талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер жасау; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеп, орау арқылы немесе бірнеше рет қайталау арқылы жиырып тігу	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігіспен өңдеу, жеңнің бөліктерін жабық кесіндімен қайырып тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып өлшемдерін алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөліктерін тегістеп, кескінін жинақтап өңдеу; 9.2.3.4 үлгіде қатпарларды өңдеуді орындау	10.2.3.1 көй-бейнеше жұмыстарды орындау; 10.2.3.2 еңбек барысын жоспарлау; 10.2.3.3 тазалау, тегістеу; 10.2.3.4 көй-ақауларды артық
2.4 Ұлттық қолөнер	7.2.4.1 қолөнер тарихымен танысу; 7.2.4.2 қолөнер тарихымен танысу қазақтың ұлттық ою-өрнегінің төрт тобын ажырату және атау: геометриялық, космогониялық, зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометриялық түрлерін орындау	8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық тобы туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, оның ішінде киімде қолданылатын ою-өрнектердің мағынасын меңгеру; 8.2.4.2 ою-өрнекті ("қошқар мүйіз", "ашатұяқ", "түйетабан") пайдалана отырып эскиз жасау және бұйым дайындау	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекшеліктері мен әрлеу түрлері туралы түсініктерінің болуы; 9.2.4.2 тоқыма материалдардан киім және сәндік қолданбалы өнер бұйымдарын дайындау кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану; 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұлттық киімі элементтерін қолдану	10.2.4.1 киім-тұрмыстық қолөнер кезінде әртүрлі бұйымдарды ерекшеліктері түсініктің болуы; 10.2.4.2 киім-тұрмыстық қолөнер қамзол, бас киім безендірілуін орындау; 10.2.4.3 қазақтың киімін (қамзол) тігу технологиясы
2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.1 киімге күтім жасау ережелері туралы білу және оған ұқыпты қарау; 7.2.5.2 түймелердің түрлерін ажырату, түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу; 7.2.5.4 ілгек тігу	8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау және пішу; 8.2.5.4 қиық матаны пішіп, тігу	9.2.5.1 тігін фурнитуралары туралы білу және оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сыдырма ілгекті жөндеу (ауыстыру)	10.2.5.1 қиық түрлі түрлері үстеме, төсем) тигізілуі; 10.2.5.2 сипатына (маңайлау, қақымдану түрлері, дәрежесіне) жөндеу түрлерін таңдау; 10.2.5.3 аппликация, жамау салу үлгілерін, тігістері мен тігістерін пайдалану

4) "Еңбек бұйымын дайындау технологиясы" бөлімі /ер балаларға арналған:
4-кесте

Бөлімшелер		Оқыту мақсаттары				
		7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып	
1.2	Ағаш технологиясы	ұстасы	7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі мен сурет бойынша тапсырмада бағдарлану; 7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қосылыстарын орындаңыз; 7.2.1.3 сызғышты, квадратты пайдаланып қарындашпен белгілеп, бұрыштарды протектор арқылы бұрышты өлшеуіш құралының көмегімен белгілеу; 7.2.1.4 сүргілеу құралдарымен жұмыс істеу тәсілдерін меңгеру (сүргі, ара, жонғыш, сүргілеп жонғыш)	8.2.1.1 бұйымның бөлшектерін сызба, техникалық сурет, үлгі бойынша белгілеуді жүзеге асыру, таңбалау құралын өз бетінше таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін ала отырып сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үшін, егеумен тазалау тәсілдерін меңгеру	9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблонды көмегімен белгілеп алу; 9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу және аралау тәсілдерін меңгеру; 9.2.1.3 контурлық және ішкі жиектерді кескішпен өңдеу, оларды дөңгелектеу; 9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеуді және өлшемдерді бақылауды орындай білу	10.2.1.1 ағашты тәсілдермен (талшықтардың көлденеңінен, және қиғашына) тегістеу; 10.2.1.2 әр түрлі тігістері бар қол ағашы; 10.2.1.3 жұлымыс қисық тәсілдерімен ар
2.2	Ағашты өңдеу.	көркемдеп	7.2.2.1 қарапайым геометриялық оюдың	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде мозаиканы орындау	9.2.2.1 ағашты көркем безендіруді орындау; 9.2.2.2	10.2.2.1 тегіс зашпонмен "ақ",

	суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру; 7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу; 7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты пішіндерден күрделі емес ою-өрнекті жасау; 7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш бояуымен, анилинді бояулармен, лакпен әрлеу	технологиясын меңгеру; 8.2.2.2 геометриялық фигураларды рейсмус, компас, кескіш көмегімен кесу тәсілдерін меңгеру	иметь понятие: маркетри, интарсия, инкрустация; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды орындау (қобдиша, маркетри-сурет, панно-интарсия)	"дойбы" түрінде орындау; 10.2.2.2 қағаз, синтетикалық пластикпен тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды безендіруді орындау, өзгерту, көшірме тегіс жылтырату;
2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен орындалған бүктемесі бар раманы жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған құралдарға арналған тұтқасын жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясы туралы түсініктің болуы; 7.2.3.4 жақтауларды, қалқандарды, жылжымалы және жылжымайтын элементтерді (құрастыру бірліктері) жасау технологиясын білу; 7.2.3.5 таңбалау құралдарын (шаршы, бұрышты өлшеуге арналған сызғыш, малка) жасау техникасын білу	8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңдап, жиһаз бөлшектерінің жеке бөліктері мен бетін қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлерін (үстелдер, шкафтар, сөрелер, орындық) жасау технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын ескере отырып, дайын бөлшектерді лактармен, бояулармен әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен бекіткіштерді белгілеу және орнату;	9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылай отырып, құрастыру сызбасы бойынша дайын бөлшектерден жиһаз құрастыруды орындау; 9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасалған жиһаз бұйымдарын дайындау технологиясын сақтау, содан кейін әрлеу; 9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау, құрастыру және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер);	10.2.3.1 жиһаз туралы түсініктің болуы; 10.2.3.2 жиһазды қолдану түрі, көрсеткіштері анықтау; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарды құрылымдық табу; 10.2.3.4 нәжіс салғыштың, аяқ орындықтың, конструкциясы техникалық орындау; 10.2.3.5 үстелдің сөресінің, бала төсектің эскизін таңдау бойынша жасау
2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін тесіктерді бұрғылауды, станоктың контуры бойынша бұрғылауды жүзеге асыру; 7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық станокта құрал тұтқаларын, шахмат фигураларын жасау технологиясын меңгеру	8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктарында кескіш құралды бекіту тәсілдерін, олардың түрлерін білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, бұрандалы шегелерді бекіту және шешу жұмыстарының технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға арналған құралдарға бағылау жүргізу және қайрау; 8.2.4.4 станокта құрал тұтқаларын, жиһаз аяқтарын жасау технологиясын сақтау	9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралын қайрау, қайрау бұрышын білу; 9.2.4.2 алдын ала белгілеумен бұрғылау станогында бұрғылау технологиясын сақтау; 9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылай отырып профильді құралдарды ұштау технологиясын білу	10.2.4.1 ағаш кәсіпорнының ерекшеліктерін білу; 10.2.4.2 тік сызық қисық дайындамаларды жібере отырып орындау, ағаш тарап мен фанераларды орындау; 10.2.4.3 ағаштың түрлерін ажырату; 10.2.4.4 дайын бастапқы және жарты механикалық орындау; 10.2.4.5 тік жолақтан қисық бөлшекті жасау
2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону	9.2.5.2 балта саптамасының дұрыстығын тексеру	9.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды шаблон бойынша кесу арқылы жалғау; 9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды қалқанға жинау; 9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрылғыларын жасау; 9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарын үлгілер бойынша анықтау	10.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды бойынша ағаш арқылы құрылыстағы жұмыстарының жұмыс ұйымдастыруды қауіпсіздік түсіну; 10.2.5.2 құралды дайындау (балта, кондыру, қайрау) барда түзету; 10.2.5.3 құрылыс конструкциялар

				(қалыптар, құрылыстар, құрылыстар) орындары
2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздігінің ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жинау және оны бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау; 7.2.6.3 бояу жұмыстары кезінде желдету режимін сақтау; 7.2.6.4 электр қауіпсіздігінің негізгі ережелерін түсіну	8.2.6.1 жарақаттанудың себептері мен сақтық шараларын және алдын алуды білу; 8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру құралдарын пайдалану ережелерін, өрт сөндіргіштердің құрылысы мен қолданылуын білу	9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқықтары мен міндеттерін білу; 9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын түсіну; 9.2.6.3 жұмыс уақытында және демалыс уақытында бағдарлану; 9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау туралы түсініктің болуы	10.2.6.1 құрылыста, ағаш өңдеу кезінде қорғау жөнінде ұйымдастыруды білу; 10.2.6.2 ағаш кәсіпорнындағы құрылыстағы, мұқияттықпен еңбек қауіпсіздік ережелерін білу; 10.2.6.3 еңбек гигиенасының негізгі ережелерін білу; 10.2.6.4 еңбектің өндірістік және жұмыс ортасының гигиенасының білу

5) "Еңбек заттарын талдау және бағалау" бөлімі:
5-кесте

Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары			
	7 сынып	8 сынып	9 сынып	10 сынып
3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарын және басқалардың жұмысын талдауға және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыста артықшылықтары мен кемшіліктерін атап өту; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша есеп беруде өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді	8.3.1.1 ер/қыз балалар мұғалімнің ішінара көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыс сапасын тексеру ; 8.3.1.2 ер/қыз балалар жұмыс сапасын тексеру ; 8.3.1.3 ер/қыз балалар техникалық терминологияны қолдануы ; 8.3.1.4 ер/қыз балалар мұғалімнің сұрақтары бойынша немесе өз бетінше жасалған жұмыс туралы ауызша есеп береді ;	9.3.1.1 ер/қыз балалар техникалық терминологияны қолдана отырып, өз жұмысында және басқалардың жұмысында көрініс табатын идеялар мен тақырыптарды сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы пікірлер қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу бойынша ұсыныстар жасау ; 9.3.1.3 ер/қыз балалар дайын жұмысын бүкіл сыныпқа ұсыну	10.3.1.1 ер/қыз балалар жұмысында бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар бетінше бұйым бетінше талдау; 10.3.1.3 балалар өнімді технологиялық құру; 10.1.3.4 өз жұмыс бағалардың талдауға және тырысады, артықшылықтар мен кемшіліктерін а

33. Бағдарлама есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда әрбір бөлімде жүзеге асырылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

34. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған "Технология" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Есту қабілеті бұзылған (нашар еститін, кейіннен естімей қалған) білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10 сыныптары үшін "Технология" пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7 сынып (қыз балалар):
1-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшық түсініктің болуы: мақта және зығыр талшықтары; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтарын көзбен және сипап ұстау арқылы ажырату; 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтардың жылулық қасиеттерін білу

	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының т жылдамдығын және оларда о жұмыстардың түрлері туралы жалпы болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында механизмдері (ине механизмі, ж түсіну; 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жігі толтыру
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы 7.1.3.2 киім-кешекті тігу пайдаланылатын фабрикалық тігін бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киім өндірісі, тігін өндірісі цехтары туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	7.1.4.1 өлшеу және қол құралдар машинасымен, үтікпен қауіпсіз жұмыс ережелері туралы түсініктің болуы; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты орындау қауіпсіздік ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, орындауға арналған сызықтардың негізгі және штрихті – көмекші, көлденең сызықтардың мақсатын анықтау; 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша төртбұрыш сызу; 7.2.1.4 масштаб туралы түсінікке иелі болуы
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйым бөлшектері мен тораптарын өңдеу технологиясын түсіну және оларды орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік тігінді өрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында тігінді орындау
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге біріктіру туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бұрыштық өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	7.2.4.1 қолөнер тарихымен танысу; 7.2.4.2 қолөнер тарихымен таныстыру ұлттық ою-өрнегінің төрт тобын анықтау: геометриялық, косметикалық, зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометриялық және зооморфтық ерекшеліктерін орындау
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.1 киімге күтім жасау ережелерін білу және оған ұқыпты қарау; 7.2.5.2 түймелердің түрлерін және түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмыс орындарында басқалардың жұмысын талдау және бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау және өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балаларауызша еңбек оңтүстігімен өтілген ұғымдарды қолдана отырып атқарылған жұмысы туралы есеп береді
2 тоқсан		

1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшық түсініктің болуы: мақта және зығыр; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр та көзбен және сипап ұстау арқылы а 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықта жылудың әсерін білу
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының т жылдамдығын және оларда о жұмыстардың түрлері туралы жалп болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында механизмдері (ине механизмі, ж түсіну; 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жі толтыру
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы 7.1.3.2 киім-кешекті тігу пайдаланылатын фабрикалық тігі бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киім өндірісі, тігін өндірісі цехтары ту түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	7.1.4.1 өлшеу және қол құралдар машинасымен, үтікпен қауіпсіз ж ережелері туралы түсініктің болуы; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты оры қауіпсіздік ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	7.2.1.1 сызықтардың "түзу" жә "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, орындауға арналған сызықтард негізгі және штрихті – көмекші көлденең сызықтардың мақсатын а 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бо төртбұрыш сызу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бүй бөлшектері мен тораптарь технологиясын түсіну және ол орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік н әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды ж тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңы орындау
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімг туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын бірікт 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бү өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	7.2.4.1 қолөнер тарихымен танысу; 7.2.4.2 қолөнер тарихымен тан ұлттық ою-өрнегінің төрт тобын а атау: геометриялық, кос зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометрияль орындау
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.1 киімге күтім жасау ереже білу және оған ұқыпты қарау; 7.2.5.2 түймелердің түрлерін түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу;
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмыс басқалардың жұмысын талда бағалауға тырысады;

		7.3.1.2 ер/қыз балалар артықшылықтары мен кемшілігі өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балаларауызша өтілген ұғымдарды қолдана атқарылған жұмысы туралы есеп б
3 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшық түсініктің болуы: мақта және зығыр талшықтарының қасиеттері; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтарының қасиеттері; көзбен және сипап ұстау арқылы а 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтарының жылудың әсерін білу
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының түрлері және оларда олардың жұмыстардың түрлері туралы жалпы түсінік болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында жұмыс істейтін механизмдері (ине механизмі, жігіт түсіну); 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жігіт түрлерін толтыру
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандықтарын білу; 7.1.3.2 киім-кешекті тігін пайдаланылатын фабрикалық тігін машинасы бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киім-кешекті өндірісі, тігін өндірісі цехтары туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	7.1.4.1 өлшеу және қол құралдарының машинасымен, үтікпен қауіпсіз жұмыс істеу ережелері туралы түсініктің болуы; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты орындауға қауіпсіздік ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, орындауға арналған сызықтардың негізгі және штрихті – көмекші сызықтардың көлденең сызықтардың мақсатын а 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша төртбұрыш сызу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарының технологиясын түсіну және оларды орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік тігінді өңдеу әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында тігінді орындау
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге біріктіру туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бұйымға өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	7.2.4.1 қолөнер тарихымен танысу; 7.2.4.2 қолөнер тарихымен танысу; ұлттық ою-өрнегінің төрт тобын атау: геометриялық, косметикалық, зооморфтық және өсімдік тәріздес; 7.2.4.3 ою-өрнектің геометриялық тәрізін орындау
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	7.2.5.1 киімге күтім жасау ережелерін білу және оған ұқыпты қарау;

		7.2.5.2 түймелердің түрлерін түймелерді тігу әдісін таңдау; 7.2.5.3 түймелерді тігу
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмыс басқалардың жұмысын талдау бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар артықшылықтары мен кемшіліктерін өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балаларауызша еңбек өтілген ұғымдарды қолдана отырып атқарылған жұмысы туралы есеп береді
4 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	7.1.1.1 өсімдік тектес талшықтардың түсініктің болуы: мақта және зығыр талшықтары; 7.1.1.2 мақта-мата және зығыр талшықтардың көзбен және сипап ұстау арқылы анықталуы; 7.1.1.3 мақта мен зығыр талшықтарының жылудың әсерін білу
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	7.1.2.1 тігін машиналарының түрлері және оларда олардың жұмыстардың түрлері туралы жалпы түсінік болуы; 7.1.2.2 машинасы құрылғысында жұмыс істейтін механизмдері (инерция механизмі, жетек түсіну); 7.1.2.3 төменгі және жоғарғы жігіттерді толтыру
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	7.1.3.1 тігінші, пішуші мамандығы; 7.1.3.2 киім-кешекті тігу пайдаланылатын фабрикалық тігін бастапқы түсініктің болуы; 7.1.3.3 тігін фабрикасында киім өндірісі, тігін өндірісі цехтары туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	7.1.4.1 өлшеу және қол құралдарының машинасымен, үтікпен қауіпсіз жұмыс ережелері туралы түсініктің болуы; 7.1.4.2 тәжірибелік жұмысты орындау қауіпсіздік ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	7.2.1.1 сызықтардың "түзу" және "дұрыс бұрыш" ұғымдарын, орындауға арналған сызықтардың негізгі және штрихті – көмекші сызықтардың көлденең сызықтардың мақсатын анықтау; 7.2.1.2 сызбаларды рәсімдеу; 7.2.1.3 берілген өлшемдер бойынша төртбұрыш сызу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	7.2.2.1 жоғарыда аталған тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын технологиясын түсіну және оларды орындау; 7.2.2.2 көлденең және үлестік қиылу әрлеу тігісін, бөлікті қайрауды және тігісті сөгуді орындау; 7.2.2.3 тігістің басында және соңында орындау
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	7.2.3.1 бөлшектерді дайын өнімге біріктіру туралы түсініктің болуы; 7.2.3.2 қиылған бүйір жағын біріктіру; 7.2.3.3 өнімнің жоғарғы бөлігін бұрышпен өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	7.2.4.1 қолөнер тарихымен танысу; 7.2.4.2 қолөнер тарихымен танып-біліп ұлттық ою-өрнегінің төрт тобын ажырату

		2.4 Ұлттық қолөнер	негізінде тігін жұмыстарының талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеу арқылы немесе бірнеше рет қайта жиырып тігу
			8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, ою-киімде қолданылатын ою-өрнектерінің мағынасын меңгеру; 8.2.4.2 ою-өрнекті ("қошқар мүйіз", "түйетабан") пайдалана отырып жасау және бұйым дайындау
			8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау; 8.2.5.4 қиық матаны пішіп, тігу
Еңбек заттарын талдау және бағалау		3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын бағалау; 8.3.1.3 ер/қыз балалармұғалімнің терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалармұғалімнің бойынша немесе өз бетінше жасау туралы ауызша есеп береді; 8.3.1.5 ер/қыз балалармұғалімнің бойынша және өз бетінше өз өнім, жасау тегжейлі талдауға тырысады
2 тоқсан			
1. Материалтану. Құрал-саймандар жабдықтар	мен	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	8.1.1.1 жануарлардың жүнінен жіптер туралы білу: жүн, жібек; 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік жолымен (сыртқы түрі, жанауы, жанауы бойынша) жануарлардан талшықтардың (жүн, жібек) анықтау); 8.1.1.3 жүн талшықтарының бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін
		1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	8.1.2.1 электр жетегі бар тұрмыс машинасының техникалық сипаты (құрылысы, түрлері, жетектің орындалатын жұмыс түрлері) білу; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машинасы жұмыс істеу тәсілдерін орындау; 8.1.2.3 тігін машинасын реттеу меңгеру; 8.1.2.4 астыңғы жіп орағыш бөлшектеу және жинау
		1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптер жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігу
		1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасымен жұмыс істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс ұйымдастыру
2. Еңбек затын дайындау технологиясы		2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" (тік, өткір, доғал) және оны ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін

		8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу	
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды қалыптастыру машинасына үлгіге екі параллель (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ туралы түсініктің болуы	
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмыс аударып, технологиялық карта негізінде тігін жұмыстарының талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер тігу; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеу арқылы немесе бірнеше рет қайта жиырып тігу	
	2.4 Ұлттық қолөнер	8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, ою-өрнек киімде қолданылатын ою-өрнек мағынасын меңгеру	
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау	
Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын бағалау; 8.3.1.3 ер/қыз балалар терминологияны қолдануы	
3 тоқсан			
1. Материалтану. Құрал-саймандар жабдықтар	мен	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	8.1.1.1жануарлардың жүнінен жіптер туралы білу: жүн, жібек 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік жолымен (сыртқы түрі, жанасуы, талшық бойынша) жануарлардан талшықтардың (жүн, жібек) анықтау); 8.1.1.3 жүн талшықтарының бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін
		1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	8.1.2.1электр жетегі бар тұрмыс машинасының техникалық сипаттамасы (құрылысы, түрлері, жабдығы) орындалатын жұмыс түрлері) білу; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машинасы жұмыс істеу тәсілдерін орындау; 8.1.2.3 тігін машинасын реттеу меңгеру ажырата білу
		1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптер жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігу
		1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасымен жұмыс істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс ұйымдастыру
2. Еңбек затын дайындау технологиясы		2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" (тік, өткір, доғал) және оны ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін жасау; 8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу

		2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды қалыптастыру машинасына үлгіге екі параллель (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ туралы түсініктің болуы
		2.3 Тәжірибелік жұмыстар	8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмыс аударып, технологиялық карта негізінде тігін жұмыстарының талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеу арқылы немесе бірнеше рет қайта жиырып тігу
		2.4 Ұлттық колөнер	8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, олар киімде қолданылатын ою-өрнектерінің мағынасын меңгеру; 8.2.4.2 составлять эскиз и изделие с использованием орнаментов "мүйіз", "ашатуюк", "түйетабан"
		2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау
Еңбек заттарын талдау және бағалау		3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын бақылау; 8.3.1.3 ер/қыз балалар терминологияны қолдануы
4 тоқсан			
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар		1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	8.1.1.1жануарлардың жүнінен жіптер туралы білу: жүн, жібек 8.1.1.2 зертханалық-тәжірибелік жолымен (сыртқы түрі, жанасуы, зерттеу бойынша) жануарлардан талшықтардың (жүн, жібек) анықтау); 8.1.1.3 жүн талшықтарының бұралуын, жіңішкелігін, беріктігін
		1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	8.1.2.1электр жетегі бар тұрмыс машинасының техникалық сипаттамасы (құрылысы, түрлері, жетек орындалатын жұмыс түрлері) білу; 8.1.2.2 электр жетегі бар тігін машина жұмыс істеу тәсілдерін орындау; 8.1.2.3 тігін машинасын реттеу мен ажырата білу
		1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	8.1.3.1 иіру және тоқу өндірісі, кәсіптер жалпы түсініктің болуы; 8.1.3.2 тігу кезінде еңбек бөлінісі туралы түсініктің болуы; 8.1.3.3 фабрикалық тігісті киім тігу
		1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	8.1.4.1 қол құралымен қауіпсіз жұмыс ережелерін сақтау; 8.1.4.2 электр тігін машинасын істеген кезде электр бу үтігімен жұмыс ережелерін сақтау; 8.1.4.3 оқу шеберханасында өз жұмыс ұйымдастыру
2. Еңбек затын дайындау технологиясы		2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	8.2.1.1 тігін бұйымындағы "бұрыш" (тік, өткір, доғал) және оны ажырату; 8.2.1.2 үлгі бойынша қалта бөлігін

		8.2.1.3 өлшемдерді алу және жазу
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	8.2.2.1 әрлеу түрі ретінде құрастыру түсініктің болуы; 8.2.2.2 жинақтарды қалыптастыру машинасына үлгіге екі параллель (немесе қолмен); 8.2.2.3 әрлеу түрі ретінде жұмсақ туралы түсініктің болуы
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	8.2.3.1 өнімнің үлгісі бойынша жұмыс аударып, технологиялық карта негізінде тігін жұмыстарының талқылау; 8.2.3.2 жинап, жұмсақ бүктемелер; 8.2.3.3 жиырып тігу жерін белгілеу арқылы немесе бірнеше рет қайта жиырып тігу
	2.4 Ұлттық қолөнер	8.2.4.1 ұлттық ою-өрнектің зооморфтық туралы түсініктің болуы; 8.2.4.2 қазақ ою-өрнектерінің, ою-өрнек киімде қолданылатын ою-өрнек мағынасын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	8.2.5.1 киім эстетикасы туралы түсініктің болуы; 8.2.5.2 жамай алуды білу; 8.2.5.3 тігіс тігілген жерді анықтау
Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын бағалау; 8.3.1.3 ер/қыз балалар терминологияны қолдануы

3) 9 сынып (қыз балалар):
3-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.1.1.1 химиялық өндірістің: жасанды синтетикалық талшықтар туралы түсініктің болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (вискоза, ацетатты) қасиеттері туралы түсініктің болуы; 9.1.1.3 жасанды талшықтардың қасиеттерін жүзінде зертханалық жолмен анықтау
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік машинасының техникалық сипаттамаларын танысу (мақсаты, жылдамдығы, операциялардың түрлері); 9.1.2.2 знать технические характеристики краеобметочной швейной машины ПМЗ-51-А класса ПМЗ -2; 9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның механизмдері (электр жетегі, тартқыштың, жіп орағыш) туралы түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	9.1.3.1 Тігін өндірісінің жаппай мақсаты туралы түсініктің болуы (пішуші, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (киім) бригадалық әдісін меңгеру; 9.1.3.3 тігу сапасы және дайындау қойылатын талаптар туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және ПМЗ өнеркәсіптік тігін машинасының қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу үтікпен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін сақтау

2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	9.2.1.1 пижама шалбарының жасайды жейделерінің сызбасын иық тігіссін; 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлшемдерін тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша құрастыруды орындау
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қапталған ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2. бөлшектердің жоғарғы және төменгі бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқылы біріктіру; 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісін тігу; 9.2.2.4 тік белдемшенің жоғарғы бөлігін бекітілген жерін белдікпен өңдеу; 9.2.2.5 тік белдемшенің етегіне таспа тәсілдермен өңдеу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігіс арқылы жеңнің бөліктерін жабық кесіндіммен тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөліктерін кескінін жинақтап өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	9.24.1 қазақ ұлттық киімінің ерекшеліктерін әрлеу түрлері туралы түсініктеріні 9.2.4.2 тоқыма материалдардан сәндік қолданбалы өнер бұйымдарын жасау кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұлттық элементтерін қолдану
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	9.2.5.1 тігін фурнитуралары туралы түсініктерін оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сынды жөндеу (ауыстыру)
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1. Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалар терминологияны қолдана отырып, өнімнің жұмысында және басқалардың көрініс табатын идеялар мен талдау сипаттау; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы қабылдап, өз жұмысын және өнімді бағалау жұмысын жетілдіру, бейімдеу ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайындау бүкіл сыныпқа ұсыну
2 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.1.1.1 химиялық өндірістің: жасанды, синтетикалық талшықтар туралы түсінік болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (вискоза, ацетатты) қасиеттері туралы түсінік болуы; 9.1.1.3 жасанды талшықтардың қолдану жүйесінде зертханалық жолмен анықтау
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіптік машинасының техникалық сипаттамасын танысу (мақсаты, жылдамдығы, операциялардың түрлері); 9.1.2.2 зная технические характеристики краеобметочной швейной машины 51-А класса ПМЗ -2; 9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның механизмдері (электр жетегі, тартқыштың, жіп орағыш) туралы түсінік болу

	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	9.1.3.1 Тігін өндірісінің жаппай ма туралы түсініктің болуы (пішуші, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (ки) бригадалық әдісін меңгеру; 9.1.3.3 тігу сапасы және дай қойылатын талаптар туралы түсіні
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және ПМЗ өнеркәсіптік тігін маш қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін са 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу үтікпен жұмыс істеудің қауіпс тәсілдерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	9.2.1.1 пижама шалбарының ж жейделерінің сызбасын иық тігіссі 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлше тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша құрастыруды орындау;
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қад ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2. бөлшектердің жоғарғы ж бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқ 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне с
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігі жейдің бөліктерін жабық кесіндім тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөлікте кескінін жинақтап өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекш әрлеу түрлері туралы түсініктеріні 9.2.4.2 тоқыма материалдардан сәндік қолданбалы өнер бұйымдар кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұл элементтерін қолдану
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	9.2.5.1 тігін фурнитуралары турал оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сыды жөндеу (ауыстыру)
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1. Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалар терминологияны қолдана от жұмысында және басқалардың көрініс табатын идеялар мен та сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындар қабылдап, өз жұмысын және б жұмысын жетілдіру, бейімдеу ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайы бүкіл сыныпқа ұсыну
3 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.1.1.1 химиялық өндірістің: жас синтетикалық талшықтар туралы болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (ви ацетатты) қасиеттері туралы түсіні 9.1.1.3 жасанды талшықтардың қа жүзінде зертханалық жолмен анық
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркә машинасының техникалық сипа танысу (мақсаты, жылдамдығы, о операциялардың түрлері);

		9.1.2.2 знать технические хар краеобметочной швейной машины 51-А класса ПМЗ -2;
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның механизмдері (электр жетегі, тартқыштың, жіп орағыш) туралы болу 9.1.3.1 Тігін өндірісінің жаппай ма туралы түсініктің болуы (пішуші, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (киім бригадалық әдісін меңгеру; 9.1.3.3 тігу сапасы және дай қойылатын талаптар туралы түсіні
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және ПМЗ өнеркәсіптік тігін маш қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін са 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу үтікпен жұмыс істеудің қауіпс тәсілдерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	9.2.1.1 пижама шалбарының жа жейделерінің сызбасын иық тігіссі 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлше тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша құрастыруды орындау
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қад ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2. бөлшектердің жоғарғы ж бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқ 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне с
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігі жеңнің бөліктерін жабық кесіндім тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөлікте кескінін жинақтап өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекш әрлеу түрлері туралы түсініктеріні 9.2.4.2 тоқыма материалдардан сәндік қолданбалы өнер бұйымдар кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұл элементтерін қолдану
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	9.2.5.1 тігін фурнитуралары турал оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сыды жөндеу (ауыстыру)
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1. Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалар терминологияны қолдана от жұмысында және басқалардың көрініс табатын идеялар мен та сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындар қабылдап, өз жұмысын және б жұмысын жетілдіру, бейімдеу ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайы бүкіл сыныпқа ұсыну
4 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.1.1.1 химиялық өндірістің: жа синтетикалық талшықтар туралы болуы; 9.1.1.2 жасанды талшықтардың (ви ацетатты) қасиеттері туралы түсіні

		9.1.1.3 жасанды талшықтардың қа жүзінде зертханалық жолмен анық
	1.2. Машинатану (тігін машиналарының түрлері, тігін жабдығында жұмыс істеудің негізгі механизмдері, тәсілдері)	9.1.2.1 22-А класты ПМЗ өнеркәсіп машинасының техникалық сипаттамасын танысу (мақсаты, жылдамдығы, операциялардың түрлері); 9.1.2.2 знать технические характеристики швейной машины ПМЗ -2; 9.1.2.3 өнеркәсіптік машинаның механизмдері (электр жетегі, тартқыштың, жіп орағыш) туралы болу
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіптер, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	9.1.3.1 Тігін өндірісінің жаппай машина туралы түсініктің болуы (пішуші, үтіктеуші); 9.1.3.2 төсекке арналған (киім) бригадалық әдісін меңгеру; 9.1.3.3 тігу сапасы және дайындалатын талаптар туралы түсінік
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	9.1.4.1 51-А класты ПМЗ-2 және ПМЗ өнеркәсіптік тігін машина қауіпсіз жұмыс істеу ережелерін сақтау; 9.1.4.2 ылғалды-жылумен өңдеу үтікпен жұмыс істеудің қауіпсіз тәсілдерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	9.2.1.1 пижама шалбарының жасалып жейделерінің сызбасын иық тігіссіз; 9.2.1.2 белдемше тігу үшін өлшем тартпа ерітіндісін есептеу; 9.2.1.3 нұсқаулық бойынша құрастыруды орындау
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	9.2.2.1 жұпталған бөлшектердің қалың ортаңғы бөліктерін өңдеу; 9.2.2.2. бөлшектердің жоғарғы және төменгі бөліктерін бүктеп, жабық тігіс арқылы тігу; 9.2.2.3 белдемшенің бүйір тігісіне сәйкес
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	9.2.3.1 мойын жағын қиғаш тігіс жөннің бөліктерін жабық кесіндім тігу; 9.2.3.2 белдемшені киіп тұрып алуға дайындау; 9.2.3.3 белдемшенің бүйір бөліктерін кескінін жинақтап өңдеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	9.2.4.1 қазақ ұлттық киімінің ерекшеліктерін әрлеу түрлері туралы түсініктерінің; 9.2.4.2 тоқыма материалдардан сәндік қолданбалы өнер бұйымдарын кезінде ұлттық ою-өрнекті қолдану; 9.2.4.3 киім тігуде қазақтың ұлт элементтерін қолдану
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	9.2.5.1 тігін фурнитуралары туралы оны қажеттілігі бойынша қолдану; 9.2.5.2 белдік бұйымдағы сынды жөндеу (ауыстыру)
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1. Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалар терминологияны қолдана отырып жұмысында және басқалардың көрініс табатын идеялар мен тал сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы қабылдап, өз жұмысын және бәсекесін жұмысын жетілдіру, бейімдеу ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайындалу бүкіл сыныпқа ұсыну

4) 10 сынып (қыз балалар): 4-кесте		
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімшелері	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	10.1.1.1 "тоқыма талшықтары кестесімен танысу арқылы тоқыма туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және сн талшықтардан жасалған матала түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшы жіптерден тоқыма жіп алу үр түсініктің болуы
	1.2 Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері)	10.1.2.1 автоматтандырылған жән автоматтандырылған тігін п (ілмекті, түймешік) туралы түсінік 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркә машиналарын (тігін фабрикасына, орта-арнайы оқу орнына экскурсия 10.1.2.3 шағын механизация құра машиналарына арналған құрылғы түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайынд конструктор мамандығы жә функциялары туралы түсініктің бо 10.1.3.2 жаппай өндіріске бұйымдардың модельдерін әзі құрастыру туралы жалпы түсінікті 10.1.3.3 өндіріс нормасы жә жағдайында бұйымдарды тігу жоспарлы тапсырма туралы түсінік
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	10.1.4.1 арнайы тігін машиналары жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина опе орындау кезінде, сондай-ақ ыылғалды-жылумен өңдеу кезінде ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	10.2.1.1 көйлек негізінің сызбасын 10.2.1.2 тірекке жең және жаға салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды салыстыру (бөлшектердің атауы белгілері, үлгі мен сызбаның сипаты)
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	10.2.2.1 желбір, волан, шағын қатп тігу, мережканы жасау; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен 10.2.2.3 жағаны мойын жағасын өңдеу ; 10.2.2.4 ілмектерді белгілеу және т
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша жұмыстарды орындау; 10.2.3.2 еңбекке кәрәсу барысын білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау, тегіс 10.2.3.4 көйлек киіп, ақауларды арт
	2.4 Ұлттық қолөнер	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық кезінде әртүрлі техникада бұйымд ерекшеліктері туралы түсініктің бо 10.2.4.2 киімнің (жилет, қамзол, б көркем безендірілуін орындау; 10.2.4.3 қазақтың ұлттық киімін (киім) тігу технологиясын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	10.2.5.1 киықтардың әр түрлі түрл үстеме, төсем) төсеу;

		10.2.5.2 бұйымның сипатына (материалдану түрлері, тозу байланысты жөндеу түрлерін ажырату); 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау; зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысының бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысының бағалауының болуы; 10.3.1.4 ер/қыз балалар өз жұмысының басқалардың жұмысын талдау бағалауға тырысады, артықшылықтары мен кемшіліктері
2 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	10.1.1.1 "тоқыма талшықтары" кестесімен танысу арқылы тоқыма туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және табиғи талшықтардан жасалған маталар түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшықтар жіптерден тоқыма жіп алу үрдісі түсініктің болуы
	1.2 Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері))	10.1.2.1 автоматтандырылған және не автоматтандырылған тігін машина (ілмекті, түймешік) туралы түсінік; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіп машиналарын (тігін фабрикасына, орта-арнайы оқу орнына экскурсия); 10.1.2.3 шағын механизация құралдары машиналарына арналған құрылғылар түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында конструктор мамандығы жасау функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске бұйымдардың модельдерін әзірлеу құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және жағдайында бұйымдарды тігуге жоспарлы тапсырма туралы түсінік
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	10.1.4.1 арнайы тігін машиналарында жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде, сондай-ақ қол ығалды-жылумен өңдеу кезінде ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	10.2.1.1 көйлек негізінің сызбасын салу; 10.2.1.2 тірекке жең және жаға салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды салыстыру (бөлшектердің атауы, белгілері, үлгі мен сызбаның сипаты)
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	10.2.2.1 желбір, волан, шағын қатпар тігу, мережканы жасау; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен өңдеу; 10.2.2.3 жағаны мойын жағасын өңдеу; 10.2.2.4 ілмектерді белгілеу және т
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша жұмыстарды орындау; 10.2.3.2 еңбекке кәрісу барысын білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау, тегістеу

	2.4 Ұлттық қолөнер	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық кезінде әртүрлі техникада бұйымдар ерекшеліктері туралы түсініктің болуы; 10.2.4.2 киімнің (жилет, қамзол, блуза) көркем безендірілуін орындау; 10.2.4.3 қазақтың ұлттық киімін (кілем, киім) тігу технологиясын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	10.2.5.1 киықтардың әр түрлі түрлерін (мөбелі, үстеме, төсем) төсеу; 10.2.5.2 бұйымның сипатына (материал, зақымдану түрлері, тозу) байланысты жөндеу түрлерін ажырату; 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау, зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін жасау
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмысының бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балаларөз жұмысының бағалауының болуы
3 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	10.1.1.1 "тоқыма талшықтары" кестесімен танысу арқылы тоқыма туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және сипатталып талшықтардан жасалған маталар түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшықтар жіптерден тоқыма жіп алу үрдісін түсініктің болуы
	1.2 Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері))	10.1.2.1 автоматтандырылған және жарты автоматтандырылған тігін машиналары (ілмекті, түймешік) туралы түсініктің болуы; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіп машиналарын (тігін фабрикасына, орта-арнайы оқу орнына экскурсия) арнайы жабдықтар туралы түсініктің болуы; 10.1.2.3 шағын механизация құралдарына арналған құрылғылар туралы түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында конструктор мамандығы жасау функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске бұйымдардың модельдерін өзіндік құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және жағдайында бұйымдарды тігу тәсілдерін жоспарлы тапсырма туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	10.1.4.1 арнайы тігін машиналарының жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде, сондай-ақ өлшеу, ылғалды-жылумен өңдеу кезінде ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	10.2.1.1 көйлек негізінің сызбасын сызу; 10.2.1.2 тірекке жең және жаға салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды салыстыру (бөлшектердің атауы, белгілері, үлгі мен сызбаның сипаты)
	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	10.2.2.1 желбір, волан, шағын қатпар тігу, мерезжаны жасау; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен тігу; 10.2.2.3 жағаны мойын жағасын өңдеу

	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша жұмыстарды орындау; 10.2.3.2 еңбекке кәрәсу барысын білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау, тегіс
	2.4 Ұлттық қолөнер	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық кезінде әртүрлі техникада бұйымдар ерекшеліктері туралы түсініктің болуы; 10.2.4.2 киімнің (жилет, қамзол, бөксі) көркем безендірілуін орындау; 10.2.4.3 қазақтың ұлттық киімін (қолғап, киім) тігу технологиясын меңгеру
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	10.2.5.1 киықтардың әр түрлі түрлерін (үстеме, төсем) төсеу; 10.2.5.2 бұйымның сипатына (материал, зақымдану түрлері, тозу байланысты жөндеу түрлерін ажырату) 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау, зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыс бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмыс бағалауының болуы
4 тоқсан		
1. Материалтану. Құрал-саймандар мен жабдықтар	1.1 Материалтану (тоқыма талшықтары, Маталар және олардың қасиеттері)	10.1.1.1 "тоқыма талшықтары кестесімен танысу арқылы тоқыма туралы білімді жүйелеу; 10.1.1.2 жасанды және сирек талшықтардан жасалған матала түрлері туралы түсініктің болуы; 10.1.1.3 синтетикалық талшық жіптерден тоқыма жіп алу үрдісін түсініктің болуы
	1.2 Машинатану (тігін машиналарының түрлері, негізгі механизмдері, тігін жабдықтарында жұмыс істеу тәсілдері))	10.1.2.1 автоматтандырылған және автоматтандырылған тігін машина (ілмекті, түймешік) туралы түсініктің болуы; 10.1.2.2 қазіргі заманғы өнеркәсіп машиналарын (тігін фабрикасына, орта-арнайы оқу орнына экскурсия) 10.1.2.3 шағын механизация құралдарына арналған құрылғылар туралы түсініктің болуы
	1.3 Тігін өндірісі (кәсіп түрлері, тігін бұйымдарының жаппай өндірісі, тігін фабрикасының негізгі цехтары туралы жалпы түсінік)	10.1.3.1 тігін өндірісі жағдайында конструктор мамандығы жасау функциялары туралы түсініктің болуы; 10.1.3.2 жаппай өндіріске бұйымдардың модельдерін әзірлеу құрастыру туралы жалпы түсініктің болуы; 10.1.3.3 өндіріс нормасы және жағдайында бұйымдарды тігу жоспарлы тапсырма туралы түсініктің болуы
	1.4 Тігін шеберханасында және тігін өндірісінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері	10.1.4.1 арнайы тігін машиналарын жұмыс тәсілдерін сақтау; 10.1.4.2 қол және машина операцияларын орындау кезінде, сондай-ақ өлшеу ылғалды-жылумен өңдеу кезінде ережелерін сақтау
2. Еңбек затын дайындау технологиясы	2.1 Құрастыру (сызба құру, үлгілерін дайындау, пішу)	10.2.1.1 көйлек негізінің сызбасын салу; 10.2.1.2 тірекке жең және жаға салуды орындау; 10.2.1.3 үлгілер мен сызбаларды салыстыру (бөлшектердің атауы, белгілері, үлгі мен сызбаның сипаты)

	2.2 Тігін бұйымдарының бөлшектері мен тораптарын өңдеу.	10.2.2.1 желбір, волан, шағын қатп тігу, мережканы жасау; 10.2.2.2 жеңді әртүрлі тәсілдермен 10.2.2.3 жағаны мойын жағасын өңдеу
	2.3 Тәжірибелік жұмыстар	10.2.3.1 көйлек тігу бойынша жұмыстарды орындау; 10.2.3.2 еңбекке кәрәсу барысын білу; 10.2.3.3 бөлшектерді тазалау, тегістеу
	2.4 Ұлттық қолөнер	10.2.4.1 киім мен тұрмыстық кезінде әртүрлі техникада бұйымдар ерекшеліктері туралы түсініктің болуы; 10.2.4.2 киімнің (жилет, қамзол, бөксі) көркем безендірілуін орындау
	2.5 Жөндеу жұмыстарының түрлері	10.2.5.1 киықтардың әр түрлі түрлерін (үстеме, төсем) төсеу; 10.2.5.2 бұйымның сипатына (материал, зақымдану түрлері, тозу) байланысты жөндеу түрлерін ажырату; 10.2.5.3 аппликация түрінде жамау, зигзаг тігістері мен ілмек тігістерін
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмысына бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмысына бағалауының болуы

5) 7 сынып: (ер балалар)
5-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" маманы ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз мамандықтарымен танысу; 7.1.1.4 өз сөзінде техникалық терминдерді қолдану және түсіну
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық, технологиялық қасиеттері туралы білу; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атауларын білу; 7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі себептерін оларды жою тәсілдерін білу; 7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын пайдалану түрлерін білу
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі бойынша тапсырмада бағдарлану; 7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қолмен орынданғыз; 7.2.1.3 сызғышты, квадратты қарындашпен белгілеп, бұрыштарды арқылы бұрышты өлшеуіш көмегімен белгілеу
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	7.2.2.1 қарапайым геометриялық суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру; 7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу; 7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты күрделі емес ою-өрнекті жасау; 7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш анилинді бояулармен, лакпен әрлеу

	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен бүктемесі бар раманы жасау тех меңгеру; 7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған арналған тұтқасын жасау тех меңгеру; 7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұй дизайны, оларды жасау технология түсініктің болуы
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін бұрғылауды, станоктың контур бұрғылауды жүзеге асыру; 7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық құрал тұтқаларын, шахмат фигурал технологиясын меңгеру
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын оры
	2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қа ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жина бөлшектеу кезінде қауіпсіздік сақтау
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмыс басқалардың жұмысын талда бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар артықшылықтары мен кемшілі өтеді; 7.3.1.3 ер/қыз балаларауызша өтілген ұғымдарды қолдана атқарылған жұмысы туралы есеп б
2 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағ ерекшеліктерін зерттеу және анық 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мам ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз мамандықтарымен танысу; 7.1.1.4 өз сөзінде техникалық терм қолдану және түсіну
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механи технологиялық қасиеттері турал болуы; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қо ағаш материалдарының атау қасиеттерін білу; 7.1.2.3 ағаш ақауларының негіз оларды жою тәсілдерін білу; 7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын түрлерін білу
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлг бойынша тапсырмада бағдарлану; 7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы ко орындаңыз; 7.2.1.3 сызғышты, квадратты қарындашпен белгілеп, бұрыштард арқылы бұрышты өлшеуіш көмегімен белгілеу; 7.2.1.4 сүргілеу құралдарымен ж тәсілдерін меңгеру (сүргі, ара сүргілеп жонғыш)
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	7.2.2.1 қарапайым геометриял суретін белгілеу тәсілдерін меңгер 7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу; 7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты күрделі емес ою-өрнекті жасау;

		7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш анилинді бояулармен, лакпен әрлеу
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен бүктемесі бар раманы жасау технологиясы менгеру; 7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған арналған тұтқасын жасау технологиясы менгеру; 7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясының түсініктің болуы; 7.2.3.4 жақтауларды, қорғасын жылжымалы және жылжымайтын элементтер (құрастыру бірліктері) жасау технологиясы білу
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін бұрғылауды, станоктың контурлы бұрғылауды жүзеге асыру; 7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық құрал тұтқаларын, шахмат фигуралар жасау технологиясын менгеру
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздік ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жинау, бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау; 7.2.6.3 бояу жұмыстары кезінде қауіпсіздік режимін сақтау; 7.2.6.4 электр қауіпсіздігінің негізгі ережелерін түсіну
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарының басқалардың жұмысын талдау, бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар өз жұмыстарының артықшылықтары мен кемшіліктерін біледі; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша еңбектің өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді
3 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш өнімдері ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мамандығы ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз мамандықтарымен танысу
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық технологиялық қасиеттері туралы білу; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атауларын білу; 7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі себептерін оларды жою тәсілдерін білу; 7.1.2.4 бұрғылау құрылғысының түрлерін білу
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі бойынша тапсырмада бағдарлану; 7.2.1.2 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қорғасын орындаңыз; 7.2.1.3 сызғышты, квадратты қарындашпен белгілеп, бұрыштарды арқылы бұрышты өлшеуіш көмегімен белгілеу;

		7.2.1.4 сүргілеу құралдарымен жасау тәсілдерін меңгеру (сүргі, ара, сүргілеп жонғыш)
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	7.2.2.1 қарапайым геометриялық суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру; 7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу; 7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты күрделі емес ою-өрнекті жасау; 7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш анилинді бояулармен, лакпен әрлеу
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен бүктемесі бар раманы жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған арналған тұтқасын жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясын түсініктің болуы; 7.2.3.4 жақтауларды, қосалғыларды, жылжымалы және жылжымайтын элементтерді (құрастыру бірліктері) жасау технологиясын білу
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін ағашты бұрғылауды, станоктың контурлы бұрғылауды жүзеге асыру; 7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық құрал тұтқаларын, шахмат фигураларын жасау технологиясын меңгеру
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздік ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жинау, бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау; 7.2.6.3 бояу жұмыстары кезінде қауіпсіздік режимін сақтау; 7.2.6.4 электр қауіпсіздігінің негізгі ережелерін түсіну
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарының басқалардың жұмысын талдау, бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар артықшылықтары мен кемшіліктерін біледі; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша сөзбен өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді
4 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	7.1.1.1 мұғалімнің көмегімен ағаш өнімдерінің ерекшеліктерін зерттеу және анықтау; 7.1.1.2 "ағаш ұстасы" мамандығының ерекшеліктерін білу; 7.1.1.3 ағаш-жиһаз мамандықтарымен танысу; 7.1.1.4 өз сөзінде техникалық терминдерді қолдану және түсіну
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	7.1.2.1 ағаштың физикалық, механикалық, технологиялық қасиеттері туралы білу; 7.1.2.2 бұйымдарды жасау үшін қолданылатын ағаш материалдарының атауларын және қасиеттерін білу; 7.1.2.3 ағаш ақауларының негізгі себептерін білу; 7.1.2.4 ағаш ақауларын жою тәсілдерін білу;

		7.1.2.4 бұрғылау құрылғысын түрлерін білу
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	7.2.1.1 мұғалімнің көмегімен үлгі бойынша тапсырмада бағдарлану; 7.2.1.2. 2,4-БҚ бұрыштық соңғы қор орындаңыз; 7.2.1.3 сызғышты, квадратты қарындашпен белгілеп, бұрыштарды арқылы бұрышты өлшеуіш көмегімен белгілеу; 7.2.1.4 сүргілеу құралдарымен жат тәсілдерін меңгеру (сүргі, ара, сүргілеп жонғыш)
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	7.2.2.1 қарапайым геометриялық суретін белгілеу тәсілдерін меңгеру; 7.2.2.2 геометриялық өрнек кесу; 7.2.2.3 тегіс қисықты сызықты күрделі емес ою-өрнекті жасау; 7.2.2.4 бұйымдарды арнайы ағаш анилинді бояулармен, лакпен әрлеу
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	7.2.3.1 ернеуіне жалғаумен бүктемесі бар раманы жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.2 қатты ағаштан жасалған арналған тұтқасын жасау технологиясын меңгеру; 7.2.3.3 ағаш және жиһаз бұйымдарының дизайны, оларды жасау технологиясын түсініктің болуы; 7.2.3.4 жақтауларды, қосымша жылжымалы және жылжымайтын элементтер (құрастыру бірліктері) жасау технологиясын білу
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	7.2.4.1 тесіп өтетін және өтпейтін бұрғылауды, станоктың контурлы бұрғылауды жүзеге асыру; 7.2.4.2 ағашқа арналған токарлық құрал тұтқаларын, шахмат фигураларын жасау технологиясын меңгеру
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 ағашты жону жұмысын орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	7.2.6.1 шеберханадағы жұмыс қауіпсіздік ережелерін түсіну; 7.2.6.2 материалды қатарлап жинау, бөлшектеу кезінде қауіпсіздік ережелерін сақтау; 7.2.6.3 бояу жұмыстары кезінде қауіпсіздік режимін сақтау; 7.2.6.4 электр қауіпсіздігінің негізгі ережелерін түсіну
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	7.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыстарының басқалардың жұмысын талдау, бағалауға тырысады; 7.3.1.2 ер/қыз балалар өз жұмыстарының артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтай отыра отырады; 7.3.1.3 ер/қыз балалар ауызша еңбектің өтілген ұғымдарды қолдана отырып, атқарылған жұмысы туралы есеп береді

6) 8 сынып (ер балалар):
6-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	8.1.1.1 ағаш ұстасының ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндіріс мамандықтарын білу;

		8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық тех операциялардың терминдері мен түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұй
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	8.1.2.1 кескіш элементтері турал болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатыс қозғалысына байланысты кесу ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техни бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты ж
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	8.2.1.1 бұйымның бөлшектер техникалық сурет, үлгі бойынша жүзеге асыру, таңбалау құралын таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үл тазалау тәсілдерін меңгеру; 8.2.1.4 араларды жұмысқа дайында тістерді тегістеу, қайрау және ажы
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде орындау технологиясын меңгеру; 8 геометриялық фигураларды рейсм кескіш көмегімен кесу тәсілдерін м
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңд бөлшектерінің жеке бөліктері қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлері шкафтар, сөрелер, орынды технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын еске дайын бөлшектерді лактармен, әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен б белгілеу және орнату
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктары құралды бекіту тәсілдерін, олард білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, шегелерді бекіту және шешу жұм технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға құралдарға баылау жүргізу және қ 8.2.4.4 станокта құрал тұтқалар аяқтарын жасау технологиясын сак
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.2 балта саптамасының тексеру
	2.6 Еңбекті қорғау	8.2.6.1 жарақаттанудың себептері шараларын және алдын алуды білу 8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру пайдалану ережелерін, өрт сөнд құрылысы мен қолданылуын білу
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімн көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзе 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапас 8.3.1.3 ер/қыз балалар терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалармұғалімнің бойынша немесе өз бетінше жаса туралы ауызша есеп береді; 8.3.1.5 ер/қыз балалармұғалімнің бойынша және өз бетінше өз өнім, тегжейлі талдауға тырысады

1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	8.1.1.1 ағаш ұстасының ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндіріс мамандықтарын білу; 8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық тех операциялардың терминдері мен түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұй
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	8.1.2.1 кескіш элементтері турал болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатыст қозғалысына байланысты кесу ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техни бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты ж
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	8.2.1.1 бұйымның бөлшектер техникалық сурет, үлгі бойынша жүзеге асыру, таңбалау құралын таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үн тазалау тәсілдерін меңгеру; 8.2.1.4 араларды жұмысқа дайында тістерді тегістеу, қайрау және ажы
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде орындау технологиясын меңгеру; 8.2.2.2 геометриялық фигуралард компас, кескіш көмегімен кесу меңгеру
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	8.2.3.1 жөндеу әдістерін таң бөлшектерінің жеке бөліктері қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлері шкафтар, сөрелер, орынды технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын еске дайын бөлшектерді лактармен, әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен б белгілеу және орнату; 8.2.3.5 тораптардың тұтастығын ескере отырып, бұйымды бөлше жөндеуге дайындауды орындау
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктары құралды бекіту тәсілдерін, олард білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, шегелерді бекіту және шешу жұм технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға құралдарға баылау жүргізу және қ 8.2.4.4 станокта құрал тұтқалар аяқтарын жасау технологиясын сак
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.2 балта саптамасының тексеру
	2.6 Еңбекті қорғау	8.2.6.1 жарақаттанудың себептері шараларын және алдын алуды білу 8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру пайдалану ережелерін, өрт сөнд құрылысы мен қолданылуын білу
	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімн көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзс 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапас
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімн көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзс 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапас

		8.3.1.3 ер/қыз балалар терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалармұғалімнің бойынша немесе өз бетінше жаса туралы ауызша есеп береді
3 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	8.1.1.1 ағаш ұстасының ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндіріс мамандықтарын білу; 8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық тех операциялардың терминдері мен түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұй
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	8.1.2.1 кескіш элементтері турал болуы; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатыст қозғалысына байланысты кесу ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техни бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты ж
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	8.2.1.1 бұйымның бөлшектер техникалық сурет, үлгі бойынша жүзеге асыру, таңбалау құралын таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үл тазалау тәсілдерін меңгеру; 8.2.1.4 араларды жұмысқа дайында тістерді тегістеу, қайрау және ажыр
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде орындау технологиясын меңгеру; 8.2.2.2 геометриялық фигуралард компас, кескіш көмегімен кесу меңгеру
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңд бөлшектерінің жеке бөліктері қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлері шкафтар, сөрелер, орынды технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын еске дайын бөлшектерді лактармен, әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен б белгілеу және орнату
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктары құралды бекіту тәсілдерін, олард білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, шегелерді бекіту және шешу жұп технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға құралдарға баылау жүргізу және қ құрал тұтқалар аяқтарын жасау технологиясын сак
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.2 балта саптамасының тексеру
	2.6 Еңбекті қорғау	8.2.6.1 жарақаттанудың себептері шараларын және алдын алуды білу 8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру пайдалану ережелерін, өрт сөнд құрылысы мен қолданылуын білу

3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын бақылау; 8.3.1.3 ер/қыз балалар терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалармұғалімнің бойынша немесе өз бетінше жасау туралы ауызша есеп береді
4 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	8.1.1.1 ағаш ұстасының ерекшеліктерін білу және түсіну; 8.1.1.2 ағаш және жиһаз өндіріс мамандықтарын білу; 8.1.1.3 өз сөзінде ағаш ұсталық тех операциялардың терминдері мен түсіну және қолдану; 8.1.1.4 жұмыс орнын өз бетінше ұйымдастыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	8.1.2.1 кескіш элементтері туралы білу; 8.1.2.2 ағаш талшықтарына қатысты қозғалысына байланысты кесу ажырату; 8.1.2.3 тапсырмада сызба, техника бойынша бағдарлану; 8.1.2.4 топтық әңгімеде жұмысты жасау
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	8.2.1.1 бұйымның бөлшектерін техникалық сурет, үлгі бойынша жүзеге асыру, таңбалау құралын таңдау; 8.2.1.2 сырлау құралының негізін сүргілеу технологиясын елестету; 8.2.1.3 тік бұрыштың ішін жону үлгі тазалау тәсілдерін меңгеру; 8.2.1.4 араларды жұмысқа дайындау тәсілдерді тегістеу, қайрау және ажырату
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	8.2.2.1 қобдишаны жасау кезінде орындау технологиясын меңгеру; 8.2.2.2геометриялық фигураларды компас, кескіш көмегімен кесу меңгеру
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	8.2.3.1 жөндеу әдістерін таңдау, бөлшектерінің жеке бөліктері қалпына келтіру; 8.2.3.2 жиһаздың әртүрлі түрлері шкафтар, сөрелер, орындықтар технологиясын меңгеру; 8.2.3.3 бұйымның мақсатын ескере отырып бөлшектерді лактармен, әрлеуді орындау; 8.2.3.4 жиһаз фурнитурасы мен белгілеу және орнату
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	8.2.4.1 ағаш өңдеу станоктарының құралды бекіту тәсілдерін, оларды білу; 8.2.4.2 электр бұрғылау, тесу, шегелерді бекіту және шешу жұмыстары технологиясын білу; 8.2.4.3 токарлық жұмыстарға құралдарға бағылау жүргізу және қолдану; 8.2.4.4 станокта құрал тұтқаларын аяқтарын жасау технологиясын сақтау
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.2 балта саптамасының тексеру
	2.6 Еңбекті қорғау	8.2.6.1 жарақаттанудың себептері шараларын және алдын алуды білу

		8.2.6.2 алғашқы өрт сөндіру пайдалану ережелерін, өрт сөн. құрылысы мен қолданылуын білу
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	8.3.1.1 ер/қыз балалармұғалімнің көмегімен өзін-өзі бақылауды жүзеге асыру; 8.3.1.2 ер/қыз балаларжұмыс сапасын бақылау; 8.3.1.3 ер/қыз балалар терминологияны қолдануы; 8.3.1.4 ер/қыз балалар мұғалімнің бақылау бойынша немесе өз бетінше жасаған жұмыстар туралы ауызша есеп береді

7) 9 сынып (ер балалар):

7-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекше бетінше зерттеуге және сипаттауға қабілетін білу; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорының еңбекті ұйымдастыру негіздерін түсініктің болу; 9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін талаптармен байланыстыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған стандартты құрылғылар туралы түсініктің болу; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін талдау талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалдар технологиясын сақтау
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблонмен белгілеп алу; 9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу тәсілдерін меңгеру; 9.2.1.3 контурлық және ішкі кескішпен өңдеу, оларды дөңгелек және тікбұрышты өңдеу; 9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеу және өлшемдерді бақылауды орындай білу
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	9.2.2.1 ағашты көркем безендірудің тәсілдерін білу; 9.2.2.2 маркетри, интарсия, шпательмен жұмыс істеу, ұғымдарын білу; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды жасау (қобдиша, маркетри-сурет, панно-картина)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылау отырып, құрастыру сызбасы бойынша бөлшектерден жиһаз құрастырудың тәсілдерін білу; 9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасаған бұйымдарын дайындау технологиясын білу содан кейін әрлеу; 9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер)
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралдарын пайдалану кәсіпін қайрау бұрышын білу; 9.2.4.2 алдын ала белгілеумен ағаш станогында бұрғылау технологиясын білу; 9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылау профильді құралдарды ұштау технологиясын білу; 9.2.4.4 токарлық станокта бөлшектерді (үстелге, үстел астында орындықтар) жону технологиясын білу
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды дайындау бойынша кесу арқылы жалғау;

		9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды жинау; 9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрал жасау; 9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарының үлгілер бойынша анықтау
	2.6 Еңбекті қорғау	9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқықтарын білу; 9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын білу; 9.2.6.3 жұмыс уақытында және демалыс уақытында бағдарлану; 9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау түсініктің болуы
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалардың терминологияны қолдана отырып жұмысында және басқалардың көрініс табатын идеялар мен тапсырмаларды сипаттау; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу, ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайындалуына бүкіл сыныпқа ұсыну
2 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге-өзге тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекшеліктерін бетінше зерттеуге және сипаттауға; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорының еңбекті ұйымдастыру негіздерін түсініктің болу; 9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін талаптармен байланыстыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған стандартты құрылғылар туралы түсініктің болу; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін талдау талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалдарды технологиясын сақтау
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблондармен белгілеп алу; 9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу тәсілдерін меңгеру; 9.2.1.3 контурлық және ішкі кескішпен өңдеу, оларды дөңгелек және тік бұрышты өңдеу; 9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеу және өлшемдерді бақылауды орындай білу
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	9.2.2.1 ағашты көркем безендірудің тәсілдерін білу; 9.2.2.2 маркетри, интарсия, шпательмен ұғымдарын білу; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды дайындау (қобдиша, маркетри-сурет, панно-картина)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылап отырып, құрастыру сызбасы бойынша бөлшектерден жиһаз құрастыруды білу; 9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасау және бұйымдарын дайындау технологиясын білуден содан кейін әрлеу; 9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер)
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралдарын қайрау бұрышын білу;

		9.2.4.2 алдын ала белгілеумен станогында бұрғылау технологиясын білу; 9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақыл профильді құралдарды ұштау технологиясын білу; 9.2.4.4 токарлық станокта бөлшектерді (үстелге, үстел орындықтар) жону технологиясын білу;
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 бөренелер мен жолақтар бойынша кесу арқылы жалғау; 9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды жинау; 9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрал жасау; 9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарының үлгілер бойынша анықтау
	2.6 Еңбекті қорғау	9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқық міндеттерін білу; 9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын білу; 9.2.6.3 жұмыс уақытында және жанама уақытында бағдарлану; 9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау түсініктің болуы
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалар арасында терминологияны қолдана отырып жұмысында және басқалардың көрініс табатын идеялар мен тапсырмаларды сипаттау; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы жұмыс қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу және ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайындалуына бүкіл сыныпқа ұсыну
3 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге-өзге тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекше қасиетін бетінше зерттеуге және сипаттауға; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорында еңбекті ұйымдастыру негіздерін білу; 9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін талаптармен байланыстыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған стандартты құрылғылар туралы түсініктің болуы; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін талдау талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалдардың технологиясын сақтау
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблондармен белгілеп алу; 9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу тәсілдерін меңгеру; 9.2.1.3 контурлық және ішкі кескішпен өңдеу, оларды дөңгелек және тік бұрышты етіп өңдеу; 9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеу және өлшемдерді бақылауды орындай білу
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	9.2.2.1 ағашты көркем безендірудің негізгі тәсілдерін білу; 9.2.2.2 маркетри, интарсия, шпательмен ұғымдарын білу; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды (қобдиша, маркетри-сурет, панно-картина) жасау

	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылап отырып, құрастыру сызбасы бойынша бөлшектерден жиһаз құрастыруды жүзеге асыру; 9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасауға қажетті бұйымдарын дайындау технологиясын біліп, содан кейін әрлеу; 9.2.3.3 секциялық жиһазды жасауға қажетті және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, с
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралдарын пайдалануға қайрау бұрышын білу; 9.2.4.2 алдын ала белгілеумен жұмыс істеу станогында бұрғылау технологиясын білу; 9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылған профильді құралдарды ұштау технологиясын білу; 9.2.4.4 токарлық станокта бөлшектерді (үстелге, үстелден тыс) орындықтар) жону технологиясын білу
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды өңдеу бойынша кесу арқылы жалғау; 9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды жинау; 9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құралдарды жасау; 9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарын үлгілер бойынша анықтау
	2.6 Еңбекті қорғау	9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқықтарын міндеттерін білу; 9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын білу; 9.2.6.3 жұмыс уақытында және демалыс уақытында бағдарлану; 9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау түсініктің болуы
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалардың терминологияны қолдана отырып жұмысында және басқалардың көрініс табатын идеялар мен талдау сипаттау; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы қабылдап, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жетілдіру, бейімдеу ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайындау бүкіл сыныпқа ұсыну
4 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	9.1.1.1 әртүрлі халықтардың өзге-біреуінің тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау; 9.1.1.2 ағаш ұстасының ерекшеліктерін біліп, бетінше зерттеуге және сипаттауға қабілетті; 9.1.1.3 ағаш және жиһаз кәсіпорында еңбекті ұйымдастыру негіздерін білу; 9.1.1.4 өзінің жеке ерекшеліктерін талаптармен байланыстыру
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	9.1.2.1 ағаш өңдеуде қолданылатын негізгі түрлерін, оның қасиеттерін білу; 9.1.2.2 желім жағуға арналған стандартты құрылғылар туралы түсініктің болуы; 9.1.2.3 фанерлеу үшін заттың бетін фанерлеу талаптар қою. 9.1.2.4 фанерлеу үшін материалдарды технологиясын сақтау
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	9.2.1.1 тор бойынша, өрнек шаблонмен белгілеп алу; 9.2.1.2 қатты ағаштарды сүргілеу тәсілдерін меңгеру;

		9.2.1.3 контурлық және ішкі кескішпен өңдеу, оларды дөңгелек
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	9.2.1.3 штангенциркульмен өлшеу, өлшемдерді бақылауды орындай білу; 9.2.2.1 ағашты көркем безендіруді; 9.2.2.2 маркетри, интарсия, ұғымдарын білу; 9.2.2.3 көркем әрлеуі бар бұйымдарды (қобдиша, маркетри-сурет, панно-картина) жасау
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	9.2.3.1 жұмыс сапасын өз бетінше бақылап отырып, құрастыру сызбасы бойынша бөлшектерден жиһаз құрастыруды; 9.2.3.2 әр түрлі ағаштан жасау бұйымдарын дайындау технологиясын содан кейін әрлеу; 9.2.3.3 секциялық жиһазды жасау және әрлеу. (шкафтар, стенкалар, сөрелер)
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	9.2.4.1 кескіш және сүргілеу құралдарын қайрау бұрышын білу; 9.2.4.2 алдын ала белгілеумен станогында бұрғылау технологиясын; 9.2.4.3 үлгіге қарай өзі бақылап, профильді құралдарды ұштау технологиясын білу; 9.2.4.4 токарлық станокта бөлшектерді (үстелге, үстел астына орындықтар) жону технологиясын
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	9.2.5.1 бөренелер мен жолақтар бойынша кесу арқылы жалғау; 9.2.5.2 тақталар мен жолақтарды жинау; 9.2.5.3 құрылыс құралдары мен құрал-жабдықтарын жасау; 9.2.5.4 шатыр және қаптау материалдарын үлгілер бойынша анықтау
	2.6 Еңбекті қорғау	9.2.6.1 жұмысшылардың негізгі құқық міндеттерін білу; 9.2.6.2 еңбек шартының мағынасын білу; 9.2.6.3 жұмыс уақытында және уақытында бағдарлану; 9.2.6.4 еңбек тәртібі, еңбекті қорғау түсініктің болуы
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	9.3.1.1 ер/қыз балалар терминологияны қолдана отырып, жұмысында және басқалардың көрініс табатын идеялар мен таспа сипаттау ; 9.3.1.2 ер/қыз балалар сындарлы қабылдап, өз жұмысын және басқаларының жұмысын жетілдіру, бейімдеу, ұсыныстар жасау; 9.3.1.3 ер / қыз балалардың дайындалуы, бүкіл сыныпқа ұсыну

8) 10 сынып (ер балалар):
8-кесте

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бөлімшелер	Оқыту мақсаттары
1 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығының қолданылу саласын түсіну.; 10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі біліктілік сипаттамаларын зерттеу; 10.1.1.3 ағаш өңдеу өндірісінде қолданылатын ресурстарды үнемдейтін технологияны түсініктің болуы 10.1.1.4 еңбек заттарын дайындау материалдардың қасиеттерін ескеру

	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттерін білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу қасиеттерін білу, сығылу, созылу қасиеттеріне ығысу беріктігінің шегі туралы білу; 10.1.2.3 ағаш ақауларын меншіктеу, түрлеріне тән айырмашылықтарды білу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар мен топтарға бөлу туралы түсінікке ие болу
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілдермен кесу (талшықтардың көлденеңінен, бойымен, қиғашынан); 10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар кесу; 10.2.1.3 жұлымды және қисық тәсілдерімен аралау
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	10.2.2.1 тегіс заттың беттін шпательмен "конверт", "дойбы" түрінде қаптау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалық пленкамен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды көркем безендіру (реңкін өзгерту, көшірмесін жасау, жылтырату)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы білу; 10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қолдану мақсаты, өндірістік көрсеткіштері бойынша жіктеу; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз өндіріс жасаудың құрылымдық шешімдерін таңдау; 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыш, аспаптар арналған орындықтың, конструкциясының техникалық сипаттамаларын орындау
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорнының ерекшеліктерін білу; 10.2.4.2 тік сызықты және қисық сызықты дайындамаларды өңдеуге жіберу; 10.2.4.3 пішуді орындау, ағаш тақтай, фанераларды пішу; 10.2.4.4 ағашты кептіру түрлерін анықтау; 10.2.4.5 дайындамаларды бастапқы механикалық өңдеуді орындау
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	10.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды таңдау бойынша ағашты кесу арқылы құрылыстағы ағаш жұмыстарының мақсаты, жұмыс орнын ұйымдастыруды, ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайындау, тұтқаға қондыру, қайранда және баулау; 10.2.5.3 құрылыс конструкцияларын (қалыптар, құрылыс текесі, т.б.) орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	10.2.6.1 құрылыста, аралау және кесу кезінде еңбекті қорғау жөніндегі ережелерін ұйымдастыруды түсіну; 10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсіпорнында құрылыстағы, машина және цехтарындағы еңбек қауіпсіздігі ережелерін білу; 10.2.6.3 еңбек гигиенасының, санитарияның және жұмысшылардың гигиенасының негіздерін білу; 10.2.6.4 өндірістегі өрт қауіпсіздігі ережелерін орындау

3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмысы бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз беті үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балаларөз жұмысы бағалауының болуы; 10.1.3.4 ер/қыз балаларөз жұм басқалардың жұмысын талда бағалауға тырысады, артықшылықтары мен кемшіліктер
2 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығын қолданылу саласын түсіну.; 10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі біліктілік сипаттамаларын зерттеу; 10.1.1.3 Ағаш өңдеу өндірісінде қол ресурстарды үнемдейтін технология түсініктің болуы 10.1.1.4 еңбек заттарын дайын, материалдардың қасиеттерін ескер
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттер білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу, ығысу беріктігінің шегі туралы болуы; 10.1.2.3 ағаш ақауларын мен түрлеріне тән айырмашылықтар алу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар м бөлу туралы түсінікке ие болу
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілдермен (талшықтардың көлденеңінен, бойымен, қиғашынан); 10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар кесу; 10.2.1.3 жұлымды және қисық тәсілдерімен аралау
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	10.2.2.1 тегіс заттың бетін шпательмен "конверт", "дойбы" түрінде қаптау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалық пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды көркем безендіру (реңкін өзгерту, көшірмесін жасау, жылтырату)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы болуы; 10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қолдану өндірістік көрсеткіштері бойынша жіктеу; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз өндіріс жасаудың құрылымдық шешімдерді таңдау; 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыштар арналған орындықтың, сәулет конструкциясының техникалық орындау
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорнының ерекшеліктерін білу; 10.2.4.2 тік сызықты және қисық дайындамаларды өңдеуге жіберу, пішуді орындау, ағаш тактай, фанераларды пішу; 10.2.4.3 ағашты кептіру түрлерін ажырату; 10.2.4.4 дайындамаларды бастапқы механикалық өңдеуді орындау
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	10.2.5.1 бөренелер мен жолақтар бойынша ағашты кесу арқылы құрылыстағы ағаш жұмыстарының

		жұмыс орнын ұйымдастыруды, ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайындау, тұтқаға қондыру, қайраңда және ба 10.2.5.3 құрылыс констр (қалыптар, құрылыс текесі, орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	10.2.6.1 құрылыста, аралау және кезінде еңбекті қорғау жөніндегі ұйымдастыруды түсіну; 10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсі құрылыстағы, машина және цехтарындағы еңбек қауіпсіздігі ережелерін білу; 10.2.6.3 еңбек гигиенасының, санитарияның және жұмысшы гигиенасының негіздерін білу; 10.2.6.4 өндірістегі өрт қауіпсіздігі орындау
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балаларөз жұмыс бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз беті үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балаларөз жұмыс бағалауының болуы; 10.1.3.4 ер/қыз балаларөз жұм басқалардың жұмысын талда бағалауға тырысады, артықшылықтары мен кемшіліктер
3 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығы қолданылу саласын түсіну.; 10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі біліктілік сипаттамаларын зерттеу; 10.1.1.3 Ағаш өңдеу өндірісінде қор ресурстарды үнемдейтін технология түсініктің болуы 10.1.1.4 еңбек заттарын дайындау материалдардың қасиеттерін ескер
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттер білу, ылғалдылық дәрежесін анықтау; 10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу ығысу беріктігінің шегі туралы болуы; 10.1.2.3 ағаш ақауларын мен түрлеріне тән айырмашылықтар, алу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар м бөлу туралы түсінікке ие болу
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілді (талшықтардың көлденеңінен, бой қиғашынан); 10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар кесу; 10.2.1.3 жұлымды және қисы тәсілдерімен аралау
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	10.2.2.1 тегіс заттың беттін шп "конверт", "дойбы" түрінде қаптау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалы пластикпен қаптау тәсілдерін меңг 10.2.2.3 жиһазды көркем безендір (реңкін өзгерту, көшірмесін ж жылтырату)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы болуы;

		10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қол өндірістік көрсеткіштері бойынша 10.2.3.3 ағаш және жиһаз жасаудың құрылымдық шешімдері 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыш арналған орындықтың, с конструкциясының техникалық орындау
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорны ерекшеліктерін білу; 10.2.4.2 тік сызықты және қисы дайындамаларды өңдеуге жібер пішуді орындау, ағаш тақтай фанераларды пішу; 10.2.4.3 ағашты кептіру түрлерін а 10.2.4.4 дайындамаларды бастапқы механикалық өңдеуді орындау
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	10.2.5.1 бөренелер мен жолақтар бойынша ағашты кесу арқы құрылыстағы ағаш жұмыстарының жұмыс орнын ұйымдастыруды, ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайынд тұтқаға қондыру, қайраңда және ба 10.2.5.3 құрылыс констр (қалыптар, құрылыс текесі, орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	10.2.6.1 құрылыста, аралау және кезінде еңбекті қорғау жөнінде ұйымдастыруды түсіну; 10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсі құрылыстағы, машина және цехтарындағы еңбек қауіпсіздігі ережелерін білу; 10.2.6.3 еңбек гигиенасының, санитарияның және жұмысш гигиенасының негіздерін білу; 10.2.6.4 өндірістегі өрт қауіпсіздігі орындау
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыс бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз беті үлгісін өз бетінше талдау; 10.3.1.3 ер/қыз балалар өз жұмыс бағалауының болуы; 10.1.3.4 ер/қыз балалар өз жұм басқалардың жұмысын талда бағалауға тырысады, артықшылықтары мен кемшіліктері
4 тоқсан		
1. Материалтану	1.1 Еңбек пәні туралы жалпы мәліметтер	10.1.1.1 ҚР халық шаруашылығы қолданылу саласын түсіну.; 10.1.1.2 ағаш-жиһаз өндірісі біліктілік сипаттамаларын зерттеу; 10.1.1.3 Ағаш өңдеу өндірісінде қо ресурстарды үнемдейтін технологи түсініктің болуы 10.1.1.4 еңбек заттарын дайын материалдардың қасиеттерін ескер
	1.2. Материалдарды, құралдар мен жабдықтарды талдау	10.1.2.1 ағаштың негізгі қасиеттер білу, ылғалдылық дәрежесін анықта 10.1.2.2 ағаштың сығылу, созылу ығысу беріктігінің шегі туралы болуы;

		10.1.2.3 ағаш ақауларын мен түрлеріне тән айырмашылықтарды алу; 10.1.2.4 ағаш түрлерін класстар мен бөлу туралы түсінікке ие болу; смазочных материалов
2. Еңбек бұйымын дайындау технологиясы	1.2 Ағаш ұстасы технологиясы	10.2.1.1 ағашты әртүрлі тәсілдермен (талшықтардың көлденеңінен, бойымен, қиғашынан); 10.2.1.2 әр түрлі пішінді тістері бар кесу; 10.2.1.3 жұлымды және қисық тәсілдерімен аралау
	2.2 Ағашты көркемдеп өңдеу.	10.2.2.1 тегіс заттың беттің шпательмен, "конверт", "дойбы" түрінде қаптау; 10.2.2.2 қағаз, шайыр, синтетикалық материалмен, пластикпен қаптау тәсілдерін меңгеру; 10.2.2.3 жиһазды көркем безендіру (реңкін өзгерту, көшірмесін жасау, жылтырату)
	2.3 Ағаш және жиһаз бұйымдары. Жиһаз өндірісі	10.2.3.1 жиһаз дизайны туралы түсінік болуы; 10.2.3.2 жиһазды мақсаты, қолдану мақсаты, өндірістік көрсеткіштері бойынша жіктеу; 10.2.3.3 ағаш және жиһаз өндіріс жасаудың құрылымдық шешімдерін таңдау; 10.2.3.4 нәжістің, нан салғыш, ағаш арналған орындықтың, сәткінің конструкциясының техникалық талаптарын орындау
	2.4 Ағаш өңдеу өндірісінің жалпы технологиясы	10.2.4.1 ағаш өңдеу кәсіпорнының ерекшеліктерін білу; 10.2.4.2 тік сызықты және қисық сызықты дайындамаларды өңдеуге жіберу; 10.2.4.3 пішуді орындау, ағаш тақтай, фанераларды пішу; 10.2.4.4 ағашты кептіру түрлерін ажырату; 10.2.4.4 дайындамаларды бастапқы механикалық өңдеуді орындау
	2.5 Құрылыс өндірісі. Ағаш өңдеу	10.2.5.1 бөренелер мен жолақтарды дайындау бойынша ағашты кесу арқылы құрылыстағы ағаш жұмыстарының мақсаты, жұмыс орнын ұйымдастыруды, ережелерін түсіну; 10.2.5.2 құралды жұмысқа дайындау, тұтқаға қондыру, қайраңда және баулау; 10.2.5.3 құрылыс конструкцияларын (қалыптар, құрылыс текесі, т.б.) орындау
	2.6 Еңбекті қорғау	10.2.6.1 құрылыста, аралау және кезінде еңбекті қорғау жөніндегі талаптарды ұйымдастыруды түсіну; 10.2.6.2 ағаш өңдеу кәсіпорнында құрылыстағы, машина және механизмдерінің цехтарындағы еңбек қауіпсіздігі ережелерін білу; 10.2.6.3 еңбек гигиенасының, санитарияның және жұмысшылардың гигиенасының негіздерін білу; 10.2.6.4 өндірістегі өрт қауіпсіздігі ережелерін орындау
3. Еңбек заттарын талдау және бағалау	3.1 Еңбек заттарын талдау және бағалау	10.3.1.1 ер/қыз балалар өз жұмыс орындарын бағалауының болуы; 10.3.1.2 ер/қыз балалар өз бетінше еңбек үлгісін өз бетінше талдау;

		10.3.1.3 ер/қыз балаларөз жұмысы бағалауының болуы; 10.1.3.4 ер/қыз балаларөз жұмысы басқалардың жұмысын талдау бағалауға тырысады, артықшылықтары мен кемшіліктері

35. Ескерту: тақырыптарды зерделеу кезектілігі мұғалімнің білім беру ұйымдарының мүмкіншіліктеріне сүйене отырып оқу-еңбек үрдісін қажетті өндірістік материалдарымен қамтамасыз етуін анықтайды